BIJBELVERKLARING.

XI. DEEL.

DE

BYBEL,

DOOR BEKNOPTE

UITBREIDINGEN,

EN OPHELDERENDE

AENMERKINGEN,

VERKLAERD;

DOOR

J. VAN NUYS KLINKENBERG,

A. L. M. THEOL. ET PHIL. DOCTOR, HOOG-LEERAAR IN DE H. GODGELEERDHEID EN KERKELYKE GESCHIEDENIS, AEN HET ILLUSTRE ATHENÆUM, EN PREDIKANT IN DE GEMEENTE TE AMSTERDAM; MITSGADERS LID VAN HET ZEEUWSCH GENOOTSCHAP DER WETENSCHAPPEN TE VLISSINGEN.

ELFDE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART,

MDCCLXXXV.

Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland.

Met Adprobatie van Gecommitteerden van de Eerw. Klasfis van Amfterdam.

den 24 November 1785.

VERVOLG

VAN HET BOEK

DER

PSALMEN.

V E R V O L G

VAN HET BOEK

DER

PSALMEN.

PSALM XLII.

1. EEn Onderwijsinge, voor den Oppersangmeester, onder de kinderen van Korah.

In den Grondtext staet naer den Letter: *voor den Opperzangmeester, eene onderwijzing, voor de kinderen van Korah.*

Dit lied draegt, met verscheidene andere Psalmen, als den XXXIIsten, XLIVsten, LIIsten, LIIIsten, LIVsten, LVsten, LXXIVsten, LXXVIIIsten, LXXXVIIIsten, LXXXIXsten en CXLIIsten, den tijtel van eene *onderwijzing*, eigenlyk eene *rijpmaking*; trouwens, een onderwijs is geschikt om iemand rijp te maken, in kennis en bedachtzaemheid. —— Te recht draegt dit zangstuk dezen naem: naerdien wy 'er uit leeren kunnen, hoe wy omtrent God verkeeren; en vooral, hoe wy, in nooden en zwarigheden, op Hem vertrouwen moeten.

Deze Psalm was *voor de kinderen van Korah.* — Men denke aen de nakomelingen van dien beruchten oproermaker KORAH, die met alle zijne aenhangers, door de aerde verslonden werd, Num. 16: en 26: 9, 10. — De kinders van dien KORAH stierven niet, Num. 26; 11, waerschijnlyk omdat zy, reeds bejaerd zijnde, in hunne eigene tenten gewoond, en in de schendaed van hunnen Vader niet

ingeſtemd hebben. — Uit KORAHS drie zoonen, ASSIR, ELKANA en ABJAZAPH, Ex. 6: 23, was een groot geſlacht voortgekomen, 1 Chron. 6: 22-28. Uit ABJASAPH is de Propheet SAMUEL geſprooten, wiens Kleinzoon was de beroemde Zanger HEMAN. — In de dagen van Koning DAVID maekten de kinders van KORAH een groot aental Zangeren uit, die te zamen XIV dagordeningen van de XXIV konden waernemen, 1 Chron. 25: 5.

Maer in welk eene betrekking komen hier die *kinders van Korah* voor? — Sommigen voegen het te zamen, met het woord *onderwijzing*, en vertalen het, *eene onderwijzing van de kinderen Korah*; en dan zouden de kinders van Korah, aengemerkt als een dichterlyk kunstgenootſchap, dit Zangſtuk hebben opgeſteld; te meer, omdat HEMAN, een der nazaten van KORAH, de Dichter is van den LXXXVIII[iten] Pſalm, en omdat de kinders van HEMAN, 1 Chron. 25: 1 gezegd worden, te *propheteeren met luiten, harpen en cymbalen.* — Dan, wy zouden ons liever voegen by de zulken, die de kinderen van KORAH, alleen als Zangers beſchouwen; terwijl ons de reden onbekend is, waerom dit Zangſtuk meer aen de kinderen van KORAH, dan aen andere Zangeren, zy overgegeven.

Voorts blijvt het in het duister, wie de maker zy van dezen Pſalm, in welken tijd dezelve gedicht zy, en wat daertoe de bepaelde aenleiding gegeven hebbe. — Zo men op de Syriſche uitbreiding en het byvoegzel der LXX. kan ſtaet maken, zou DAVID dezen Pſalm gedicht hebben, in zijne vervolging, toen hy wenschte weder te keeren naer Jeruſalem.

Wat den inhoud aengaet. — Wy ontmoeten hier een zamenloop van bittere klachten, over het gemis van den openbaren Godsdienst en verberging van Gods aengezicht, gepaerd met een geloovig vertrouwen op verlosſing. — Maer wie is de Spreker? — Hy komt hier voor als een lievhebber van den openbaren Godsdienst; maer die van dit voorrecht verſtoken was, naedien hy, als een balling, buiten 's Lands verkeerde vs. 3, 5, 7, als een gunstgenoot des HEEREN vs. 12, die door zijne vyanden gelasterd

werd vs. 4 en 11, en zich in akelige omftandigheden bevond vs. 8, maer met dat alles hoopte, dat de HEER hem verlosfen zoude vs. 6, 12. — Op wien pasfen nu deze kenmerken? Sommigen denken aen DAVID, toen hy vluchtende was of voor SAUL, of voor ABSALOM: anderen aen den MESSIAS, verkeerende in Galilea, of in Gethfemane, of aen het Kruis: nog anderen meenen, dat 'er een geloovig Israëliet, ten tijde van Koning HISKIAS, fprekende worde ingevoerd; die in zijnen opgang naer den Tempel, om het Paeschfeest te vieren, zich zijne voorige ellende, te gelijk met de tegenwoordige bewijzen van de Godlyke weldadigheid herinnert, en zijne brandende begeerte betuigt, naer de gemeenfchap met God. Anderen wederom verbeelden zich eenen Israëliet, in de Babylonifche gevangenis, of onder de vervolging van ANTIOCHUS EPIPHANES; of eenen geloovigen onder de woede van den Antichrist.

Wy voor ons, durven niets met beflisfching bepalen. — Er is wel in dit ganfche zangftuk niets, of het past zeer wel in den mond van den lijdenden MESSIAS: maer evenwel 'er zijn geene uitdrukkingen, welke een byzonder kenmerk van den lijdenden Borg opleveren, naedien 'er niets is, of het past ook zeer wel op andere Heiligen, byzonder op DAVID. — Zo wy iets moesten kiezen, zouden wy het meest overhellen om aen DAVID te denken, in zijne vlucht voor ABSALOM.

Voor het overige hebben wy nog aen te merken, dat wy, door het ganfche zangftuk, maer eenen Spreker vinden, die zich dan tot den HEER, dan tot zijne ziel wendt. — Er komt eene geduurige verwisfeling voor van hartstochten, van hoop, vrees, verlangen, ernst, en blijdfchap. — De uitdrukkingen zijn veelszins afgebroken, en moeten daerom uit het gemoedsbeftaen van den Spreker worden aengevuld. — De denkbeelden zijn dikwijls zeer verheven. — Ook heeft er eene merkwaerdige verwisfeling van tijden plaets.

De Pfalm onderfcheidt zich in twee hoofddeelen.

I. In het eerfte vinden wy de vuurige begeerte van den

Spreker, naer de vernieuwde genieting van de Godlyke gunst vs. 2-5, en eene bemoediging aen zich zelven, vs. 6.

II. In het tweede, klaegt de Spreker over zijnen ellendigen toeſtand vs. 7-11, en bemoedigt zich zelven weder vs. 12.

2. Gelijck een hert, het welk door de honden vervolgd, en in dorre en heete plaetſen nagejaegd wordt, met groote drivt zoekt, en als het ware ſchreeuwt nae de waterſtroomen; alſoo ſchreeuwt mijne ziele, en verlangt op het vuurigst naer uwe gunst en tegenwoordigheid, ô HEER! die my alleen verblijden kan; naer uwe nabyheid, waer van ik nu beroovd ben, daer ik van mijne vyanden vervolgd en nagejaegd word: alle mijne begeerten ſtrekken zich uit tot u, o Godt.

3. (*a*) Mijne ziele dorſtet, of *heeft* voorheen *gedorst* nae Godt, toen ik vluchten moest voor de vervolgingen van SAUL; in plaetſen welke ver van den Tabernakel verwijderd waren, zelvs onder afgodiſche Heidenen, had ik eene zeer ſterke begeerte naer den openbaren en plechtigen Godsdienst; ik dorstte als het ware nae den levendigen Godt: naer den openbaren eerdienst van den JEHOVAH, die, met uitſluiting van alle de ſtomme afgoden der Heidenen, de eenige en ware God is. Toen zeide ik by my zelven: wanneer ſal ick weder ingaen, in het voorhov van 's HEEREN Heiligdom, ende aldaer plechtig voor Godts aengeſichte verſchijnen?

4. (*b*) Mijne tranen zijn of *waren* my tot ſpijſe dagh ende nacht; mijn eenigſte vermaek was onophoudelyk te weenen over den ſmaed, welke my door mijne vyanden werd aengedaen, om dat ſy den gantſchen dagh tot my ſeggen, Waer is uwe Godt? op wien gy zoo zeer vertrouwd hebt? waer zijn nu de proeven van Gods byzondere gunst en voorzorg?

5. Ick gedencke daer aen, ende ſtorte mijne ziele uyt in my: om dat ick plach henen te gaen on-

(*a*) Pſalm 63: 2. (*b*) Pſ. 80: 6.

onder de fchare, [*ende*] met hen te treden nae Godes huys, met eene ftemme van vreugdengefangh, ende lof, [*onder*] de feefthoudende menigte.

Dit vers is zeer moeilyk. — Alle de Werkwoorden zijn in den toekomenden tijd uitgedrukt. — Eigenlyk ftaet 'er: *Ik zal deze dingen gedenken, en ik zal over my mijne ziel uitftorten: want ik zal voorbygaen met de fchare, en ik zal met hen treden naer Gods huis, met eene ftem van vreugdegezang en lov, eene Feesthoudende menigte.*

Ik zal deze dingen gedenken. Eigenlyk ftaet 'er met nadruk, *ik zal zekerlyk gedenken en in eenen levendigen reuk houden.* — Maer wat bedoelt de Dichter, wanneer hy fpreekt van *deze dingen*? dit kan zien, of op den fmaed der vyanden vs. 4, of op het volgende, den opgang tot Gods huis.

Ik zal over my, mijne ziel uitftorten. — Sommigen denken dat 'er gezinfpeeld worde op het reukwerk, het welk uit het wierookvat, op den Altaer, voor 's HEEREN aengezicht werd uitgeftort, Exod. 30: 8, of op de uitgieting van water voor Gods aengezicht, 1 Sam. 7: 6. Maer de Dichter fpreekt van het *uitftorten zijner ziel over zich*; hy teekent zich derhalven af als verdrinkende, onder den last van zijne eigene klachten. — Men kan dit wederom brengen, of tot het voorige, als of de Dichter zeide, ik gedenk aen den gemelden fmaed, en dit veroorzaekt my zeer bittere klachten, onder welke ik als verdronken ben; of tot het volgende, en dan is de meening, ik gedenk aen voorige tijden, en beklaeg nu zeer bitterlyk mijn tegenwoordig lot.

Wyders worden de redenen van deze klachten opgegeven: *want*, of *omdat ik zal voorby gaen met de fchare.* De dichter bedoelt den optocht der Israëliten naer het Feest, werwaerds zy troepsgewijs henen gingen. Misfchien was de tijd van een der hooge Feesten kort op handen. *Ik zal met hen treden naer Gods huis*; de Dichter wil 'er mede zeggen, dat hy, hadde 't hem vry geftaen, met de fchare naer den Tabernakel zou hebben opgegaen, *met vreugde gezang en lov*, met Godsdienftige lovzangen, onder de Israëlieten,

die *eene Feestvierende menigte* uitmaekten. — Dit was de reden van zijn *gedenken en het uitstorten van zijne ziel over zich*, aengezien het nu anders de tijd was, dat hy, met andere Israëlieten, zou hebben opgegaen, naer de plaets van den Tabernakel, ter viering van het Feest, en welligt het Feest der Loovhutten, daer men water uitgoot voor Gods aengezicht; maer voor hem zou 'er niets anders overig zijn, dan zijne ziel over zich uit te gieten, dat is, zich zelven, als onder zijne klachten te overstelpen.

Wy begrijpen derhalven dit 5de vers op deze wijs, dat de Dichter, daer hy zijne klachten had uitgeboezemd over den smaed, welken hy van zijne vyanden onderging, vervolgens opgeve wat het eenigste was, het gene hem voor het vervolg overbleev; namelyk het geduurig gedenken aen dezen smaed, en geduurige klachten uit te boezemen, dat hy thans, als een afgesnedene van de voorhoven des HEEREN, moest omzwerven, en dat juist op zulken tijd, in welken hy anders, met de Feestvierende menigte, blymoedig naer de plaets van den Tabernakel zou hebben opgegaen.

Men kan dit op DAVID toepassen, of toen hy voor SAUL buiten 's lands vluchten moest, 1 Sam. 26: 19, of toen hy, door ABSALOM verjaegd, van 's HEEREN wooning was afgesneeden, 2 Sam. 15: 25. — Men zou het ook brengen kunnen, op de tijden van ANTIOCHUS EPIPHANES, die den Godsdienst verstoorde; of op den MESSIAS, zich aen het kruis herinnerende, hoe hy, zijn nakend lijden vooruitziende, naer Jerusalem met de Feestvierende menigte was opgegaen.

Hierop wendt de Dichter zijn aenspraek tot zijne eigene ziel, zeggende;

6. (c) Wat buygt gy u neder, om mijne ziele, ende zijt onrustigh in my? hoopt op Godt, want ick sal hem nogh loven, voor de verlossingen sijns aangesichts.

Over deze woorden zullen wy, by Psalm 43: 5, nader han-

(c) Ps. 43: 5.

handelen. Voor tegenwoordig zullen wy, om over dit lied niet al te lang te worden, flechts het een en ander aenmerken.

In deze aenfpraek tot zijne ziel gericht, onderftelt de Spreker, *dat zy zich zou nederbuigên en onrustig zijn in hem.* — Het *nederbuigen*, of gelijk 'er eigenlyk ftaet. *zich zelven te doen nederzinken*, geeft te kennen, den moed geheel en al te laten zakken. — Het *onrustig zijn* beteekent eigenlyk het gedruisch der klotfende zeegolven; en beeldt eene bedrukte ziel af, welke hare klachten, onder rusteloozе bekommeringen, als het ware uitgolvt. — De Dichter bemerkte zulk eene geneigdheid tot moedeloosheid in zich, en drukt zich daerom uit in den toekomenden tijd.

Hy laet 'er aenftonds evenwel eene bemoedigende opwekking op volgen, *hoop op God*, zie lijdzaem uit naer betere tijden, en vertrouw op Gods gunstige voorzorg: *want ik zal Hem nog loven*, onaengezien mijne tegenwoordige ellende, zal 'er nog eens een tijd komen, dat ik den HEER blymoedig danken zal, voor zijne weldaden en *voor de verlosfingen zijnes aengezichts*, voor de hulp, welke de HEER my, door zijne gunstige en machtige voorzorg, zal te wege brengen.

In het tweede deel van dezen Pfalm vinden wy weder tweederlei redenen van den Spreeker, eerst tot den HEER, *vs.* 7-11, *en daerna tot zich zelven, vs.* 12.

7. O mijn Godt, die in alle gevallen, zoo blijkbaer voor my gezorgd hebt, mijne ziele buygt haer neder, of *zal zich nederbuigen* in my, en den moed laten zakken, ik zoek haer wel op te beuren, maer evenwel zal heur de moed ontzinken; daerom gedencke ick uwer uyt het lant der Jordane, ende Hermonim, uyt het kleyn gebergte.

De laetfte woorden zijn zeer moeilyk; omdat het duister is, welke landftreken hier bedoeld worden, en of hier verfcheidene benamingen zijn van eene en dezelvde plaets, dan wel van onderfcheidene plaetfen. Ook is het beden-

kelyk, of hier zulke plaetſen bedoeld worden, in welke de Dichter zich bevond, ver van den Tabernakel; dan zulke plaetſen, die de ſtof van zijne overdenkingen uitmaekten, of hem aenleiding gaven om aen den HEER te gedenken.

Eerst wordt 'er geſproken *van het land der Jordane.* Deze benaming vindt men nergens anders. — Men kan denken, of aen het land, het welk zich wederzijds uitſtrekt, langs de oevers van de rivier; gelyk de vlakte der Jordaen te Westen Gen. 13: 10, 11, en de vlakke velden der Moabiten ten Oosten, Num. 30: 1, of aen het land, daer de Jordaen ontſpringt, of daer ze eindigt. Die rivier ontſpringt uit een meir, volgens JOSEPHUS de Bel. Jud. l. 3. c. 18. Phiala genaemd, welk meir in het noorder deel van Palestina, by het gebergte Hermon, gevonden wordt. Het water uit dit meir loopt eenen weg van 120 ſtadien, onder den grond door, tot aen den voet van den berg Paneas, alwaer het, met een groot gedruisch, uit eene ſpelonk uitbarst. Dit land daer de Jordaen ontſpringt, kan gevoeglyk het *land der Jordane* genoemd worden. — Deze rivier eindigt ten zuiden, alwaer zy zich in de doode zee uitſtort.

Hermonim. —— Sommigen nemen dit woord, als den naem van eene plaets, andere van een volk. — De eerſte verſchillen onder elkander, waer die plaets Hermonim te zoeken zy. 'Er was een tweederlei *Hermon.* Het eene was gelegen ten Oosten van de Jordaen, in het overjordaenſche land, grenzende aen den berg Libanon, meermalen genoemd de Antilibanus; doch in de Heilige Schrivt *Hermon*, en een gedeelte van het zelve *Baal Hermon.* Oulings behoorde deze plaets tot het land der Amoriten, en bepaeldelyk tot het Rijk van Baſan, Joſ. 12: 4, 5. 13: 4. De latere Landbeſchrijvers ſpreken van een ander Hermon, aen de westzijde der Jordaen, in de ſtam ven Isſaſchar, by de ſtad Nain niet ver van Thabor. Nu denken ſommigen aen Hermon over de Jordaen, in het Noorden van het land; en anderen aen Hermon by Thabor, in Isſaſchar. — Die *Hermonim*, als eenen volksnaem opvatten, den-

denken aen de bewooners van den berg Hermon op de Noorder grenzen, het welk dan, in zamenvoeging met *het land der Jordaen*, kon zijn *het land der Jordaen en der Hermonieten.*

De laetste uitdrukking *het klein gebergte*, nemen sommigen voor eenen eigenen naem, en vertalen het *de berg Misan*, zonder deszelvs plaets aen te wijzen. — Anderen verstaen door *het klein gebergte*, of een aenhangsel van den berg Hermonim, of een gebergte op zich zelve, en wel dien berg, waerby Zoar gelegen was, Gen. 19: 30. Sommigen zelvs denken aen den berg Zion.

In deze gemelde plaetsen *gedacht* de Spreker *aen den* HEER. Sommigen vatten het zoo op, dat onze Bidder, schoon hy van Gods huis ware afgesneden, evenwel in zijn ballingschap nog naer den HEER bleev uitzien. Anderen nemen het, voor een gedenken aen den HEER, *uit* dat is van die plaetsen, of liever van de zaken, welke de gemelde plaetsen oulings hadden vermaerd gemaekt, om zich daerdoor te herinneren, dat de HEER machtig zy, om uit de grootste nooden te verlossen.

Het is ons zoo voorgekomen, om kortelyk onze gedachten te zeggen, dat de benamingen van *het land der Jordaen*, *Hermonim*, *en het klein gebergte*, te zamen die landstreek beteekenen, alwaer de Spreker zich bevond, zijnde het land daer de Jordaen ontspringt, aen den voet van het gebergte Hermon, by het meir Phiala. *Hermonim* zal de keten der bergen beteekenen, die Hermon of Antilibanus genaemd wordt, met deszelvs inwooneren. *Het klein gebergte* zal ons nog bepaelder wijzen naer den kleinen uitstekenden punt van Hermon, of een daer aen vast gehecht gebergte, de schuilplaets van onzen Bidder. In deze plaetsen gedacht de Spreker aen den HEER, en zag hy uit naer den Tabernakel.

8. D' afgront roept tot den afgront, by 't gedruys uwer watergoten: alle uwe baren ende uwe golven zijn over my henen gegaen.

Ook dit vers is zeer moeilyk. Hier beschrijvt de Spreker de akelige omstandigheden, in welke hy geplaetst was.

Wy ontmoeten hier zeer hoogdravende ſpreekwijzen; maer het is gansch niet gemakkelyk, de letterlyke toeſpeling aen te wijzen; noch de eigenlyke meening te verklaren.

De afgrond wordt geteekend, *als roepende tot den afgrond, by het gedruisch van Gods watergooten.* — Het woord *afgrond* betekent eene groote diepte, het zy van wateren in de zee, het zy in of onder de aerde. — *De afgrond roept tot den afgrond.* 'Er worden derhalven verſcheidene diepten verbeeld, welke weêrgalmden en daerdoor elkander beantwoorden. Het woord *roepen* ſtaet in den tegenwoordigen tijd. — Aen den HEER worden *watergooten* toegeëigend. Men denke aen eene zware onweêrsbui, die het water als een goot afgiet. Het *gedruisch* der watergooten is derhalven het geruisch, het welk de nederſtortende plasregens, met donder gepaerd, veroorzaken. — Door dit gedruisch roept de afgrond tot den afgrond, voor zoo ver de geweldige plasregens, uit eenen zwaren donderſlag nederſtortende, eenen grooten klank maken in de diepte, eenen geduurigen wedergalm, als van de eene diepte tot de andere.

'Er wordt bygevoegd: *alle uwe baren en uwe golven zijn over my heen gegaen.* — De Spreker teekent zich af, als iemand die onder baren en golven bedekt is, zoo dat de ſtroom over hem henen gae. Hy was getuige geweest van de geweldige plasregens, welke de diepten deden wedergalmen, en hem zelven overſtroomd hadden.

Het wijst zich van zelven, dat dit voorſtel niet eigenlyk moet worden opgevat. — Zinnebeeldig worden hier Gods oordeelen afgeteekend, welke, als zoo veele plasregens, op den bidder nederſtroomden. Deze zijne plagen waren allerwegen bekend, zoodat de afgrond weêrgalmde, en de macht der duisternis zich verheugde.

In al dien nood, verwachtte hy evenwel uitredding van den HEER.

9. [*Maer*] onder dit alles, vertrouw ik op mijnen God, want de HEERE ſal voor my zorgen, ten allen tijde en in alle gevallen. Hy zal des daegs ſijne goedertierenheyt gebieden, door zijn Almachtig bevel zal

hy

hy my de uitnemendste proeven zijner goedheid doen ondervinden, ende des nachts sal sijn liedt by my zijn; des nachts zelve zal de HEER my stof en hart geven, om van zijne weldaden te zingen. Dit smeek ik by aenhoudendheid, dit is de inhoud van het gebedt, het welk ik geduurig opzende tot den Godt mijns levens.

10. Ick sal zekerlyk seggen tot Godt, Mijne steenrotze, op wien ik veilig vertrouwen kan; waerom of tot hoe ver en hoe lang vergeet gy my? door de blijken van uwe byzondere gunst te rug te houden? waerom gae ick (*d*) in 't swart, hoe zeer ben ik, tot een teken van mijne hartbrekende droevheid, *bemorst*, van wegen des vyants onderdruckinge?

11. Met eene dootsteke in mijne beenderen hoonen my mijne wederpartijders: de hoon die my wordt aengedaen, grievt my zoodanig, als of mijne beenderen zwaer gewond waren, als sy den gantschen dagh tot my seggen, Waer is uwe Godt? Waer blijvt Hy op welken gy vertrouwt, met de blijken zijner byzondere gunst?

Evenwel zal ik mijn gemoed opbeuren.

12. Wat buygt gy u neder, o mijne ziele, ende wat zijt gy onrustigh in my? Hoopt op Godt, want ick sal hem nogh loven; hy is de menigvuldige verlossinge mijns aengesichts, ende mijn Godt.

Over deze laetste woorden, vergelijke men Ps. 43: 5.

(*d*) Psalm 35: 14. ende 38: 7. ende 43: 2.

P S A L M. XLIII.

Dit lied heeft geen opſchrivt, en wanneer men het zelve met den voorgaenden XLIIſten Pſalm vergelijkt, zal men eene blijkbare overeenkomst ontdekken. Het geheele beleid van beide de Zangſtukken, komt in alles overeen. In den voorigen Pſalm, klaegt de bidder twee malen aen den HEER, over zijnen rampzaligen toeſtand, vs. 2-5 en vs. 7-11, en daerna bemoedigt hy zijne ziel twee malen vs. 6 en vs. 12. Even zoo ook hier, klaegt de Spreker eerst aen den Heer vs. 1-4, en daerna bemoedigt hy zijne ziel vs. 5. Op dezelvde wijs als in den voorigen Pſalm, doet zich hier een Spreker voor, die van God verſtooten is, en in het zwart gaet, wegens de verdrukking van zijnen vyand vs. 2, als iemand die van den openbaren Godsdienst is afgeſcheiden vs. 3, 4. De woorden der bemoediging zijn vs. 6 dezelvde, als Pſ. 42: 12.

Uit deze overeenkomst beſluiten ſommigen, dat dit lied een gedeelte zy van den voorgaenden Pſalm. Anderen merken dit zangſtuk aen, als een aenhangſel of byvoegſel van Pſ. 42, in lateren tijd opgeſteld.

Het laetſte komt ons zeer aennemelyk voor. Maer, dan is de vraeg: wie is de maker van dit zangſtuk? en by welk eene gelegenheid is het zelve opgeſteld?

Wat den Dichter aengaet. De vertaling der LXX. eigent dit lied aen DAVID. — Anderen evenwel, denken aen eenen lateren opſteller; het zy Koning HISKIAS, het zy een Propheet in den tijd van HISKIAS, na zijne herſtelling, het zy een Heilige onder de Syriſche vervolgingen, het zy een Propheet onder de Babyloniſche gevangenis. — Alles komt ons onzeker voor.

De aenleiding was zekerlyk eene gebeurtenis, welke den Dichter buiten de plaets van den Godsdienst, onder

ver-

vervolging van zijne vyanden, en verberging van Gods aengezicht, deed zuchten. Maer welke de bepaelde gebeurtenis geweest zy, is onzeker. — Zy, die aen den tijd van HISKIAS, de Babylonifche gevangenis, of de Syrifche vervolging denken, vinden in die zorgelyke omftandigheden, de aenleiding. — Anderen bepalen zich tot de vervolging door ABSALOM; maer dit heeft groote zwarigheid, wanneer men de befchrijving in aenmerking neemt, welke hier van de plaets van den Godsdienst gegeven wordt. Ondertusfchen, gewaegt DAVID meermalen van den berg van Gods Heiligheid Pf. 2 en 15; ook blijkt het uit 2 Sam. 6: vs. 17, dat DAVID, ter plaetfe daer hy de Verbonds-Ark gefteld had, brand-offeren en dank-offeren offerde. — Zo wy iets moeten kiezen, zouden wy lievst aen DAVID denken, na zijne herftelling op den Throon, toen de opftand van ABSALOM gedempt was. Alle de uitdrukkingen pasfen op DAVID, hoewel vs. 1 en 2 niet zonder bedenking zijn.

I. Eerst bidt de Spreker al klagende tot den HEER, om uitredding, zoo om van zijne vyanden verlost, als om tot den openbaren Godsdienst weder toegelaten te worden, vs. 1-4.

II. Daerna bemoedigt hy zich zelven, om op den HEER te hopen, vs. 5.

1. Doet my recht, o Godt, handhaev als Richter mijne zaek, door het beteugelen der onrechtvaerdige poogingen van mijne vyanden; ende daer wrevelige tegenpartijders my in een geding betrokken hebben, twift gy mijne twiftfake: treed gy voor my in de bresfe, laet mijne onfchuld openbaer worden, en het blijken dat mijne vyanden my zonder oorzaek vervolgen; bevrijdt my van het ongoedertieren volck, ik heb met lieden van bitterheid en wreedheid te doen, die alle mededoogen en beginfelen van menfchelykheid hebben afgelegd; red my uit hunne moordklauwen. Ik wordt vervolgd door iemand, die 'er zich, met list en geweld op toelegt, om my te verderven; verlos Gy my, ô God, van den man des bedrogs ende des onrechts.

Sommige Uitleggers pasſen dit toe op DAVID, toen hy door SAUL en zijne Hovelingen gelasterd en vervolgd werd, of toen hy voor ABSALOM vluchten moest, en zeer beducht was voor de raedſlagen van ACHITOPHEL; anderen op de kerk, onder verſchillende vervolgingen; nog anderen denken aen den MESSIAS, die in zijn lijden op ſoortgelijke wijs heeft kunnen bidden, om gered te worden uit de handen der genen, die hem haetten zonder oorzake.

2. Tot u ô HEER bid ik in dezen nood, met vrymoedigheid, op u is al mijne hoop gevestigd. Want gy zijt de Godt mijner ſterckte; mijn Almachtige Helper, by wien ik mijne verlosſing zoek, en wiens gunstigen byſtand ik reeds meermalen ondervonden heb; waerom verſtoot gy my [*dan*]? of *hoe lang*, *tot hoe ver*, *zijt gy ten mijnen aenzien als uitgedroogd?* door het inhouden van de blijken uwer gunst, even als een uitgedroogde beek geen water oplevert? waerom of *hoe lang* gae ick ſteets (*a*) in 't ſwart, of ben ik met asch, tot een teken van droevheid, *bemorscht*, van wegen des vyants onderdruckinge?

3. Sendt uw licht, laet het licht van uwe gunst my beſtralen. Gy HEER hebt reeds zoo lang uw aengezicht voor my verborgen, zie my toch eens weder aen met een lichtend en gunstrijk gelaet. Doe de duisternis van mijne ellende opklaren. *Zend* my uw licht, doe my de proeven van uwe gunst ondervinden, ende zend my uwe waerheyt, doe my ondervinden dat gy onfeilbaer zijt in uwe belovten, dat die my leyden; en ik den weg ontdekken moge, langs welken ik uit mijne ellenden kan verlost worden, datſe my brengen tot den bergh uwer heyligheyt, ende tot uwe wooningen. — Thans ben ik afgeſcheiden van den openbaren Godsdienst; och dat ik, door uwe goedheid, en uit kracht van uwe waerheid, mag weder gebragt worden naer Jeruſalem, om den Godsdienst by te woonen op den berg Sion, alwaer de Verbonds-Ark, als het

(*a*) Pſalm 35: 14. ende 38: 7. ende 42: 10.

het teeken van uwe byzondere tegenwoordigheid geplaetst is. Och dat ik, uit mijne ellende en ballingschap, mogt verlost worden.

4. Ende dat ick eerlang ingae tot Godts altaer, tot den Godt des blijtschaps mijner verheuginge, om u blymoedig dank-offeren toe te brengen, ende dat ik u met de harpe love, o Godt, mijn Godt! op wien alleen mijn vertrouwen gevestigd is.

Vs. 3, 4 passen niet op DAVID toen hy vluchtte voor SAUL; want toen was de Ark nog niet op Sion geplaetst, als den berg van Gods heiligheid.

5. (*b*) Wat buygt gy u neder, o mijne ziele, ende wat zijt gy onrustigh in my? hoopt op Godt, want ick sal hem nogh loven; hy is de menigvuldige verlossinge mijns aengesichts, ende mijn Godt.

By deze bemoediging, welke de Spreker aen zich zelven doet, zullen wy nu wat stil staen.

Dit laetste vers komt in alles volkomen overeen met Ps. 42: 12. Ook vonden wy Ps. 42: 6 soortgelijke bewoordingen, maer evenwel met vry wat verschil. Daer staet maer eens het woordje *wat*, מה *wat buigt gy* enz., maer hier, en vs. 12 van den voorigen Psalm, komt het twee malen voor. Daer staet *verlossingen van* ZIJN *aengezicht*, en hier gelijk Ps. 42: 12, *verlossingen van* MIJN *aengezicht*. Het meervouwige woord *verlossingen* hebben de onzen vertaeld, *menigvuldige verlossing*. Eindelyk, hier en Ps. 42: 12. wordt 'er ten slotte bygevoegd, *en mijn God*.

Wy ontmoeten in deze woorden, eene aenspraek van den Dichter aen zijne ziel.

A. Eerst berispt hy zijne ziel over mismoedigheid: *wat buigt gy u neder, en wat zijt gy onrustig in my?*

1. *Wat buigt gy u neder?* — Het grondwoord zegt eigenlyk wechzinken, en wordt gebruikt van zaken, welke in eene grondelooze diepte nederstorten. Het be-

(*b*) Psalm 42: 6, 12.

teekent derhalven eene vernedering van iets, het welk hoog was: het zy dat iemand door overwinning vernederd wordt Jes. 26: 5, het zy dat hy zich buigt, onder het geweld van eenen vyand, en het hem gewonnen geevt Jes. 60: 14, het zy dat iemand onder druk en smerten gebukt gaet, zoodat hy moedeloos wordt onder de bezoeking, Ps. 38: 7. — De ziel van den bidder was derhalven radeloos; zy zonk in zich zelve neder, als of alles afgedaen ware, zy gav zich over aen eene verteerende droevheid.

2. *Wat zijt gy onrustig in my!* — Het grondwoord zegt eigenlyk heet zijn en opbruischen, en beteekent daervan geruisch en getier te maken. Het wordt gebruikt van wateren die bruischen Ps. 46: 14, van het geruisch welk het eene menigte van volk verwekt Jes. 17: 12, van het kirren der duiven Ezech: 7: 16, van het getier eener blijde toejuiching Ps. 83: 3. Het wordt vertaeld door weeklagen Ps. 55: 18, door misbaer maken Ps. 77: 4, door ontroerd te zijn of het gerommel der ingewanden, Jes. 16: 11. zoo ook Hoogl. 5: 4. Jer. 31: 20. — Nu is de vraeg, van waer, in ons geval, de toespeling ontleend zy? Sommigen nemen het van de bruischende zee, welke geduurig onrustig is; anderen van een hoop volks, die verward door een loopen: Wy zouden evenwel, met anderen, liever denken aen de klaegstem eener kermende duive. — De ziel van den bidder was onrustig, hy was geduurig bezig met kermen en klagen, in zijne moedeloosheid. — *In my*, kan men ook vertalen *over my*, dat is, ter oorzake der onheilen, welke my bejegend zijn.

De werkwoorden staen in den toekomenden tijd, en wy zien daerdoor het geduurige, het aenhoudende, van deze moedeloosheid en van dit klagen aen.

Het vragend *wat*, *wat buigt gy u neder* enz.? heeft hier eenen berispenden zin; en geevt te kennen, dat hy deze moedeloosheid van zijn hart, als eene zondige zwakheid, zeer veroordeelde. — Het is derhalven, als of de Spreker, tot zich zelven inkeerende,

zei

zeide: „ Wel, mijn ziel! is het nog niet diep genoeg
„ gebukt, en niet lang genoeg getreurd? Werp u zelve
„ niet geheel wech. Sla toch niet tot wanhoop over;
„ ftel maet en perk aen uwe droevheid en weeklachten."

B. By deze berisping komt eene welgegronde bemoediging, *hoop op God, want gy zult Hem nog loven* enz.

1. *Hoop op God.* Het grondwoord *hopen* zegt, by de Oosterlingen, in taeijen flijk te kleven: tot de ziel over gebracht, beteekent het, een lijdzaem en taei geduld. — De Spreker bemoedigt zijne ziel, en wekt dezelve op, om met een lijdzaem geduld en een onderworpen hart, de vervulling van Gods belovten te verwachten.

2. Wijders worden de gronden van deze bemoediging opgegeven, *want ik zal Hem nog loven* enz.

a. *Ik zal God nog loven.* Ik vertrouw dat God my, ten laetften eens, uit deze drukkende rampen verlosfen zal, en my ftof geven om zijne weldaden, met blymoedige lovzangen, te roemen.

b. *Hy is de menigvuldige verlosfing mijnes aengezichts en mijn God.* — Pf. 42: 6, vinden wy de zaek dus voorgefteld: ik zal Hem nog *loven voor de verlosfingen van* ZIJN *aengezicht*; voor de reddingen, welke zijn gunst en lievde my befchikken zal. Maer hier ftaet niet, waer voor de Spreker zijnen God loven zoude: hier volgt, HY, Hy zelv *is de verlosfingen van* MIJN *aengezicht en mijn God.* — Het verfchil is derhalven aenmerkelyk. Pf. 42: 6. verwacht de bidder verlosfingen van Gods aengezicht, die nog toekomende waren; maer hier en Pf. 42: 12, fpreekt hy van reeds ontvangene verlosfingen.

God is de menigvuldige verlosfing, eigenlyk de *verlosfingen*, *van* MIJN *aengezicht.* — God wordt de *verlosfingen* genaemd, omdat Hy de oorzaek en de werkmeester is van groote en veelvuldige verlosfingen; de *verlosfingen van* MIJN *aengezicht*, dat is van mijn perfoon, een deel voor het geheel genomen zijnde. Ook wordt het aengezicht wel voor blijdfchap genomen; en dan zal het te ken-

nen geven, dat deze verlosfingen de gronden waren van zijne blijdfchap. — Die verlosfingen welke hy te vooren genoten had, leverden hem dan nu ook gronden op van hope en bemoediging. Te meer, omdat hy by ondervinding wist, dat de HEER *zijn God* was, die almagtig, algenoegzaem en goedertieren was, die voor hem zorgde, en hem befchouwde als een voorwerp van zijne byzondere gunst.

PSALM. XLIV.

1. EEn Onderwyfinge, voor den Opperfangmeester, onder de kinderen van Korah.

Over de benaming van *Onderwijzing*, zie men het aengeteekende by Pf. 32: 1, en over de *kinderen van Korah* by Pf. 42: 1.

Omtrent den Maker van dezen Pfalm, en de gelegenheid by welke dezelve gedicht is, kunnen wy niets bepalen. Het is allerblijkbaerst dat hier Israëlieten fprekende worden ingevoerd, welker voorvaderen de HEER, door zijn gunstig Alvermogen, in het bezit van Kanaan gefteld had vs. 2-4. Zy klagen, dat zy, om de belijdenis van den waren Godsdienst, geweldig verdrukt wierden vs. 18, 23; zelvs waren zy zoodanig in de engte gebracht, dat zy binnen korten geheel zouden verdelgd zijn, indien de HEER niet fpoedig uitkomst verfchafte vs. 10 enz.

Vraegt men nu, op welke tijden moet deze Pfalm worden toegepast? dan ontmoeten wy zeer veele zwarigheden. — Sommigen denken aen de Babylonifche gevangenis, omdat de Israëlieten vs. 12 befchreven worden, als *verftrooid onder de Heidenen*; maer toen werden zy niet vervolgd om de belijdenis van den waren Godsdienst; in tegendeel, de Babylonifche gevangenis was de geduchte ftraf van eene langduurige en hardnekkige afgodery: behalven dat zy, in Babel, niet den ganfchen dag gedood werden vs. 23. — Anderen brengen dezen Pfalm, met den grooten CALVIJN, tot de geweldige vervolgingen van AN-

TIOCHUS EPIPHANES. Indedaed alle de uitdrukkingen laten zich, uit deze onderſtelling, zeer wel verklaren, en op de gemelde tijden te huis brengen. Er heerschte in dien tijd wel een ſchroomelyk verderv onder de Joden; maer evenwel het beste gedeelte kon verklaren, dat zy Gode en zijnen dienst waren getrouw gebleven. Het is waer, de Joden waren toen niet verſtrooid onder de Heidenen vs. 12; zy bewoonden hun eigen land: maer evenwel, zeer velen hadden de vlucht genomen tot de nabuurige volken, anderen waren gevangen en tot ſlaven verkocht. — Dan 'er is ook, die dit zangſtuk brengen tot de eerſte dagen van het Euangelie; toen de Christenen, om de belijdenis van JESUS naem, geweldig vervolgd werden. Deze gedachte wordt verſterkt door het gezach van PAULUS, die Rom. 8: 36 de woorden van vs. 23 aenhaelt, en op de vervolgingen tegen de Apostelen toepast. Maer, aen den anderen kant, rijst 'er eene zeer groote zwarigheid uit vs. 10, 11, alwaer de Sprekers zich beſchrijven als een volk, het welk in oorlog was, maer met wier krijgsheiren de Heer niet uittrok, zoodat zy genoodzaekt waren, om voor hunne vyanden te vluchten; dit past zekerlyk niet op de eerſte Christenen.

De zaek komt ons duister voor. Wy durven niets bepalen, en laten de beſlisſching aen beter oordeel over.

Wy onderſcheiden in dit lied 3 hoofddeelen.

I. Eerst roemen de ſprekers de uitnemende weldaden, welke de HEER aen hunne voorvaderen bewezen had, vs. 2-9.

II. Daerna geven zy eene treurige beſchrijving van hunne tegenwoordige verdrukking, vs. 10-23.

III. Eindelyk bidden zy om eene gunstige verlosſing, vs. 24-27.

2. O Godt, wy hebben 't met onſe ooren gehoort, en hebben 'er ons met blijde dankzegging over verwonderd, hoe zeer gy ons in oude tijden begunstigd hebt, onſe vaders hebben 't ons vertelt: gy hebt een wonderlijk werck ten behoeve van ons volk gewrocht, niet alleen in hare dagen, maer zelvs in de dagen van oudts, in de allervroegſte tijden.

3. Gy hebt de Heydenen met uwe wonderdoende hant uyt de besittinge verdreven, dezelve geheel *ontworteld*, maer haerlieden (*a*) geplant; gy hebt de heidensche volcken geplaegt en verbroken, haerlieden daerentegen doen voortschieten, zoodat zy in aental verbazend toenamen.

4. Want aen uwen bystand, hadden onze voorouders de inneming van het gezegend Kanaan te danken. Gy maektet hunne wapenen overal zegepralende, sy hebben het lant niet ge-erft door haer sweert, ende hare arm heeft hen geen heyl gegeven: door hunne macht en dapperheid, zouden zy nimmer zulke roemwaerdige overwinningen behaeld hebben; maer uwe machtige rechterhant, ende uwe beschermende arm, ende het licht uwes aengesichts, uwe onderscheidene gunst, heeft hun wonderdadig geholpen; om dat gy een welbehagen in hen haddet, en het U vrymachtig behaegde hunne Natie, met uitsluiting van alle andere bewooneren der aerde, tot het volk van uw byzonder eigendom te schikken.

5. Gy selfs zijt mijn Koningh, o Godt; of *gy zijt nog dezelvde, o God mijn Koning.* Gy hebt nog dezelvde betrekking tot ons, als tot onze voorvaderen. Wy eerbiedigen u daerom als onzen Koning, die ons volk onder uwe onmiddelyke bescherming hebt aengenomen; gebiedt of liever *gebiedende* de verlossingen Jacobs. Gy hebt uw volk zoo menigmael verlost, en wy vertrouwen dat gy ons ook nu nog verlossen zult.

6. Door u en uwen machtigen bystand, sullen wy, wanneer Gy u onze zaek aentrekt, onse machtigste vyanden overwinnen, en onze wederpartijders met hoornen stooten, zoo volkomen verdrijven, als een dier, wiens sterkte in zijne hoornen is, elk die 't zelve aenvalt overwint: in uwen name, door uwe almachtige hulp, sullen wy onder onze voeten vertreden, die tegen ons opstaen, zoodat zy nooit zullen in staet wezen, om wederom op te staen.

7. Want

(*a*) Exod. 15: 17. Psalm 80: 9.

7. Want ick verwacht de verlosſing niet van mijne wapenen en dapperheid. Ik vertrouwe niet op mijnen boge; ende mijn ſweert en ſal my niet verloſſen.

8. Maer wy vertrouwen op uwen byſtand, welken gy ons volk in voorige tijden allerblijkbaerst bewezen hebt: want gy verloſt ons, of gy *hebt ons* dikwerv verlost van onſe wederpartijders; ende gy maeckt onſe haters beſchaemt, of *gy hebt hen beſchaemd gemaekt.*

9. In Godt roemen wy den gantſchen dagh: of liever in den voorledenen tijd, *wy hebben den ganſchen dag in God geroemd,* en blijde dankzeggingen opgeheven over de luisterrijkſte zegepralen, welke wy, door den Godlyken byſtand, behaeld hadden, ende uwen naem ſullen wy daerom loven in eeuwigheyt, Sela!

10. Maer hoe rampzalig is onze tegenwoordige toeſtand, in vergelijking van voorige dagen? want [*nu*] hebt gy ons (*b*) verſtooten, ende te ſchande gemaeckt; dewijle gy met onſe krygsheyren niet uyt en treckt, en onze legermacht niet onderſteunt door uwen Godlyken byſtand.

11. Gy doet ons, of *hebt ons doen* achterwaerts keeren van den wederpartijder: met ſchande hebben wy voor onze vyanden moeten vluchten, omdat gy ons verlaten hadt, ende onſe haters berooven [*ons*] voor ſich, om zich met onze goederen te verrijken.

12. Gy geeft ons over, *hebt ons* overgegeven, en ſchijnt ons in het vervolg te zullen overgeven, als weerlooze ſchapen die ter ſpijſe geſlagt worden: ende gy verſtroyt ons onder de Heydenen.

13. Gy verkoopt uw volck om geene weerdye; gy hebt uw volk in de handen hunner vyanden overgegeven, als of gy 'er geen het minſte belang in ſteldet, ende gy en verhoogt haren prijs niet: gy hebt niets minder gedaen, dan te betoonen, dat gy uw volk van groote waerde achttet.

14. Gy ſtelt ons, of *hebt ons geſteld* onſen naebue-

(*b*) Pſ. 60: 3. ende 74: 1. ende 89: 39. ende 108: 12.

ren tot (*c*) smaet; tot spot ende schimp den genen, die rontom ons zijn, zoodat de omliggende volken ons beschimpen, en ons op allerlei wijzen hoonen.

15. Gy stelt ons en *hebt ons gesteld*, tot een spreeckwoort onder de Heydenen: tot eene hooftschuddinge onder de volckeren. Wanneer de omliggende volken eenen rampzaligen toestand beschrijven willen, hebben zy van ons een spreekwoord ontleend, om te zeggen, dat het een toestand zy, zoo erg als de onze.

16. Mijne schande is den gantschen dagh voor my: ik gedenk 'er geduurig aen. Zy wordt my ook telkens verweten, ende de schaemte mijns aengesichts bedeckt my, zoodat ik mijne oogen niet meer durve opslaen.

17. Om de stemme des hooners, ende des lasteraers; van wegen den vyant, ende den wraeckgierigen, die aen ons zijne wraeklust zoekt te verzadigen.

18. Dit alles is ons overgekomen, nochtans, hoe zeer de vyanden, door hunne geweldige vervolgingen, ons van U en Uwen dienst zochten aftetrekken, tot de afgoden, en hebben wy uwer niet vergeten; nochte valschelick gehandelt tegen uw verbont. Wy hadden ons tot uwen dienst verbonden, en dit verbond hebben wy ook niet geschonken. Ach dat deze overweging U tot ontferming mogt aenspooren!

19. Ons herte en is, van uwen dienst, niet achterwaerts gekeert; noch onse gangh geweken van uw padt, van het pad der geboden, welke gy ons hadt voorgeschreven.

20. Hoewel gy ons geheel verplettert hebt, en gebracht tot eenen wanhopigen toestand, in welken wy geheel zullen moeten verloren gaen, wanneer gy niet spoedig tot onze hulp toeschiet. Gy hebt ons, als het ware gebracht in eene plaetse der draken, in eene woestijne, daer verscheurende dieren woonen, en niemand veilig is, ende alwaer gy ons met eene dootsschaduwe bedeckt hebt,

(*c*) Ps. 79: 4. ende 80: 7. Jer. 24: 9.

hebt, in eenen akeligen toeſtand, in welken wy niets anders, dan den dood en den ondergang, te wachten hebben.

21. So wy den naem onſes Godts hadden vergeten; zijnen dienst verlaten, ende onſe handen tot eenen vreemden Godt uytgebreydt, om de ydelheden aen te bidden; dat wy dan, met de ſchromelykſte plagen geſtraft worden!

22. Trouwens, zou de rechtvaerdige God zulk een wangedrag niet ſtraffen? Soude Godt ſulcks niet als Richter onderſoecken? want hy weet niet alleen de uitwendige daden der menſchen, maer ook zelvs de verborgenheden des herten.

23. (*d*) Maer om uwent wille, om de belijdenis van uwen naem, om onze verkleevdheid aen uwen dienst; worden wy den gantſchen dagh en geduurig, op eene geweldige wijs, gedoodt en mishandelt; wy worden geacht als ſlachtſchapen, men maekt zoo weinig zwarigheid, om ons te dooden, als om ſchapen te ſlagten.

24. Waeckt op, gy ſchijnt u, geduurende eenigen tijd, onze belangen niet te hebben aengetrokken. Haest u toch ter onzer hulpe; waerom ſoudt gy ſchijnen te ſlapen, en u aen ons niet te laten gelegen liggen Heere? Ontwaeckt, betoon dat gy voor ons zorgt, en verſtoot niet in eeuwigheyt.

25. Waerom ſoudt gy uw aengeſicht en uwe gunstige voorzorg langer verbergen? onſe elende, ende onſe onderdruckinge als het ware vergeten, en u gedragen, als of gy in het geheel niet dacht aen ons en onze rampen?

26. Want onſe ziele heeft den moed laten varen, zy is als tot in 't ſtof nedergebogen; wy zijn zoo zwak, dat wy ons niet kunnen oprichten, zoo laeg nedergebogen, dat onſe buyck kleeft aen d'aerde.

27. Staet op, ons ter hulpe, ende verloſt ons om uwer goedertierenheyt wille.

(*d*) Rom. 8: 36.

PSALM. XLV.

1. EEn Onderwijsinge, een Liedt der liefden, voor den Oppersangmeester, onder de kinderen van Korah, op Schoschannim.

Deze Psalm heet weder *eene onderwijzing*. Hier over vergelijke men het aengeteekende by Psalm 32: 1.

Er wordt bygevoegd, *een lied der lievde*. — Uit deze benaming heeft men vry algemeen besloten, dat wy hier een minne- of bruiloftslied ontmoeten; in het welk de lievde van eenen bruidegom en eene bruid zoude gezongen, en een aenstaend Huwelyk met lovgedichten geprezen worden. Maer dit begrip schijnt ons niet te strooken, noch met de oorsprongelyke woorden, noch met het beloop van zaken. — De Hebreeuwsche uitdrukkingen beteekenen eenvouwig, *een lied der aengenaemheden*, dat is een zeer aengenaem lied. Het geevt niet anders te kennen, dan dat, en de inhoud, en de wijs, op welke dit lied moest gezongen en gespeeld worden, by uitnemendheid aengenaem waren. — Het beloop van zaken wijst ons ook naer iets anders dan een Bruiloftslied. Er wordt in het geheel van geene Bruid, maer wel van des Konings Echtgenoot, gesproken vs. 10. Hier wordt een Koning vertoond, die reeds eene dochter had, met verscheidene zoonen vs. 14, 17. Ook is 'er in het geheel geene melding van een Huwelyk: want vs. 14-17. wordt, niet van des Konings bruid, maer van zijne dochter, gesproken. — Het geheele zangstuk is een lovlied van eenen grooten Koning, die, in zijne beminnelyke hoedanigheden, en voorspoedige regeering, geroemd wordt.

Over de volgende woorden, voor den Opperzangmeester onder de kinderen van Korah, zie men de aenteekening by Ps. 42: 1.

Op Schoschannim. — Het Hebreeuwsche woord beteekent eene

eene *Lelie.* Dit lied moest derhalven gefpeeld worden, op een inftrument, het welk rond en hol was, gelijkende naer eene Lelie; of op een zesfnarig fpeeltuig, het welk eene lelie genaemd werd, omdat het zestal van fnaren beantwoordde, aen het zestal bladeren van eene Lelie.

De inhoud behelst, gelijk wy reeds in het voorbygaen hebben opgemerkt, een lovlied, op eenen grooten Koning, die uitmuntende hoedanigheden bezat, over alle zijne vyanden zegepraelde, billyk en voorfpoedig regeerde, wiens huis by uitnemendheid gezegend was, en wiens Koningrijk zeer uitgebreid was, ongemeen volkrijk, allerluifterrijkst, en eenen aengenamen vrede genoot.

Maer wie is deze Koning? Buiten allen twijffel de MESSIAS. Dit blijkt ontegenzeggelyk uit Hebr. 1: 8, 9, alwaer de Apostel zich beroept op de woorden van vs. 7, 8, om te betoogen, dat de HEER CHRISTUS oneindig voortreffelyker is, dan de Engelen. Hy verklaert uitdrukkelyk, dat deze woorden tot *Gods Zoon* gefproken zijn; maer dit kon PAULUS niet zeggen, indien hy dezen Pfalm niet voor een lovlied op den MESSIAS gehouden had. — Maer dan is nog de vraeg, of deze Pfalm regelrecht op den MESSIAS zie; dan of de Dichter, in den letterlyken zin, van SALOMO, maer in den geestelyken zin van den MESSIAS, als den tegenbeeldigen SALOMO, gefproken hebbe. — Wy begrijpen het op de eerste wijs. Hoe groot een Koning SALOMO ook ware, en hoe zeer eenige uitdrukkingen, in eenen flauweren zin, op dien roemruchtigen Vorst, zouden kunnen worden toegepast; zijn 'er evenwel zeer vele zaken, welke, met geene mogelykheid, op SALOMO kunnen worden te huis gebracht. Wy zullen flechts het een en ander ten voorbeelde opnoemen. De Koning, in dit lied, wordt gezegd fchooner te zijn, dan de menfchenkinders, vs. 3, van God onmiddelyk gezalvd te wezen vs. 8. Hy wordt uitdrukkelyk GOD genaemd vs. 7, 8. Hy wordt befchreven, als iemand, die gerechtigheid liev heeft, en godloosheid haet vs. 8, die gezegend is tot in eeuwigheid vs. 3. Zelvs komt hy vs. 12, 13. voor, als het voorwerp van aenbidding en Godsdienstige hulde. Eeuwig was zijn throon

vs. 7, en hy zou van de volken in eeuwigheid geroemd worden vs. 18. — Kan dit alles op iemand anders, dan op den MESSIAS, Gods eigen Zoon, worden toegepast?

Van den Maker, den tijd, en de aenleiding, door wien, op en by welke, deze Psalm gedicht zy, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. — Alleenlyk komt het ons niet onaennemelyk voor, dat de Dichter, den luister en den voorspoed van SALOMONS Koningrijk beschouwende, door den Prophetischen Geest zy voorgelicht, en in zijne gedachten opgeheven, zoodat het geestelyk Koningrijk van Hem, die veel meerder is dan SALOMO, voor zijnen geest wierd afgeteekend.

Wy onderscheiden, in dezen Psalm, drie deelen. I. De Inleiding vs. 2. II. Een uitvoerig lovlied, ter eere van den MESSIAS vs. 3-17. III. Het besluit vs. 18.

2. Mijn herte is vol van verhevene gedachten. Even gelijk een bronwel de wateren opgeevt, door eenen inwendigen aendrang voortgeperst, zoo geeft ook mijn hart een goede aengename en nuttige reden op: Ick segge mijne wel uitgewerkte gedichten uyt ter eere van eenen grooten Koningh, die ver weg verheven is, boven alle waereldsche Vorsten; mijne zingende tonge is gelijk aen eene penne eens veerdigen schrijvers, die fraei en duidelyk schrijvt.

Hierop volgt het lovlied, ter eere van dien grooten Koning vs. 3 17. *Eerst wordt hy afgeteekend, als een gansch zeer uitmuntend Leeraer vs.* 3-6. *daerna als een rechtvaerdig, vreedzaem en eeuwig Koning vs.* 7. *wijders als een rijk, machtig en gezegend Vorst vs.* 8, 9. *vervolgens wordt de Koningin geroemd, en tot haren plicht opgewekt vs.* 10-12; *ook wordt de hulde opgegeven, welke de Tyriers aen dezen Koning bewijzen zouden vs.* 13, *laetstelyk wordt het luisterrijk geslacht van den Koning vermeld vs.* 14-17.

3. Gy groote en Godlyke Koning, hebt wel de menschelyke natuur aengenomen; maer evenwel, als verheer-

lykte

lykte Middelaer, als Gods eigen Zoon, en de groote Leeraer der gerechtigheid, zijt gy veel ſchoonder, beminnelyker, en van eenen veel hoogeren rang, dan de uitnemendſte onder de menſchen kinderen; genade is uytgeſtort in uwe lippen: de leer, welke gy, als de grootſte der Propheten, met uwe lippen voorſtelt, is alleraengenaemst; zy ademt niets dan genade, de hoofdſom van dat alles is de rijkdom der ontfermende barmhartigheid, welke uw Vader, om uwen wille, aen zondaren bewijzen wil: daerom, om deze reden, ter belooning van uwen yver en van uwe getrouwheid, in het verrichten van het groote werk het welk u was aenbevolen, heeft u Godt geſegent, met eer en heerlykheid bekroond in eeuwigheyt, ook zullen alle uwe pogingen, om het heil der menſchen te bevorderen, allerblijkbaerst gezegend worden.

4. Gordt uw ſweert aen de heupe, o Helt; Immers zijt gy een Held by uitnemendheid. Gy hebt alle zwarigheden overwonnen, en den dood zelven verſlonden. Ook zult gy u, in het vervolg, als eenen dapperen held, openbaer maken, in het verdeedigen en uitbreiden van uw Koningrijk. *Gord daerom uw zwaerd aen uwe heupe*, tot een teeken van uwe majeſteyt ende uwe heerlickheyt, gelijk het zwaerd, by het aenvaerden der Koninglyke Heerſchappy, door de Koningen pleegt aengegespt te worden.

5. Ende rijdt voorſpoediglick [*in*] uwe heerlickheyt, op het woort der waerheyt, ende rechtveerdige ſachtmoedigheyt: ende uwe rechterhant ſal u vreeſlicke dingen leeren.

6. Uwe pijlen zijn ſcherp, volcken ſullen onder u vallen: [*ſy treffen*] in 't herte van des Konings vyanden.

Deze woorden zijn vry duister, en worden daerom zeer verſchillendlyk opgevat. Wy voegen ons by de genen, die dit 5de en 6de vers dus vertalen: *en zijt voorſpoedig in uwe heerlykheid, rijd op het woord der waerheid, en antwoord rechtvaerdigheid; en laet uwe rechtehand, op eene vreesſelyke wijs,*

uwe ſcherpe pijlen afſchieten, in het hart van des Konings vyanden, dat volken onder u vallen. — Wy ontmoeten hier eene dichterlyke teekening van eenen heldhaftigen Krijgsman, die zijne pijlen rondom onder zijne vyanden affchiet, om hen te verſchrikken voor zijne Majeſteit, met dat gevolg, dat geheele volken zich aen hem onderwerpen. Maer, terwijl de MESSIAS, vs. 3, 4, als een Koninglyk Leeraer is afgeteekend, hebben wy hier te denken, aen de geestelyke wapenen van CHRISTUS Koningrijk. — Het *woord der waerheid* wijst ons allerduidelykst naer het Euangelie der vervulling. Dit woord der waerheid komt hier voor als de wagen, op welken de Koning de waereld rond rijd. —— Het gene de onzen hebben *en rechtvaerdige zachtmoedigheid*, vertalen wy, *en antwoord rechtvaerdigheid*; het zegt derhalven, de tegenwerpingen tegen eene leer voldoende op te losſen, en rechtmatige plichten voor te ſchrijven. — De laetſte woorden van vs. 5 en 6 hebben wy, tot éénen volzin gebracht. Het oorſprongelyk woord, door *leeren* vertaeld, zegt eigenlyk *pijlen af te ſchieten*; en dat het hier in dien zin moet genomen worden, blijkt klaer genoeg, om dat 'er vs. 6, van pijlen geſproken wordt. Op dien grond hebben wy het vertaeld, *en laet uwe rechtehand, op eene vreesſelyke wijs, uwe ſcherpe pijlen afſchieten, in het hart van des Konings vyanden.* Door deze *ſch rpe pijlen* hebben wy te denken aen overtuigende bewijsredenen, door welke des Konings *rechtehand*, dat is, het Alvermogen van zijnen Geest, het *hart zijner vyanden*, niet doodelyk doorwonden, maer *op eene vreesſelyke wijs*, dat is met eene onwederſtaenbare werking, vermurwen zoude, en hen bewegen, om zich aen dien grooten Koning geloovig te onderwerpen.

De meening van vs. 5, 6. is derhalven onzes erachtens deze:

„ *En zijt voorſpoedig in uwe heerlykheid!* dat uwe Majeſteit
„ en de luister van uw Koningryk, in deszelvs voorſpoe-
„ dige uitbreiding en beſcherming, voor al de waereld
„ meer en meer openbaer worde! *rijd op het woord der*
„ *waerheid!* wordt als op den zegewagen van het Euan-
„ gelie der vervulling, door alle de waerelddeelen rond
„ ge-

„ gevoerd; dat alle geslachten der volken, u en de heer-
„ lijkheid van uw Koningryk, door de prediking van het
„ Euangelie leeren kennen! *en antwoord rechtvaerdigheid*,
„ schrijv uwen onderdanen billyke wetten voor, laet alle
„ tegenwerpingen van het ongeloov bondig beantwoord
„ worden! *en laet uwe rechtehand*, het Alvermogen van
„ uwen Geest, de heerschappyvoerende genade, *op eene*
„ *vreesselyke* en onwederstaenbare *wijs*, *scherpe pijlen afschie-*
„ *ten in het hart van 's Konings vyanden!* dat de harten der
„ ongelovigen, die u als Koning niet willen eerbiedi-
„ gen, door overtuigende bewijsredenen vermurwd wor-
„ den, dat zy bewogen worden om u hulde te doen, ja
„ *dat* geheele *volken onder u vallen*, en zich geloovig aen U
„ onderwerpen mogen."

7. Gy groote Koning! zijt de waerachtige God zelvs, boven al te prijzen in eeuwigheid. Gy zult eindeloos op (*a*) Uwen throon zitten, o Godt, uwe Koninglyke heerschappy zal nimmer eindigen. Zy is eeuwiglick ende altoos; het scepter uwes Koninckrijcks is een scepter der rechtmatigheyt, uwe heerschappy, waervan het schepter het luisterrijk teeken uitmaekt, is rechtvaerdig en vreedzaem.

8. Gy hebt gerechtigheyt lief, het is het leven des levens van uwe ziel, om al dat gene te verrichten, waerdoor Gods eer en het heil der menschen kan bevorderd worden, om Gods wil in alles te volbrengen, ende gy haet godtloosheyt: naedien gy eenen innerlyken en eeuwigen afkeer hebt van alles, het welk met Gods wet strijdig is. Daerom, en om die reden, heeft u, o Godt, u, die zelv de waerachtige God zijt, uw Vader die uwe Godt is, gesalft met vreugden-olie, met eene zeer aengename en verblijdende olie: uw God heeft u alle die gaven geschonken, welke gy noodig hebt, ter waerneming van uwe luisterrijke ampten. Door deze gaven zijt gy verreweg verheven, boven uwe medegenooten, en bevoorrecht boven alle Propheten, Pries-

(*a*) Hebr. 1: 8.

ters en Koningen, die oulings gezalvd zijn; zelvs zijt gy zoo veel meerder dan de groote MOSES, als de Heer meerder is dan zijn dienaer.

9. De kostbare olie, met welke gy gezalvd zijt, is zoo rijkelyk op u uitgestort, dat dezelve nedergedropen zy, en den aengenamen geur medegedeeld hebbe, aen uwe kleederen. Alle uwe kleederen zijn myrrhe, ende aloë, [*ende*] cassie; uyt de elpenbeenen paleysen van den hemel zijn die gaven nedergedaeld, van waer sy u verblijden, *nadat* zy op u zijn uitgegooten.

Door de *kleederen* van den gezalvden Koning hebben wy te denken, aen alle de daden, door welke de Heer CHRISTUS zijne Koninglyke macht en heerlykheid openbaer maekt. Deze kleederen waren met den geur der zalvolie doortrokken, zy waren als *mijrrhe*, *aloë*, en *cassie* zelve. Het geevt te kennen, dat het, uit alle de daden van dien Godlyken Koning, blijkbaer zy, dat hy de gaven van den Heiligen Geest ontvangen hebbe, zonder maet; even als de reuk der kostbaerste speceryen zich rondom verspreidt.

10. Hoe luisterrijk is uwe Hovstoet! Dochters van Koningen zijn onder uwe kostelicke [*staetdochteren*]; maer boven alle deze Vorstinnen blinkt uwe Koninglyke Gemalin uit, de Koninginne staet aen uwe rechterhant, in 't fijnste gout van Ophir.

De dochters der Koningen beelden hier verscheidene volken en Vorstendommen uit, die het zich tot een eer rekenden, om aen Koning JESUS, in geloovsgehoorzaemheid onderworpen te zijn. — Maer wie is dan de *Koningin*, de Gemalin van den Koning? het grondwoord wijst ons, naer de echte vrouw van den Koning, vergel. Dan. 5: 2, 3. Veelal denkt men, aen de eerste Christenen uit de Joden. Maer, van de Joodsche Kerk, wordt vs. 14, onder den naem van 's Konings *dochter* gesproken. — Wy denken hier aen de eerste Kerk uit de Heidenen, die, door den Godlyken Koning, by uitnemendheid bemind en vereerd werd. Er voegden zich, by des Konings hovstoet, in het vervolg verscheidene *dochters van Koningen*, toen de

Kerk, door de landen der Heidenen, verder werd uitgebreid; maer de *Koningin*, de eerste Kerk uit de Heidenen, was van den Koning het meest begunstigd en bevoorrecht. *Zy stond aen zijne rechtehand, in het fijnste goud van Ophir*, voor zoo ver de eerste Kerk, uit de Heidenen, reeds in den hemel verheerlykt was.

11. Hoort, o dochter, ende siet, ende neygt uwe oore: ende vergeet uw volck, ende uwes vaders huys.

Wie is deze *Dochter*? De eigen dochter van den Koning kan hier niet bedoeld zijn: want van deze, wordt eerst vs. 14. gesproken. Ook kan hier niet geoogd worden, op de Koningin zelve: want het zou niet welvoeglyk zijn, de Gemalin van zulken grooten Koning, met den naem van Dochter aen te spreken. — Het komt ons zeer aennemelyk voor, dat de Propheet het oog hebbe, op de heidensche volken, welke in vervolg van tijd bekeerd, en vs. 10. dochters van Koningen genaemd zijn. Deze worden nu *dochter* genaemd, in het eenvouwig getal, in eenen verzamelenden zin; om de geheele menigte der dochteren aen te wijzen, en te kennen te geven, dat de volgende vermaning, tot elk der onderscheidene Natien, die zich tot het Christendom bekeerd hadden, hoofd voor hoofd, en zonder uitzondering, ware ingericht. — Deze Dochter was reeds uit *haer volk en 's Vaders huis* uitgegaen, en wordt vermaend, om het een en ander te *vergeten*. De zin is derhalven deze.

„ Gy onderscheidene Natien, welke u van tijd tot tijd
„ tot het Christendom bekeerd hebt, dat elk uwer den
„ Koning hulde doe. *Hoort* naer zijne geboden; *ziet*, met
„ verwondering, de blijken van zijne macht en majesteit;
„ *ende neigt uwe oore*, zijt zeer begeerig om zijne lessen
„ te ontvangen. Gy hebt reeds uw volk en 's vaders huis
„ verlaten; gy hebt u aen dien Godlyken Koning ver-
„ bonden, en uw hart afgetrokken van alle die ydelhe-
„ den, zondige vermaken en gewoonten, aen welke gy
„ voorheen verkleevd waert: *ende* daerom *vergeet uw volk*,

„ *ende uwes vaders huis*, denk in 't geheel niet meer aen die
„ oude dingen, trek 'er uw hart volkomen van af."

12. So ſal de Koningh luſt hebben aen uwe zedelyke ſchoonheyt; Dewijle hy uwe Heer is en uw gebiedende Koning, ſo buygt u, met eenen aenbiddenden eerbied, voor hem neder.

13. Ende de dochter van Tyrus, de rijcke onder den volcke, ſullen uw aengeſichte (*b*) met geſchenck ſmeecken.

De volgende vertaling ſchijnt ons zeer veel licht, aen dit vers, by te zetten. *En gy, dochter van Tyrus!* zult u ook voor hem nederbuigen, daer *de rijke volken uw aengezicht, met geſchenken zoeken*, en uw huis, als het ware, met vereeringen afloopen. — Door *de dochter van Tyrus, welks aengezicht de rijke volken, met geſchenken zochten*, hebben wy aen eene rijke natie te denken, die, even als de handeldrijvende Tyriers, groote rijkdommen bezat, en door andere volken ontzien en geëerd werd. — Waerſchijnlyk worden de Romeinen bedoeld: deze dochter van Tyrus zou mede zijn, onder de dochteren van Koningen, die zich, voor den grooten Koning, nederbuigen; dat is, ook de machtige Romeinen zouden, met en onder andere Heidenſche Natien, aen Koning JESUS hulde doen.

14. Des Konings dochter is geheel verheerlickt inwendigh; hare kleedinge is van gouden borduerſel.

Deze *Konings dochter* is, van de Koningin, en de dochters der Koningen vs. 10, 11, als mede van Tyrus dochter vs. 13, geheel onderſcheiden. Wy denken, in de zinbeeldige beteekenis, aen de Joodſche Kerk, tot welke de Koning, als tot zijne Dochter, eene zeer byzondere betrekking had. — In onderſcheiding van *de jonge dochteren, die achter haer zijn, hare medgezellinnen* vs. 15, zou men, door des *Konings dochter*, bepaeldelyk de Joodſche Kerk kunnen verſtaen, welke eerst te Jeruſalem geplant is; en, door

(*b*) Pſalm 72: 10.

door de gemelde *jonge dochteren*, *hare medgezellinnen*, de gemeenten onder de Joden, in andere gewesten.

De zin van vs. 14. is derhalven deze: „ *Des Konings* „ *dochter is geheel verheerlykt inwendig*, de eerste Joodsche „ Kerk te Jerusalem vergaderd, is, door inwendige zede- „ lyke hoedanigheden, en geheiligde gemoedsgestaltens, „ zeer beminnelyk; *hare kleeding is van gouden borduursel*; „ of met gouden oogskens: zy vertoont zich allerluister- „ rijkst; zoo in uitnemende gaven, als in schitterende heiligheid.

15. In gestickte kleederen der werken van lievde en godzaligheid, door welke zy haer inwendig gemoedsbestaen openbaer maekt, sal sy, op elken plechtigen Feestdag, tot den Koningh geleydt worden, om tot hem, met openbare blijken van hulde en eerbied, te naderen; de jonge dochteren [*die*] achter haer zijn, hare medegesellinnen, de gemeenten der gelovige Joden, uit andere gewesten, sullen ook, in haer gevolg, o groote Koning, tot u gebracht worden.

16. Sy sullen geleydt worden met alle blijtschap ende verheuginge; sy sullen zelvs, na het afleggen van het stervelyk lichaem, ingaen in den hemel, des Konings paleys.

17. In plaetse van uwe vaderen, sullen uwe sonen zijn; uwe zoonen, mannen van naem en verdiensten, die door wijsheid en deugd uitmunten; en die uwe zoonen zijn, voor zoo ver zy alle hunne goede hoedanigheden van u ontleend hebben; zullen de plaetsen van uwe vaderen bekleeden, en niet minder zijn, in wijsheid en deugd, dan hunne voorzaten: de Leeraers der Christen gemeenten zullen vooral niet minder zijn, dan de uitmuntendste mannen, onder de oude huishouding, gy sultse tot Vorsten, tot Apostelen en opzieneren setten over de gemeenten op de gantsche aerde verspreid.

Vs. 18. *behelst het besluit.*

18. Ick heb thans, o Godlyke Koning, een lovdicht, ter uwer eere opgezongen; daerdoor sal ik, als door een opgericht en altoosduurend gedenkteeken, uwes roemruchtigen naems doen gedencken van elcken geslachte tot geslachte: daerom, omdat gy zulk een machtig en luisterrijk Koning zijt, als ik thans heb aengetoond, sullen u de volcken loven eeuwiglick ende altoos.

PSALM. XLVI.

1. EEn Liedt op Alamoth, voor den Oppersangmeester, onder de kinderen van Korah.

Alamoth beteekent *maegden.* — Sommigen denken aen een Muziek-instrument, het welk dus genaemd werd; anderen aen de zangwijs van een Lied, het welk met dit woord begon. Onzes erachtens geevt de uitdrukking, *op Alamoth* te kennen, dat dit Lied, met maegdenstemmen, moest gezongen worden.

Voor den Opperzangmeester, onder de kinderen van Korah, vergelijk Ps. 42: 1.

In dezen Psalm, worden eenige sprekers ingevoerd, die eene beschrijving geven van hun sterk vertrouwen op God en zijnen bystand; hoe zeer zy door de rampen van den oorlog gedrukt werden, en in de gevaerlykste omstandigheden verkeerden, verwachtten zy evenwel, dat de HEER hen, door zijne gunst en almacht verlossen, en daerdoor zijnen naem verheerlyken zoude.

Maer wie zijn deze sprekers, en op welken tijd moet het zangstuk worden toegepast? — Sommigen denken aen de

de Kerk van het Nieuwe Testament, en hare verlosfingen, uit de geweldigfte vervolgingen. Het voornaemfte bewijs ontleent men uit vs. 5. Anderen meenen, dat hier de oude Israëlieten fprekende voorkomen. — Tot dus ver heb ik de zaek, op de eerste wijs begrepen; maer, by nader onderzoek, is het my duidelyk voorgekomen, dat het bewijs, uit vs. 5. ontleend, geen fteek houden kunne. Dit zullen wy, ter gemelde plaets, nader aentoonen.

Dan by welk eene gebeurtenis der oude Israëlieten, moeten wy ons dan bepalen? — Zekerlyk niet by de oorlogen en overwinningen van David: want hier wordt van zulk eene verlosfing gefproken, welke eenen duurzamen vrede, en eene geheele ophouding van den oorlog, ten gevolge hebben zoude vs. 10, en dit kan, op DAVIDS tijden, niet worden toegepast. — In de volgende gefchiedenis, ontmoeten wy drie gebeurtenisfen, welke hier in aenmerking komen kunnen; de bevrijding van ASA, de verlosfing van JOSAPHAT, en de uitredding van HISKIAS. — Het eerste geval vinden wy 2 Chron. 14. Te weten, toen ZERAH de Moor, met een machtig heirleger, tegen Juda opgetrokken, en reeds tot Marefa in de ftam van Juda, was doorgedrongen, ging ASA hem te gemoet, met een veel geringer krijgsmacht. Maer, op het ernftig gebed van ASA, verloste hem de HEER, en de Mooren werden geflagen. — De verlosfing van JOSAPHAT wordt 2 Chron. 20. verhaeld. De vereenigde legermacht der Moabieten, Ammonieten, en Edomieten, waren in het land van Juda gevallen, en tot Engedi doorgedrongen. In dezen nood, riep JOSAPHAT een plechtig vasten uit. Hy zelvs badt, in het openbaer. De Propheet JAHAZIEL boodfchapte hem, uit Gods naem, dat hy, tegen den volgenden morgen, den vyand moest te gemoet trekken, met belovte, dat de HEER hem, op eene zeer merkwaerdige wijs, verlosfen zoude. Het gefchiedde ook zoo. JOSAPHAT liet eenen vreugdezang opheffen; en daerdoor werden de vyanden zoodanig verfchrikt, dat zy in verwarring raekten en verdelgd werden. — De uitredding van HISKIAS is zeer omftandig befchreven 2 Kon. 18, 19. 2 Chron. 32. Jef. 36, 37. De

hoofdfom der zake is deze. SANHERIB, de Koning der Asfyriers, nam verfcheidene fteden van Juda in. HISKIAS verzocht om den vrede, en verbond zich, om eene zeer zware fchatting op te brengen. Dan, met dit alles, zond SANHERIB zijnen Veld-Overften RABSAKE, met een machtig leger, om Jerufalem te bemachtigen. Geduurende het beleg, dreev RABSAKE, op eene godslasterlyke wijs, den fpot, met het vertrouwen der Joden op den Godlyken byftand. In deze benauwdheid bad HISKIAS zeer ernftig tot den HEER. Zijn gebed werd op eene zeer merkwaerdige wijs verhoord. In eenen nacht werden 'er 185000 mannen, in het leger der Asfyriers wonderdadig nedergeveld; en Sanherib keerde, in alleryl, zeer verfchrikt naer zijn land terug, alwaer hy kort daerna, door zijne eigene zoonen, vermoord werd.

Het geval van ASA kan hier niet bedoeld zijn: want hier wordt, van eene verlosfing, welke binnen korten, en by het aenbreken van den morgenftond, zou openbaer worden vs. 6, van eene verlosfing, welke eene volkomene rust van rondomme ten gevolge hebben zou vs. 10. — Het een en ander past zeer wel, op het geval van JOSAPHAT, te meer omdat 'er vs. 7. van *Heidenen en Koningrijken* gefproken wordt, *die raesden en zich beweegden*; het welk zeer gevoeglyk op de krijgstoerustingen der Koningen van Moab, Ammon en Edom, kan worden te huis gebracht; daer HISKIAS flechts door één Koningrijk, dat der Asfyriers, werd aengevallen. — Wy voor ons bepalen ons evenwel, met den grooten CALVIJN, tot de verlosfing van HISKIAS, om de volgende redenen. (1). Omdat 'er, niet zoo zeer van het land van Juda, maer byzonder van de hoofdftad Jerufalem gefproken wordt vs. 5, 6. (2). By de verlosfing van HISKIA, werd de *Stad Gods*, *door de beekskens der rivieren*, verblijd vs. 5, daer SANHERIB gedreigd had, dat hy Jerufalem, door den dorst, tot de overgave dwingen zoude, en pochte, dat hy, met zijne voetzolen, de rivieren verdroogd had. (3). Vs. 11. ontmoeten wy eenen kennelyken weerflag, op den aendrang van HISKIAS gebed, aen den eenen kant; en op de fnorkery van den Asfyrier, aen

de

de andere zijde, die zich, niet alleen boven de goden der volken verheven had, maer zelvs boven den waren God van Israël. (4). Vs. 7. kan, volgens onze vertaling, wel op het geval van JOSAPHAT, worden toegepast; maer het oorſprongelyk, door *zich te bewegen* vertaeld, is het zelvde, het welk vs. 3. door *verzet worden*, en vs. 6. door *wankelen* is overgezet. Het zegt derhalven geene dadelyke beweging van Krijgstoerustingen; maer, in eenen lijdelyken zin, geſchud te worden en te wankelen.

Op deze gronden meenen wy, dat de burgers van Jeruſalem hier ſprekende worden ingevoerd, en wel bepaeldelyk op dien tijd, toen zy, door de Godſpraek van JESAIAS geſterkt, de beloovde verlosſing, blymoedig en met vertrouwen te gemoet zagen, en dit is ook de reden, waerom de ſprekers zich, in den toekomenden tijd uitdrukken.

Wy onderſcheiden, in dezen Pſalm, twee hoofddeelen.

I. Eerst geven de burgers van Jeruſalem den grond op van hun bemoedigd vertrouwen vs. 2.

II. Daerna betuigen zy de kracht van hun vertrouwen zelvs vs. 3-12.

2. Godt is ons eene toevlucht, onder zijne gunstige beſcherming, is eene veilige wijkplaets, in het barnen der gevaren! ende God is ons eene ſterckte: op zijnen allesvermogenden byſtand kunnen wy ons gerust verlaten! Dit hebben de geſchiedenisſen van voorige tijden ten duidelykſten bevestigd, hy is krachtelick bevonden eene overvloedige hulpe in benaeuwtheden.

Vs. 3-12. wordt het gelovig vertrouwen der ſprekeren zeer omſtandig beſchreven. A. Eerst ſtellen zy het zelve meer algemeen voor vs. 3, B. daerna meer byzonder, met betrekking tot het tegenwoordig geval vs. 4-8, en C. eindelyk moedigen zy anderen, tot dat zelvde vertrouwen aen vs. 9-12.

3. Daerom ſullen wy niet vreeſen, al zagen wy de ontzachlykſte verſchijnſelen in de natuur: zelvs zouden wy goedsmoeds blijven in onzen God, al veranderde

een groot gedeelte van de aerde [*hare plaetse*], al wierd de aerdbol, op de geweldigste wijs, geschud en geschokt, ende al wierden de bergen door de meest geduchte aerdbevingen nedergeploft, en versett in 't herte, in het midden van de zeen: wy zouden evenwel niet vreezen.

Wil men het voorstel zinbeeldig opvatten, dan heeft men te denken aen de verwoesting van volken, landen en steden. — De *bergen* zijn zinbeelden van gevestigde Staten en machtige Koningrijken. De *zee* vertoont de uitgestrektheid, de onoverwinbaerheid, en het geweld van dezelve. — De voorgestelde zaek heeft derhalven in het zinbeeldige plaets, wanneer machtige Koningrijken en Staten verwoest worden en omgekeerd. Trouwens, ter dezer tijd was reeds meer dan één der machtigste Koningrijken, door de zee der geweld drijvende Asfyriers, geheel verzwolgen.

Hun vertrouwen, in het tegenwoordig geval, stellen de sprekers eerst zinbeeldig voor, vs. 4, 5. en daerna duidelijker met eigenlyke bewoordingen, vs. 6-8.

4. Laet hare wateren, de wateren der zee namelyk, bruysen, zoodat de zee gelijk zy aen een ziedenden pot, laetse beroert worden: laet de zee zoo geweldig bewogen en tot haren bodem beroerd worden, dat het modderig slijk naer boven gevoerd worde! Laet de bergen daveren, zoodat zy staen te trillen en te beven, door derselver verheffinge, zoodat de hemelhooge golven tegen de kruinen der bergen aenklotsen! dan nog zullen wy wel gemoed zijn, en op onzen God vertrouwen. Sela!

Dit voorstel moet zinbeeldig beschouwd worden. — De zee en *hare wateren* zijn meermalen zinneprenten van machtige en geweldige volken, die eene uitgestrekte heerschappy hebben en een geweldig vermogen, Jer. 47: 2. 51: 42. In het byzonder hebben de sprekers het oog op het wijduitgestrekte Koningrijk der Asfyriers en deszelvs machtige heirlegers. Het *bruisschen* dezer wateren vertoont ons de beweging van eene talryke krijgsmacht, welke gereed staet om aen te vallen. Het *beroerd worden*, doet ons denken

ken aen de verschrikkelyke woorden en daden der Assyriers, om Koning HISKIAS te beleedigen, en vooral aen de godslasteringen, welke RABSAKE uitbraekte. De *verheffing der wateren* schildert ons de trotsheid en woede der Assyriers. Het *daveren der bergen*, schetst ons het onvermogen der machtigste Koningrijken, om tegen het geweld der Assyriers bestand te zijn.

De Sprekers willen derhalven te kennen geven, dat wel de machtigste der andere volken het geweld der Assyriers niet wederstaen konden; maer dat zy een vaster grondvest hadden, daer zy steunden op den HEER hunnen God. Zy verachtten de macht der Assyriers, en hoe geweldig die vyanden van vermogen waren, zy rekenden zich evenwel veilig. Zy bespotten de snorkeryen van SANHERIB en RABSAKE.

5. De beeckskens der riviere, de afleidingen van water, welke uit eene groote rivier voortstroomen, sullen verblijden Jerusalem, de stadt Godes; onze hoofdstad Jerusalem, alwaer God zijne wooning heeft, zal eenen genoegzamen toevoer van water hebben, en daerdoor zullen de inwooners verblijd en verkwikt worden. Zoo doende gaet het Jerusalem wel, dat het heiligdom is der wooningen des Allerhoogsten, of, dat heilig is, door de wooning des Allerhoogsten, die oneindig verheven is boven alle de afgoden der Heidenen.

Welke *beekskens der riviere* worden hier bedoeld? Zekerlyk niet de Jordaen: want deze zondt geene beken binnen de hoofdstad. Om dezelvde reden, kan ook de beek Kedron niet in aenmerking komen. — De fontein Gihon, die ook Siloa en Siloam genaemd wordt, was aen het Zuidwesten van Jerusalem tegen over den berg Sion; van waer twee waterleidingen liepen naer twee vijvers, den bovensten, door SALOMO gemaekt, ten dienste van het Koninglyk Paleis, den ondersten, die naer het Noorden liep, ten dienste van de beneden stad. — Om den vyand van water te berooven, stopte HISKIAS, behalven andere bronnen, den uitgang van de fontein Gihon naer den oppersten vijver, en leidde het water naderhand naer de Westzijde der Stad, door vernieuwde buizen in den berg uitgehou-

wen, om de Stad tegen het gebrek van water te beveiligen, 2 Kon. 20: 20. 2 Chron. 32: 30. — Maer kan de fontein Siloam *eene rivier* genaemd worden? Buiten allen twijfel. Zy deed aen de ſtad denzelven dienst, welken eene rivier kon toebrengen. Zy verſchafte eenen overvloed van water, niet alleen tot het noodig gebruik, maer zelvs tot veraengenaming in de lusthoven. Daerenboven had HISKIAS alle de wateren in de ſtad geleidt, om des te grooteren overvloed te hebben.

De ſprekers willen gevolgelyk te kennen geven, dat Jeruſalem zou verlost worden. Het zou niet gaen naer den wensch der Asſyriers, die de ſtad door dorst tot de overgave zochten te dwingen. — De burgers zouden overvloed van water hebben en behouden, zy zouden zich daer over lang verheugen. De beekskens der riviere zouden de ſtad verblijden. De Asſyriers zouden niet ſlechts voor eenen tijd aftrekken, maer geheel verdelgd worden; en in eenen gewenschten voorſpoed, zouden de Joden de vruchten van die verlosſing genieten. Byzonder zouden zy zich verblijden over de verlosſing van Jeruſalem, als het heiligdom der wooningen van den Allerhoogſten; de openbare Godsdienst zou 'er veilig geoeffend worden, en de Joden zouden derwaerds ongeſtoord opgaen tot de jaerlykſche hooge Feesten.

Vs. 6-8. drukken de Sprekers zich duidelyk uit, met eigenlyke woorden.

6. Jeruſalem is by uitnemendheid bevoorrecht. Godt is in 't midden van haer, de Allerhoogſte God heeft niet alleen zijne wooning binnen deze ſtad, in den Tempel; maer Hy is ook met zijne byzondere gunst tegenwoordig. God zelvs waekt voor het heil van de ſtad, ſy en ſal daerom niet wanckelen, noch verwoest worden; Godt ſalſe helpen in 't aenbreken des morgenſtonts, by het krieken van den dageraed.

By de laetſte uitdrukking moeten wy een weinig ſtil ſtaen. — Sommigen nemen het onbepaeld; en dan is de

mee-

meening, dat God altoos eene tijdige hulp verleenen, en de burgeren van Jerusalem nooit verlegen laten zoude. Maer het geval van HISKIAS wijst ons naer iets byzonders. Men kan het op tweederlei wijs opvatten; of van eenen kort naby zijnden morgenstond, of zelvs van den eerstkomenden dageraed. — Volgens het eerste begrip, bepalen de sprekers den tijd des daegs, op welken de HEER de verlossing gebieden zoude, in den nanacht namelyk, by het aenbreken van den morgenstond. Dit konden zy uit eene voorige voorzegging van JESAIAS afleiden, Jes. 17: 14. — Volgens het tweede begrip, willen de sprekers te kennen geven, dat God hen, in den eerstvolgenden nacht, by het aenbreken van den morgenstond, verlossen zoude. Dit leert ook de geschiedenis 2 Kon. 19: 35. Jes. 37: 36. — Maer mag men denken, God had, door den Propheet JESAIAS, wel laten voorzeggen, dat de verlossing binnen korten komen zoude, dat de vyand geen pijl in de stad schieten, geen wal voor dezelve opwerpen zoude: doch 'er wordt niet by bepaeld, dat de uitredding in den eerstvolgenden nacht, by het aenbreken van den dageraed, komen zoude. Dan evenwel, de gemelde voorzegging van Jesaias Kap. 17: 14. gav grond tot die verwachting; en misschien heeft de Geest der voorzegging dit jongste tijdstip, aen onzen Dichter nader geopenbaerd.

7. De Heydenen raesden, de Asfyriers vielen ons aen met eene talrijke menigte van Krijgsvolk, zy raesden gelijk eene onstuimige zee, welke alles dreigt te overstroomen, de Koninckrijcken beweegden sich; machtige volken werden geschud en omgekeerd, zy vonden zich genoodzaekt om voor dat geweld der Asfyriers te bukken; maer hy, die de Allerhoogste God is, verhief sijne stemme, hy heeft een almachtig bevel laten uitgaen, en ongewoone verschijnselen daer gesteld, de aerde versmolt. Eigenlyk staet 'er: *de aerde zal versmelten* en verdwijnen.

De *aerde* of het *land*, is het land der vyandige Asfyriers. Dit land zou verdwijnen, en het Rijk der Asfyriers dermaten verzwakt worden, dat zy niet ligt tegen het volk

van Juda iets zouden durven ondernemen. — Ten dien einde zou de HEER zijne *ftem verheffen.* Men denke aen een verfchrikkelyk onweder van donder en blixem. — Hoe blijkbaer is dit door de uitkomst bevestigd! daer de 185000 Asfyriers, welke in den volgenden nacht werden nedergeveld, waerfchijnlyk door den blixem zijn dood geflagen. — Men vergelijke het gene wy by 2 Kon. 19. hebben aengeteekend, VII[de] Deel p. 457.

8. De HEERE der heyrfcharen, die het bewind voert over alle gefchapene wezens, is met ons: hy neemt onze zaek ter harte, en is gereed om ons by te ftaen. De Godt Jacobs, die dezen onzen Stamvader zoo menigmalen heeft uitgeredt, is ons een hoogh vertreck, onder zijne machtige befcherming, zijn wy veilig en ongenaekbaer voor onze vyanden, Sela!

Vs. 9-12. moedigen de fprekers anderen aen, tot dat zelvde vertrouwen.

9. Komet, aenfchouwet de machtige en merkwaerdige daden des HEEREN; door welke hy zijne Mafteit op de luisterrijkfte wijs geopenbaerd heeft, die verwoeftingen op aerden aenrecht: of *heeft aengerecht*, voor zoo ver hy de Asfyriers als werktuigen in zijne hand gebruikt heeft, om de machtigfte Koningrijken te verdelgen, en trotfche volken te vernederen.

10. Die d' oorlogen doet ophouden tot aen 't eynde der aerden, den boge verbreeckt, ende de fpieffe ontwee flaet; de wagenen met vyer verbrandt.

Eigenlyk ftaet 'er: *die, de oorlogen doende ophouden tot aen het einde der aerde, den boog verbreken zal, en de fpiesfen aen twee zal flaen, de wagenen met vuur verbranden zal.* — Het *doen ophouden der oorlogen tot aen het einde der aerde,* was dan het oogmerk, waertoe de HEER den *boog verbreken* zoude, de *fpiesfen aen twee flaen* of vernielen, en de *krijgswagenen verbranden.* — Het geevt te kennen, dat God, door een zonderling oordeel, alle de macht en krijgstoerustingen der vyanden zou onbruikbaer ma-

maken en vernielen, zoodat zy zouden genoodzaekt zijn, van hun booze opzet volſtrekt af te zien. Dit zou geſchieden *door het vuur* van een verſchrikkelyk onweder, gelijk wy reeds gezegd hebben. Vergelijk Jeſ. 30: 30, 31. — Daerdoor zouden de oorlogen ophouden, *tot aen het einde der aerde* of, gelijk hier eigenlyk ſtaet, *van het land*, van het Joodſche land namelyk. Er wordt door aengeduid, dat een diepe rust en vrede, door het ganſche Joodſche land, de voorige beroerten zou afwisſelen.

Vervolgens werdt God zelvs ſprekende ingevoerd, tot de vreemde volken.

11. Latet af van mijn volk kwaed te doen, en deszelvs rust te verſtooren; ende wetet, merkt op en erkent, dat ick alleen de eenige en trouwe Godt ben; eerbiedigt my als den zoodanigen, Ick ſal verhoogt en in mijne volmaektheden erkend worden onder de Heydenen, Ick ſal ook verhoogt worden op der aerden, of, zoo als hier weder ſtaet, *in het land* der Joden.

De ſprekers beſluiten, met het herhalen der woorden van vs. 8.

12. De HEERE der heyrſcharen is met ons; De Godt Jacobs is ons een hoogh vertreck, Sela!

PSALM. XLVII.

1. EEn Pſalm, voor den Opperſangmeeſter, onder de kinderen van Korah.

Vergel. Pſ. 42: 1.

Onze Nederlandſche Overzetters, beſchrijven dit lied, als „ een Triumphpſalm der Kerke, ter eere van haren Koning „ JESUS CHRISTUS, in zijne hemelvaert, afgebeeld door het „ opbrengen der Arke des Verbonds in Zion; met een verma„ ning aen alle volken, en propheetſy van de roeping der Hei„ denen." Zelvs hebben voorname mannen onder de geleerde Joden erkend, dat deze Pſalm ſpreke van MESSIAS Koningrijk.

Trouwens, het is ook uit den ganſchen inhoud, en uit de byzondere bewoordingen, allerblijkbaerst, dat hier van

CHRISTUS Hemelvaert en Koningrijk gesproken worde. In dit verheven onderwerp, heeft alles, volgens de kracht en den nadruk der woorden, zijne waerheid. Hoe duidelyk wordt de zegepralende Hemelvaert van den Godlyken Middelaer beschreven vs. 6? is die aenbiddelyke persoon niet de groote Koning van den ganschen aerdbodem, een Koning over alle de Heidenen vs. 3, 8, 9? zit Hy niet aen Gods rechtehand, op den throon der Majesteit vs. 9? heeft Hy niet de Edelen der volken tot één volk, tot den God van ABRAHAM verzameld vs. 10.?

Er is wel, die dezen Psalm tot de dagen van het Oude Testament brengen, en het daer voor houden, dat dezelve tot een juich en zegelied gediend hebbe, toen DAVID de Verbonds-Ark naer Sion liet overbrengen, of toen SALOMO dat Heiligdom in den Tempel invoerde. — Maer in welken bekrompen en gedrongen zin, moet men dan de uitdrukkingen opvatten! Dan moet men door *alle volken*, vs. 2. de Joodsche stammen verstaen. Dan wordt God *een groot Koning over de gansche aerde* genaemd vs. 3, omdat hy, ten aenzien van zijne gemeene regeering, de Koning is van de gansche waereld. *God vaert op met gejuich* vs. 6. geeft dan eenvouwig te kennen, dat de Verbonds-Ark, boven welke God op eene byzondere wijs tegenwoordig was, met een vrolyk gejuich, naer Sion of in den Tempel, werd overgebracht. De zeer nadrukkelyke woorden van vs. 10. *de Edelen der volken zijn verzameld* enz. zeggen dan niets anders, dan: de hoofden der stammen, en al het volk, het welk den HEER als den God van ABRAHAM aenbidt, komen voor de Verbonds-Ark te zamen; want God is verheven boven alle de afgoden, welke de Heidenen als hunne beschermers aenmerken. — Hoe gedrongen en onnatuurlyk is dit alles!

Maer evenwel, de Verbonds-Ark is door DAVID, onder een vrolyk gejuich, naer Sion opgevoerd, 2 Sam. 6: 15. ook was de Verbonds Ark een voorbeeld van CHRISTUS, en deszelvs opvaring van CHRISTUS hemelvaert. Sommigen besluiten 'er uit, dat de Dichter, in den letterlyken zin, op de Verbonds-Ark, maer in den geestelyken zin op CHRISTUS, geoogd hebbe. Maer dit kan, onzes erachtens, geen steek houden,

om-

omdat de uitdrukkingen zoo verheven zijn, dat zy niet, dan op de dagen van het Nieuwe Testament, kunnen worden toegepast. Wy kunnen daerom niet anders zien, of deze Psalm moet regelrecht, op den Heer CHRISTUS en zijn Koningrijk worden t'huis gebragt. — Ondertusschen willen wy 'er niet over twisten, of de uitdrukkingen vs. 6, van het opvoeren der Arke ontleend zijn.

Wy onderscheiden 'er in twee hoofddeelen.

I. Eene vermaning aen alle volken, om CHRISTUS, den Godlyken Koning, blymoedig toe te juichen vs. 2.

II. De drangredenen tot deze vermaning, vs. 3-10.

2. Alle gy volcken en natien der waereld, uit allerlei geslachten en talen! klappet in de hant: tot een teeken van uitbundige vreugde! Juychet Gode den verheerlijkten Middelaer, die God is boven al te prijzen in de eeuwigheid, blymoedig toe, met eene stemme van vreugdengesangh.

Hier worden de Apostelen en de dienaers van het Euangelie afgebeeld, zoo als zy, in de geheele waereld, zouden uitgaen, om alle volken en geslachten op te wekken, dat zy aen Koning JESUS zouden hulde doen.

3. Want de Messias is de HEERE de Allerhoogste God, oneindig verheven boven alle geschapene wezens. Hy is vreeslick: is een groot Koningh, zijne onbepaelde heerschappy strekt zich uit over de gantsche aerde.

4. Wy dienaers van het Euangelie, breiden de palen van Zijn Koningrijk, door den Godlyken zegen, voorspoedig uit. Hy brengt de volcken onder ons; of *zal* de volken onder ons *brengen*, voor zoo ver zy, op onzen raed, het geloov zullen gehoorzaem worden, ende de heidensche natien, die tot dus ver vreemdelingen waren van de verbonden der belovte, zal Hy brengen onder onse voeten, voor zoo ver zy zich eerbiedig aen onze leer onderwerpen zullen, en volgens dezelve, dien grooten Koning hulde doen.

5. Hy verkiest voor ons onse erffenisse; Hy zal ons in het bezit van de ervenis der waereld stellen. De

ervenis van Kanaan was de heerlickheyt Jacobs, dien hy boven Ezau heeft lief gehadt, alzoo is de ervenis der waereld onze heerlykheid. Sela!

6. De verheerlijkte CHRISTUS, de waerachtige Godt en het eeuwig leven, vaert op, of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, is *opgevaren*, de HEER CHRISTUS, die met zijnen naem is de JEHOVAH, de allerhoogſte over de ganſche aerde, is opgevaren met gejuych; de HEERE met het geklanck der baſuyne. Van het gejuich en bazuingeklank, met welke de Middelaer hier gezegd wordt opgevaren te zijn, lezen wy niets in de Euangeliſche geſchiedenis. — Sommigen verſtaen het, van de blijde verkondiging der verheerlyking van CHRISTUS, door het Euangelie. Maer dit is geſchied, na de hemelvaert van onzen Verlosſer; en hier wordt geſproken, van een gejuich en een geklank der bazuinen, het welk, met zijne hemelvaert, zoude gepaerd gaen. — Wy denken daerom aen de toejuichingen, welke de Engelen en zalige Geesten, by JESUS intrede in den hemel, deden hooren.

7. Pſalmſinget Gode den MESSIAS blijmoedig, pſalmſinget onvermoeid en by aenhoudendheid ter zijner eer: pſalmſinget ter eere van dezen onſen grooten Koningh, pſalmſinget hem by aenhoudendheid met verheffing.

8. Want deze onze Godt is een Koningh der gantſcher aerde; pſalmſinget [*met*] een onderwijſinge, heft een verſtandig lied op, het welk geſchikt is, om anderen te onderwijzen.

9. Deze onze Godt is niet alleen de Koning der Joden, maer Hy regeert ook over de Heydenen: Deze onze Godt en Koning ſitt als Richter op den throon ſijner heyligheyt; om weerbarstige zondaren, die het Euangelie hardnekkig verwerpen, rechtvaerdig te ſtraffen.

10. De Edele der volcken, mannen van rang en aenzien onder de Heidenen; Koningen, Vorsten, en Volksbeſtierers, zijn verſamelt, door het Euangelie geroepen, en overgebracht [*tot*] het gelovig volck des Gods Abrahams, dien vader der gelovigen: want Koningen, Vorsten en Overheden, die de Schilden der aerde zijn, voor-

zoo ver het hunne plicht is, om de inwooneren der aerde, tegen alle geweld te beschermen, zijn Godes: ook zulke zijn geloovige onderdanen geworden van Koning JESUS; hy is seer verheven, de Koning aller Koningen, de Heer van de geheele waereld.

PSALM XLVIII.

1. EEn Liedt, een Psalm, voor de kinderen van Korah.

Men vergelijke over dit opschrivt, Ps. 42: 1.

In dezen Psalm wordt Sion en Jerusalem geroemd, zoo van wegen de Godlyke inwooning, als van wegen 's HEEREN gunstige voorzorg. — In het opschrivt zelve vinden wy geen het minste bericht, noch van den Dichter, noch van de gelegenheid, by welke dit Zangstuk is opgesteld. Wy moeten derhalven alleen uit den inhoud oordeelen.

Vs. 5, 6 en 7. wijzen ons allerduidelykst naer eenen tijd, wanneer machtige Vorsten zich vereenigd hadden, om tegen Jerusalem te strijden; maer met dien uitslag, dat zy, met schrik en schande, waren terug gedreven. Vs. 8. ontmoeten wy nog eene merkwaerdige byzonderheid, bestaende in het *verbreken der schepen van Tarsis, door eenen Oosten wind.* — Zoodanige zaken zijn werkelyk gebeurd onder Koning JOSAPHAT, 1 Kon. 22. en 2 Chron. 20. — Te weten, door eenen vyandigen inval van de vereenigde legermagten der Moabieten, Ammonieten en andere Heidenen, geraekte het Koningrijk van Juda in eenen zeer grooten nood. Deze inval geschiedde zoo onverwacht, dat de vyanden reeds op het grondgebied van Josaphat genaderd waren, toen hy tijding kreeg van deze vyandelykheden. De verbondene Heidenen konden derhalven, binnen zeer korten tijd, op de steden van Juda, en zelvs op Jerusalem aentrekken. In dezen nijpenden nood, liet de Godvruchtige Josaphat eenen plechtigen

biddag vieren. De HEER liet zich verbidden, en door den Propheet JAHAZIËL boodſchappen, dat de vyanden den volgenden morgen zouden genoodzaekt worden, om met ſchande af te trekken, en dat dit door een wonderwerk geſchieden zoude, zonder dat JOSAPHAT en zijn volk 'er iets toe doen zoude. Het geſchiedde ook zoo. God verwekte eenen geweldigen ſchrik in het vyandig leger, zy raekten in de uiterſte verwarring, en verſloegen de een den anderen. Na het rooven van eenen rijken buit, keerde JOSAPHAT met zijn volk weder naer Jeruſalem, en loovden den HEER op eene zeer plechtige wijs, over deze zoo merkwaerdige verlosſing. Het gerucht van deze gebeurtenis, bracht zoo veel ſchrik te wege onder de omliggende Heidenen, dat niemand 'er aen denken durvde, om het Joodſche volk eenig leed aen te doen. Van deze verlosſing wordt vs. 5-7. zeer duidelyk geſprooken. — Niet lang daerna deed JOSAPHAT eene dwaesheid. Hy vereenigde zich met AHAZIA, den grouwzamen Koning der X Stammen; zy lieten, in de Zeehaven van Ezeon Geber, eene ſcheepsvloot uitrusten, om goud van Ophir te halen. Maer dit mishaegde den HEER; de Propheet ELIËZER voorſpelde den Koning, dat deze onderneming zou verydeld worden. Trouwens, zoo drae de ſchepen in gereedheid waren om zee te kiezen, werden zy door eenen geweldigen ſtorm in de haven geheel verbrijzeld. Op de laetſte byzonderheid wordt vs. 8. allerduidelykst geoogd.

Wy beſluiten derhalven, dat de Dichter dezen Pſalm hebbe opgeſteld, ter gelegenheid van de gemelde wonderdadige verlosſing, maer, voor het vernielen van de ſcheepsvloot, omdat 'er van deze byzonderheid vs. 8, in den toekomenden tijd geſproken wordt. — Misſchien mogen wy daerom den Propheet ELIËZER, die deze gebeurtenis voorſpelde, voor den Dichter houden.

Er zijn voorname Godsgeleerden, die dezen Pſalm Prophetisch opvatten, en op de Kerk van het Nieuwe Testament te huis brengen. Maer alles laet zich in vollen nadruk, op de geſchiedenis van Koning JOSAPHAT toepasſen; en 'er is geene reden altoos, om van den letterlyken zin af te wij-

ken,

ken, gelijk uit de Uitbreiding nader blijken zal. — Ondertusschen schijnt het ons nader te komen, dit lied als eenen voorbeeldigen Psalm te beschouwen.

Wy onderscheiden 'er twee hoofddeelen in:

I. In het eerste loven de burgers van Jerusalem den HEER, hunnen weldadigen God, voor de merkwaerdige verlossing, welke hun zoo wonderdadig geschonken was, vs. 2-12.

II. In het tweede deel spooren zy anderen aen, om des HEEREN groote daden ten voordeele van zijn volk, eerbiedig op te merken, vs. 13-15.

2. De HEERE is groot, oneindig verheven boven alle schepselen, ende van wegen zijne wonderen en weldaden seer te prijsen; hoewel deze JEHOVAH de Koning is van de gansche waereld, hebben wy Joden, tot hem eene meer byzondere betrekking. In onze hoofdstad Jerusalem, die de zetel is van den waren Godsdienst, is de HEER op eene meer byzondere wijs tegenwoordig. Hy heeft zijne wooning in Jerusalem, dat daerom by uitnemendheid de stadt is onses Godts, Hy heeft zijne vuur en haerdstede, [*op*] Sion den bergh sijner heyligheyt, welken Hy tot zijne woonplaets heeft afgezonderd.

3. Deze berg Sion overtreft alle andere bergen. Schoon is dezelve van gelegenheyt, of *uit hoofde van de blinkende verhevenheid*, van wegen den luisterrijken Tempel, die daerop gebouwd is; eene vreugde der gantscher aerde, de aerde kan 'er zich met blijdschap op beroemen, dat een van hare bergen zoo verheerlykt is. Vooral toch is de bergh Zion luisterrijk, [*aen*] de zijden van 't noorden; alwaer de Tempel op den heuvel Moria gevestigd is. Hier van daen ontleent Jerusalem al haren luister. (*a*) De stadt des grooten Konings is Jerusalem, omdat de Koning aller Koningen aldaer, op den berg Sion, in den Tempel zijne wooning heeft.

4. De God der Goden, is daerom ook de machtige Beschermheer van deze bevoorrechte Stad. Godt is in hare paleysen; in den Tempel als een Koninglyk Paleis, op

(*a*) Matth. 5: 35.

eene byzondere wijs tegenwoordig, hy is 'er bekent door kennelyke proeven van zijne gunstige befcherming, voor een hoogh vertreck, voor eene onverwinbare fterkte.

5. In voorige tijden is dit menigmalen gebleken, en nog jongstleden hebben wy het gezien op eene allermerkwaerdigfte wijs. Want fiet, de meest beroemde Koningen der Heidenen waren vergadert; zy hadden hunne legermachten vereenigd, om ons te onder te brengen: ja fy waren t'famen doorgetogen, zoodat zy reeds binnen onze landpalen genaderd waren, en wy te vreezen hadden, dat zy regelregt op Jerufalem zouden aentrekken.

6. Maer de HEER heeft hunne vyandige voornemens, door zijn wonderdoend Alvermogen, op het alleronverwachtst geheel verydeld. [*Gelijck*] fy 't fagen, alfoo waren fy verwondert: of liever, *indedaed zy hebben het gezien*, de vereenigde vyanden hebben het Alvermogen van onzen God gezien en zichtbaer ondervonden, zy *werden verbaesd.* Sy werden verfchrickt, fy haefteden zich om wech te vlieden.

7. Door eene onmiddelyke tusfchenkomst van het Godlyk Alvermogen, zonder dat wy 'er iets toe deden, werden zy verfchrikt. Beevinge greepfe aldaer aen; fmerte als eener barender [*vrouwe*].

8. Met eenen ooften wint verbreeckt gy de fchepen van Tharfis.

Hier doet de Dichter de fprekers hunne tael, onmiddelyk tot den HEER richten. Hy drukt zich uit in den toekomenden tijd. Door eenen *Oostenwind* wordt in het algemeen een geweldige ftormwind bedoeld. Hier wordt blijkbaer geoogd op het verbrijzelen der fchepen, welke JOSAPHAT, in vereeniging met den godloozen AHAZIA, naer de goudkust van Ophir beftemd had. Dit geval wordt bygebracht als een bewijs, niet alleen van Gods Alvermogen; maer ook dat men alleen op den HEER vertrouwen moet, en van Hem den zegen verwachten.

De zin is derhalven deze. „ *Met eenen* geweldigen „ *Oostenwind zult* gy O HEER *de fchepen verbrijzelen*, welke „ naer de goudkust *van Tharfis* beftemd zijn; om ons daerin „ te

„ te doen opmerken, dat wy den zegen en de befcherming „ van U alleen te verwachten hebben."

9. Gelijck wy van onze vaders gehoort hadden, dat Gy beloovd hebt, alfoo hebben wy het ook gefien en ondervonden, in of liever *ten aenzien* van Jerufalem, de ftadt des HEEREN der heyrfcharen, in of ten aenzien van de gemelde ftadt onfes Godts. Wy hebben vervuld gezien het gene gy omtrent Jerufalem beloovd had, zeggende: Godt fal haer bevestigen tot in eeuwigheyt, zoo lang het Koningrijk van Juda ftaen zal. Sela!

10. O Godt, wy gedencken met blijde en dankbare lovzangen, en *zullen* ook in het vervolg blijven gedenken, uwer weldadigheyt; in 't midden uwes Tempels.

11. Gelijck uwe naem is, o Godt, en uwe trouw en goedheid te kennen geevt, alfoo is uwe roem tot aen de eynden der aerde: het gerucht van de wonderdadige verlosfing, welke gy ons gefchonken hebt, heeft eenen algemeenen fchrik onder de Heidenen veroorzaekt, zoodat zy niet meer ondernemen durven, uw volk vyandig aen te vallen; uwe rechterhant is vol van gerechtigheyt, om de tegenftanders van uw volk te ftraffen.

12. Wy vertrouwen dat gy dit, ook in het vervolg, betoonen zult. Laet dan den bergh Zion blijde zijn, laet de dochteren van Juda haer verheugen; eigenlyk ftaet 'er in den toekomenden tijd, Sion en de dochters van Juda *zullen zich* verheugen en verblijden, om uwer oordeelen wille, welke Gy aen onzen vyanden zult uitoeffenen.

In het tweede deel van dezen Pfalm vs. 13-15, worden anderen aengefpoord, om de Godlyke befcherming van Jerufalem eerbiedig op te merken.

Maer wie zijn deze anderen? Zijn het vyanden of vrienden? — Er zijn, die het op de eerfte wijs opvatten, en zoo begrijpen, dat de vyanden worden uitgenodigd, om de fterkte van Jerufalem te befchouwen, en daer uit op te ma-

ken, dat alle hunne pogingen om op Sion aentevallen, ten eenemael ydel wezen zouden. Anderen denken aen vrienden, die zich, over de ſterkte van Jeruſalem, verblijden zouden. — Het is zeer moeilyk hier iets te bepalen. Ondertusſchen ſchijnt ons de eerſte opvatting, al zoo wel, met den nadruk der woorden overeen te ſtemmen. Het Hebreeuwſche woord, *rondom gaen* vs. 13. wordt voor eenen vyandelyken aenval genomen, 1 Kon. 5: 3. en Joſ. 6: 7, en in denzelven zin komt ook het ander woord *omringen* voor, Pſ. 22: 17. *Zijn hart* ergens op te zetten, vs. 14. beteekent een vyandig voornemen, Jeſ. 20: 7. Pſ. 83: 13. en het woord *onderſcheidenlyk beſchouwen*, kan ook verwoesten te kennen geven.

13. Vyanden van ons volk, beproevt het eens weder, zo gy durvt, om onze hoofdſtad aen te vallen. Belegert vry Jeruſalem, Gaet rontom onze burcht Zion, valt 'er vyandig op aen ende omringtſe: met oogmerk om haer in te nemen, tellet hare torens, ſterktens en vestingen, als of zy reeds de uwe waren.

14. Settet uw herte op hare veſtinge, met een vyandig oogmerk om haer te overweldigen, beſchouwet onderſcheydentlick hare paleyſen; verwoest den Tempel zo gy kunt, die het Paleis is van den Koning der Koningen, op dat gy 't den navolgenden geſlachte vertellet;

15. Want of liever *dat* (opdat gy ondervinden en uwen nakomelingen verhalen kunt,) dat deſe Godt, die te Jeruſalem zijne wooning heeft is onſe Godt, die voor ons zorgt en ons volk beveiligt, eeuwiglick ende altoos: zoo lang ons Koningrijk zal ſtand houden: hy ſal ons als een getrouw herder geleyden tot 'er doot toe, in alle zwarigheden beveiligen, en 'er ons uit verlosſen.

Voor het overige komt het zeer in bedenking, of dit lied niet tot de Typiſche Pſalmen behoore, en ook op den tijd van het Nieuwe Testament moete worden toegepast. — Althans, de gezegden laten zich op het tegenbeeldig Jeruſalem, de Kerk van het Nieuwe Testament, zeer wel overbrengen.

Waer is God grooter en meer beroemd, dan in de Kerk van CHRISTUS? Daer is de Allerhoogste, met zijnen Geest, byzonder tegenwoordig; God is 'er bekend als een hoog vertrek. God heeft altoos en by uitnemendheid gezorgd, voor zijne Kerk, dezelve blijkbaer beveiligd, en zal dezelve tot aen het einde der eeuwen, blijven beschermen.

PSALM. XLIX.

1. EEn Psalm, voor den Oppersangmeester, onder de kinderen van Korah.

Over dit opschrivt, vergelijke men weder Ps. 42: 1.

Omtrent den maker van, en de gelegenheid tot dezen Psalm, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. — Zoo veel mogen wy uit den inhoud opmaken, dat dit lied gedicht zy in eenen tijd, dat 'er eene onmatige begeerte heerschte naer rijkdommen, gepaerd met trotschheid, weelde, verachting en onderdrukking van arme godvruchtigen. Immers de spreker toont de ydelheid der aerdsche goederen aen, en verklaert, dat hy gansch andere gronden had van hoop en verwachting, welke zich veel verder uitstrekten, dan de grenspalen van dit leven.

Iets meer byzonders omtrent de aenleiding, tot het opstellen van dit Zangstuk, kunnen wy niets bepalen. — Ondertusschen is het ons voorgekomen, dat de Dichter, door den Prophetischen Geest, op toekomende dingen geoogd hebbe. De onbepaelde aenspraek aen *allen volken en allen inwooneren der waereld*, vs. 12. schijnt ons deze zaek genoegzaem te bevestigen. Wy zouden daerom denken, dat 'er een godvruchtig Leeraer sprekende worde ingevoerd; die de eerste Christenen bemoedigt tegen de mishandelingen, welke zy ondergaen moesten, met de verzekering der heerlykheid van het volgend leven; en tevens de dwaesheid aentoont van zulke ongeloovigen, die hun hoogste goed zochten in de

vergangelyke dingen van den tijd, en hun vertrouwen vestigden op de uitwendige plechtigheden van den Godsdienst.

I. Vooraf gaet eene opwekkende aenspraek, aen alle geslachten der volken, vs. 1-5.

II. Daerop volgt de wezenlyke inhoud van het lied zelve, vs. 6-21. waerin de spreker

A. Eerst zijn vertrouwen op God verklaert, vs. 6.

B. Daerna betoogt hy, hoe ydel het vertrouwen zy op aerdsche goederen, vs. 7-15.

C. Vervolgens betuigt hy zijne welgegronde hoop, op de heerlykheid van het volgend leven, vs. 16.

D. Eindelyk wekt hy de vroomen op, om welgemoed te zijn, al nemen de godloozen nog zoo zeer toe in rijkdom en vermogen, vs. 17-21.

2. Hoort dit, het gene ik u thans zal voordragen, alle gy volcken: neemt met de vereischte aendacht, mijne redenen ter ooren, alle inwoonders der werelt.

3. Soo wel slechte als aensienlicke, t'samen rijck ende arm.

Eigenlyk staet 'er, *ook zoonen van Adam*, *ook zoonen van den Man*. Het woord *Man* beteekent eenen man van rang en aenzien. De Onzen hebben het daerom zeer wel uitgedrukt, *zoo wel slechte*, dat is geringe lieden, *als aenzienlyke*, dat is mannen van rang en aenzien, *'t zamen rijk en arm*. — Alle menschen derhalven, van welken rang en staet zy ook wezen mogen, onder alle natien en geslachten, worden hier tot aendacht opgewekt.

4. Ik zal zaken van het uiterste gewicht voorstellen, welke elks aendacht overwaerdig zijn. Mijn mont sal enckel wijsheyt spreken: waerheden van het uiterste aenbelang; ende de overdenckinge mijns herten sal vol verstants zijn.

5. (*a*) Ick sal mijn' oore neygen tot eene spreucke: Ik zal eene *spreuk*, een kort voorstel van aengelegene waerheden, voordragen; en dat wel zoodanig, dat ik

(*a*) Ps. 78: 2. Matth. 13: 35.

ik die leer ook op my zelven zal toepasſen, om daeſnae mijn gedrag in te richten, Ick ſal mijn verborgen reden, mijne leer, welke voor het vleeſchelyk verſtand duister en verborgen is, in dichtmaet uitſpreken, en u openen op de harpe.

6. Ik vertrouw op God, en verlaet my gerust op zijne gunstige voorzorg, hoe donker het 'er moge uitzien. Ook heb ik genoegzame gronden tot zulk een vertrouwen. Waerom ſoud' ick vreeſen in quade dagen, in tijden van rampen en ellende, [*als*] de ongerechtige die op de hielen zijn, my omringen?

Eigenlyk ſtaet 'er, *als de verdraeidheid der hielen my omringen zal.* Deze woorden zijn ongemeen duister, en worden zeer verſchillendlyk opgevat. Buiten allen twijffel wordt 'er een vyandige aenval bedoeld. — In het algemeen kan men denken aen de zorgelykſte omſtandigheden, wanneer iemand van alle kanten, van veelerlei gevaren omringd is. Misſchien heeft de Spreker, meer byzonder, het oog op den dood zelven. — Hoe het wezen moge, hy verklaert op God te vertrouwen; ook in zulke omſtandigheden, welke anderszins de zorgelykſte en verſchrikkelykſte zijn.

7. Trouwens, de gronden van mijne gerustheid zijn van eenen gansch anderen aert, dan die van eenen dwazen waereldling, die zijn hoogſte goed zoekt, in de dingen van den tijd. Aengaende de gene die op haer goet vertrouwen, ende de gewoonte hebben, om op de veelheyt hares rijckdoms te roemen; deze moeten vreezen, in de dagen des kwaeds, en vooral wanneer de dood nadert.

8. Niemant van hen, hoe rijk en vermogende zy ook wezen mogen, ſal [*ſijnen*] broeder immermeer van den dood, en de welverdiende ſtraffen zijner ongerechtigheid, konnen verloſſen: hy ſal Gode ſijn rantſoen niet konnen geven, het welk Gods Rechtvaerdigheid vordert:

9. (Want de verloſſinge harer ziele is te koſtelick, het rantſoen, het welk daertoe vereischt wordt, is van te groote waerde; dit werk der verlosſing is te zwaer, dan dat het, door den eenen mensch, voor den anderen, zoude kunnen opgewogen en verricht worden, ende ſal in

eeuwigheyt ophouden:) dat is, de poging van den eenen mensch, om den anderen, in den gezegden zin te verlosſen, zal altoos te kort ſchieten, eeuwig te zwak zijn.

10. Dat hy oock voortaen gedueriglick ſoude leven, [*ende*] de verdervinge niet ſien.

Het voorſtel wordt duidelyker, wanneer men het vraegsgewijs opvat: *zal hy die op zijn goed vertrouwt ook voortaen eeuwig leven? zal hy het verderv niet zien*, en van den dood bevrijd blijven?

11. Hoe zou hy tot zulk eene dwaze gedachte komen kunnen? Want de ondervinding leert hem, dat het ſtervlot algemeen zy; hy ſiet, dat de wijſe ſterven, dat t'ſamen een dwaes ende onvernuftige omkomen; ende haer goet anderen nalaten.

12. Hare binnenſte-gedachte en hun vuurig verlangen is, dat hare huyſen en geſlachten beſtendig ſullen zijn in eeuwigheyt, dat hare wooninge en de prachtige Paleizen, welke zy gebouwd hebben, om zich beroemd te maken, van geſlachte tot geſlachte wezen zullen: ſy noemen zelvs de landen nae hare namen, om daerdoor hunne gedachtenis te vereeuwigen.

13. Zy verwerpen de gewichtige leer van het toekomend leven, alle hunne verwachting is tot de aerde bepaeld. De menſche nochtans, [*die*] in weerde is, en blijft niet: hy wort gelijck als de beeſten, [*die*] vergaen.

Deze woorden drukken de meening uit van zulke menſchen, die hun deel alleen op aerde zoeken, en geen leven na dit leven verwachten. Wy vertalen dezelve op deze wijs; *de mensch nochtans, die niet in waerde blijvt*, die, na zijnen dood, geenen roem, geene gedachtenis nalaet; heeft geen beter lot dan de dieren, *hy is gelijk aen de beesten die vergaen.* Na den dood, heeft de mensch niets vooruit, boven de dieren, wanneer hy geenen roem nalaet; met den dood, neemt beider beſtaen een einde. — Zoo dachten en ſpraken de godlozen van dien tijd, welken de Dichter in het oog houdt; vooral de Sadduceers.

14. Eene roemrijke nagedachtenis is het eenige, waermede zulk een rijke dwaes zich vertroosten kan. Deſe hare wegh

wegh is eene dwaefheyt van hen: nochtans hebben hare nakomelingen een welbehagen in hare woorden, Sela!

Het Hebreeuwfche woord, het welk de Onzen, door eene *dwaesheid* vertalen, beteekent ook *vertrouwen* Job 31: 24. Pf. 78: 7. Zoo zouden wy het ook lievst ter dezer plaets opvatten, maer het tevens voor een *dwaes* vertrouwen nemen. Zoodat de zin zy: *Deze hunne weg*, deze hunne manier van denken, *is hun dwaes vertrouwen*, *nochtans hebben hunne nakomelingen*, aen welke zy hunne bezittingen nalaten, *een welgevallen in hunne woorden*, en vereenigen zich met die dwaze gedachte.

15. Men fettfe als fchapen in 't graf, zy die zich boven anderen verheffen, en zoo zeer op eene roemrijke gedachtenis gezet zijn, worden even als fchapen, welke ter flagting gefchikt zijn, naer het grav gedreven, de doot zal hun herder wezen, die falfe afweyden en voor altoos verflinden; ende de oprechte fullen over hen heerfchen in dien morgenftont van het algemeen gericht; in den grooten dag des oordeels, zullen de oprechten zeer ver boven hen verheven, en met eene onnadenkelyke heerlykheid bekroond worden: ende het graf fal hare gedaente verflijten, zy zullen tot ftof en asfche wederkeeren, [*elck*] uyt fijne wooninge, of het grav zal hunne wooning zijn.

16. Maer offchoon niemand het rantfoen, ter verlosfing van zijne ziel, opbrengen kunne, Godt evenwel fal, om de volmaekte voldoening van mijnen gezegenden Borg, mijne ziele van 't gewelt des grafs verloffen, en mijn lichaem uit den dood opwekken: want of *ja zelvs* hy fal my opnemen, tot zijne zalige nabyheid, in de gewesten der onftervelykheid. Sela!

17. En vreeft niet, niemand der oprechten worde kleinmoedig, al verkeert hy in nog zulken nooddruvtigen en verachtelyken toeftand, wanneer een man, die zijn deel zoekt in dit leven, rijck wort; wanneer de eere van fijn huys groot wort. Hier in dit leven toch is de plaets der vergelding niet.

18. Na den dood zal de rijkdom hem niets kunnen baten. Want hy en ſal in ſijn ſterven niet met allen medenemen: ſijne eere en ſal hem niet nadalen.

19. Hoewel hy ſijne ziele in ſijn leven ſegent, en zich trotſelyk beroemt, op zijne rijkdommen, en op zijn vermogen; ende gy, rijke dwaes! hoe zeer de menſchen u eeren, hoe zeer ſy u loven, om dat gy uſelven goet doet, om dat gy uwe ſchatten en genoegens vermeerdert: zeker in het volgend leven zal het uwe ziel kwalyk gaen.

20. So ſal ſy [*doch*] komen tot het geſlachte harer vaderen, en tot den ſtaet des doods: Tot in eeuwigheyt en ſullen ſy het licht der hemelſche vreugde en gelukzaligheid niet ſien.

21. De ongelovige waereldlingen mogen denken, dat een mensch, die geenen roem nalaet, door den dood, aen de beesten gelijk worde vs. 13, maer de waerheid der zake is deze: De menſche, [*die*] in weerde en aenzien nae de waereld is, ende geen verſtant en heeft, om een beter en eeuwig goed, in het volgend leven te zoeken; die wort gelijck als de beeſten, [*die*] vergaen, hy heeft even zoo weinig heil, na den dood, te wachten, als de dieren.

PSALM. L.

EEn *Pſalm Aſaphs*, zoo luidt het opſchrivt van dezen Pſalm. — Over dezen ASAPH vergelijke men onze INLEIDING.

Volgens onze Overzetting, is ASAPH de Dichter van dit lied; ondertusſchen wordt die zelvde Hebreeuwſche uitdrukking ook vertaeld, *voor Aſaph* Pſ. 74: 1. 75: 1. — Er is, die het, ook ter dezer plaets, op de laetstgemelde wijs nemen, en van gedachten zijn, dat DAVID, of een ander Heilig Dichter, dit zangſtuk vervaerdigd en aen ASAPH overgegeven hebbe,

hebbe, om, onder het opzicht van dezen Opperzangmeester, byzonder door dat Choor, waervan hy het hoofd was, in den dienst van het Heiligdom, gezongen en gefpeeld te worden. Zelvs zijn 'er, die het opftellen van dezen Pfalm, tot eenen veel lateren tijd brengen, en aen eenen anderen ASAPH, als den Opperzangmeester denken; of aen het Choor der zangeren, het welk nog, naer ASAPH, den tijdgenoot van DAVID, zijnen naem droeg. — Wy voor ons, hebben evenwel geene redenen gevonden, om van onze Overzetting aftewijken, en houden daerom ASAPH voor den Dichter van dit zangftuk.

De byzondere aenleiding, by welke deze Pfalm gedicht werd, kan niet bepaeld worden. — Sommigen denken, dat de aenleiding ontleend zy, van den grooten verzoendag, omdat die vs. 15, onder den naem van *den dag der benauwdheid*, zou bedoeld zijn, terwijl het feest des geklanks, ter verzameling van het volk, voorafging. — Anderen zijn van oordeel, dat ASAPH zich opgewekt vond, om Israël, in het ware oogmerk der Mofaifche Wet, te onderwijzen.

Er is die dezen Pfalm, als enkel leerftellig befchouwen; ingericht, om de zedelyke ongefteldheid van Israël, in den Godsdienst en den wandel, te berispen: en dan zou het hoofdoogmerk zijn, om Israël onder het oog te brengen, dat de HEER, met eenen uitwendigen Godsdienst alleen, niet voldaen ware. — Anderen merken dit lied aen, als Prophetisch; voorzeggende de affchaffing van den fchaduwdienst, met eene beftraffing aen het vleefchelyk Israël, die, met verwerping van CHRISTUS, aen den fchaduwdienst bleven hangen. — Wy zouden lievst het een en ander zamenvoegen.

Er is, onzes erachtens niets, het welk ons noodzaekt, om meer dan éénen fpreker te ftellen, doch die dikwijls, uit 's HEEREN naem fpreekt.

De Pfalm laet zich allergevoeglykst, in twee deelen onderfcheiden.

I. De voorreden van den Propheet vs. 1-6.

II. De redevoering zelve, welke hy, in Gods naem fprekende, aen zijn volk voordraegt vs. 7-23.

I. In de voorreden wordt de Allerhoogste God ingevoerd, als luisterrijk uit Sion verschijnende, om zijn volk te richten.
A. Eerst wordt de Godlyke verschijning aengekondigd vs. 1, 2. *B. Daerna wordt de majestueuse wijs, en het oogmerk van deze verschijning, nader aengewezen vs.* 3 - 6.

Vs. 1, 2. voert de Dichter den Allerhoogsten God in, als een luisterrijk Koning; die, uit zijn Paleis, te voorschijn treedt, en de gansche aerde voor zich dagvaerdt, om getuige te zijn van het gericht, het welk Hy over zijn volk houden zoude.

1. Een Psalm Asaphs. De Godt der goden, die oneindig verheven is, boven alle valsch genaemde goden, de HEERE, die zich, met den veel beteekenenden naem van JEHOVAH, aen Israël heeft bekend gemaekt; spreeckt als Richter, die, op zijnen Richterstoel gezeten is, ende roept alle de inwooneren der aerde voor zich; van den opgangh der sonne, tot aen haren ondergangh, van het Oosten, tot het Westen, van het eene einde der aerde tot het andere.

Hier wordt alleen van het Oosten en Westen gesproken, omdat de toenmaels bekende waereld gerekend werd, zich Oost en West, het wijdst uit te strekken. — Het Zuiden en het Noorden worden 'er derhalven, nae den stijl der Heilige Schrivt, onder begrepen.

De zaek was zeer doorluchtig, ter beschouwing van welke alle inwooners der aerde werden opgeroepen.

2. Uyt Zion, de volkomenheyt der schoonheyt, verschijnt Godt blinckende.

De berg Sion wordt hier beschreven, als *de volkomenheid der schoonheid.* En indedaed dit Sion was, nae de letter, volkomen schoon; zoo van wege de aengename gelegenheid, uitnemende hoogheid, en de prachtige gebouwen op dezen berg, als voornamelyk omdat God aldaer, op eene meer byzondere wijs, zijne wooning had. — Uit dit overschoone Sion, wordt God beschreven, als *blinkende te verschijnen.*

Het grondwoord wordt gebruikt, van de Zon, die zich, op den vollen dag, met de helderste stralen, zeer heerlyk vertoont Job 3: 4, of van het schitterend licht der blixemen Deut. 33: 2. Byzonder schijnt hier gezinspeeld te worden, op het glanzig en ontzachverwekkend vuur van de Wolkkolom, vergel. Ps. 80: 2. God derhalven, die door de Schechinah verbeeld werd, komt hier voor, als op eene zeer doorluchtige wijs, uit Sion, de plaets zijner wooning, uit te treden. Hy verschijnt *blinkende*, met de meest ontzachverwekkende teekenen van zijne oneindige Majesteit, als Richter van zijn volk.

Hier wordt derhalven geoogd, op eene verschijning van den HEER, als Richter. — Deze verschijning behoort, onzes erachtens, tot dien tijd, toen de MESSIAS reeds als Koning in Sion gezeten was Ps. 2: 6. Men denke evenwel niet aen den laetsten oordeelsdag: want de offeranden van dieren hadden nog plaets vs. 8, 9. Deze gerichtshandel bepaelde zich tot Gods volk.

Wy verstaen door *Sion* de Kerk van het Nieuwe Testament. Dit Sion was by uitnemendheid *schoon*, als de Maen Hoogl. 4: 7. — Uit dit Sion is de MESSIAS *blinkende verschenen*, toen hy zich, op eene luisterrijke wijs, kenbaer maekte, om te verrichten het gene in zijne Kerk te doen was. Toen Gods Zoon was opgevaren in de hoogte, verliep 'er nog eenige tijd, eer hy de blijken zijner heerlykheid openbaer maekte; maer daerna is hy, als de Richter, en de God der wrake, verschenen onder het Joodsche volk.

3. Onse Godt sal als Richter, blinkende te voorschijn komen ende hy sal niet achterblijven noch swijgen: maer zijn oordeel gewisselyk uitspreken. De wijs zijner verschijning zal ontzachlyk wezen. Hy zal niet komen gelijk aerdsche Vorsten, voor welke eene gewapende menigte optrekt, maer op eene nog veel ontzachlyker wijs, een vyer voor sijn aengesichte sal verteeren; ende rontom hem sal het seer stormen.

Hier schijnt gezinspeeld te worden, op die brandende en vernielende stormwinden, welke in het Oosten woeden, niet

zonder aenmerkelyk gevaer, en dikwijls tot een gewis verderv, van hen, die zich dan op weg bevinden, en 'er onvoorziens door getroffen worden. — Er wordt het vreeslyke en onzichtbare, vooral het richterlyke van 's HEEREN verschijning door aengewezen. Zoo wordt ook de MESSIAS afgebeeld, met vuur te komen, Mal. 4: 1.

4. Hy sal roepen tot de Engelen in den hemel van boven, ende tot de inwooneren van de aerde, om getuigen te zijn van de billykheid zijner handelingen, terwijl hy zich schikt, om sijn volck te richten.

5. God zal daer toe bevel geven, om zijn volk voor zijnen Richterstoel te dagvaerden, zeggende: Versamelt my mijne gunstgenooten, die mijn verbont maken met offerhande.

Door Gods *gunstgenooten*, *die zijn verbond maekten met* of over *offerande*, (want zoo staet 'er eigenlyk) zouden wy de Israëlieten in het gemeen verstaen; dat volk, het welk Hy zich geheiligd en aen het welk Hy zijne gunst, boven andere Natien bewezen had; dat volk, met het welk Hy zijn Verbond gemaekt had op Sinai; dat volk, het welk het gemelde *Verbond zelve gemaekt hadde*, *met offeranden*, voor zoo ver zy het zelve met het bloed der offeranden bevestigd hadden, Exod. 34: 4-6. en ook van tijd tot tijd met hunne offeranden vernieuwden, zoo menigmael zy dezelve toebrachten. Trouwens, de Israëlieten waren Gods *gunstgenooten* of Heiligen, voor zoo ver zy tot zijn volk waren afgezonderd, Deut. 14: 2. — Volgens dit begrip, is de zin deze: „ Dat „ voor my verzameld worden en voor mijnen Richterstoel verschijnen, alle die lieden, aen welke ik mijne byzondere „ gunst bewezen heb, door hen tot het volk van mijn eigendom aftezonderen; en die zich ook, door een allerplechtigst verdrag, met het bloed der offerdieren bevestigd, aen my verbonden hebben." — Deze zin is zeer natuurlyk, en stemt met het beloop van zaken, volledig overeen.

6. Ende de hemelen *zullen*, door vreesselyke teekenen, verkondigen sijne gerechtigheyt: de bewooners van

den hemel zelve zullen de billykheid van Gods oordeelen erkennen moeten: want de rechtvaerdige en vlekkeloos heilige Godt selve is Richter, Sela!

II. In de Redevoering zelvs, welke de Dichter, uit Gods naem sprekende, aen zijn volk voordraegt vs. 7-23, ontmoeten wy A. de aenspraek, waerdoor de HEER *de aendacht van zijn volk opwekt vs. 7, B. den meest wezenlyken inhoud der redevoering zelve vs. 8-22. C. Het opwekkend besluit vs. 23.*

7. Hoort, mijn volck, ende ick sal als Richter spreken; Israël, ende ick sal onder of tegen u betuygen; ik zal het gene ik te zeggen heb, op eene overtuigende wijs voordragen. Ick Godt, het eeuwig Opperwezen, de Heer van alles, ben, in eene byzondere betrekking, uwe Godt, en gy zijt, als het volk van mijn eigendom, verplicht om my, als Heer, Wetgever, en Koning, te eerbiedigen.

8. Om uwe nalatigheid, in het toebrengen van offerhanden en sal ick u niet straffen, in dit gedeelte van den uitwendigen Godsdienst, zijt gy yverig genoeg: want uwe brand-offeren zijn steets voor my.

9. Maer daerin dwaelt gy, dat gy u verbeeldt, dat het toebrengen van offeranden, op zich zelve, my zou kunnen behagen. Ick sal uyt uw huys geenen varre nemen; [*noch*] bocken uyt uwe koyen, deze uwe offeranden op zich zelven, kunnen my geen genoegen geven.

10. Want ik ben de Algenoegzame God. Ik heb een volstrekt recht van eigendom, op al het geschapene: al 't gedierte des wouts is mijne; de beesten op duysent bergen.

11. Ick kenne al 't gevogelte der bergen: ende het wilt des velts is by my.

12. So my hongerde, ick en soude 't u niet seggen: want (*a*) mijne is de werelt ende hare volheyt.

(*a*) Exod. 19: 5. Deut. 10: 14. Job 41: 2. Psalm 24: 1. 1 Cor. 10: 26, 28.

13. Ook ben ik een volstrekt geestelyk Wezen, het welk spijs noch drank noodig heeft. Soud' ick stierenvleesch eten, ofte bockenbloet drincken?

14. Neen het zijn geheel andere zaken, een gansch andere dienst, welke ik vorder, en waeraen ik mijnen zegen en mijne goedkeuring heb vastgehecht. Offert Gode danck: betoont Hem de verschuldigde dankbaerheid voor zijne weldaden; ende (*b*) betaelt den Allerhoogsten uwe geloften, tot welke gy u verbindt, wanneer gy den HEER om eenen zegen aenroept.

15. Ende roept my aen in den dagh der benaeuwtheyt, smeekt my, eerbiedig en gelovig, om bystand, in tijden van verlegenheid: Ick salder u uythelpen, ende gy sult my op deze wijs eeren, die hulde zal my aengenaem zijn.

16. Maer geheel anders is het gelegen, met de godlozen, welker eerdienst, alleen in uiterlyke plechtigheden gelegen is; tot den godtloosen, die onder den uiterlyken schijn van Godsdienst, in hun ondankbaer leven voortvaren, seyt Godt; Wat hebt gy mijne insettingen te vertellen? wat spreekt gy, by anderen, met eenen grooten ophev, van de geboden, welke ik, in den schaduwachtigen Godsdienst, heb voorgeschreven? ende wat neemt gy mijn verbont in uwen monde? Wat *beroemt* gy u daerop, dat ik u, in mijn verbond, heb op en aengenomen; als of deze uiterlyke dingen genoegzame gronden waren, om, op mijne byzondere gunst, in dit en in het volgend leven, te hopen? Hoe weinig past het spreken van mijne inzettingen, en het roemen op mijn verbond, aen zulke menschen; daer dit geene overeenkomst in het geheel heeft, met uw slecht en God-onteerend bestaen?

17. Wat is 'er eene ongelukkige strijdigheid, tusschen uw ydel voorgeven, en uw Godonteerend gedrag? Dewijle gy de kastijdinge hatet, ende mijne woorden achter u henen werpt.

Het Hebreeuwsche woord, door *kastijding* vertaeld, komt

(*b*) Deut. 23: 23. Job 22: 27. Psalm 76: 12. Pred. 5: 3, 4, 5.

komt van eenen wortel, die binden, zamenbinden, te kennen geevt. Het wordt daerom, door eenen *band* vertaeld Job 12: 18, en dus overgebracht tot *verband*, *bedwang*; maer verder ook tot alle zedelyke verbintenisſen. — Wy nemen het daerom liever, in den zin van *verbintenis*; en denken aen die bevelen, met welke God het volk, tot zijnen dienst verplicht had. — Deze *haetten* de Israëlieten, zy waren 'er afkeerig van; *en* daerom, gelijk 'er ter nadere verklaring wordt bygevoegd, *wierpen zy Gods woorden achter zich henen*, als zaken, welke zy met de uiterſte verontwaerdiging behandelden.

Ten blijke, dat dit verwijt niet ongegrond was, brengt de HEER hun eenige byzonderheden, en onderſcheidene ſtalen van boosheid, onder het oog vs. 18-20.

18. Indien gy eenen dief ſiet, ſo loopt gy met hem: *gy hebt behagen in hem*, gy betoont in zulke booswichten een welbehagen te hebben: ende uw deel is met de overſpeelders. Gy neemt deel in de ontuchtige daden van onreine overſpelers, trouwlooze ſchenders van het Huwelyksbedde.

19. Uwen mont ſlaet gy in 't quade: uwen mond *verwijdt en ontbreidelt gy* tot het kwaed; alle banden van verplichting losrukkende, ſpreekt gy, met de grootſte ſtoutmoedigheid, zulke dingen, welke Gods eer, en de lievde tot de naesten, op het ſchandelykst kwetſen, ende uwe tonge koppelt bedrogh. Onder den valſchen ſchijn van vriendelykheid, hecht gy de eene valschheid aen de andere; uwe tong is als *gebonden* en gewoon, aen geduurig liegen en bedriegen.

20. Zonder aenzien van perſonen, van vrienden en bloedverwanten, legt u toe op lasteren. Gy ſitt, in uwe gezelſchappen, gy ſpreeckt daer lasterlyke woorden, niet alleen tegen vrienden, maer zelvs tegen uwen broeder, tegen den ſone uwer moeder geeſt gy laſteringe uyt.

21. Wat zal nu het gevolg zijn van zulk een Godonteerend gedrag, indien gy u niet bekeert? Deſe dingen, zulke hoogstgaende boosheden, doet gy, of *hebt gy ge-*

daen, ende ick fwijge, of *ik heb gezwegen*, als Richter; ik heb geen richterlyk vonnis over u uitgefproken, noch uitgevoerd; maer dit alles, tot nog toe, verdragen in mijne langmoedigheid; gy meent, daerom, dat ick t' eenemael ben gelijck gy, en geenen afkeer heb van de boosheid; maer gy bedriegt u geweldig: Ick fal u ten laetften, op eene zeer geduchte wijs ftraffen, ende fal 't ordentlick voor uwe oogen ftellen, en u, nae gelang van uwe onderfcheidene misdaden, rechtvaerdig vergelden.

22. Verftaet dit doch, gy Godtvergetende: op dat ick niet en verfcheure in mijnen toorn, op foortgelijke wijs, als een getergde leeuw, ende dan niemant en redde van uw ganfche volk.

23. Evenwel r is nog een weg ter ontkoming, een middel om mijne geduchte oordeelen aftewenden. Wie danck-offert, en my de verfchuldigde dankbaerheid, met oprechte gevoelens van een welmeenend hart bewijst, die fal my eeren, en my eene aengename hulde doen, ende wie [*fijnen*] wegh [*wel*] aenftelt, door zijn gedrag, nae mijne geboden, interichten, dien fal ick Godts heyl doen fien, het zal hem tijdelyk en eeuwig welgaen.

In deze vermaning vs. 23. liggen drie hoofdzaken opgefloten. (1). Dat de ware dienst van God, in *dankbaerheid* gelegen zy. Geen hulde kan Gode aengenaem zijn, welke niet uit het beginfel van ware dankbaerheid voortvloeit. (2). Dat deze dankbaerheid niet eene bloote belijdenis van den mond wezen moet; maer, ten betooge van oprechtheid, gepaerd gaen, met het *wel aenftellen van iemands weg*. (3). Dat dit de weg zy, niet alleen ter bevordering van Gods eer, maer ook van ons tijdelyk en eeuwig heil.

Dit lied was ongemeen gefchikt, om het vleefchelyk Israël van dien tijd, in welken het zelve werd opgefteld, onder het oog te brengen, dat de HEER, in uitwendige vertooningen van Godsdienst, zonder verbetering des harten, geen welgevallen hebben kunne. — Maer, onzes erachtens, wordt hier ook de affchaffing van den fchaduwdienst allerduidelykst voorfpeld. Deze Voorzegging is, in alle de

de byzonderheden, op eene zeer aenmerkelyke wijs vervuld. — Nae ons bestek, zullen wy, met eenige algemeene aenmerkingen, volstaen kunnen. De Godlyke JESUS, hier op aerde omwandelende, heeft den Joden het ongenoegzame der uiterlyke plechtigheden, op allerlei wijzen aengetoond; Hy heeft hen, over de heerschende boosheid, ernstig bestraft; Hy heeft hen, tot geloov, bekeering, en eenen Godebehaeglyken wandel, gemoedelyk opgewekt; Hy heeft hun, in geval van verharding, Gods geduchte oordeelen bedreigd: dit alles is, uit de Euangelische geschiedenis, ten overvloede bekend. Men zie, ten voorbeelde, Matth. 15 en 23. Na zijne hemelvaert, heeft hy het een en ander, door zijne Apostelen laten breeder voorstellen Hand. 3, 13, Rom. 2, enz. — Maer, toen de Joden zich, in het ongeloov en de godloosheid bleven verharden, is hy, ten laetsten, op eene zeer ontzettende wijs, ten gerichte gekomen, by de verwoesting van Stad en Tempel.

PSALM. LI.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

2. Doe de (*a*) Propheet Nathan tot hem was gekomen, na dat hy tot (*b*) Bathseba was in gegaen.

Te weten, toen Koning David zich vleeschelyk vermengd had, met Bathseba, de huisvrouw van Urias, eenen dapperen Krijgsoversten, en, om de schande van deze overspelige verkeering, uit welke Bathseba zwanger geworden was, te bedekken, den gemelden Uria had laten van kant maken; bleev hy eenigen tijd geheel ongevoelig, voor de grootheid van zijne wanbedrijven: tot dat

(*a*) 2 Sam. 12: 1, &c. (*b*) 2 Sam. 11: 4.

NATHAN, zijn Hovprediker, in 's HEEREN naem, tot hem kwam, en zijn geweten, door eene fraeije gelijkenis, op eene gevoelige wijs deed ontwaken. Hy beleed zijne ſchuld, met tranen van berouw, en ſmeekte ernſtig, om eene genadige vergeving. — By die gelegenheid nu, heeft hy dezen LIſten Pſalm gedicht; opdat dezelve, niet alleen voor zijnen onderdanen, maer ook voor alle volgende geſlachten, een openbaer gedenkteeken zijn en blijven zoude van zijne wederoprichting, een ſprekend bewijs der grootheid van Gods vergevende genade, en een voorbeeld ter waerſchouwing, tegen de veel vermogende toverkracht der zondige verleidingen.

Zeer voegzaem kan men, in dit Zangſtuk, vijf hoofddeelen onderſcheiden.

I. Eerst bidt de boetvaerdige Dichter, om vergeving van zijne misdaden vs. 3, 4.

II. Daerna doet hy eene ootmoedige belijdenis van zijne zonden, in al derzelver grootheid en afſchuwelykheid vs. 5-8.

III. Wijders ſmeekt hy, om heiligende en vertroostende genade vs. 9, 10.

IV. Vervolgens, om in zijne voorige gelukkige omſtandigheden herſteld te worden vs. 11-19.

V. Eindelyk wordt 'er een gebed bygevoegd, om het welzijn van Sion en Jeruſalem vs. 20-21.

3. Zijt my genadigh, o Godt, aenſchouw my armen zondaer, met oogen van gunst en lievde, van genade en ontferming, nae uwe goedertierenheyt: in my zelven vind ik geen de minste gronden, om op vergeving te hopen; maer de blijken van uwe goedertierenheid, welke ik voorheen, zoo menigmalen, ondervonden heb, geven my pleitgronden, om te verwachten, dat Gy my, ook dit mael, op mijne ootmoedige ſchuldbekentenis, genadig wezen zult: delgt mijne overtredinge, welke eenen moet-

moetwilligen afval in zich fluit, volkomen uyt, zoodat 'er niets van mijne fchuld overblijve, nae de grootheyt uwer barmhertigheden, welke geene palen kennen.

4. Wafcht my wel, of *vermenigvuldig my te wasfchen* van mijne ongerechtigheyt, wasch my, by aenhoudendheid, gelijk een voller een kleed geduurig wascht; opdat ik, door eene volkomene vergeving, van de vuilheid mijner zonden, geheel gereinigd worde: ende reynigt my van mijne fonde, vereer my op nieuws, met de blijken van uwe onderfcheidende gunst, om my te verzekeren, dat mijne fchuld volkomen vergeven zy.

5. Want ick kenne mijne fchromelyke overtredingen, in haren grouwzamen aert, met fchaemte, zelvsverfoejing en berouw: ende mijne fonde is fteets voor my, zoodat het denkbeeld, het verfchrikkelyk denkbeeld van mijne wanbedrijven, in alle derzelver affchuwelykheid, altoos en overal voor mijnen geest tegenwoordig is.

6. Tegen u, mijnen Wetgever, Koning en Weldoener, heb ik my grootelyks bezondigd. Ik heb my wel, op eene fchroomelyke wijs, tegen my zelven, en veelzins tegen mijne naesten vergrepen; maer tegen u alleen, heb ick, by uitnemendheid gefondigt, ende gedaen dat quaet is in uwe oogen, door het plegen van zulke grouwelen, welke affchuwelyk zijn, in uw allerheiligst oordeel: (c) op dat of *zoodat* gy rechtveerdigh zijt in uw fpreken, [*ende*] reyn zijt in uw richten. Wanneer mijne onderdanen de geduchte oordeelen, welke Gy my, door NATHAN den Propheet, hebt laten bedreigen, over my en mijn huis zien komen, zullen zy erkennen moeten, dat ik alle die ftraffen rechtvaerdig verdiend hebbe.

7. Siet, ick ben in ongerechtigheyt geboren: zoodat ik, van mijne geboorte af aen, boos en verdorven ben. Eene zedelyke krankheid kleevde reeds mijne redelyke natuur aen, toen ik het eerste levenslicht aenfchouwde: ende in fonde heeft my mijne moeder ontfan-

(c) Rom. 3: 4.

gen, by het eerste beginsel van mijne wording, in mijner moeders ingewanden, heeft my reeds de zedelyke boosheid aengekleevd. Mijne gansche natuur is zedelyk bedorven, niet alleen van mijne geboorte, maer zelvs van mijne ontvangenis. Van deze vernederende waerheid, ben ik, tot mijne verootmoediging, ten vollen overtuigd. En dit dient zeer ter verzwaring van mijne schuld: want deze overtuiging had my moeten aenzetten, om meer op mijne hoede te zijn; ik had my meer moeten wachten van en wapenen tegen de kracht der verleiding.

8. Siet, gy hebt lust tot waerheyt in het binnenste: het is U aengenaem en welbehaeglyk, dat een mensch de deugd en Godsvrucht, yverig en standvastig betracht, uit zuivere en ongeveinsde beginselen: ende in 't verborgene, door het inwendig onderwijs van uwen Geest, maeckt gy my wijsheyt bekent, of *hebt gy* my wijsheid *bekend gemaekt*, wanneer Gy zelvs my de plichtbetrachtende wijsheid geleerd, en een geheiligd inzien gegeven hebt, in het betamelyke en beminnelyke van uwe geboden. Ook dit verzwaert mijne schuld grootelyks, daer ik, tegen het licht, het welk Gy zelve in mijn hart ontstoken hadt, op eene onverantwoordelyke wijs, gezondigd heb.

9. O God! ik ben zoo onrein, als een melaetsche. Ontsondigt my daerom, als met (*d*) ysop, door de kracht der verzoening, welke de MESSIAS zal te weeg brengen, ende ick sal reyn zijn: wascht my, geestelyker wijs, gelijk de onreinen, door de wettische plechtigheden, gewasschen worden, ende ick sal witter zijn als sneeuw, volkomen zuiver, en van alle schuld gereinigd.

10. Doet my vreugde ende blijtschap hooren; verblijd my, door de verzekering, dat my mijne grouwzame zonden volkomen vergeven zijn: opdat mijn hart, het welk, door de verwijtingen van het geweten, zoo zeer beangstigd is, moge vertroost worden, en in zoo ver de beenderen sich mogen verheugen, [*die*] gy verbrij-

(*d*) Levit 14: 4, 6. Num. 19: 6, 18.

brijſelt hebt, door de bedreiging van de meest geduchte en wel verdiende oordeelen.

11. Verbergt uw aengeſicht van mijne ſonden: gedenk niet in toorn aen mijne grouwelen, en behandel my zoo in uwe gunst, als of ik dezelve nooit begaen had, ende delgt uyt alle mijne ongerechtigheden, laet de ſnoode zonden, welke ik in de zaek van BATHSEBA begaen heb, zoo volkomen vergeven zijn, dat 'er niets het allerminſte van mijne ſchuld overblijve.

12. Maer Schept my dan ook een reyn herte, o Godt: leg uw onbeperkt Alvermogen aen mijne ziel te koste, om alle hare redelyke vermogens, door heerſchappyvoerende genade, tot uwen dienst te heiligen, ende vernieuwt in 't binnenſte van my eenen vaſten geeſt. Gy hadt my te vooren eenen vasten geest geſchonken, zoodat ik een geheiligd en ſtandvastig voornemen had om U te dienen, en pal te ſtaen, tegen alle aenloklijkheden der zonden; maer ach! de verleidende bekoorlykheden van eene ſchoone vrouw, hebben mijnen geest onvast gemaekt, en my dit geheiligd voornemen doen vergeten. Dat het U behage, dien vasten geest te vernieuwen; dat dit geheiligd voornemen, als in het binnenſte van mijn merg, en in den inwendigen zin der gedachten van mijn hart, moge geworteld wezen, opdat ik my, in het vervolg, beter wapenen moge tegen de verzoeking.

13. En verwerpt my niet van uw aengeſicht: trek uwe gunst en beſcherming niet geheel van my af, verwerp my niet, gelijk gy mijnen voorzaet SAUL gedaen hebt, dat ik geen Koning meer wezen zoude; en hoe zeer mijn throon wankelen moge, dat ik 'er nooit geheel werde afgebonsd: ende en neemt uwen Heyligen Geeſt niet van my. Door mijne hemeltergende zonden, heb ik U rechtvaerdige redenen gegeven, om den Heiligen Geest, met alle deszelvs zaligmakende en buitengewoone gaven, van my wech te nemen; maer laet de Heilige Geest, en de gave der Propheetſy, niet voor altoos, van my wijken.

14. Geeſt my weder de vreugde uwes heyls:

Te vooren had ik eene blymoedige verzekering, van uwe onderfcheidende gunst en lievde; deze heb ik nu, door mijn wangedrag verlooren: Och dat het U behage, my daer mede wederom te verheugen. Voorheen bezat ik eenen vrymoedigen geest; ik had eene vorftelyke vrymoedigheid, om alle de zoodanigen, op eene verftandige en befcheidene wijs te beftraffen, die van de waerheid en het rechte fpoor der godzaligheid afdwaelden. Maer nu heb ik die vrymoedigheid verlooren. Zoo drae ik 'er maer aen denken zoude om anderen te beftraffen, maken my de knagingen van mijn eigen gewisfe aenftonds befchaemd, dat men my mijn allerverfoeilykst wangedrag, in mijn aengezicht verwijten zulle. Dat mijn hartelyk berouw my des te meer yver en ernst inboezeme, om anderen te waerfchouwen; ende de vrymoedige Geeft onderfteune my weder.

15. So fal ick de overtreders en groven zondaren uwe wegen leeren: ik zal hen dan weder, in mijne heilige liederen, door de meestvermogende drangredenen aenfpooren, om dezelve te bewandelen: ende de fondaers fullen fich dusdoende tot u bekeeren, wanneer het U behaegt mijne pogingen te zegenen.

16. Verloft my van bloedfchulden, van *bloedftortingen*, van plasfen bloeds. Ik heb o Godt, het onfchuldig bloed van URIA vergoten; 'er vertoonen zich geduurig bebloede fchrikbeelden voor mijnen geest, die als om wraek roepen. Verlos my, gy Godt mijns heyls: van deze akelige fchrikbeelden, die mijn gemoed op eene onverdraeglyke wijs beangftigen; fo fal mijne tonge uwe gerechtigheyt en voor altoos verbeurde gunstbewijzen, vrolick en dankbaer roemen.

17. Heere, opent mijne lippen: geev my ftof en hart, om u blymoedig en dankbaer te loven, fo fal mijn mont uwen lof verkondigen, en uwe weldaden dankbaer roemen.

18. Want gy en hebt geenen luft tot offerhande, anders foud' ickfe geven: in brand-offeren en hebt gy geen behagen.

Wy vertalen de oorfprongelyke woorden, volgens derzel-

zelver aert en zamenstelling, op deze wijs: *Gy hebt geen lust tot offeranden; al wilde ik zelvs eene geheele menigte van de kostbaerste brandofferen* op uwen Altaer *geven, gy zoudt 'er geen behagen in hebben.* — De zin is derhalven deze; „ Gy „ zelvs hebt, ja, den schaduwachtigen offerdienst ingesteld, „ opdat de schuldige daer door, van de tijdelyke straffen „ zijner overtredingen, zoude bevrijd worden. Maer, „ in mijn geval komen geene offeranden te pas. Ik heb my „ schuldig gemaekt aen zulke misdaden, ter verzoening „ van welke Gy geene offeranden wilt aennemen." — Doodslag, overspel, en dergelijke zonden, moesten met den dood gestraft worden, Num. 15. — Van deze wel verdiende doodstraf, had de HEER onzen Dichter genadig verschoond, 2 Sam. 12.

19. De offerhanden Godts zijn een gebroken geest: een gebroken geest, zulk een gemoed, het welk diep vernederd en hartelyk bedroevd is, onder en over de zonden, is den HEER by uitnemendheid aengenaem; gelijk daerom ook de boetvaerdigheid een voornaem vereischte is, in eenen recht geaerten offeraer: een gebroken ende verslagen herte, een boetvaerdig hart, dat door een gevoelig berouw als geheel doorwond is, en sult gy, o Godt, niet verachten; maer 'er op neder zien, in gunst en ontferming.

Vs. 20, 21. *wordt 'er een gebed bygevoegd, om het welzijn van Zion en Jerusalem.*

Wy vereenigen ons met de zulken, die het daer voor houden, dat deze woorden niet van DAVID oorsprongelyk, maer in latere tijden by dit zangstuk gevoegd zijn. — De bewijzen, zijn onder anderen de volgende: 1. Er is in het geheel geen verband tusschen dit gebed en des Dichters woorden vs. 18, 19. 2. Zulk een gebed voor Sion en Jerusalem, kwam in DAVIDS geval geheel niet te pas. Het hart van den Dichter was geheel vervuld met een allerlevendigst besef, nopens de grouwzaemheid zijner misdaden, en een hartelyk verlangen naer schuldverge-

vende genade. In deze omstandigheden kwam een gebed voor Sion en Jerusalem, geheel niet te stade. 3. Vs. 20. worden de muuren van Jerusalem ondersteld verwoest te zijn: want anders hadden zy geene opbouwing noodig. Maer, zoo was het niet gelegen in dien tijd, toen DAVID dezen Psalm dichte. Toen was Jerusalem de Zetel van het Koningrijk, en der Joden Kerk- en Burgerstaet was zeer voorspoedig. Vs. 21. wordt een tijd ondersteld, in welken de offerdienst in onbruik ware. Ook dit past niet op DAVIDS tijden.

Om deze redenen zouden wy het lievst zoo begrijpen, dat deze woorden by onzen Psalm gevoegd zijn, op dien tijd, in welken de Joden, uit Babels gevangenis, in het land Canaan waren wedergekeerd. Toen was zulk een gebed, om de opbouwing van Jerusalem, en de herstelling van den offerdienst, zeer geschikt nae de tijdsomstandigheden. Wie de Dichter zy, kunnen wy met geene zekerheid bepalen. Voor het naest zouden wy denken, dat het EZRA geweest zy; en dat hy, by het verzamelen van den bundel dezer gewijde liederen, die 2 versen juist by Psalm 51. gevoegd hebbe, als wilde hy hun dezen Psalm byzonder in den mond leggen; omdat de Joden, by hunne terug komst uit Babel, in soortgelijke omstandigheden verkeerden als DAVID, toen hy dezen Psalm opstelde, onder een levendig besef der hemeltergende misdaden van de gansche Natie.

20. Sion heeft alle zijne heerlykheid verlooren: de Kerkstaet der Joden is te jammerlyk vervallen, de prachtige Tempel van SALOMO, is door NEBUCADNEZAR verwoest; 70 jaren lang, zijn de Joden beroovd geweest van alle Godsdienstige voorrechten. Doet daerom, God onzer Vaderen! wel by Zion nae uw welbehagen: betoon uwe voorige lievde tot Sion, als de lievlyke plaets van uwe wooning; dat de Tempel herbouwd worde, dat de pogingen van EZRA en ZERUBBABEL mogen gezegend worden, met alle die schikkingen, welke gemaekt worden, en nog in het vervolg zullen gemaekt worden, om den prachtigen Godsdienst, in deszelvs voorigen luister, te herstellen: bouwt de mueren van Jerusalem op. Herstel

de-

deze weleer zoo beroemde waereldſtad, in haren voorigen bloei en luister; bevorder alle de pogingen, ter herſtelling van onze burgerlyke, zoo wel als Godsdienstige belangen en voorrechten.

21. Dan ſult gy luſt hebben aen en genoegen nemen in de offerhanden der gerechtigheyt, in de offeranden, welke U, volgens het voorſchrivt der Wet, met een eerbiedig en dankbaer hart, weder zullen worden toegebracht. Dan zult gy lust hebben aen een vol omen brand-offer, ende een offer dat gantſch verteert wort: dan ſullen de Joden U blymoedig offeren, ja met de uiterſte bereidwilligheid zullen ſy varren offeren op uwen altaer. Dan zal de offerdienst, die zoo lang in onbruik geweest is, weder herſteld worden. Dan zal de afgodery, onder ons volk, voor altoos een einde nemen.

PSALM. LII.

1. EEn Onderwijſinge Davids, voor den Opperſangmeeſter. Verg. Pſ. 32: 1.

2. (*a*) Als Doëg, de Edomiter, gekomen was, ende Saul te kennen gegeven, ende tot hem geſeyt hadde: David is gekomen ten huyſe van Achimelech.

Deze gebeurtenis wordt omſtandig verhaeld 1 Sam. 22. — De hoofdſom der zake is deze. DAVID, naer Achis, den Philistijnſchen Koning vluchtende, omdat hy zich in zijn Vaderland niet veilig achtte, had onder den weg een bezoek gegeven aen ACHIMELECH, den Priester te Nob. Dees ACHIMELECH had DAVID op zijn verzoek brood gegeven, als mede het zwaerd van GOLIATH, het welk in zijne ſtad bewaerd werd; zonder 'er aen te denken, dat

(*a*) 1 Sam. 22: 9, &c.

hy daer door den Koning SAUL ongenoegen geven zoude. — DOËG de Edomieter, een van SAULS Hovelingen, ter zelver tijd te Nob zijnde, had het een en ander, op de allerhatelijkfte wijs, aen den Koning overgebracht. SAUL werd op dit bericht zoo woedende, dat hy ACHIMELECH met alle de Priesteren van Nob, ten Hove ontbood, en DOËG bevel gav, om hen te dooden. — Ter gelegenheid van dit verfchriklyk voorval, dichtte DAVID dezen Pfalm.

Twee hoofddeelen onderfcheiden wy, in dit zangftuk.

I. In het eerfte richt DAVID zijne tael tot DOËG, en brengt hem de ftraf onder het oog, welke op zijn wangedrag volgen zoude; terwijl de Dichter zich, in een geloovig vertrouwen op God, verzekerd hield, dat hy het goede genieten zoude, vs. 3-10.

II. In het tweede deel wendt hy zijne aenfpraek, al dankende, tot den hoogen God, vs. 11.

3. Wat roemt gy u in 't quade, wat zijt gy hoogmoedig op de rijkdommen en het vermogen, welke gy door fchelmftukken verkregen hebt, o gy geweldige? gy die een held zijt in kwaed te doen? Waerlyk op deze dingen beroemt gy u te vergeevsch en ongegrond! gy moogt my in mijnen ellendigen toeftand verachten, en u op mijn verderv toeleggen; maer Gods goedertierenheyt en gunstige voorzorg [*duert doch*] of *is en zal altoos zijn* over my den gantfchen dagh; en in die Godlyke gunst en voorzorg, ftel ik veel meer belang dan in alle de fchatten van deze waereld.

4. Uwe tonge denckt enckel fchade: als een gefflepen fcheermes, werckende bedrogh.

Of, gelijk wy het liever vertalen zouden: *gy bedenkt uitgeftrekte begeerlykheden*; uwe gedachten en begeerten verkeeren nergens anders omtrent, dan om groote rijkdommen te vergaderen, om uw vermogen te vergrooten, *makende uwe tong als een gefflepen fcheermes, bedrieglyk*; naedien gy, onder den valfchen fchijn van vriendfchap, uwen broeder lastert, en hem van zijne eer beroovt; gelijk gy dit betoond hebt, in het valfchelyk befchuldigen van de

Pries-

Priesteren te Nob, die geen het minste kwaed bedreven hadden.

5. Gy hebt het quade liever gehad dan het goede: de leugen, dan gerechtigheyt te spreken, daer gy den dood van dat aental onschuldige en eerwaerdige Priesteren berokkend hebt, om daer door des Konings gunst te gewinnen. Sela!

6. Gy hebt lief alle woorden van verslindinge, [*ende*] eene tonge des bedrogs: gy brengt valsche beschuldigingen voort, om een groot aental van onnozelen te verderven.

7. Godt sal u naer uw doen vergelden. De rechtvaerdige Richter zal u oock afbreken in eeuwigheyt; hy sal u door een merkwaerdig oordeel wechrapen, ende u uyt de tente uytrucken: ja hy sal u uytwortelen uyt den lande der levendigen, Sela!

8. Ende de rechtveerdige sullen 't met oplettendheid sien, en eerbiedig gadeslaen, dat God zulk een kwaed niet ongewroken heeft gelaten, ende daerom zullen zy God vreesen: en van het kwade worden afgeschrikt, ende sy sullen over hem lacchen, die zich zoo dwaesselyk op zijn vermogen beroemde, [*seggende:*]

9. Siet den man, [*die*] Godt niet en stelde tot sijne sterckte, maer vertrouwde op de veelheyt sijns rijckdoms: hy was sterck geworden door sijn beschadigen of begeerlykheden; hy verbeeldde zich, dat hy vast en onbeweeglyk ware, door de rijkdommen, naer welke alle zijne begeertens zich uitstrekten.

10. Maer ick verwacht een gansch ander lot: ik, hoe ellendig en veracht ik nu ook wezen moge, sal zijn als een groene olijfboom in Godes huys: lang en voorspoedig leven in die plaets, alwaer de Zetel van den Godsdienst staet opgericht te worden. Het is waer, ik verkeer thans in de allerongunstigste omstandigheden; maer ik verlaet my, op de voorzorg van mijnen getrouwen God. Ick vertrouwe op Godts goedertierenheyt eeuwiglick ende altoos.

11. Ick ſal u als dan blymoedig loven in eeuwigheyt, weldadig God, (*b*) om dat gy 't gedaen hebt: wanneer gy my zult verhoogd hebben, ende ick ſal uwen name verwachten, ik zal op de vervulling van uwe belovten gelovig wachten, gelijk uw naem JEHOVAH uwe getrouwheid uitſpreekt: want hy goet is, die naem is aengenaem en bemoedigende. Over dit alles, zal ik u in het openbaer loven, voor en in de tegenwoordigheid van uwe gunſtgenooten.

PSALM. LIII.

1. EEn Onderwijſinge Davids, voor den Opperſangmeeſter, op Machalath.

Over het woord *Onderwijzing*, zie men by Pſ. 32: 1. — Maer wat zegt het *op Machalath*? Dit kunnen wy met geene zekerheid bepalen. Denkelyk wordt 'er een Muzijk-Inſtrument door aengewezen, het zy een fluit of iets dergelijks; of 'er wordt, gelijk anderen gisſen, eene bepaelde Zangwijs door aengeduid.

Maer wat den Pſalm zelven aengaet. Elk ziet gereedelyk, dat dezelve byna woordelyk gelijkluidende zy, met den XIVden. Dan met dit alles, komen 'er in dezen LIIIſten Pſalm, zeer aenmerkelyke veranderingen en vermeerderingen voor. — Die vermeerderingen vindt men in het opſchrivt, en vs. 6. — Ook zijn 'er blijkbare veranderingen in de uitdrukkingen. Hier wordt telkens de naem God, ELOHIM gebruikt, maer Pſ. 14. de naem JEHOVAH. Daerenboven is 'er een aenmerkelyk onderſcheid, in het dichtkundig beleid. Pſ. 14. komt DAVID overal voor als de Spreker: maer hier worden de woorden van vs. 6. in den mond van Israëls gemeinte gelegd; welke hier, by perſoons

(*b*) Pſ. 22: 32.

ſoons-verbeelding, ſprekende voorkomt, haren Koning toejuichende wegens de groote dingen, welke God door hem gedaen had.

Dan, met dit alles mag men vragen, hoe komen 'er twee Pſalmen van zulken gelijkluidenden inhoud, in dezen bundel der gewijde bladeren? — De zaek wordt zeer verſchillendlyk begrepen. — Sommigen hebben gegist, dat het zelve dichtſtuk, tweemalen in de verzameling der Pſalmen zou geplaetst zijn, van wegen het gewicht der zaken, welke daerin behandeld worden. Maer, indien dit alleen de reden ware, dan moesten 'er verſcheidene liederen, welker inhoud nog veel gewichtiger is, twee- of meermalen voorkomen. — Anderen hebben het zoo begrepen, dat DAVID een tweederlei opſtel van het zelve Dichtſtuk zou vervaerdigd hebben; een voor zijn byzonder gebruik, en het ander voor den openbaren dienst van het Heiligdom. Maer het opſchrivt, en van Pſ. 14. en van dit zangſtuk, leeren ons, dat zy beiden aen den Opperzangmeester zijn overgegeven, om in den openbaren dienst van het Heiligdom, gezongen en geſpeeld te worden. — Het alleraennemelykst, komt ons het begrip voor van de zoodanigen, die meenen, dat dit lied door Koning DAVID, ten tweeden male zy uitgegeven, by eene ſoortgelijke gelegenheid, als by welke hy de eerſte uitgave vervaerdigd had.

Wy moeten ons derhalven de gelegenheid herinneren, by welke Pſalm 14. gedicht is; en onderzoeken, of wy, in de geſchiedenis van DAVIDS Regeering, eene ſoortgelijke aenleiding kunnen vinden, by welke dat zelvde dichtſtuk, en wel met die veranderingen welke wy hier ontmoeten, voegzaem ten tweeden male konde uitgegeven worden. — Nu hebben wy, by onze uitbreidende verklaring van Pſalm 14. zoeken aen te toonen, dat DAVID denzelven gedicht had, geduurende den onnatuurlyken opſtand van zijnen Zoon ABSALOM. — Maer nu is de vraeg, of DAVID in een later geval, geſchikte aenleiding gehad hebbe, om dit dichtſtuk, by wijs van eene nieuwe en verbeterde uitgave, ten anderen male aen den Opperzangmeester over te geven? Deze aenleiding meenen wy te vinden in eenen

volgenden opſtand, die nog veel gevaerlyker ſcheen, dan die van ABSALOM.

Wy hebben het oog op de gebeurtenis, welke ons 2 Sam. 20. verhaeld wordt. — By gelegenheid, dat DAVID uit zijne ballingſchap wederkeerde, en door de ſtam van Juda afzonderlyk werd ingehaeld, ontſtond 'er een geest van jaloezy by de andere ſtammen. Het kwam tot bittere woorden, en ſloeg over tot eene ſchromelyke muitery. Een zekere SEBA, blies de bazuin van oproer, met zulk een gevolg, dat het voornaemſte gedeelte van gansch Israël DAVID verliet, en zich onder de banier van SEBA begav. In deze zorgelyke omſtandigheden, was DAVID bedacht op middelen, om ware het mogelyk, de muitery te dempen, en den verderen voortgang van het kwaed te ſtuiten. — Om de gemoederen der muitelingen te bedaren, en zulken van zijne onderdanen, die gevaer liepen, om zich in den opſtand te laten inmengen, daer van af te ſchrikken, zal Koning DAVID, onzes erachtens, eene nieuwe en vermeerderde uitgave aen het licht gebracht hebben van Pſalm 14, welken hy, ten tijde van ABSALOMS onnatuurlyken, maer nu gelukkig gedempten opſtand, vervaerdigd had. Een dichtſtuk, in het welk hy het grouwzaem beſtaen der muitelingen, op het levendigst had afgeteekend, en zijne vrienden, geduurende dien ſchroomelyken opſtand, bemoedigd met de blijde hoop, dat God in de raedſlagen der vloekverwanten blazen, en hem uit die allergevaerlykſte omſtandigheden verlosſen zoude. — Het gene 'er toen gebeurde, was nog in verſche geheugenis. Elk wist, hoe blijkbaer God den aenſlag der rebellen, tot hunne ſchande en tot hun verderv, verydeld had.

Kortom, het is ons zoo voorgekomen, dat Koning DAVID, by het ontſtaen van dezen nieuwen opſtand, dat zelvde dichtſtuk, het welk hy by gelegenheid van ABSALOMS muitery vervaerdigd had, ten anderen male in het licht gegeven hebbe; met zoodanige veranderingen als wy 'er thans in aentreffen, ter waerſchouwing der muitelingen, om hun den rampzaligen uitſlag van den voorigen opſtand te herinneren, en hun te doen opmerken, hoeda-

danig nu ook hun lot wezen zoude, indien zy niet by tijds tot hunnen plicht wederkeerden. — Ook mogt deze Psalm, wel eene tweede plaets hebben onder de gewijde Dichtstukken, welke tot den dienst van het Heiligdom geschikt waren; ter meerdere waerschouwing voor de volgende geslachten, tegen de doemwaerdige misdaed van opstand en muitery tegen den wettigen Souverain.

Wy kunnen, in dezen Psalm, drie voorname hoofddeelen onderscheiden.

I. Eerst klaegt DAVID, in vereeniging met de getrouwen in den lande, over de hoogstgaende boosheid der oproermakeren, die het hem en zijnen getrouwen onderdanen zoo bang maekten vs. 2.

II. Het tweede deel, behelst een bestuurend onderwijs, voor DAVIDS getrouwe onderdanen, byzonder de godzaligen; om niet moedeloos te worden, maer op God te zien, die de werkeren der ongerechtigheid, op zijnen tijd vinden zoude vs. 3-6.

III. Hier op volgt een bemoedigend besluit, of een geloovige wensch, dat God de muitelingen beschamen zoude, vs. 7.

2. De dwaes, de zinnelooze menigte der muitemakers, (a) seyt in sijn herte; hy vleit zich en sterkt zich in het kwade, met deze Godonteerende gedachte: Daer en is geen Godt: daer is geen ELOHIM, geen eer en dienstwaerdig Opperweezen, voor het welk wy te vreezen hebben; en offchoon 'er een God wezen moge, hy bekommert zich niet met het bestuur der waereld, hy laet zich aen onze daden niet gelegen leggen. Sy verderven 't, zy gaen zoo te werk, als of zy alles wilden het onderste boven keeren, en eene algemeene verwoesting van het gansche land bedoelden, ende sy bedrijven grouwelick onrecht, zy zoeken het snoodste gruwelstuk, op de schandelykste wijs door te drijven; zoodat elk, die niet alle beginselen van zedelykheid heeft uitgeschud, 'er eenen walg van hebben moet. Trouwens,

(a) Psalm 10: 4. ende 14: 1, &c.

(*b*) daer is onder die grouwzame vloekverwanten niemant, die goet doet, en zich toelegt op de betrachting van deugd en braevheid.

3. Godt heeft als Richter der waereld, uyt den hemel nedergesien op de menschen kinderen, en met zijn Richterlyk opzicht omtrent alle hunne daden verkeerd, (*c*) om te sien, of yemant onder die muitelingen verstandigh ware, die uit redelyke en betamelyke grondbeginselen werkte, of 'er iemand ware die Godt in waerheid sochte, en belang stelde in zijne byzondere gunst.

4. Maer de HEER vond hen algemeen bedorven, by uitnemendheid verbasterd. Een yeder van hen is te rugge gekeert, met verbreking van alle banden, hebben zy zich, in een grouwzaem vloekcomplot, zoodanig *verward* en ingewikkeld, dat het wederkeeren tot plichtmatige gehoorzaemheid geheel hopeloos schijne; t'samen zijn sy wegens hunne grouwzame denk- en handelwijs, voor den Heiligen God afschuwelyk en stinckende geworden, daer en is niemant onder hen die goet doet; oock niet een, die een betrachter is van eer, deugd en godsvrucht.

5. Doch, deze snoode vloekverwanten zullen, in het voortzetten van hun Belials stuk, en vooral in de uitkomst, ondervinden, dat zy met God, als met eenen rechtvaerdigen en oppermachtigen Richter, te doen hebben. Hebben dan de werckers der ongerechtigheyt, reeds geene ondervindelyke kennisse van Gods geduchte straffen? vooral, in het wanhopig uiteinde van den trouwloozen ACHITOPHEL? hebben die booswichten de Godlyke wraek niet alreede ondervonden, die mijn volck, het welk thans gedwongen bukken moet onder den scepter van den indringer, opeten en verslinden, [*als of*] sy broot aten? In hunne dwinglandsche vervolgingen, gaen zy met zulk een genoegen en vermaek te werk, als of zy hunnen gewoonen maeltijd hielden. Sy en roepen Godt

(*b*) Rom. 3: 12. (*c*) Rom. 3: 10.

Godt niet aen, of *zy noemen God niets*, zy denken en fpreken van den Allerhoogften God, met de grootfte verachting.

6. Aldaer zijn fy met vervaertheyt vervaert geworden, [*daer*] geene vervaertheyt en was; want Godt heeft de beenderen des genen, die u belegerde, verftroyt: gy hebtfe befchaemt gemaeckt, want Godt heeftfe verworpen.

Ter nadere opheldering der woorden van vs. 6, hebben wy het volgende optemerken. — Dat DAVID hier die heerlyke overwinning uitteekene, welke de HEER hem op het leger der muitelingen heeft doen behalen, 2 Sam. 18. — 2. Dat wy hier eene aenmerkelyke verandering en vermeerdering aentreffen: want Pf. 14: 5. fpreekt de Dichter alleen van de verfchrikkinge Gods, welke op het leger der muitelingen viel, en tot hunne fchandelyke nederlaeg medewerkte. — 3. Dat Pf. 14. nae ons inzien, geduurende den opftand gedicht zy; en daerom befchouwden wy dat gedeelte als een geloovig vooruitzicht, het welke door den Prophetifchen Geest in DAVIDS gemoed verwekt was, zoodat hy de gemelde uitkomst als werkelyk tegenwoordig kon uitteekenen. — 4. Dat, offchoon Pf. 53, na het dempen van ABSALOMS opftand vervaerdigd zy, wy evenwel deze gezegden op denzelvden voet befchouwen kunnen; omdat de Dichter ook vs. 7. in denzelvden fmaek fpreekt over de gelukkige herftelling van alles, even als Pf. 14, en deze zaek ook hier als toekomstig verkoos te befchouwen. — 5. Dat derhalven DAVID, fchoon hy hier Pf. 14. by gelegenheid van SEBA's opftand, op nieuws uitgave, aen dit lied evenwel de gedaente wilde laten van eenen Pfalm die gemaekt was, by gelegenheid van ABSALOMS muitery; opdat de rampzalige uitflag daer van, in het geval van SEBA, tot waerfchouwing dienen zoude.

Op die gelegde gronden, is de zin van vs. 6. deze:

Aldaer, op eenen tijd, dat 'er voor ABSALOMS aenhang, geene de minfte reden fcheen plaets te hebben om te vreezen, daer zy, van wegen hunne groote overmacht, de zegeprael konden te gemoet zien, *zijn zy met vervaerdheid vervaerd*

dat is, volgens de kragt dier Hebreeuwsche spreekwijze, allergeweldigst vervaerd *geworden*, zoodat zy, als radelooze menschen, het verderv in den mond liepen; en dat [daer] 'er *geene* natuurlyke reden tot *vervaerdheid* te vinden *was*; *want God* (hier worden de Israëlieten sprekende ingevoerd) *heeft*, ô DAVID, *de beenderen des genen die u belegerde*, van ABSALOMS leger, het welk u zoo zeer benauwde, *verstrooid.* Hun leger is verslagen, even als een beest geslagt wordt, en de beenders, na dat het vleesch is opgegeten, ginds en herwaerds verstrooid liggen. O DAVID, *gy hebt ze beschaemd gemackt*, door den Godlyken bystand in verbijstering gebracht: *want God*, als een heilig en wrekend Richter, *heeft ze* om hunne hemeltergende godloosheid *verworpen.*

Men vergelijke de geschiedenis 2 Sam. 18, en het gene wy by Psalm 14, hebben aengeteekend.

7. Och dat Israëls verlossingen uit de tegenwoordige benauwdheid, onder welke zy, door ABSALOMS muitery en de gevolgen daervan zuchten, door het gelukkig dempen van dien onnatuurlyken opstand, uyt Zion [*quamen*]! Dat de HEER die op Sion woont, daertoe zijnen zegen gebieden wilde! Als Godt de gevangene sijns volcks, my en mijne getrouwe aenhangers, die als ballingen moeten omzwerven, en gevaer loopen, van gevangen te worden binnen Jerusalem, sal doen wederkeeren, [*dan*] sal 'er eene algemeene blijdschap heerschen onder alle de stammen; dan zal sich Jacob verheugen, Israël sal verblijdt zijn.

PSALM. LIV.

1. EEn Onderwijsinge Davids, voor den Oppersangmeester, op Neginoth.

Over de benaming van *onderwijzing* en *Neginoth*, hebben wy reeds gehandeld by Ps. 32: 1, en 4: 1.

2. (*a*) Als de Ziphiters gekomen waren, ende tot

(*a*) 1 Sam. 23: 19, &c. ende 26: 1.

tot Saul gefeyt hadden: En verbergt fich David niet by ons?

Twee malen is DAVID door de *Ziphiters* verraden, wanneer hy zich in hunne woestijne verfcholen had, om de vervolgingen van SAUL te ontwijken, 1 Sam. 23 en 26. — Welk een geval wordt dan hier bedoeld? — Wy denken aen het laetfte, omdat de inhoud van dezen Pfalm volkomen overeenftemt met de zamenfpraek, welke DAVID in het tweede geval met SAUL gehouden heeft. De zonderlinge hulp, welke God aen DAVID verleend had, en waer van hy vs. 6. melding maekt, was in het tweede geval veel aenmerkelyker dan in het eerste, dewijl nu SAUL zelvs in zijne handen viel. Ook wordt de verklaring, welke DAVID vs. 8, 9 doet, van zijne hope op eene volkomene verlosfing, in het tweede geval, bykans met dezelvde woorden voorgefteld, 1 Sam. 26: 24.

Kortom, by deze tweede verlosfing uit het gevaer, het welk de Ziphieten hem berokkend hadden, en ter dankbare gedachtenis van dezelve, heeft DAVID dezen Pfalm opgefteld.

I. Vs. 3-5. bidt DAVID den HEER om eene gunstige verlosfing, uit de gemelde benauwdheid.

II. Daernae verklaert hy zijn geloovige verwachting, van eene merkwaerdige uitredding, vs. 6-9.

3. O Godt, verloft my door uwen naem, volgens uwe waerheid en trouw, welke door uwen naem JEHOVAH beteekend worden, ende doet my recht door uwe macht, laet het, door kennelyke proeven van uwe machtige voorzorg omtrent mijn perfoon, openbaer worden, dat ik eene rechtvaerdige zaek voor hebbe.

4. O Godt, hoort mijn gebedt met gunstige ooren: neygt de ooren tot de redenen mijnes monts.

5. Want vreemde, SAUL en zijne Hovelingen, die in hun gedrag aen vreemden en Heidenen gelijk zijn, ftaen tegen my op, ende tyrannen foecken mijne ziele: (*b*) Sy en ftellen Godt niet voor hare oogen, zy heb-

(*a*) Pf. 86: 14.

hebben alle vrees voor God, allen eerbied voor zijne wetten verbannen. Sela!

6. Siet, mijne getrouwe metgezellen! Godt is my een gunstig helper, een machtige befchermer: de Heere, de allerhoogfte Richter, die my ten laetften recht verfchaffen zal, is onder de gene die mijne ziele onderfteunen. Hy is het, die mijn leven beveiligt, en mijn hart bemoedigt.

7. Hy fal dit quaet mijnen verfpiederen vergelden: of dit kwaed zal tot mijne bittere vyanden wederkeeren. De mishandelingen, welke zy my aendoen, zullen niet ongewroken blijven. HEER! roeytfe uyt door uwe waerheyt, baen, door hunnen ondergang, den weg, ter vervulling van de aen my gedane belovten.

8. Ick fal u, daervan houd ik my verzekerd, ten dank voor mijne volkomene verlosfing uit het geweld van Saul, nog eens met vrywilligheyt offeren: Ick fal uwen naem, o HEERE, loven, (c) want hy is goet.

9. Zekerlyk zal ik God loven, mijne metgezellen! Want 'er zal eens een tijd komen, dat ik zeggen zal: hy, op welken ik vertrouwde, heeft my geredt uyt alle benaeuwtheyt: ende mijn' ooge heeft gefien op mijne vyanden, dat zy geheel uitgeroeid waren.

P S A L M. LV.

1. EEn Onderwijfinge Davids, voor den Opperfangmeefter, op Neginoth.

Over dit opfchrivt zie men weder Pf. 32: 1. en 4: 1.

In dit lied wordt iemand fprekende ingevoerd, die zich, met ernftige gebeden, tot den HEER wendt; klagende, over de valsheid van godloze menfchen, die hem, onder den fchijn van vriendfchap, lasterden, en zelvs naer het leven ftonden, fmeekende om, uit dezen akeligen toeftand, gunstig verlost te worden. — Wy hebben geene redenen kun-

(c) Pf. 52: 11.

kunnen vinden, om van DAVID aftewijken. — Maer by welk eene gelegenheid heeft DAVID dezen Pfalm opgefteld? — Het reeds gezegde wijst ons, naer zulken tijd, dat hy, door iemand die voorgewend had zijn vriend te zijn, verraden en vervolgd werd.

Sommigen zoeken de aenleiding, in de vervolgingen van SAUL; anderen, in den ontaerden opftand van ABSALOM, en verftaen, door den gemeenzamen vriend, die in eenen vyand veranderd was vs. 14, 15, den trouwlozen ACHITOPHEL. — Wy voegen ons het lievst by de eersten; te meer, omdat de gemelde veinsaert zich eerst als DAVIDS vyand geopenbaerd heeft, toen de Koning voor ABSALOM gevlucht was; maer hier befchrijvt de Dichter zich, als iemand, die nog binnen de Stad, en in het midden van zijne fchijnvrienden, verkeerde. Daerenboven, de bedreiging van Gods geduchte oordeelen, over deze fchijnvrienden vs. 20-24, past in het geheel niet op DAVIDS omftandigheden, toen hy voor ABSALOM gevlucht was, daer hy zoo ernftig begeerde, dat men dien ontaerten zoon verfchoonen zoude. — Wy zijn daerom van oordeel, dat DAVID dezen Pfalm gedicht hebbe, toen hy nog aen het Hov van SAUL verkeerde; en 'er is geen twijffel aen, of 'er zijn, onder SAULS Hovelingen, menfchen geweest, die DAVID, onder den fchijn van vriendfchap, zochten te verderven, om zich daerdoor by den Koning te veraengenamen. Iets van dien aert vinden wy althans 1 Sam. 23.

Twee hoofddeelen komen in dezen Pfalm voor.

I. Vs. 2-15. bidt hy den HEER, om, uit de listige lagen van zijne bedrieglyke fchijnvrienden, verlost te worden, en

II. Daerna verklaert hy zijn vertrouwen, dat God hem hooren, en zijne vyanden verdelgen zoude vs. 16-24.

2. O Godt, die als de Richter der ganfche aerde, recht doet, neemt mijn gebedt gunstig ter ooren: ende en verbergt u niet voor mijne fmeeckinge.

3. Merckt op my, befchouw de mishandelingen, welke my worden aengedaen, met oogen van ontferming, ende verhoort my: ick bedrijve mifbaer in mijne

klachte, mijne benauwdheid is zoo groot, dat zy my de bangste klachten uitdrijvt, ende ik maeck' getier, ik weet niet, waer ik my bergen en verademing vinden zal.

4. Om den roep des vyants, die my den ondergang bedreigt, van wegen de beangstiginge des godtloosen, die my op allerlei wijzen zoekt te verdrukken: en het zal by geen dreigen en voornemen blijven, want sy schuyven ongerechtigheyt op my, zy *zullen* my, door boosaertige aenvallen verderven, ende in toorne haten sy my, zy *zullen* hunnen haet eerlang, in de geweldigste vervolgingen, openbaer maken.

5. Mijn herte smert in 't binnenste van my: mijn hart gevoelt geweldige smerten, gelijk aen die der barensweën, ende verschrickingen des doots zijn op my gevallen, ik vrees, dat mijne vyanden my eenen geweldigen dood zullen aendoen.

6. Vreese ende beevinge komt my aen, zoodat mijn gansche lichaem ziddere en beve: ende grouwen overdeckt my geheel als een kleed.

7. So dat ick, wanneer ik onder deze menschen moet blijven verkeeren, niets anders, dan een gewis verderv te wachten heb: ik segge daerom, in deze verlegenheid, menigmael by my zelven; Och dat my yemant vleugelen, als eener duyve, gave! Ick soude naer elders henen vliegen en mijn behoud zoeken, waer ick maer veilig blijven mochte.

8. Siet, ick soude verre wech in het eenzame omswerven: ick soude vernachten in de woestijne, en daerin mijne veiligheid zoeken. Sela!

9. Ick soude haesten dat ick van dit godlose Hov ontquame; en my bevrijdde van den drijvenden wint, van den storm, van den bedreigden ondergang, die voor my even gevaerlyk is, als de brandende wind van het Oosten.

10. Verslindtse, Heere, deylt hare tonge: of *verslindt de deeling van hunne tong*, verydel hunne bedrieglyke woorden, onder welke zy hun boosaertig voornemen verbergen: want ick sie en ondervind, dat 'er wrevel ende

ende twist, allerlei geweld en mishandeling, heerscht in de stadt, in welke ik thans, aen 's Konings Hov, mijn verblijv heb.

11. Dagh ende nacht omringense haer op hare mueren: de geheele stad is van alle kanten vervuld, met geweld en boosheden, by nacht en by dag, worden 'er gruwelstukken gepleegd; ende ongerechtigheyt ende overlast, allerlei geweld en onderdrukking, is binnen in haer.

12. Enckel verdervinge, allerlei booze begeerlykheid is binnen in haer: ende list ende bedrogh en wijckt niet van hare strate, zoo min als het openbaer geweld.

13. Ik heb de zaek niet vergroot. Ik klaeg niet zonder reden, over de verdeelde tong, over bedrog en valsheid. Want het en is geen openbaer vyant, [*die*] my hoont, anders soud' ick het hebben gedragen; 't en is mijn hater niet, die 'er voor uit komt dat hy my haet, [*die*] sich tegen my groot maeckt, en zich tegen my aenkant; anders soud' ick my voor hem verborgen en my voor zijnen aenval gewacht hebben.

14. Maer gy zijt het, die my, onder den bedrieglyken schijn van vriendschap, zoekt te verderven; gy o mensch als van mijne weerdigheyt; dien ik zoo waerdig achtte, en zoo zeer beminde, als my zelven, mijn leydsman, ende mijn bekende: met wien ik gemeenzaem en zeer vertrouwelyk verkeerde.

15. Die wy t'samen in soetigheyt heymelick raet pleegden: daer ik gewoon was, mijne geheimen aen u te openbaren, en uwen raed, in zaken van aengelegenheid, in te nemen; ja wy wandelden in geselschap ten huyse Godes, daer gy nog een geveinsde vertooning maektet van Godsdienstigheid.

16. Dat hen de doot als een schult-eysscher overvalle, datse levendigh ter hellen nederdalen: want boosheden zijn in hare wooninge in 't binnenste van hen.

Eigenlyk staen deze woorden, in den toekomenden tijd,

zoodat de zin deze zy. „ De dood zal hen allen, die zich,
„ onder den schijn van vriendschap, op mijn verderv toe-
„ leggen, als een geweldig onweder verdelgen; zy zullen,
„ als Korah, Dathan, en Abiram, levendig ter helle ne-
„ dervaren. Dit hebben zy ook rechtvaerdig verdiend:
„ want boosheden zijn in hunne wooning, in het bin-
„ nenste van hen."

17. My aengaende, ick sal tot Godt roepen: ende de HEERE sal my verlossen.

18. 's Avonts, ende 's morgens, ende 's middags sal ick klagen ende getier maken: ik zal dagelyks en geduurig mijn luid geroep tot God verheffen; ende hy sal mijne stemme hooren.

19. Hy heeft mijne ziele in vrede verlost, of, gelijk 'er eigenlyk staet; in den toekomenden tijd, *hy* ZAL *mijne ziel in vrede verlosfen*, hy zal mijne ziel rust en vrede verschaffen, van den strijt tegen my: dat is, zoodat 'er geen strijd meer tegen my wezen zulle; want met menigten zijnse tegen my geweest, en evenwel, de HEER heeft my al dikwijls verlost, uit het geweld van mijne vyanden.

20. Godt sal ook nu, naer mijne smeekingen hooren, ende salse plagen, als die van oudts als Richter sitt, en altoos dezelvde blijvt. Sela! dewijle by hen gantsch geene veranderinge en is, dewijl zy van berouw noch schaemte weten, ende sy Godt niet en vreesen.

21. Zouden zy God vreezen? Verre van daer! en in 't byzonder hoe verregaende is de boosheid van dien veinsaert by uitnemendheid, welke ik zoo even heb afgeteekend vs. 14, 15. Hy slaet sijne handen aen de gene die vrede met hem hadden: hy ontheyligt sijn verbont, hy verbreekt het verbond van vrede en vriendschap, het welk hy met my gemaekt had, op de schandelykste wijs.

22. Sijn mont is gladder dan boter, zijne lippen spreken vriendelyke woorden, maer sijn herte is krijgh, enkel vyandschap: sijne bedrieglyke woorden zijn sachter dan olie, maer de selve zijn bloote sweerden, want hy verbergt zijn bloeddorstig voornemen, onder schoonschijnende en vloeiende woorden.

23. Evenwel zal de HEER my van hem en alle mijne vyanden redden. Trouwens, Hy is goed en recht. Werpt dan, alle gy Godvruchtigen, uwe ſorge op den HEERE, verlaet u op zijne gunstige voorzorg, ende hy ſal u onderhouden en beveiligen: hy ſal in eeuwigheyt niet toelaten, dat de rechtveerdige wanckele, dat de oprechte in het verderv nederſtorte.

24. Maer gy, o Godt, ſult die godloze veinsaerts, die my bedrieglyk belagen, doen nederdalen, in eenen ſchandelyken dood, als in den put des verderfs; de mannen des bloets ende bedrogs zullen in den bloei van hun leven omkomen, en ſullen hare dagen niet ter helfte brengen van dien tijd, welken zy anders, nae den gewoonen loop der natuur, hadden kunnen leven: Ick daerentegen, ſal, in alle gevallen, op u vertrouwen, verzekerd zijnde, dat Gy, o God, voor my zorgt.

PSALM. LVI.

1. EEn gouden Kleynoot Davids, voor den Opperſangmeeſter, op Jonath Elem Rechokim: (a) als de Philiſtijnen hem gegrepen hadden te Gath.

Over de benaming van *gouden kleinood*, zie men by Pſ. 16: 1. Maer wat zegt het, *op Jonath Elem Rechokim*? De LXX hebben het vertaeld: *voor het volk*, *in de verafgelegenheid*. Anderen zetten het over: *aengaende de ſtomme duive van verre*. Voor het naest zouden wy het zoo begrijpen; dat de twee eerste woorden *op Jonath*, dat is *op de duiv*, te kennen geven, op welk eene wijs dit zangſtuk moest gezongen en geſpeeld worden, het zy op eenen toon, die met het geluid, of op een inſtrument, dat met de gedaente van eene duiv overeenſtemde; en dat de twee andere woorden betrekkelyk zijn tot den inhoud van dit lied. *Elem Re-*

(a) 1 Sam. 21: 12, 13, 14.

chokim beteekent de treurige ſtaet van iemand, die ver van zijn Vaderland verwijderd is, en onder vreemdelingen verkeert; en DAVID bevond zich juist in zulken toeſtand, toen hy dit zangſtuk opſtelde.

Dit geſchiedde, *als de Philiſtijnen hem gegrepen hadden te Gath*, dat is, volgens den aert van het Hebreeuwsch, als de Philiſtijnen hem *benauwd* hadden. Te weten, toen hy zijne veiligheid, by ACHIS, den Koning van Gath, gezocht had, omdat hy zich niet langer in zijn Vaderland vertrouwde, brachten de Philiſtijnſche Hovelingen dien Vorst onder het oog, dat het voor hem hoogstgevaerlyk ware eenen man aen zijn Hov te hebben, die zulke roemruchtige daden, ten voordeele van zijn volk, verricht had. Daerdoor raekte DAVID in de grootſte benauwdheid, en in een oogenſchijnlyk gevaer van zijn leven. Maer hy wist zich gek te houden, met dat gevolg, dat ACHIS hem wechjoeg, als ware hy een dwaes, van wien geen kwaed te vreezen was. 1 Sam. 21.

DAVID heeft derhalven dezen Pſalm gedicht, toen hy, uit deze benauwende omſtandigheden, verlost was; ter dankbare en blymoedige erkentenis van den Godlyken byſtand, gelijk hy vs. 14. duidelyk te kennen geevt.

Wy onderſcheiden drie deelen, in dit lied.

I. In het eerste bidt hy, om uit alle verdere gevaren verlost te worden vs. 2-8.

II. Daerna verklaert hy, hoe hy, in die hoogstgevaerlyke omſtandigheden, aen het hov van ACHIS, op God vertrouwd had vs. 9-12.

III. Eindelyk betuigt hy zijne hartelyke dankbaerheid, voor die merkwaerdige verloſſing vs. 13, 14.

2. Zijt my genadigh, o Godt, en ontferm U over my, in deze hoogstgevaerlyke omſtandigheden: want de veel vermogende menſch, de machtige Koning SAUL, ſoeckt my op te ſlocken, en in het verderv neder te ſtorten: den gantſchen dagh dringt my de geweldigſte beſtrijder, en benauwt my van alle kanten.

3. In dit boosaertig voornemen wordt SAUL door zijne

zijne Hovelingen ondersteund. Mijne verspieders soecken [*my*] den gantschen dagh op te slocken: want ick hebbe vele en machtige bestrijders, o Allerhoogste!

Het Hebreeuwsche woord *Allerhoogste* zou men, even als Ps. 10: 5, vertalen kunnen, *uit de hoogte:* en dan wil de Dichter te kennen geven, dat SAUL en zijne Hovelingen trotschelyk te werk gingen, in hem te vervolgen, zich in hunnen hoogmoed verbeeldende, dat zy hun boosaertig oogmerk zeker bereiken zouden.

4. Maer Ten dage [*als*] ick op nieuws in gevaer komen sal, en reden hebben om te vreesen, sal ick op u vertrouwen, die my zoo zonderling, uit de hand der Philistijnen gered hebt.

5. In Godt sal ick, o mijne ziel, sijn woort prijsen, en my, met een dankbaer vertrouwen, op de beloften verlaten, welke de HEER my gedaen heeft; ick vertrouwe op Godt, ick en sal niet vreesen: wat soude my die vermogende, die ook niets is dan vleesch en nietig stof, kunnen doen, daer de Almachtige God voor my zorgt?

6. Mijne vyanden zoeken my, op de boosaertigste wijs, te bederven. Den gantschen dagh verdraeyen sy mijne woorden: zy stellen telkens mijne gezegdens en daden, op eene zeer hatelyke wijs, in het ongunstigste licht voor; en alle hare gedachten zijn tegen my ten quade, zy beraedslagen geduurig, om mijn onheil te bevorderen.

7. Sy rotten te samen of zy *wijken van den* rechten *weg* der braevheid *af*, sy versteken sich, en leggen my listige lagen, sy passen op mijne hielen: zy beyveren zich, om alle mijne gangen na te gaen, of zy aenleiding vinden mogten, om my te verderven, als die op mijne ziele wachten, en zelvs naer mijn leven staen.

8. Souden sy om [*hare*] ongerechtigheyt vrygaen? Stort de volcken neder in toorne, o Godt. of *hunne bevrijding is op ydelheid*, ten dage van Gods strafgerichte, zal hunne hoop op bevrijding ten eenemael ydel wezen.

9. Gy immers hebt mijn omſwerven getelt, en nauwkeurig gelet, op alle de gevaren, welke my omringd hebben; Gy legt mijne tranen in uwe fleſſche: of *mijne traen is gelegd in uwe vlesſche*, gy hebt met medelijden gezien, hoe ik kermde over veelerlei verdrietlykheden, en zijnſe niet in uw regiſter? Ja HEER! gy weet alle mijne ongevallen zoo nauwkeurig, als of gy aenteekening hieldt, van elk eene traen, welke mijnen oogen ontglipt.

10. Gy zult my zeker eens recht doen, en mijne zaek handhaven. Dan ſullen mijne vyanden achterwaerts keeren, ten dage als ick roepen ſal: Dit weet' ick, dat Godt met my is, en mijne gebeden gunstig verhooren zal.

11. In Godt ſal ick het woort prijſen, en blymoedig vertrouwen, op zijne belovten: In den HEERE, den getrouwen vervuller van alle zijne toezeggingen, ſal ick het woort prijſen.

12. Ick vertrouwe op Godt, wat my ook in het vervolg bejegenen moge, ick en ſal daerom niet vreeſen: (*b*) wat ſoude my de menſche doen? laet de boosaertige Koning SAUL zoo veel magt hebben als hy zich inbeeldt, hy is een nietig mensch; zou ik hem vreezen, daer God voor my zorgt?

13. O Godt, op my zijn uwe geloften: ik ben verzekerd, dat ik nog eens, tot het toppunt van geluk en aenzien, zal verheven worden, en dat ik u alsdan de gelovten betalen zal, welke ik beloovd heb, ick ſal u dan mijne danckſeggingen vergelden, en u alleen de eer geven van mijnen voorſpoed.

14. Deze hoop is gegrond, op de blijkbare verlosſingen, welke Gy my reeds zoo menigmael, en nog jongstleden zoo blijkbaer, geſchonken hebt. Want gy hebt my, uit een oogenſchijnlyk doodsgevaer verlost, het welk my aen het Hov van ACHIS dreigde; daerdoor hebt gy mijne ziele gereddet van den doot: en zoude ik dan oock niet vertrouwen, dat gy, in het vervolg, mijne voeten van aenſtoot bevrijden, en my voor alle kwaed beveiligen

(*b*) Pſalm 118: 6.

gen zult, om voor Godts aengeficht, en onder zijn gunstig opzicht, te wandelen in het licht van blijdfchap en Godsvrucht, in het midden der levendigen?

PSALM. LVII.

1. EEn gouden Kleynoot Davids, voor den Opperfangmeefter, Al-tafcheth: (*a*) als hy voor Sauls aengefichte vloodt, in de fpeloncke.

Een gouden kleinoot, men vergelijke het aengeteekende by Pfalm 16: 1. — Het woord *Al-tafcheth* houden fommigen, voor een Muzick-inftrument; anderen voor de eerste woorden van een welbekend lied, te kennen gevende, dat dit Dichtftuk, op dezelvde zangwijs, moest gezongen worden? Dan 'er ftaet eenvouwig *Al-tafcheth*, maer niet *op Al-tafcheth*. — Het Hebreeuwfche woord geevt te kennen, *gy zult niet verderven*. Voor het naest zouden wy denken, dat het op den inhoud zie, en aenduide, dat DAVID dezen Pfalm gedicht hebbe, in eenen tijd van benauwdheid; om den HEER te bidden, dat Hy hem niet verderven wilde, noch overgeven in de handen van zijne vyanden.

De aenleiding tot het vervaerdigen van dit Dichtftuk, wordt ons meer byzonder opgegeven, in deze woorden: *als hy voor Sauls aengezichte vlood, in de fpelonke.* — Tweemalen is DAVID, voor SAUL, in eene fpelonk gevlucht, eerst in die van Adullam 1 Sam. 22, naderhand in die van Engedi 1 Sam. 24. Welk een geval wordt nu hier bedoeld? — Onzes erachtens het laetfte; toen DAVID, met zijne metgezellen, achter in de fpelonk Engedi zittende, gelegenheid kreeg, om SAUL te dooden, maer zich vergenoegde, met eene flippe van SAULS mantel aftefnijden, en het leven van den Koning edelmoedig verfchoonde. — Op alle de byzondere omftandigheden, welke by dit merkwaerdig voorval plaets hadden, wordt, onzes bedunkens, duidelyk gezinfpeeld.

(*a*) 1 Sam. 22: 1. ende 24: 4.

DAVID heeft derhalven dezen Pfalm gedicht, toen SAUL befchaemd terug was gekeerd en zijne vervolgingen een poos ftaekte.

Deze Pfalm heeft twee deelen.

I. Eerst bidt de Dichter, om uit alle verdere gevaren verlost te worden, in een gelovig vertrouwen, het welk, op de tegenwoordige uitredding, gegrond was vs. 2-7.

II. Daerna betuigt hy zijne hartelyke dankzegging, voor de gemelde uitkomst vs. 8-12.

2 Zijt my genadigh, o Godt, zijt my genadigh; ontferm u mijner, en redt my, uit alle zwarigheden, welke my nog boven het hoofd hangen: want mijne ziele betrouwt op u, ende ick neme mijn toevlucht onder de fchaduwe uwer vleugelen: onder uwe machtige en gunstige befcherming, zal ik my veilig achten, tot dat de verdervingen fullen voorby zijn gegaen, en alle zwarigheden zullen wechgenomen zijn.

3. Ick fal roepen tot Godt, den Allerhoogften, die boven alle fchepfelen oneindig verheven is; tot Godt, die 't aen my voleynden, en alle mijne lotgevallen, tot mijn wezenlyk heil beftuuren fal.

4. Hy fal my van den hemel zijne machtige hulp fenden, ende my verloffen, daervan ben ik zeker, omdat hy my, op nieuws, zulk een uitnemend bewijs van zijne gunstige voorzorg gegeven heeft; te fchanden makende den genen, dien bitteren vyand, die my overal najaegt en foeckt op te flocken, Sela! Godt fal my, naer fijne goedertierenheyt ende fijne waerheyt de hulp fenden, welke Hy my beloovd heeft.

5. Ik word op allerlei wijzen vervolgd. Ik ben in een geduurig gevaer van mijn leven. Mijne ziele is in 't midden der leeuwen, ick ligge [*onder*] ftokebranden, menfchen kinderen, welcker tanden fpieffen ende pijlen zijn: ende hare tonge een fcherp fweert, daer zy my, met woorden en daden, zoeken te verderven.

6. (*b*) Ver-

6. (*b*) Verheft u boven de hemelen, o Godt: laet het blijken, dat gy hooger zijt, dan de hoogen, en machtiger dan de machtigen, uwe eere zy over de gantſche aerde, opdat de volken opmerken, dat gy machtig zijt, uwe gunstgenooten, uit de meest dreigende gevaren, uit te redden.

7. Zou ik niet op God vertrouwen, daer hy my jongstleden wederom zoo zonderling verlost heeft, uit de hand van mijne vervolgeren? Sy hebben of *zy hadden* een net bereydt voor mijne gangen, daer zy de ſpelonk bezet hadden, in welke ik my verſcholen had, mijne ziele was nedergebuckt; (*c*) ſy hebben of *hadden* eenen kuyl voor mijn aengeſicht gegraven: ſy zijnder midden in gevallen, daer SAUL, die my meende te vangen, in tegendeel in mijne handen vervallen was. Sela!

8. (*d*) Mijn herte is bereydt, o Godt, mijn herte is bereydt, om u mijne gelovten te betalen: ick ſal blymoedig ſingen, ende dankbaer pſalmſingen.

9. Er zal nog eens een tijd komen, dat ik alle zwarigheden zal hebben doorgeworſteld. Waeckt op mijne eere, waeckt op, gy luyte, ende harpe: zal ik dan zeggen. Dan zal ik my, vroeg in den morgenſtond opmaken, om u, met mijne ſtem en ſnaren, te loven; ick ſal in den dageraet opwaken, om u te prijzen, met blymoedige lovzangen.

10. (*e*) Ick ſal u loven, niet alleen onder mijne landgenooten, maer ook, zoo veel het my doenlyk wezen zal, onder de volcken, o Heere: ick ſal u pſalmſingen onder de natien.

11. (*f*) Want uwe goedertierenheyt is groot tot aen de hemelen: ende uwe waerheyt tot aen de bovenſte wolcken. Vergelijk Pſalm 36: 6.

12. Verheft u dan, tot mijne hulpe, boven de hemelen, o Godt: uwe eere zy over de gantſche aerde. Vergelijk vs. 6.

(*b*) Pſalm 108: 6. (*c*) Pſalm 7: 16. ende 9: 16. (*d*) Pſ. 108: 2, &c. (*e*) Pſ. 108: 4. (*f*) Pſ. 36: 6. ende 108: 5.

P S A L M. LVIII.

1. EEn gouden Kleynoot Davids, voor den Opperſangmeeſter, Al-taſcheth.

Over dit opſchrivt, zie men het aengeteekende by Pſalm 16: 1 en 57: 1.

Gemeenlyk past men den inhoud van dezen Pſalm toe, zoo wel als van den voorigen en volgenden, daer dit uitdrukkelyk gemeld wordt, op DAVIDS vlucht voor zijn boozen vyand SAUL.

Het is geene onwaerſchijnlyke gisſing, dat SAUL, alvoorens hy DAVID, gewapender hand, deed nazetten, een ſoort van Krijgsraed gehouden hebbe, waerby hy dezen zijnen Schoonzoon, om aen zijnen boozen handel den ſchijn van recht te geven, vogelvry verklaerd, en ter ballingſchap verwezen hebbe. — Wanneer men deze onderſtelling aenneemt, zou de herinnering van zulk eene verregaende boosaertigheid, DAVID dezen Pſalm, als uit het hart en den mond geperst hebben, om zulken Richteren het grouwzame van hunnen handel onder het oog te hebben, en Gods rechtvaerdige wraek te voorſpellen. — Uit deze onderſtelling, laet zich het ganſche lied zeer gevoeglyk verklaren.

Dan men behoevt, tot deze onderſtelling, niet eens te komen. — Men kan den inhoud van dit lied zeer wel toepasſen, op een zeer berucht geval, het welk, kort na zijne vlucht gebeurd, en al ras tot zijne kennis gekomen is. Wy bedoelen den verſchrikkelyken moord, die op SAULS bevel, door den grouwzamen Doëg, aen Achimelech, en alle de inwooneren van de Priesterlyke Stad Nob, wreedaertig gepleegd is 1 Sam. 22.

Op dit geval, zijn alle de byzonderheden, in dezen Pſalm, by uitnemendheid toepasſelyk. — Toen heerschte 'er godloosheid in de plaets van het gericht, en niemand ſprak

ſprak voor de verdrukte onnozelheid vs. 2. — De vervolgers van den Dichter worden hier beſchreven, als de godlooste der menſchen, als onverbeterlyke wreedaerts, die alle hunne macht misbruikten om kwaed te doen. Zy worden daerom vergeleken by eene adder, die de ooren ſtopt voor de ſtem van den beleezer vs. 5, 6. De treffelykſte verdeediging, welke ACHIMELECH deed van zijne onſchuld, kon het hart dier wreedaerts niet vermurwen, 1 Sam. 22: 14. — De ontzachlyke vloekſpraken, en de vreesſelykſte bedreigingen van Gods geduchte wraek, pasſen op niemand beter dan op SAUL, DOËG, en hunne vloekverwanten.

Om alle deze redenen houden wy het daervoor, dat het vermoorden van ACHIMELECH en zijne Stadgenooten, DAVID aenleiding gegeven hebbe, tot het opſtellen van dit zangſtuk.

Wy onderſcheiden 'er in:

I. Eene zeer nadrukkelyke voorzegging van Gods geduchte wraek, over die grouwelyke booswichten vs. 2-10.

II. Eene afteekening van de uitwerkſelen, welke 'er, uit deze vreesſelyke ſtrafgerichten, ter verheerlyking van Gods rechtvaerdigheid, zouden voortvloejen, vs. 11, 12.

I. In het eerſte deel ſtelt de Dichter, by wege van eene aenſpraek aen zijne vyanden, hunne hoogstgaende onrechtvaerdigheid voor vs. 2, 3. en daerna wendt hy zich tot God, met een vertrouwend voorſtel van de geduchte oordeelen, met welke die boosdoeners zouden geſtraft worden, vs. 4-10.

2. Spreeckt gylieden waerlick gerechtigheyt, gy vergaderinge? of, gelijk men het ook vertalen kan. Zult gy gerechtigheid ſpreken *met ſtomheid?* zult gy de booze aenſlagen en ondernemingen van SAUL, met ſtilzwijgen beantwoorden, in plaets van recht en gerechtigheid te handhaven? waerom ſpreekt gy niet, om voor de onſchuld in te treden? waerom laet gy uwen mond, door vrees of eigenbelang, toebinden? oordeelt gy billick-

heden, ſtemt uw oordeel overeen met recht en billykheid, wanneer gy SAUL ſtijvt in het kwade, gy godvergeeten Hovelingen, die met alle uwe waereldſche grootheid, ſlechts nietige menſchen kinderen zijt? — De grond van deze uitbreiding is daerin gelegen, dat het Hebreeuwſche woord, door *vergadering* vertaeld, afſtamt van een ander, het welk binden, zamenbinden beteekent, en tot de tong overgebracht, meermalen te kennen geevt, ſtom en ſprakeloos te worden, Pſ. 31: 19. Ezech. 3: 26.

3. Ja gy wercket ongerechtigheden in 't herte; gy overdenkt allerlei booze aenſlagen, gy weget het gewelt uwer handen op der aerden. Onder ſchijn van recht, en van te wikken wat recht en billyk zy, bedrijvt gy allerlei wreedheden in het land Kanaan.

4. De godtlooſe DOËG en die het met hem houden, zijn vervreemdt van God, afkeerig van het goede, en dat van de baermoeder aen: de boosheid zit hun als in het merg en gebeente, en nimmer heeft 'er by hen eenige verandering ten goede plaets gehad; daerom komt 'er van hen niets anders voort, dan leugen, onrecht, verradery, en geweld, de leugenſprekers doolen van [*moeders*] buyck aen.

5. Sy hebben (*a*) vyerigh venijn, nae gelijckheyt van vyerigh ſlangenvenijn: of *hunne onſtuimige ziedende boosheid is, gelijk aen vuurig ſlangenvenijn.* Even gelijk de ſlangen met een kwaedaertig vergiv voorzien zijn, het welk zy weten uitteſchieten op den genen dien zy beſchadigen willen; zoo gaen ook deze booswichten zwanger van een grouwzaem voornemen, om andere menſchen, byzonder om my, te beſchadigen, en eene doodelyke wonde toe te brengen. Ook zijn zy ten eenemael onverbeterlyk, ſy zijn als een doove adder, [*die*] haer oore toeſtopt:

6. Op datſe niet en hoore nae de ſtemme der beleſers, des genen die ervaren is met beſweeringen omme te gaen.

Hier

(*a*) Pſ. 140: 4.

Hier wordt gezinfpeeld, op het *bezweeren van ſlangen* of *adders.*

De Dichter ſpreekt van eene *doove adder.* — Een *adder* is een der ſchadelykſte onder het kruipende gedierte, welke den mensch onverhoeds aenvalt, ſteekt en doodt. Sommigen hebben gedacht, dat de adders *doov* waren, en natuurlykerwijs niet konden hooren. Dan, deze meening is overtuigend wederlegd. Ook wordt 'er, in onzen text, niet op eene natuurlyke doovheid geoogd, maer op eene door list en met opzet veroorzaekte doovheid. De adder wordt gezegd, *hare ooren toe te ſtoppen, opdat zy de ſtem van den belezer niet hooren zoude.*

In het Oosten zijn 'er van ouds geweest, die gezegd worden de kunst te verſtaen, om ſlangen en adders, op onderſcheidene wijzen te bedwingen, mak en gedwee te maken, en te weeg te brengen, dat zy niet konnen beſchadigen. — Onder de verſchillende wijzen, welke daer van worden opgegeven, is ook de *bezweering*; zijnde zeker gezang, of ook wel een zacht gemompel van onbekende woorden. — Over deze bezweering is men gansch niet eens. Sommigen brengen dezelve, tot de verdichtzelen van het bygeloov: anderen ſchrijven het toe aen tovery en duivelskunstenary: nog anderen zijn van gedachten, dat de zaek uit natuurkundige oorzaken moet verklaerd worden; 'er zou een zeker geluid in ſtaet kunnen wezen, om een dier te bedwelmen en in ſlaep te ſusſen. Althans, men verhaelt van ſommige lieden in Egypte, die de kunst bezitten om Krokodillen te temmen, en als aen de hand te leiden; en van anderen, die in ſtaet zijn om kwaedaertige bulhonden en woedende ſtieren, door een zeker geluid te beteugelen. — Dan, in het onderzoek van die zaken, zal ik my niet begeven; het is ons genoeg, dat de Dichter zinſpeele op iets, het welk in het Oosten algemeen bekend was en geloovd werd.

Maer hier nog iets byzonders. De Dichter ſpreekt van adders, *die hare ooren toeſtoppen, opdat zy de ſtem van den belezer niet hooren zouden.* — Te weten, volgens de gemelde Oosterſche berichten, zouden 'er adders zijn, die om

de kracht der belezing te ontwijken, gewoon zijn, het eene oor tegen de aerde te leggen; terwijl zy het ander, met den ſtaert, zoodanig weten toe te ſtoppen, dat zy de ſtem van den belezer in het geheel niet hooren kunnen. — Op dit behendig bedrijv der adderen, is hier de toeſpeling.

Nu doet het niets ter zake, gelijk wy reeds hebben aengemerkt, of de zaek waerop de Dichter zinſpeelt, in de waerheid der gebeurtenis, dan ſlechts in het algemeen gevoelen, gegrond zy. — Hy wil ons de onverbeterlykheid en hardnekkigheid zijner vyanden afteekenen. Al wat 'er gedaen werd, om hun tot reden te brengen, was geheel vruchteloos. — Dit was gebleken, niet alleen in de voorſpraek van JONATHAN by SAUL, ten behoeve van DAVID; maer vooral in de zaek van ACHIMELECH. Hoe zeer de man zijne onſchuld betoogde, het kon niet baten, om het hart van deze bloedhonden te vermurwen.

7. O Godt, beteugel Gy dan zelvs, door uw Alvermogen, het welk alleen, maer ook volkomen, daertoe in ſtaet is, mijne onverbeterlyke vyanden; verbreeckt hare tanden in haren mont: beneem hun de macht om te beſchadigen, verydel de boosaertige pogingen, met welke zy, niet ongelijk aen de baktanden van jonge leeuwen, my zoeken te vernielen, breeckt af de backtanden der jonge leeuwen, o HEERE.

8. Laetſe ſmelten, of *zy zullen* ſmelten als water, dat op de aerde uitgeſtort zijnde, ras wechvloeit; laetſe daer henen drijven: of *zy zullen* ſpoedig verdwijnen, even als wolken, die door den wind worden wechgedreven: leyt hy ſijne pijlen aen, laetſe zijn, als offe afgeſneden waren. Of liever: *Hy*, te weten God zelvs als een rechtvaerdig Richter, *zal de pijlen* van zijne wraek tegen mijne vyanden *aenleggen*, en *zy zullen afgeſneden* en verdorven *worden*.

9. Laet hem henen gaen, als eene ſmeltende ſlecke: gelijk een ſlak, hoe cierlyk en moedig zy hare hoornen opſteekt, al voortgaende vermindert, in zich zelve verteert, en eindelyk geheel wechſmelt; laet ook alzoo mijne vyanden in zich zelve verteeren, en door hunne

eigene

eigene boosheid omkomen: ja laetse, [*als*] eener vrouwen misdracht, welke nooit de lucht inademde, en de sonne niet kon aenschouwen, maer met verachting, spoedig van de aerde wordt wechgedaen, als voor den tijd worden afgesneden uit het land der levendigen, zonder dat 'er van hun eenige gedachtenis overblijve.

10. Eer dan uwe potten den doornstruyck gewaer worden, sal hy hem als levendigh, als [*in*] heeten toorne wechstormen.

Deze woorden zijn ongemeen duister: en hier over zal men zich niet verwonderen, wanneer men in aenmerking neemt; deels, dat de Hebreeuwsche tael zeer beknopt en zinrijk zy, en dat wy 'er niets van hebben, dan het gene ons in de Heilige Bijbelboeken is bewaerd gebleven; deels, dat deze donkere uitdrukkingen voorkomen in een dichtstuk, en waerschijnlyk behoord hebben tot de spreekwoorden, welke doorgaens beknopt en tevens zinrijk waren. — Ook kan het niemand vreemd voorkomen, dat de gedachten der Uitleggeren hier grootelyks verschillen, daer de zaek van minder aenbelang is, en geen leerstuk betreft.

Alleenlyk zullen wy eenige weinige aenmerkingen mededeelen, welke eenig licht, over den zin dezer woorden, verspreiden kunnen. — (1.) Daerin is men het eens; dat 'er gezien worde op een haestig verderv der godloozen, vyanden van God en van DAVID, en dat dit verderv hier in zekere gelijkenis worde voorgesteld. — (2.) Deze gelijkenis wordt, volgens onze Vertaling, ontleend van *doornen*, die schielyk vlam vatten, en ras opbranden, *onder eenen pot* die te zieden staet. Deze gelijkenis ontmoet men ook elders, Pred. 7: 6. Ps. 118: 12. — (3.) Het haestig verderv der godloozen, wordt in vergelijking gebracht, met het schielyk opbranden van een doornenvuur onder den pot. *Eer dan uwe potten* enz.

Volgens deze aenmerkingen, komt de zin in het zakelijke hier op neder: „ God zal mijne onverbeterlyke „ vyanden, door zulk eenen geweldigen en onwederstaen„ baren wervelwind van zijne gramschap, wechstormen, dat

„ men niet in ſtaet zou zijn, om zijne potten, met een
„ heftig doornenvuur, ſpoediger warm te maken.”

Voorts heeft men zich hier te herinneren, het welk wy voorheen breeder hebben uitgebreid, dat DAVID hier geen wraekgierig hart openbaerde. Hy ſprak, omtrent onverbeterlyke menſchen, die niet alleen zijne, maer ook Gods vyanden waren, en dat wel door den Geest der Voorzegging.

11. De rechtveerdige, elk een godvruchtige, die Gods geduchte handelwijs eerbiedig opmerkt, ſal ſich dan verblijden, als hy de wrake Gods over deze booswichten aenſchouwt: omdat daer door Gods Rechtvaerdigheid zal verheerlykt, en het welzijn van Israël bevorderd worden. Ja hy ſal ſijne voeten waſſchen in het bloet des godtlooſen. Wanneer hy Gods rechtvaerdige oordeelen aenſchouwt, in het vergieten van het bloed dezer booswichten, zal hy daerin geene mindere verkwikking vinden, dan het waſchen der voeten, in het Oosten, aen eenen vermoeiden reiziger verſchaft.

12. Ende niet alleen zal dit tot blijdſchap zijn voor den rechtvaerdigen; maer zelvs de menſch, dat is een yder der menſchen, ſal ſeggen en blymoedig erkennen; Immers vergeldt God elk nae zijne daden: zekerlyk is 'er vrucht voor den rechtveerdigen: het mag hem voor eenen tijd tegenloopen, zijne vyanden mogen groot en machtig worden; maer 'er is voor hem eene gezegende vrucht van zijne onſchuld, ook niet zelden reeds in dit leven, te wachten: Immers is 'er een Godt, die op der aerden richtet, en de boozen, op zijnen tijd, wel weet te vinden. Zy mogen zich op hunnen voorſpoed verheffen, en voor eenen tijd Gods ſtraffen tarten: Hy, die alles beſtiert, zal op zijnen tijd blijken geven, dat Hy heilig en rechtvaerdig zy, en reeds hier op aerde wraek oeffene.

PSALM.

PSALM. LIX.

1. EEn gouden Kleynoot Davids, voor den Opperſangmeeſter, Al-taſcheth: (*a*) doe Saul geſonden hadde, die [*ſijn*] huys bewaren ſouden, om hem te dooden.

Over de woorden *een gouden Kleinoot* en *Al-taſcheth*, zie men wederom by Pſ. 16: 1. en 57: 1.

De aenleiding tot het opſtellen van dezen Pſalm, wordt ons duidelyk aengewezen. *Doe Saul gezonden had, die zijn huis bewaren zouden, om hem te dooden.* — De gebeurtenis wordt ons verhaeld, 1 Sam. 19: 11-18. zy was kortelyk deze: — De boosaertige SAUL had reeds lang gepoogd, om DAVID van kant te maken. Ten dien einde had hy hem de allergevaerlykſte Krijgsondernemingen, tegen de Philistijnen opgedragen. Maer, door Gods merkwaerdige hulp, waren alle deze pogingen verydeld. De boosheid vervoerde daerom SAUL zoo ver, dat hy zelvs de ſpiesſe wierp naer DAVID, hopende dan hem aen den wand te ſpitten. DAVID ontkwam het, en vluchtte naer zijne wooning. SAUL liet daerom zijn huis, door eenige krijgsknechten, des nachts bezetten, met bevel om DAVID, zoo drae hy des morgens zijn huis uitging, te vermoorden. Maer, de lievde van zijne Huisvrouw MICHAL redde hem, zoodat hy ook dit gevaer te boven kwame. By die gelegenheid nu, en ter gedachtenis van deze merkwaerdige verlosſing, uit zulk een dreigend doodsgevaer, heeft DAVID dit zangſtuk opgeſteld.

I. Eerst bidt de Dichter, die nu van SAUL werd nagejaegd en zich naer SAMUEL begav, dat hy van deze vervolging mogt verlost worden, naedien hy niets kwaeds bedreven had, vs. 2-7.

(*a*) 1 Sam. 19: 11.

II. Daerna betuigt hy zijn vertrouwen, dat God deze zijne bede gunstig verhooren zoude, vs. 8-18.

2. Reddet my van mijne vyanden, die my zoo hittig vervolgen, en zoo zeer naer mijnen dood verlangen, o mijn Godt: ſtelt my in een hoogh vertreck voor de gene die tegen my opſtaen, laet ik, door uwe gunstige en machtige beſcherming, veilig zijn tegen de pogingen van hen, die my, op allerlei wijzen, zoeken te verderven.

3. Reddet my van de werckers der ongerechtigheyt: ende verloſt my van de mannen des bloets, die zoo zeer naer mijnen dood zoeken.

4. Want ſiet, ſy leggen mijner ziele lagen, of *zy hebben* mijne ziel lagen gelegd, toen SAUL mijn huis des nachts liet bezetten, met oogmerk om my des morgens, zoo drae ik mijne voeten buiten de deur zou zetten, van kant te maken; ſtercke rotten ſich tegen my: of *zullen* zich tegen my rotten; veel vermogende lieden zullen my, van nu af, allerwegen vervolgen. Ondertusſchen heb ik geene oorzaek gegeven tot deze vervolging. Ik heb het in het geheel niet verdiend. Dit alles geſchiedt ſonder mijne overtredinge, ende ſonder mijne ſonde, o HEERE.

5. Sy *zullen* loopen ende bereyden ſich reeds, zy zullen zich met alle vlijt gereed maken, om my woedende na te zetten, ſonder [*mijne*] miſdaet: zonder dat ik iets kwaeds gedaen heb; waeckt Gy dan op my te gemoete, haest u ter mijner hulpe, en ſtrijd gy voor my, ende ſiet op hunne dreigingen, om die te verydelen.

6. Ja gy, HEERE Godt der heyrſcharen, Godt Iſraëls, die een onbepaeld bewind voert over alle ſchepſelen, en Israël met uwe byzondere gunst vereert; ontwaeckt, haest u om alle deſe godlooze menſchen, die zich niet anders gedragen, dan of zy de blindſte heydenen waren, met uwe oordeelen te beſoecken: en zijt niemant van hen genadigh, die trouwlooslick ongerechtigheyt bedrijven, Sela!

7. Tegen den avont, wanneer ook het roovgedierte uit-

uitgaet, keeren ſy weder, of *zullen zy woeden*, ſy *zullen* tieren als een hongerige hont; zy dorsten toch naer mijn bloed, ende ſy *zullen* gaen rontom de ſtadt. Zy zullen alle ſteden en vlekken rondloopen, om my te zoeken, even als een hongerige hond overal rondloopt, om voedzel te vinden.

8. Siet, ſy ſtorten overvloediglick lasteringe tegen my uyt met haren mont; en zy *zullen* daerin aenhoudend voortgaen; (*b*) ſweerden zijn op hare lippen: voor zoo ver zy met hunne lippen dreigen, dat zy my dooden zullen: (*c*) want, zeggen deze godvergetene menſchen by zich zelve, wie hoort 'et? wie zal ons ter verantwoording van onze daden roepen?

9. Maer gy, HEERE, zult evenwel alle hunne pogingen verydelen, en (*d*) ſultſe in zoo ver belacchen: gy ſult alle deze booswichten, die zich als heydenen gedragen, beſpotten en hem beſchaemd maken.

10. Ik daer en [*Tegen*] ben de man, die U den Almachtigen, tot ſijne ſterckte en zijnen machtigen beſchermer heeft; daerom ſal ick op u en uwen gunstigen byſtand, vertrouwend wachten: want Godt is mijn hoogh vertreck, onder wiens beſcherming ik volkomen veilig ben.

11. De Godt mijner goedertierenheyt, die my zoo veele weldaden bewezen heeft, ſal my met zijne gunst en hulp genadig voorkomen: Godt ſal my op mijne verſpieders doen ſien, met oogen van vertrouwen.

12. En doodtſe niet allen, laet 'er eenige overig blijven, op dat mijn volck [*het*] niet en vergete; welke boosheden zy bedreven, en hoe blijkbaer zy uwe oordeelen ondervonden hebben; maer aen het een en ander, ter hunner waerſchouwing en vertroosting, gedenken moge: doetſe in eenen verachtelyken ſtaet omſweven door uwe macht, ende werptſe neder, in eenen ſtaet van

(*b*) Pſ. 55: 22. ende 57: 5. (*c*) Pſ. 10: 11. ende 94:
(*d*) Pſ. 2: 4.

verſmading, o Heere, die onſe ſchilt zijt, en de beſchermer van allen die op u wachten.

13. [*Om*] de ſonde hares monts, [*om*] het woort harer lippen; om de trotſche woorden welke zy geſproken hebben. Laet ze daerom rechtvaerdig beſchaemd worden, ende laetſe gevangen worden en te leur geſteld in haren hoogmoet: ende geſtraft om den vloeck, ende om de leugen, [*die*] ſy vertellen.

14. Verteertſe langzaem, laet ze van honger en ellende uitteeren in uwe grimmigheyt, verteertſe, datſ'er niet meer en zijn, ende laetſe weten, dat Godt Heerſcher is in Jacob, die het kwade ſtraft overal in Kanaan: [*ja*] tot aen de eynden der aerde, Sela!

15. Laetſe dan tegen den avont wederkeeren, laetſe tieren als een hont, ende rontom de ſtadt gaen, of liever in den toekomenden tijd, even als vs. 7. Dan *zullen* zy woeden, zy *zullen tieren* enz.

16. Laetſe ſelfs omſweven, of, zy *zullen* dan zelvs overal rondzweeven als een hongerige hond doet, om ſpijſe te zoeken: ende laetſe vernachten, al en zijnſe niet verſadigt. Of liever: zy *zullen* vernachten en geene rust hebben, ook zullen zy niet verzadigd worden.

17. Maer ick ſal uwe ſterckte ſingen, en den byſtand aen my bewezen blymoedig erkennen, ende reeds des morgens uwe goedertierenheyt vrolick roemen; om dat gy my als een hoogh vertreck zijt geweeſt: ter beveiliginge, ende om dat gy my eene toevlucht zult geweest zijn, ten dage, als my bange was.

18. Van u, o mijne ſterckte en mijnen machtigen beſchermer! ſal ick pſalmſingen: want Godt is mijn hoogh vertreck, onder zijne beſcherming ben ik volkomen veilig; Hy is de Godt mijner goedertierenheyt, die my zoo veele en uitnemende weldaden bewijst.

PSALM. LX.

1. EEn gouden Kleynoot Davids, tot leeringe, voor den Opperſangmeeſter, op Schuſchan Eduth.

Dit lied heet weder *een gouden Kleinoot*, even als Pſ. 16. en eenige andere. — Het is een lied *ter leering:* het oogmerk was, om door het vermelden der roemruchtige overwinningen, welke DAVID op de nabuurige Heidenen behaeld had, aen de Israëlieten te leeren; dat zy den voorſpoed van het Koningrijk aen den HEER te danken hadden, en ook voor het vervolg op zijnen byſtand vertrouwen moesten. — Het is opgedragen *aen den Opperzangmeester op Schuſchan Eduth*, welke laetſte woorden een Muziek-Inſtrument, of eene bepaelde zangwijs, ſchijnen aen te wijzen.

De aenleiding by welke DAVID dezen Pſalm gedicht heeft, wordt ons vs. 2. opgegeven.

2. (*a*) Als hy gevochten hadde met de Syriers van Meſopotamien, ende met de Syriers van Zoba: ende Joab wederquam, ende de Edomiten ſloegh in 't Soutdal; twaelf duyſent.

Deze woorden wijzen ons naer dien tijd, toen DAVID die roemruchtige overwinningen op de omliggende volken behaeld, en even daerdoor de grenzen van zijn Koningrijk wijd en zijd had uitgebreid, 2 Sam. 8.

Als hy gevochten had met de Syriers van Meſopotamien en met de Syriers van Zoba. — Deze overwinning wordt omſtandig verhaeld, 2 Sam. 8. en 1 Chron. 18. — Maer de volgende woorden zijn duisterer; *ende als Joab weder kwam en de Edomieten ſloeg in het Zoutdal, twaelv duizend.* Te weten 1 Sam. 8: 13. lezen wy, dat DAVID zelvs, als hy wederkeerde van het verſlaen der Syriers, de Edomieten

(*a*) 2 Sam. 8: 3, 13. 1 Chron. 18: 3, 12.

in het Zoutdal geslagen hebbe. Maer hier wordt het verslaen der Edomieten aen JOAB, en 1 Chron. 18. aen zijnen broeder ABISAI toegeschreven. Hier worden de verslagene Edomieten op 12000, maer 2 Sam. 8. en 1 Chron. 18. op 18000 gerekend.

De zaek moet op deze wijs begrepen worden: Geduurenden den tijd dat DAVID de Syriers beoorloogde, waren de Edomieten op eene verraderlyke wijs in zijn land gevallen; doch, by zijne terug komst van het verslaen der Syriers, ontmoette hy hen in het Zoutdal, en liet hen door ABISAI zoodanig slaen, dat 'er eenige duizenden op het slagveld bleven leggen. — Voor het overige zal alle schijnstrijdigheid, tusschen de gemelde plaetzen, geheel verdwijnen, wanneer men zich de zaek zoo voorstelt: De veldslag tegen de Edomieten, werd door DAVID en ABISAI begonnen. Er vielen 6000 Edomieten, JOAB kwam met het overige leger een weinig achter na. Hy mengde zich mede in den strijd, toen vielen 'er nog 12000, die dus, met de voorheen gemelde 6000, te zamen 18000 verslagene Edomieten uitmaekten.

Kort na dezen veldslag tegen de Edomieten, stelde Koning DAVID dezen Psalm op, ter dankbare nagedachtenis van de roemruchtige overwinningen, welke hy op de omliggende Heidenen behaeld had.

Wy onderscheiden drie hoofddeelen in dit zangstuk.

I. In het eerste geeft Koning DAVID eene beschrijving van de kommerlyke omstandigheden, in welke hy voorheen verkeerd had, vs. 3-7.

II. In het tweede dankt hy God, voor den uitnemenden gelukstaet, tot welken hy thans verheven was, vs. 8-12.

III. In het laetste verklaert hy zijne hoop, dat God alle zijne vyanden geheel aen hem onderwerpen zoude, vs. 13, 14.

3. O Godt, (*b*) gy hadt ons, na den dood van SAUL, toen ik van de stamme Juda alleen als Koning erkend werd,

(*b*) Ps. 44: 10.

werd, door burgerlyke beroerten en onderlinge verdeeldheden verstooten, zoodat het scheen, als of gy eenen afkeer haddet van ons volk, gy hadt ons gescheurt, en door burgertwisten blijkbaer verzwakt; gy zijt toornigh geweest, keert weder tot ons.

4. Gy hebt het lant geschuddet, gy hebt het gespleten door verdeeldheden en verwarringen, als door eene geweldige aerdbeeving: geneest sijne breucken, herstel ons land in den voorigen bloeistaet, want het wanckelt en helt anders ten verderve.

5. Gy hebt uwen volcke eene harde sake doen sien, gy hebt ons de blijken van uwe gramschap doen ondervinden, gy hebt ons gedrenckt met swijmelwijn, zoodat onze ziel met angst en verwarring vervuld werd, en de leden van onze lichamen trilden.

6. [*Maer nu*] hebt gy den wensch der oprechten vervuld, naedien gy den genen, die u vreesen, eene baniere gegeven hebt: nu hebt Gy my tot Koning van gansch Israël aengesteld, en daerdoor, in mijn persoon, een banier of *vaendel* gegeven om ons volk te bemoedigen, verg. Jes. 59: 19. Deze banier hebt gy zelvs gegeven, om [*die*] op te werpen; van wegen de waerheyt, of gelijk 'er eigenlyk staet, *om uitteblinken tegen de waerheid*; dat is: de Israëlieten zullen, onder dit vaendel, in dapperheid uitblinken, wanneer zy tegen hunne vyanden strijden; omdat gy waerachtig zijt en getrouw in het vervullen van uwe belovten. Sela!

7. (*c*) Op dat uwe beminde Israëlieten, onder mijn bestuur, van den overlast hunner vyanden, souden bevrijdt worden: geeft heyl [*door*] uwe rechterhant, help ons door uw Alvermogen, ende verhoort ons.

8. Godt heeft gesproken in sijn heyligdom; en een Almachtig bevel gegeven in den hemel, dat ik over al de omliggende volken roemruchtig zoude zegepralen; [*dies*] sal ick van vreugde opspringen, God heeft gezegd en bevolen, dat ick sal Sichem deylen: ende het dal Succoth

(*c*) Ps. 108: 7, &c.

ſal ick afmeten, dat ik Sichem en het dal Succoth zal bezitten, en daer over ongeſtoord beſchikken, nae mijn welgevallen.

Sichem lag midden in 't eigenlyke Kanaan, en 't dal Succoth in 't Overjordaenſche, Gen. 33: 17, 18. Richt. 8: 5. — David wil dus zeggen, dat hy heerſchen zou zoo ver de Israëlieten woonden, aen beide zijden der Jordane.

9. Gilead is mijn, ende Manaſſe is mijn, ende Ephraim is de ſterckte mijns hoofts: Juda is mijn Wetgever: in Juda is de zetel van mijne wetgevende macht, nadat alle de ſtammen van Israël zich aen mijne Koninglyke Heerſchappy onderworpen hebben.

10. Ook heeft de HEER my de nabuurige volken onderworpen. Moab is mijn waſchpot; ik heb de macht, om de Moabieten tot de laegſte diensten te gebruiken; op Edom ſal ick mijn ſchoe werpen: ik zal ook eerlang de Edomieten tot eenen voetbank mijner voeten ſtellen: juycht over my, o gy Paleſtina. Of liever: ik zal eerlang over de Philistijnen juichen, en over de volkomene zegeprael, welke ik op die trotſche vyanden behalen zal.

11. Dit alles heb ik, HEER, aen uwen zegen te danken. Wie ſal of *zou* my voeren in eene vaſte ſtadt? wie zou my, die in zulke zorgelyke omſtandigheden geplaetst was, in eenen ſtaet van volkomene veiligheid geſteld hebben? wie ſal of *zou* my leyden tot in Edom? door wiens byſtand zou ik mijne overwinningen tot de Edomieten hebben uitgeſtrekt; indien Gy HEER! my niet door uw Alvermogen geholpen haddet?

12. Sult gy 't niet zijn, of zijt gy niet alleen, o Godt, [*die*] ons voorheen verſtooten hadt? ende niet uyt en toogt, o Godt, met onſe heyrkrachten, noch ons uwen byſtand verleendet, om dappere daden te verrichten?

13 Geeft gy ons hulpe uyt de benaeuwtheyt: help ons tegen de nog overige vyanden. Op u alleen hebben wy ons vertrouwen gevestigd, want 's menſchen heyl is ydelheyt zonder uwe hulpe.

14. In Godt en door zijne machtigen byſtand, ſullen wy kloecke daden doen: ende hy ſal onſe wederpartijders vertreden, en aen ons geheel onderwerpen.

PSALM.

PSALM. LXI.

1. [EEn Psalm] Davids, voor den Opperfangmeester, op Neginath.

Vergel. Pf. 6: 1.

Het opschrivt zegt ons niets van de gelegenheid, by welke DAVID dezen Psalm gedicht heeft. — Wy moeten het derhalven uit den inhoud zoeken op te maken.

Vs. 2-5. komt de Dichter voor als iemand, die voorheen in benauwende omstandigheden verkeerd had, en door eenen bitteren *vyand* vervolgd was; maer, die nu in eenen staet van voorspoed en veiligheid geplaetst was. — Maer wie is de *vyand*, van welken vs. 4. gesproken wordt? wy denken aen SAUL, die in de Psalmen zeer gemeenzaem als DAVIDS *vyand* by uitnemendheid, beschreven wordt. — Onzes erachtens spreekt de Dichter van de woede, met welke SAUL hem vervolgd, en uitermaten zeer benauwd had. Dit begrip zal nog des te aennemelyker worden, wanneer men in aenmerking neemt, dat de uitdrukking vs. 3. *van het einde des lands roep ik tot u*, zeer gevoeglyk te kennen geve, *van de uiterste grenzen der woestijne van Juda pleeg ik tot u te roepen.*

DAVID heeft, nae ons inzien, dezen Psalm gedicht, toen hy van SAULS geweldige vervolgingen, door den dood van dien Vorst, geheel was verlost geworden. — Maer moet men den tijd der opstelling, korter of langer na den dood van SAUL bepalen? Vs. 6. geeft ons hier omtrent een nader onderricht; en wijst ons naer dien tijd, toen SALOMO reeds tot ervgenaem van den Throon verklaerd was, 2 Sam. 12: 24, 25.

Vs. 7-9. dankt DAVID den HEER, over den uitnemenden voorspoed, met welke de *Koning* zoude gezegend worden. — Bedoelt de Dichter hier zich zelven, of zijnen opvolger SALOMO? — Het is ons allerblijkbaerst voorgekomen, dat deze *Koning* niemand anders wezen kan dan de MESSIAS. Noch

van DAVID, noch van SALOMO, noch van eenen anderen aerdschen Koning, kan gezegd worden, *zijne jaren zijn van geslachte tot geslachte, en hy zit eeuwig voor Gods aengezicht.* Maer dit alles is, nae de letter en in den sterksten nadruk, op den MESSIAS toepasselyk.

Alles te zamen genomen, meenen wy dat de zaek zoo moet begrepen worden: — Toen SALOMO geboren was, en NATHAN geboodschapt had, uit 's HEEREN naem, dat deze de ervgenaem van den Throon wezen zoude, vergeleek DAVID zijnen toenmaligen gelukkigen staet, met die benauwde omstandigheden, in welke hy verkeerd had, toen hy door SAUL vervolgd werd. — Dit bewoog hem om een danklied op te stellen; en toen hy van SALOMO melding maekte, als den ervgenaem van zijnen Throon, werden zijne gedachten, door den Prophetischen Geest, opgeheven tot den meerderen SALOMO, den gezegenden MESSIAS.

I. In het eerste deel derhalven, dankt DAVID den HEER, die hem, uit de akeligste omstandigheden, tot eenen staet van geluk en veiligheid verheven had, vs. 2-6.

II. In het tweede deel voorspelt hy de eeuwige geduurzaemheid van MESSIAS Koningrijk, vs. 7, 8.

III. Eindelyk verklaert hy zijn voornemen, om den HEER onvermoeid voor dat alles te loven, vs. 9.

2. O Godt, hoort mijn vreugde-geschrey met gunstige ooren, daer ik nu zoo hoog verheven ben, merckt op mijn gebedt, het welk ik, om mijnen verderen voorspoed aftesmeeken, hemelwaerds zal opzenden.

3 Van het eynde des lants roep' ick of *riep ik* tot u, van de grenzen der woestijne van Juda, alwaer ik als een balling omzworv, om de woede van SAUL te ontwijken, heb ik menigmael uit mijne benauwdheid tot u geroepen; zoo menigmael als mijn herte door droevheid en angst, overstelpt is geweest. De hoofdzakelyke inhoud van mijne gebeden was deze: Leydt my my op eenen rotzsteen, [*die*] my te hooge soude zijn, breng my in eenen staet van veiligheid, welken ik, zonder uwen machtigen bystand, niet zou kunnen bereiken.

4. Ook hebt Gy mijne gebeden allergunstigst verhoord. Want

Want gy zijt my eene toevlucht geweeſt, Gy hebt my in de meest nijpende gevaren beveiligd, Gy zijt my geweest een ſtercke toren, door uwe machtige beſcherming ben ik bewaerd, voor de woede van den vervolgenden SAUL, dien voor my anders onverwinbaren vyant.

5. Ook vertrouw ik voor het toekomende, op uwe gunstige beſcherming. Ick ſal in uwe hutte onder uw gunstig opzicht verkeeren [*in*] eeuwigheden: Ick ſal mijn toevlucht nemen in 't verborgene uwer vleugelen, en onder uwe machtige beſcherming volkomen veilig wezen. Sela!

6. Want gy, o Godt, hebt gehoort nae mijne geloften: Gy hebt alle mijne wenſchen vervuld. Ja gy hebt [*my*] gegeven de erffeniſſe der gener, die uwen naem vreeſen.

Onder den naem van *ervenis*, komen meermalen kinders en ervgenamen voor. Vergel. Richt. 21: 17. Pſ. 127: 3. — *De ervenis der gener die Gods naem vreezen*, is een ervgenaem welken de Godvruchtigen vuurig verlangen. — Zoo dat de meening der laetſte woorden: *Gy hebt my gegeven de ervenis der gener die uwen naem vreezen*, deze zy: „ Gy hebt my, „ in mijnen zoon SALOMO, eenen ervgenaem van Israëls „ Throon gegeven, en daerdoor den wensch der Godvree„ zenden gunstig vervuld."

7. Deze ervgenaem van mijnen Throon zal zeer voorſpoedig heerſchen: die zal ook de Voorvader zijn van den beloovden MESSIAS, die uit mijn zaed naer het vleesch, ſtaet verwekt te worden; en 't Rijk mijns Zoons een voorbeeld van MESSIAS Rijk, die nog veel grooter Koning zal wezen. Gy ſult dagen tot des Konings dagen toedoen: ſijne jaren ſullen zijn als van geſlachte tot geſlachte. Zijne Heerſchappy zal by uitnemendheid gezegend en eeuwigduurende wezen.

8. Hy ſal eeuwiglick voor Gods aengeſichte ſitten: Hy zal in Gods gunst als Koning eindeloos regeeren. O HEER! bereydt goedertierenheyt ende waerheyt, datſe hem behoeden, laet uwe goedertierenheid en trouw Hem altoos vergezellen, en zijne regeering voorſpoedig maken.

9. Verhoor mijne ſmeekingen, ô HEER. Beveilig my en

mijn Koningrijk verder tegen alle onheilen. So sal ick uwen name psalmsingen in eeuwigheyt: zoo lang ik leev, op dat ick mijne geloften betale, en U de verschuldigde dankbaerheid bewijze, dagh by dagh.

PSALM. LXII.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersang-meester, over Jeduthun.

Over Jeduthun. — Van dezen *Jeduthun* hebben wy reeds gehandeld, Ps. 39: 1. — Maer wat zegt het *over Jeduthun*? sommigen meenen, dat het woord *Jeduthun* ter dezer plaets een Muziek-Instrument beteekene, het welk door JEDUTHUN uitgevonden en nae hem benoemd was; en dan zou de uitdrukking *over Jeduthun* te kennen geven, dat dit lied op het Instrument naer JEDUTHUN genaemd, moest gespeeld worden. — Anderen vertalen het *voor* of *aen* JEDUTHUN, zoodat deze Psalm aen JEDUTHUN zou opgedragen wezen. — Volgens nog anderen, zal de uitdrukking *over Jeduthun* aenwijzen, dat deze Psalm, nae de leiding en inrichting van JEDUTHUN, moest gezongen en gespeeld worden. — Misschien zou men het niet onvoegzaem zoo begrijpen, dat JEDUTHUN hier, voor zijne kinderen en nazaten, genoemd worde; en dan moet de uitdrukking *over Jeduthun*, tot den Opperzangmeester betreklyk gemaekt worden, op deze wijs: *een Psalm* DAVIDS, *voor den Opperzangmeester*, die *over* de kinderen van *Jeduthun* gesteld is.

In dezen Psalm ontmoeten wy eene algemeene leering; dat men, in welke gevaren men ook verkeeren moge, zijn vertrouwen niet op menschen of waereldsche zaken, maer alleen op God moet stellen, en in zijn bestuur berusten. — Maer het heeft vry wat moeite in, om meer byzonder de aenleiding te bepalen, by welke DAVID hier deze leering hebbe voorgedragen.

Er

Er is, die dezen Pfalm Prophetisch opvatten, en op de dagen van het Nieuwe Testament, vooral op de vervolgingen van den Antichrist, te huis brengen. Maer de gronden voor dit begrip, fchijnen ons veel te zwak te wezen; daer 'er in den ganfchen Pfalm geen onderfcheidend kenmerk voorkomt, het welk ons naer de vyanden van den MESISAS of van zijne leer henen wijst. — Er is geene reden altoos om van DAVID aftewijken.

Maer, in welke omftandigheden moeten wy ons dien Dichter verbeelden? — Er is die aen DAVID denkt, geduurende de laetfte jaren van zijne Regeering, wanneer hy, na het dempen van ABSALOMS opftand, gelukkig regeerde. Maer de Dichter teekent zich wel degelyk als iemand, die met zware rampen te worftelen had, verg 4-6. — Anderen meenen, dat DAVID dezen Pfalm gedicht hebbe, by gelegenheid dat hy door ABSALOM vervolgd werd. Maer dit begrip fchijnt ons, onder anderen, te ftrijden met vs. 13, alwaer van de leer der vergeldende rechtvaerdigheid gefproken wordt; want deze leer kon hem, in het geval van ABSALOM, niet opbeuren, daer hy niet anders dan fchrikken kon, wanneer hy aen de vergelding dacht, welke zijn wederfpannige zoon te wachten had.

Wy voor ons zouden liever denken, aen de verdrukkingen van SAUL. — In dien tijd, kwam de leer der vergelding by DAVID vooral in aenmerking. — De Dichter verklaert dat hem de onheilen, over welke hy klaegde, zonder zijne misdaed waren overgekomen, en dit was zijn geval onder de vervolgingen van SAUL. — In de gemelde omftandigheden, kon DAVID in vollen nadruk zeggen, *met hunnen mond zegenen zy, en met hun hart vervloeken zy*, vs. 5.

Vraegt men nu, tot welk een byzonder tijdftip van SAULS vervolgingen, deze Pfalm moet betreklyk gemaekt worden? dan komt het ons waerfchijnlyk voor, dat men DAVID befchouwen moet, geduurende zijne verkeering aen het Hov van SAUL, tot dat hy genoodzaekt werd, om zijns levens wil, naer Rama te vluchten; alwaer hy door de Godfpraek en bemoediging van SAMUEL gefterkt werd, 1 Sam. 18 en 19.

Drie hoofddeelen ontmoeten wy in dezen Psalm.

I. Eerst verklaert de Dichter zijn bemoedigd vertrouwen op God, niettegenstaende de veelvuldige listen zijner vyanden, vs. 2-8.

II. Daerna wendt hy zich tot 's HEEREN volk, en vermaent hen, om hun vertrouwen op God alleen te stellen, vs. 9-11.

III. Eindelyk besluit hy dit Dichtstuk, met het voorstellen van die gewichtige waerheden, welke de gronden waren van zijn geloovig vertrouwen op den HEER, vs. 12, 13.

2. Al ben ik aen nog zoo veele rampen en gevaren bloot gesteld, evenwel worde ik niet wanhopig. Immers is mijne ziele stil tot Godt: de gesteldheid van mijn gemoed is gelaten en bedaerd. Ik onderwerp my lijdzaem aen de schikkingen van Gods Voorzienigheid. — Trouwens, van hem is mijn heyl. Ik vertrouw op God, die alleen machtig is om my te verlossen.

3. Immers is hy mijn rotzsteen, by wien ik veiligheid, ende mijn heyl, by wien ik verlossing, mijn hoogh vertreck, by wien ik bescherming vinden kan; ick en sal daerom niet grootelicks wanckelen. Hoe het ook gaen moge, het zal zoo ver niet komen, dat mijne vyanden zich, over mijnen val en ondergang, verblijden zullen.

4. Hoe lange sult gylieden, die my zonder oorzaek zoo vyandig zijt, quaet aenstichten tegen eenen man die het niet verdiend heeft? Hoe lang zult gy, SAUL en uwe Hovelingen, uit eenen onverzoenbaren haet, alles ondernemen, om my van mijne eer en achting te berooven, en mijnen val te berokkenen? Gy zult Gods geduchte straffen niet ontvlieden: want gy alle sult gedoodet worden: ook zullen alle uwe raedslagen verydeld worden, gy sult zijn als een ingebogen wandt, als een muur, die door een groote scheur, uitwaerds gebogen en naby den val is, als een aengestooten muer, die uit losse steenen zonder kalk bestaet, die op den minsten stoot instort. Uw val zal haestelyk en onverwacht komen.

5. Hoe

5. Hoe grouwzaem zijn de handelingen van mijne bittere vyanden, tegen eenen onschuldigen man. Sy raetslagen slechts om [*hem*] van sijne hoogheyt te verstooten: Ik ben reeds tot eene aenmerkelyke hoogte van rang en aenzien verheven. Ik ben tot eenen Oversten over duizend aengesteld, en heb, door mijne dappere daden, de achting en toejuiching van het volk verworven; maer, mijne vyanden zoeken my van die eer en van dat aenzien te berooven: sy hebben behagen in leugen, zy zoeken my door laster van mijne eer te ontzetten; maer, dit doen zy listig en achter mijnen rug, met haren mont segenen sy, en prijzen mijne dappere daden, maer met haer binnenste vloecken sy, en leggen zich heimelyk op mijn verderv toe, Sela!

6. Doch gy, o mijne ziele, swijgt Gode: eerbiedig de wegen der Godlyke Voorzienigheid. Houd u gerust, gelaten en bedaerd. Vertrouw op God, want van hem alleen is mijne verwachtinge.

7. Hy is immers mijn rotzsteen, ende mijn heyl: mijn hoogh vertreck. By God kan ik veiligheid, verlossing, en bescherming vinden, ick en sal daerom niet wanckelen, noch ten val komen.

8. In Godt is mijn heyl ende mijne eere: God heeft op zich genomen, om mijn geluk en mijnen roem te handhaven. Ja de rotzsteen mijner sterckte, mijn toevlucht, is in Godt, op wien ik gerust vertrouw, en onder wiens bescherming ik volkomen veilig ben.

9. Vertrouwet op hem t' aller tijt, o gy volck, dat den HEER vreest. Verlaet u steeds op zijne voorzorg, en stelt alle uwe belangen in zijne handen; stortet ulieder herte uyt voor sijn aengesichte: maekt den HEER uwe begeerten, door biddingen en smeekingen, met vrymoedigheid bekend, vraegt Hem om zijnen bystand in uwe zwarigheden, Godt is ons eene toevlucht, op Hem kunnen wy ons in alle gevallen veilig verlaten. Sela!

10. Immers zijn niet alleen de gemeene lieden, die geen aenzien en vermogen hebben, ydelheyt, maer ook de

groote lieden, die in eer en aenzien verheven zijn, die men denken zou dat tot onze hulpe in ſtaet waren, zijn leugen: te vergeevsch verlaet men zich op menſchen, wie ze ook zijn; in de weegſchale opgewogen, ſouden ſy t'ſamen [*lichter*] zijn dan d'ydelheyt.

11. Vertrouwt ook niet op verkeerde middelen, om in de waereld groot te worden. Vertrouwet niet op onderdruckinge, zoekt u niet te verrijken door listen en bedrieglyke kunstenaryen, noch verlaet u op rooverye, op geweldige onrechtvaerdigheden, en wordet niet ydel; verhovaerdigt u niet als 't vermogen overvloedigh aenwaſt, en ſett 'er het herte niet op: in aerdſche ſchatten is niets beſtendigs.

12. Godt heeft een dingh geſproken, ick hebbe dit tweemael gehoort, dat de ſterckte Godes is.

13. Ende de goedertierenheyt, o Heere, is uwe: (*a*) want gy ſult eenen yegelicken vergelden nae ſijn werck.

Wanneer men de woorden van vs. 12. oppervlakkig leest, zou men denken, dat de zaek, welke God geſproken en DAVID gehoord had, alleen beſtond in deze uitſpraek, *dat de ſterkte Godes is.* Maer deze uitſpraek moet ook onmiddelyk verbonden worden met die welke vs. 13. volgt, *Heere, de goedertierenheid is uwe.* — Immers, de grond van ons vertrouwen is gelegen in Gods macht en goedheid beide, waerdoor Hy ons kan en wil helpen. Ook worden deze twee voorſtellen onmiddelyk onderling verbonden, door de Koppelletter *ende.* — De zaek derhalven, welke God geſproken en DAVID gehoord had, was deze: *de ſterkte is Godes en Uwe is de goedertierenheid o Heer.* Daerna beſluit hy met eene algemeene verklaring, welke op zijn geval juist toepasſelyk was: *voorwaer, gy zult een iegelyk vergelden nae zijn werk.*

De ſterkte is Godes. — God bezit een onbeperkt Alvermogen. — *De goedertierenheid o Heer, is uwe:* de opperſte Rich-

(*a*) Job 34: 11. Spr. 24: 12. Jer. 32: 19. Ezech. 7: 27. ende 33: 20. Matth. 16: 27. Rom. 2: 6. 2 Cor. 5: 10. Eph. 6: 8. Col. 3: 25. 1 Petr. 1: 17. Openb. 22: 12.

Richter bezit eenen rijkdom van goedertierenheid. — Omtrent het een en ander, zegt de Dichter: *God heeft een ding gesproken, ik heb dit tweemael gehoord.*

Hoe zeer deze woorden verschillendlyk worden opgevat, vinden wy geene redenen, om van onze vertaling aftewijken. — *God heeft een ding gesproken* : dat is, God heeft een zaek van groot gewicht onherroepelyk verklaerd, zoodat het niet behoeve herhaeld te worden. Dit heeft God in de daed gedaen, in zijn woord, en door de ondervinding omtrent zijne macht en goedheid. DAVID had het *tweemael gehoord* : dat is, gelijk onze Randschrijvers het begrijpen, dikwijls; of om by het tweetal te blijven, tweemael, uitwendig door het gehoor, en inwendig door het geloov des harten.

Door deze groote waerheden, vond de Dichter zijn vertrouwen onderschraegd. — De herinnering van Gods vergeldende rechtvaerdigheid, vs. 13^{b}. gav hem verzekering, dat God hem verlossen zoude uit de handen zijner vyanden, welker doen godloos en grouwzaem was; en zijne oprechtheid in 't daglicht stellen en genadig beloonen.

De zakelyke zin derhalven van vs. 12, 13, is deze:

„ Ik heb alle mogelyke gronden, om op God te vertrouwen. God heeft eene zaek van het uiterste gewicht verklaerd; en ik heb die tweemalen gehoord, niet alleen uitwendig met het gehoor der ooren, maer ook met het geloov des harten; dat de Godlyke Richter, die mijne zaek handhaevt, een onbeperkt Alvermogen en eene eindelooze Goedheid bezit. Ook zult gy Heer, my die zonder oorzaek vervolgd word, uit de handen mijner grouwzame vyanden verlossen: want, gy zijt rechtvaerdig, en zult eenen iegelyk vergelden nae zijn werk."

PSALM LXIII.

1. EEn Psalm Davids: als hy was in de (*a*) woestijne van Juda.

De *woestijne van Juda* was gelegen in het Zuiderdeel van Canaan. Zy strekte zich verre uit, en droeg, nae hare verschillende gedeelten, onderscheidene namen: want, daertoe brengt men de Woestijne Ziph, Maon, en Engedi. — In deze woestijne was DAVID, toen hy vluchtte voor SAUL, en te vergeevsch by de Philistijnen eene schuilplaets gezocht had, 1 Sam. 21. Naderhand verschool hy zich in de spelonk Adullam, terwijl zijne Ouders in het land der Moabieten waren, 1 Sam. 22: 1-5. — De Propheet Gad beval hem in het land van Juda te gaen. Hier was hy eerst in het woud Chereth, en terwijl hy daer was, bracht ABJATHAR hem bericht, dat SAUL de Priesterstad Nob had uitgemoord, 1 Sam. 22: 6-23. — Wijders verloste hy Kehila, en onthield zich eenigen tijd in die stad. Dan, aldaer niet veilig zijnde, begav hy zich naer de Woestijne Ziph; maer, toen hy door de Ziphieten verraden was, nam hy zijn verblijv in de Woestijne Maon. Hier jaegde SAUL hem na, die, door den inval der Philistijnen, genoodzaekt werd terug te trekken, 1 Sam. 23. — Van daer begav hy zich naer de Vestingen van Engedi, wijders op nieuw naer de Woestijne Maon, en eindelyk weder naer de Woestijne Ziph, 2 Sam. 24-26.

DAVID maekte dezen Psalm, geduurende zijn verblijv in één van deze Woestijnen, maer de byzondere tijd wordt niet bepaeld. — Dit moet, uit den inhoud van het Zangstuk, worden opgemaekt. — De Dichter was, als een balling, van de plaets des openbaren Godsdiensts verre afgescheiden. Hy betuigt zijn verlangen, om zich weder, in 's HEEREN tegenwoordigheid

(*a*) 1 Sam. 22: 5. ende 23: 14, 15.

digheid, in zijnen lov te verlustigen. Ook was hy vol hoop, dat hy zijnen wensch eerlang verkrijgen zoude, en van zijne vyanden verlost worden. — Alle deze byzonderheden wijzen ons, niet zoo zeer naer de beginſelen van DAVIDS vlucht, als wel naer het latere deel. Toen wist hy wat het zy, van de plaets des openbaren Godsdiensts lang afgeſcheiden te wezen; toen was hy meer geſterkt in de hoop op Gods belovten, dat hy den Throon van Israël beklimmen zoude. In dit vertrouwen werd hy geſterkt door den raed van ABIGAËL, en de erkentenis welke SAUL deed, dat DAVID rechtvaerdiger was dan hy zelvs, en zekerlyk den Throon van Israël beklimmen zoude.

Zoodat DAVID, nae ons begrip, een gedenkſtuk heeft willen oprichten, van zijne gezindheid jegens God en zijnen dienst; ten blijke, dat hy, in ballingſchap omzwervende, niet zoo zeer zijn eigen belang bedoelde, als wel zijnen wensch vervuld te zien, dat hy God in zijn Heiligdom mogte loven.

I. Vs. 2-9. betuigt hy zijn verlangen, naer het bywoonen van den openbaren Godsdienst, en zijn vertrouwen, dat deze zijne wensch eerlang zou vervuld worden.

II. Daerna beſchrijvt hy het verſchillend lot, het welk zijne vyanden, en zijne metgezellen met hem, te wachten hadden vs. 10-12.

2. O Godt, gy zijt mijn Godt, die Uw onbeperkt Alvermogen, ook aen my, verheerlyken wilt; ick ſoecke u en zal u vervolgens zoeken in den dageraet, by het eerſte aenbreken van den morgenſtond, ben ik gewoon u in den gebede te zoeken, dat ik eerlang uit mijn ballingſchap moge verlost worden; mijne ziele dorſtet nae u, een dorstige kan geene ſterkere begeerte hebben, om te drinken, dan ik heb, om in Uw Heiligdom te verſchijnen. Zelvs mijn vleeſch verlangt nae u: mijn lichaem is, door een uitgerekt verlangen naer uwen openbaren dienst, als uitgeteerd. Trouwens, ik moet geduurig omzwerven in eene akelige Woestijne, in een lant, dor, ende mat, dat is, zeer vermoeijende voor den reiziger, en ſonder water: zonder verkwikking nae geest of lichaem.

3. (Voorwaer ick hebbe u in het heyligdom aenschouwt; siende uwe sterckheyt ende uwe eere.)

4. Want uwe goedertierenheyt is beter dan het leven: Mijne lippen souden u prijsen.

Onze Overzetters, hebben de woorden van vs. 3. opgevat, als een verhael van het voorledene van DAVIDS toestand, eer hy in deze Woestijne moest omzwerven. Dan, wy voegen ons by de zulken, die vs. 4. beschouwen als een vooruitzicht van DAVID, op het gene hem zou te beurt vallen, wanneer de dag zijner verlossing zou aenbreken. — Op dien grond, vertalen wy het gansche voorstel op deze wijs: *Voorwaer, als ik Uw Heiligdom zal beschouwd hebben, om te zien uwe sterkte en eere: (want uwe goedertierenheid is beter dan het leven,) dan zullen mijne lippen u prijzen.* — *God in het Heiligdom te beschouwen*, is te zeggen, den openbaren Godsdienst in den Tabernakel by te woonen, en zijne aendacht te bepalen by de Godlyke inwooning in dat Heiligdom. — *Gods sterkte en eer te zien*, wijst ons naer de Verbonds-Ark, die des HEEREN *sterkte* genaemd werd, verg. Ps. 132: 8, omdat de HEER, door de tegenwoordigheid van de Verbonds-Kist, meermalen zijne sterkte betoond had, tegen de vyanden; als by den doortocht door de Jordaen, het innemen van Jericho, en den val van Dagon; en des HEEREN *eer*, omdat God in de Schechinah, als het heerlyk teeken van zijne onmiddelyke tegenwoordigheid, boven de Verbonds-Ark woonde.

Derhalven is de zakelyke zin van vs. 3, 4. deze:

„ Niets verlang ik meer, dan den openbaren Godsdienst „ weder, in het Heiligdom, by te woonen. Waerlijk, wan„ neer ik op nieuw dat voorrecht genieten zal, om, gelijk „ voorheen, den Tabernakel te aenschouwen, en aldaer de „ Verbonds-Ark te zien, als het luisterrijk teeken van uwe „ macht en heerlykheid; dan zullen mijne lippen U loven. „ Zou ik daer naer niet verlangen en daer op niet hopen? „ Ik ken toch uwe goedertierenheid by ondervinding, en „ weet dat die beter is, dan het tijdelyke leven."

5. Alsoo soud' ick u loven, zoo lang ik adem hael,

in

in mijn leven: In uwen name en ter uwer eere, ſoud' ick mijne handen al biddende en dankende opheffen.

6. Mijne ziele ſoude als met ſmeer ende vettigheyt verſadigt worden: een uitgehongerd mensch kan zich, by het genot der aengenaemſte ſpijzen, niet meer verblijden, dan ik my verheugen zou, wanneer ik weder in uw Heiligdom mogt intreden: ende daerom mijn mont ſoude dan roemen met vrolickſingende lippen.

7. Als ick uwer gedencke, of liever in den voorledenen tijd, *Als ik uwer gedacht* HEB op mijne legerſteden, en my, in ſlapelooze nachten, uwe gelovten herinnerd heb, ſo peynſe ick aen u, of in den toekomenden tijd, *zoo* ZAL *ik aen u peinzen*, in de nachtwaken. Als ik, geduurende mijn akelig zwerven, des nachts aen u gedacht heb, hoe veel te meer zal ik dit doen, wanneer my de toegang tot uw Heiligdom weder zal geopend zijn!

8. Trouwens, uwe goedwillige toegenegenheid is my op de proev gebleken. Want gy zijt my eene hulpe geweeſt: Gy hebt my uwen byſtand te meermalen doen ondervinden, ende ook in het vervolg, zal ik in de ſchaduwe uwer vleugelen, onder uwe machtige beſcherming, volkomen veilig zijn; in die veiligheid ſal ick nog eens vrolick ſingen, over mijne luisterrijke verhooging.

9. Mijne ziele kleeft u achter aen: of HEEFT *u achter aen gekleevd*, ik ben u en uwen dienst getrouw gebleven, onaengezien ik van den Tabernakel was afgeſcheiden: en dit heb ik alleen aen uwe trouwe te danken, uwe rechterhant onderſteunt my, en uwe macht heeft my ſtaende gehouden.

10. Maer het lot mijner vyanden zal rampzalig zijn; deſe, [*die*] mijne ziele ſoecken tot verwoeſtinge, SAUL en zijne Hovelingen, die my naer het leven ſtaen, ſullen komen in d' onderſte plaetſen der aerde, zy zullen eerlang in het grav nederdalen.

11. Men ſalſe nedervellen, en hun bloed ſtorten door het gewelt des ſweerts: ſy ſullen den voſſen ten deele worden, hunne doode lijken zullen het roovgedierte ter ſpijze verſtrekken.

12. Maer mijn lot zal geheel anders zijn. Dan zal ik den Koninglyken Throon beklimmen, de nieuwe Koningh ſal ſich in Godt verblijden, en zich verheugen over Zijne zegeningen: een yegelick, die den HEER eerbiedigt en by hem ſweert, ſal ſich beroemen over de verhooging van DAVID; want de mont der leugenſprekers, die hem, door kwaedaertige lasteringen, van zijne eer zochten te berooven, ſal beſchaemd gemaekt, tot zwijgen gebracht, ja geheel door den dood geſtopt worden.

PSALM. LXIV.

1. EEn Pſalm Davids, voor den Opperſangmeeſter.

De tijd wanneer, en de gelegenheid by welke, DAVID dezen Pſalm heeft opgeſteld, ſchijnen ons uit den inhoud genoegzaem te blijken. — Te weten, de Dichter teekent zich als iemand, die in het midden van boosaertige vyanden geplaetst was; vyanden, die hem niet alleen van ſchroomelyke misdaden valſchelyk beſchuldigden, maer ook heimelyk te zamenſpanden, om hem van kant te maken. — Dit was juist het geval van DAVID, toen hy aen het Hov van SAUL verkeerde, eer men hem in het openbaer vervolgde; byzonder toen SAUL met zijne Hovelingen, en vooral met DOËG, heimelyk overlegd had, om DAVID van kant te maken.

Wy onderſcheiden 'er twee hoofddeelen in:

I. Eerst bidt DAVID den HEER, om beſcherming tegen zijne vyanden, vs. 2-7.

II. Daerna betuigt hy zijn vertrouwen, dat de rechtvaerdige Richter zijne vervolgeren nae verdiensten ſtraffen zoude, vs. 8-11.

2. Hoort, o Godt, mijne ſtemme, en de woorden, welke ik in mijn geklagh voortbreng: verhoor de gebeden,

den, welke ik met eene treurige klaegstem tot u opzend: behoedt mijn leven voor des vyants schrick, bewaer my voor den schrikkelyken dood, die my door SAUL gedreigd wordt.

3. Verbergt my voor den heymelicken raet der boosdoenders; beveilig my tegen het kwaed, het welk SAUL, en zijne godlooze Hovelingen, in het verborgene tegen my beraedslagen, voor de oproerigheyt of het gedonder der lasteringen en dreigingen, van de werckers der ongerechtigheyt.

4. Die hare tonge scherpen als een sweert; om allerlei lasteringen tegen my uit te braken, een bitter woort aenleggen [*als*] hare pijle: smaedredenen en scheldwoorden zitten op hunne tong, als zoo veele vergivtige pijlen.

5. Om in verborgene plaetsen den oprechten te (*a*) schieten: In het verborgene, wanneer zy met SAUL spreken, schieten zy de flitsen van lasteringen uit tegen eenen man, gelijk ik ben, die hem nooit eenig leed heeft aengedaen, en geheel onschuldig is van de misdaden, welke zy hem boosaertig te laste leggen; haestigh schieten sy nae hem met de pijlen der leugenen, ende en vreesen niet voor God zoo min als voor menschen.

6. Sy stercken haerselven [*in*] eene boose sake; en houden zich verzekerd, dat hunne bloeddorstige aenslag tegen mijn persoon, welgelukken zal; sy houden sprake van stricken te verbergen: zy overleggen te zamen, om my op eene listige wijs van kant te maken; sy seggen, Wie salse sien? en houden zich verzekerd, dat zy hunne zaek zoo listig hebben aengelegd, dat 'er voor my geen ontkomen aen zal wezen.

7. Sy doorsoecken allerley schalckheyt, ten uytersten doorsoecken sy wat te doorsoecken is; zy laten niets onbeproevd, om allerlei schelmstukken uit te denken, selfs het binnenste eens mans, ende het

(*a*) Ps. 11: 2.

diep herte, zy ftellen daerdoor zoo veel vernuft te werk, als voor den fchranderften mensch mogelyk is.

8. Maer Godt zal hunne boosheid op hunnen kop wedergeven. Hy falfe haeftigh met eene pijle van zijne geduchte oordeelen fchieten: hare plagen zijnder, eer zy 'er aen denken.

9. Ende hare tonge falfe doen aenftooten tegen haerfelven: het kwaed, het welk zy tegen my gefproken hebben, zal op hen wederkeeren; een yder diefe fiet fal fich wechpacken, zy zullen van ieder verlaten worden, wanneer God hun zijne oordeelen zal te huis zenden.

10. Ende alle menfchen, die getuigen waren van hunnen ondergang, fullen vreefen voor Gods gerichten, ende Godts werck verkondigen, ende fijn doen verftandelick aenmercken. Elk zal de rechtvaerdigheid van 's HEEREN handelingen erkennen moeten.

12. De rechtveerdige DAVID, die nu zoo onfchuldig vervolgd wordt, fal fich verblijden in den HEERE, omdat Hy hem verlost zal hebben, ende daerom ook voor het vervolg op hem betrouwen: ende alle oprechte van herten fullen fich beroemen en verblijden, over mijne zegeprael.

PSALM. LXV.

1. EEn Pfalm Davids, een Liedt, voor den Opperfangmeefter.

Deze Pfalm is een danklied. De Dichter vermeldt, met blymoedige dankzegging, de uitnemende weldaden, welke de HEER aen zijn volk nae lichaem en geest bewezen had. — De aenleiding, by welke DAVID dezen Pfalm heeft opgefteld, is geheel onzeker. Vs. 10-19. vinden wy eene aengename befchrijving van vruchtbare tijden, in welke de akkerbouw en veefokkery blijkbaer gezegend werd. Hieruit heb-

hebben sommigen willen besluiten, dat dit lied gedicht zy, na dat de driejarige hongersnood geëindigd was, waervan wy lezen 2 Sam. 21: 1-14. — Deze gissing verdient zekerlyk vry wat opmerking.

Hoe het wezen moge, het komt ons vry duidelyk voor, dat deze Psalm Prophetisch zy, en moete te huis gebracht worden op de Heidenen. Het *verzoenen der zonden* vs. 4, vooral *het verzadigd worden met het goede van Gods huis, en het heilige van zijn paleis*, teekenen ons de dagen van het Euangelie, en den overvloed van rijke genadegoederen. Ook was God het *vertrouwen niet van de einden der aerde en der vergelegenen aen de zee* vs. 6, voordat de Heidenen tot Gods gemeenschap geroepen waren. — Maer, moet dan de geheele Psalm geheimzinnig worden opgevat? of moeten de gezegden vs. 7-14. letterlyk verstaen worden, van de blijken der Godlyke macht en goedheid, welke het Rijk der natuur oplevert? — De zaek komt my zeer bedenklyk voor. Ik weet wel, dat men aen alle de uitdrukkingen ook eenen geestelyken zin geven kunne, en dit alles toepassen op de Kerk van het Nieuwe Testament; vooral op den overvloed der genadegaven, die in de laetste dagen zal plaets hebben. — Maer ik weet niet, of dergelijke verklaringen niet wat willekeurig worden.

Kortom, ik laet elk zijn vryheid; en erken zelvs, dat men dingen zou kunnen aenmerken, welke op zich zelve zeer stichtelyk zijn. Maer ik voor my zou, tot nog toe, de zaek lievst zoo begrijpen, dat deze Psalm twee deelen behelze: zoodat DAVID

I. Eerst den HEER, met blijde dankzegging, verheerlykt over de geestelyke zegeningen, welke hy, door den Prophetischen Geest, voorzag, dat onder den dag van het Euangelie zouden geschonken worden vs. 2-6, en

II. Daerna, meer algemeen, eenige der meest in het oog lopende blijken optelt, van de macht en goedheid, welke de Allerhoogste God, in het bestuur der waereld, doorgaends ten toon spreidt vs. 7-14.

De overdenkinge van het een en ander is recht geschikt,

om eenen Christen tot blymoedige dankzegging op te wekken, over de Godlyke weldaden, in natuur en genade.

2. De loffangh is [*in*] ftilheyt tot u, of, gelijk men het alzoo wel vertaelt, *de lov is u betamende*, o Godt, in Zion: men zal U, o God! in het Heiligdom te Jerufalem, maer vooral in het tegenbeeldig Sion, de Kerk van het Nieuwe Testament, geduurig den verfchuldigden en U betamenden lov toebrengen: ende u fal de gelofte betaelt worden van een dankbaer hart.

3. Gy hoort het gebedt; tot u fal alle vleefch komen. De tijd is aenftaende, dat zich niet alleen de Joden, maer ook allerlei foort van Heidenen, tot U zullen wenden, om U aen te bidden en te verheerlyken.

4. Ongerechtige dingen hadden de overhant over my: ik heb, door mijne hoogstgaende overtredingen, uwe rechtvaerdige ftraffen verdiend; en ik ben geheel en al buiten ftaet, om U de minfte voldoening toe te brengen: [*maer*] onfe overtredingen, die verfoent gy, of *zult gy verzoenen*; de dag der vervulling nadert, wanneer Gy uwen Zoon zult in de waereld zenden, om eene eeuwige verzoening aen te brengen.

5. Welgeluckfaligh is hy [*dien*] gy verkieft, en onder den dag van het Nieuwe Testament, tot eenen Geestelyken Priester zult aenftellen, ende doet naederen tot Uw tegenbeeldig Heiligdom, met zijne gebeden en geloovs-werkzaemheden. Welgelukzalig is elk, wie hy ook wezen moge, welken gy het uitnemend voorrecht vergunt, dat hy woone in uwe voorhoven: dat hy een geloovig lidmaet zy van de Kerk des Nieuwen Testaments. Trouwens, wy fullen verfadigt worden met het goet van uw huys, [*met*] het heylige van uw paleys. Gelijk de Priesters, in het aerdfche Heiligdom, met een overvloedig deel der offeranden verzadigd worden: zoo zullen wy alle, die het Euangelie geloovig aennemen, eenen grooten overvloed genieten van uitnemende genadegoederen.

6. Vreeflicke dingen fult gy ons in gerechtigheyt antwoorden, Gy zult een gunstig antwoord geven

op onze gebeden; en, in den weg uwer rechtvaerdige Voorzienigheid, vreeslyke oordeelen uitgieten, over onze vyanden, die den voortgang van CHRISTUS Koningrijk zoeken te ſtuiten. Zoo zeer zult Gy alle gelovigen, onder den dag der vervulling, met geestelyke zegeningen verrijken, o Godt onſes heyls; o vertrouwen aller eynden der aerde, ende der verre gelegenen [*aen*] de zee. Immers zal 'er eens een tijd komen, dat zelvs de inwooners der verst afgelegene gewesten van den aerdbodem, gelovig op U vertrouwen zullen.

7. Daerenboven zegent Gy de inwooneren der aerde, met onſchatbare weldaden, naer het lichaem. Hoe blijkbaer zijn de proeven van Uw onbeperkt Alvermogen, in het beſtuuren der waereld! Die God zijt Gy immers, die de bergen vaſtſett door ſijne kracht en onbewecgbaer maekt, door zijn Alvermogen: omgordt zijnde met macht, gelijk een held omgord is met zijne wapenen.

8. Alvermogend God! Gy zijt het, Die het bruyſen der zeen ſtilt; het bruyſen harer golven bedwingt, ende die zelvs het rumoer en het woeden der machtigſte volcken weet te doen bedaren.

9. Ende om deze reden is het, dat alle menſchen, zelvs die op de eynden der aerde by de beide Poolen woonen, vreeſen voor uwe teeckenen en ontzach hebben, voor de blijken van Uw Alvermogen: gy doet de menſchen, die aen de uytgangen des morgens ende des avonts, in het Oosten en Westen woonen, over uwe macht en goedheid juychen.

10. Hoe blijkbaer zijn de proeven van uwe zegenende goedheid en gunstige voorzorg, voor het menschdom! Gy beſoeckt het lant, met uwe gunst, ende hebbende het begeerigh gemaeckt naer eenen vruchtbaermakenden regen, verrijckt gy het grootlicks; de zamenpakking der wolken, die als de riviere Godts moet beſchouwd worden, als een nimmer geledigde bronwel, is vol waters: wanneer gy het land daerdoor alſoo bereydt

hebt, maeckt gy haerlieder koorn gereet, en zegent het menschdom, met eenen gelukkigen oogst.

11. Gy maeckt ſijne opgeploegde aerde droncken van regendroppelen; gy doetſe dalen [*in*] ſijne voren: gy maeckt het weeck door de digte droppelen van eenen zachten regen, die de harde kluiten vermurwen, en gy ſegent ſijn uytſpruytſel.

12. Gy kroont het jaer uwer goetheyt: gy geevt gezegende jaren, welke vercierd zijn met eene kroon van heerlyke veldvruchten: ende uwe voetſtappen, als het ware in de wolken ingedrukt, druypen van vettigheyt, voor zoo ver de regen eene uitnemende vruchtbaerheid aenbrengt.

13. Die vruchtbare regendruppelen veroorzaken eenen gezegenden oogst van allerlei veldvruchten. Sy bedruypen de grasrijke weyden der woeſtijne: ende de heuvelen zijn aengegordt met verheuginge, daer zy met jeugdig groen bedekt zijn.

14. De velden zijn bekleedt met kudden, ende de dalen zijn bedeckt met koorn: ſy juychen, oock ſingenſe, voor zoo ver zy ons aenſpooren, om de blijken uwer zegenende goedheid blymoedig te eerbiedigen.

P S A L M. LXVI.

DE Dichter van dezen Pſalm wordt ons, in het opſchrivt, niet genoemd. — Ook wordt 'er niets gemeld, van de aenleiding.

Wat den inhoud aengaet. — De ſpreker wekt alle volken der aerde op, om den HEER te loven, over de kennelykſte proeven van zijne macht en goedheid, welke Hy zoo blijkbaer gegeven had, in zeer merkwaerdige verloſſingen, zoo van Israël, als van den ſpreker zelven. — Maer wie is deze ſpreker, en welke verloſſing wordt hier bedoeld?

Er

Er is, die dezen Psalm, als eene voorzegging beschouwen, en op de Kerk van het Nieuwe Testament te huis brengen. De onbepaelde aenspraek en opwekking aen de *gansche aerde* en aen *de volken* vs. 2, 4, 8. schijnt wel derwaerds heen te wijzen: dan vs. 13-15. verklaert de Dichter zijn voornemen, om, *met offeranden en reukwerk, in Gods huis, in te gaen;* het gene althans, op de dagen van het Euangelie, in het geheel niet toepasselyk is.

Wy moeten derhalven by de dagen van het Oude Testament blijven. Sommigen denken aen DAVID; maer waerom zou DAVID, indien hy de Dichter ware, niet, gelijk hy gewoon is, zijnen naem aen het hoofd geplaetst hebben. — Anderen passen dit lied toe, op de Joden, by hunne verlossing uit Babels gevangenis. Voor het naest evenwel zouden wy ons by de zoodanigen voegen, die van oordeel zijn, dat dit lied, ten tijde van Koning HISKIA, zy opgesteld, by gelegenheid en ter dankbare gedachtenis der merkwaerdige verlossing van dezen Koning en de Joden, uit de handen van SANHERIB. — Op dezen tijd, en op de gemelde omstandigheden, laten zich alle de byzonderheden van dezen Psalm ongemeen wel toepassen, gelijk dadelyk van zelve nader blijken zal.

Wy onderscheiden 'er twee hoofddeelen in.

I. Eerst wekt Koning HISKIAS, die hier sprekende wordt ingevoerd, de gansche aerde in het gemeen, en de Godvruchtige Joden in het byzonder op, om den HEER te loven, die zijn volk, zoo merkwaerdig, uit eene hoogstgaende benauwdheid verlost had vs. 1-15.

II. Daerna vermeldt hy de weldaden, welke de HEER personeel aen hem bewezen had vs. 16-20.

1. Een Liedt, een Psalm, voor den Oppersangmeester. Juychet Gode, gy gantsche aerde, alle gy inwooners der aerde loovt den HEER.

2. Psalmsinget de eere sijns naems: vermeld zijne luisterrijke volmaektheden, in verhevene lovliederen, ge-

vet eere, fijnen lof, of stelt een gedenkteeken voor zijnen roem.

3. Segget tot Godt, in uwe lovliederen: Hoe vreeſlick zijt gy [*in*] uwe wercken? hoe dragen die alle getuigenis van Uw onbeperkt Alvermogen! om de grootheyt uwer ſterckte ſullen ſich uwe vyanden, de Asſyriers en andere Heidenſche volken, u geveynſdelick onderwerpen, en uwe Majeſteit erkennen.

4 De gantſche aerde aenbidde u of *zal* u aenbidden, ende pſalmſinge u, ſy pſalmſinge uwen name, of *zal* u ter eere vrolyk zingen, en tot roem van uwen grooten naem, van uwe luisterrijke Volmaektheden, Pſalmzingen. Sela!

5. Komet alle gy volken der aerde, ende ſiet Godts groote en almachtige daden met opmerking: hy is vreeſlick van werckinge aen, en hy heeft zijn Alvermogen blijkbaer vertoond voor het oog van de menſchen kinderen.

6. Reeds in oude tijden heeft de HEER, ter verbazing van de volken, kennelyke proeven gegeven van zijn onbeperkt Alvermogen, ten behoeve van zijn volk Israël. (*a*) Hy heeft de zee, toen hy Israël uit Egypte uitleidde, verandert in 't drooge; ſy zijn, toen zy in Kanaan werden ingevoerd, te voete doorgegaen door de (*b*) riviere de Jordaen: daer hebben wy en onze Vaders ons in hem verblijdt.

7. Hy heerſcht eeuwiglick met ſijne macht; zoodat niemand zich tegen hem verzetten kunne; (*c*) ſijne oogen houden wacht over de Heydenen: Hy ziet alle hunne woelingen, en laet de afvallige, die zich tegen hem verharden, gelijk de Egyptenaers en Asſyriers, niet verhoogt worden, Sela!

8. Jongstleden heeft de HEER ons nieuwe blijken gegeven van zijne macht en goedheid. Lovet, gy volcken, onſen Godt: den HEER, die, in eene byzondere be-

(*a*) Exod. 14: 21, &c. (*b*) Joſ. 3: 14, &c. (*c*) 2 Chron. 16: 9. Job 28: 24. Pſ. 33: 13.

betrekking, de God is der Joodsche Natie: ende latet hooren de stemme sijns roems.

9. Die onse zielen in 't leven stelt: die ons voor eenen dreigenden ondergang bewaerd heeft; ende die niet toelaet dat onse voet wanckele, maer in tegendeel de belangen van ons volk, op eenen vasteren voet, gevestigd heeft.

10. Want gy hebt ons beproeft, o Godt: gy hebt ons geloutert, gelijck men 't silver loutert, door ons, aen het meest nijpende gevaer, en eenen dreigenden ondergang, bloot te stellen, toen Gy den trotschen Sanherib tegen ons verwekt had.

11. Gy hadt ons in 't net gebracht, toen de Assyriers onze hoofdstad belegerd hadden, en wy gevaer liepen van gevangen te worden: gy hadt eenen engen bant om onse lendenen geleyt, zoodat wy, van alle kanten, geprangd en benauwd wierden.

12. Gy hadt den mensche op ons hooft doen rijden; het scheen dat de Assyriers, ons in slaverny brengen, en als lastdieren behandelen zouden; wy waren in 't vyer ende in 't water gekomen: ons geheel Volk was blootgesteld, aen allerlei soort van de meest gevreesde onheilen: maer gy hebt ons uit alle die benauwende omstandigheden, uytgevoert in eene overvloeyende ververschinge, en geplaetst in eenen aengenamen stand van gerustheid en vergenoegen.

13. Voor deze uitnemende weldaed, zal ik mijne dankbaerheid, in uwen Tempel, openlyk betuigen. Ick sal met brand-offeren, op eenen plechtigen Feest en Dankdag in uw huys gaen: ick sal u mijne geloften betalen, welke ik beloovd heb, in de meest benauwende omstandigheden.

14. Die mijne lippen hebben ge-uytet, ende mijn mont heeft uytgesproken als my bange was.

15. Brand-offeren van mergbeesten sal ick u offeren, met roockwerck van rammen: ick sal runderen met bocken bereyden, mijne dank-

offeren zullen van de beste en meest uitgelezene ſoort wezen. Sela!

16. En zou ik niet? ik heb daertoe dubbele verplichting, de HEER heeft daerenboven ook, aen mijn perſoon in het byzonder, eene uitnemende weldaed bewezen. Komt, hoort toe, o alle gy die Godt vreeſt, ende ick ſal vertellen wat hy aen mijne ziele gedaen heeft, en hoe hy mijn leven geredt heeft, toen ik met eene doodelyke krankte bezocht was.

17. Ick riep tot hem van mijn krankbedde, met mijnen monde: ende hy wert of hy *wordt* nu verhoogt onder mijne tonge, nu loov ik hem, over mijne herſtelling, en het is, als of 'er een bron onder mijne tong ware, uit welke geduurige dankzeggingen voortvloeien.

18. De herſtelling, uit die doodelyke krankte, heeft Hy my geſchonken als eene genadige belooning van mijne oprechte zucht tot zijnen dienst: en deze overdenking moet u allen, die den HEER vreest, des te meer uitlokken, om Hem, met alle uwe vermogens, te dienen. Hadde ick nae ongerechtigheyt met mijn herte geſien, en heimelyke boosheid gekoesterd, de Heere en ſoude niet gehoort hebben naer mijne benauwde klachten, noch zijn Alvermogen, tot mijne herſtelling, hebben aengelegd.

19. Maer ſeker, Godt heeft gehoort: hy heeft gunstig gemerckt op de ſtemme mijns gebedts. Hy heeft daerdoor, zoo wel zijne getrouwheid, en zijne lievde tot my, als mijne oprechtheid voor Hem, openbaer bewezen.

20. Geloooft zy Godt, die mijn gebedt niet en heeft afgewendt, nochte ſijne goedertierenheyt van my afgekeerd.

PSALM. LXVII.

1. EEn Psalm, een Liedt, voor den Oppersangmeester, op Neginoth.

Een Psalm, een Lied, is zulk een Dichtstuk, het welk met snarentuig moest aengevangen, en vervolgens, met menschen tongen, gezongen worden. — Over de uitdrukking, *op Neginoth*, zie men by Ps. 4: 1.

Hier worden eenige godvruchtige sprekers ingevoerd, die hun vertrouwen verklaren, dat de HEER hun blijkbaer zegenen zoude, zijnde de grond van die verwachting gelegen, in de zeer vruchtbare tijden, welke zy beleevden.

Er had derhalven eene buitengewoone vruchtbaerheid plaets. — Sommigen denken aen de tijden van DAVID, en indedaed, nadat het wangedrag van SAUL, omtrent de Gibeonieten, gewroken was 2 Sam. 21, werd Israël gezegend, met eene meer dan gemeene vruchtbaerheid, welke geëvenredigd was, aen den driejarigen honger, die vooraf gegaen was. Maer de gemelde vruchtbaerheid kan hier niet in aenmerking komen; omdat zy niet overeen komt met de andere byzonderheden, welke wy in dit lied ontmoeten. Deze vruchtbaerheid kon geenen genoegzamen invloed hebben op de Heidenen, dat zy daerdoor zouden bewogen zijn, om zich tot den HEER te bekeeren vs. 3-6.

Er is ook, die deze ongemeene vruchtbaerheid der aerde, in de tijden van HISKIAS zoeken. Deze zegen werd Jer. 37: 30. beloovd; en deze belovte is, buiten allen twijffel, vervuld, nadat Sanherib was afgetrokken. — Maer ook deze vruchtbaerheid had geen verband, met de bekeering der Heidenen. Het is waer, de merkwaerdige verlossing der Joden, uit het geweld van Sanherib, en de daerop gevolgde buitengewoone vruchtbaerheid, zal zeer veel verwondering, onder de nabuurige volken, veroorzaekt hebben; gelijk het gezantschap uit Babel daervan ten bewijze

ſtrekt; maer het een en ander heeft evenwel geenszins de bekeering der Heidenen ten gevolge gehad.

Wy vereenigen ons met hen, die deze vruchtbaerheid, in latere tijden zoeken, omtrend de komst van den MESSIAS. — Die buitengewoone zegen werd beloovd, Ezech. 34: 23, 24, 27. Joel 2: 24 32, en wie kan aen de vervulling twijffelen? — Die beloovde vruchtbaerheid ſtond, in zoo ver, met de bekeering der Heidenen in verband; als de laetſte op de eerste volgen zoude, en als de Godvruchtigen, die deze vruchtbare tijden beleevden, daeruit gronden ontleenen konden, om de bekeering der Heidenen, binnen korten, te gemoet te zien. — Deze onderſtelling zal, over verſcheidene byzonderheden van dezen Pſalm, een zeer aengenaem licht verſpreiden.

Wy ontmoeten 'er twee hoofddeelen in.

I. Eerst verklaren de gelovige Joden, die hier ſprekende inkomen, hunne verwachting, dat de bekeering der Heidenen eerlang plaets zou hebben vs. 2-6.

II. Daerna wijzen zy den grond van deze hunne verwachting aen, gelegen in eene meer dan gemeene vruchtbaerheid vs. 7, 8.

Vooraf hebben wy nog op te merken, dat alle de gezegdens van dezen Pſalm, uitgenomen vs. 7[a], in den toekomenden tijd ſtaen; het ganſche voorſtel derhalven moet wenſchender wijs, als eene voorzegging, werden opgevat.

2. Godt zy ons genadigh, ende ſegene ons: (*a*) hy doe ſijn aenſchijn aen ons lichten, Sela!

In deze woorden, ſchijnt eene duidelyke toeſpeling te zijn, op den Hoogepriesterlyken zegen Num. 6: 24, 25. Indedaed deze woorden worden zeer gepast gelegd, in den mond der gelovige Joden, omtrend den tijd van MESSIAS komst in de waereld. De Hoogepriesterlyke zegen toch be-

(*a*) Num. 6: 25. Pſalm 4: 7.

behelsde niet alleen die zegeningen, welke tot het eigenlyke Israël van den ouden dag betrekking hadden; maer dezelve had ook een verder uitzicht, op die weldaden, welke, aen het Israël van God nae den geest, onder den dag der vervulling, zouden geschonken worden, en waerin ook de bekeerde Heidenen deelen zouden.

God zy ons genadig. — Het woord *genadig zijn* geeft eigenlyk de tedere lievde der ouderen, tot hunne kinderen, te kennen. — De gelovige sprekers wenschen en verwachten derhalven, dat God hun het tederste van zijne lievde zou doen ondervinden.

Ende zegene ons. — Door dezen *zegen* wordt de milde toediening bedoeld van alle wenschbaer heil, vooral geestelyke weldaden.

Hy doe zijn aenschijn aen ons lichten. — De toespeling is ontleend, of van het menschelyk aengezicht, het welk, door vriendelyke trekken, gunst en genegenheid beloovt; of van Gods byzondere tegenwoordigheid, in de vuur en wolkkolom, uit welke de HEER, in de woestijne, op Israël in gunst nederzag. — De sprekers wenschen en verwachten gevolgelyk, dat God hen, door de kennelykste proeven van zijne zegenende goedheid, wilde doen ondervinden, dat zijn aengezicht niet in toorn van hun afgekeerd ware, maer gunstig op hen nederzag.

Maer byzonder begeeren zy, dat de *genade*-bedeeling van het Nieuwe Testament eerlang eenen aenvang nemen mogt; dat de *zegen* van ABRAHAM, in de bekeering der Heidenen, mogt gezien worden; dat de Zon der gerechtigheid mogt opgaen, en derzelver stralen een *licht* verspreiden mogten, tot heerlykheid van Gods volk Israël, en tot verlichting der Heidenen.

3. Op dat men op der aerden uwen wegh kenne; onder alle Heydenen uw heyl.

Volgens onze Overzetting, is dit vs. 3, met het voorgaende vs. 2, onmiddelyk verbonden, zoodat vs. 3. het einde en het oogmerk zou worden aengewezen, tot het welk de gelovige sprekers die zegeningen begeeren, die vs. 2. vermeld zijn. — Al zoo liev evenwel zouden wy

vs. 3, met het volgende vs. 4, verbinden, en, in plaets van *opdat*, vertalen *wanneer*, op deze wijs: *Wanneer men, op de aerde, uwen weg zal kennen, en onder alle Heidenen uw heil; zoo, of als dan, zullen de volken u, o God! loven; de volken altemael zullen u loven.*

Gods weg, in zamenvoeging met *Gods heil*, beteekent den weg der verzoening, die in het Euangelium wordt voorgeschreven, en Gods *heil* is die verzoening zelve. — De zakelyke zin derhalven van vs. 3, 4, is deze:

„ Wanneer men, over de gansche aerde, door de pre-
„ diking van het Euangelium, den weg der verzoening,
„ zal hebben leeren kennen; en onder alle Heidenen uw
„ heil, die groote zaligheid, die voor zondaren verwor-
„ ven is, zal kenbaer geworden wezen: dan zult gy, ook
„ van allerlei Heidenen, geloovd en verheerlykt worden."

4. De volcken sullen u, o Godt alsdan blymoedig loven: de volcken, (*) altemael, van allerlei soort, die te vooren in de duisternis woonden, sullen u loven.

5. De Heidensche natien, welke te vooren van u geheel vervreemd waren, sullen haer hartelyk verblijden, ende openlyk juychen, ten blijke van hunne vreugde; om dat gy de volcken, als hunne geëerbiedigde Koning, sult richten nae de regelen van recht en billykheid, zoodat uw Koninglyk bestier [*in*] rechtmatigheyt wezen zal: ende de natien op der aerden, die sult gy, als een herder, leyden, en van alles verzorgen. Sela!

6. De volcken sullen u, o Godt eerlang loven: de volcken, (*) altemael, sullen u loven, de tijd, dat de Heidenen zich bekeeren zullen, is nu kort op handen.

7. De aerde geeft haer gewas: wy beleven thans gezegende dagen van eene meer dan gemeene vruchtbaerheid. Dit geevt ons grond, om te hopen, dat de MESSIAS eerlang komen zal, omdat 'er eene zoo buitengewoone vruchtbaerheid, kort voor den tijd van den MES-

SIAS

(*) *Hebr. eygentlick*: sy altemael. *alsoo* vs. 6. (*) *Siet* bov. *op* vs. 4.

SIAS, beloovd is. Godt, onse Godt, sal ons eerlang segenen, met geestelyke weldaden.

8. Godt sal ons segenen: ende alle Heidenen, zelvs die de eynden der aerde bewoonen, sullen hem vreesen.

PSALM. LXVIII.

1. EEn Psalm, een Liedt Davids, voor den Oppersangmeester.

Over den tijtel, *een Psalm*, *een Lied*, zie men by Ps. 67: 1.

De hoofdzakelyke inhoud van dit zangstuk komt hier op neder. Er wordt eene zeer majestueuse uittocht van den HEER beschreven, gepaerd met geduchte bewegingen van hemel en aerde; om zijne vyanden te onder te brengen, met dat gevolg, dat zelvs de verst afgelegene volken zich aen den HEER, als hunnen Koning, blymoedig onderwierpen.

De aenleiding, by welke DAVID dit lied hebbe opgesteld, is onzeker. — Gemeenlyk gist men, dat dit geschied zy, by de statelyke opvoering der Verbonds-Ark, uit het huis van Obed-Edom, naer den berg Sion 2 Sam. 6. en 1 Chron. 15. De voornaemste grond van deze gedachte is gelegen, in de toespeling, welke vs. 2. op Num. 10: 35. gemaekt wordt. — Maer dit begrip kunnen wy niet overnemen; want de uittocht des HEEREN, welke hier beschreven is, geschiedde, om vyanden te onder te brengen vs. 2, 5, 8, en de Verbonds-Ark werd naer Sion overgebracht, om aldaer te rusten. Voeg 'er by, dat God vs. 17. wordt voorgesteld, als reeds woonende op den berg Sion, en dat Jerusalem vs. 30. beschreven wordt, als reeds de wooning zijnde van den Allerhoogsten God. — Liever zouden wy denken, dat DAVID dezen Psalm, in lateren tijd gedicht hebbe, nadat hy de belovte ontvangen had, dat het

Koningrijk, in zijn geflacht, zou beftendig wezen, en dat zijn zoon SALOMO den HEERE eenen Tempel bouwen zoude; vooral omdat Sion vs. 17. voorkomt, als de plaets, alwaer de HEER woonen zou in eeuwigheid. — Iets meer byzonder durven en kunnen wy niet bepalen.

Geene mindere duisterheden ontmoeten wy, in het Lied zelve. — Deze Pfalm behoort, buiten twijffel, onder de allermoeilykfte der gewijde zangftukken. Maer alle donkerheid zal volkomen verdwijnen, wanneer men den Pfalm befchouwt, als eene Prophetifche befchrijving der tijden van het Nieuwe Testament.

Ondertusfchen lopen de gedachten der Uitleggeren wijd uit één. — Sommigen nemen dit lied, als eene gefchiedkundige en dichterlyke befchrijving van Israëls uittocht uit Egypte, en invoering in Kanaan. Maer dit begrip laet zich ligtelyk wederleggen; omdat de Dichter doorgaends in den toekomenden tijd fpreekt, en zeer vele byzonderheden zich niet, dan geweldig gedrongen, op de gemelde gebeurtenis, laten toepasfen. — Anderen meenen, dat DAVID fpreke van zijne overwinningen, op de omliggende Heidenen in het gemeen, of op de Syriers, Moabieten en Edomieten in het byzonder 2 Sam. 7. en 1 Chron. 18; maer deze onderftelling wordt, door die zelvde aenmerkingen, genoegzaem wederfproken. — Er is derhalven niets anders overig, dan dat DAVID van toekomftige gebeurtenisfen fpreke. Maer welke toekomftige gebeurtenisfen worden hier voorfpeld?

Er is, die meent, dat hier eene aeneengefchakelde voorzegging zy van Israëls voorfpoedige lotgevallen, van dien tijd af, dat de HEER zijne woonplaets op Sion genomen had, tot aen het einde der oude Huishouding, wanneer het Koningrijk van den MESSIAS, over de ganfche aerde, zou worden uitgebreid. — Een der grootfte Schrivtgeleerden van deze eeuw heeft onzen Pfalm, uit de gemelde onderftelling, met onvergelijkelyk veel vernuft en oordeel verklaerd.

Alles nochtans wel ingezien zijnde, is het ons voorgekomen, dat dit Lied eene Prophecy behelze, welke regelrecht

recht ziet, op de dagen van het Nieuwe Testament; zoodat hier voorfpeld worde, hoe de verheerlykte Middelaer, na zijne hemelvaert, aen 's Vaders rechtehand verhoogd, zijn Koningrijk der genade, door den dienst van het Euangelium, in weerwil van allen den tegenftand der vyanden, in de waereld zoude oprichten. — Dat 'er vs. 19, van CHRISTUS hemelvaert gefproken worde, is, uit de onfeilbare verklaring van PAULUS Eph. 4: 8, onbetwistbaer zeker; en, in de gemelde onderftelling, worden wy, door den ganfchen inhoud van dit Lied, volkomen bevestigd. Wanneer men dit begrip ten grondflage ligt, verdwijnen, gelijk wy reeds gezegd hebben, alle duisterheden. Dan heeft men eenen gebaenden weg, tot nader verftand van alle de byzonderheden. Dan weten wy, dat God, die tegen zijne vyanden *zou opftaen*, de MESSIAS zy vs. 1: dan weten wy, welke *vyanden* 'er bedoeld worden; wat wy door *het rijden in de vlakke velden* te verftaen hebben vs. 5, wie de *eenzame* zy, welke God *in een huisgezin zet* vs. 7; wie, door de *Koningen* bedoeld worden, *die gefchenken brengen naer Jerufalem*, de *Princelyke gezanten, die uit Egypten en Moorenland komen* vs. 32. enz. — Dit alles zal, uit de uitbreidende Verklaring, nader blijken.

Ondertusfchen veroorzaekt de ftijl en het Dichtkundig beleid nog vry wat moeilykheid; uit hoofde van de groote verfcheidenheid der voorwerpen, welke de Dichter te gelijk voor den geest had, de verfchillende gemoedsbewegingen, de fchielyke overgang van de eene hartstocht tot de andere, de veelvuldige beeldfpraken, en vooral de korte en afgebroken wijs van uitdrukking.

Wy brengen alles tot drie hoofddeelen.

I. Eerst verklaert de Spreker zijne verwachting, dat de verheerlykte MESSIAS zou opftaen, om zijne vyanden te verftooren vs. 2-4.

II. Daerna wordt het gelovig Israël vermaend, om den zegepralenden MESSIAS te loven vs. 5-32.

III. Eindelyk worden alle Koningrijken der aerde opgewekt, om den verheerlykten Middelaer hulde te doen vs. 33-36.

2. De verhoogde Middelaer, die in den Hemel, aen de rechterhand van zijnen Vader gezeten, en (*a*) Godt is, boven al te prijzen in de eeuwigheid, ſal opſtaen, en zich gereed maken, om den tegenſtand, tegen de uitbreiding van zijn Koningrijk, te verydelen. Ook zal hy zijn oogmerk voorſpoedig bereiken: want ſijne vyanden ſullen verſtroyt worden: ende ſijne haters ſullen van ſijn aengeſichte vlieden.

3. Gy ſultſe ſpoedig en volkomen verdrijven, gelijck roock, door den wind, verdreven wort; gelijck was voor het vyer ſmelt, ſullen de godtlooſe vergaen van Godes aengeſichte.

4 Maer de rechtveerdige, die U als hunnen Koning eerbiedigen, ſullen ſich by uitnemendheid verblijden, over den ondergang van Uwe en hunne vyanden, ſy ſullen daerover van vreugde opſpringen voor Godts aengeſichte, ende van blijtſchap vrolick zijn.

Wy hebben 'er, omtrend dit eerste deel dezes Lieds, niets by te voegen, dan dat 'er, door de uitdrukking GOD *zal opſtaen* vs. 2. duidelyk gezinſpeeld worde, op die woorden, van welke MOSE zich bediende, wanneer het leger optrok onder het geleide der vuur- en wolkkolom Num. 10: 35.

(*a*) Num. 10: 35.

II. In het tweede deel, ontmoeten wy de volgende byzonderheden: A. Eerst worden de geloovigen opgewekt, om den MESSIAS *te loven, die nu, op eene zeer luisterrijke wijs, verschijnen zoude vs.* 5. *B. Daerna wordt die verschijnende* MESSIAS *beschreven, in zijne lievdezorg omtrend ellendigen vs.* 6, 7. *C. Wijders worden de uitwerksels van* MESSIAS *verschijning aengewezen, vs.* 8 - 15. *D. Vervolgens stelt de Propheet de heerlykheid van* CHRISTUS *Kerk voor, als een gevolg van zijne doorluchtige Hemelvaert vs.* 16 - 19. *E. Al verder verklaren de geloovigen, dat zy de volkomene overwinning aller hunner vyanden van den* MESSIAS *verwachten vs.* 20 - 24. *F. Na dit alles wordt de zegepralende intrede van den* MESSIAS, *in zijn Heiligdom, afgeteekend vs.* 25 - 27. *G. Eindelyk worden de middelen opgegeven, van welke zich de verhoogde* MESSIAS, *ter uitbreiding van zijn Koningrijk, bedienen zoude vs.* 28 - 32.

5. Singet Gode, den verhoogden MESSIAS, ter eere, gy geloovigen, die den tijd beleven zult, in welken Hy zijne vyanden verstrooien zal! psalmsinget lovzangen, ter eere van sijnen name, hooget de wegen voor dien die in de vlacke velden rijdt, bewijs hem, wanneer hy, van het verjagen zijner vyanden, zegevierende wederkeert, die zelvde hoogachting, welke onderdanen gewoon zijn aen hunnen Koning te betoonen, wanneer zy de wegen effen maken, tegen zijne zegepralende intrede: *want* of om dat hy ver verheven is boven alle aerdsche Koningen, sijn naem is HEERE; ende springet op van vreugde voor sijn aengesichte.

6. Hoe zeer verdient die Hemelsche Koning uwe lievde en hoogachting, daer Hy zulk eene tedere zorg draegt voor alle ellendigen, en den verdrukten recht doet! Hy is een Vader der weesen, ende een Richter der weduwen; Godt, die in den hemel, als de woonstede sijner heyligheyt, boven alle Vorsten oneindig

verheven is, ziet evenwel, met ontfermende oogen, op de ellendigen neder.

7. Een Godt, die byzonder voor zijne Kerk zorgt, en de eensamen sett in een huysgesin. De Kerk moge, ten tijde zijner verschijning, gelijk zijn, aen eene kinderloze moeder; maer die kleine gemeinte zal, binnen korten, zeer groot en talrijk worden. Daerenboven voert hy uyt die in boeyen gevangen zijn: de belijders van zijnen naem, die wreedelyk vervolgd worden, zal hy, uit het geweld hunner verdrukkeren, uitredden; maer de afvallige daerentegen, die zich hardnekkig tegen Hem aenkanten, woonen in het dorre, en zullen de blijken van zijn rechtmatig ongenoegen gevoelig ondervinden.

8. O Godt, hoe luisterrijk was reeds oudtijds uwe verschijning, by de Wetgeving op Sinai! doe gy voor het aengesichte uwes volcks uyttoogt; doe gy, op eene zeer majestueuse wijs, daer henen tradet in de woestijne, Sela!

9. Doe Gy op Sinai verscheenen zijt, (*b*) Daverde de aerde, oock dropen de hemelen voor Godts aenschijn; het was, als of de hemelen, by die luisterrijke verschijning, brandende versmelten zouden; [*selfs*] dese groote *berg* Sinai, scheen te zullen wechzinken voor 't aenschijn Godts, des Godts van Israël.

10. Maer hoe gezegend zijn nu de gevolgen van uwe verschijning in het vleesch! Gy hebt seer milden regen van geestelyke gaven doen druypen, o Godt, toen Gy uwen Heiligen Geest hebt uitgestort; ende gy hebt uwe erffenisse gesterckt en groote verkwikking geschonken, alsse mat was geworden, daer de Kerk, voor uwe verschijning, naer een dorre woestijne geleek.

11. Uw hoop de gemeinte der geloovigen, woonde of liever, in den tegenwoordigen tijd, *woont* nu gerust en veilig daer in, onder Uwe ervenis, in de gemeenschap der Kerke: gy bereyddetse door uwe goetheyt voor den elendigen, o Godt. Eigenlyk in den toekomenden

(*b*) Exod. 19.

den tijd: *gy zult*, van nu voortaen, *uwe goedheid aen den ellendigen bewijzen*, en voor *uw* verdrukte volk lievderijk zorgen.

12. De Heere gaf te ſpreken: Eigenlyk ſtaet 'er, *de* HEER *zal zijn woord geven* en geſtand doen, Hy zal zijne belovten vervullen; der boodſchappers van goede tijdingen was of *zal zijn* eene groote heyrſchare, een groot aental van Euangeliedienaren, zal de blijde boodſchap der verzoening alom verkondigen.

13. De Koningen der heyrſcharen, de machtige Vorsten, die zich tegen de uitbreiding van Uw Koningrijk aenkanten, vloden wech, of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, in den toekomenden tijd, *zullen verjaegd* en verſtrooid worden; zoodat men zeggen zal, ſy vloden wech: ende ſy die t' huys bleef, de *inwooneres van het huis*, de ware Kerk, deelde den roof uyt, of *zal* den roov deelen, en gemeenſchap hebben, aen de vruchten van uwe zegepralende overwinning.

14. Al laegt gylieden tuſſchen twee rijgen van ſteenen, [*ſo ſult gy doch worden als*] vleugelen eener duyve, overdeckt met ſilver; ende welcker vederen zijn met uytgegravenen geluwen goude.

Deze woorden zijn ongemeen duister. — Het Hebreeuwſche woord, door *twee rijgen van ſteenen* vertaeld, komt nog eens voor, Ezech. 40: 43, daer het door *haerdſteenen* is overgezet; het welk eigenlyk zegt *plaetſen, in orde ſchikken*: wy hebben dan te denken aen twee hoopen, welke in orde geſchikt zijn, byzonder aen twee hoopen van haerdſteenen, welke zoo geſchikt zijn, dat 'er eene pot op kunne geplaetst worden. — Maer, wat zegt nu het zinneprent, *tusſchen twee wel geordende hoopen van haerdſteenen te liggen?* Het woord *liggen* geeft hier, onzes erachtens, te kennen, gerust en veilig neder te liggen. Zoo wordt het ook genomen Num. 24: 9. Pſ. 3: 6. 4: 9. enz. — Wy nemen daerom de ſpreekwijs in eenen goeden zin; zoodat zy te kennen geve, in eenen ſtaet van gerustheid en overvloed te verkeeren, even als iemand die welgemoed by zijne haerdſtede zit, en een goede keuken heeft.

Onze Overzetters, het eerste woord door *al* of hoewel vertaeld hebbende, vullen den zin aen op deze wijs: (*zoo zult gy doch worden*) *als vleugelen eener duive, overdekt met zilver, en welker vederen zijn met uitgegraven geluwen goude.* Dan, onzes erachtens, is die inlasfching in het geheel niet noodig. Het *nederliggen* moet ook betrekkelyk gemaekt worden tot de laetste uitdrukkingen, op deze wijs: gy zult gerust *nederliggen tusschen de vleugelen eener duive* enz. Tusschen de *vleugelen eener duive te liggen*, is even zoo veel, als *met de vleugelen eener duive overdekt te zijn*, verg. Ps. 41: 4. Voorts is het zinneprent ontleend van de schoonste duiven, welke als van goud en zilver schijnen te schitteren.

Op de gelegde gronden, is de zin van vs. 14. deze:

„ *Waerlyk*, gy geloovigen van het Nieuwe Testament,
„ gy zult in eenen staet van voorspoed en gerustheid
„ verkeeren, by uwe haerdsteden veilig nederzitten, en
„ uw brood eten tot verzadiging, gelijk als iemand die
„ *by de haerdsteenen nederligt.* Gy zult zoo gerust en veilig
„ zijn, als of gy Uw verblijv haddet *onder de vleugelen*
„ *van eene allerschoonste duive.*"

15. Als de Almachtige de Koningen daer in verstroyde, wert sy sneeuwwit [*als*] op Zalmon.

Het woord *Tsalmon* komt nog eenmael voor, als de eigen naem van eenen berg Richt. 9: 48. Het beteekent eigenlyk eene duistere en donkere plaets. Wy zouden het daerom liever zinbeeldig opvatten, voor de Heidenen, die in de duisternis leevden van onkunde en godloosheid, en vs. 15. op deze wijs uitbreiden:

„ *Als de Almachtige de Koningen daerin verstrooide*, wan-
„ neer de verhoogde MESSIAS, de machtige vyanden van
„ zijn Koningrijk zal verstrooid hebben, *zal het sneeuwen op*
„ *de duistere plaets*, 'er zal eene overvloed van geestelyke
„ zegeningen, op de blinde Heidenen nederdalen, in zulk
„ eene menigte, als de sneeuw uit de wolken nederdaelt."

16. De bergh Basan is een bergh Godes: Of liever *Gods berg*, de Kerk van het Nieuwe Testament, *is in* vruchtbaerheid en overvloed van geestelyke gaven,

gelijk aen den berg Basan, die zoo zeer geroemd wordt van zijne uitnemende vruchtbaerheid; immers de bergh Basan is eene bultige bergh, vol van vruchtbare heuvelen.

Tot nader verstand van vs. 17. herinnere men zich, dat de bergen zeer bekende zinneprenten zijn Koningrijken.

17. Waerom springet gy op, gy bultige bergen? wat beweegt u, aerdsche Koningrijken, hoe zeer gy ook moogt beroemd wezen, om u tegen CHRISTUS Kerk aen te kanten? dit is eene dwaze en ydele poging; de Kerk van het Nieuwe Testament, is in aenzien en vermogen, ver boven u verheven, (*c*) desen bergh heeft Godt begeert tot sijne wooninge: oock salder de HEERE woonen in eeuwigheyt.

18. Deze heerlykheid der Kerke, is een gezegend gevolg van MESSIAS zegepralende verhooging, aen de rechtehand van zijnen Vader. Hoe majestueus is hy ten Hemel opgevaren, toen hy begeleid werd door een onberekenbaer getal van Heilige Engelen! Godts wagenen, dat is de Engelen, die den MESSIAS, als zoo veele Krijgswagenen omringden, zijn tweemael tien duysent, de duysenden verdubbelt: De Heere is onder hen, in het midden dezer Engelen, als hun Heirvorst, een Sinai in heyligheyt. De menigte der Engelen, die den MESSIAS by zijne Hemelvaert vergezelden, was even zoo groot als by zijne verschijning op Sinaï, om de Wet aftekondigen.

19. Ja verheerlykte Middelaer! zoo luisterrijk zijt Gy in den Hemel ingeleid. (*d*) Gy zijt opgevaren in de hoogte, gy hebt de gevanckenisse gevanckelick gevoert, uw volk, het welk door hunne vyanden gevangen was, hebt gy geslaekt en verlost. Ook hebt gy u op den Throon uwer heerlykheid geplaetst, en van daer uw volk blijkbaer gezegend: gy hebt gaven van uwen verworven Geest genomen [*om uyt te deelen*] onder de menschen; ja oock de wederhoorige, die zich vyandig tegen u aenkanten, zullen bewogen worden om zich te

(*c*) Psalm 87: 1, 2. ende 132: 13. (*d*) Eph. 4: 8.

bekeeren, en om dan, gelukkig en veilig, voor altijd [*by u*] te woonen, o HEERE Godt!

20. Geloooft zy de Heere; de verhoogde Middelaer, voor de onuitsprekelyke bewijzen van zijne goedheid; dagh by dagh overlaedt hy ons met zijne weldaden: Die Godt [*is*] onse saligheyt, Sela!

21. Die Godt is ons een Godt van volkomene saligheyt: ende by den HEERE, den Heere, zijn uytkomsten tegen den doot, naedien hy ons, uit alle nooden en zwarigheden, kan en wil verlossen.

22. Ja Hy zal ons, van alle onze vyanden, volkomen verlossen. Voorseker sal Godt den kop sijner vyanden verslaen; den hayrigen schedel des genen die in sijne schulden wandelt, die zich, in zijne vyandschap tegen den MESSIAS, blijvt verharden, en weigert door Hem vergeving zijner zonden te ontvangen.

23. Zy zullen de geduchte wraekoeffening van den MESSIAS niet ontvlieden kunnen. De Heere heeft geseyt; en Hy zal het ook bevestigen: Ick sal wederbrengen uyt (*e*) Basan; Ick sal wederbrengen uyt de (*f*) diepten der zee. Mijne vyanden zullen mijne straffende hand niet ontwijken; ik zal ze vinden en weder brengen, al vluchteden zy ten Oosten naer den berg Basan, of ten Westen naer de zee.

24. Op dat gy uwen voet, [*ja*] de tonge uwer honden, moogt steken in het bloet, van de vyanden, van een yegelick van hen. By de verdelging van MESSIAS vyanden, vooral by de verwoesting van Jerusalem, zal 'er zoo veel bloed geplengd worden, dat gy geloovig volk, als het ware, in het bloed zult treden, en zelvs de honden hetzelve zullen oplekken.

25. O Godt, uw volk verblijdt zich over uwe heerlijkheid! sy hebben met blijdschap en eerbied uwe gangen gesien, de gangen mijns Godts, mijns Konings, en zich verwonderd over de pracht en de majesteit, met welke Gy, by uwe Hemelvaert, in 't heyligdom van den Hemel zijt ingetogen. 26. Toen

(*e*) Num. 21: 33. (*f*) Exod. 14: 29.

26. Toen werd Gy in ſtatelyke zegeprael ingeleid, even gelijk omtrent de Vorsten pleegt te geſchieden, die eene roemruchtige overwinning bevochten hebben. De ſangers gingen voor, de ſpeellieden achter, in 't midden de trommelende maegden.

Zoodanig een openbaer vreugdebedrijv zag men, nae de letter, toen PHARAO met zijn geheele heir in de roode zee was omgekomen, Exod. 15: 20, 21, toen DAVID wederkeerde van het verſlaen der Philistijnen, 1 Sam. 18: 6, en toen JEPHTA de Ammonieten verſlagen had. Richt. 11: 34. — In den geestelyken zin, zouden wy denken aen de Engelen, en de Heiligen, die by CHRISTUS opſtanding uit den dood zijn opgewekt; voor zoo ver zy den Middelaer naer den Hemel vergezeld, en ter eere van dezen grooten Koning gezongen hebben.

27. Lovet Godt niet alleen in het byzonder, maer ook openlyk in de gemeynten der Heiligen: lovet den Heere; gy die zijt uyt den ſprinck-ader Iſraëls, die het rechte zaed van Jacob zijt, en God in waerheid dient.

28. Daer, onder dat ware zaed van JACOB, is Benjamin, die wel de kleyne is, maer die tevens over hen heerſchte, of *die de vyanden onder zijne voeten vertreedt.* Onder de eerſte verkondigers van het Euangelie is PAULUS, een man uit de ſtam van BENJAMIN: die wel een ongeſchikt werktuig ſcheen te wezen; maer ondertusſchen den machtigſten tegenſtand overwonnen heeft, de Vorſten en eerſte Leeraers der Kerke, waren nakomelingen van Juda [*met*] hare vergaderinge; of die *een* vasten *ſteen*, een onwankelbaren grondſlag, gelegd hebben; byzonder waren de Apostelen Galileërs, de Vorſten en eerſte Leeraers der Kerke, waren uit het land van Zebulon, de Vorſten waren uit het land van Naphtali. Vergelijk Jeſ. 8: 23.

29. Uwe Godt o geestelijk Israël! heeft uwe ſterckte geboden: allen uwen voorſpoed en welvaerd, hebt gy aen Gods allesvermogenden zegen te danken,

ſterckt verder o Godt het goede, en bevestig dat gy aen ons gewrocht hebt!

30. Eerlang, verheerlykte Middelaer! zullen de Koningen der Heidenen zich mede tot u bekeeren. Om uwes Tempels wille te Jeruſalem, omdat gy uw Geestelyk Koningrijk onder de Joden hebt opgericht, ſullen u de Koningen der Heidenen het aengenaem (g) geſchenck van geloovige hulde en gehoorzaemheid eerbiedig toebrengen.

31. Scheldt het wilt gedierte des riets, verdelg uwe vyanden, die, even als de verſcheurende dieren, welke zich in het riet onthouden, op uw volk loeren, als mede de vergaderinge der ſtieren, met de kalveren der volcken; die zich tegen de uitbreiding van uw Koningrijk aenkanten, [*ende*] dien, die ſich onderwerpt met ſtucken ſilvers: dat is, den geweldenaer die alles aen zich zoekt te onderwerpen, en nergens meer op bedacht is dan om ſchatten te verzamelen. Deze alle zullen overwonnen worden: hy heeft de volcken verſtroyt, [*die*] luſt hebben in oorlogen. Onze Godlyke Koning zal de volken verdoen, die zich vermaken met zijn volk te beoorlogen.

32. Egypten en Moorenland zelvs, zullen zich aen den MESSIAS geloovig onderwerpen. Princelicke geſanten, machtige Vorsten, ſullen komen uyt Egypten: Moorenlant ſal ſich haeſten ſijne handen tot onzen Godt, den verhoogden MESSIAS, met eenen aenbiddenden eerbied, uyt te ſtrecken.

33. Gy Koninckrijcken der aerde, ſinget dan Gode den MESSIAS: pſalmſinget ter eere van den Heere zijner Kerke, Sela!

34. Dien Heere, die daer rijdt en zijnen *vasten zetel heeft*, in den hemel der hemelen die van oudts is; van de dagen der eeuwigheid. Looft Hem, ſiet, hy geeft ſijne ſtemme, eene ſtemme der ſterckte, of *des roems.*

Door

(g) 1 Kon. 10: 10, 24, 24. 2 Chron. 32: 23. Pſ. 72: 10. ende 76: 12.

Door het Euangelie, wordt nu zijne macht en heerlykheid verkondigd.

35. Geeft Gode ſterckte of roem, alle gy geloovigen uit alle volken: ſijne hoogheyt is over Iſraël, hy betoont zijne heerlykheid aen zijn geloovig volk, ende ſijne ſterckte in de bovenſte wolcken.

36. O Godt, gy zijt vreeſlick en allen eerbiedwaerdig, daer gy uwe heerlykheid betoont uyt de hemelen, als uwe heyligdommen; de Godt Iſraëls, die geeft den volcke ſterckte ende krachten: Gelooft zy Godt.

PSALM. LXIX.

1. [*EEn Pſalm*] Davids, voor den Opperſangmeeſter, op Schoſchannim. Verg. Pſ. 45: 1.

In dit Zangſtuk, wordt een perſoon van uitnemende heiligheid ſprekende ingevoerd, die in nadruk de *knecht des* HEEREN was, en met zulk eene zucht voor Gods eer bezield was, dat de *yver van Gods huis hem verteerd had*; maer die met dit alles een allerbitterst lijden ondergaen moest. — Hy komt hier voor, als onder het meest duldeloos lijden een ootmoedig gebed tot God opzendende, ſmeekende om verloſſing, en om den ondergang zijner vyanden, die hem zoo wreedelyk mishandelden. — Ten ſlotte voegt hy 'er by, dat zijn lijden en verloſſing van zeer gezegende vruchten voor Sion wezen zoude.

Maer wie is deze Spreker? Buiten allen twijffel de MESSIAS. — Wy ſtaen geen oogenblik in bedenking, om dezen Pſalm, regelrecht en onmiddelyk, op den MESSIAS en zijn borgtochtelyk zoenlijden, toe te pasſen. — Wy ontmoeten hier zeer veele byzonderheden, welke den MESSIAS zoo duidelyk uitteekenen, als in eene voorzegging met mogelykheid geſchieden kan.

Het is waer, DAVID zelve heeft veelerlei rampen en

wederwaerdigheden moeten doorstaen, hy is meer dan eens in een oogenschijnlyk doodsgevaer geweest: maer al het lijden van DAVID heeft, met dat lijden, over het welk de Spreker in dezen Psalm klaegt, niet meer dan eene zeer geringe overeenkomst. De wederwaerdigheden van DAVID waren geene lijdingen, welke hy in de plaets van anderen, en om zijnen yver voor Gods eer, ondergaen moest. Nimmer was DAVID van ieder een verlaten: hoe veelvuldig zijne vyanden waren, altoos had hy evenwel vrienden en vertroosters; zelvs op dien tijd, toen hy voor ABSALOM vluchten moest, en het scheen dat hy van den Throon zou beroovd worden. — Daerentegen laten zich alle de byzonderheden, in den sterksten nadruk, op onzen lijdenden Borg eigenaertig toepassen.

Vs. 23. en vervolgens, beschrijvt de Spreker de geduchte oordeelen, met welke zijne vyanden en vervolgers zouden gestraft worden. Maer, zoodanige oordeelen als hier geteekend worden, hebben den vyanden van DAVID nooit getroffen. Daerentegen, is deze voorzegging blijkbaer vervuld, in de vyanden en moordenaren van den MESSIAS.

Daerenboven wordt deze Psalm, in het Nieuwe Testament aengehaeld, als eene ontwijffelbare voorzegging van 's Heilands borgtochtelyk lijden. — Apostel PAULUS past de woorden van vs. 10. duidelyk toe, op den Heere CHRISTUS, Rom. 15: 3. 't zelvde geschiedt door JESUS discipelen in 't gemeen Joh. 2: 17, en JOHANNES verzekert ons, dat de woorden van vs. 22. in CHRISTUS zijn vervuld geworden, toen hy aen het Kruis uitriep, *my dorst*, Joh. 19: 28. Op de hardnekkige Joden wordt vs. 23, 24. ook door PAULUS toegepast Rom. 11: 9, 10.

Voeg 'er by, dat dit Zangstuk, niet alleen ten aenzien van den inhoud, maer ook met opzicht tot het geheele beloop van zaken, den stijl, de uitdrukkingen en gemoedsbewegingen, eene blijkbare overeenkomst hebbe met andere Psalmen, welke onbetwistbaer van den MESSIAS moeten verklaerd worden.

Meer byzonder beschouwen wy dezen Psalm als een gebed, het welk in den mond van den lijdenden Borg gelegd wordt,

wordt, toen hy aen het Kruishout hing, en zoo, zoo den laetsten adem zoude uitblazen.

Wy onderscheiden 'er drie hoofddeelen in:

I. Eerst bidt de stervende Heiland zijnen Vader, om eene luisterrijke verlossing uit zijn lijden, vs. 2-22.

II. Daerna voorspelt hy de geduchte oordeelen, met welke zijne vyanden zouden gestraft worden, vs. 23-29.

III. Eindelyk beschrijvt hy de gezegende vruchtgevolgen, welke zijne verlossing zoude te wege brengen voor zijn volk, vs. 30-37.

2. Verlost my, o Godt, uit dit mijn duldeloos lijden: want de wateren zijn gekomen tot aen de ziele, mijn leven is in zulk een oogenschijnlyk gevaer, als van iemand die in het water ligt, en zoo, zoo zinken zal.

3. Ick ben als reeds gesoncken in grondeloose modder, daer men niet en kan staen: daer men hoe langs hoe dieper wechzinkt: ick ben in zulk een gevaer gekomen, als iemand die in de diepten der wateren ligt, ende zelvs de vloet overstroomt my reeds.

4. Uit deze zorgelyke omstandigheden, heb ik zoo geweldig tot U mijnen God geroepen, dat de krachten my begeven. Ick ben vermoeyt van mijn roepen, mijn keel is ontsteken, mijne oogen zijn reeds beswe-ken: ik zie geene uitkomst meer, daer ick ben hopende op mijnen Godt. Nergens anders mede kan ik my vertroosten, dan met eene geduldige verwachting van uwe hulp.

5. Dit lijden komt my over, zonder dat ik het, voor mijn persoon, eenigermate verdiend had. Mijne vyanden zijn ontelbaer, en dat zonder dat ik ooit iemand misdaen hebbe. Die my sonder oorsake haten, zijn meer dan de hayren mijns hoofts; die my soecken te vernielen, die my om valsche oorsaken vyant zijn, zijn machtigh geworden: dat ick niet gerooft en hebbe, moet ick alsdan wedergeven. Ik moet thans, als plaetsvervangende Borg van zondaren, boeten voor misdaden welke ik zelvs niet begaen heb.

6. O Godt, gy weet van mijne dwaefheyt: welke men my te laste legt, hoe onfchuldig ik ben van die misdaden, welke my kwaedaertig worden aengetijgd, ende mijne fchulden en zijn voor u niet verborgen, het is U volkomen bekend, hoe ongegrond de befchuldigingen zijn, welke men my te laste ligt.

Anders zou men door de *dwaesheid* en de *fchulden*, de zonden der uitverkorenen verftaen kunnen, welke op den MESSIAS, als hunnen plaetsvervangenden Borg, overgedragen, en de oorzaken geweest zijn van zijn lijden.

7. De oogen der Godvruchtigen zijn op my geflagen: aen de uitkomst van dit mijn lijden hangt niet minder dan hun eeuwig heil; en uit mijn voorbeeld zal het hun blijken, wat de vrucht en de vergelding zy der Godzaligheid. Laetfe dan door my niet befchaemt worden, die u verwachten, o Heere, HEERE der heyrfcharen: laetfe door my niet te fchande worden, die u foecken, o Godt Ifraëls. Laet het uit mijne verlosfing en verhooging blijken, dat hun vertrouwen op my een vasten grond heeft; dat Gy een welbehagen hebt aen de genen die u vreezen: en laten de Godvruchtigen, door mijn voorbeeld, op den weg der godzaligheid, bemoedigd worden.

8. Want om uwent wille draeg' ick verfmaetheyt: omdat ik uwen wil gehoorzaemd heb, omdat ik de waerheid gefproken, uw woord den menfchen bekend gemaekt en verklaerd heb, dat Gy mijn eigen Vader zijt, daerom word ik van mijne vyanden gehaet en vervolgd; fchande heeft om die reden mijn aengefichte bedeckt.

9. Ick ben mijnen broederen vreemt geworden; ende onbekent mijner moeder kinderen. Mijne vrienden en naestbeftaenden hebben my verlaten; zelvs zijn mijne getrouwfte volgelingen, toen ik als een openbare booswicht gegrepen werd, bloohartig gaen vluchten.

10. Ik heb de kennelykfte proeven gegeven van mijnen yver, voor de bevordering van uwe eer. (*a*) Want de yver

(*a*) Joh. 2: 17. Rom. 15: 3.

yver van uw huys heeft my verteert: mijn yver, om uwen Tempel van allerlei onreinigheden te zuiveren, om my tegen de valsche verklaringen der Schrivtgeleerden te verzetten, en de geveinsdheid der Pharizeen te bestrijden, *heeft my verteerd*; in die bezigheid heb ik mijne krachten versleten: ende de smaetheden der gener die u smaden, zijn evenwel op my gevallen, ik word gescholden en gelasterd, als of ik behoorde tot die genen, die U smaden en uwen dienst verachten.

11. Ende ick hebbe geweent in 't vasten mijner ziele: ik was nu gewoon te weenen en te vasten, tot een blijk van mijne gevoelige droevheid, wanneer het my of anderen tegen ging; maer 't is my geworden tot allerley smaet, men drijvt den spot met mijn weenen en vasten, en beschuldigt my van louter huichelary.

12. Ende ick heb om mijne droevheid aen te toonen, eenen sack tot mijn kleet aengedaen: maer ick ben hen tot een spreeckwoort geworden, mijne klachten zijn de voorwerpen van den verachtelyken schimp mijner vyanden.

13. Die in de poorte als Richters sitten, mannen van den eersten rang en van het hoogste aenzien, klappen van my: zy stellen het tot hun vermaek, om met my den spot te drijven; ende ick ben een snarenspel der gener die stercken dranck drincken, zelvs in de gemeene kroegen en in de drinkgelagchen, word ik van ieder een bespot en gelasterd.

14. Maer my aengaende, mijn gebedt is, in dezen uitersten nood, tot u, o HEERE; by U alleen zoek ik mijne hulp, daer is immers een tijt des welbehagens, 'er zal eerlang eens een tijd komen, dat Gy my uit den druk verhoogen zult; o Godt, door de grootheyt uwer goedertierenheyt zult Gy den arbeid mijner ziele vergelden: verhoort my door de getrouwigheyt uwes heyls. Gy hebt my eenen heerlyken loon toegezegd, en zult uwe belovten onfeilbaer vervullen.

15. Ruckt my uyt den slijck, in welken ik gezonken ben, ende laet my niet versincken: laet my

gereddet worden van mijne haters, ende uyt de diepten der wateren. Dat ik eerlang, uit de diepten mijner ellenden, luisterrijk verhoogd worde.

16. Laet my de watervloet niet overstroomen, ende laet de diepte my niet verslinden: noch en laet den put sijnen mont over my niet toesluyten. Laet my niet geheel en voor altoos, door het duldeloos lijden verslonden worden. Dat ik eerlang, uit den diepsten staet der vernedering, door eene luisterrijke opstanding, verheven worde.

17. Verhoort my, o HEERE, want uwe goedertierenheyt is goet: siet my aen nae de grootheyt uwer barmhertigheden.

18. Ende en verbergt uw aengesichte niet voor altoos, in toorn, van uwen knecht: van my die in de waereld gekomen ben, om het groote werk der verzoening te wege te brengen. Zie my aen met oogen van gunst en lievde, want my is bange; haest u, verhoort my.

19 Naedert tot mijne ziele, bevrijdtse uit den staet des doods, in welken ik mijne ziel zoo, zoo zal uitstorten: verlost my om mijner vyanden wille, opdat zy zich over mijnen geheelen ondergang niet verblijden mogen.

20. Gy weet mijne versmaetheyt, ende mijne schaemte, ende mijne schande: alle mijne benaeuwers zijn voor u, Gy ziet ze, Gy weet al het leed, het welk my wordt aengedaen.

21. De versmaetheyt heeft mijn herte gebroken, zoodat ik, door droevheid overstelpt, alle sterkte van geest verloren hebbe, ende ick ben seer swack: ende ick hebbe gewacht nae medelijden, maer daer en is geen medelijden van mijne vyanden; ende nae vertroosters, maer en hebse niet gevonden.

22. Ja, wel verre van medelijden en vertroosting, vermeerderen zy mijne smerten; (*b*) sy hebben my galle

(*b*) Matth. 27: 34, 48. Marc. 15: 23. Joh. 19: 28, 29.

galle tot mijne ſpijſe gegeven: ende in mijnen dorſt, hebbenſe my edick te drincken gegeven. Daer ik zoo even over dorst moest klagen, toen my de tong aen het gehemelte kleevde, hebben zy my edik met hyſoop op een ſpongie toegereikt. Verg. Joh. 19: 28, 29.

23. Maer Gy, rechtvaerdige God! zult deze boosdoeneren met geduchte oordeelen ſtraffen. (*c*) Hare tafel worde of *zal worden* voor haer aengeſicht tot een ſtrick; de voorſpoed welken zy genieten, zal hun verderv te wege brengen; ende tot volle vergeldinge, tot een valſtrick. Of, de *volkomene vrede*, de allervoordeeligſte omſtandigheden, in welke zy thans geplaetst zijn, zullen hunnen val berokkenen.

24. Laet hare (*d*) oogen duyſter worden, of *hunne oogen zullen duister worden*, datſe niet en ſien: hunne wijsheid zal verdwaesd worden: ende doet hare lendenen gedueriglick waggelen, laet hunne ſterkte ten eenemael verzwakt worden.

25. Stort over hen uwe uwe gramſchap uyt: ende de hittigheyt uwes toorns grijpeſe aen.

26. (*e*) Haer paleys zy verwoeſt: in hare tenten en zy geen inwoonder.

Hier wordt blijkbaer geoogd, op de verwoesting van Stad en Tempel.

27. Want ſy vervolgen dien gy geſlagen hebt: zy hebben my op eene onverdraeglyke wijs mishandeld, als of ik iemand ware, welken gy om zijne misdaden tot de zwaerſte ſtraf verwezen haddet: ende zy maken een praet van de ſmerte uwer verwondden, zy ſpreken van mijn lijden, als of ik van u om mijne eigene boosheid geſtraft wierd. Verg. Jeſ. 53: 3, 4.

28. Doet miſdaet tot hare miſdaet: geev hen aen een oordeel der verblinding en der verharding over; ende en laetſe niet komen tot uwe gerechtigheyt, laten zy geen deel hebben aen de verzoening.

(*c*) Rom. 11: 9. (*d*) Jeſ. 6: 9. ende 29: 10. ende 44: 18. Rom. 11: 10. (*e*) Hand. 1: 20.

Dit hebben zy rechtvaerdig verdiend, omdat zy het aenbod der genade zoo smadelyk verwerpen, en my, den Heer der heerlykheid, gekruicigd hebben.

29. Laetse door eenen schandelyken dood, uytgedelgt worden uyt het boeck des levens: ende met de rechtveerdige niet aengeschreven worden, op de lijst der gener die in uwe gunst deelen.

30. Doch, wat my aengaet, ick ben elendigh ende in smerte: uw heyl, o Godt, sette my in een hoogh vertreck. Wanneer Gy my uit dit lijden zult verlost, en uit den dood verwekt hebben, dan zal ik U blymoedig loven.

31. Ick sal dan Godts name prijsen met gesangh; ende hem met danckseggingе groot maken.

32. Ende 't sal den HEERE aengenamer zijn dan een osse, [*ofte*] een gehoornde varre, die [*de klaeuwen*] verdeelt. Mijne lovzangen zullen den HEER aengenamer zijn, dan de kostbaerste offeranden, welke, volgens de schaduwachtige Wet, op uwen Altaer gebracht worden.

33 De gevolgen van mijne verhooging zullen ook, voor den godvruchtigen, by uitnemendheid gezegend wezen. De sachtmoedige dit gesien hebbende, hoe luisterrijk ik verhoogd ben, sullen sich daerover hartelyk verblijden: ende gy die Godt soeckt, ulieder herte sal leven, gerust en blijde zijn. Verg. Ps. 22: 27.

34. Want uit mijn voorbeeld kunt gy overtuigd worden, dat de HEERE de zijnen niet verlaet. Hy hoort de nootdruftige: ende hy en veracht sijne gevangene niet. Hy vestigt een gunstig oog op allen die hem vreezen, en met rampen te worstelen hebben.

35. Dat hem alle geschapene wezens, elk op zijne wijs prijsen, de hemel, ende de aerde; de zeen, ende al wat daer in wriemelt, al wat leven ontvangen heeft.

36. Trouwens, 'er zal, voor hun die mijnen naem belijden, zeker eens een tijd van blijdschap komen. Want Godt sal Zion verlossen, de Kerk van het Nieuwe

Tes-

Testament bewaren en begunstigen, ende de ſteden van Juda bouwen: door de byzondere gemeinten der Christenen te vermeerderen en uittebreiden; ende aldaer ſullen ſy woonen, ende haer erflick beſitten: deze Kerk zal van eene beſtendige duurzaemheid wezen, en eenen grooten voorſpoed genieten.

37. Ende het zaet ſijner knechten ſal haer be-erven; de nazaten zullen in den voorſpoed der vaderen deelen, ende de liefhebbers ſijns naems ſullen daer in woonen, zy zullen, in de gemeenſchap der Kerke, een beſtendig geluk bezitten.

PSALM. LXX.

1. [*EEn Pſalm*] Davids, voor den Opperſangmeeſter, om te doen gedencken.

Om te doen gedenken, men zie by Pſ. 38: 1.

Deze korte Pſalm ſtemt volkomen overeen, met de woorden, welke wy Pſ. 40: 14-18. ontmoet hebben. — Dewijl nu de MESSIAS de Spreker is in den aengehaelden XLſten Pſalm, mogen wy met recht beſluiten, dat ook deze woorden, als uitdrukkingen van den MESSIAS, in dezelvde omſtandigheden, moeten beſchouwd worden.

Wy zullen nu niet herhalen, het gene wy tot nader verſtand van Pſ. 40. hebben aengemerkt; en alleen maer zeggen, dat wy ons hier den MESSIAS verbeelden moeten, biddende dat zijne vyanden, die zich reeds over zijnen ondergang verheugden, te ſchande mogten worden.

2. (*a*) Haeſt u, o Godt, om my te verloſſen: uit mijn hoogstgaende ellende; haest u o HEERE, tot mijner hulpe.

3. (*b*) Laetſe beſchaemt, ende ſchaemroot worden, die mijne ziele ſoecken: laet alle hunne

(*a*) Pſalm 40: 14, &c. (*b*) Pſalm 35: 4, 26. ende 71: 13.

boosaertige pogingen verydeld worden: laetſe achterwaerts gedreven ende te ſchande worden, die luſt hebben aen mijn quaet.

4. Laetſe te rugge keeren tot loon harer beſchaminge; en op eene ſchandelyke wijs genoodzaekt worden, om van hun moorddadig voornemen aftezien, die daer ſeggen, Ha, ha! in de vaste verbeelding, dat zy zich eerlang, over mijnen ondergang, verblijden zullen.

5. Laet daerentegen in u vrolick ende verblijdt zijn, alle die u ſoecken; laet de liefhebbers uwes heyls gedueriglick ſeggen, Godt zy groot gemaeckt.

6. Doch ick ben thans elendigh ende nootdruftigh; o Godt, haeſt u tot my: om my, uit dezen hoogstgaenden nood, te verlosſen. Gy zijt mijne hulpe ende mijn bevrijder; HEERE, en vertoeft niet.

P S A L M. LXXI.

IN dit Zangſtuk komt een Spreker voor, die reeds hooge jaren bereikt heeft. Hy had veele en zware rampen ondergaen; hy dankt den HEER voor zijne verlosſing; en hy ſmeekt dat God hem, in den ouderdom, niet verlaten zoude.

Maer wie is deze Spreker? — De zaek wordt zeer verſchillendlyk begrepen. — Sommigen denken aen den MESSIAS. Maer wy kunnen niet begrijpen, hoe de lijdende Borg van zijnen ouderdom zou kunnen ſpreken; daer hy, in de kracht van zijn leven, is afgeſneden. — Anderen pasſen dezen Pſalm toe op den ſtaet der Joden, onder de Babyloniſche gevangenis, en de Perſiaenſche overheerſching. Dit begrip ſteunt op eene aenteekening der LXX. die dit lied zonder opſchrift gevonden, en 'er dit hoofd boven geſchreven hebben: *Een Pſalm Davids, der kinderen* JONADABS *en der eerst gevanglyk weggevoerden.* — *De kinderen van* JONADAB waren de Rechabieten; een geſlacht, da

zich,

zich, om de gelofte van hunnen Vader, van wijn onthouden, en in tenten woonen moest, Jer. 35. *en de eerst wechgevoerden* zijn zulke Joden, die ten tijde van Koning JOJAKIM, met DANIEL en zijne metgezellen, werden wechgevoerd. Ten nutte van deze menschen, zou dit lied zijn opgesteld, als een Prophetische beschrijving, van het gene het Joodsche volk in volgende tijden overkomen zoude. — Maer deze aentekening der LXX. schijnt ons van een bedenkelyk gezach te zijn; behalven dat wy niet begrijpen, hoe het Joodsche volk, in de laetste tijden van hun Gemeenebest, zou kunnen betuigen: *Gy zijt mijne verwachting* HEER, *mijn vertrouwen van mijner jeugd aen*, vs. 5, 6. daer 'er niets bekender is, dan dat het Joodsche volk den HEER, van de vroegste tijden af, schandelyk verlaten hebbe.

Wy zouden ons lievst by de zoodanigen voegen, die dezen Psalm in den mond van DAVID leggen; toen hy reeds eenen aenmerkelyken ouderdom bereikt had, byzonder toen hy voor ABSALOM vluchten moest. — Althans, uit deze onderstelling laten zich alle de byzonderheden eigenaertig verklaren, gelijk dadelyk nader blijken zal.

Het geheele Zangstuk, kan voegzaem in twee hoofddeelen onderscheiden worden.

I. Eerst bidt de Dichter, om van zijne vyanden verlost te worden, vs. 1-13.

II. Daerna verklaert hy zijne geloovige verwachting van eene gunstige verhooring, vs. 14-24.

1. Op u, o HEERE, (*a*) betrouw' ick: en laet my niet beschaemt worden in eeuwigheyt. Onder uwe machtige bescherming, acht ik my volkomen veilig; laet my, in deze mijne verwachting, niet te leur gesteld worden.

2. Reddet my door uwe gerechtigheyt, handhaev gy mijne zaek als een rechtvaerdig Richter, ende bevrijdt my: neygt uw' oore gunstig tot my, ende verlost my.

(*a*) Ps. 22: 6. ende 25: 2, 3. ende 31: 2, 3. Jes. 49: 23.

3. Weest my tot eenen rotzsteen om daer in te woonen, om gedueriglick daer in te gaen: laet my onder uwe machtige bescherming veilig wezen. HEER! gy hebt bevel gegeven, of *geev bevel* om my te verlossen; want gy zijt mijne steenrotze ende mijne burgt, op U kan ik gerust vertrouwen.

4. Mijn Godt, bevrijdt my van de hant des godtloosen ABSALOMS, die my zoo onnatuurlyk vervolgt; van de hant des genen die verkeerdelick handelt, ende des opgeblasenen, die zich reeds verbeeldt, dat hy my van den Throon gebonst hebbe.

5. Want gy zijt mijne verwachtinge, Heere HEERE; mijn vertrouwen van mijner jeugt aen geweest, en altoos gebleven, in alle de onheilen welke my bejegend zijn.

6. Op u heb ick gesteunt van den buyck aen; van mijns moeders ingewant aen zijt gy mijn uythelper: mijn lof is gedueriglick van u geweest, wegens uwen bystand, welken ik by aenhoudendheid ondervinden mogt.

7. Ick ben velen als een wonder geweest: zoodat zy my beschouwden als eenen buitengewoonen persoon, tot groote einden geschikt; men kon niet begrijpen hoe ik, onder zoo veel wederwaerdigheden, heb kunnen staende blijven: doch uwe kracht alleen moet daervan de eer hebben, gy zijt mijne stercke toevlucht.

8. Verlost my dan ook uit mijne tegenwoordige benauwdheden. Laet mijnen mont daerdoor vervult worden met uwen lof; den gantschen dagh, met uwe heerlickheyt.

9. Hebt Gy my zoo lang geholpen en gezegend; zijt dan ook verder met my: Verwerpt my niet in den tijt des ouderdoms: en verlaet my niet, terwijlen mijne kracht vergaet.

10. Want mijne vyanden spreken van my om my te verdelgen: ende die op mijne ziele loeren, beraetslagen te samen; hoe zy my het best van kant zullen maken.

11. Seg-

11. Seggende, Godt heeft hem verlaten: jaget na, ende grijpet hem, want daer en is geen verlosser, nu is het de rechte tijd, om hem geheel te verderven.

12. O Godt, en weest niet verre van my: mijn Godt, haest u tot mijner hulpe.

13. Laet hunne boosaertige pogingen, door uwe gunstige bestiering, mislukken. (*b*) Laetse beschaemt worden, laetse verteert worden, en bezwijken, die mijne ziele tegen zijn: laetse met smaet ende schande overdeckt worden, die mijn quaet soecken.

14. Doch ick houde my verzekerd, dat gy my bewaren en verzorgen zult. Daerom sal ik gedueriglick hopen; ende sal allen uwen lof nogh grooter maken, ik zal nog al meer en meer stof hebben, om u blymoedig te danken.

15. Mijn mont sal uwe gerechtigheyt vertellen, den gantschen dagh uw heyl: het welk gy aen my, in het handhaven van mijne zaek, zult gewrocht hebben: hoewel ick de getalen niet en weet', noch in staet ben, om alle de byzondere blijken van uwe goedheid op te tellen.

16. Ick sal henen gaen in of *met* de mogentheden des Heeren HEEREN: ik zal van Gods mogendheden en de proeven zijner Almacht spreken, als of ik met dezelve geheel omringd ware: ick sal uwe gerechtigheyt vermelden, uwe alleen O God, mijn Verlosser.

17. Hoe groot en veelvuldig zijn de weldaden, welke Gy my, van mijne vroegste jeugd af, bewezen hebt! O Godt, gy hebt my geleert, onderwezen, en stof gegeven, om u te prijzen, van mijner jeugt aen: ende tot nogh toe verkondige ick uwe wonderen, en de zonderlinge blijken van uwe weldadigheid.

18. Daerom oock, terwijlen de ouderdom ende grijsigheyt daer is, en verlaet my niet, o Godt;

(*b*) Psalm 35: 4, 26. ende 40: 15. ende 70: 3.

zoo lang ik nog leven zal, tot dat ick [*desen*] geslachte verkondige uwen arm; allen nakomelingen, uwe macht. Laet ik de wonderen van uwe macht en goedheid, in mijnen ouderdom, openlyk blijven roemen, tot nut van dit en van de volgende geslachten.

19. Ik vertrouw, dat deze mijne smeekingen gunstig zullen verhoord worden. Oock is uwe gerechtigheyt, o Godt, tot in de hoogte; zy is zoo luisterrijk, dat zy zich als het ware tot den hemel uitstrekt. Gy zijt ver boven allen lov verheven, gy die groote dingen gedaen hebt: o Godt, wie is u gelijck?

20. Gy die my vele benaeuwtheden ende quaden hebt doen sien, en my ook nu, aen de grootste verdrietelykheden, om rechtvaerdige redenen, hebt bloot gesteld; zult my niet verlaten, sult my weder levendigh maken: ende sult my weder ophalen uyt de afgronden der aerde.

21. Gy sult mijne grootheyt vermeerderen, en mijn Koningrijk nog roemruchtiger maken, dan het voor dezen onnatuurlyken opstand van ABSALOM geweest is, ende my rontom vertroosten.

22. Oock sal ick u loven met het instrument der luyte, uwe trouwe zal ik roemen, mijn Godt; ick sal u psalmsingen met de harpe: o Heylige Israëls.

23. Mijne lippen sullen juychen, wanneer ick u sal psalmsingen; ende mijne ziele, die gy verlost hebt. Mijn gansche leven, het welk gy my als op nieuws zult hebben wedergegeven, zal een geduurige stem zijn om u te loven.

24. Oock sal mijne tonge uwe gerechtigheyt den gantschen dagh uytspreken: want 'er zal eerlang een tijd komen, dat ik van mijne vyanden zal kunnen zeggen: sy zijn beschaemt, hunne boosaertige voornemens zijn geheel verydeld; want sy zijn schaemroot geworden, die mijn quaet soecken.

P S A L M. LXXII.

VOor *Salomo.* — Zoo vertalen de Onzen, het opschrivt van dezen Psalm.

Anderen evenwel, houden dit lied voor een opstel van SALOMO, en vertalen het, *van Salomo;* gelijk het zoo ook genomen wordt, Ps. 127: 1. — Men meent, dat SALOMO dit dichtstuk hebbe opgesteld, toen hy in zijn Koningrijk bevestigd was, en in eenen Godlyken droom de belovte ontvangen had van wijsheid, en voorspoed, in de bestiering van zijn Koningrijk, 1 Kon. 3: 2. zoodat hy, in dezen Psalm, zijne begeerte wakende zou herhaeld hebben, welke hy in den droom had voorgesteld, smeekende om de vervulling van Gods belovte. Hierdoor zou SALOMO tevens gelegenheid gekregen hebben, om met zijne overdenkingen, tot het Koningrijk van den MESSIAS en deszelvs voorspoed, op te klimmen.

Ondertusschen, hellen wy meest over tot de gedachten van onze Overzetters, dat DAVID dezen Psalm *voor Salomo* gedicht hebbe. — In het laetste vers toch lezen wy deze woorden: *De gebeden van* DAVID *den Zoon van* ISAI, *hebben een einde.* Het is waer, sommigen denken wel, dat die woorden van eene andere hand zijn, en niet zoo zeer tot dezen Psalm, als wel tot de geheele twee voorafgaende boeken der Psalmen behooren. Dan, onzes erachtens, moet ook deze Psalm onder de gebeden van DAVID begrepen worden; en het schijnt zelvs zeer vreemd, dezen Psalm, by welken die woorden gevoegd zijn, daervan uit te sluiten. — Het komt ons daerom zoo voor, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe in zijnen hoogen ouderdom, by gelegenheid dat hy het genoegen had, van zijnen Zoon SALOMO op den Throon van Israël geplaetst te zien.

Ondertusschen, zal elk een onpartijdig lezer erkennen moeten, dat 'er in dezen Psalm, byzonder vs. 5. en ver-

volgens, verfcheidene zaken voorkomen, welke niet, dan zeer gedrongen en in eenen ongemeen flauwen zin, op den aerdfchen Koning SALOMO kunnen worden toegepast, Kan men wel van SALOMO zeggen: *hy zal gevreesd worden, zoo lang de zon en de maen zijn zullen, van geflachte tot geflachte* vs. 5? dat *in zijne dagen de rechtvaerdige zou bloeijen, en de veelheid van vrede, tot dat de maen niet meer zy* vs. 7? Heeft SALOMO, in den volften zin, *geheerscht van de zee tot aen de zee, en van de riviere tot aen de einden der aerde* vs. 8? en wat van dien aert meer is. — Maer alle deze en dergelijke gezegden, zijn in vollen nadruk toepasfelyk op den MESSIAS en zijn Geestelyk Koningrijk.

Onzes erachtens, moet de zaek zoo begrepen worden: dat DAVID, by de gemelde gelegenheid, zich gefchikt hebbe, om een gebed in dichtmaet op te ftellen, in het welk hy den HEER fmeekte, om den voorfpoed van SALOMO's Koningrijk; en dat zijne gedachten, toen hy de 4 eerfte verfen had opgefteld, door den Prophetifchen Geest verheven zijn, om eene teekening te geven van het luisterrijk Koningrijk, het welk de verhoogde MESSIAS, onder den dag van het Nieuwe Testament zoude oprichten; en van 't welke Salomons Rijk een doorluchtig voorbeeld was.

Volgens dit begrip, behelst deze Pfalm drie hoofddeelen.

I. Eerst bidt DAVID, om den voorfpoed van SALOMO's Koningrijk vs. 1-4.

II. Vervolgens geeft hy eene befchrijving van het Geestelyk Koningrijk, het welk Vorst MESSIAS zoude oprichten, vs. 5-19.

III. Eindelyk wordt 'er een befluit bygevoegd, vs. 20.

1. Voor Salomo en om den voorfpoed van zijn Koningrijk, wil ik den HEER ernstig bidden. O Godt, geeft den Koningh uwe rechten; ende uwe gerechtigheyt den fone des Konings. Verleen mijnen Zoon SALOMO, die nu, in mijne plaets, den Throon van Israël beklommen heeft, wijsheid, eene uitgebreide kennis van uwe *rechten*, van de voorfchrivten, volgens welke Gy

wilt

wilt dat hy zijne onderdanen beſtuuren zal, en deugd, dat hy uwe *gerechtigheid* en alle uwe wetten, volvaerdig moog gehoorzamen.

2. So ſal hy uw volck richten met gerechtigheyt; door het vellen van rechtmatige vonnisſen, ende de zaek van uwe elendige die onder uw volk verdrukt worden, handhaven met recht.

3. De bergen ſullen den volcke vrede dragen; in het bergachtig Kanaan zal welvaren en rust heerſchen, en oock de heuvelen, ja het ganſche land, zal door welvaerd bloeijen, omdat het volk beſtuurd wordt met gerechtigheyt.

4. Hy ſal de elendige des volcks, armen en verdrukten, die anders het minst geacht worden, en die zuchten onder veelerlei ongelegenheden, richten, en dezen zoo wel recht doen als den rijken en machtigen; hy ſal de kinderen des nootdruftigen, die in bekrompene omſtandigheden verkeeren, en buiten ſtaet zijn om den machtigen tegenſtand te bieden, verloſſen uit hunne ongelegenheden; ende den verdrucker verbrijſelen.

Vs. 5-19. vinden wy eene beſchrijving van MESSIAS *luisterrijk Koningrijk.*

Hier wordt eene andere tael gevoerd. — Het geheele voorſtel ſtaet in den toekomenden tijd; en de kracht der gezegden zijn op niemand toepasſelyk, dan alleen op den MESSIAS. — Vs. 5. ſpreekt de Dichter tot God, en vs. 6. begint hy van den MESSIAS, in den derden perſoon te ſpreken.

5. Sy die geloovige onderdanen zijn van CHRISTUS Koningrijk, ſullen u o God vreeſen en oprechtelyk dienen, (*a*) ſo lange de ſonne ende mane ſullen zijn, van geſlachte tot geſlachte. Eigenlyk ſtaet 'er, *met de zon en voor het aengezicht der mane, geſlacht der geſlachten.*

De zon en de maen ſchijnen aen alle plaetſen. De

(*a*) Pſalm 89: 37, 38.

woorden, *met de zon en voor het aengezicht der maen*, kunnen derhalven de algemeenheid te kennen geven, zoodat men den HEER vreezen zoude, waer ook de zon ſchijnt en de maen haer licht geevt; of de beſtendigheid, zoo wel des nachts als des daegs. — Deze vrees des HEEREN zou duurzaem zijn, het werk zijn van *geſlacht der geſlachten*. Onaengezien de afwisſeling der geſlachten, zou het vreezen van den HEER de geduurige werkzaemheid zijn, der geloovige onderdanen van MESSIAS Koningrijk.

6. Hy, te weten de verhoogde MESSIAS, ſal nederdalen als een (*b*) regen op het nagras; gelijk de regen het nagras bevochtigt en vruchtbaer maekt, zoo zal de MESSIAS zijn omtrent zijn volk: Hy zal zijne onderdanen, die by zijne komst op den Throon in eenen nederigen toeſtand zijn, door zijne verkwikkende gunst, een nieuw leven geven. De MESSIAS zal hun zijn als de droppelen die de aerde bevochtigen. Gelijk groote regendroppels, tot eene overvloedige bevochtiging van eene dorre en drooge aerde verſtrekken, alzoo zal ook de zegenrijke uitlating van MESSIAS goedheid, aen alles een nieuw leven byzetten.

Met een woord, de MESSIAS zal, door eene rijke bedeeling van zijnen Geest, de oorzaek zijn van eene geestelyke vruchtbaerheid.

7. In ſijne dagen en onder zijn beſtier, ſal de rechtveerdige bloeyen, en heerlyke vruchten van godzaligheid voortbrengen, ende de veelheyt van vrede, voorſpoed en rust, zal beſtendig zijn in MESSIAS Koningrijk; tot dat de mane niet meer en zy, tot aen de voleinding der eeuwen.

8. Ende zijn gebied zal zeer wijduitgeſtrekt wezen: want hy ſal heerſchen van de zee tot aen de zee; ende van de riviere tot aen de eynden der aerde. Zijn Rijk zal zich wijd en zijd uitſtrekken, ten Oosten en ten Westen, ten Zuiden en ten Noorden.

De toeſpeling is ontleend van Salomo's Koningrijk, 1 Kon.

(*b*) 2 Sam. 23: 4.

Kon. 4: 21-24. — Door de eene *zee*, hebben wy in de letter aen de Middellandsche, en door de andere *zee* aen de Roode zee te denken. Door de *riviere*, hebben wy den Euphraet, ten Noorden des lands, te verstaen, en door de *einden der aerde*, de woestijnen van Arabien en Ethiopien ten Zuiden. — Doch deze woorden, in dien bepaelden zin waerheid hebbende in Salomo, moeten in de wijdluftigste beteekenis genomen worden, ten aenzien van 't Koningrijk des meerderen Salomons.

9. D' ingesetene van dorre plaetsen, de inwooners der woestijnen, wilde menschen, die zich door hunne macht en boosheid tegen dezen Koning verzetten; sullen voor sijn aengesichte knielen: zullen zich eerbiedig aen Hem onderwerpen, ende sijne vyanden sullen het stof lecken, tot den verachtelykssten stand verwezen worden, wanneer zy zich in hunne boosheid blijven verharden.

10. De Koningen van Tharsis, ten Westen van Kanaan, ende de Vorsten der eylanden in de Middelandsche zee, sullen geschencken aenbrengen: de Koningen van Scheba ende Seba sullen vereeringen toevoeren.

11. Ja alle Koningen sullen sich voor hem nederbuygen: alle Heydenen sullen hem dienen.

Indien men vs. 10. beschouwt als eene beschrijving van de genen, die ten Westen en ten Oosten woonden, en zich aen dezen Koning der eere onderwerpen zouden, dan kan men vs. 11. zeer gevoeglyk verstaen van de zoodanigen, die ten Noorden en ten Zuiden woonden. — Althans, deze voorzegging schildert eigenaertig de bekeering van de Heidenen en hunne Vorsten tot CHRISTUS, onder den Euangeliedag.

12. Trouwens, de regeering van dezen Koning der eere, zal alleszins billyk en rechtvaerdig wezen, zonder eenig onderscheid van personen; en dit zal de reden zijn, dat Volken en Vorsten zich zoo gewillig aen Hem onderwerpen zullen. (c) Want hy sal den nootdruf-

(c) Job 29: 12.

tigen uit zijne ongelegenheden redden, die daer roept tot God om byſtand: mitſgaders den elendigen, die door ramp en ſchrik als uitgeperst is, ende die geenen helper en heeft, die in zijnen tegenwoordigen toeſtand verlaten is, zoodat niemand naer hem omzag.

13. Hy ſal den armen ende nootdruftigen verſchoonen: menſchen, die onder het beſef van hunne zonden gebukt gaen, met ontferming behandelen: ende de zielen der nootdruftigen verloſſen uit de engte in welke zy geprangd zijn, door zijne genade aen hun te verheerlyken.

14. Zijne onderdanen zullen, ja wel, vyanden en tegenſtanderen hebben, die zich van list en geweld bedienen zullen; maer deze Koning der eere, zal hunne boosaertige aenſlagen verydelen. Hy ſal voor zijne onderdanen zorgen, en hare zielen van liſt ende gewelt bevrijden; ende haer bloet ſal dierbaer zijn in ſijne oogen. Hy zal het zelve aen den vyanden van zijn volk wreken, en het aengedane leed op hunnen kop doen wederkeeren.

15. Ende het Koningrijk van den MESSIAS zal altoos duuren: ja hy ſal leven; welke zwarigheden zijn Rijk ook mogen overkomen, Hy zal altoos blijven leven, en beſtendig het gebied voeren; ende men ſal hem geven van 't gout van Scheba; zijne onderdanen zullen hem het dierbaerſte het welk zy bezitten, gewillig toewijden; ende men ſal gedueriglick voor hem, en om den voorſpoed van zijn Koningrijk bidden: den gantſchen dagh ſal men hem ſegenen, en blymoedig loven.

16. Is 'er een hantvol koorn in 't lant op de hoogte der bergen; de vrucht daer van ſal ruyſſchen als de Libanon: ende die van de ſtadt ſullen bloeyen als het kruyt der aerde.

Om vooraf de letterlyke ſchildery wel te verſtaen, heeft men op te merken, dat 'er een geval onderſteld worde, aen het welk eene tweederlei uitkomst wordt toegeëigend.

Een

Een hand vol koorn, dit beteekent eigenlyk, een enkel graentje van zuiver koorn, het laetste graentje waer mede een koornzak geheel geledigd is. — Dit graentje wordt ondersteld *in het land* te zijn, dat is in eene dorre zandwoestijne; en wel *op den top der bergen*, daer de aerde dor en droog, en minder gelegenheid is om dezelve te bereiden, dan wel in de valeijen.

Hier aen wordt eene tweederlei uitkomst toegeschreven. — De eerste is: *de vrucht daer van zal ruisschen als de Libanon.* De vrucht van dat eene graentje zou overvloedig zijn, en een geheel graenbosch uitmaken op den top der bergen; zoodat het een geluid zou maken, als de hooge loovrijke boomen op den Libanon. — De tweede uitkomst is: *zy zullen uitspruiten uit de stad, als het kruid der aerde.* Blijvt men by onze vertaling, dan zegt het, dat de stedelingen zoo weelig zouden bloeijen als het kruid der aerde. Dan het Hebreeuwsche woord, het welk de Onzen door *stad* vertalen, kan men ook nemen voor eenen overvloedigen regen; en dan zegt het, dat 'er, overal, door eenen overvloedigen regen, uitspruitsels van graen zouden voortkomen als het kruid der aerde; zoodat 'er alom, niet slechts enkele halmen, maer geheele velden van tarwe, zouden gevonden worden. Geen wonder derhalven, dat 'er van dezelve zulk een geruisch zoude voortkomen.

Wy brengen dit voorstel tot den MESSIAS, en vertalen het, in plaets van *is 'er: Hy zal zijn, als een weinig koorn op den top* enz. en dan is de prophetische zin deze: Dat de MESSIAS, in de Zijnen aengemerkt, dat zijn Rijk, zou zijn, als een enkel graenkorreltje op den top der bergen: dat zijn volk in den beginne, weinig in getal wezen zoude; maer evenwel, zy zouden overvloedige vruchten dragen, door een aental van nieuwe bekeerlingen, en door den vruchtbaermakenden regen van den Heiligen Geest, zouden zy, als het kruid der aerde, weelig uitspruiten. Verg. Jes. 44: 3, 4.

17. Sijn naem sal zijn tot in eeuwigheyt; soo lange als 'er de sonne is, of *voor het aengezicht der zonne*, sal sijn naem van kint tot kint voortgeplant worden; de naem van den MESSIAS, waerdoor hy be-

kend is als Gods Zoon en verhoogde Middelaer, zal hem altoos eigen wezen; en in die verhevene hoedanigheden, welke in zijnen naem liggen opgesloten, zal Hy erkend en geëerbiedigd worden tot in alle eeuwigheid. Tot aen de voleindiging der eeuwen, en op alle plaetzen alwaer het aengezicht der zonne aenschouwd wordt, zal de MESSIAS geestelyke kinderen hebben, die nae zijnen naem genoemd worden; ende sy sullen in hem gesegent worden: de geestelyke kinders van den MESSIAS zullen Hem, als de oorzaek van alle zegeningen eerbiedigen; ja alle Heydenen sullen hem welgeluckfaligh roemen, en belijdenis doen van zijne uitnemende heerlykheid.

Wy ontmoeten derhalven vs. 5-17. eene heerlyke schildery van het Geestelyk Koningrijk des meerderen SALOMO.

Wy hebben 'er, ten slotte, nog twee algemeene aenmerkingen by te voegen.

A. Dat deze schildery niet zoo zeer, in een tijdkundig tafereel voorkome, waerin de onderscheidene lotgevallen van MESSIAS Heerschappy, van het begin tot aen het einde der eeuwen, in eene opvolgende reeks van gebeurtenissen worden voorgedragen. Wy vinden hier meer een lovsprakig tafereel, waerin het Koningrijk van den MESSIAS, in verscheidene gezichtpunten beschouwd, en in deszelvs uitnemendsten luister wordt afgeteekend. Deze luister zou wel altoos, wat het wezen der zake betreft, in dat Koningrijk plaets hebben: doch vooral in het begin en het einde; terwijl 'er zich ook, tusschen beide, aenmerkelyke proeven van dien heerlyken luister openbaren zouden.

B. Dat men derhalven, in het aenwijzen der vervulling, niet met den tijdschakel der Kerkelyke geschiedenis moet raedplegen; het welk niet dan zeer gedrongen geschieden kan: maer dat men, uit de geschiedenis der Kerke, proeven moet aenvoeren, ten bewijze der waerheid van dit tafereel.

Het besluit van dezen Psalm vs. 18-20. is tweeledig. Eerst is 'er eene hervatte lofzegging vs. 18, 19, en daerna een slot, waer mede dit tweede boek der Psalmen geëindigd wordt vs. 20.

18. Geloofd zy de HEERE Godt, de Godt Israëls; van wegen zijne heerlyke volmaektheden en groote werken! geloovd zy de groote God, die alleen wonderen doet in de natuur en in de genade.

19. Ende gelooft zy de naem sijner heerlickheyt, de hoogste volmaektheid van het volzalig Opperwezen, dat hooger is dan alle de hoogen, tot in eeuwigheyt; ende de gantsche aerde worde met sijne heerlickheyt vervult: door de uitbreiding van MESSIAS Koningrijk. Amen, ja Amen.

Soortgelijk besluit vinden wy ook Ps. 41: 20, 89: 53, 106: 48. — Of het door den Dichter zelve, dan door de verzamelaers van dit tweede boek der Psalmen, 'er bygevoegd zy, kunnen wy niet bepalen.

20. De gebeden Davids, des soons Isai, hebben een eynde.

Dit slot wijst de volmaking aen van deze tweede verzameling. — Hoewel 'er ook andere zaken in voorkomen; behelst dezelve meerendeels gebeden, door DAVID den Zoon van ISAI, veelzins in zijne vernedering opgesteld. Alle deze Psalmen worden aen DAVID toegeëigend, omdat de meeste van hem gedicht zijn: een is 'er van ASAPH, namelyk de L^ste^, van anderen, die zonder opschrivt zijn, is het bedenkelyk.

Of nu deze aenteekening van DAVIDS hand zelve zy, dan van die des verzamelaers, kunnen wy niet bepalen. — By dezen Psalm voegt dezelve zeer wel; alzoo die een van Davids laetste bedezangen is.

Voords sluit dit byvoegsel niet uit, dat in de volgende afdeelingen der Psalmen weder gebeden van David voorkomen.

PSALM. LXXIII.

MEt dit lied begint de derde bundel der Psalmen, in zich behelzende XVI Zangstukken, en eindigende met Psalm LXXXIX, welke, gelijk de voorige afdeelingen, met AMEN, AMEN, beslooten wordt.

Dit lied heet *een Psalm Asaphs*. Men vergelijke het aengeteekende by Psalm 50: 1. — Het meest hellen wy over tot die gedachten, dat ASAPH de opsteller zy van die Psalmen, boven welke zijn naem geplaetst is.

Deze Psalm is geheel van eenen zedekundigen inhoud: waerin de Dichter verklaert volkomen verzekerd te zijn, van Gods goedheid over zijn geloovig volk; ondanks den grooten voorspoed der godloozen, en den tegenspoed der godzaligen in deze waereld. — Hy betuigt tot deze verzekering gekomen te zijn, na veelvuldige slingeringen, en daerby te blijven; zoodat hy, na het te boven komen van zware verzoekingen, het geheiligd voornemen had opgevat, om, hoe het ook hier op aerde gaen mogt, den HEER en zijnen dienst getrouw te blijven.

De voegzaemste verdeeling schijnt ons deze te wezen.

I. Dat het eerste vs. by wijs van een afgebroken uitroep, uit het binnenste van het hart voortkomende, den voornamen inhoud of de hoofdstelling van dezen Psalm uitmaekt; en

II. Dat die stelling vervolgens nader uitgebreid en bevestigd wordt; en wel zoo:

A. Dat de Dichter, na veelvuldige slingeringen over de lotgevallen der vroomen en der godloozen in dit leven, eindelyk tot eene vaste overreding van de gemelde waerheid gekomen was, vs. 2-24. en

B. Dat

B. Dat hy op dezen grond, zijne vernieuwde keus voorstelt, om God en zijnen dienst getrouw te blijven, vs. 25-28.

1. Een Psalm Asaphs. Immers is Godt Israël goet; Hy is dat volk zeer genegen, het welk uit Vader JACOB voortgesproten, en van Hem bevoorrecht is, boven alle andere volken van den aerdbodem. Maer vermids zy niet alle Israël zijn die dezen naem dragen, en nae het vleesch uit den gemelden Aertsvader zijn voortgekomen; zoo betoont Hy by uitnemendheid zijne goedheid, aen den genen die reyn van herten zijn: die Hem, met een ongeveinsd hart, oprechtelyk eeren en vreezen.

2. Maer uit aenmerking, dat het den godloozen dikwerv wel, en den vroomen kwalyk gaet in dit leven, ben ik geweldig in mijn gemoed geslingerd, eer ik tot deze verzekering gekomen ben: want my aengaende, mijne voeten waren bynae uytgeweken: mijne treden waren bykans uytgeschoten. Het is met my gegaen, als met iemand, die op gladde en glibberige plaetsen gaende, uitglijdt, en in gevaer is van eenen zwaren val te doen. Ondanks de ondervinding, welke ik had van Gods goedertierenheid, liep ik groot gevaer om alle betamelyke indrukken van God en Godsdienst, uit mijn gemoed te verliezen, en in het rampzalig ongeloov neder te storten.

3. (*a*) Want ick was nijdigh op de dwase; mijn hart was vervuld met spijt, wrevel en afgunst, tegen zulke dwaze menschen, die met achterstelling van God en zijnen dienst, hun hoogste goed zoeken in de zonden; siende der godtloosen vrede, en den ongemeenen voorspoed, met welken de snoodste booswichten al veel begunstigd worden.

4. Ik zag met afgunst, dat het den godloozen in alles wel ging. Dit kon ik niet overeen brengen met Gods Voorzienigheid en vergeldende rechtvaardigheid. Want daer en zijn by de godloozen geen banden tot haren doot toe: zy zijn niet bloot gesteld aen lichaems smerten

(*a*) Job 21: 7, &c. Psalm 37: 1. Jer. 12: 1, 2.

of moeilykheden, veroorzaekt door ziekten en lichaems kwalen: ende hare kracht is frisch, zy genieten eenen schat van gezondheid, zy zijn vet en *glad*, zoodat 'er zich als een waesfem van gezondheid, op hun gelaet, bestendig verspreidt.

5. Sy en zijn niet in de moeyte, zy hebben niet te worstelen met de gemeene rampen en ellenden van dit leven, [*als andere*] zwakke en brooze menschen; ende zy en worden met [*andere*] menschen niet geplaegt, met buitengewoone en zware bezoekingen, welke God den menschen somtijds toezendt.

6. Daerom omringtse de hoovaerdye als een keten: hun gelaet, kleeding, en houding, vertoont de verregaende trotsheid van hunne harten: het geweldt bedecktse [*als*] een gewaet, hunne gansche houding en handelwijs getuigt van hunne zucht, om hunnen weerlozen evenmensch geweldig te onderdrukken.

7. Zy leven lekker en weelderig. Hare oogen puylen uyt van vet: zy hebben een gezond, helder en vrolyk oog; de *gladheid*, de bloejende gezondheid, is uit hun gezicht duidelyk te lezen. Hunne omstandigheden zijn ongemeen voorspoedig, sy gaen de inbeeldingen des herten te boven. Zelfs is het geluk het welk zy genieten, nog veel grooter, dan zy zich, met alle hunne trotsheid, hebben durven voorstellen.

8. De blijken van hun geweld en hunne verregaende trotsheid zijn genoeg bekend. Sy mergelen [*de lieden*] uyt, om zich met hun zweet te verrijken, ende spreken booslick van verdruckinge, welke zy voornemens zijn hunnen evenmensch aen te doen: sy spreken uyt der hoogte, als zulken, die van niemand willen tegengesproken worden; hunne trotsche gesprekken dragen de kennelykste blijken van hun hoogmoedig hart.

9. Sy setten haren mont tegen den hemel: zy schroomen zelvs niet, om spotachtig en lasterlyk te spreken van den HEER en zijne wegen: ende hare tonge wandelt op der aerden, zy geven hunne tonge den vryen loop, om elk te bedillen, te lasteren, en te hoonen.

10. Daerentegen, is het lot der godzaligen zeer ellendig. Daerom, uit hoofde van dien grooten voorspoed der godloozen, keert sich sijn volck, het oprechte volk van God, hier toe, en komen zoo ver, dat zy zich onbetamelyke woorden laten ontvallen, als hen wateren eenes vollen [*bekers*] worden uytgedruckt,

Wateren uittedrukken is een zeer vreemd denkbeeld. Het woord *beker* is door de Onzen ingelascht. — Eigenlyk staet 'er, *als hun wateren eener volheid*, dat is, overvloedige wateren, *worden uitgedrukt*. Wy denken daerom aen traenwater, het welk iemand, van wege rampen en smerten, als uit de oogen wordt uitgeperst.

Daerom, wil de Dichter zeggen, komen Gods oprechte dienaers, wanneer zy in zulke ellendige omstandigheden verkeeren, dat hun de tranen worden uitgedrukt, zoo ver, dat zy onbedachtzame woorden spreken en daden doen.

11. Datse seggen; Hoe soude 't Godt weten, hoe grouwzaem het bestaen en het gedrag zy van die voorspoedige menschen? ende soud'er wetenschap van hunne denk- en handelwijs zijn by den Allerhoogsten? Dit is byna niet te begrijpen: men zou 'er haest uit besluiten moeten, dat God zich aen de gedragingen der menschen niet laet gelegen liggen.

12. Siet dese zijn godloos: godvergetene en godtergende zondaers. Men zou zeggen: hoe kunnen de zoodanige vrede hebben, wanneer God de waereld bestuurt? en nochtans hebben sy ruste in de werelt, sy vermenigvuldigen geduurig het vermogen.

13. Immers heb ick dan te vergeefs mijn herte van verkeerde bedoelingen gesuyvert; ende mijne handen in onschult gewasschen: zoodat ik my, noch aen bedrog, noch aen geweld, in mijn gedrag schuldig make. Van deze mijne deugd en Godvrucht, heb ik immers geen het minste voordeel.

14. Dewijle ick den gantschen dagh, met allerlei smerten, onophoudelyk geplaegt ben; ende mijne straffinge en smertelyke bezoeking is 'er alle morgens

15. Tot zulk eene onbedachtzame tael, was ik ook bykans vervallen, ware ik niet door Gods genade uit mijne twijffelmoedigheid gered. Indien ick ſoude ſeggen; Ick ſal oock alſoo onbedachtzaem over de wegen van Gods Voorzienigheid ſpreken: ſiet, ſo ſoud' ick trouwloos zijn aen 't geſlachte uwer kinderen, en uw geloovig volk, o HEER! verkeerde en zeer verdervelyke begrippen inboezemen.

16. Nochtans heb ick gedacht, en met mijn natuurlyk verſtand mijn best gedaen, om dit geheim te mogen verſtaen: [*maer*] het was moeyte in mijne oogen: Deze mijne pogingen waren, ondanks alle mijne moeite, vruchteloos; de zaek bleev my even donker: tot dat ik eindelyk, beter onderwezen, duidelyk begon in te zien, dat dit alles niets benadeelde aen die groote waerheid, dat God Israël goed zy, byzonder den reinen vanharten.

17. Tot dat ick in Godts heyligdommen ingingh; met de Godſpraek van zijn onfeilbaer Woord raedpleegde, [*ende*] op haer eynde merckte. Toen ik waernam, hoe het hun ten laetſten ging, en vooral wat hun lot is na dit leven.

18. Immers ſett gyſe op gladde plaetſen: zoodat zy gevaer loopen om in het verderv te ſtorten: ja gy doetſe ook ten laetſten vallen in verwoeſtingen.

19. Hoe worden ſy als in een oogenblick tot verwoeſtinge! nemen een eynde, worden te niete van verſchrickingen! Zy worden op eene vreeslyke wijs verdelgd, als of zy 'er nooit geweest waren.

20. Hunne zegeningen worden, op het onverwachtst, in vloeken veranderderd. Als een droom na het ontwaken: zoo gaet het met hun, als met iemand die ontwakende bemerkt, dat 'er niets zy van alles wat hy zich in den droom verbeeld had. Ja als gy opwaeckt, o Heere, om hun als Richter nae hun gedrag te vergelden, [*dan*] ſult gy haer beelt verachten, en alle hunne heerlykheid, welke niets anders was dan een ſchaduwbeeld, geheel doen verdwijnen.

21. Nu verfoei ik mijn voorig gedrag, mijn nijdig beſtaen over het lot der godloozen, met den innigſten afkeer. Als mijn herte opgeſwollen was, door trotsheid en nijdigheid, ende ick in mijne nieren geprickelt wierde: toen mijn geest door nijd en afgunst gepijnigd werd, op ſoortgelijke wijs als iemand, wiens nieren door graveel geprikkeld werden.

22. Doe was ick onvernuftigh, ende en wiſte niets: ick was een groot beeſt by u in uwe heilige oogen, ik was het onverſtand zelvs, enkel ziende op het tegenwoordige en uitwendige.

23. Maer nu zie ik uit geheel andere oogen. Ick daerom, wat de godloozen ook denken en doen mogen, ik ſal dan gedueriglick by u zijn: ik zal aenhouden in het betrachten van mijnen plicht, door het beoeffenen van geloov en hope; ook zal ik nimmer van uwe gunst en gemeenſchap worden afgeſcheiden. Immers gy hebt mijne rechterhant gevatt, en my voor afval gunstig bewaerd.

24. Ook vertrouw ik voor het toekomende, op uwe goedertierene voorzorg. Gy ſult my, die aen geduurige afdwalingen bloot ſta, leyden en beſtieren door uwen raet: en door uw Godlyk onderwijs my onderrichten, hoe ik my in onderſcheidene gevallen gedragen moet, ende daer na, mijn werk op aerde voleindigd zijnde, dan als de voorſpoedigſte godlooze in 't eeuwig verderv ſtort, ſult gy my [*in*] eeuwige heerlickheyt opnemen.

25. Mijn alleredelst genoegen vind ik dus in uwe gunst en gemeenſchap, op welker beſtendigheid ik volkomen ſtaet kan maken. Wien heb ick [*neffens u*] in den hemel? wat is 'er buiten U in den hemel, waerin ik mijn hoogſte goed, mijne verlustiging zou kunnen zoeken? neffens u en luſt my oock niets op der aerden, ja niets is 'er buiten uwe gemeenſchap, in het gansch Geheelal, het welk my een waer genoegen zou kunnen verſchaffen.

26. Beſwijckt mijn vleeſch ende mijn herte, mijn lichaem en mijne ziel, in de uure des doods, ſo is Godt de rotzſteen mijns herten, dan zal op God mijn ziel, by de ſlooping van mijn lichaem, geloovig blijven ver-

trouwen; ja God ende zijne zalige gemeenschap, zal mijn deel zijn in eeuwigheyt.

27. Want siet, die verre van u zijn, en uwen dienst verlaten, sullen vergaen: alle hunne voorspoed zal met het grav een einde nemen: want gy HEER roeyt uyt, allen die van u en uwen dienst afhoereert, elk die zijne lievde en hoogachting, welke hy U schuldig is, U onttrekt, en aen de waereld en de zonde geevt.

28. Maer my aengaende; 't is my goet, naeby Godt te wesen: Hem oprechtelyk te dienen, in zijne onderscheidende gunst te deelen, en onder zijne goedertierene voorzorg te staen: ick sette mijn betrouwen op den Heere HEERE; en Gy HEER weet, dat mijn lust is om alle uwe wercken, in natuur en genade, tot roem van uwe heerlykheid te vertellen.

PSALM. LXXIV.

EEn *Onderwijzing voor Asaph.* — Wy vertalen het liever van ASAPH, en houden het daervoor, dat de Propheet ASAPH, die ten tijde van DAVID geleevd heeft, de opsteller zy van dit Zangstuk. Men vergelijke onze aenteekening by Ps. 50: 1. — Dit lied heet eene *onderwijzing*. Men zie over deze benaming, by Ps. 32: 1.

Wy ontmoeten hier eenen Spreker, die zich biddende tot God wendt, klagende over de hoogstgaende rampen, aen welke zijn gansche volk onderworpen was, zijnde overgeleverd in de handen van hunne bitterste vyanden; en smeekende dat zy uit die ellende mogten verlost, uit het geweld van hunne vyanden gered, en in vryheid hersteld worden. — In zoo benauwde omstandigheden, heeft het volk van Israël, ten tijde van ASAPH, nooit verkeerd. — Hy moet derhalven, in een Prophetisch vooruitgezicht, het oog gehad hebben op toekomende gebeurtenissen.

Maer welk een bepaelde tijd zou hier wel bedoeld worden? — Sommigen passen dezen Psalm toe op de zware vervolging, welke de Christenen, in de laetste dagen van den

den Antichrist, zullen ondergaen moeten. Maer, behalven dat 'er geene schijnbare reden zy, om het Joodsche volk voorby te zien, is het blijkbaer, dat 'er, onder den naem van het *Heiligdom* vs. 3, op den Jerusalemschen Tempel, en van de *vergaderplaetzen* vs. 4. en 8, op de Joodsche Synagogen gedoeld worde. — Wy moeten daerom de vervulling by het Joodsche volk zoeken; en wel in zulk eenen tijd, dat 'er behalven den Tempel te Jerusalem, ook Synagogen waren op andere plaetsen. — Er is, die aen den tijd der Babylonische gevangenis denken; maer, van dien tijd kon vs. 9. niet gezegd worden, dat 'er geen Propheet ware; want toen hebben JEREMIAS, EZECHIEL, DANIEL en andere Propheten gebloeid. — Wy voegen ons daerom by die Uitleggeren, die meenen, dat hier de wreede vervolging der Joden, door den Syrischen Koning ANTIOCHUS EPIPHANES, voorspeld zy. Op dien tijd toch laten zich alle de byzonderheden, ook die gene, welke in den eersten opslag, volgens onze Vertaling, met dit begrip schijnen te strijden, eigenaertig toepassen, gelijk by de Uitbreiding nader blijken zal.

Wy verdeelen dezen Psalm in drie deelen.

I. Vs. 1 en 2. bidt de Spreker den HEER, om medelijden te hebben met de deerniswaerdige omstandigheden van het Joodsche volk.

II. Daerna vertoont hy de akeligheid van deze ellende in alle de byzonderheden; welke van dien aert was, en God zelven zoo veel smaed aendeed, dat Hy dezelve, van wegens Zijne eer, niet langer dragen konde, vs. 3-18.

III. Eindelyk bidt hy om de verlossing der Joden, uit het geweld van hunne vyanden, vs. 19-23.

1. Een Onderwijsinge, voor Asaph. O Godt, waerom verstoot gy in eeuwigheyt? Wat heeft U bewoogen, dat gy ons volk *geheel en al*, van het genot uwer gunst en bescherming *verstooten hebt*? Zijn wy niet het volk van uw byzonder eigendom? [*waerom*] soude of liever *zal* uwe toorn altoos roocken tegen de schapen uwer weyde? tegen de Joden, die onder uw bestier staen, even als schapen onder het opzicht van hunnen herder?

2. Gedenckt aen uwe vergaderinge, [*die*] immers U toebehoort; aen het volk dat gy van oudts verworven hebt; en aengenomen als uw byzonder eigendom, onder uwe onmiddelyke bescherming: Immers de Joodsche Natie is de roede uwer erffenisse, waerop Gy eene byzondere betrekking, boven alle volken, aengenomen, [*die*] gy zoo menigmalen uit de handen van hare vyanden verlost hebt; gedenkt toch met medelijden, aen den bergh Zion, daer op gy in den Tempel, als in Uw Koninglyk paleis gewoont hebt.

3. Heft uwe voeten op en haest u, tot eene mededogende beschouwing van de eeuwige, of liever *volslagene* verwoestingen: welke in ons land en in onze hoofdstad zijn aengericht. Immers HEER! de vyant heeft alles in het heyligdom verdorven, hy heeft den Tempel verontreinigd, alle deszelvs cieraden en gereedschappen geplonderd.

4. Uwe wederpartijders hebben in 't midden van uwe vergaderplaetsen, in de Synagogen in welke de Joden zamen kwamen, om U aen te bidden, gebrult en godslasterlyke woorden uitgebraekt: sy hebben hare teeckenen tot teeckenen gestelt, zy hebben den Tempel en de Synagogen door afgodery verontreinigd, ja daerin hunne afgodsbeelden opgericht, om die aldaer te vereeren.

5. Beteugelt gy, o God! onze vyanden niet, dan zullen zy nog veel verder gaen. Een yeder wert 'er bekent, eigenlyk in den toekomenden tijd, *het zal* eerlang bekend worden, hoe onze vyanden, Jerusalem en den Tempel geheel zullen verwoest hebben; even als een die de bijlen om hooge aenbrengt in de dichtigheyt van een geboomte, om een geheel bosch uitteroejen.

6. Alsso hebben of *zullen* sy nu eerlang derselver graveerselen, de cieraden van den Tempel en uwe vergaderplaetsen, t'samen met houweelen ende beuckhamers in stucken geslagen *hebben*.

7. (*a*) Sy hebben immers reeds uwe heyligdommen, de gereedschappen en de heilige dingen, welke in uwen plechtigen eerdienst gebruikt worden, in 't vyer gesett: ter aer-

(*a*) 2 Kon. 25: 9.

aerden toe, hebben ſy de wooninge uwes naems ontheyligt, en den Tempel tot den grond toe verwoest.

8. Wy hebben, zonder uwe hulp, niets anders dan eenen geheelen ondergang te wachten. Dit hebben zy reeds vastelyk befloten. Sy hebben in haer herte geſeyt; Laetſe ons te ſamen uytplunderen: Laet ons dit Joodſche volk met wortel en tak geheel uitroejen: ſy hebben alle Godts vergaderplaetſen in den lande verbrandt, zy ſpreken zoo van de Synagogen, als of zy dezelve reeds alle, zoo veele 'er in ons land zijn, geheel verbrand hadden.

De vervulling van alle de opgenoemde byzonderheden, in de vervolging van ANTIOCHUS EPIPHANES, kan men vinden 1 Macc. 3: 6, 7. 2 Macc. 8: 9.

9. Wy en ſien, en dit maekt onze ellende nog grooter, onſe teeckenen niet; wy vernemen in het geheel geene blijken meer van uwe byzondere gunst en tegenwoordigheid. Daer en is geen Propheet meer onder ons, die met Godlyke Openbaringen verwaerdigd wordt: nochte 'er is yemant by ons, die wete hoe lange deze geweldige verdrukking nog duuren zal.

10. Hoe lange, o Godt, ſal de wederpartijder U en uwen dienst ſmaden? ſal de vyant uwen naem in eeuwigheyt laſteren?

11. Waerom treckt gy uwe hant, ja uwe rechterhant, af? waerom houdt gy de blijken van Uw onbeperkt Alvermogen in? [*treckt ſe*] uyt het midden van uwen boeſem, betoon dat gy oneindig machtiger zijt, dan onze gewelddrijvende vyand, maeckt toch eens een eynde van onze verdrukking.

12. Evenwel hoe zeer Hy ons ſchijne vergeten te hebben, *evenwel* is Godt mijn Koningh van oudts af; die het Joodſche volk, reeds van over lang, onder zijn onmiddelyk beſtier heeft aengenomen, die verloſſingen werckt in 't midden der aerden, die zijn volk, door zijn onbeperkt Alvermogen, zoo menigmael gered heeft.

13. (*b*) Gy hebt door uwe ſterckte de roode zee

(*b*) Exod. 14: 21, &c.

gespleten; opdat Israël 'er doorging. Gy hebt de Vorsten der Egyptenaren, die als koppen der draken waren, in de wateren verbroken.

14. Gy hebt de koppen des Leviathans verplettert: wanneer Gy de Heidensche inwoonderen van Kanaan verdelgd hebt. Gy hebt hem tot spijse gegeven den volcke van Israël, voor zoo ver zy, door uwen machtigen bystand, die vyanden gemakkelyk overwonnen hebben, verg. Num. 14: 9. in dorre plaetsen.

Omtrent de *koppen der draken* en *des Leviathans*, vs. 13, 14. zal ik nu niets anders aenmerken, dan dat de vyanden van Israël, zoo in Egypte als in Kanaan, by sterke en verslindende gedierten worden vergeleken, om de Godlyke kracht aen te toonen, welke 'er noodig was om hen te vernederen en te verdelgen; als mede, dat 'er van den *Leviathan*, in het enkelvouwige getal gesproken wordt, om het gansche lichaem der Kanaänieten uittebeelden.

De laetste woorden van vs. 14. *in dorre plaetsen*, zouden wy liever brengen tot het volgende vs. 15. het welk veel natuurlyker is, op deze wijs.

15. (*c*) Gy hebt eene fonteyne ende beke gekloven: *in dorre plaetsen*. Toen Israël door de dorre Woestijne omzworv, en gebrek had aen water, hebt Gy, tot tweemalen toe, fonteinen en beken uit de rotssteenen doen voortvloeijen: (*d*) gy hebt stercke rivieren uytgedroogt, toen Gy voor Israël eenen weg gebaend hebt, dwars door de rivier der Jordaen, die anders *gedurig* stroomt.

16. Trouwens, allerwegen in de natuur zien wy de proeven van Uw onbeperkt Alvermogen. De dagh is uwe, oock is de nacht uwe: (*e*) gy hebt het licht ende de sonne bereydt.

17. Gy hebt alle de palen der aerde gestelt: somer ende winter, die hebt gy geformeert. De beurtwisselende verandering van dag en nacht, van de onderscheidene jaersaisoenen, van vruchtbare en onvruchtbare tijden, en al wat op aerde voorvalt, hangt van uwen wenk en van uwe bestiering alleen en geheel af. 18. Ge-

(*c*) Exod. 17: 5, 6. Num. 20: 11. Ps. 105: 41. Jes. 48: 21.
(*d*) Jos. 3; 13, &c. (*e*) Gen. 1: 14, &c.

18. Gedenckt daerom, Almachtige God! hier aen; dat heidensche volken zich thans verstouten, om uwen grooten naem en uw gelievd volk smaedheid aen te doen. De vyant heeft niet slechts ons, maer ook den HEERE gesmaedt: ende een dwaes heidensch en afgodisch volck heeft uwen name gelastert.

19. En geeft aen het wilt gedierte de ziele uwer tortelduyve niet over: duld niet dat uw volk Israël, het welk zoo weerloos is als eene tortelduive, geheel verslonden worde door de Syriers, die in woede en roovzucht het wild gedierte gelijk zijn; den hoop of de menigte uwer elendigen Jooden, en vergeet niet in eeuwigheyt, gedenk aen ons volk in gunst, en haest u ter onzer behoudenis.

20. Aenschouwt het verbont: het welk Gy met ons volk hebt opgericht, vervul uwe belovten. Laet het blijken, dat Gy ons onder uwe onmiddelyke bescherming hebt aengenomen. — Het is meer dan tijd: want de duystere plaetsen des lants, de onderaerdsche holen en spelonken, zijn vol van Joden, die aldaer schuilplaetsen gezocht hebben tegen de verdrukkingen. Overal zijn wooningen van gewelt.

21. Laet den verdruckten, die zich gewapender hand tegen den geweldenaer verzetten, niet beschaemt wederkeeren uit den strijd: Laet den elendigen ende nootdruftigen uwen name prijsen over de zegeprael, met welke Gy hen begunstigen zult.

22. Staet op, o Godt, handhaev onze zaek, en twist uwe twistsake: onze zaek is uwe zaek, gedenckt der smaetheyt, [*die*] u van den dwasen [*wedervaert*] den gantschen dagh. Och duld dezelve niet langer.

23. Vergeet niet des hoogmoedigen geroeps uwer wederpartijders; het getier der gener die tegen u opstaen klimt gedueriglick op, hunne trotsheid en boosheid klimt hoe langs hoe hooger.

Omtrent de vervulling dezer Voorzegging, zal ik by Psalm 79. kortelyk iets naders aenmerken.

PSALM LXXV.

1. VOor den Opperſangmeeſter, Al-taſcheth. een Pſalm, een Liedt, voor Aſaph.

Over het woord *Al-taſcheth* zie men Pſ. 57: 1. — *Een Pſalm, een Lied* is een Dichtſtuk, geſchikt om gezongen en geſpeeld te worden.

Voor Aſaph. Wy vertalen het weder *van* ASAPH, en houden ASAPH, den tijdgenoot van DAVID, voor den Dichter van dit lied, die, door den Prophetiſchen Geest, toekomende dingen geſproken heeft.

Wy ontmoeten hier eenen Spreker, die God, met en uit naem van anderen, openlyk dankt voor groote en zeer merkwaerdige weldaden; en die verklaert, dat hy zich, in het waernemen van een ampt, het welk hem eerlang zou worden opgedragen, getrouw gedragen zoude.

Maer wie is deze Spreker? — Voor het naest zou ik aen den MESSIAS denken. — Het is waer, 'er doet zich, in dezen Pſalm, geen onderſcheidend kenmerk op van dien Godlyken perſoon; maer evenwel, alle de byzonderheden pasſen in vollen nadruk, en by uitnemendheid, in den mond van den MESSIAS, gelijk by de Uitbreiding nader blijken zal. — Anderen denken aen DAVID, SALOMO, HISKIAS, of eenen anderen braven Vorst; maer, zoo het ons toeſchijnt, kunnen veele gezegdens, op deze mannen, niet dan in eenen flauwen zin, worden te huis gebracht.

Het lied ſchetst zich in twee deelen.

I. In het eerſte deel, loovt eene groote menigte van geloovigen den HEER, over zeer merkwaerdige weldaden, welke zy ontvangen hadden vs. 2.

II. In het tweede deel, wordt de MESSIAS ſprekende ingevoerd, nadat hy aen Gods Rechtehand, tot Koning en Richter verheven was; verklarende hoe hy zich, in die waerdigheid, gedragen zoude vs. 3-11.

2. Wy loven u, o Godt, wy loven u openlyk, dat uwe naem naeby en allerwegen bekend geworden is: Door de prediking van het Euangelie, is uwe heerlykheid aën allen volken geopenbaerd: men vertelt uwe wonderen, allerwegen fpreekt men met blijde dankzegging van de groote daden, welke gy in de genade, en ter verzoening van zondaren, gewrocht hebt.

Vs. 3-11. *wordt de* MESSIAS, *onzes erachtens, fprekende ingevoerd. — Tot Koning en Richter verhoogd zijnde, verklaert hy in het algemeen, dat hy dit ampt getrouwelyk zou waernemen vs.* 3, 4.

3. Als ick het beftemde [*ampt*] fal ontfangen hebben; of liever *gewisfelyk ik zal het beftemde ontvangen*; die heerlykheid welke God mijn Vader my toegefchikt en beloovd heeft, zal ik zekerlyk erlangen. Ik zal tot Koning en Richter verhoogd worden, en fo drae ik tot die waerdigheid verheven ben, fal ick gantfch recht richten, en elk vergelden nae zijne daden.

4. Het lant Kanaan, ende alle fijne inwoonders, waren verfmolten: 'er is te vooren meermalen een tijd geweest, dat de ftaet van het Joodfche volk geheel beroerd was, en naer den ondergang neigde; [*maer*] ick hebbe fijne pilaren vaftgemaeckt, door mijn beftuur, heb ik het Joodfche volk doen in ftand blijven. Het ontbreekt my derhalven aen geene macht, om dit volk, wanneer het zich langer tegen my blijvt verharden, geheel te verdelgen. Sela!

Vs. 5, 6. *betuigt de* MESSIAS, *dat hy de Joden, by zijne omwandeling op aerde, tot ootmoed had opgewekt.*

5. Ick hebbe gefeyt tot de onfinnige; die trotfelyk op zich zelve vertrouwen: en weeft niet onfinnigh: verheft u niet langer door eenen dwazen hoogmoed, ende tot de godtloofe heb ik gezegd: En verhoo-

get den hoorn niet gelijk een trotsche stier, maer vernedert u voor den hoogen God.

6. En verhooget uwen hoorn niet om hooge: als of gy den hemel wildet bestormen, en spreeckt [*niet*] met stijven halse. Verhardt u niet langer in het ongeloov en de boosheid; stelt u niet gelijk aen woeste en ontembare dieren, welke hunne nekken onder het juk niet buigen willen.

Vs. 7, 8. *dringt de* MESSIAS *Zijne vermaning nader aen, uit aenmerking, dat het alleen aen God en Zijne bestiering staet, om menschen en volken te verhoogen.*

7. Verheft u niet langer, ongeloovige Joden. Verhardt u niet langer tegen den raed van God. Uw geluk staet alleen in de hand der Voorzienigheid. Want het verhoogen en [*komt*] niet uyt den oosten, noch uyt den westen, noch uyt de woestijne: Er is niets op de gansche aerde, of in eenigen oort der waereld, waervan de voorspoed en verhooging van menschen en volken afhangt.

8. Maer Godt mijn Vader, is de Oppermachtige Richter der waereld, die de lotgevallen der menschen bestiert, en elk vergeldt nae zijne daden, hy vernedert desen, ende verhoogt genen.

Eindelyk verklaert de MESSIAS, *dat God zijn Vader Hem, als verheerlykten Middelaer, het oordeel had overgegeven, en dat Hy deze zijne macht eerlang, in de verwoesting van Stad en Tempel, aen den hardnekkigen Joden zoude uitoeffenen, vs.* 9-11.

9. De tijd, dat de hardnekkige Joden op eene zeer geduchte wijs zullen gestraft worden, is naby. Want in des HEEREN hant is een beker, overvloejende van geduchte oordeelen, welken hy den godloozen zal laten uitdrinken; ende de wijn van zijne strafgerichten is beroert,

roert, vol van mengelinge, even als een vergivtigde drank, ende hy schenckt daer uyt: zoodat de vroomen 'er ook wel eens van proeven; doch alle godtloose der aerden, alle hardnekkige inwooners van Kanaan, sullen sijne droessemen uytsuygende drincken, en den geheelen last van Gods ontzachlyke gramschap gevoelen.

10. Ende ick die deze oordeelen zal uitvoeren, sal 't in eeuwigheyt verkondigen: en niet ophouden van het Joodsche volk te waerschouwen; ick sal ondertusschen den Godt Jacobs psalmsingen, omdat hy my de macht gegeven heeft, het gericht te houden.

11. Ende ick sal alle hoornen der godtloosen en der hardnekkige Joden, die zich weerbarstig tegen mijn Euangelie aenkanten, afhouwen door hen op het diepst te vernederen: daerentegen de hoornen des rechtveerdigen sullen verhoogt worden, wanneer de geloovigen, van de woede en vervolgingen der Joden, zullen bevrijd wezen.

PSALM. LXXVI.

1. EEn Psalm, een Liedt Asaphs, voor den Oppersangmeester, op Neginoth. Verg. Ps. 4: 1.

Wy vinden hier een lovlied, waerin God verheerlykt wordt, wegens eene groote verlossing aen zijn volk geschonken, uit de handen van zeer machtige vyanden. — Maer, welk eene verlossing wordt hier bedoeld? — Sommigen denken aen de wonderdadige nederlaeg van den Assyrischen Koning SANHERIB, ten tijde van HISKIAS 1 Kon. 18 en 19. 2 Chron. 37. en Jer. 37. een tweede aen de oordeelen over de Babyloniërs, Assyriers en Egyptenaren; een derde aen de verlossing van het Syrische juk, na den dood van ANTIOCHUS EPIPHANES; nog anderen brengen dit lied tot de dagen van het Nieuwe Testament. — Wy voegen ons by de eersten; en zijn van oordeel; dat ASAPH de nederlaeg van SANHE-

RIB, door den Prophetischen Geest, voorspeld hebbe; naedien alle de spreekwijzen zich uit die gebeurtenis zeer eigenaertig verklaren laten, gelijk by de Uitbreiding genoegzaem blijken zal.

Onzes erachtens, moet men zich eenen godvruchtigen voorganger verbeelden, die in dezen Psalm sprekende wordt ingevoerd, nadat de Assyriers verslagen waren, en de rust van het Joodsche land wederom was hersteld geworden.

De Spreker barst als het ware, op eenen zeer verhevenen toon uit, in den roem des HEEREN, welken hy op het sterkste uitmeet met verscheiden spraekwendingen; dan eens van, dan eens weder tot den HEER sprekende, dan eens anderen tot 's HEEREN lov opwekkende. — Men moet zich dezen Spreker verbeelden, in de vergadering der oprechten, die te zamen waren, om den HEER te loven.

Wy onderscheiden in dit lied twee deelen.

I. Eene lov vermelding van 's HEEREN daden, vs. 2-11.
II. Eene opwekking, tot gezette erkentenis van 's HEEREN Majesteit, vs. 12, 13.

2. Godt is onlangs, door het verleenen van eene gansch zeer merkwaerdige verlossing, op eene meer byzondere wijs bekent geworden in het Koningrijk van Juda: sijn naem is groot in Israël, voor zoo ver alle de Israëlieten nieuwe aenleiding gekregen hebben, om Gods Volmaektheden, byzonder zijne macht en goedheid, dankbaer op te merken.

3. Trouwens, God heeft eene zeer byzondere betrekking tot de Joden. Ende in Jerusalem, welke stad oudtijds Salem genaemd werd, is sijne hutte: ende sijne wooninge in Zion, binnen Jerusalem, op den berg Sion, woont God in zijn Heiligdom als in zijne Legertent.

4. Aldaer heeft hy verbroken de vyerige pijlen van den boge; welke als vuur schitterden, omdat zy van vooren met blinkend stael beslagen waren, als mede den schilt, ende het sweert, ende den krijgh der talrijke Assyriers, die voor Jerusalem gelegerd waren. Sela!

5. Gy zijt doorluchtiger van wegen de oneindige Vol-

Volmaektheden welke van u afstralen, [*ende*] heerlicker, vermids Gy boven alles verheven zijt, dan de roofbergen.

Wat zijn toch *roovbergen*? Eigenlyk staet 'er, *bergen des roovs*, dat is, bergen daer het roovgedierte huisvest, en werwaerds zy hunnen roov henen voeren. — Terwijl nu bergen zinbeelden zijn van Koningrijken en Vorstendommen, zoo beteekenen *roovbergen* zoodanige Heerschappyen, welker Vorsten zich toeleggen om andere volken te verdelgen, en zich met hunnen buit te verrijken. Wordt nu Ninive, de Hovstad van het Asfyrische Rijk, aengemerkt, als eene wooning der leeuwen, Nah. 2: 12, 13; en eene plaets van verzamelden roov vs. 9, 12, dan past de naem van *roovberg* zeer wel op het Asfyrisch Rijk; en vermids SANHERIB niet alleen was, maer zich noemde de groote Koning, en pochtte dat alle zijne Vorsten Koningen waren; zoodat Juda de geringste van die niet zou kunnen afkeeren, Jes. 10: 8. en 36: 9. Zoo kan hy met zijne onderhebbende Vorsten, die zich, als eene menigte van verscheurende dieren, op den roov toeleiden, te recht *roovbergen* heeten.

Maer, de God der Joden was evenwel *doorluchtiger en heerlyker dan deze roovbergen.* Juist het zelvde, dat HISKIA ter aenmoediging van het volk betuigde, 2 Chron. 32: 6-8. *Met ons is meer dan met hem. Met hem is een vleeschelyke arm, maer met ons is de* HEER *onze God, om ons te helpen en onze krijgen te krijgen.*

6. De stouthertige Asfyriers, die op hunne eigene macht betrouwden, zijn zelve berooft geworden; zoo doende is hun wedervaren het gene zy ons hadden toegedacht, sy hebben haren slaep gesluymert: in het geheel voor geen kwaed vrezende, toen zy door den slaenden Engel overvallen wierden; ende geene van de dappere mannen hebben hare handen gevonden. Zy waren derhalven zoo verbaesd, dat zy niet eens wisten wat zy deden.

7. Van uw schelden, en door uwe strafgerichten, O Godt Jacobs, is t'samen Krijgswagen ende het peert dat den ruiter voerde, ja de geheele vyandelyke Krijgsmacht, in den slaep des doods gesoncken.

8. Gy, o God! bezit eene oneindige Majesteit, vreeſlick zijt gy: ende wie uwer vyanden ſal voor uw aengeſichte beſtaen, van den tijt uwes toorns af? wie zal ontkomen, wanneer Gy uwe geduchte gramſchap begint te openbaren?

9. Gy deedt een oordeel hooren uyt den hemel: door ontzettende donderſlagen. Gy ſprakt: de aerde vreeſde, ende wert ſtille: zoodat niemand van hare inwooneren iets meer tegen Sion ondernemen durvde.

10. Als Godt opſtont ten oordeel, tegen de trotſche Asſyriers, om alle ſachtmoedige der aerden of *des lands* Kanaan te verloſſen, Sela!

11. Want de grimmigheyt des menſchen tegen God en zijn volk, ſal u loflick maken en gelegenheid geven, ter openbaring van uwe vreesſelyke Majesteit: het overblijfſel der grimmigheden ſult gy opbinden, en alle verdere vyandige pogingen beteugelen.

12. Doet geloften ende betaeltſe den HEERE uwen Godt, alle gy die rontom hem zijt: vooral gy Priesters en Levieten, die den zetel zijner Majesteit omringt! laten alle de Joden den HEER loven, en laetſe dien, die te vreeſen is, geſchencken van dankbaerheid brengen.

13. Die het gebied voert over het leven der menſchen, zelvs over dat der aenzienlykſten, die den geeſt der Vorſten als druyven affnijdt: die den Koningen der aerde vreeſlick is, door het ſtraffen van hunnen hoogmoed, dwinglandy, wreedheid en onderdrukking.

PSALM. LXXVII.

1. EEn Pſalm Aſaphs, voor den Opperſangmeeſter, over Jeduthun.

Over *Jeduthun*, verg. Pſ. 39: 1.

Dit lied behelst gebeden, overdenkingen, en werkzaemheden van eenen Godvruchtigen, die onder het gemis der Godlyke gunst, na lang vergeevsch geworsteld te hebben,

ben, zich eindelyk leert op te beuren, door eene behoorlyke overdenking van Gods macht en trouw, weleer aen het volk van Israël betoond, in de verlosſing uyt Egypte.

Sommigen pasſen dezen Pſalm toe, op de Babyloniſche gevangenis; anderen, op de tijden van ANTIOCHUS EPIPHANES; anderen, op de vervolgingen der Christen Kerk. — De tweede opvatting zou ons meest behagen, uit hoofde van de overeenſtemming, welke 'er is tusſchen dezen Pſalm en den voorgaenden LXXIVſten, zoodat het Joodſche volk onder de woede van Epiphanes, ſprekende inkome.

De Dichter bepaelt onze aendacht, by drie hoofdzaken.

I. By zijnen tegenwoordigen gemoedigden toeſtand, vs. 2.

II. By het mislukken van veele pogingen, welke hy had aengewend, om tot dien gemoedigden toeſtand te komen, vs. 3-10.

III. By de middelen, van welke hy zich met vrucht bediend had, om zich met een gemoedigd vertrouwen op den HEER te verlaten, vs. 11-21.

2. Mijne ſtemme is al biddende tot Godt; ende ick roepe in den nood geduurig tot Hem om hulp: mijne ſtemme is tot Godt, ende hy ſal de oore tot my neygen, om mijne gebeden gunstig te verhooren.

3. Ten dage mijner benaeuwtheyt ſocht ick den Heere met ernſtige gebeden; mijne hant was des nachts uytgeſtreckt, om een droevig misbaer te maken, ende en liet daervan niet af: mijne ziele weygerde getrooſt te worden.

4. Dacht' ick aen God, zoo als Hy, machtig en geducht, alle eer en hulde waerdig is, ſo maeckte ick een moedeloos miſbaer: peynſde ick over de verhevene deugden welke God eigen zijn, ſo wert mijne ziele overſtelpt van angst en benauwdheid. Sela!

5. Gy o God, hieldt mijne oogen wakende; het intrekken van uwe gunst benam my den ſlaep, ick was verſlagen, geheel radeloos, ende en ſprack niet, omdat ik den moed voor altoos had opgegeven.

6. Ick herinnerde my onder dat alles gelukkige tijden, en overdachte de dagen van oudts; in welke Gy zulke blijkbare proeven van uwe gunst aen uw volk gegeven hebt: ik dacht aen het gene 'er gebeurd is in de jaren der voorledene eeuwen.

7 Ick dachte aen mijn snarenspel, waerop ik voorheen blymoedig gewoon was te speelen, in der nacht overleyde ick in mijn herte; ende mijn geest ondersocht, welke uitnemende weldaden ik voorheen genoten hadde, en welke de redenen waren van mijnen tegenwoordigen treurigen toestand.

Deze redenen niet kunnende opspooren met mijn natuurlyk verstand, berstte ik menigmael dus uit:

8. Sal dan de Heere in eeuwigheden verstooten? zal hy zijne gramschap nimmer doen eindigen, ende voortaen niet meer goetgunstigh zijn?

9. Houdt sijne goedertierenheyt in eeuwigheyt op? heeft de vervulling van zijne toesegginge een eynde, van geslachte tot geslachte?

10. Heeft Godt vergeten en de gedachten ter zijde gesteld, om genadigh te zijn? heeft hy sijne barmhertigheden door toorne toegesloten? Sela!

11. Daer na toen ik alle de gemelde middelen te vergeevsch had aengewend, om mijn hart te bemoedigen, seyd' ick by my zelven; Dit woelen krenckt my en valt my bitter; [*maer*] de rechterhant des Allerhoogsten verandert.

Het laetste woord, het welk de Onzen door *verandert* overzetten, heeft twee zeer verschillende beteekenisfen. — Het geeft en *verandering* en *jaren* te kennen. Te weten, men kan het nemen voor een werkwoord, en dan zegt het veranderen; of voor een naemwoord, dan beteekent het jaren, gelijk het in den laetsten zin is voorgekomen, in het 6'e vers van dezen zelvden Psalm. — Niemand verwondere zich hier over; daer het ook zelvs in onze tael niet vreemd is, dat sommige woorden eene andere beteekenis hebben, wanneer zy als werkwoorden, en wederom eene andere, wanneer zy als naemwoorden voorkomen. Welk een onder-

scheid

fcheid is 'er tusfchen de woorden *fteelen* en *fteelen*, fchoon zy op dezelvde wijs gefchreven en uitgefproken worden; als een naemwoord, beteekent het fteelen van bloemen of vruchten, en als een werkwoord, iemand iets ontvreemden. Zoo is het ook gelegen met *zweeren* en *zweeren*; als een werkwoord zegt het, iets met eede bevestigen, en als een naemwoord, beteekent het etterbuilen.

Neemt men nu het Hebreeuwfche woord voor *jaren*, dan moet men 'er de uitdrukking, *ik zal gedenken*, uit vs. 12. inlasfchen; en dan is de zin deze: „ Met alle mijne woelin-„ gen kon ik niet tot rust komen, in tegendeel, ik kwelde „ mijne ziel geweldig; maer ik zal nu eenen geheel ande-„ ren weg inflaen, *ik zal gedenken aen de jaren van de rech-„ tehand des Allerhoogften*, aen die gezegende tijden, in „ welke de Allerhoogfte zijne Almacht, ten behoeve van „ ons volk, zoo blijkbaer geopenbaerd heeft." — Dan, het fchijnt ons eenvouwiger, en meer met het verband te ftrooken, wanneer men het Hebreeuwfche woord, met onze Overzetteren, als een werkwoord, neemt voor *veranderen*; en dan is de meening deze: „ *het veranderen is der rechte van den* „ *Allerhoogften*; hoe hoopeloos de ftaet der zaken ook „ wezen moge, Gods Alvermogen is onbeperkt, het ftaet „ aen zijne rechtehand, het hangt van zijn Alvermogen af, „ om eerlang eene gunstige omwending te geven."

12. Om tot eenen gemoedigden ftaet te geraken, zal ik dan mijne aendacht bepalen by de uitreddingen, welke de HEER, door zijn geweldig Alvermogen, zoo menigmalen aen ons volk gefchonken heeft. Ick fal der daden des HEEREN gedencken: welke hy, in voorige tijden, ten behoeve van ons volk verricht heeft? ja HEER, Israëls verlosfer in tijden van benauwdheid! ick fal gedencken uwer wonderen van oudts her;

13. Ende fal alle uwe almachtige wercken eerbiedig betrachten, ende van uwe daden dankbaer fpreken.

14. O Godt, uw wegh is in het heiligdom: alle de wegen van uwe Voorzienigheid zijn altoos volkomen heilig en rechtvaerdig! Elk behoort 'er zich, met eerbied

aen te onderwerpen, wie is een groot Godt, gelijck Godt? zijt gy niet alleen de Allerhoogste en Allesmachtige God, wie zou zich dan tegen u verzetten kunnen?

15. Gy zijt die Godt, die (*a*) wonder doet: gy hebt uwe sterckte bekent gemaeckt, en de roem uwer grootmachtige daden heeft zich alomme verspreidt onder de volcken.

16. Gy hebt uw volck Israël, door [*uwen*] machtigen arm uit Egypten verlost. Gy hebt de kinderen Jacobs ende Josephs, uit dat diensthuis, wonderdadig uitgeleidt. Sela!

17. (*b*) De wateren van de roode zee sagen u, en ondervonden Uw Alvermogen, o Godt, de wateren sagen u, sy beefden en vloden wech: oock waren de afgronden beroert, toen Gy voor uw volk eenen weg baende, dwars door den Arabischen Zeeboezen henen.

18. Toen Israël was doorgetrokken, heerschten de wateren weder om de Egyptenaren te verdelgen. By die gelegenheid ontstond 'er een verbazend onweder. (*c*) De dicke wolcken goten water uyt; de bovenste wolcken gaven geluyt: oock gingen uwe pijlen daer henen, in geduchte blixemen.

19. 't Geluyt uwes donders was in dit ronde; zoo ver men zien konde, de blicksemen verlichteden de werelt: de aerde wert beroert ende daverde:

20. Uw wegh was in de zee, ende uw padt in groote wateren: voor zoo ver Gy eenen weg baendet, dwars door de zee henen; ende uwe voetstappen en werden naderhand niet bekent, naedien de wederkeerende wateren den weg bedekten, door welken de Israëlieten waren heen gegaen.

21. Gy leyddet uw volck, onder de voortocht van de Wolkkolom, door de Woestijne, met dezelve zorg, (*d*) als een herder eene kudde leidt, door de hant van Mose ende Aaron.

Zoo

(*a*) Exod. 15: 11. (*b*) Exod. 14: 21. (*c*) Exod. 14: 24.
(*d*) Ps. 78: 52. ende 80: 2.

Zoo zeer hebt Gy Uwe Almacht aen Israël verheerlykt. Gy hebt nog dezelvde betrekking tot ons volk. Deze herinnering geeft my eenen genoegzamen grond om te hopen, dat Gy ook nu ons volk niet geheel verlaten, maer eerlang het licht uit de duisternis zult doen schijnen.

PSALM. LXXVIII.

HEt opschrivt leert ons, dat deze Psalm, door ASAPH, gedicht zy, die Matth. 13: 35. een Propheet genaemd wordt.

Dit lied behelst een geschiedkundig vertoog, van Gods machtige en rechtvaerdige, zoo wel als goedertierene en barmhartige handelingen, met zijn oude volk Israël; van dien tijd af dat Hy hen uit Egypteland voerde, tot dat DAVID den Throon van Israël beklommen had.

Uit de aenhaling van dezen Psalm Matth. 13: 35, mogen wy besluiten, dat de groote Leeraer der gerechtigheid, door den Propheet ASAPH, sprekende worde ingevoerd. — Dit staet althans by ons vast, ten aenzien van vs. 1, 2, hoe zeer anderen hier ASAPH, als een voorbeeld van CHRISTUS beschouwen. Of 'er ondertusschen van vs. 3. tot 72. andere sprekers voorkomen, die, als van den HEER zelven geleerd, in het veeltal, des HEEREN wegen vermelden, gelijk sommigen willen, laten wy in het midden; te meer omdat de zaek op het zelvde uitkomt.

Wy onderscheiden in dit lied, de voorrede en het vertoog zelvs.

I. De voorrede is, na het opschrivt, vervat vs. 1-4, welke sommigen zoo begrijpen, dat vs. 1, 2. de MESSIAS, maer vs. 3, 4. zijne leerlingen sprekende voorkomen.

II. Het vertoog zelvs vinden wy vs. 5-72.

A. Eerst worden Gods wegen met Israël vermeld, van

de verlosſing uit Egypten, tot de inleiding in Kanaan vs. 5-53. en

B. Daerna van de invoering in Kanaan, tot de Koninglyke regeering van DAVID vs. 54-72.

1. Een Onderwijſinge Aſaphs. O mijn volck Israël, tot het welk ik eene meer byzondere betrekking heb, neemt mijne leere ter ooren: ontvang mijne lesſen aendachtig en leergierig, door welke ik u den weg zal aenwijzen, om een wezenlyk en beſtendig geluk te erlangen. Gy alle, die tot het zaed van Israel behoort; neyget ulieder oore tot de redenen mijns monts, en maekt een betamelyk gebruik van mijne lesſen.

2. (a) Ick ſal mijnen mont opdoen met ſpreucken: ik wil vrymoedig ſpreken van de groote daden, welke de HEER, ten behoeve van Israël verricht heeft; en de zaek, met ſpreuken, met merkwaerdige voorbeelden, ophelderen: ick ſal verborgenheden overvloediglick uytſtorten, mijn mond zal zijn, gelijk een ſnel vlietende beek, en gebeurtenisſen voordragen, welke, als afbeeldingen van meer verhevene zaken, moeten beſchouwd worden. Op deze wijs zal ik, als de groote Leeraer der gerechtigheid, Gods machtige daden vermelden, van oudts her:

3. Ik zal niet ſpreken van twijffelachtige zaken, welke, met eenigen ſchijn, zouden kunnen betwist worden; maer van zekere gebeurtenisſen, omtrent welke geene bedenking vallen kan, Die wy gehoort hebben, ende wetenſe, met volle zekerheid, ende die onſe vaders, die 'er ooggetuigen van waren, ons vertelt hebben.

4. Wy ſullen 't niet verbergen voor hare kinderen, voor het navolgende geſlachte zorg dragen, dat de gedachtenis dezer merkwaerdige gebeurtenisſen niet verlooren rake. Wy zullen deze zaken openlyk vermelden, vertellende de loſlickheden de roemruchtige daden des HEEREN, door welke Hy zijne oneindige Volmaektheden zoo blijkbaer heeft bekend gemaekt; ende ſijne

(a) Pſalm 49: 5. Matth. 13: 35.

ſijne ſterckheyt, ende ſijne wonderen, die hy gedaen heeft.

II. Na deze voorrede volgt het vertoog zelvs.

A. In het eerste deel, waerin des HEEREN wegen met Israël vermeld worden, van de verlosſing uit Egypte tot de inleiding in Kanaan vs. 5-53. ontmoeten wy de volgende byzonderheden. (1). Eerst wordt de Wetgeving herinnerd, tegen welke Wet de Israëlieten zich groo telyks bezondigden vs. 5-11; (2). Daerna wordt aengetoond, hoe de Israëlieten, onaengezien des HEEREN wonderen en weldaden, hunnen God ſchroomelyk verzocht hadden vs. 12-20. (3). Verder hoe zy, over dit wangedrag, op eene vreeslyke wijs, geſtraft waren vs. 21-31. (4). Wijders hoe zy, des niet tegenſtaende, tegen den HEER, bleven zondigen, hoe zeer de HEER zijne goedheid openbaerde, zoodra zy zich ſlechts uitwendig bekeerden vs. 32-39. (5). Eindelyk ontmoeten wy de verſchillende wegen, welke de HEER, met Israël, in de woestijne, heeft ingeſlagen vs. 40-53.

5. De HEER heeft uitnemende weldaden aen Israël bewezen, nadat hy hen uit Egypten verlost had. (*b*) Want hy heeft eene getuygeniſſe opgericht in Jacob: op Sinai heeft Hy ons volk vereerd met de bekendmaking van die voorſchrivten, nae welke zy hun gedrag moesten inrichten, ende toen heeft hy eene wet geſtelt in Iſraël, die hy onſen vaderen geboden heeft; dat ſyſe haren kinderen ſouden bekent maken.

6. Op dat het navolgende geſlachte [*die*] Wet weten en hare geboden betrachten ſoude; de kinderen [*die*] geboren ſouden worden: [*ende*] ſouden opſtaen, ende vertellenſe wederom haren kinderen.

7. Ende dat ſy, uit aenmerking van Gods machtige en goedertierene daden, hare hope op Godt ſouden

(*b*) Deut. 4: 9. ende 6: 7.

ſtellen, ende Godts daden niet vergeten; maer ſijne geboden bewaren.

8. Ende dat ſy niet ſouden worden gelijck hare ongehoorzame vaders in de woestijne; een (c) wederhoorigh ende wederſpannigh geſlachte, een geſlachte, [*dat*] ſijn herte niet en richtede, om God in waerheid te dienen, ende welckes geeſt niet getrouw en was met Godt, naedien hunne Godsdienst alleen beſtond in geveinsde vertooningen.

9. De Israëlieten, die op dien tijd, toen de zetel van den Godsdienst en van de burgerlyke Regeering, in de ſtam van Ephraim was, gelijk onder de Richteren, toen de Tabernakel te Silo was, kinderen Ephraims konden genaemd worden; hebben de godlooze voetſtappen van hunne hardnekkige voorvaderen onbedachtzaem naegevolgd; als gewapende boogſchutters, keerden zy zich om ten dage des ſtrijts, zy gedroegen zich even zoo trouwloos, omtrend den HEER, als welgewapende krijgsknechten doen, wanneer zy zich tegen hunne legerhoofden verzetten.

10. Sy en hielden Godts verbont niet, ende weygerden te wandelen in ſijne wet.

11. Ende ſy maekten zich ſchuldig, aen eene verfoeilyke ondankbaerheid tegen den HEER. Zy vergaten ſijne daden; ende ſijne wonderen, die hy hen hadde doen ſien, en, ten hunnen behoeve, verricht had.

12. Voor hare vaderen hadde hy wonder op wonder gedaen; zoo in het bovenſte gedeelte van Egyptenlant, daer de hoofdſtad Memphis of Heliopolis gelegen was, als in het benedenſte gedeelte [*in*] den velde Zoans, naer den kant van den mond des Nyls.

13. (*d*) Hy kloofde de Roode zee, ende deed 'er haer doorgaen; ende de wateren deed' hy ſtaen als eenen hoop van weerskanten, tot dat de laetſte man den Arabiſchen oever bereikt had.

14. (*e*) Ende hy leyddeſe des daegs met eene wolcke; ende den gantſchen nacht met een licht des

(*c*) Exod. 32: 9. ende 33: 3, 5. ende 34: 9. Deut. 9: 6, 13. ende 31: 27. (*d*) Exod. 14: 21. (*e*) Exod. 13: 21. Pſ. 105: 39.

des vyers. Des daegs vertoonde zich de wolk, in welke de HEER, als de Leidsman van Israël, op eene meer byzondere wijs, tegenwoordig was, als een rook; en des nachts als een vuur.

15. (*f*) Hy kloofde de rotzsteenen in de dorre zand woestijne; om zijn dorstend volk water te verschaffen, ende drenckteſe overvloedigh, als [*uyt*] afgronden, en diepe waterkolken.

16. Want hy bracht ſtroomen voort uyt de ſteenrotze; ende deed' de wateren afdalen als rivieren.

17. Maer dit alles was nog niet genoeg, om het verſtokte hart der ondankbare Israëlieten te vermurwen. Nogh voeren ſy wijders voort tegen hem te ſondigen; verbitterende den Allerhoogſten in de dorre wildernisse.

18. Ende ſy verſochten Godt in haer herte; begeerende ſpijſe nae haren luſt: Offchoon de HEER hun ſpijsde met manna, het welk Hy uit den hemel deed nederdalen, begeerden zy, met een woest getier, vleesch te eten.

19. (*g*) Ende ſy ſpraken, al murmureerende, lasterlyke woorden, tegen Godt; ten blijke, dat zy zijn Alvermogen, van het welk zy zoo vele proeven gezien hadden, nog in twijffel trokken: want ſy ſeyden: Soude Godt eene tafel konnen toerichten in de woeſtijne? en die voorzien van alle begeerlyke ſpijzen, van welke wy, in Egyptenland, gewoon waren eenen vollen overvloed te hebben?

20. (*h*) Siet, hy heeft wel den rotzſteen geſlagen, dat 'er wateren uytvloeyden, ende beken overvloediglick uytbraken: maer zou hy machtig genoeg zijn, om ons allerlei ſoort van aengename ſpijzen, in deze huilende wildernisſen, te verſchaffen? ſoude hy

(*f*) Exod. 17: 6. Num. 20: 11. Pſ. 105: 41. 1 Cor. 10: 4. (*g*) Num. 11: 1, 4. (*h*) Exod. 17: 6. Num. 20: 11.

oock broot konnen geven? ſoude hy ſijnen volcke vleeſch konnen toebereyden?

21. (*i*) Daerom hoorde de HEERE, ende wert verbolgen: zoodra de HEER deze godlasterlyke woorden gehoord had, ontſtak zijn toorn aenſtonds, op eene zeer geduchte wijs: ende de weerbarstige Israëlieten ondervonden ook aenſtonds de geduchte uitwerkſelen der Goddelyke gramſchap; want een vyer wert ontſteken tegen Jacob, ende toorn gingh oock op tegen Iſraël.

Vergelijk Num. 11.

22. Die ſtraf, hoe ontzachlyk ook, hadden zy rechtvaerdig verdient; Om dat ſy in Godt niet en geloofden, ende op ſijn heyl en machtigen byſtand niet en vertrouwden,

23. De HEER toch had hen, van genoegzaem voedſel, op eene wonderdadige wijs verzorgd. Daer hy den wolcken van boven geboodt, ende de deuren des hemels opende; om het manna te doen nederdalen.

24. (*k*) Ende hy regende op hen het Man om te eten, ende gaf hen daerdoor wonderdadig brood en hemelſch koorn.

25. (*l*) Een yegelick at het broot der Machtigen, voor zoo ver dit manna meer geſchikt ſcheen, tot ſpijs van Engelen, dan van menſchen: hy ſondt hen teerkoſt, geduurende hunne reis door de woestijne, en dat tot volle verſadinge.

26. Evenwel voldeed God ook aen dat onnatuurlyk verzoek om vleesch. (*m*) Hy dreef den ooſten wint voort in den hemel, ende voerde den zuyden wint aen door ſijne ſterckte;

27. Ende regende op hen vleeſch van kwakkelen, zoo overvloedig, als ſtof, ende gevleugelt gevogelte als zant der zeen;

28. Ende de HEER gav Israël volop van dit vleesch. Hy dede 't vallen in 't midden ſijns legers, rontom ſijne wooningen.

29. Doe

(*i*) Num. 11: 1, &c. (*k*) Exod. 16: 14. (*l*) Joh. 6: 31. 1 Cor. 10: 3. (*m*) Num. 11: 31.

29. Doe aten sy gulzig, ende werden seer sadt: so dat hy hen haren lust toebrachte.

30. Sy en waren nogh niet vervreemdet van haren lust, hunne onverzadelyke gulzigheid nam nog geduurig toe. Dit vertoornde den HEER geweldig; hare spijse was nogh in haren mont: het vleesch zat nog tusschen hunne tanden:

31. (*n*) Als Godts toorn tegen hen opgingh, dat hy van hare vetste doodde, ende de uytgelesene Israëls nedervelde.

Vergelijk weder Num. 11.

32. Boven en niet tegenstaende dit alles sondigden sy nogh by aenhoudendheid. Binnen korten murmureerden zy weder, op eene hemeltergende wijs, toen de verspieders, uit Kanaan, waren terug gekomen, ende en geloofden nog niet, lieten zich nog niet bewegen, om op den HEER te vertrouwen, door alle sijne wonderen.

33. Dies deed' hy hare dagen vergaen in ydelheyt, ende verdwijnen, als een damp. Zy eindigden, door een schroomelyk oordeel, hare jaren in verschrickinge. Zie Num. 13, 14.

34. Als hyse doodde en in de woestijne deed omkomen, so vraegden sy, die het volgend geslacht uitmaekten, nae hem; ende keerden weder tot den HEER, ende sochten Godt vroegh;

35. Ende gedachten, dat Godt haer rotzsteen was, op wien zy veilig vertrouwen konden, ende dat Godt de Allerhoogste haer verlosser ware.

36. Ende, met dit alles, was hunne bekeering geenzins oprecht; het was slechts eene uitwendige en geveinsde vertooning: zy zochten den Alwetenden te misleiden; sy vleyden hem met haren monde; ende logen hem met hare tonge.

37. Want haer herte en was niet recht met hem; ende sy en waren niet getrouw in sijn verbont.

(*a*) Num. 11: 33. 1 Cor. 10: 5.

38. Doch hy, barmhertigh zijnde, verfoende de ongerechtigheyt, ende en verdorffe niet: Hy vergav hunne misdaed, in zoo ver, dat hy dezen trouwlozen hoop niet verdelgde; maer hy wendde dickwijls fijnen toorn af, ende en weckte fijne gantfche grimmigheyt niet op, de blijken van zijne gramfchap waren geduurig vermengd, met kennelyke proeven van goedertierenheid.

39. Ende hy dachte, dat fy vleefch waren: dat hy, met zwakke menfchen, niet al te geftreng moest handelen; gelijk aen een wint die henen gaet ende niet wederkeert.

40. Hoe dickwijls, en op welke fchroomelyke wijzen, verbitterden fy den HEER, en tergden hem, met hunne zonden, in de Arabifche woeftijne, in welke zy veertig jaren omdoolden! hoe dikwijls deden zy hem, door hunne murmureeringen, fmerte aen in de gemelde wilderniffe!

41. Want fy quamen al weder, zy hervatten hun wangedrag geduurig, ende verfochten Godt; door zijn Alvermogen, waervan zy zoo vele proeven gezien hadden, by herhaling, op den toets te zetten: ende zy ftelden den Heyligen Ifraëls een perck, zy fchreven den HEER voor, wat hy doen en laten moest, als of zy de Wetgevers waren van den Allerhoogften.

42. Sy en dachten niet aen fijne hant; zy vergaten zijne machtige daden; zy dachten in het geheel niet, aen den dagh, doe hyfe uit het geweld van Pharao den grimmigen wederpartijder verlofte.

43. Hoe hy fijne teeckenen, de bewijzen van zijne macht ftelde in Egypten; ende fijne wonderheden in den velde Zoans: Vergel. vs. 12.

44. (o) Ende zy gedachten niet, hoe de HEER in Egypte hare vloeden in bloet veranderde; ende hare groote ftroomen tot bloed maekte, op dat fy niet en fouden drincken.

45. (p) Hy fondt eene vermenginge van ongedierte

(o) Exod. 7: 20. (p) Exod. 8: 24.

dierte en luizen Ps. 105: 31. onder haer, dat haer verteerde en eene geduurige onrust veroorzaekte: ende (q) vorschen, die haer verdorven, alles met eenen vuilen stank vervullende.

46. (r) Ende hy gaf haer gewas den kruytworm en de kevers Ps. 105: 34; ende haren arbeyt, de vrucht van hun ploegen en zaeijen, den sprinckhaen.

47. (s) Hy doodde haren wijnstock door den hagel; ende hare wilde vijgeboomen door vyerigen hagelsteen, door zwaren hagel, verzeld met verschriklyken blixem.

48. Oock gaf hy haer vee den hagel over; ende hare beesten den vyerigen kolen des blixems.

49. Hy sondt onder hen de hittigheyt sijns toorns, verbolgenheyt, ende verstoortheyt, ende benaeuwtheyt; [*met*] uytsendinge der boden van veel quaets.

Hier worden verscheidene woorden op een gestapeld, om het ontzachlyke van die wonderdadige plagen aftetee-kenen. — *De hittigheid van Gods toorn* beteekent het uitwerksel van Gods geduchte gramschap. Het woord *verbolgenheid* beteekent eigenlyk eene opbruisching, als van eenen vloed, die zijne oevers overstroomt. *Verstoordheid* beteekent het schuim, als van eenen kokenden pot. Het woord *benauwdheid* beteekent de jaloezy, den hoogsten trap der grimmigheid, wegens geschonden eer. — De uitwerksels van deze zijne gramschap zond de HEER in Egypte; ten blijke dat het geene toevallige rampen waren, maer rechtvaerdige straffen. — De *boden van veel kwaed* kunnen de rampen zelve beduiden.

50. De betooning van Gods gramschap was wel ontzachlyk, maer evenwel niet onbesuisd. Hy woegh een padt, voor sijnen toorn; Hy ging geregeld, en als by eene gepaste afweging, te werk, in zijne strafgerichten. Ook droeg de HEER zorg, dat zijn volk Israël niet benadeeld wierd. Hy sloeg de Egyptenaren, op eene vreesse-

(q) Exod. 8: 6. (r) Exod. 10: 13. (s) Exod. 9: 23.

lyke wijs, en hy en onttrock hare ziele niet van den doot: hunne rampen eindigden in eenen geheelen ondergang, ende (*t*) haer gedierte gaf hy aen de pestilentie over.

51. (*v*) Ende hy sloegh al het eerstgeboren in Egypten; zoo van de menschen, als van de beesten, hy sloeg alle de eerstgeboorenen, die het beginsel der krachten uitmaekten, in alle de tenten der Egyptenaren, die nakomelingen Chams waren, terwijl de Israëlieten verschoond bleven.

52. Ende, in tegendeel, ten aenzien van Israël, gedroeg zich de HEER, als een getrouw herder; hy voerde sijn volck, in de wolkkolom, door den dienst van Mose en Aaron, uit Egypten, als schapen; ende leyddese als eene kudde, in de woestijne.

53. Ja hy leyddese sekerlick en veilig, so datse niet meer en vreesden voor de Egyptenaren: (*x*) want de Roode zee hadde hare vyanden overdeckt, nadat zy 'er waren doorgegaen.

54. Ende hy brachtse tot in Kanaan, het welk de HEER geschikt had, tot de lantpale sijner heyligheyt, alwaer Hy voornemens was zijn Heiligdom te plaetsen: ja de HEER bracht hen tot desen bergh Sion, [*dien*] sijne rechterhant verkregen heeft, voor zoo ver hy de godlooze inwooners, die de maet van hunne ongerechtigheid vervuld hadden, door zijn Alvermogen, verdreven heeft.

55. Ende hy verdreef voor haer aengesichte de afgodische en grouwzame Heydenen, Hy gav dit land aen den Israëlieten in bezitting, ende deedse vallen (*y*) in 't snoer [*harer*] erffenisse; Josua had alreeds het land door snoeren afgedeeld, en elks ervdeel door het lot aengewezen; en de HEER deed elk eene stam nedervallen, juist in dat aengewezen ervdeel ende hy deed' de stammen Israëls in hare tenten veilig woonen.

56. Maer, in weerwil van alle de uitnemende weldaden,

(*t*) Exod. 9: 6. (*v*) Exod. 12: 29. (*x*) Exod. 14: 27, 28. ende 15: 10. (*y*) Jos. 13: 7. Psalm 136: 21, 22.

den, bleven zy nog even hardnekkig: want ſy verſochten ende verbitterden Godt den Allerhoogſten op nieuws; ende en onderhielden ſijne getuygeniſſen niet.

57. Ende ſy weecken te rugge van God, en verlieten zijnen dienst; ende handelden trouwlooslick, gelijck hare vaders, gevende die eer en hulde, welke Gode alleen toekomt, aen nietige ſchepſelen: ſy zijn omgekeert, als een bedrieglicke boge, zy kanteden zich, met alle hunne vermogens, vyandig tegen den HEER aen.

58. Ende ſy verweckten hem tot toorn door hare hoogten, op welke zy offerden, en door het plegen van eigenwilligen Godsdienst; (z) ende verweckten hem tot yver door hare geſnedene afgodsbeelden.

59. Godt hoorde 't. Het had lang geſchenen, als of God deze gruwelen niet opmerkte: maer ten laetſten gav hy 'er blijken van, ende hy wert zeer verbolgen; ende verſmaedde Iſraël ſeer, door hen neder te ſtorten, in eenen ſtaet van de allerlaegſte verachting.

60. Dies verliet hy den Tabernakel te Silo; Nadat het land voor Israël onderworpen was, werd de tent der zamenkomſte eerst geplaetst te Silo, eene Stad in Ephraim Joſ. 18: 1. Daer was de HEER, op eene byzondere wijs, tegenwoordig; daer vroeg men het aengezicht des HEEREN, door de Urim en Thummim.. Doch toen Israël het grootelyks verdorven had, *verliet de* HEER *dien Tabernakel*, door het onttrekken van zijne tegenwoordigheid, en het inhouden van zijne antwoorden; gelijk althans, in Samuels tijd, het woord des HEEREN was dierbaer geworden 1 Sam. 3: 1. Zoo doende verliet de HEER de Tente, [*die*] hy tot eene wooninge geſtelt hadde onder de menſchen.

61. (*a*) Ende hy gaf eindelyk zelvs ſijne ſterckte, de Verbonds-Ark, het zichtbaer teeken van zijne allesvermo-

(*z*) Deuter. 32: 16, 21. (*a*) 1 Sam. 4: 10, 11.

gende tegenwoordigheid, in de gevanckenisse by de onbesnedene Philistijnen; ende sijne heerlickheyt het voornaemste cieraed van het Heiligdom, gav hy in de hant des wederpartijders.

62. Ende hy leverde sijn volck over ten sweerde, om verslagen te worden; ende wert verbolgen tegen sijne erffenisse. Zijn toorn was, als een overlopende beek, zoodat hy de Philistijnen gebruikte tot roeden, om Israël, het volk van zijn ervdeel en byzonder eigendom, op eene geduchte wijze te straffen.

63. Het oorlogs vyer verteerde hare beste en uitgelezene jongelingen; ende hare jonge dochters, wel eer zoo sterk gezocht, en werden, door de zware nederlaeg, niet gepresen, 'er bleven nauwlyks jongelingen over, om haer ten echt te begeeren.

64. (*b*) Hare Priesters zelve, Hophni en Pinehas, de zoonen van Eli, vielen door 't sweert; ende hare weduwen en weenden niet, vermids zy, door hun slecht gedrag, in verachting gekomen waren. Vergelijk 1 Sam. 2-4.

65. Ten laetsten evenwel ontfermde zich de HEER weder over zijn volk. Doe ontwaeckte de Heere, als een slapende; als een helt die juycht van den wijn.

Deze spreekwijzen zijn zonderling: evenwel behelzen zy niets aenstootelyks. — Het geheele voorstel is verbloemd. In het gemeen leert het; dat de HEER, die, geduurende eenen geruimen tijd, gescheenen had, zich de zaek van zijn volk niet aen te trekken, en hen aen de macht hunner vyanden over te laten, nu van weg veranderde. — De HEER, schoon hy nooit slaept noch sluimert Ps. 44: 24. 59: 6. wordt gezegd te *ontwaken*, wanneer hy zich de zaken van zijn volk wederom van nieuws aentrekt. — De HEER *ontwaekte als een slapende*. Een arbeider, van het werk vermoeid, begeevt zich ter ruste; maer ontwakende hervat hy zijn werk, en neemt het op, daer hy het gelaten had. Zoo deed ook de HEER; nadat hy zijn volk,

(*b*) 1 Sam. 4: 11, 18, 19.

volk, eenen geruimen tijd, onder de macht der vyanden gelaten had, begon hy nu wederom voor het zelve te zorgen. — *De* HEER *ontwaekte als een held, die juicht van den wijn.* Een held, een dapper Krijgsman, nadat hy zich, door eenen zwaren ſtrijd afgemat, weder met ſpijs en drank verkwikt heeft, gaet den vyand op nieuws, zonder eenig gevaer te vreezen, al juichende te gemoet. Even zoo deed ook de HEER; Hy maekte zich, als een kloekmoedig held op, ter verloſſing van zijn volk.

66. (*c*) Ende hy ſloegh ſijne wederpartijders aen 't achterſte; hy deed' hen eeuwige ſmaetheyt aen.

Hier wordt blijkbaer geoogd, op de zware rampen, welke de HEER den Philiſtijnen toebracht. — Maer het is zoo zeker niet, hoe de byzondere ſpreekwijzen moeten worden opgevat. Zy ſchijnen te kunnen verklaerd worden, uit 1 Sam. 7, alwaer wy lezen, hoe de HEER de Philiſtijnen, zijne wederpartijders ſloeg, toen zy optrokken tegen Israël; hen achterwaerds drijvende, door den donder zijner mogendheid, zoodat zy de vlucht namen, en, met ſmaed en ſchande, moesten aftrekken.

Anders zou men het verklaren kunnen, van de ſpenen, met welke zy bezocht werden; en waervan zy afbeeldingen, op raed van hunne Priesteren, tot eene eeuwige ſmaed, in een gouden kistjen, met de Ark wederzonden.

67. Doch evenwel de HEER bracht de Verbonds-Ark niet weder, in hare voorige verblijvplaets te Silo, behoorende tot de ſtam van Ephraim, hy verwierp de Tente Joſephs; ende den ſtam Ephraims en verkoos hy niet, om aldaer zijn Heiligdom te plaetſen. Door eene verborgene leiding beſtuurd, brachten de koeijen de Verbonds-Ark, naer Beth-ſemes in Juda 1 Sam. 6: 9; daerna werd zy overgebracht naer Kiriath Jearim, op de grenzen van Juda en Benjamin 1 Sam. 7: 1, en bleev 'er eenen geruimen tijd, tot dat David, in 't eerste jaer zijner regee-

(*c*) 1 Sam. 5: 6. ende 6: 4.

ring over geheel Israël, die naer Jerusalem opvoerde; en in al dien tusschentijd was de Tabernakel beroovd van de Arke. Vergelijk het gezegde by 1 Sam. 7: 2.

68. Maer hy verkoos den stam Juda, tot den zetel van den plechtigen Godsdienst; en wel bepaeldelyk den bergh Zion, dien hy lief hadde, en tot zijne woonplaets verkozen had.

69. Ende hy bouwde sijn heyligdom als hoogten; Door Salomo liet de HEER den Tempel bouwen, volgens het plan reeds aen DAVID bekend gemaekt; en wel *als hoogten*, voor zoo ver de Tempel veel hooger en prachtiger was, dan de Tabernakel. Dezen Tempel had de HEER geschikt tot eene onbeweeglyke wooning, en in zoo ver was dit gebouw als de aerde, die hy gegrondt heeft in eeuwigheyt.

70. (*d*) Ende hy verkoos sijnen knecht David, die den HEER van zijne vroege jeugd oprechtelyk diende, tot Koning van Israël; ende nam hem van de schaepskoyen zijnes Vaders. Van SAUL wordt in het geheel niet gesproken; die alleen maer diende, om DAVID eene oeffenschool te verschaffen, in 't welke hy werd bekwaem gemaekt, tot de Regeering over Gods volk.

71. Van achter de soogende [*schapen*], daer hy gewoon was, een nauwkeurig opzicht te houden, om met dit zwakke vee, nae den gang van het werk te handelen, deed' hy hem komen, (*e*) om te weyden Jacob sijn volck, ende Israël sijne erffenisse, als een godvruchtig Vorst en Koning, met beleid en zachtmoedigheid.

72. Oock heeft hy aen het oogmerk beantwoord, waertoe hy van God geroepen was: naerdien hyse geweydt heeft; nae de oprechtigheyt sijnes herten; ende heeftse geleydt met een seer verstandigh beleyt sijner handen.

PSALM.

(*d*) 1 Sam. 16: 11. 2 Sam. 7: 8. (*e*) 2 Sam. 5: 2. 1 Chron. 11: 2.

PSALM. LXXIX.

IN dezen Pſalm, komen eenige godvruchtige ſprekers voor: die bitterlyk klagen, over eene grouwzame verwoesting, welke wreede vyanden, in den Joodſchen Kerk- en Burgerſtaet, hadden aengericht, en over den hoon die hun deswegen van hunne vyanden werd aengedaen; gepaerd met een ootmoedig gebed tot den HEER, dat hy de ſchroomelyke rampen van zijn volk wilde doen eindigen.

Maer welk eene vervolging wordt hier bedoeld? Heeft ASAPH het oog op eene voorledene, tegenwoordige of toekomende gebeurtenis? — Hy ſpreekt zekerlyk niet van gebeurtenisſen, welke in voorige tijden waren voorgevallen. Het is waer, *de Heidenen* waren meermalen *in Gods ervenis gevallen*, gelijk 'er vs. 1. gezegd wordt, gelijk ten tijde der Richteren, vooral onder ELI en SAMUEL; maer, toen was Jeruſalem nog de hoofdſtad niet geworden, noch de Tempel gebouwd, gelijk de zaek vs. 1. wordt voorgeſteld. Daerboven, wordt de wraek van God over de verwoestende Heidenen en hoonende nabuuren vs. 9-12, niet als voorleden, maer als toekomſtig voorgeſteld. — Ook kan ASAPH niet op gebeurtenisſen van zijnen tijd gezien hebben. In DAVIDS tijd immers, zijn de Heidenen niet in Gods ervenis gevallen, noch hebben *Jeruſalem tot ſteenhoopen geſteld*, noch *de Tempel*, die toen nog niet gebouwd was, *verontreinigd*, gelijk vs. 1. gezegd wordt. — Hy moet derhalven, als Propheet, van toekomſtige zaken geſproken hebben.

Maer welk eene bepaelde toekomende gebeurtenis, heeft ASAPH hier afgeteekend? — Vier verwoestingen komen hier in aenmerking; of die der Asſyriers, vooral onder SANHERIB, of de Babyloniſche onder NEBUCADNEZAR, of die onder den Syriſchen Koning ANTIOCHUS EPIPHANES en zijne opvolgeren, of de ſchroomelyke verwoesting van Jeruſalem, door de Romeinen onder VESPASIANUS.

De eerste verwoesting kan hier niet bedoeld zijn; omdat deze alleen het Rijk der X Stammen betrof, en niet dat van Juda. Het is waer, SANHERIB heeft ook eenen inval gedaen in Juda, en zelvs de hoofdstad Jerusalem belegerd: maer evenwel hy heeft *Jerusalem* geenszins *tot eenen steenhoop gemaekt*, noch *den Tempel verontreinigd*; door Gods hand in tegendeel, is zijn leger voor Jerusalem verdelgd geworden.

De Babylonische verwoesting, schijnt meer in aenmerking te komen; toen is *Jerusalem tot steenhoopen gesteld* vs. 1. toen is 'er zeer veel bloed vergoten vs. 3, deze verwoesting heeft lang geduurd vs. 5, de gevangenen vs. 11. zouden de gevangelyk wechgevoerden naer Babel beteekenen kunnen, en het gebed vs. 6, 7. komt bykans woordelyk overeen met dat van JEREMIAS, om de Godlyke wraek over de Babyloniërs Jer. 10: 25. — Dan, met dit alles, zijn 'er byzonderheden in dezen Psalm, welke op de Babylonische gevangenis niet kunnen worden toegepast. De Babyloniërs hebben den Tempel geheel verwoest; maer hier wordt slechts van eene *verontreiniging* gesproken vs. 1. Het is waer, vs. 7. lezen wy wel, *zy hebben zijne heerlyke wooning verwoest*; maer daer wordt de heerlyke wooning bedoeld, niet van God, maer van Israël. — Ook hebben de Babyloniërs zoo niet gewoedt, als vs. 2, 3. gezegd wordt. Nergens lezen wy, dat zy zoo een schroomelyk en ongemeen bloedbad hebben aengericht; noch dat hunne woede, zoo byzonder, omtrent Gods knechten en gunstgenooten verkeerd hebbe, dat zy hunne doode lichamen onbegraven lieten liggen, zoodat zy het gevogelte en gedierte tot spijs waren. — In Babel zijn de gevangene Joden, over 't geheel, vry heusselyk bejegend; dit komt niet wel overeen met vs. 11. daer de gevangenen *kinderen des doods* genaemd worden. — De Sprekers komen hier voor, als zich bevindende in het verwoeste land vs. 4, 10, 11, maer, ten tijde der Babylonische gevangenis, verkeerden de wechgevoerde Joden in het land der Chaldeen. — Eindelyk, de Babylonische gevangenis was een rechtvaerdige straf over 't volk; maer deze bidders doen hunne rampen voorkomen als eene zware beproeving, in welke de eer van Gods naem hun een pleitgrond om redding opleverde.

Veele

Veele byzonderheden in dezen Psalm, pasfen zeer wel op de Romeinsche verwoesting onder VESPASIANUS; toen werd de Tempel t'eenemael verontreinigd, en Jerusalem gesteld tot eenen steenhoop vs. 1, toen werd 'er een ysfelyk bloedbad aengericht vs. 3; toen werdt de lievlyke wooning der Joden geheel verwoest vs. 7; en die verwoesting had eene alleruiterste versmading ten gevolge vs. 4, welke tot op den huidigen dag nog voortduurt. — Ondertusschen wordt dit begrip genoegzaem wederlegd, door de volgende aenmerkingen: — De hardnekkige Joden, tegen welke de woede der Romeinen was ingericht, konden vs. 2. *Gods knechten* en *gunstgenooten* niet genaemd worden. Daerenboven, hoe konden de Joden, in dien tijd, op eenigen grond bidden, om verlossing uit die rampen, en die bede door de eer van Gods naem aendringen vs. 9? daer immers de eer van Gods naem deze uiterste verwoesting vorderde.

Er blijvt derhalven niets anders over, dan de rampstaet die het Joodsche volk, door de Seleuciden of Syrische Koningen, onder ANTIOCHUS EPIPHANES en zijne opvolgeren, is overgekomen. — Trouwens, alle de gezegden in dezen Psalm, laten zich, uit deze onderstelling, by uitnemendheid wel verklaren — Ook stemt de inhoud van dit lied blijkbaer overeen, met Psalm 74, in welken dezelvde gebeurtenis bedoeld wordt. — Voeg 'er by, dat de Schrijver van het eerste boek der MACCABEEN, kap. 7: 16. het 2de en 3de vers van dezen Psalm, op dat hachlyk tijdgewricht toepasse. Schoon nu het gezach van dien Schrijver niet genoeg beslissche, zoo wijst het evenwel aen, dat hy eene ongemeene gelijkheid, tusschen den gemelden rampspoed der Joden, en het gene in dezen Psalm gezegd wordt, hebbe opgemerkt.

Nae ons inzien derhalven, heeft ASAPH, door den Prophetischen Geest voorgelicht, de godvruchtige Joden sprekende ingevoerd, die onder de Syrische vervolgingen leven zouden.

I. Eerst doen zy hun beklag by den HEER, over de treurige omstandigheden, in welke zy geplaetst waren, vs. 1-4.

II. Daernae bidden zy, dat Hy zijne gramschap van zijn volk wilde afwenden, en tot de verwoestende vyanden overbrengen, vs. 5-7.

III. Vervolgens, smeeken zy om verlossing uit de hand hunner vyanden, en Gods wraek over hunne hoonende nabuuren, vs. 8-12.

IV. Zy besluiten eindelyk, met eene hartgrondige gelovte, vs. 13.

1. Een Psalm Asaphs. O Godt, onreine en afgodische Heydenen zijn, door eenen onverwachten vyandelyken inval, gekomen in ons land, het land van uwe erffenisse: het welk Gy, tot de plaets van uwe byzondere tegenwoordigheid, geheiligd hebt; met eenen toeleg, om het zelve te overrompelen en in te nemen: sy hebben den Tempel uwer heyligheyt verontreynigt; zy hebben niet alleen hunne onreine handen aen dit Heiligdom geslagen; maer het ook beroovd van deszelvs schatten, cieraden, en gereedschappen; sy hebben Jerusalem tot steenhoopen gestelt, de gansche stad is vol van puin- en steenhoopen; daer de muuren, met de voornaemste huizen en paleizen, zijn omver gehaeid.

2. De woede en de wreedheid van onze vyanden kent pael noch perk. Sy hebben de doode lichamen uwer knechten onbegraven laten liggen, en zoo doende aen 't gevogelte des hemels tot spijse gegeven; het vleesch uwer gunstgenooten aen 't gedierte des lants.

Onder de benaming van *Gods knechten* en *gunstgenooten*, kan men de Joden in het algemeen verstaen, die zich gezettelyk hielden aen den Vaderlyken Godsdienst. Anders zou men de uitdrukkingen zoo kunnen onderscheiden, dat Gods *knechten* de dienaren van het Heiligdom, en zijne *gunstgenooten* de gemeene Joden beteekenen. — Mogelyk moeten wy nog meer bepaeld, aen zulke Joden denken, die boven anderen, in verkleevdheid aen den Godsdienst uitmuntten, en in den tijd welken hier bedoeld wordt, den naem dragen van CHASIDEEN of ASSIDEEN, by welke zich de Maccabeesche helden naderhand gevoegd hebben.

3. Sy hebben een allerysselykst bloedbad onder de Joden aengericht, en haer bloet rontom Jerusalem als water vergoten, ende daer en was niemant diese begroef, vermids de vyanden wreedaertig genoeg waren, om de begraving der vermoorde Joden, met geweld te verhinderen.

4. (*a*) Wy die eertijds zulk een beroemd volk uitmaekten, zijn nu onsen nabueren, den omliggenden Heidenen, tot eene smaetheyt geworden; een spot ende schimp dien, die rontom ons zijn.

5. (*b*) Hoe lange, HEERE? zullen onze deerlyke mishandelingen en smaedheden, onder welke wy reeds eenen geruimen tijd gezucht hebben, nog duuren? sult gy eeuwiglick toornen? sal uw yver over ons altoos als vyer branden?

6. (*c*) Stort de geduchte uitwerkselen van uwe grimmigheyt als eenen vuurgloed uyt over de Heydenen, die u niet en kennen; ende over de afgodische Koninckrijcken, die uwen naem niet aenroepen.

7. Want men heeft het nageslacht van uwen getrouwen knecht Jacob opgegeten; aengevallen, en als eene smakelyke spijs opgeslokt; ende sy hebben Kanaan en deszelvs hoofdstad Jerusalem, sijne lieflicke wooninge verwoestet.

8. (*d*) Gedenckt ons de voorige misdaden niet; welke ons volk, nà de Babylonische gevangenis, schoon van de afgodery gezuiverd, bedreven heeft; haest u ter onzer hulpe, laet uwe barmhertigheden ons voorkomen: laten wy de uitwerkselen van uwe ontferming zien en ondervinden: want wy zijn seer dunne geworden, zeer gering in getal en in vermogen, zoodat wy bykans tot niet gebracht zijn.

9. Helpt ons, o Godt onses heyls, die onze Vaderen zoo menigmalen verlost hebt! doe het ter oorsake van de eere uwes naems: of *om het woord der eere van uwen*

(*a*) Ps. 44: 14. ende 80: 7. (*b*) Psalm 89: 47. (*c*) Jer. 10: 25. (*d*) Jes. 64: 9.

naem. Gy immers, ô getrouwe God! hebt zoo veele *woorden* van belovten tot ons volk gesproken, welke niet onvervuld blijven kunnen. Ook vordert het de eer van uwen grooten naem, die, wanneer Gy ons geheel varen liet, onder de Heidenen zoude gelasterd worden: ende daerom reddet ons, ende doet versoeninge over onse sonden, om uwes naems wille.

10. Waerom souden de Heydenen seggen; Waer is haer Godt? de God der Joden is niet langer machtig, om zijn volk uit onze handen te redden? Neen, laet de wrake des vergotenen bloets uwer knechten onder de Heydenen voor onse oogen bekent worden. Laet het blijken, dat Gy het vergoten bloed van ons volk, aen de wreede Heidenen die het vermoord hebben, wilt wreken.

11. Laet het gekerm der gevangenen, die zich bevinden onder een onderdrukkend juk van slaverny, onder de overheersching van eenen geweldigen dwingeland, verg. Job 3: 18. voor uw aenschijn komen: laet het met ontferming van u worden aengehoord: behoudt overigh de kinderen des doots, die telken oogenblik aen de bloeddorst van den onderdrukkenden vyand bloot staen, nae de grootheyt uwes arms, en het onbepaelde van uw Alvermogen.

12. Ende geeft onsen naebueren den Heidenschen volken, die rondom ons woonen, sevenvoudigh weder in haren schoot haren smaet, daer mede sy u, o Heere, gesmadet hebben. Laet de smaed welken zy u hebben aengedaen, in eene zeer overvloedige mate, op hunnen kop wederkeeren.

13. So sullen wy, uw volck in eene byzondere betrekking, ende die als de schapen uwer weyde zijn, voor welke gy voorheen zoo lievderijk gezorgd hebt, u loven in eeuwigheyt, van geslachte tot geslachte; wy sullen uwen roem vertellen.

Laet ik hier, kortelyk, iets omtrent de vervulling byvoegen; te meer, omdat ook de volgende LXXXsten Psalm ziet op dezelvde gebeurtenis. — Alle de byzonderheden, welke

welke in dezen Psalm voorkomen, zoo ten aenzien van de verwoesting door de vyanden, als den smaed der nabuuren, zijn blijkbaer vervuld in het gemelde tijdgewricht der Syrische vervolging, onder ANTIOCHUS EPIPHANES, en vooral in de drie eerste jaren, eer Jerusalem door JUDAS MACCABEUS is heroverd geworden.

Toen zijn de *Heidenen in Gods ervdeel gevallen.* — Die Heidenen waren de Syro-Macedoniërs.

Te weten, nadat ALEXANDER *de Groote*, Koning van Macedonien, gestorven was, werd zijne wijduitgestrekte Heerschappy verdeeld in vier byzondere Koningrijken, Macedonie, Asie, Syrie, en Egypte. Tusschen de twee laetstgemelde Koningrijken, lag het Joodsche land in het midden. Dit gav aenleiding, dat het Joodsche volk, in de geduurige twisten dier beide Koningrijken, werd ingewikkeld. Vooral had dit plaets, toen ANTIOCHUS EPIPHANES de Syrische regeering in handen kreeg, en tegen den Egyptischen Koning PTOLOMEUS PHILOMETOR optrok. — Geduurende den tijd, dat ANTIOCHUS zich in Egypte bevond, was gansch Jerusalem in verwarring gebracht door eenen JASON, die weleer Hoogepriester geweest was; maer door ANTIOCHUS afgezet zijnde, op een los gerucht van ANTIOCHUS dood, met zijnen aenhang in Jerusalem introk, om zijnen opvolger MENELAUS van de Hoogepriesterlyke waerdigheid te ontzetten. — Deze onderneming van JASON, als mede 't gene ANTIOCHUS in het oor geblazen werd, dat de Joden, op het gerucht van zijnen dood, groote vreugde bedreven hadden, verbitterde hem dermate tegen het Joodsche volk, dat hy, zijn oogmerk in Egypte bereikt hebbende, met zijn leger naer het Joodsche land terug keerde, en aldaer zulke verwoestingen aenrichtte, als in dezen Psalm beschreven worden. — Deze woede hernieuwde hy twee jaren later, door zijnen Veldheer APOLLONIUS.

In beide deze tochten, werd alles nae de letter vervuld, het gene hier vs. 3. voorspeld is. — De *Tempel werd verontreinigd.* Reeds by zijnen eersten tocht, werd

ANTIOCHUS, door MENELAUS, in den Tempel geleid. By die gelegenheid, nam hy den reukaltaer, de gouden tafel, en den kandelaer wech, hy fcheurde de gouden vercierfelen van den Tempel af, hy roovde de verborgene fchatten, en offerde een varken op den brand-altaer. By zijnen tweeden tocht, gav hy bevel, dat 'er, in alle zijne heerfchappyen, maer één Godsdienst wezen moest, namelyk de Heidenfche. Hy verbood den Joden, hunne kinderen te befnijden, hy ftelde het beeld van Jupiter Olympius op den Tempel, en offerde voor het zelve.

Jerufalem werd tot fteenhoopen gefteld: want in den tweeden tocht, zond de Koning zijnen Veldheer APOLLONIUS, die onvoorziens in Jerufalem viel, de ftad plunderde en met vuur verbrandde, brekende de huizen en muuren rondom af, 1 Macc. 1: 30-33.

Er werd een ysfelyk *bloedbad* aengericht. In den eerften tocht liet ANTIOCHUS zeer veele menfchen vermoorden, zoo oude als jonge, 1 Macc. 1: 25. 2 Macc. 5: 12-15, zoodat 'er binnen drie dagen 80000 omgebracht wierden. Van den tweeden tocht lezen wy 1 Macc. 1: 39, dat het onfchuldig bloed, rondom het Heiligdom, vergoten wierd.

Deze wreedheid trof vooral *Gods knechten* en *gunstgenooten:* want ANTIOCHUS woedde vooral tegen de zulken, die voor den Vaderlyken Godsdienst yverden. — Onder DEMETRIUS, werden eenige jaren daerna, 60 mannen van de Asfideën doodgeflagen, en op dezen moord werd vs. 2, 3. van dezen Pfalm toegepast, 1 Macc. 7: 16, 17.

De Joden waren toen *hunnen nabuuren tot eene fmaedheid geworden* vs. 4. — Wy weten uit 1 Macc. 5. en het verhael van JOSEPHUS, dat de rondom woonende Heidenen, de Edomieten, Ammonieten en anderen, zeer verbitterd waren tegen de Joden; en vooral de Samaritanen, die tot zulk eene verregaende kwaedaertigheid vervielen, dat zy een fmeekfchrivt zonden aen ANTIOCHUS; in het welk zy verklaerden, dat zy te vooren wel de Joodfche plechtigheden hadden aengenomen, maer nu den Heidenfchen

Gods-

Godsdienst omhelsden, en dat zy uit dien hoofde verzochten dat hun Tempel op den berg Gerizim, mogt gemaekt worden tot eenen Tempel van den Griekschen Jupiter, den beschermer der vreemdelingen.

De Joden waren in dien tijd, volgens vs. 8. *zeer dun geworden.* — Wy lezen 1 Macc. 1: 40, 41, dat zy, door moorden en gevangelyke wechvoeringen, zoo gesmolten waren, dat Jerusalem een wooning was van vreemdelingen, en eene vreemde stad voor hun, die 'er in geboren waren.

Toen hoorde men ook het *gekerm der gevangenen* en *van de kinderen des doods* vs. 11. — By den eersten tocht werden 'er niet alleen 80000 Joden, in drie dagen omgebracht, maer 'er werden ook 40000 met de hand gevangen, en niet weiniger verkocht dan gedood, 2 Macc. 5: 14. — In den tweeden tocht, werden ook de vrouwen en kinders gevangen 1 Macc. 1: 34.

Ook is eindelyk dit gebed der godvruchtigen verhoord. — De verlossing van Gods volk werd aenvangelyk ondernomen, door den Priester MATTATHIAS; die stervende, zijnen zoon JUDAS tot Krijgs-oversten aenstelde. De pogingen van dezen JUDAS, toegenaemd den MACCABEËR, werden van God dermate gezegend, dat men, reeds in het derde jaer, in staet ware, om den Tempel van zijne onreinheid te zuiveren, en de macht der Syriers hoe langs hoe meer te fnuiken. Deze voorspoed der Joodsche wapenen, nam, onder de broederen van JUDAS, JONATHAN en SIMON, allengskens meerder toe; en kwam eindelyk tot zulk een toppunt, dat hunne vriendschap van de machtigste volken gezocht, en ALEXANDER JANNÆUS, de kleinzoon van Simon, zelvs met de Koninglyke waerdigheid vereerd wierd. — Ook werden de *gevangene kinders des doods*, in den eigenlyken zin *behouden*, toen JONATHAN by BACCHIDES bedong, dat alle de gevangenen in vryheid moesten gesteld worden. 1 Macc. 9: 70. — Eindelyk hebben ook de vyanden Gods wraek ondervonden. Dit heeft men vooral in ANTIOCHUS gezien, die van de wormen werd opgegeten, en in de ysselykste

folteringen van zijn geweten de ziel uitblies. Om nu niet te fpreken van ANTIOCHUS EUPATOR en van LYSIAS, die door DEMETRIUS werden omgebracht; noch van NICANOR, wien het hoofd door JUDAS werd afgehouwen, en wiens tong werd uitgefneden, terwijl zijn lichaem by ftukken aen de vogelen gegeven werd.

P S A L M. LXXX.

1. VOor den Opperfangmeefter, op Schofchannim: een Getuygeniffe, een Pfalm Afaphs.

Op Schofchannim, een getuigenis. — Sommigen laten het laetfte woord ook onvertaeld, *Schofchannim Eduth*, en meenen, dat beide deze woorden een Muzijk-Inftrument zouden aenwijzen. — Over *Schofchannim* zie men by Pf. 45: 1. — Het ander woord, het welk de Onzen door *een getuigenis* overzetten, fchijnt voor het naest te kennen te geven, *een fraei cierlyk dichtftuk, tot onderwijzing* van anderen gefchikt.

In dit lied worden eenige Godvruchtige fprekers ingevoerd, die klagen over den ellendigen toeftand van hun volk, het welk, door eenen machtigen vyand, geweldig onderdrukt werd, en die den HEER ernftig fmeeken om eene gunstige en fpoedige verlosfing. Voor het naest zouden wy denken, dat deze Pfalm zie op die zelvde gebeurtenis, welke in den onmiddelyk voorgaenden 79ften bedoeld is; de woedende vervolging namelyk der Joden, ten tijde van ANTIOCHUS EPIPHANES en zijne opvolgeren. — Tusfchen deze beide Pfalmen toch, is eene zeer blijkbare overeenkomst. Ook ftemt de inhoud duidelyk overeen met dien van Pf. 74, die op dezelvde gebeurtenis moet worden toegepast. — Ook zal de volgende Uitbreiding, genoegzaem doen blijken, dat alle de byzonderheden zich, op

op dien bepaelden tijd, eigenaertig laten toepasfen; vooral wanneer men zich herinnert, het gene wy zoo even omtrent de vervulling van Pfalm 79. hebben aengemerkt.

I. Eerst bidden de fprekers den HEER, om eene gunstige verlosfing der mishandelde Joodfche Natie, vs. 2-8.

II. Daerna dringen zy hunne fmeekbede nader aen, uit aenmerking van de uitmuntende blijken der Godlyke gunst en voorzorg, welke zy voorheen genoten hadden, vs. 9-18.

III. Eindelyk verbinden zy zich, om de Godlyke Verlosfing dankbaer te erkennen, vs. 19, 20.

2. O genadig God, die de Herder Ifraëls zijt, en altoos, voor Jacob onzen Stamvader, allergunstigst gezorgd hebt, gelijk een herder doet voor zijne fchapen, neemt onze fmeekingen gunstig ter ooren; Gy die Jofeph onder alle zijne verfchillende lotgevallen, als een herder zijne fchapen leydet: die boven de Verbonds Ark tusfchen de Cherubim fittet, als de Koning van Israël! verfchijnt blinckende, om wraek te nemen van uwe vyanden, en uwe Volmaektheden openbaer te maken.

3. Weckt uwe macht op, en maek u gereed ter onzer hulpe. Verheerlyk Uw onbeperkt Alvermogen, voor het aengefichte van Ephraim, ende Benjamin, ende Manasfe, ende komt fpoedig tot onfe verlosfinge.

Maer mag men denken, ten tijde der Syrifche vervolging, was het Rijk der X Stammen reeds lang gefloopt: hoe kan hier dan van *Ephraim* en *Manasfe* gefproken worden? — De Godvruchtige fprekers bidden hier, om eene zoo merkwaerdige verlosfing, welke zoo algemeen zou bekend worden, dat zelvs de nakomelingen van Ephraim en Manasfe, fchoon allerwegen verfpreid, met blijdfchap bericht daer van ontvangen zouden.

Waerom, zou men verder vragen kunnen, wordt 'er van *Benjamin*, en niet van *Juda* gefproken? — Naestdenkelyk, omdat de Tempel ftond op het grondgebied van Benjamin.

4. O Godt, door de woedende vervolging der Syriers, zijn wy verspreid; naedien veelen van ons, op de bergen en in onderaerdsche holen, hunne veiligheid zoeken, en in de eenzame plaetzen den Godsdienst verrichten moeten, verg. 2 Macc. 10: 6. 2: 19. brengt Gy ons door uwen gunstigen bystand weder in den Tempel, om aldaer den Godsdienst gerust by te woonen, ende (a) laet uw aenschijn in gunst en lievde over ons lichten, so sullen wy verlost worden uit die benauwende omstandigheden, in welke wy, door de toomelooze woede der Syriers, gebracht zijn.

5. O HEERE, Godt der heyrscharen, die een onbepaeld gebied voert over alle geschapene wezens, hoe lange sult gy roocken tegen ons, en in het uitoeffenen van uwe blakende gramschap voortgaen, in weerwil van 't gebedt uwes volcks?

6. Hoe akelig zijn de treurige omstandigheden van het Joodsche volk! Gy spijstse met tranenbroot: hunne ellende is zoo groot, dat zy geenen lust hebben om te eten; zy vinden geen vermaek, dan in het geduurig storten van tranen: ende gy drencktse met tranen uyt een drielingh, tranen verstrekken hun tot drank, en deze worden hun in groote maet toegemeten, als met een derde van een Epha.

Men zie de vervulling 1 Macc. 1: 26. 3: 45.

7. Gy hebt ons onsen naebueren tot eenen twist gestelt, zoodat ons de omliggende heidenen, met smaed en scheldwoorden overladen, ende (b) onse vyanden spotten onder haer, verg. Ps. 79: 4.

8. O Godt der heyrscharen, brengt ons weder, ende laet uw aengesichte lichten, so sullen wy verlost worden.

Verg. vs. 4.

9. Wat verschilt onze tegenwoordige staet, van de voorige dagen, toen Gy ons volk by uitnemendheid begunstigd hebt!

(a) Psalm 4: 7. ende 31: 17. ende 67: 2. Dan. 9: 17. (b) Ps. 44: 14. ende 79: 4.

hebt! Gy hebt de Joden als eenen edelen wijnſtock verplant, en uyt Egypten in het vruchtbaer Kanaan overgebracht, Gy hebt de voorige inwooners van Kanaan, die grouwzame Heydenen waren, uit dat land verdreven, ten behoeve van den wijnſtok des Joodſchen volks, ende hebt denſelven geplant.

10. Gy hebt [*de plaetſe*] voor hem bereydt, ende ſijne wortelen doen inwortelen, ſo dat hy het lant vervult heeft. Gy hebt onzen Voorvaderen eene geruste en veilige woonplaets verſchaft in Kanaan, en hen in eene verbazende menigte doen toenemen.

11. De bergen zijn met ſijne ſchaduwe bedeckt geweeſt, ende ſijne rancken waren [*als*] cederboomen Godes, dat is, zeer hooge cederboomen. In de dagen van DAVID en SALOMO, was ons Koningrijk zoo machtig en ver uitgeſtrekt, dat veele vreemde volken, die anders, boven de mindere Natien, als bergen uitſteken, zich aen onze heerſchappy en beſcherming onderwierpen.

12. Hy ſchoot ſijne rancken uyt tot aen de zee, ende ſijne ſcheuten tot aen de riviere. Onder SALOMO ſtrekte onze Heerſchappy zich wijd en zijd uit, aen den eenen kant tot de Middellandſche *zee*, en aen den anderen kant, tot *aen de Rivier* de Euphraet.

13. Maer hoe zeer verſchilt onze tegenwoordige toeſtand, van die gelukkige tijden? Hoe akelig is nu de gedaente van dien Joodſchen wijnſtok. Waerom hebt gy ſijne mueren doorgebroken, en toegelaten dat de omtuining van dien wijnſtok, door eenen vyandelyken inval der Syriers, verbroken zy, ſo dat alle die den wegh voorbygaen, hem plucken? Waarlyk, wy zijn als weerloozen, en moeten ons laten berooven door ieder, dien het goeddunkt.

14. Het ſwijn uyt den woude heeft hem uytgewroet: ANTIOCHUS EPIPHANES heeft onzen wijnſtok niet ſlechts beroovd, maer, als een wild zwijn, geheel omgewroet; alles verwoest, Jeruſalem ingenomen, de muuren en paleizen omver gerukt, en zelvs den Tempel veront-

reinigd: ende 't wilt des velts heeft hem afgeweydet. Naderhand hebben de Veldheeren van dien dwingeland, vooral APOLLONIUS, de verwoestingen nog eens hervat en voltooid.

Men vergelijke den voorigen Psalm, en het gene wy omtrent de vervulling gezegd hebben.

15. O Godt der heyrscharen, die hooger zijt dan alle de hoogen, verlaet ons niet geheel en al, keert doch in gunst weder tot onze verlossing, aenschouwt ons met oogen van ontferming uyt den hemel, ende siet met medelijden op ons neder: ende besoeckt desen wijnstock, met uwe gunst en bystand.

16. Ende ontferm U over de nog overgeblevene stamme van onzen jammerlyk mishandelden wijnstok, die uwe rechterhant geplant heeft; ende dat om den Sone, [*dien*] gy u gesterckt hebt:

Wie moet hier door den *Zoon* verstaen worden? — Wy zouden, met den Chaldeeuwschen Uitbreider, lievst denken, dat de MESSIAS bedoeld wordt; en het zoo begrijpen: dat de sprekers den HEER smeeken, om zich over het Joodsche volk te ontfermen; en dat gebed aendringen, uit aenmerking dat de MESSIAS, dien de HEER gesterkt en verordend had tot eenen Zaligmaker van zondaren, uit dat volk stond voort te komen.

17. Sy, de stam van den Joodschen wijnstok, is met vyere verbrandt, sy is afgehouwen: De Joden worden op allerlei wijzen vervolgd, Sy komen omme en zullen eerlang alle verdelgd zijn, van 't schelden uwes aengesichts.

18. Uwe hant zy over den Joodschen wijnstok. Uwe macht macht verheerlyke zich in de verlossing van ons volk, om den man uwer rechterhant, om den MESSIAS uwen byzonderen lieveling, over of *om* des menschen Sone, [*dien*] gy u gesterckt hebt, en geschikt hebt tot den Zaligmaker der waereld,

19. So en sullen wy van u en uwen dienst niet weder te rugge keeren: behoudt ons in 't leven,

redt

redt ons uit het geweld der Syriers onze doodvyanden, ſo ſullen wy uwen name aenroepen, met lov en dankzeggingen.

20. O HEERE, Godt der heyrſcharen, brengt ons weder; laet uw aenſchijn lichten, ſo ſullen wy verloſt worden.

Vergelijk vs. 4. en vs. 8. De driemalige herhaling dezer bede is een dichterlyk ſieraed, en tevens van een ſterken nadruk.

PSALM. LXXXI.

1. VOor den Opperſangmeeſter, op de Gitthith, [*een Pſalm*] Aſaphs.

Op de Gittith, zie het aengeteekende by Pſalm 8: 1.

Dit lied behelst eene opwekking aen Israël, om God, by gelegenheid van het Feest der nieuwe mane, met blijde dank- en lovzangen, openlyk groot te maken; met verzekering, dat alle vyandige vervolgingen een einde zouden nemen, wanneer zy zich van hunne hardnekkigheid bekeerden.

Tot nog toe had ik de zaek zoo begrepen, dat deze Pſalm, op de dagen van het Euangelie, moest worden toegepast; dat het Feest der nieuwe mane hier den dag van het Nieuwe Testament beteekene; en dat de hardnekkige Joden hier opgewekt worden, om het heil van CHRISTUS geloovig aen te nemen, en daerdoor het oordeel der verwoesting voor te komen. — Maer, nadat ik het begrip van eenen zeer beroemden man, die het laetst eene zeer oordeelkundige verklaring van het Boek der Pſalmen gegeven heeft, heb nagedacht, is het zelve my zeer aennemelyk voorgekomen. Zijn Hoog Eerw. is van oordeel, dat de Dichter hier ſpreke van het Paeschfeest, het welk ten tijde van Koning HISKIAS gevierd is, en van het welk 2 Chron. 30: 16. gezegd wordt, dat 'er niets dergelijks, ſedert de tijden van SALOMO, had plaets gehad. — Immers dat 'er op het Paeschfeest gedoeld worde, ſchijnt daeruit

te blijken, omdat 'er vs. 6. van eene inzetting gesproken wordt, welke, by den uittocht uit Egypte, was vastgesteld. — Daerenboven wordt Israël vs. 14, 15. beschreven, als zuchtende onder de overheersching van hunne vyanden, terwijl Juda in aengename omstandigheden geplaetst was; het gene, in vollen nadruk, ten tijde van HISKIAS heeft plaets gehad.

Het komt my daerom niet onaennemelyk voor, dat ASAPH, die by ons de tijdgenoot van DAVID is, dit plechtig Paeschfeest onder Koning HISKIAS, door den Prophetischen Geest, voorspeld hebbe.

Hoe het wezen moge.

I. Vs. 2-6. vinden wy eene opwekking, om een plechtig Feest blymoedig waertenemen, en

II. In het overige van dezen Psalm, wordt die opwekking, door verschillende drangredenen, nader aengebonden vs. 7-17.

2. Singt vrolick Gode onse Sterckte: op wiens machtigen bystand wy ons veilig verlaten kunnen. Juychet den Gode Jacobs, met blymoedige lovzangen.

3. Heft eenen psalm op, ende geeft den trommel: de lieflicke harpe met de luyte. Laet het gezang met allerlei Muzick-instrumenten gepaerd gaen.

4. Blaest de basuyne in de nieuwe mane, of *op den tijd van de volle maen, in deze maend*, ter bestemder tijt op onsen plechtigen feestdagh.

5. Want dat is eene insettinge in Israël, dat men, op dezen tijd, het Paeschfeest vieren moet; een recht van den Godt Jacobs, eene plechtigheid, welke Jacobs God ons heeft voorgeschreven, en daerom met recht van ons vordert.

6. Hy heeft het gesett tot een getuygenisse tot een gebod, in Joseph, onder het gansche volk van Israël, als hy uytgetogen was tegen Egyptenlant, om alle de eerstgeboornen te dooden: [*alwaer*] of liever *dewijl* ick gehoort hebbe een sprake die ick niet en verstont, dewijl ik, met het gansche Joodsche volk, een

gebod

gebod gehoord heb, om het Paeschfeest te vieren; het welk ons volk, door aenhoudende afgoderyen verbasterd, geheel was onbekend geworden.

7. Hoe billyk is het, dat wy dit gebod gehoorzamen! Gansch Israël is 'er toe verplicht: want zoo zegt de HEER: Ick hebbe sijne schouder van den last der Egyptische dienstbaerheid onttrocken: sijne handen zijn van de potten ontslagen. Ik heb Israël bevrijd, van de lage en verachtelyke diensten, welke hy, in Egypte, zelvs in de keukens, moest waernemen.

8. In de benaeuwtheyt riept gy, ende ick hielp u uyt, door mijn wonderdoend Alvermogen. Ick antwoordde u gunstig, en verhoorde uwe smeekingen, uyt den hemel, de schuylplaetse des donders: Ick beproefde u, en zette uw vertrouwen op de toets, toen gy gebrek aen water haddet, in de woestijne, aen de wateren van Meriba, Sela!

9. Mijn volck, [*seyde ick*] kort daerna, toen ik de Wet van Sinai afkondigde: hoort toe, ende ick sal onder u betuygen, en u voorschrijven, hoe gy u gedragen moet: Israël, of gy nae my hoordet! Och dat gy mijne wetten onderhield; zoo zou ik u in Kanaan inleiden, en, met de keur der uitnemendste zegeningen, rijkelyk overladen.

10. Daer en sal onder u geen uytlantsch Godt wesen, ende gy en sult u voor geenen vreemden Godt nederbuygen, maer my, die alleen de ware God ben, dienen en vrezen.

11. Ick ben de HEERE uwe Godt, die u hebbe opgevoert uyt het lant van Egypten: Doet uwen mont wijt open, ende ick sal hem vervullen. Ik zal alle uwe begeerten vervullen, en u, van al het noodige, rijkelyk verzorgen.

12. Maer wat was het gevolg? mijn volck en heeft mijne stemme niet gehoort: ende Israël en heeft mijner niet gewilt, my geene lievde noch hulde bewezen.

13. Dies heb ick het overgegeven in 't goetduncken hares herten, Ik heb Israël zoo aen zich zelven overgelaten, en aen de boosheid van hunne verstokte harten, datse wandelden in hare raetslagen, en hunne boze neigingen breidelloos opvolgden.

14. Och dat mijn volck nae my gehoort hadde! of nog naer my en mijne geboden *hoorde*, dat Israël in mijne wegen gewandelt hadde! of nog *wandelde*, en zich gedroeg nae mijne voorschrivten.

15. In korten soude ick hare vyanden gedempt hebben, of nog *dempen* en geheel verzwakken, ende ik zou mijne hant gewendt hebben of *zal* mijne hand nog *wenden*, en mijne Almacht besteeden tegen hare wederpartijders.

16. Die afgodische Heidenen, die den HEERE haten, en zijne eer aen nietige schepselen geven, souden sich hem geveynsdelick onderworpen hebben, maer haerlieder tijt, de dag van hunnen voorspoed, soude eeuwigh geweest zijn, of zou eeuwig *zijn*.

17. Ende hy, die de bestierer is van de gansche natuur, zou Israël, met eenen rijken overvloed, mildelyk zegenen; hy soude het gespijst hebben of *zou* hen nog *spijzen* met het vette der tarwe: Ja ick soude u versadigt hebben, of nog *verzadigen* met honich uyt de rotzsteenen.

P S A L M. LXXXII.

HEt opschrivt leert ons eenvouwig, dat ASAPH de dichter zy van dit lied, zonder iets te bepalen, omtrend den tijd, wanneer, en de gelegenheid, by welke het zelve is opgesteld.

Wy ontmoeten hier eenen spreker, die den Richteren herinnert, dat God by hun tegenwoordig zy, in de zaken

van het gericht, en Gods geduchte oordeelen bedreigt, over hunne onrechtvaerdige handelingen.

Maer welke Richters worden hier bedoeld? — Sommigen beschouwen dezen Psalm, als een zedelyk onderwijs, voor alle Richteren, ten allen tijde. — Onzes erachtens, wordt 'er evenwel iets byzonders bedoeld.

Hier komen Richters voor, die van God zelven, als de zoodanige, erkend worden vs. 1, 6; die zich, aen misbruik van hun gezach, schuldig maekten, en, in die boosheid, langen tijd volhard hadden vs. 2-4; die zich, tegen alle bestraffingen en waerschouwingen, verhardden vs. 5; die allerlei verwarringen te weeg brachten vs. 5; die gestraft zouden worden, voor dat God nog de aerde oordeelde, en toen de beërving der Heidenen nog toekomende was vs. 8.

Alle deze byzonderheden schijnen ons te wijzen, naer dien tijd, toen de Heer JESUS, in zijne omwandeling hier op aerde, de Richters, die op den stoel van MOSES zaten, over hun plichtverzuim ernstig bestraft, en hun Gods geduchte oordeelen bedreigd heeft. — By onze Uitbreiding, zal het een en ander nader blijken.

I. Eerst werd den Richteren, Gods tegenwoordigheid, in de zaken van het gericht, herinnerd vs. 1-7.

II. Daerna volgt een gebed tot den HEER, om de onrechtvaerdige Richteren te straffen vs. 8.

1. Een Psalm Asaphs. Godt, JESUS CHRISTUS, die God is, boven al, te prijzen in de eeuwigheid, staet, geduurende zijne omwandeling op de aerde, in de vergaderinge Godes: hy verkeert onder de Joden, die by uitnemendheid, Gods vergadering, en het volk van zijn byzonder eigendom uitmaken: hy oordeelt in 't midden der Joodsche Richteren; om een vonnis te vellen, over de gerechtshandelingen der gener, die in zoo ver goden kunnen genaemd worden, als zy Gods plaets hier op aerde bekleeden, en eenen byzonderen eerbied verdienen.

De gronden, op welke wy, onder den naem van *God*,

God ſtaet in de vergaderinge enz., den MESSIAS verſtaen, zijn voornamelyk deze twee: (1). omdat hy de heidenen zou erven, het gene ook Pſ. 2: 8, aen den MESSIAS, geëigend wordt; (2). dit begrip wordt bevestigd, door de aenhaling van deze plaets Joh. 10: 34, waeruit men beſluiten mag, dat Gods Zoon hier, onder den naem van ELOHIM, voorkome.

2. By die gelegenheid zal de MESSIAS de goden, die op MOSES ſtoel zitten, op deze wijs aenſpreken: Hoe lange ſult gylieden onrecht oordeelen, en de evenaer van de weegſchale des rechts, ten voordeele van den genen die ongelijk heeft, doen overſlaen? ende hoe lang zult gy het aengeſichte der godtlooſen aennemen en hem vryſpreken? Reeds langen tijd, hebt gy het onrecht gehandhaevd; maer nu zal de tijd van mijne verdraegzaemheid eerlang een einde nemen. Sela!

3. Doet recht, zonder aenneming des perſoons. Handhaevt zoowel de billyke zaek van den armen, ende den weeſe, als van rijke en aenzienlyke lieden: rechtveerdigt den verdruckten, ende den armen, en redt hen, door uw gezach, uit de overmacht van hen die hun benadeelen.

4. (*a*) Verloſt den armen ende den behoeftigen, ruckt [*hem*] uyt der godtlooſen hant. Verzet u tegen alle onrecht, geweld en onderdrukking; en beſchermt den weerloozen.

5. Maer wat is 'er, van deze onrechtvaerdige Richteren, te wachten? Sy en weten niet, of *zy hebben niet wechgelegd*; op alle beſtraffingen en vermaningen, welke hun van Gods wege gedaen zijn, hebben zy geenen acht geſlagen, noch en verſtaen niet, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet, in den toekomſtigen tijd, *zy zullen niet verſtaen*, 'er is van hen geene beterſchap te wachten, zy zullen, in hunne onrechtvaerdige handelingen, blijven volharden. Trouwens ſy wandelen ſteets in duyſterniſſe van onrecht

(*a*) Spreuck. 24: 11.

recht en godloosheid : [*dies*] wanckelen alle fondamenten der aerde, of des lands Kanaan : overal heerscht verwarring en beroering , en het Joodſche Gemeenebest neigt oogenſchijnlyk naer den ondergang.

6. Onrechtvaerdige Richters ! gy zult Gods geduchte oordeelen niet ontvlieden. Ick de MESSIAS hebbe wel geſeyt, Gy zijt goden: mannen, die eerbied waerdig zijt, die mijn perſoon vertegenwoordigt, die geſchikt zijt om in mijnen naem recht te doen. Voor zulke eerwaerdige mannen, heb ik u verklaerd ; ende in zoo ver gezegd : gy zijt alle kinderen des Allerhoogſten, vermids gy de macht en heerlykheid, welke gy bezit, van den Allerhoogſten God ontvangen hebt :

7. Nochtans ſult gy zekerlyk, door een byzonder oordeel, den dood ſterven als een menſche, of gelijk ADAM; die, om eene moedwillige ongehoorzaemheid, van alle zijne heerlykheid ontzet, en aen het lot der ſtervelykheid werd overgegeven; ende als één van de Heidenſche Vorſten, die zich tegen Gods volk opmaekten, als Pharao, Sanherib, Nebucadnezar, Belſazar, Antiochus Epiphanes, en dergelijke grouwzame Vorsten, ſult gy door den dood vallen, van allen uwen luister ontzet worden.

Vs. 8. ſchijnen ons eenige godvruchtige ſprekers in te komen, na de verhooging van den Middelaer, die hem op deze wijs aenſpreken :

8. Staet op, o Godt, verheerlykte Middelaer ! haest u, ter ſtraffe van die onrechtvaerdige Richteren. De zaek duldt geen langer uitſtel ; oordeelt het aerdrijck: oeffen uwe ſtrafgerichten uit aen het Joodſche land, daer de Richters deugnieten zijn, de godloozen de overhand hebben, en de oprechten verdrukt worden : (*b*) want gy beſitt alle natien, of *gy zult alle Heidenen erven*, die zich eerlang, aen uwen ſchepter, onderwerpen zullen.

(*b*) Pſ. 2: 8. Hebr. 1: 2.

P S A L M. LXXXIII.

1\. EEn Liedt, een Pſalm Aſaphs.

Dit lied behelst een ernſtig en vertrouwelyk gebed tot God: in het welk de ſpreker klaegt, over den boosaertigen toeleg van verſcheidene Heidenſche volken, die zich vereenigd hadden, om Israëls naem en gedachtenis van den aerdbodem te verdelgen; en den HEER ernſtig ſmeekt, om deze vyandige raedſlagen tot zotheid te maken.

Sommigen denken, dat de Dichter het oog hebbe, op den oorlog tusſchen Israël en de Philiſtijnen, toen de laetſten, op het gebed van SAMUEL, wonderdadig verſlagen werden 1 Sam. 7. Maer, in dit geval, was 'er geene zamenſpanning van verſcheidene volken, om Israël te verdelgen. — Anderen zijn van oordeel, dat de oorlog van DAVID, met verſcheidene heidenſche volken, 2 Sam. 8, en 1 Chron. 18, aenleiding gegeven hebbe, tot het opſtellen van dezen Pſalm. Dan, in het aengehaelde geval, oorloogde DAVID, tegen de onderſcheidene Koningen van Syrien; maer in dezen Pſalm wordt, van de kinderen Loths, de Ammonieten en Moabieten, geſproken vs. 9, als de eerste en voornaemſte vyanden. Voeg 'er by, dat God, in de bedoelde gebeurtenis, aen DAVID de overwinning geſchonken hebbe, in den gewoonen weg, door het zegenen van zijne wapenen; maer, in dezen Pſalm, wordt van eene wonderdadige vernieling der vereenigde legermachten van de vyanden geſproken.

Vermids nu geene gebeurtenis is voorgevallen, in de dagen van ASAPH, op welke deze Pſalm kan worden toegepast, beſluiten wy, dat hy, door den Prophetiſchen Geest, het oog gehad hebbe op toekomende zaken. — Zonder de verſchillende gedachten der Uitleggeren op te tellen, zullen wy alleenlyk ons begrip voordragen; te we-

weten, dat de Dichter, in een Prophetisch vooruitgezicht, gezien hebbe, op de merkwaerdige verlosfing, welke de HEER aen Juda gefchonken heeft, ten tijde van Koning JOSAPHAT 2 Chron. 20. — Alle de byzonderheden van dezen Pfalm laten zich, op die gebeurtenis, zeer eigenaertig toepasfen. — (1). In dezen Pfalm wordt, van verfcheidene nabuurige volken gefproken, die, met een talrijk leger, tegen Israël waren opgetrokken: nu, ten tijde van JOSAPHAT, werd Juda aengevallen, door de vereenigde legermachten der Moabieten, Ammonieten, Edomieten en Syriers 2 Chron. 20: 1, 2. — (2). de kinders van LOTH, de Moabieten en Ammonieten, waren de voornaemfte aenleggers van deze vyandelykheden vs. 9, en dit ftemt volkomen overeen, met het gefchiedverhael 2 Chron. 20: 1. — (3). Het oogmerk van deze vereenigde vyanden was niets meerder, dan om den naem van Israël geheel te verdelgen vs. 5; juist deze zelvde byzonderheid vinden wy ook 2 Chron. 20: 11. — (4). De Dichter teekent de verdelging dezer vyanden af, als een wonderdadig verfchijnfel vs. 10-12, en JOSAPHAT werd ook verlost, door eene onmiddelyke tusfchenkomst van het Godlyk Alvermogen.

Uit dit alles, meenen wy te mogen afleiden, dat ASAPH eenen Godvruchtigen, die leevde ten tijde van de gemelde gebeurtenis, onder JOSAPHAT, fprekende hebbe ingevoerd.

I. Eerst klaegt hy by den HEER, over de benauwde omftandigheden, in welke Gods volk, door eenen onverwachten aenval van zoo vele en machtige vyanden, gebracht was vs. 2-9.

II. Daerna bidt hy, dat de HEER de vyandelyke raedflagen verydelen wilde vs. 10-19.

2. O Godt, en fwijgt niet, openbaer U, als Richter, betoon uw geducht ongenoegen aen onze vyanden, en houdt u niet als doof voor onze aenhoudende fmeekingen, noch en zijt niet ftille, o Godt. Zie onze ellende niet aen, als met onverfchillige oogen; laet de vyanden geene aenleiding hebben, om te denken, dat gy

u, aen ons en onze zaken, niet laet gelegen leggen. Dit kan uwe eer niet langer dulden.

3. Want ſiet, deze heidenſche volken, die niet alleen onze, maer ook uwe vyanden zijn, maken getier: zy zijn, in groote menigte, met onſtuimige drivt, en eene vreesſelyke toerusting, als eene *voortgedrevene zee*, tegen ons aengekomen; en wy zijn, tegen hen, al zoo min beſtand, als tegen eene geweldige overſtrooming van zeegolven: ende deze afgodendienaers, die uwe haters zijn, ſteken den kop op, zy maken eene trotſche vertooning, zich vleiende, dat zy ons geheel verdelgen zullen.

4. Sy maken liſtiglick eenen heymelicken aenſlagh tegen uw volck, zy zijn 'er geduurig op uit, om hunne listige maetregelen zeker te nemen, ten einde zy ons ganſchelyk vernielen mogen, ende zy beraetſlagen haer tegen uwe verborgene, tegen ons, die onder uwe byzondere beſcherming ſtaen.

5. Sy hebben onder elkander geſeyt, in 't heimelyk beraedſlaegd: Komt, vereenigen wy onze Krygsmachten, ende laetſe ons uytroeyen, datſe geen volck meer en zijn: dat zelvs des naems Iſraëls niet meer gedacht en worde.

6. Want ſy hebben in 't herte t'ſamen geraetſlaegt, dat zy niet rusten zullen, voor dat ons volk verdelgd is: en niet alleen tegen ons, maer ook tegen u hebben ſy een verbont gemaeckt, voor zoo ver wy het volk zijn van Uw byzonder eigendom, het welk Gy, onder uwe onmiddelyke beſcherming, hebt aengenomen.

7. Welk een aental van vyanden is op ons aengevallen. De nakomelingen van Eſau, die de tenten Edoms bewoonen, ende de legermachten der Iſmaëliten, Moab, ende de Hagarenen:

8. Gebal, ende Ammon, ende Amalek: Paleſtina, met de inwoonders van Tyrus.

9. Oock heeft ſich Aſſur by hen gevoegt: De Moabieten en Ammonieten zijn de voornaemſte aenvoerers van dezen oorlog; maer by deze hebben zich alle de opge-

genoemde volken gevoegd; ſy zijn den kinderen Lots tot eenen arm geweeſt, om hen te onderſteunen. Sela!

DAVID had reeds de Moabieten cijnsbaer gemaekt, en de Ammonieten grootelyks vernederd; maer, onder de regeering van JORAM, vielen de Moabieten van Israël af. Dit gav aenleiding, dat JORAM, de Koning van Israël, zich met JOSAPHAT, den Koning van Juda, vereenigde, en hun den oorlog aendeed. — Het is zeer waerſchijnlyk, dat de Moabieten, by die gelegenheid, eenen wrok tegen JOSAPHAT hebben opgevat, en een voornemen, om het hem, zoodrae zy tot hun verhael gekomen waren, betaeld te zetten. Zeer ligtelyk konden zy de Ammonieten bewegen, om hun by te ſtaen. — Maer de kinders van LOTH waren, op zich zelve, niet ſterk genoeg tot zulk eene onderneming; te minder omdat zy voornemens waren, niet alleen Juda, maer ook het Rijk der X ſtammen te verdelgen. Immers zy hadden het niet alleen tegen Juda, maer tegen gansch Israël geladen vs. 5. zy wisten daerom verſcheidene volken te bewegen, om zich met hun te vereenigen.

De Dichter ſpreekt van *de tenten Edoms.* Hy bedoelt de nakomelingen van ESAU, die ten Zuiden van Kanaan woonden; en noemt hen *de tenten Edoms*, het zy, omdat zy meest al onder tenten woonden, en zich van de veehoeding geneerden, het zy, dat deze omſchrijving als een dichtkundige ciertrek moet beſchouwd worden. — Deze Edomieten hadden zich, voor weinige jaren, met het Koningrijk der X Stammen, tegen de Moabieten verbonden, 2 Kon. 3: 8; maer, nu hun zulk een gunstige kans werd aengeboden, hadden zy zich, belangshalve, met het gemelde bondgenootſchap vereenigd, om Kanaan onder elkander te verdeelen.

De *Ismaëlieten*, afkomſtig uit ISMAËL, maekten een zwervend volk uit, zich onthoudende in het ſteenachtig en woest Arabien.

De *Hagareenen* hadden, volgens 1 Chron. 5: 10, 18-22. hunne woonplaetſen ten Oosten van Gilead. — Zy ſchij-

nen een byzondere ſtam der Ismaëlieten geweest te zijn, die zich benoemden nae hunne gemeene moeder HAGAR; ſchoon het ook wel kan wezen, dat zy uit een tweede Huwelyk van HAGAR, met eenen anderen man, na hare verdrijving uit Abrahams huisgezin, afkomſtig waren.

Wijders wordt 'er geſproken van *Gebal*, waervan men niets met zekerheid zeggen kan, of het die *Giblieten* geweest zijn, van welke wy lezen 1 Kon. 5: 18. Joſ. 13: 5, dan of men denken moet aen een volk, het welk in Arabien woonde. — Uit Ezech. 27: 9. kan het blijken, dat zy een zeer vermaerd volk geweest zijn.

Voorts hadden zich by dit bondgenootſchap nog gevoegd, de *Amalekieten*, die van ouds af bittere vyanden van Israël geweest waren, de *Philiſtijnen*, *de inwooners van Tyrus*, en *Asſur*, welk volk hier misſchien het laetst genoemd wordt, omdat zy het verst afwoonden, of om dat zy zich het laetst van alle, by dit eedgeſpan gevoegd hadden.

Alle deze Natien, hadden zich gevoegd by de kinderen van LOTH, als de voornaemſte aenvoerders; zy waren den Moabieten en Ammonieten *tot eenen arm geweest*, om hun in den oorlog, ter verdelging van gansch Israël, met vereenigde krachten te onderſteunen. — Het is waer, in het verhael der vervulling van deze Godſpraek, 2 Chron. 20. vinden wy de meeste van de hier gemelde volken, in het geheel niet genoemd. Dan, dat verhael geevt wel degelyk aenleiding, om aen meer andere volken te denken; daer 'er uitdrukkelyk van *andere* geſproken wordt, 2 Chron. 20: 1. Voeg 'er by, dat wy Joël 3. eene duidelyke zinſpeling vinden op dit voorval; en dat daer ook de Tyriers uitdrukkelyk genoemd worden, onder de vyandige nabuuren, die zich tegen JOSAPHAT vereenigd hadden.

Wat *Asſur* betreft, moet men nog in aenmerking nemen, dat het toen op verre na zulk een machtig Rijk niet uitmaekte, als het in lateren tijd, van Uzzias en Jothams regeering af, geworden is.

In het tweede deel van dezen Psalm, vs. 10 - 19. *ontmoeten wy een vertrouwelyk smeekgebed tot den* HEER, *om den toeleg dezer machtige vyanden te verydelen. A. Vs.* 10 - 13. *bidt de Spreker dat de* HEER *zich wilde opmaken, als in de dagen van ouds tegen andere vyanden geschied was: en dit gebed word B. daerna, met betrekking tot de hier bedoelde vyanden, in eenen verhevenen stijl nader uitgebreid, vs.* 14 - 19.

10. Doet hen, als Midian: als Sisera, als Jabin aen de beke Kison.

11. [*Die*] verdelgt zijn te En-Dor: sy zijn geworden tot dreck der aerde.

12. Maeckt haer, [*ende*] hare Princen, als Oreb, ende als Zeëb: ende alle hare Vorsten, als Zebah, ende als Tsalmuna.

Uit de zeer merkwaerdige geschiedenis van zijn Vaderland, doet de dichter eene keus van twee byzondere gebeurtenissen; van het gene de HEER oudtijds gedaen had, aen de Midianieten en aen de Kanaänieten. — Hy had zich tot meer andere groote daden des HEEREN uitbreiden kunnen: maer, hy bepaelt zich tot deze twee byzonderheden; waerschijnlyk van wege de gelijkvormigheid, welke 'er zijn zou, tusschen de verdelging van de hier bedoelde vyanden, en tusschen die der Midianieten en Kanaänieten.

A. Laten wy de hier bedoelde gebeurtenissen, eerst kortelyk herinneren:

א. De Dichter spreekt vs. 10ª, van het gene Midian gebeurd is in het algemeen, en beschrijvt het meer byzonder vs. 12. Het geval, het welk hier bedoeld wordt, is gebeurd in de dagen der Richteren, en omstandig beschreven Richt. 6, 7, en 8. — De Midianieten, hadden zich vereenigd met de Amalekieten en Arabiers. De voornaemste hoofden, waren *Oreb*, *Zeëb*, *Zebah* en *Tsalmuna*. — Geduurende eene zevenjarige verdrukking, waren de Israëlieten, door de Midianieten, tot zulk eene laegte gebracht; dat zy,

om de woede en roovzucht dezer vyanden te ontwijken, de vlucht moesten nemen naer hunne schuilplaetsen, op de gebergtens. — Maer de HEER ontfermde zich over zijn volk, en verloste Israël, door de hand van GIDEON, op eene zeer merkwaerdige wijs. Met niet meer dan 300 mannen, die fakkels onder kruiken verborgen hielden, en met bazuinen voorzien waren, overviel hy des nachts het vyandig leger van drie kanten. By het schitteren der fakkelen, nadat de kruiken verbroken waren, en een ontzettend geschreeuw, *het zwaerd des* HEEREN *en* GIDEONS, verwekte God zoodanig eene verschrikking en verwarring in het leger, dat zy elkander op het lijv vielen, en onder elkander eene allervreesselykste slagting aenrichteden. Ook werden de gemelde Vorsten *Oreb*, *Zeëb*, *Zebah* en *Zalmuna*, gevangen en gedood. — De gedachtenis van deze merkwaerdige gebeurtenis, is bewaerd onder den naem van *den dag van Midian*, en *de slagting van Midian aen den rotssteen Oreb*. Jes. 10: 26.

כ. Wijders spreekt de bidder van het gene den Kanaänieten gebeurd is vs. 10b, 11; *als Sisera, als Jabin aen de beke Kison; die verdelgd zijn te Endor, zy zijn geworden tot drek der aerde.*

Hier wordt zekerlyk geoogd op die merkwaerdige verlossing, welke Richt. 4 en 5. geboekt is. — JABIN, de Koning der Kanaänieten, had de Israëlieten 20 jaren lang onderdrukt, tot dat zy eindelyk, met een oog op God, het juk der slaverny afwierpen. Dit gav aenleiding, dat hunne vyanden de toevlucht namen tot middelen van geweld, en hunne geduchte krijgsmacht verzamelden. SISERA was de Veld-Overste van JABIN; hy wordt hier eerst genoemd, omdat hy de hoofdpersoon geweest is, in deze gebeurtenis. — De Israëlieten, die DEBORA en BARAK aen het hoofd hadden, maekten niet meer dan 10000 gewapende mannen uit. — De beide legers raekten slaegs, by de stad *Endor aen de beke Kison*. Sisera

kreeg

kreeg dermate de nederlaeg, dat hy vluchten moest, en onder het vluchten, werden 'er zoo veele van zijne manschap verslagen, dat 'er, van zijne gansche Krijgsmacht, maer zeer weinig overbleev. — Op deze wijs, zijn die machtige Kanaänieten *verdelgd*, *en geworden tot drek der aerde*, voor zoo ver zy bykans alle verslagen wierden, en die landstreken, als het ware, met hunne lijken gemest wierden.

Sisera weten wy, werd door JAËL gedood. — Ook schijnt de Dichter te kennen te geven, dat JABIN, de Koning, mede omgekomen zy. Trouwens, dit wordt door JOSEPHUS bevestigd, die verhaelt dat HAZOR, de zetel van het Rijk, toen tot den grond toe vernield zy.

B. De Spreker bidt, dat de HEER, met de hier bedoelde vyanden, op dezelvde wijze handelen wilde; *doe hun als Midian*, *als Sisera*, *als Jabin* enz. Het is als of hy zeide: „ O HEER God! die onze Koning en Richter zijt! „ oeffen, omtrent deze onze vereenigde vyanden, op gelijke wijs gerichten, als Gy weleer omtrent de Midianieten en Kanaänieten gedaen hebt: help ons, op „ dezelvde wijs, door Uw Alvermogen; en verleen ons „ eene gansch merkwaerdige verlossing, welke de krachten der menschen zeer ver te boven gaet."

In de daed, dit gebed is blijkbaer verhoord. — In de merkwaerdige verlossing, welke de HEER ten tijde van JOSAPHAT gewrocht heeft, is ongemeen veel overeenkomst met die, door welke de Midianieten en de Kanaänieten verdelgd waren; zoo als, uit vergelijking der gebeurtenissen, ligtelyk kan worden opgemaekt.

13. Die vyanden, die zich thans tegen ons vereenigen, hebben zulken schroomelyken ondergang rechtvaerdig verdiend. Zy seyden, of *hebben* tot elkander *gezeid*, als aen den goeden uitslag hunner onderneming in het geheel niet twijffelende: Laet ons het land Kanaan, de schoone wooningen Godes, alwaer de Israëlieten zich verbeelden, dat zy onder Gods byzondere bescherming

veilig woonen, voor ons in erffelicke besittinge nemen, en onder elkander verdeelen.

14. Mijn Godt, die uwe macht en trouw, omtrent my en het volk van Israël, door veelvuldige proeven bewezen hebt! verjæg deze onze vereenigde vyanden; maecktse als een wervel: als stoppelen voor den wint. Hoe geducht de macht der vyandige heirlegers ook wezen moge, in betrekking tot U den Almachtigen, zijn zy als niets. Maekt u daerom op, door eene byzondere tusschenkomst van uwe machtige Voorzienigheid, om deze vyanden te verjagen, even als kaf door eenen wervelwind verstrooid wordt.

15. Verniel hen, door het vuur van uwe oordeelen; Gelijck het vyer een wout verbrandt: ende gelijck de vlamme de heestergewassen op de bergen aensteeckt,

16. Vervolgtse alsoo, of gelijk 'er eigenlyk staet, in den toekomenden tijd, *gy zult hen alzoo vervolgen*, met uw onweder: ende verschricktse of *gy zult ze verschrikken* met uwen draeywint, door geduchte en buitengewoone oordeelen, welke kennelyke proeven zullen opleveren, der onmiddelyke tusschenkomst van uw onbeperkt Alvermogen.

17. Maeckt haer aengesichte vol schande, of *vervul hun aengezicht met brandmerken:* laten zy zulk eene zeer schandelyke nederlaeg hebben, dat zy door dezelve, als met het teeken van uwe geduchte wraek, gebrandmerkt zijn; op datse, o HEERE, uwen name soecken, en uit zulke blijken van uwe macht en majesteit, uwe heerlyke deugden mogen leeren kennen en eerbiedigen.

Trouwens, zoo is het ook geschied. *Er werd eene verschrikking Gods over alle Koningrijken van die landen, als zy hoorden, dat de* HEER *tegen de vyanden van Israël gestreden had*, 2 Chron. 20: 29.

18. Laetse beschaemt, verbijsterd en gevangen worden in hunne arglistigheid, ende wanneer zy de slagordenen tegen ons stellen, laten zy dan verschrickt wesen

ſen en ten eenemael over hoop geworpen worden. Laten zy beſchaemd worden tot in der eeuwigheyt, zoo menigmael zy ondernemen, om Gods wooningen aen te vallen, ende laetſe ſchaemroot worden, ende omkomen.

19. Op datſe by ondervinding weten, dat gy alleen met uwen name zijt de HEERE, of *dat gy, wiens naem is de* HEER, *alleen* de Allerhoogſte *zijt* over de gantſche aerde, de beheerſcher van alle Koningrijken der ganſche waereld.

PSALM. LXXXIV.

1. VOor den Opperſangmeeſter, op de Gitthith: een Pſalm, voor de kinderen Korah.

Over het opſchrivt vergelijke men Pſ. 8: 1. en 42: 1.

Wat den inhoud betreft. — Deze wordt, door onze oordeelkundige Overzetteren, dus opgegeven: „ De Propheet geevt zijnes harten droevheid te kennen, dat hy „ by de vergadering der geloovigen niet mogt wezen: „ verklarende de gelukzaligheid der gener wien zulks mogt „ gebeuren; wenſchende en biddende, daer wederom te „ mogen verſchijnen."

Maer wie is hier de Spreker? — Dit ſtaet in het algemeen vast, dat wy aen eenen godvruchtigen man te denken hebben, die zoo veel belang ſtelde in het waernemen van den openbaren Godsdienst, dat hy, zonder dit, niet gelukkig leven konde. — Voor het naest, ſchijnt DAVID de ſpreker te zijn; die geduurende zijne vlucht, eerst voor SAUL, en daerna voor ABSALOM, op eene zeer verdrietige wijs, buiten des HEEREN Heiligdom, heeft moeten omzwerven.

Dan, eene aenmerking over vs. 3. zal aen de ganſche zaek een ongemeen licht byzetten. Eigenlyk ſtaet het

eerste lid in den voorledenen, en het tweede in den toekomenden tijd, *mijne ziel* IS voorheen *zeer begeerig* GEWEEST, *en zelvs bezweken van verlangen, naer de voorhoven des* HEEREN, *mijn hart en mijn vleesch* ZULLEN *uitroepen tot den levendigen God.* — Deze uitdrukkingen laten zich eigenaertig toepasfen op Koning DAVID, toen hy, na het dempen van ABSALOMS opftand, weder op den Throon van Israël herfteld was. Ten aenzien van zijne vlucht voor ABSALOM, kon hy in den voorledenen tijd zeggen, *mijne ziel is* voorheen *zeer begeerig geweest* enz.; en met betrekking tot zijne toenmalige herftelling verklaren, *mijn hart en mijn vleesch zullen* blijde lovzangen *uitroepen tot den levendigen God.* — Voorts zal het, by de nadere uitbreiding, genoegzaem blijken, dat alle de byzonderheden zich, uit de gemelde onderftelling, ongemeen wel verklaren laten; om nu niet eens te zeggen, dat de benaming van *gezalvden des* HEEREN, VS. 14. op Koning DAVID in nadruk toepasfelyk zy.

Wy onderfcheiden in dit zangftuk twee hoofddeelen.

I. Eerst befchrijvt de Dichter zijn geluk, dat hy, na zoo veel omzwervens, den openbaren dienst des HEEREN, in zijn Heiligdom, weder zoo ongeftoord mogt waernemen, vs. 1-8.

II. Daerna bidt hy, dat dit zijn tegenwoordig geluk beftendig wezen moge, vs. 9-13.

2. Hoe lieflick zijn uwe wooningen, o HEERE der heyrfcharen! Gy die het bewind voert over alle gefchapene wezens! hoe aengenaem en bekoorlyk is de plaets van den openbaren Godsdienst, welke Gy, de Allerhoogfte zelvs, met uwe byzondere tegenwoordigheid, vereeren wilt!

3. (*a*) Mijn ziele is voorheen, toen ik voor ABSALOM vluchten moest, zeer begeerigh geweest, ende befwijckt of *bezweek* oock van verlangen, nae de voor-

(*a*) Pf. 42: 2. ende 63: 2.

voorhoven des HEEREN: mijn verlangen naer het bywoonen van den openbaren Godsdienst, was zoo sterk, dat ik het niet langer konde verdragen: mijn herte, ende mijn vleesch roepen uyt, of *zullen* nu blijde lovzangen *uitroepen*, tot den levendigen Godt, omdat ik nu weder het voorrecht van den plechtigen Godsdienst genieten mag.

4. Selfs vindt de mussche een huys, ende de swaluwe een nest voor haer, daerse hare jongskens legt, by uwe altaren, HEERE der heyrscharen; mijn Koningh, ende mijn Godt.

Over dit vers zijn zeer verschillende verklaringen; omdat men niet begrijpen kon, hoe de musch en de zwaluw by den Tabernakel zouden te pas komen, en derzelver nesten kunnen plaetsen by Gods Altaren; alzoo de Priesters en Levieten daer tegen waken moesten. — Ondertusschen zal de zaek zeer duidelyk worden, wanneer men in deze woorden twee deelen onderscheidt. Het eerste is: *zelvs vindt de musch een huis, en de zwaluw een nest voor haer, daer zy hare jongskens nederlegt.* Het ander is: *by Uwe altaren,* HEER *der heirscharen, mijn Koning en mijn God.*

De eerste uitspraek, geeft in den zakelyken zin te kennen; dat Gods altoos waekzame Voorzienigheid, ook de vogelen gadeslaet, en aen dezelve, door eenen onbegrijpelyken invloed, het vermogen geevt om een huis of nest te maken, ter uitbroeding, opkweeking en beveiliging van derzelver jongen. — Maer, waertoe diende dit voorstel? De spreker wil de begeerte van deze vogelen naer zulk een huis en nest, benevens het verborgen bestuur der Voorzienigheid, waerdoor deze begeerte voldaen wordt, aen den HEER vertoonen; en daerdoor voor zijnen God openleggen, dat hy dezelvde sterke begeerte had, ter bywooning van den openbaren Godsdienst, als deze vogelen hebben naer een huis en een nest.

Hy laet 'er daerom op volgen: *by Uwe Altaren, Heer der heirscharen, mijn Koning en mijn God.* — Door Gods *Altaren*, worden de beide Altaren van het Heiligdom bedoeld, den Brandoffer-Altaer in het Voorhov, en den Reuk-Altaer in het het Heilige. Op deze Altaren werd

het voornaemste van den schaduwdienst dagelyks verricht; en daerom konden zy als een kort begrip van den ganschen plechtigen Godsdienst worden aengemerkt. — De uitspraek is afgebroken. Er is derhalven eene invulling noodig? Maer welke invulling is de voegzaemste? Wy oordeelen, die uit de onmiddelyk voorgaende uitspraek, de natuurlykste, op deze wijs: gelijk de musch en de zwaluw haer huis en nest begeert, en door uwe Voorzienigheid ook werkelyk vindt; zoo was ook in mijn omzwerven mijne begeerte, dat ik mijne wooning eens bestendig vinden mogt by uwe Altaren, dat niet alleen ik, maer ook mijn nageslacht, den plechtigen Godsdienst, ongestoord en onafgebroken moge bywoonen. — De onderscheidene aenspraken van, HEER *der heirscharen*, *mijn Koning en mijn God*, behelzen zoo veele krachtige pleitgronden. Het is als of de Dichter zeide: „ Als de HEER „ *der Heirscharen*, en de bestuurer aller dingen, hebt Gy „ het vermogen, om mijne begeerte te vervullen; *Gy zijt* „ *mijn Koning*, ik heb my oprechtelyk aen uwen dienst „ verbonden; *Gy zijt mijn God*, die my bemint met eene „ onderscheidene lievde. De overweging van het een en „ ander, gav my bemoedigende gronden om te hopen, „ dat mijn wensch zoude vervuld worden."

5. Welgeluckfaligh zijnse die in uw huys woonen: welgelukzalig zijn de burgers van Jerusalem, die zich, op de vastgestelde uuren van het gebed, des morgens en des avonds, in uwe voorhoven laten vinden, en dus als in uw huis woonen; zoo menigmalen zy zich met hunne offeranden derwaerds begeven, vooral zy, die daer verkeeren met de rechte gemoedsgesteldheid: want, sy prijsen u gestadelick, wanneer zy hunne stem met die der zangeren paren. Sela!

6. Welgeluckfaligh is de mensche, wie en hoedanig hy anderszins ook wezen moge, wiens sterckte in u is, die van zijne nietigheid, zwakheid, en onvermogen overtuigd zijnde, al zijne hulp van U verwacht: en hoe welgelukzalig zijn de zoodanigen, in welcker herte de gebaende wegen zijn.

Vol-

Volgens het getuigenis der Joden, werden de *wegen* jaerlyks *geëffend*, tegen den tijd der hooge Feesten, om den Israëlieten, die naer Jerusalem reisden, alle gemak toe te brengen. — Wanneer nu deze *gebaende wegen* gezegd worden, *in* iemands *hart* te *zijn*, zoo geeft dit te kennen: dat die gebaende wegen het voorwerp van zijne keus geworden zijn, en dat hy het voornemen hebbe, om dezelve in te slaen en te bewandelen.

Hier wordt derhalven, in onderscheiding der burgeren van Jerusalem, van de overige Israëlieten gesproken, die elders woonden, en tot de hooge Feesten opkwamen: die wel begrepen, dat deze reis aen zwarigheden onderworpen was; maer hunne sterkte in den HEER zochten, en het besluit namen, om de wegen die gebaend waren, naer Sion, in te slaen.

Hoe gelukkig het lot van zulken reiziger zy, toont de spreker vs. 7, 8, in de byzonderheden.

7. Als sy door het dal der moerbesiëboomen doorgaen, stellen sy hem tot een fonteyne, oock sal de regen haer gantsch rijckelick overdecken.

Wat hebben wy, door het *dal der moerbesieboomen*, te verstaen? — Sommigen denken aen een zeker dal, het welk met moerbesien beplant was; en oordeelen dat het dal Rephaïm bedoeld worde, alwaer DAVID de Philistijnen verslagen heeft, 2 Sam. 5: 22-24. — Maer anderen maken zwarigheid over deze vertaling: niet alleen, omdat zoodanig een dal der moerbesien, en in de Heilige Schrivt en by JOSEPHUS, geheel onbekend is; maer ook voornamelyk, omdat hier in den text een dor en dorstig dal geteekend wordt; daer de Natuurkenners, aen de moerbesieboomen, een waterachtigen grond toeëigenen. Zy vertalen het daerom *een dal van een traen*, een *traendal*. Maer dan behoevt men die benaming niet in den gewoonen zin te nemen, voor een jammerdal; maer, volgens den Oosterschen spreektrant, voor een dal, het welk droog en schrael is, daer het water niet dan by een enkele traen of droppel gevonden wordt, verg. Job 28: 11. — Wy voegen ons, om de reeds gemelde redenen, by de laetsten.

Men kan het *dal van eene traen*, of het ſchrale dal, eigenlyk nemen. Het Joodſche land was bergachtig; en de Israëlieten, die by gelegenheid der hooge Feesten naer Jeruſalem reisden, moesten veele dorre dalen doorgaen, veele ſchrale landſtreken, alwaer de brandende hitte geen traen van water had overgelaten. — Oneigenlyk, zou men tevens kunnen denken aen alle moeite en ongelegenheden, welke den reiziger overkomen konden.

Maer in dit geval, zegt de Dichter, *ſtellen* de Reizigers den HEER *tot een fontein*; dat is, zy verwachten geloovig, dat de HEER hen, in den weg zijner Voorzienigheid, van water voorzien, en uit alle zwarigheden verloſſen zoude.

De ſpreker voegt 'er deze belovte by: *ook zal de regen hen gansch rijkelyk overdekken*, dat is, de HEER zal voor hun zorgen, dat het hun aen geen water ontbreke, en dat zy uit alle ongelegenheid gered worden.

8. Sy gaen van kracht tot kracht, de Feestvierers reizen *by geheele benden*; en, in plaets van vermoejing, worden zy hoe langs hoe vlugger en vaerdiger, een yegelick [*van haer*] ſal verſchijnen voor Godt, in zijne byzondere tegenwoordigheid, in Zion, op de plaets van den openbaren en plechtigen eerdienst.

In het tweede deel, vinden wy eerst de bede vs. 9, 10, daerna de drangredenen vs. 11, 12, en eindelyk het krachtig beſluit vs. 13.

9. HEERE Godt der heyrſcharen, hoort mijn gebedt: neemt 'et ter oore, o Godt Jacobs, Sela!

9. O Godt, onſe ſchilt, onder wiens beſcherming wy volkomen en in alle gevallen veilig zijn: ſiet op my en mijne onderdanen, met oogen van gunst en lievde: ende aenſchouwt het aengeſichte uwes Geſalſden, van my die tot Koning over Israël, op Uw bevel, plechtig gezalvd ben. Laet ik het overige van mijn leven in rust mogen doorbrengen, en den openbaren Godsdienst ongeſtoord bywoonen.

11. Want

11. Want een dagh in uwe voorhoven, en by uwen openbaren eerdienst door te brengen, is beter en voor my veel verkiesbarer, dan geduurende duysent dagen [*elders*] te wezen: Ick althans koos liever, zoo zeer ben ik aen uwen plechtigen eerdienst verbonden, aen den dorpel in het huys mijnes Godts te wesen, en, in den Tabernakel, den geringen dienst van dorpelwachter waer te nemen, dan lange te woonen in de tenten der godtloosheyt, en te deelen in de ydele vermaken van dwaze waereldlingen.

12. Want Godt de HEERE is gelijk, aen de glansrijke koperen schilden, welke door den glans den vyand benadeelen, en den schilddrager voordeelig zijn. Hy is een sonne, door het toebrengen van alles goeds, ende een schilt, door het afweeren van alle kwaed; de HEERE sal genade in dit, ende eere in het volgend leven geven: hy en sal al het wezenlyk goede niet onthouden, maer dadelyk schenken aen den genen die in oprechtigheyt wandelen, en Hem ongeveinsdelyk dienen.

13. HEERE der heyrscharen, (*b*) welgeluckfaligh is de mensche, elk een menschenkind, wie hy ook wezen moge, die geloovig op u vertrouwt.

PSALM. LXXXV.

1. EEn Psalm, voor den Oppersangmeester, onder de kinderen van Korah. Vergel. Ps. 48: 1.

In dezen Psalm ontmoeten wy eenige biddende Sprekers, die in eene gevangenis verkeeren, en smeeken dat zy daeruit mogen verlost worden, gelijk de overige van hun volk reeds in vryheid gesteld waren; staende in een geloovig vooruit-

(*b*) Ps. 2: 12. ende 34: 9.

zicht, dat zy eens dagen van voorſpoed en blijdſchap beleven zouden.

Maer, wie zijn hier deze Sprekers? De zaek wordt zeer verſchillendlyk begrepen. — Sommigen denken aen de Joden, die nadat zy uit Babel verlost waren, nog met veelerlei onheilen te worstelen hadden. Sommigen aen de Joden, ten tijde der vervolging van ANTIOCHUS EPIPHANES. Sommigen brengen dit lied op de algemeene bekeering der Joden in den laetſten tijd.

Het is ons zeer moeilyk voorgekomen, iets te beſlisſchen. — Allermeest evenwel, zouden wy tot de laetſte gedachten overhellen; voornamelyk, omdat de teekening van dien aengenamen tijd, welke wy vs. 11-14. ontmoeten, in vergelijking met andere Godſpraken, ons ſchijnt heen te wijzen, tot den heerlyken ſtaet der Kerke, in het laetst der dagen. — Wy geven daerom in bedenking, of men het ſtuk ook zoo zou kunnen begrijpen: dat hier eenige geloovige Joden der latere tijden ſprekende worden ingevoerd, die den HEER ſmeeken, dat hunne Natie, van onder het oordeel der verſtrooijing, onder het welk zy tot op den huidigen dag zuchten, mogt verlost worden, gelijk hunne Voorvaders uit de gevangenis van Babel verlost waren; terwijl zy geloovig verwachten, dat de heerlyke ſtaet der Kerke, in welken eene uitnemende heiligheid zal plaets hebben, kort op handen zou wezen.

Volgens dit begrip, behelst deze Pſalm twee hoofddeelen.

I. Het gemelde gebed der ſprekeren, vs. 2-8. en
II. Hunne geloovige verwachting, vs. 9-14.

2. Gy zijt in de dagen onzer vaderen, toen Gy hen uit de gevangenis van Babel geſlaekt hebt, aen Kanaan uwen lande gunſtigh geweeſt, HEERE: de gevanckeniſſe Jacobs hebt gy toen gewendt, en de Joden in hun Vaderland weder gebracht.

3. Onze Voorvaders hadden, door hun aenhoudend wangedrag, dit geduchte oordeel rechtvaerdig verdiend. Maer, ten

ten laetsten hebt Gy U over hen ontfermd, en hun de misdaden gunstig vergeven. De misdaet uwes volcks hebt gy wechgenomen: en de straffen van dezelve doen eindigen. Gy hebt alle hare sonden, door welke zy dit oordeel verdiend hadden, bedeckt en vergeven. Sela!

4. Gy hebt wechgenomen al uwe verbolgenheyt: en alle blijken van gramschap doen ophouden: Gy hebt u toenmaels gewendt en een einde gemaekt van de hittigheyt uwes toorns.

5. Maer wy, hunne nazaten, hebben nu reeds eeuwen lang gezucht onder een oordeel van verwerping; sedert dat Jerusalem door de Romeinen verwoest is, zijn wy, als verachte ballingen, onder alle volken verstrooid. Ontferm u ten laetsten over ons ellendig volk! Brengt ons weder, o Godt onses heyls: die onze vaderen zoo menigmael verlost hebt; mogten wy eerlang in ons Vaderland wederkeeren! laet toch dit langduurig oordeel een einde nemen, ende doet te niete uwe toornigheyt over ons, waervan wy, zoo veele eeuwen lang, de schroomelyke uitwerkselen ondervonden hebben.

6. Sult gy eeuwiglick tegen ons toornen? sult gy uwen toorn uytstrecken van geslachte tot geslachte? zal het geduchte oordeel, onder het welk wy zoo veele eeuwen lang gezucht hebben, dan nooit een einde hebben?

7. Sult gy ons niet (*a*) weder stof van vreugde geven, en ons als het ware daerdoor weder levendigh maken? zullen uwe gerichten niet weder verwisseld worden met gunstbewijzen, op dat uw volck sich in u verblijde?

8. Toont ons dan uwe goedertierenheyt, o HEERE, verblijd ons met de blijken van uwe vernieuwde gunst, ende geeft ons uw heyl, verlos ons uit onzen ellendigen toestand.

9. Ick sal hooren wat Godt de HEERE spreken sal. Ik vertrouw en verwacht, dat de HEER op dit gebed een gunstig antwoord geven zal, en met daden be-

(*a*) Ps. 71: 20.

toonen, dat Hy zijn volk niet geheel en voor altoos verstooten hebbe: want dit weet ik, uit de Schrivten der Propheten, met zekerheid; dat de HEER zich eindelyk eens over Israël, de beminden om der vaderen wil, ontfermen zal. Zekerlyk, hy sal nog eens tot de Joden, die toch sijn volck, ende tot de nakomelingen van Jacob, die toch sijne gunstgenooten zijn, van vrede spreken: ja Hy zal hen in eenen staet van voorspoed herstellen! Maer datse dan ook niet weder tot de voorige dwaesheyt en wangedragingen en keeren.

10. Sekerlick, sijn heyl is naeby den genen die hem vreesen. Eerlang, zal onze Natie zich tot den HEER bekeeren, om hem oprechtelyk te vreezen. Dan zullen zy ook zijne gunst en hulp blijkbaer ondervinden, op dat in onsen lande eere woone, en Kanaan in den ouden luister hersteld worde.

11. Dat zal 'er een zeer aengename tijd wezen van voorspoed en van heiligheid. Er zal eene algemeene godvrucht heerschen, onder de bekeerde Joden. Elk zal zich beyveren op het betrachten van deugd en heiligheid. De goedertierenheyt ende waerheyt sullen malkanderen ontmoeten: allerwegen zal men eene algemeene weldadigheid, en de goede trouw ontmoeten: de (b) gerechtigheyt ende vrede, alle plichten van den burgerstaet en de zamenleving, zullen yverig betracht worden, gepaerd met toegevendheid en vreedzaemheid. Alle deze deugden, welke 't bestaen van eenen waren Christen uitmaken, sullen zich lievlyk vereenigen, en als het ware [*malkanderen*] kussen.

12. De waerheyt sal uyt der aerde spruyten, voor zoo ver de waerheid des Euangeliums, door het geloov aengenomen, de vruchten van allerlei deugden zal voortbrengen, ende de Gods-gerechtigheyt, of God als Richter, sal van den hemel met genoegen, op de Godsvrucht der bekeerde Joden, nedersien.

13. Oock sal de HEERE ons volk 't goede in alle opzichten, alle wenschbare zegeningen, rijkelyk geven: ende

(b) Hebr. 7: 2.

ende ons (c) lant Kanaan ſal in de voorige vruchtbaerheid herſteld worden, en weder in vollen overvloed ſijne vrucht geven, gelijk in de dagen van ouds.

14. In die gelukkige dagen, zal de HEER ons in alle opzichten weldoen. De gerechtigheyt, waerdoor Hy de waereld beſtiert, ſal als dan allerblijkbaerst wezen, en als het ware voor ſijn aengeſichte henen gaen: ende hy ſalſe ſetten op den wegh ſijner voetſtappen, in alle de wegen van Gods Voorzienigheid, zal dezelve zeer duidelyk doorſtralen.

PSALM. LXXXVI.

Uit het korte opſchrivt lezen wy, dat DAVID de Dichter zy van dit zangſtuk. — Het wordt *een gebed* genaemd: en dit wijst ons aen, dat DAVID dit lied hebbe opgeſteld, in eenen tijd van ongelegenheid. Maer, omtrent de byzondere aenleiding en tijdsomſtandigheden, wordt niets bepaeld. — Dit zullen wy, zoo veel mogelyk is, uit den inhoud moeten opmaken.

De Dichter beſchrijvt zich vs. 1. als iemand, die in eenen ellendigen en nooddruftigen ſtaet verkeerde. De HEER had hem reeds voorheen, uit een dreigend doodsgevaer gered vs. 13, en nu was hy wederom bloot geſteld aen de woede en vervolgingen van veele toomelooze dwingelanden, die hem op allerlei wijzen naer het leven ſtonden vs. 14. — Alle deze byzonderheden ſchijnen ons, vry duidelyk, naer dien tijd te wijzen; toen DAVID des nachts de woede van SAUL ontweken was, die eenige manſchap gezonden had om hem te dooden, en hy genoodzaekt werd, als een balling 't land rond te zwerven, 1 Sam. 19.

I. Vs. 1-10. ſmeekt DAVID, om door Gods machtigen byſtand, uit zijne ellende verlost te worden.

(c) Pſ. 67: 7.

II. Daerna bidt hy om geestelyke zegeningen, byzonder om de leiding van Gods Geest, op den weg der gerechtigheid, vs. 11-13.

III. Wijders, om vertroosting onder al zijn lijden, vs. 14-16, en

IV. Eindelyk, dat de HEER hem. door eene zichtbare tusschenkomst van zijn Godlyk Alvermogen, verlossen wilde, vs. 17.

1. Een Gebedt Davids. HEERE, neygt uwe oore gunstig tot mijne smeekingen, verhoort my toch genadig, daer ik tot U roep in dezen bangen nood: want ick ben elendigh ende nootdruftigh, van alle menschelyke hulp verstoken, daer ik als een balling rond moet zwerven.

2. Bewaert mijne ziele, beveilig mijn leven, het welk in groot gevaer is: want ick ben [*uwe*] gunstgenoot, die zulke bittere vervolgingen mijner vyanden aen hun in het geheel niet verdiend heb, o gy mijn Godt, op wien ik alleen mijn vertrouwen gevestigd heb, verlost my uwen knecht, welken Gy zelvs tot groote dingen geroepen hebt, en die op u betrouwt, uit deze ongelukkige omstandigheden.

3. Zijt my genadigh, Heere: want ick roepe tot u den gantschen dagh, uit de diepte mijner ellende.

4. Verheugt de ziele uwes knechts: door my te redden uit deze hoogstgaende benauwdheid: want tot u, Heere, verheffe ick my al biddende, en *zal* ik geduurig mijne ziele verheffen.

5. Want gy, Heere, zijt goet, ende geernvergevende: ende van groote goedertierenheyt allen die u aenroepen.

6. HEERE, neemt dan mijn gebedt ter ooren! ende merckt gunstig op de stemme mijner smeeckingen.

7. (*a*) In den dagh mijner benaeuwtheyt roepe ick

(*a*) Ps. 50: 15.

ick u aen, en *zal ik u* ootmoedig *aenroepen:* want gy verhoort my, of *omdat Gy my zult verhooren.*

8. Gy immers zijt daer toe machtig: want Onder de zoogenaemde goden der Heidenen, en is niemant u gelijck, Heere, ende (*b*) daer en zijn geene gelijck uwe wercken, uwe daden zijn alleen Godlyke werken.

9. Zelvs Alle de Heydenen, Heere, die gy gemaeckt hebt, sullen ter hunner tijd eens komen, ende sullen haer eerbiedig voor uw aenschijn nederbuygen, ende uwen name eeren, met erkentenis van de Majesteit, welke in alle uwe daden doorstraelt.

10. Want gy zijt groot, ende doet wonderwercken, Gy alleen zijt Godt.

11. (*c*) Leert my door het onderwijs van uwen Geest, HEERE, uwen wegh, welken ik bewandelen, de geboden welke ik betrachten moet, ick sal dan in uwe waerheyt, en op het pad van uwe geboden wandelen: vereenigt mijn herte tot de vreese uwes naems, en leer my u te dienen met een ongeveinsd gemoed.

12. Heere, mijn Godt, ick sal u met mijn gantsch herte loven, ende ick sal uwen name eeren in eeuwigheyt:

13. Want uwe goedertierenheyt is groot over my: In voorige tijden hebt Gy my, met de blijken van uwe goedheid, overladen, ende gy hebt mijne ziele uyt het onderste des grafs uytgeruckt, door my uit het meest dreigend doodsgevaer te verlossen, toen SAUL mijn huis had laten bezetten, om my van kant te maken.

14. O Godt, (*d*) de hoovaerdige staen tegen my op, ende de vergaderingen der tyrannen soecken mijne ziele: ende sy en stellen u niet voor hare oogen.

Men vergelijke het aengeteekende, by Ps. 54: 5.

15. Maer gy, Heere, (*e*) zijt een barmhertigh

(*b*) Deut. 3: 24. Ps. 136: 4. (*c*) Ps. 25: 4. ende 27: 11. ende 119: 33. (*d*) Ps. 54: 5. (*e*) Exod. 34: 6. Num. 14: 18. Neh. 9 17. Psalm 103: 8. ende 145: 8. Joël 2: 13.

ende genadigh Godt, lanckmoedigh, ende groot van goedertierenheyt ende waerheyt.

Verg. Exod. 34: 6.

16. Wendt u tot my, zie my aen met oogen van gunst en ontferming, ende zijt my genadigh, geeft uwen knecht uwe sterckte: om het werk, waertoe hy geroepen is, behoorlyk te verrichten, en alle zwarigheden te overwinnen; ende verlost den sone uwer dienstmaegt, die tot groote dingen geschikt is, en zich oprechtelyk aen uwen dienst verbonden heeft.

17. Doet aen my een teecken ten goede, verlos my uit deze benauwende omstandigheden, door eene blijkbare tusschenkomst van Uw wonderdoend Alvermogen, op dat het mijne haters met ontroering sien mogen, ende beschaemt worden, als gy, HEERE, my geholpen, ende my getroost sult hebben.

PSALM. LXXXVII.

VAn dezen Psalm wordt de Dichter niet genoemd: en 'er is geen reden om aen iemand nader dan aen David te denken.

Dezelve behelst een lovlied ter eere van Jerusalem; het welk op vaste grondslagen gebouwd was, door God by uitnemendheid begunstigd werd, en door de inwooning van veele Heidensche volken, grootelyks zou beroemd worden.

Nimmer is 'er een tijd geweest, in welken dit alles, van het eigenlyke Jerusalem, konde gezegd worden. — Wy denken daerom aen het Geestelyk Jerusalem, de eerste Christen Kerk uit de geloovige Joden, die door de bekeering der Heidenen, eenen zeer heerlyken aenwas verkreegen heeft.

I. Eerst wordt dat Geestelyk Jerusalem geroemd, van zijnen grondslag, en van Gods byzondere gunst, vs. 1, 2.

II. Daerna wordt de toevoeging der Heidenen beschreven, vs. 3-6.

III. Eindelyk ontmoeten wy de voorrechten, welke aldaer genoten worden, vs. 7.

1. Een Psalm, een Liedt, voor de kinderen van Korah. Het geestelyk Jerusalem, de Kerk van het Nieuwe Testament, is het allereerst gegrondvest in het Joodsche land, daer is het Euangelie het eerst verkondigd. Daer is de eerste grondslag gelegd van dat heerlyk gebouw. Sijn grondslagh is op de bergen der heyligheyt, op de heilige bergen van het Joodsche land, in de bergachtige landstreken van het heilig Kanaan.

2. De HEERE bemint de poorten Zions, dat is de stad Jerusalem, boven alle de overige wooningen Jacobs, boven alle de andere plaetsen van het Joodsche land: en daerom heeft hy ook Jerusalem vereerd, met de allereerste prediking van het Euangelie der vervulling, met de allereerste grondvesting der Christen Kerk.

3. Seer heerlicke dingen worden van u gesproken, 'er gaet een roemrijk getuigenis van u uit, o stadt Godes, o Geestelyk Jerusalem. Sela!

4. De eerste beginselen der Euangelie-Kerk, uit de geloovige Joden, zullen eenen heerlyken aenwas hebben, door de toevoeging van de bekeerde Heidenen, uit alle geslachten der volken. Ick, zoo zal het geestelyk Jerusalem kunnen zeggen, ik sal de trotsche Egyptenaers, die Rahab of de Krokodil genaemd worden, ende de Chaldeen, de inwooneren van Babel; deze volken, die, van wegens hunne ingebeelde wijsheid, het meest afkeerig waren van het Euangelie, zal ik eens vermelden, onder mijne vrienden, onder de gene die my kennen en eerbiedigen: ja Siet, allerlei blinde Heidenen, zelvs de afgodische Philistijn, ende de rijke Tyrier, met den vergelegen Moor, van zeer veelen dezer Heidenen zal men kunnen zeggen, dese is een burger van het Geestelyk Jerusalem, en in zoo ver aldaer geboren. Verg. Jes. 27: 6. 49: 6. 66: 7-9. enz. Zach. 8: 20-23.

5. Ende van de Kerk des Nieuwen Testaments, het tegenbeeldig Zion sal geseyt worden, Die ende die is daer in geestelyker wijs geboren: ende de Aller-

hoogste selve salse bevestigen, overschaduwen, en tegen de poorten der helle beschermen.

6. Een zeer groot aental van Heidenen, zal zich by de gemeenschap der Kerke voegen. De HEERE salse rekenen in 't opschrijven der volcken, welke het geloov zijn gehoorzaem geworden: [*seggende*,] Dese is aldaer geboren, Sela!

7. Ende de sangers, gelijck de speellieden, [*mitsgaders*] alle mijne fonteynen, sullen binnen u zijn.

Anders zoude men dit vers, als woorden van God beschouwen, en dus vertalen kunnen: „ *ende alle mijne fontei-* „ *nen* of waterleidingen, alle de vruchten van CHRISTUS „ gerechtigheid, alle de uitwerkselen van zijnen verworve- „ nen Geest, *zingen in u als speellieden*; zy hebben zulke „ aengename gevolgen, als het gezang is van kundige „ speellieden."

Het zinneprent schijnt ontleend te zijn van waterleidingen, welke een aengenaem geruisch veroorzaken.

PSALM. LXXXVIII.

1. EEn Liedt, een Psalm, voor de kinderen Korah, voor den Oppersangmeester, op Machalath Leannoth: Een Onderwijsinge Hemans des Ezrahiters.

Op Machalath Leannoth. — Het eerste woord *Machalath* geevt een Muziek-Instrument, of een zangwijs te kennen. Zie Ps. 53: 1. Het ander *Leannoth* zegt eigenlyk *om te antwoorden*; het schijnt te kennen te geven, dat dit lied, door de zangrei, by beurten moest gezongen worden.

Dit zangstuk heet eene *onderwijzing*, verg. Ps. 32: 1.

De Dichter is *Heman de Ezrahiter*. — HEMAN was een zeer vermaerd Propheet, ten tijde van Koning DAVID, 1 Chron.

Chron. 25: 5. Sommigen evenwel, denken aen eenen anderen HEMAN, omdat hy de EZRAHITER genaemd wordt, daer HEMAN de tijdgenoot van DAVID, een zoon was van JOËL, en een kleinzoon van SAMUEL, 1 Chron. 6: 33. Maer hy kan dus genaemd zijn naer eene zekere landstreek van Kanaan, die tegenwoordig onbekend is.

Wat den inhoud aengaet, wy ontmoeten hier eenen Spreker, die nadat hy veelerlei onheilen had doorgestaen, nu in het meest dreigend doodsgevaer gekomen was, en daerom den HEER ernstig bidt om behoudenis en uitredding. Maer wie is deze Spreker? Onzes erachtens de MESSIAS, onder zijn allerbitterst lijden. — De Spreker had niet alleen te worstelen met de boosheid der menschen; maer ook met de gramschap van God, vs. 8, 16, 17. Op wien past dit in meerderen nadruk, dan op den lijdenden Borg? — Hy bemoedigt zich, met eene verlossing uit het grav, vs. 11 13. Hoe duidelyk wijst ons deze byzonderheid, naer den MESSIAS! — Er is geen één eenige uitdrukking, welke zich niet, in allen haren nadruk, veel beter van onzen Middelaer, dan van eenigen anderen ongelukkigen, verklaren laet. — Voeg 'er by, dat 'er eene allerduidelykste overeenkomst zy, tusschen dit zangstuk en andere Psalmen, welke ontegenzeggelyk van den lijdenden MESSIAS handelen, byzonder den 22sten.

Maer in het byzonder moet men zich, onzes erachtens, den MESSIAS hier verbeelden, als aen het Kruis hangende.

Wy onderscheiden in dit lied twee hoofddeelen.

I. In het eerste bidt de lijdende MESSIAS, om eene spoedige en gunstige verlossing, vs. 2, 3.

II. In het tweede, dringt hy zijn verzoek, door een vertoog van zijne hoogstgaende smerten en benauwdheden, ernstig aen, vs. 4-19.

2. O HEERE Godt mijns heyls: van wien ik alleen mijne verlossing verwachten kan, onophoudelyk heb ik uit mijne ellende tot u geroepen: by dage, by nachte roepe ick voor u.

3. Tot dus ver, hebt Gy u als doov gehouden voor mijne klachten. Laet mijn gebedt toch eindelyk eens voor uw aenschijn komen: laet het blijken, dat gy acht geeft op mijne smeekingen: neygt uwe oore gunstig tot mijn geschrey.

4. Want mijne ziele is der langduurige en bittere tegenheden sadt, ende mijn leven raeckt tot aen het graf, ik ben tot den rand van het grav genaderd, mijn dood is zeer naby.

5. Ick ben gerekent met de gene die in den kuyl nederdalen: ik mag nu mijnen dood zeker stellen, 'er is nu geen ontkomen meer aen: ick ben geworden als een man die krachteloos is; die reeds geheel is uitgeteerd.

6. Afgesondert onder de doode, aen het Kruis hangende, mag ik reeds onder de dooden geteld worden. Ik ben reeds gelijck aen de verslagene, die in 't graf liggen, die gy niet meer en gedenckt, ende sy zijn afgesneden van uwe hant: ik ben gelijk aen groote booswichten, die, door uwe straffende hand, eenen schandelyken dood ondergaen.

7. Gy hebt my in den ondersten kuyl geleyt, in duysternissen, in diepten. Gy hebt my gebracht tot den allerverachtelykften toestand van de snoodste booswichten.

8. Uwe grimmigheyt leyt op my als Borg, die beladen ben met de schulden van zondaren: Gy hebt [*my*] nedergedruckt met alle uwe baren, de wateren van uwen toorn hebben my geheel overstelpt, ook ben ik van allen troost verstoken. Sela!

9. Zelvs hebben alle mijne vrienden my verlaten. Mijne bekende hebt gy verre van my gedaen, gy hebt my hen tot eenen grooten grouwel gestelt: Mijne meest vertrouwde leerlingen zijn bloohartig gaen vluchten, toen ik als een eerlooze misdadiger gevangen werd: ick ben besloten, ende en kan niet uytkomen, alle hoop op uitkomst is reeds geheel en al afgesneden.

10. Mijn' ooge treurt en is vermoeid, van wegen de ondragelyke verdruckinge; welke ik ondergaen moet.

HEERE,

HEERE, ick roepe tot u den gantschen dagh: ick strecke mijne handen uyt tot u, om van U hulp te vragen.

11. Sult gy wonder doen aen de doode, door hen op te wekken? ofte sullen de overledene opstaen? sullense u hier op aerde wederom loven? Sela!

12. Sal uwe goedertierenheyt in 't graf vertelt worden? uwe getrouwigheyt in de groeve van 't verderf?

13. Sullen uwe wonderen bekent en geroemd worden in de duysternisse? ende uwe gerechtigheyt geprezen worden in het grav, dat het lant der vergetenheyt is? en daerom bemoedig ik my, met het streelend vooruitgezicht, op uwe belovten, dat gy my uit den dooden zult opwekken.

14. Maer ick, HEERE, roepe geduurig tot u: ende mijn gebedt komt u reeds voor in den vroegsten morgenstont; den ganschen dag door, moet ik klagen, zonder eenige verademing.

15. HEERE, waeromme verstoot gy mijne ziele? waerom laet gy mijn leven van verdriet uitteeren? ende waerom verbergt gy uw aenschijn voor my?

16. Het hoogstgaende niet alleen, maer ook hoe langduurig zijn mijne ellenden? Van der jeugt aen ben ick bedruckt ende dootbrakende: ick drage uwe vervaernissen; ik gevoel den zwaren last van uwen ontzachlyken toorn: ick ben twijffelmoedigh en in de alleruitterste verlegenheid.

17. Uwe hittige toornigheden gaen over my: uwe verschrickingen doen my vergaen, ik ben blootgesteld, aen de meest geduchte uitwerkselen van uwe hittige gramschap.

18. Den gantschen dagh omringense my, als stroomen van water: t'samen omgeven sy my.

19. Gy hebt vrient ende metgeselle verre van my gedaen: mijne bekende zijn [*in*] duysternisse, zoodat ik, van alle menschelyke hulp en vertroosting, geheel verstoken ben.

P S A L M. LXXXIX.

1. EEn Onderwijsinge Ethans des Ezrahiters.

Over de benaming van *onderwijzing*, vergelijke men weder Ps. 32: 1. — De Dichter van dit lied, is ETHAN *de Ezrahiter*. ETHAN, anders JEDUTHUN genaemd, was een tijdgenoot van DAVID. Als een van de drie hoofden der zangeren, wordt hy by HEMAN en ASAPH gevoegd, 1 Chron. 25: 6. en hy wordt 1 Kon. 4: 31. geroemd als een der wijste mannen van zijnen tijd. Hy was een Leviet, uit het geslacht van MERARI, 1 Chron. 6: 44-47. — Maer hoe kan hy dan hier de *Ezrahiter* genaemd worden? Sommigen besluiten 'er uit, dat hier een ETHAN van lateren tijd bedoeld worde. Dan, de tijdgenoot van DAVID kan, gelijk wy by Ps. 88: 1. omtrent HEMAN hebben aengemerkt, ook dus genaemd zijn naer eene zekere landstreek in Kanaan.

Van meerder aenbelang is het, dat wy den waren zin van dit zangstuk zelven onderzoeken. — In de daed, onder alle de Psalmen, welke ik tot dus ver behandeld heb, is my nog geen zoo moeilyk voorgekomen, als deze. Met aflegging van alle vooroordeelen, vooral die van gezach, heb ik de zaek, op mijne wijs, onpartijdig onderzocht. Ik zal daerom mijne gedachten vrymoedig voorstellen; gelijk ik ook aen niemand betwisten wil, om op eene andere wijs, nae zijn licht te denken.

Ik zal alles, tot meerder klaerheid, in de volgende aenmerkingen te zamen trekken.

I. De spreker die hier het woord voert, geeft een uitvoerig vertoog van Gods goedheid en waerheid, byzonder van de belovte welke God aen DAVID gedaen had, omtrent de bestendigheid van zijn Koningrijk vs. 2-38. Met deze belovte, vergelijkt hy den tegenwoordigen rampspoedigen en zeer vernederden toestand van DAVIDS Koning-

rijk

rijk vs. 39-46; en vermids het een met het ander niet scheen te strooken, bidt hy God om de vervulling zijner belovten, en de herstelling van de vervallene zaken in DAVIDS Koningrijk vs. 47-52.

II. Wanneer de Dichter spreekt van Gods belovte, omtrent de bestendigheid van DAVIDS Koningrijk, heeft hy blijkbaer het oog op die merkwaerdige belovte, welke wy vinden 2 Sam. 7: 12-16. — Door den mond van den Propheet NATHAN, deed de HEER aen DAVID deze toezegging: *wanneer uwe dagen zullen vervuld zijn, en gy met uwe Vaderen zult ontslapen zijn, zoo zal ik uw zaed na u doen opstaen, dat uit uwen lijve zal voortkomen, ende ik zal zijn Koningrijk bevestigen; die zal mijnen naem een huis bouwen, en ik zal den stoel zijnes Koningrijks bevestigen tot in eeuwigheid. Ik zal hem zijn tot eenen Vader, en hy zal my zijn tot eenen Zoon: dewelke, als hy misdoet, zoo zal ik hem met eene menschenroede en met plagen der menschen kinderen straffen; maer mijne goedertierenheid zal van hem niet wijken, gelijk als ik die wechgenomen heb van Saul, dien ik van voor uw aengezicht heb wechgenomen. Doch uw huis zal bestendig zijn, en uw Koningrijk tot in eeuwigheid voor uw aengezicht, uwe stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid.* — Er is zulk eene kennelyke overeenkomst, tusschen de woorden van dezen Psalm vs. 3 5, 21-38. en de gemelde belovte, dat niemand 'er aen twijffelen kan, of de dichter heeft het oog op die merkwaerdige toezegging.

III. Vs. 39-46. geevt de dichter eene teekening van den zeer lagen en verachtelyken toestand, tot welken DAVIDS Koningrijk, in weerwil van die belovte, op zekeren tijd gekomen was. — Maer welk een bepaelde tijd wordt hier bedoeld? — Sommigen denken aen de dagen van REHABEAM, toen het Koningrijk gescheurd, en door den inval van SISAK, den Egyptischen Koning, in het uiterste gevaer gebracht was, 1 Kon. 14. 2 Chron. 12. Maer, met dit alles, is toen ter tijd *de kroon* niet *ontheiligd tegen de aerde*, gelijk 'er vs. 40. geklaegd wordt. — Anderen denken aen de Babylonische gevangenis. Maer ook met dit begrip kunnen wy ons niet vereenigen; behalven andere

redenen, omdat de verwoesting van Stad en Tempel, in het geheel niet vermeld wordt. — Onzes erachtens, wordt de deerniswaerdige toestand van DAVIDS Koningrijk bedoeld, ten tijde van ABSALOMS schroomelyken opstand. Op dat geval, laten zich alle de uitdrukkingen eigenaertig toepassen, gelijk in het vervolg nader blijken zal, byzonder die vs. 46. *Gy hebt de dagen zijner jeugd verkort.* Immers was DAVIDS Koningrijk, ten tijde van ABSALOMS afval, nog in de allereerste jeugd.

IV. Onzes erachtens derhalven, heeft ETHAN dezen Psalm gedicht, by gelegenheid van dien diep vernederden toestand, tot welken DAVIDS Koningrijk, ten tijde des opstands van ABSALOM, vervallen was: met oogmerk om zijne geloovige tijdgenooten op te wekken, dat zy den HEER ernstig bidden zouden, om de herstelling der vervallene zaken, en pleiten op de beloften, welke de God der waerheid, omtrent de duurzaemheid van DAVIDS Koningrijk, gedaen had.

V. Maer is dit het alles? moeten wy by dezen letterlyken zin berusten? — In onze uitbreidende verklaring over 2 Sam. 7: 12-16. VIde Deel p. 363-366. hebben wy aengetoond, dat de gemelde belovte wel eerst en rechtstreeks zie op SALOMO; maer evenwel, op eene meer verhevene en geestelyke wijs, toepasselyk zy op den meerderen SALOMO, DAVIDS Zoon en Heer. — Trouwens, de belovte van een eeuwig Koningrijk kan, in den eigenlyken zin, op DAVID huis niet worden toegepast. DAVID zelvs dacht ook verder; hy erkende 2 Sam. 7: 19, dat de HEER over ziin huis gesproken had, tot van verre henen. Ook past PAULUS een gedeelte dezer Godspraek, op den Heiland der waereld, uitdrukkelyk toe, Hebr. 1: 5.

Wy besluiten 'er uit, dat dit lied onder de voorbeeldige Psalmen moet geteld worden, en in den geestelyken zin, op het Koningrijk van den MESSIAS, de Kerk van het Nieuwe Testament, moet worden toegepast.

VI. Maer het Koningrijk van den MESSIAS, is meermalen in eenen zeer vernederden toestand geweest. Welk een

tijdstip

tijdstip wordt 'er dan in den geestelyken zin bedoeld, vs. 39-46? — Uit het gene wy zoo even omtrent vs. 46. hebben aengemerkt, mogen wy besluiten, dat hier de Euangelie-Kerk in hare eerste jeugd geteekend worde. Wy wagen het daerom, by wijs van gissing, in bedenking te geven, of de Propheet ook het oog zou hebben op de allereerste vervolging der Christenen, welke ter gelegenheid van STEPHANUS marteldood veroorzaekt is, en zoo geweldig was, dat het Koningrijk van CHRISTUS binnen korten, geheel scheen te zullen verdelgd wezen. —

VII. De drie hoofddeelen van dit lied, hebben wy reeds zoo even opgegeven.

A. Eerst roemt de Dichter op zeer verhevenen toon, Gods goedheid en waerheid, byzonder zijne belovten omtrent de bestendigheid van DAVIDS Koningrijk vs. 2-38.

B. Daerna klaegt hy, dat de deerniswaerdige toestand van DAVIDS Koningrijk, ten tijde van ABSALOMS opstand, met die belovten niet scheen te strooken vs. 39-46.

C. Eindelyk bidt hy, pleitende op die belovten, om de herstelling der vervallene zaken, in DAVIDS Koningrijk vs. 47-52. Het laetste of 53. vs. behoort niet zoo zeer tot dezen Psalm, als wel tot den geheelen derden bundel der heilige liederen, van Ps. 73 tot 89, die met dezen Godverheerlykenden uitroep besloten wordt.

A. *In het eerste deel, onderscheiden wy de volgende hoofdbyzonderheden. A. Vs. 2-5. vinden wy een algemeener voorstel van Gods goedheid, waerheid, en belovten aen* DAVID *beëedigd. B. Daerna wordt meer byzonder aengetoond, dat God, uit kracht zijner waerheid, alle zijne belovten onfeilbaer vervulle vs. 6-19. C. Eindelyk worden de belovten, welke God aen* DAVID *gedaen had, uitvoerig opgegeven vs. 20-38.*

2. Ick sal de goedertierenheden des HEEREN en zijne uitnemende weldaden, welke Hy aen DAVID en zijn Koningrijk eeuwiglick bewijzen zal, singen: en in

maetgezang beschrijven. Getrouwe JEHOVAH, Gy kunt uwe belovten niet onvervuld laten: ick sal daerom ook uwe waerheyt met mijnen monde bekent maken, zoo als dezelve altoos zal openbaer worden, van geslachte tot geslachte.

3. Want ick hebbe by my zelven gezeyt, en dit geloov ik vastelyk: Uwe goedertierenheyt sal eeuwiglick gebouwt worden en altoos bestendig wezen: in de hemelen selve hebt gy uwe waerheyt bevestigt, dat is, uwe waerheid is zoo vast en bestendig, als de hemelen. Er is derhalven geen twijfel aen, of Gy zult uwe belovten vervullen, welke Gy, aen onzen Koning DAVID, en byzonder aen zijn luisterrijk tegenbeeld, den MESSIAS, gedaen hebt, [*seggende:*]

4. Ick hebbe een verbont gemaeckt met mijnen uytverkorenen: Ick hebbe mijnen knecht David gesworen:

5. Ick sal uw zaet tot in eeuwigheyt bevestigen: ende uwen throon opbouwen van geslachte tot geslachte, Sela!

Deze belovte, maekt de hoofdsom uit van de gemelde voorzegging 2 Sam. 7: 16. — Ter gemelde plaets hebben wy reeds aengewezen, dat hier, in den geestelyken zin, geoogd worde op het Koningrijk van den meerderen DAVID. Ten aenzien van den eigenlyken DAVID, *is zijn throon opgebouwd van geslachte tot geslachte*, voor zoo ver het Koningrijk van Juda, zoo lang het geduurd heeft, nimmer van DAVIDS zaed geweken is; in tegenstelling van SAUL, van wien het Koningrijk tot een ander geslacht werd overgebracht 2 Sam. 7: 15. — Maer in den meerderen DAVID, zal deze voorzegging in den sterksten nadruk vervuld worden: want *Hy zal over* JACOBS *huis Koning zijn tot in de eeuwigheid, en zijns Koningrijks zal geen einde wezen.* Luc. 1: 33.

B. Vs. 6-19. toont de Propheet nader aen, dat God alle zijne belovten onfeilbaer vervullen zal. Dit bewijst hy α uit Gods Almacht en ſtandvastigheid, welke in de beſtiering van het gansch Geheelal, allerblijkbaerst zijn vs. 6-14. en hy dringt het β. nader aen, uit de veelvuldige proeven van Gods goedheid en rechtvaerdigheid aen Israël, vs. 15-19.

6. (*a*) Dies loven de hemelen uwe wonderen, o HEERE: of, *want* de inwooners van de hemelen, de Heilige Engelen, loven O HEER! met den diepſten eerbied, uwe groote werken, welke kennelyke teekenen dragen van uw onbeperkt Alvermogen: oock is uwe getrouwigheyt of onveranderlyke ſtandvastigheid, het voorwerp der lovzangen van de Engelen, in de gemeynte der heyligen die den hemel bewoonen.

Indedaed, de beſchouwing van Gods macht en ſtandvastigheid, is een beſlisſchend bewijs, dat God alle zijne belovten zal vervullen. Onder ons menſchen is het gewoon, dat men zijnen woorden geen geſtand doe. Dit ſpruit voort, of uit onvermogen, of uit de omſtandigheden. Maer deze zwakheden kunnen in den Oneindigen niet vallen.

Hier komt nog by, dat God oneindig verheven is boven alle ſchepſelen; zoodat niemand Zijnen wil wederſtaen kan. Daerom voegt 'er de dichter by vs. 7, 8.

7. Want wie magh in den hemel en onder de Engelen, die krachtige helden, tegen den HEERE geſchattet, en met den Oneindigen vergeleken worden? [*wie*] is den HEERE gelijck, onder de Engelen, de kinderen der ſtercken?

8. Elk der zalige Engelen onderwerpt zich, met vreezen en beven, aen den grooten Koning van het Geheelal, Godt is grootelicks geducht in den raet der heyligen die in den hemel woonen: ende vreeſlick boven

(*a*) Pſ. 19: 2.

alle die rontom hem zijn, en zijnen Throon als lijvwachten omringen.

Van den hemel, daelt de Dichter op de aerde neder, en geeft eenige proeven op van Gods macht en standvastigheid, op deze beneden waereld vs. 9-14.

9. O HEERE, Godt der heyrscharen, die het bewind voert over alle geschapene wezens, wie is als gy, grootmachtig, o HEERE? Gy zijt omstuuwd met eenen glans van onnadenkelyke Majesteit, ende uwe getrouwigheyt of *standvastigheid* is rontom u: voor zoo ver Gy dezelve aen alle kanten openbaer maekt.

10. Gy heerschet over de opgeblasenheyt der zee: wanneer hare baren haer verheffen, so stilt gyse.

11. Gy beteugelt de vreesselykste zeegedrochten. Ook hebt Gy meermalen uwe macht betoond, aen de stoutsten der menschen. Dit is vooral gebleken in de verdelging der Egyptenaren, toen Gy Rahab, die geduchte Krokodil, Pharao met zijn gansche heir, verbrijselt hebt, als eenen verslagenen: Gy hebt uwe vyanden meermalen, door Uw Alvermogen verdelgd, en hen verstroyt met den arm uwer sterckte.

12. Gy zijt de Heer van het groot Geheelal. (*b*) De hemel is uwe, voor zoo ver Gy dien gemaekt hebt, en door Uwe Voorzienigheid onderhoudt, oock is de aerde uwe: ja de geheele werelt ende hare volheyt die hebt gy gegrondt.

13. Het noorden, ende 't zuyden, die hebt gy geschapen: en derhalven, is de geheele aerde de uwe, van het eene uiterste tot aen het andere. Tot Kanaan evenwel, hebt Gy eene meer byzondere betrekking. Thabor ende Hermon, de voornaemste gebergten van dat land, aen beide de zijden van de Jordaen, juychen in uwen name, van wegen de uitnemende proeven uwer macht en goedheid aldaer ten toon gespreid.

14. Gy

(*b*) Psalm 24: 1, 2.

14. Gy hebt eenen arm met macht: uwe hant is sterck, uwe rechterhant is hooge. Zoodat niemand zich tegen Uw onbeperkt Alvermogen verzetten kunne.

15. Maer hoe geweldig uwe kragt, hoe onbeperkt uwe vrymagt zy, (*c*) Gerechtigheyt ende gerichte zijn de vastigheyt uwes throons: (*d*) goedertierenheyt ende waerheyt gaen voor uw aenschijn henen. Als Koning van de gansch waereld, byzonder van Uw volk Israël, bewijst Gy Uwe rechtvaerdigheid, goedheid, en waerheid, in alle Uwe wegen en handelingen.

16. Welgeluckfaligh is het volck, 't welck het geklanck kent: en ondervindt dat Gy deszelvs Koning zijt. Verg. Num. 23: 21. o HEERE, sy sullen in het licht uwes aenschijns wandelen, en zich verheugen over de blijken van uwe byzondere gunst en voorzorg.

17. Sy sullen haer den gantschen dagh verheugen in uwen name: en over de blijken van uwe weldadige gunst, ende door uwe gerechtigheyt, door het beschermen van hunne rechten door U, zullen zy verhoogt worden.

18. Want gy zijt de heerlickheyt harer sterckte: door uwe kracht, wordt Israël op eene heerlyke wijs beveiligd, ende door uw welbehagen sal onse hoorn verhoogt worden: door uwe gunst zullen wy, uit de laegte, tot welke wy thans vervallen zijn, wederom opgeheven worden.

19. Want onse schilt is van den HEERE: ende onse Koningh is van den Heyligen Israëls: of, *want de* HEER *is onze schild* en machtige beschermer, *en de Heilige van Israël is onze Koning*, die ons, als het volk van zijn byzonder eigendom, onder zijne onmiddelyke bescherming heeft aengenomen.

(*c*) Ps. 97: 2. (*d*) Ps. 85: 14.

C. *Vs. 20-38, worden de belovten opgegeven, welke de God der waerheid, aen* DAVID *gedaen had. — Deze belovten, gelijk wy gezegd hebben, zijn in den geestelyken zin, op den meerderen* DAVID *toeparselyk.*

20. Doe Gy, o God, by uitnemendheid betoondet, dat Israël het voorwerp was van uwe gunst en voorzorg, hebt gy in een gesichte gesproken, tot den Propheet NATHAN, 2 Sam. 7. van David uwen heyligen, dien Gy tot Koning van Israël had afgezonderd, ende tot hem geseyt, door den mond van Nathan: Ick hebbe hulpe bestelt by eenen helt: ik heb David heldhaftigheid ingeboezemd, en hem verwaerdigd met mijne allesvermogende hulp: Ick hebbe hem, eenen verkorenen uyt den volcke, by uitnemendheid verhoogt.

21. Ick hebbe David mijnen knecht gevonden, dien ik geschikt had tot Koning van Israël: met (*e*) mijne heylige olie hebbe ick hem daerom door Samuel gesalft.

22. Met welcken mijne hant vaste blijven sal, om hem te bestieren en te beschermen, oock sal hem mijn arm versterken, om zijne onderdanen, tegen alle hunne vyanden, te beveiligen.

23. (*f*) De vyant en sal hem niet dringen of benauwen: ende de sone der ongerechtigheyt, zelvs de allerboosaertigste van zijne tegenpartijders, en sal hem niet onderdrucken.

24. Maer wel verre daervan daen, door mijnen machtigen bystand, zal hy over alle zijne vyanden zegepralen: want ick sal sijne wederpartijders verpletteren voor sijn aengesichte: ende die hem haten sal ick plagen.

25. Ende mijne getrouwigheyt, ende mijne goedertierenheyt sullen met hem zijn: ik zal alle mijne belovten aen hem vervullen, en hem mijne weldadigheid

(*e*) 1 Sam. 16: 1, 13. (*f*) 2 Sam. 7: 10.

heid blijkbaer doen ondervinden: ende ſijn hoorn ſal in mijnen name verhoogt worden. Zijne macht en heerlykheid zullen, door mijnen gunstigen byſtand, geduurig vermeerderd worden.

26 Het Koningrijk van David zal, ten tijde van zijnen zoon Salomo, in vollen luister bloeien, Ende ick ſal ſijne hant in de zee ſetten: ende ſijne rechterhant in de rivieren. De Koninglyke macht van Salomo zal zich uitſtrekken, van de Middellandſche zee, tot aen de rivier de Euphraet.

27. (g) Hy ſal my noemen, Gy zijt mijn Vader: want ik zal hem tederlyk beminnen, krachtdadig begunstigen, en met mijn Alvermogen beſchermen. Hy zal tot my zeggen: Gy zijt mijn Godt, die my by uitnemendheid begunſtigt; ende de rotzſteen mijnes heyls, op welken ik veilig vertrouwen kan.

28. Oock ſal ick hem ten eerſtgeborenen ſone ſtellen: Hy zal my, met eenen kinderlyken eerbied, vreezen; en ik zal hem behandelen, gelijk een Vader zijnen eerstgeboornen zoon behandelt: hy zal het voorwerp wezen van mijne byzondere lievde; en ik zal hem een dubbel deel van gaven en voorrechten ſchenken. Ja ten hoogſten over de Koningen der aerde zal ik hem ſtellen; zoodat hy alle andere Koningen, in macht, wijsheid en luister, overtreffen zal. Dit zal in nadruk vervuld worden, in den meerderen Salomo. Dees zal my zijnen eigen Vader noemen; en ik zal doen blijken, dat Hy mijn gelievde zoon zy, en ik zal hem verhoogen, tot Koning van het uitgebreid Geheelal.

29. Ick ſal mijne belovten, aen David gedaen, onfeilbaer vervullen. *Ik zal* hem mijne goedertierenheyt in eeuwigheyt houden: ende mijn verbont ſal hem vaſte blijven.

Deze algemeene belovte wordt vervolgens, in de byzonderheden, nader uitgebreid. *a.* Ten aenzien van DAVIDS

(g) 2 Sam. 7: 14. Hebr. 1: 4, 5.

zaed, den Koning Salomo en zijne nazaten vs. 30-34, β. Met opzicht tot zijn geestelyk zaed, den MESSIAS vs. 35-38.

30. Ende ick ſal Salomo by uitnemendheid begunstigen. Ik zal ſijn zaet in eeuwigheyt ſetten, nimmer zal het hem aen nazaten ontbreken: ende ſijnen throon als de dagen der hemelen. Vergel. 2 Sam. 7: 13.

31. Ja zelvs (*h*) Indien ſijne kinderen mijne wet verlaten: ende in mijne rechten niet en wandelen:

32. Indien ſy mijne inſettingen ontheyligen: ende mijne geboden niet en houden:

33. So ſal ick hare overtredinge met de roede beſoecken: ende hare ongerechtigheyt met plagen der menſchen. Ik zal dan medelijden hebben, met hunne zwakheden, gelijk een Vader zich over zijnen zoon ontfermt: daerom zal ik hen, in mijnen toorn niet ſtraffen, maer zagtelyk kastijden, gelijk Vaders, onder de menſchen, gewoon zijn, met hunne kinderen, te handelen. Vergel. 2 Sam. 7: 14.

34. Maer nimmer zal ik Salomo of zijne nakomelingen verſtooten, dat hy geenen opvolger hebben zoude, gelijk ik met Saul gehandeld heb: want mijne goedertierenheyt en ſal ick van hem niet wechnemen, noch in mijne getrouwigheyt niet feylen. Vergel. 2 Sam. 7: 15.

35. Ick en ſal mijn verbont niet ontheyligen: mijne belovten niet onvervuld laten, ende 't gene dat, ten aenzien van den MESSIAS, uyt mijne lippen gegaen is, en ſal ick niet veranderen.

36. (*i*) Ick hebbe eens geſworen by mijne heyligheyt, en 'er alle mijne Volmaektheden onder verpand; dat, uit het zaed van David, de MESSIAS zal voortkomen, en dat het Koningrijk van dien meerderen SALOMO, in vollen nadruk, eeuwig wezen zal. So ick aen David liege! dan zou ik mijne Heiligheid verlochenen.

37. Sijn

(*h*) 2 Sam. 7: 14. (*i*) Hebr. 6: 13, 17, 18.

37. Sijn zaet ſal in der eeuwigheyt zijn: het Koningrijk van den MESSIAS zal geen einde hebben, ende ſijn throon ſal voor my zijn gelijck de ſonne, vergel. Pſ. 72: 5, 17.

38. Hy ſal eeuwiglick beveſtigt worden, in zijn Koningrijk, gelijck de mane onveranderlyk haren loopkring behoudt, offchoon zy menigvuldige veranderingen ondergae: ende de getuyge in den hemel is getrouw, zoo lang de maen aen den hemel ſchijnt, zal zy getuige zijn van mijne getrouwigheid. Sela!

D. *In het tweede deel van dezen Pſalm, klaegt de Dichter, dat de deerniswaerdige toeſtand van* DAVIDS *Koningrijk, ten tijde van* ABSALOMS *muitery, met de voorheen gemelde belovten, niet ſcheen te ſtrooken vs.* 39-46.

39. Maer HEER, hoe is de deerniswaerdige toeſtand, tot welken DAVIDS Koningrijk thans vervallen is, met deze belovten, over een te brengen? Immers gy hebt [*hem*] nu verſtooten ende verworpen: Gy zijt verbolgen geworden tegen David uwen Geſalfden.

40. Gy hebt het verbont uwes knechts te niete gedaen, en aen uwe belovten niet beantwoord: Gy hebt hem zelvs den throon doen ruimen, hem doen vluchten voor zijnen oproerigen zoon, en daerdoor ſijne kroone ontheyligt tegen de aerde.

41. Gy hebt alle ſijne mueren doorgebroken: Gy hebt ſijne veſtingen nedergeworpen. Hy is beroovd van alle middelen, welke, ter zijner beſcherming, zouden kunnen dienen, en zelvs genoodzaekt zijne ſterkbevestigde Hovſtad te verlaten.

42. (*k*) Alle die den wegh voorbygingen, hebben hem berooft: ſijnen naebueren is hy tot eenen ſmaet geweeſt. Hy is het voorwerp der beſchimping geworden van die genen, die hem voorheen vreesden, byzonder van een lasterenden Simei.

(*k*) Pſ. 80: 13.

43. Gy hebt de rechterhant ſijner wederpartijders verhoogt, zoodat Abſalom de Hovſtad en den Throon hebbe ingenomen: Gy hebt alle ſijne vyanden verblijdt, door den voorſpoed van Abſaloms onnatuurlyken opſtand.

44. Gy hebt oock de ſcherpte ſijnes ſweerts omgekeert: zoodat zijne geduchte Krijgsmacht hem verlaten heeft, ende en hebt hem niet ſtaende gehouden in den ſtrijt, daer hy, voor zijnen eigenen zoon, heeft moeten vluchten.

45. Gy hebt ſijne ſchoonheyt, zijn gezach, aenzien en luister, doen ophouden: ende gy hebt ſijnen throon ter aerde nedergeſtooten, zodat zijn Koningrijk geheel verwoest en omgekeerd is.

46. Gy hebt de dagen ſijner jeugt verkortet: Het Koningrijk van David is van zeer korten duur geweest; zijn jeugdige en bloejende ſtaet heeft zeer ſpoedig een einde genomen. Gy hebt hem met ſchaemte overdeckt, Sela!

E. *Eindelyk bidt de Dichter, pleitende op de voorheen gemelde belovten, om de herſtelling der vervallene zaken, in* DAVIDS *Koningrijk vs.* 47-52.

47. Hoe lange, o HEERE? Sult gy u ſteets verbergen, en de blijken van uwe goedheid inhouden? ſal uwe grimmigheyt, tegen David onzen Koning, altoos branden als een vyer?

48. Gedenckt van hoedanige eeuwe dat ick ben: of, *gedenk, hoe kort de eeuw van geluk zy*, hoe onbeſtendig de gelukſtaet der menſchen zy; beſchouw daerom den ongelukkigen David, met oogen van medelijden, en laet zijn rampſpoedige toeſtand ras een einde hebben. Waerom ſoudt gy (*) aller menſchen kinderen te vergeefs geſchapen hebben? of, *gedenk tot hoe veel ydelheid gy de kinderen der menſchen geſchapen hebt*; hoe ydel en onbeſtendig alle

(*) *Hebr.* alle kinderen des menſchen.

alle ondermaensche zaken zijn: en zoudt Gy DAVID dan zoo gestreng behandelen, en altoos tegen hen toornen?

49. Wat man leeft 'er die den doot niet sien en sal? Die (*l*) sijne ziele sal bevrijden van 't gewelt des grafs? hoe kort is het leven van eenen mensch, en hoe zeker is zijn dood? en zoudt gy dan zoo lang, tegen DAVID, den toorn behouden? Sela.

50. Heere, waer zijn uwe voorige of uitmuntende goedertierenheden, (*m*) [*die*] gy David gesworen hebt by uwe trouwe? Hoe weinig gelijkt de tegenwoordige toestand van DAVIDS Koningrijk, naer die uitnemende gunstbewijzen, welke Gy hem zoo plechtig beloovd en bezworen hebt.

51. Gedenckt, Heere, aen den smaet uwer knechten; dien ick in mijnen boesem drage [*van*] alle groote volcken Gedenkt hoe het Koningrijk van Israël, wel eer zoo geducht voor onze nabuuren, nu, door den opstand van Absalom, en de vernedering van David, by de Heidensche volken in verachting gekomen zy.

52. Gedenk aen de beschimpingen, Daer mede, o HEERE, uwe vyanden smaden, daer mede sy, of *die* de voetstappen uwes Gesalfden smaden. Voorheen stonden de voeten van David vast, zijn voorspoed was wel gevestigd; maer nu is hy gevallen, en daerdoor is uw Gezalvden tot een voorwerp der bespotting van uwe vyanden geworden.

Het laetste vers behoort niet byzonder tot dezen Psalm. Het is een Godverheerlykende uitroep, met welke de derde Bundel der heilige Liederen, van Ps. 73 tot 89, besloten wordt.

53. Glooft zy de HEERE in der eeuwigheyt, Amen, ja Amen.

(*l*) Psalm 49: 10, 16. (*m*) 2 Sam. 7: 15.

P S A L M. XC.

HEt opschrivt leert, dat MOSES, die met het hoogste recht, en in vollen nadruk, *de man van God* genaemd wordt, de opsteller zy van dezen Psalm.

Hy schijnt dit lied gedicht te hebben, by gelegenheid, dat de murmureerende Israëlieten, door den HEER veroordeeld werden, dat zy 38 jaren lang in de woestijne zouden omzwerven, tot dat alle lieden, die boven de 20 jaren oud waren, geheel zouden zijn uitgestorven, behalven alleen Josua en Caleb Num. 14. — Denkelyk was deze Psalm, door de Levieten, afzonderlyk bewaerd; en, toen de heilige liederen verzameld werden, zaldezelve 'er bygevoegd wezen; en wel geplaetst aen 't hoofd van dien nieuwen bundel, die met dezen Psalm begint en met Ps. 106. eindigt.

De Dichter voert hier het volk van Israël sprekende in; die zich al biddende tot den HEER wenden, klagende over den ellendigen toestand, in welken zy thans verkeerden, en smeekende, dat zy de voorige blijken van de Godlyke gunst nog eens op nieuw ondervinden mogten.

Gemeenlyk denkt men, dat MOSES dit lied hebbe opgesteld, aenstonds nadat de HEER het gemelde vonnis, over Israël had uitgesproken: dan liever zouden wy ons voegen, by de zulken, die oordeelen, dat MOSES dit zangstuk gedicht hebbe, toen de 40 jarige omzwerving der Israëlieten ten einde liep; omdat het toen eerst te pas kwam, om over de langduurigheid van dat oordeel te klagen, en te bidden, dat het zelve een einde mogt nemen vs. 7, 13, 15.

I. Eerst klagen de Israëlieten, over de langduurigheid van het Godlyk oordeel vs. 1-12.

II. Daerna bidden zy, om op nieuw in de Godlyke gunst hersteld te worden vs. 13-17.

1. Een Gebedt Mosis des mans Godes. Heere, gy zijt ons geweest in voorige dagen, een toevlucht van

van geslachte tot geslachte. Door uwe gunst en wonderdoend Alvermogen, hebt gy ons en onze Vaderen zoo menigmael gered, uit de meest dreigende gevaren, en tot toonbeelden gesteld van uwe zegenende goedheid.

2. Gy, o HEER, zijt eeuwig en onveranderlyk, maer wy zijn zwakke menschen, en ons leven is zeer kortstondig. Eer de bergen geboren waren, ende gy de aerde ende de werelt voortgebracht haddet: ja van eeuwigheyt tot eeuwigheyt zijt gy Godt. Gy zijt zonder begin, zonder eenige verandering, en zult eindeloos dezelvde blijven.

3. Maer hoe kortstondig en veranderlyk is ons bestaen! Gy doet den mensche, door den dood, wederkeeren tot verbrijselinge: ende segt, Keert weder gy menschen kinderen, tot het stof, uit het welk gy geformeerd zijt.

4. Gy zijt eeuwig en onveranderlyk: Want duysent jaren zijn in uwe oogen, als de dagh van gisteren, als hy voorbygegaen is: ende [*als*] eene enkele nachtwake.

5. Maer hoe kortstondig en wisselvallig is het bestaen der menschenkinderen! Gy overstroomtse, en rukt de menschen schielyk wech, gelijk een snel stroomende beek de dingen, welke zy ontmoet; sy zijn [*gelijck*] een slaep, en verdwijnen, als een droom, na het ontwaken; in den morgenstont van hun leven, zijnse gelijck het gras [*dat*] verandert, en spoedig verdort.

6. In den morgenstont bloeyt het, ende 't verandert reeds in 't korte door de middaghitte: des avonts wort het afgesneden, ende 't verdorret.

7. Want wy vergaen door uwen toorn: behalven het algemeene lot der stervelykheid, gevoelen wy de geduchte uitwerkselen van uwe gramschap, ende door uwe grimmigheyt worden wy geduurig verschrickt.

8. Gy stelt onse ongerechtigheden voor u: Gy beschouwt onze murmureeringen, met oogen van gramschap; onse heymelicke [*sonden*] van ongeloov, wan-

trouwen, ondankbaerheid, en booze begeerlykheden, ftelt gy in 't licht uwes vertoornden aenfchijns.

9. Want alle onfe dagen gaen henen en wy fterven door uwe verbolgenheyt: wy brengen onfe jaren door zoo fnel als een gedachte.

10. Aengaende de dagen onfer jaren, daer in zijn tfeventigh jaer, of fo wy feer fterck zijn, tachentigh jaer; zoodat wy op verre na den ouderdom van onze Voorvaderen niet bereiken. Onze leevtijd is kort; ende 't uytnementfte van dien, zelvs in onze grootfte genoegens, is moeyte ende het beste gedeelte van onzen leevtijd wordt, in verdriet doorgebracht: want het leven wort fnellick afgefneden, ende wy vliegen daer henen.

11. Wie kent en eerbiedigt behoorlyk de fterckte uwes toorns, ende uwe verbolgenheyt nae dat gy geduchte God! te vreefen zijt?

12. Leert [*ons*] alfoo onfe dagen tellen, en nae behooren achtgeven, op de kortheid en onzekerheid van ons leven, dat wy een wijs herte bekomen, ons verftandig gedragen, en niet zoo dwaesfelyk overtreden, als onze Vaders gedaen hebben.

13. Keert met uwe gunst, tot ons weder HEERE, tot hoe lange zullen uwe oordeelen aenhouden? ende het berouwe u eindelyk eens over ons uwe knechten.

14. Laet de akelige nacht van ons ellendigen toeftand fpoedig een einde nemen. Verfadigt ons in den morgenftont met uwe goedertierenheyt, fo fullen wy juychen; ende verblijdt zijn in alle onfe dagen, door ons voorfpoedig in te leiden en te zegenen in Kanaan.

15. Verblijdt ons nae de dagen [*in dewelcke*] gy ons gedruckt hebt: [*nae*] de jaren [*in dewelcke*] wy 't quaet gefien hebben.

16. Laet uw werck en uwe Majefteit aen uwe knechten gefien worden, door ons in het beloovde land in te voeren, ende uwe heerlickheyt over hare kinderen, door onze nazaten in Kanaan te zegenen.

17. Ende de lieflickheyt des Heeren onfes Godts,

Godts, zijne byzondere gunst en zegenende voorzorg, zy bestendig over ons; ende bevestigt gy het werck onser handen over ons: zegen alle onze pogingen en ondernemingen, ja het werck onser handen bevestigt dat.

PSALM. XCI.

VAn dezen Psalm, gelijk van de 9 volgende, wordt de naem des Dichters verzwegen. — Sommigen eigenen deze alle aen Moses toe, maer zonder grond, en Ps. 99. spreekt dit begrip ten sterksten tegen. Wy kunnen dus niets naders bepalen.

De Dichter geevt hier eene beschrijving van het geluk en de veiligheid eenes godvreezenden mans, die het voorwerp is van Gods byzondere gunst en voorzorg. — Maer wie is die godvreezende man, van welken hier gesproken wordt? Sommige hebben gedacht, dat hier eene algemeene waerheid worde voorgesteld, welke op alle oprechten toepasselyk is. Maer de uitdrukkingen zijn daertoe al te verheven; en, onder alle Gods gunstgenooten, zal men 'er niet ligtelyk eenen kunnen aenwijzen, van wien dat alles, in nadruk, kan gezegd worden, het gene hier getuigd en beloovd wordt. — Wy houden het om die reden daervoor, dat hier van den MESSIAS gesproken worde. Op dezen zijn alle de uitdrukkingen, in de volste kracht, toepasselyk.

Wanneer de Duivel den Heer JESUS in de woestijne verzocht; bediende hy zich van vs. 11 en 12, uit dezen Psalm, om Hem te bestrijden, zeggende: *indien gy Gods zoon zijt, werp u zelven van hier nederwaerds; want daer is geschreven, dat hy zijne Engelen van u bevelen zal* enz. Matth. 4: 6. Luc. 4: 9, 10. Deze redeneering onderstelt; als eene bekende zaek, dat 'er Psalm XCI, van den MESSIAS gesproken worde. Ook ontkent de Heer JESUS niet, dat deze plaets op Hem moet worden toegepast; maer hy brengt den Duivel, uit eene andere plaets, onder het oog, dat het niet geoorloovd zy God te verzoeken.

Uit het gene ik zoo even gezegd heb, wordt het hoogst waerschijnlyk, dat de Propheet de gemelde verzoeking van onzen Verlosser, door den Duivel, onder het oog gehad, en voorspeld hebbe, hoe de Heer JESUS, onder die verzoeking, met de woorden van dezen Psalm zoude aengevallen, maer tevens door denzelven bemoedigd worden.

I. In het eerste deel van dezen Psalm, wordt de zekerheid van den MESSIAS kortelyk beschreven vs. 1, 2.

II. In het tweede deel, wordt dit stuk nader uitgebreid en aengedrongen vs. 3-12, zoo ten aenzien A. der beveiliging tegen alle onheilen vs. 3-12, als B. met opzicht tot Gods byzondere gunst en voorzorg vs. 14-16.

1. Die, gelijk de MESSIAS, in de schuylplaetse des Allerhoogsten is geseten, en onder zijne byzondere voorzorg leevt; die sal, hoe het ook gaen moge, veilig vernachten in de schaduwe des Almachtigen, en, onder Gods bescherming, voor geen kwaed te vreezen hebben.

2. Ick sal tot den HEERE seggen, of *zeggende: de* HEER is Mijne toevlucht, ende mijne burgt: mijn Godt op welcken ick vertrouwe. De MESSIAS zal zich altoos, op de bescherming van God zijn Vader, gerust verlaten kunnen.

3. Gy, die in de waereld gekomen zijt, om zondaren zalig te maken, hebt voor geen kwaed te vreezen: (*a*) Want God zorgt voor u, hy sal u redden van den strick des vogelvangers: Hy zal u, uit alle gevaren, hoe listig ook aengelegd, verlossen; hy zal u redden van de seer verderflicke pestilentie en van alle hevig woedende onheilen.

4. Hy (*b*) sal u decken met sijne vlercken, ende beveiligen door zijne gunstige voorzorg; onder sijne vleugelen en machtige bescherming, sult gy betrouwen: sijne waerheyt is een rondasse ende beuckelaer, zijne waerheid, in het vervullen van zijne belovten, zal u tegen alle onheilen beveiligen, even gelijk men, door een schild of rondasse, beveiligd wordt.

5. Nacht

(*a*) Ps. 124: 7. (*b*) Ps. 57: 2.

5. Nacht noch dag zal u eenig kwaed bejegenen. (*c*) Gy en ſult niet vreeſen voor den ſchrick des nachts: voor den pijl die 's daegs vliegt:

6. Voor de peſtilentie die in de donckerheyt wandelt, en alle menſchen ſpoedig wegrukt, die 'er mede beſmet worden: voor 't verderf dat op den middagh verwoeſtet, voor den brandenden wind, die de menſchen oogenblikkelyk verſtikt.

7. Aen uwe zijde ſullender duyſent vallen, ende tien duyſent aen uwe rechterhant: tot u en ſal 't kwaed niet genaken, omdat God U beveiligt.

8. Alleenlick ſult gy 't met uwe oogen aenſchouwen: ende gy ſult de vergeldinge der godtlooſen, die om hunne boosheid geſtraft worden, ſien, zonder te deelen in hunne onheilen.

9. Want gy zult alle redenen hebben, om tot God, uwen Vader, te zeggen: gy, HEERE, zijt mijne toevlucht: Ja Hem den Allerhoogſten hebt gy geſtelt tot uw vertreck: tot het voorwerp van uw vertrouwen.

10. U en ſal geen quaet wedervaren, noch geen plage ſal uwe tente naederen.

11. (*d*) Want God zal u, in alle gevallen, beveiligen, en hy ſal ſijne Engelen, als zijne dienaren, van en omtrend u beveelen, datſe u bewaren in alle uwe wegen, in al 't werk dat Gy, als Middelaer, te verrichten hebt.

12. (*e*) Sy ſullen u als het ware op de handen dragen, op dat gy uwen voet aen geenen ſteen en ſtootet.

13. In de grootſte gevaren, en in de zorgelykſte omſtandigheden, zult gy veilig wezen. Op den (*f*) fellen leeuw ende d' adder ſult gy onbeſchroomd treden, gy ſult den jongen leeuw, ende de drake vertreden, zonder daervan eenig nadeel te hebben.

14. Dewijle hy my ſeer bemint, [*ſpreeckt Godt*,] ſo ſal ick hem uit alle zwarigheden uythelpen: Ick

(*c*) Job 5: 19, 20. Spr. 3: 25. Hoogl. 3: 8. (*d*) Pſ. 34: 8. Matth. 4: 6. Luc. 4: 10. (*e*) Luc. 4: 11. (*f*) Job 5: 22, 23.

ſal hem zelvs op eene hoogte, in eenen zeer heerlyken ſtaet ſtellen, want hy kent mijnen name, *Hy* eerbiedigt mijne volmaektheden, en vestigt op my al zijn vertrouwen.

15. Hy ſal my in alle zijne nooden aenroepen, ende ick ſal hem verhooren: in de benaeuwtheyt ſal ick by hem zijn, ick ſalder hem uyttrecken, ende ſal hem verheerlicken.

16. Ick ſal hem met lanckheyt der dagen verſadigen, ende ick ſal hem mijn heyl doen ſien, en in alles voorſpoedig maken.

Meer byzonder ziet het *treden op den fellen leeuw en den adder, en het vertreden van den jongen leeuw en den draek* vs. 13, onzes erachtens, op de volkomene overwinning van CHRISTUS over den Duivel; die meermalen by wreede, arglistige, vergivtige, en verſcheurende dieren vergeleken wordt. — Het *uithelpen* vs. 14, is toepasſelyk op de wechneming van den Middelaer uit den angst en het gerichte Jeſ. 53: 12, en het *ſtellen op eene hoogte* wijst ons naer zijne verheerlyking. — Vs. 15. wordt insgelyks, van CHRISTUS vernedering en verhooging geſproken. — *De langheid van dagen, en het zien van Gods heil*, beteekent ons de opſtanding van CHRISTUS, en de heerlykheid, welke daerop gevolgd is.

P S A L M. XCII.

1. EEn Pſalm, een Liedt, op den Sabbathdagh.

Dit opſchrivt, het welk niets zegt van den Maker, leert ons, dat de opſteller dit lied vervaerdigd hebbe, tot een heilig gebruik, op den weekelykſchen Sabbath; zonder dat wy bepalen kunnen, of hy dit zangſtuk, tot zijne eigene byzondere ſtichting, gedicht hebbe, dan wel tot een openbaer gebruik, in den plechtigen Godsdienst. — Het eerste

even-

evenwel komt ons meer waerschijnlyk voor; omdat het niet aen den Opperzangmeester is overgegeven: daerenboven spreekt de Dichter doorgaends, in het enkelvouwig getal, van zich zelven, behalven wanneer hy vs. 14. uitweidt, in de uitteekening des gelukstaets van Gods begenadigd volk.

De inhoud van dezen Psalm was recht geschikt, om godvruchtige Sabbathvierers, in het heiligen van dien dag, wel te bestieren. — De Sabbath was ingesteld, om God, als Schepper en Verlosser, te verheerlyken; door de gedachtenis van het werk der Schepping, en van Israëls verlossing uit Egypte. Zy herinnerde het groote oogmerk van God, in het scheppen der waereld, en het verlossen van zijn volk; namelyk te berusten in, en zich te verblijden, over zijne werken. Zy was tevens een voorbeeld van den Sabbath des Nieuwen Testaments, wanneer de Verlosser de rust van God, die door de zonden verstoord was, door zijne voldoening herstellen zoude; als mede van den eeuwigen Sabbath, die in den hemel zal gevierd worden. — Met het een en ander stemt de inhoud van dit lied eigenaertig overeen. Het behelst hoofdzakelyk eene verheerlyking van God, over zijne groote werken, zoo der Schepping, als der Voorzienigheid; waerdoor hy zich, op zijnen tijd, verheerlykt, in het verdoen van zijne vyanden, en in het openbaermaken van zijne trouw en goedertierenheid, aen allen die hem vreezen. — Elk een rechtgeaert Sabbathvierer derhalven kon zich, van dit lied, tot zijn Godvruchtig gebruik bedienen, nae gelang van zijne byzondere omstandigheden, en daervan eene stichtelyke toepassing maken op zich zelven.

I. In het eerste deel verklaert de Spreker, dat hy het, voor zijnen plicht en voor zijn vermaek hield, om God, op alle wijzen, te verheerlyken vs. 2-5.

II. In het tweede deel, wordt deze verklaring nader uitgebreid vs. 6-16.

2. 't Is goet, het is eene plichtmatige en aengename bezigheid, dat men den HEERE love: ende dat men

uwen name pſalmſinge, o Allerhoogſte. Dit heilig werk komt altoos te pas; maer vooral op den Sabbath, op welken men zich, van allen lichamelyken arbeid ontſlaen, en in den HEER verlustigen moet.

3. Het is goed, eene plichtmatige en aengename bezigheid, Dat men in den morgenſtont uwe goedertierenheyt verkondige by het ontwaken: ende uwe getrouwigheyt gedenke in de nachten. Vooral betaemt dit, op den Sabbathdag, die ingeſteld is, om Israël alle de gewrochten van Gods goedertierenheid en trouw te herinneren. Dan wordt het morgen- en avond-offer verdubbeld, ter herinnering, dat Israël overvloedige ſtof hebbe, om dezen dag, met de herinnering van 's HEEREN goedertierenheid en trouw, te beginnen en te eindigen. Dat men derhalven U, o HEER, altoos, maer vooral op den Sabbathdag love.

4. Op het tienſnarigh inſtrument, ende op de luyte: met een voorbedacht en vrolyk liedt, op de harpe.

5. Want gy hebt my verblijdt, HEERE, met uwe daden, met het groote werk der Schepping, en der verloſſing van Israël uit Egypte: ick ſal daerom juychen over de verbazende wercken uwer almachtige handen.

6. O HEERE, hoe groot zijn uwe wercken! zoo der Schepping, als der Voorzienigheid! zoo wegens hare onafmeetbare uitgeſtrektheid, welke men niet bepalen kan, als veelvuldige verſcheidenheid, kunstrijke ſchikking, en alle de kennelyke proeven, van des oneindigen Makers macht, wijsheid, en goedheid! maer ook ſeer diep zijn uwe gedachten. De verhevene oogmerken en bedoelingen, welke gy, HEER, volgens uwen eeuwigen raed, hebt, in alle uwe werken, zijn voor ons, kortzichtige menſchen, ondoorgrondelyk, zoodat een eerbiedig beſchouwer van uwe groote werken, met eerbied en aenbidding, vervuld worde.

7. Vooral is een vleeſchelyk verſtand geheel ongeſchikt, om de wegen des Allerhoogſten, met de godloozen, recht te beoordeelen. Een onvernuftigh man, die zonder opmerking henen leevt, en geenen acht ſlaet, op het

het einde der godloozen, begrijpt in het geheel niet, hoe wijs, heilig en rechtvaerdig, Gods bestiering zy, omtrend de godloozen: hy en weet daer niet van: noch een dwaes, die geen doorzicht heeft, en verstaet dit selve niet, 't is hem ergernis en dwaesheid.

8. Maer, wanneer het verstand, door Gods genade, verlicht is, oordeelt men 'er gansch anders over, Dat namelyk de godtloose groeyen en toenemen, in voorspoed, rijkdom, aenzien en vermogen, gelijk als 't kruyt des velds weelig groeit; ende dat alle de werckers der ongerechtigheyt bloeyen, in luister en vermogen, is dan geen reden meer om met God te twisten: men ziet dan, hunne groei en bloeistaet is niet bestendig, hunne voorspoed is enkel aerdsch en vergangelyk; ja alles loopt daerop uit, op datse rechtvaerdig tot in der eeuwigheyt verdelgt worden.

9. Maer, hoe ook de godloozen van U en Uwe wegen denken en oordeelen, gy zijt evenwel de Allerhoogste, tegen wien geen schepsel zich verzetten kan. Gy zijt de HEER, de JEHOVAH, onveranderlyk in u zelven, ook in het staven zoo van uwe belovten als bedreigingen, en in eeuwigheyt zult gy de HEERE blijven.

10. Want siet uwe vyanden, o HEERE, want siet uwe vyanden, hoe voorspoedig zy al eens wezen mogen, sullen vroeg of laet vergaen: alle de werckers der ongerechtigheyt sullen verstroyt worden.

11. Maer gy sult mijnen hoorn verhoogen, mijn gelukstaet doen toenemen, gelijck eenes eenhoorns of *Reëms*, boschstiers, wiens kracht frisch blijvt: Ick ben met versche olie overgoten. Of liever *ik ben met olie overgoten*, ik ben *groenende*, als een weelige en frissche olijvboom. Ik ben geheel vervuld, met allerlei genadegaven, en daerdoor groenende, als een weelige, saprijke, en vruchtbare olijvboom.

12. Ende mijn ooge sal mijne verspieders, die my heimelyk lagen leggen, om mijnen ondergang te bevorderen, met blijdschap aenschouwen, zoo als zy verydeld zijn, in hunne listige aenslagen, mijne ooren sullen 't

hooren, aengaende de boosdoenders, die met geweld tegens my opstaen, dat zy beschaemd zijn.

13. Maer zeer gunstig daerentegen zijn de bestellingen der Voorzienigheid, omtrend het geslacht der oprechten. De (a) rechtveerdige zullen, door den HEER, blijkbaer begunstigd worden. Elk van hen sal groeyen als een palmboom: hy sal wassen (b) als een cederboom op Libanon.

De *Palm* of *Dadelboom* is, in het Oosten, vooral in Kanaan, zeer bekend. Zy heeft eene rechte maer ruwe stam, in de gedaente van een Kolom; aen den top met vele lange en smalle bladeren voorzien, waeronder de dadeltrossen hangen, welker vruchten zeer smakelyk zijn. Men zegt ook, dat deze boom sterk van wortel is, hoog wast, altoos groen is, en, hoe zeer gedrukt, evenwel welig groeit. De afgesneden takjes worden wederom spoedig door andere vervangen, terwijl zy, van den top, trapsgewijze nederhangen; het welk, niet alleen tot den regelmatigen groei, maer ook tot deszelvs gestadige en aengename groente, zeer veel toebrengt.

Wat den *Cederboom* aengaet. — Men meent, dat alles, het welk in de Heilige Schrivt, van dezen boom gezegd wordt, het best passe, op den Pijnboom, die ook by de Arabiers soortgelijken naem draegt. Ook leeren de verhalen der Reizigers, dat de cederboomen, welke hun, op den berg Libanon, worden aengewezen, niet onder het geslacht der Cederen, die bessen, maer der Pijnboomen, welke pijnappelen dragen, moeten geteld worden; daer zy, gelijk de Pijnboomen, een sterk riekende hars hebben, een dergelijk soort van bladeren, en zulke harde vruchten of Pijnappelen. — Hoe het zy, de boom, die hier bedoeld is, wordt geroemd, wegens zijne dikte, hoogte, duurzaemheid, vaste wortelen; en deszelvs hout, als onverdervelyk. Vergel. Ezech. 31: 3. — Hier, gelijk op verscheidene andere plaetsen, wordt byzonder gesproken, van den *ceder op den Libanon*; omdat op dat gebergte, de hoogste, zwaerste,

(a) Hos. 14: 6. (b) Richt. 9: 15.

zwaerste en heerlykste boomen van die soort gevonden werden, vergel. Ps. 104: 16.

By deze boomen nu, wordt de rechtvaerdige vergeleken, ten aenzien van zijnen groei en wasdom.

Offchoon *groeien* en *wasſen*, in onze tael, hoofdzakelyk het zelvde beteekenen, moet evenwel het een en ander, volgens de kracht der Hebreeuwsche woorden, eenigzins onderscheiden worden. — Het eerste woord, door *groeien* vertaeld, zegt eigenlyk het uitbotten, het zy van het loov, het zy van den bloesſemknop; en wijst dus die werking van boomen en planten aen, welke tot het voortbrengen van cierlyke bloefems en nuttige vruchten behooren. Het ander woord, door *wasſen* overgezet, schijnt eigenlyk betrekkelyk te zijn, op zulk een wasſen van boomen en planten, waerdoor zy, in dikte, grootheid, en sterkte, toenemen.

Wy kunnen derhalven het *groeien* en *wasſen* van den rechtvaerdigen, op deze wijs onderscheiden: dat het eerste zie, op alle die uitwerkingen van het genadeleven, waerdoor hy zich naer buiten aengenaem, cierlyk, en nuttig vertoont; en het ander betrekkelyk zy, tot het toenemen der krachten van het genadeleven, waerdoor zijne geestelyke sterkte bevorderd wordt. — Men denke aen een geduurig toenemen, in kennis, geloov, vertrouwen, hoop, hemelsgezindheid.

Ten aenzien nu van dit *groeien* en *wasſen*, wordt de rechtvaerdige vergeleken by een *Palm en Cederboom.* — *De rechtvaerdige groent en bloeit, als een palmboom*: omdat hy, als een palmboom, cierlyk groent; omdat hy, als een palmboom, altoos groent Ps. 1: 3. Jer. 17: 8, en alle werking, in dezen geestelyken palmboom, dient, om vruchten voort te brengen, welke Gode welbehaeglyk zijn, en aengenaem den menschen. — De rechtvaerdige *wast, als een cederboom op den Libanon*; omdat hy zich, even als de cederboom, diep wortelt Prov. 12: 3; als de ceder, neemt hy geduurig toe in geestelyke sterkte; schoon hy, als de ceder, effenbaer en trapsgewijs, in zijnen wasdom voortgaet; als de cederboom, wast hy, onaengezien alle hin-

dernisfen, welke gefchikt fchijnen, om zijnen wasdom te ftuiten: geen verkouden van veler lievde, geen hagelbui van rampen, geen ftorm van vervolgingen of aenvechtingen, kunnen hem wezenlyken hinder toebrengen; hy vereenigt, gelijk de ceder zijne takken doet, alle zijne geestelyke krachten en vermogens; en hy verheft zich in de hoogte, door zijn geloovig, hopend en hemelschgezind hart.

14. Die in 't huys des HEEREN geplant zijn, dien fal gegeven worden te groeyen in de voorhoven onfes Godts.

De letter heeft eenige opheldering noodig. — Hier wordt van boomen gefproken, die *geplant waren in het huis des* HEEREN. Er ftonden immers geene boomen te groejen in het huis des HEEREN: zelvs mogten 'er geene boomen zijn, in de nabyheid van het Heiligdom, Deut. 16: 21. — Sommigen meenen, dat hier gezien worde op de Oosterfche gewoonte, om in den voorhof der huizen, en byzonder voor den ingang, boomen te planten, ten einde men derzelver fchaduw genieten mogt; het welk dan de dichter, tot het zinbeeldig huis, het welk hy bedoelde, zou overbrengen. Anderen denken, dat 'er gezinfpeeld worde op iets, het welk indedaed, ten aenzien van den Tabernakel en Tempel, oudtijds plaets had; dat 'er namelyk palmboomen op de deuren en wanden gegraveerd waren, terwijl alles met cederen planken bedekt was, 1 Kon. 6: 15-20, 29-35. Volgens dit begrip, zouden hier de rechtvaerdigen, ten aenzien van hunne planting en groei, verheven worden, boven die palm- en cederboomen, welke flechts in fchijn geplant waren, en in welke geen wasdom wezen konde. — Maer ik weet niet, of men wel noodig hebbe zich te bekommeren, om het een of ander uittedenken, het welk, ten dezen opzichte, nae de letter plaets had. Dit ftaet althans vast, dat hier van geestelyke zaken, van eene zinbeeldige planting en groei, gefproken wordt, niet in het eigenlyk, maer in het geestelyk huis des HEEREN. Meermalen toch vinden wy fpreekwijzen, welke van het Heiligdom en het huis des

HEE-

HEEREN ontleend zijn; doch welke men, ten aenzien van de letter, in alle de byzonderheden, niet al te ſterk drukken moet, verg. Pſ. 23: 6. 27: 4. 52: 10.

Het *huis des* HEEREN met zijne *voorhoven*, had niet alleen eene voorbeeldige beduidenis, ten aenzien van de huishouding des Nieuwen Testaments, maer ook voor het geloovig Israël eene zinbeeldige beteekenis. — Het Heilige leverde eene beeldtenis op, van de inwendige Kerk en den ſtaet der genade; daer de geloovigen als in het Heilige verkeeren, alwaer zy met het zevenvouwig licht des Geestes beſtraeld, met het ware levensbrood gevoed, met den hemelſchen wijn verkwikt worden, en toegang hebben tot den waren Reuk-Altaer. — Het Heilige der Heilige ſchilderde den ſtaet der Heerlykheid af, den zaligen Hemel, alwaer God woont.

In dit *Huis des* HEEREN nu, in dezen ſtaet der genade, zijn de rechtvaerdigen *geplant*. Van natuure groejen zy in eenen gansch anderen grond: hunne natuurlyke grond is de zondige natuurſtaet; daer ſtaen zy in eenen grond van vyandſchap tegen God, van ongeloov, ydelheid en werkheiligheid, alwaer zy volſtrekt geene goede vruchten kunnen voortbrengen. Maer de rechtvaerdigen zijn, elk op zijnen tijd, door den Hemelſchen Landman, verplant, uit deze booze waereld getrokken, en overgezet in den ſtaet der genade. Daer ſtaen zy in eenen vetten grond, terwijl de Heilige Geest hun genade en krachten geeft.

Dezen nu, die in het huis des Heeren geplant zijn, *zal het gegeven worden te groejen in de voorhoven onzes Gods*. In het zinbeeldige verſtaet men, door de *voorhoven onzes Gods*, de uitwendige Kerkgemeenſchap. — Het woord *groejen*, is het zelvde als vs. 13, en zegt eigenlyk het uitbarsten van loov of bloesſemknoppen. — *Het zal* den rechtvaerdigen *gegeven worden te groejen*, of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *zy zullen doen groejen in de voorhoven onzes Gods.*

Zy *die in het huis des Heeren geplant*, en overgebracht *zijn* tot den ſtaet der genade, *zullen groejen* en bloejen; zy zullen hun genadeleven werkzaem betoonen, in sierlyke bloesſems en aengename vruchten; zy zullen vrucht-

baer zijn in kennis, geloov, vertrouwen, hoop, liefde, hemelschgezindheid, en allerlei goede werken. Dezen hunnen bloeistaet zullen zy vertoonen, *in de voorhoven van onzen God*, in de uitwendige gemeenschap der Kerke.

Dan, het verdient nog zeer onze opmerking, dat 'er eigenlyk staet, zy *zullen doen groejen in de voorhoven onzes Gods.* — De Natuurkenners hebben opgemerkt, dat de Palmboomen van tweederlei sexen zijn, mannelyke en vrouwelyke; en dat die van de laetste soort, geene goede vruchten voortbrengen, ten zy ze met het stof der mannelyke bloeipalm bestrooid zijn. Brengt men dit nu in het geestelyke over, dan levert het eenen eigenaertigen zin op. *Zy zullen doen groejen* geevt dan te kennen: dat de rechtvaerdigen, die door een levendig geloov, in de inwendige Kerk geplant zijn, ook wederom in 's HEEREN hand zedelyke middelen en werktuigen zijn, ter levendigmaking en toebrenging van anderen, die nog alleen tot de uitwendige gemeenschap der Kerke behooren.

15. De Palm- of Dadelboomen worden zeer oud, en brengen in den hoogen ouderdom nog vruchten voort. Even zoo gaet het ook met de rechtvaerdigen. In den grijsen ouderdom, zelvs in dien leevtijd, in welken de natuurlyke krachten afnemen, sullen sy nogh de gemelde geestelyke vruchten dragen: hun genadeleven vermindert niet met het afnemen der natuurlyke krachten; neen! sy sullen vet ende groene zijn. Zy zijn, als de Palmboom, met een byzonder merg voorzien, het welk hen vruchtbaer doet blijven tot in den ouderdom; en dit is de kracht van het genadeleven, het welk de Geest van God, die in hun woont, opwekt en onderhoudt, en het welk hen, zelvs in den ouderdom, met yver, lust en opgewektheid vervult, om voor den HEER te leven. Door die geestelyke *vettigheid*, door die kracht van het genadeleven, zijn zy, ook zelvs in den grijzen ouderdom, *groen* of groenende, als weelige en frissche boomen.

16. Met alle deze genadegaven en werkingen, worden zy van God verwaerdigd, Om deze aengelegene waerheid te verkondigen, openlyk uitteroepen, en ter mond-

stopping

ftopping van anderen te verdedigen, dat de HEERE volmaekt recht is: in zijn wezen, in alle zijne werken, in alle zijne wegen, welke hy houdt zoo met godloozen als met rechtvaerdigen; dat 'er, in dit alles, eene onberispelyke rechtheid doorblinke. Trouwens, Hy is mijn rotzfteen, op wien ik veilig vertrouw, ende in hem en is geen onrecht, geene fcheevte of kromheid: Hy is altoos en in alle gevallen rechtvaerdig, goedertieren, en getrouw.

PSALM. XCIII.

DEze Pfalm geheel is zonder opfchrivt; en dit heeft te weeg gebracht, dat 'er zeer verfchillende gedachten zijn, over den Maker en de aenleiding.

Ondertusfchen, hebben de Griekfche Vertaling der zoo genaemde LXX. en de gemeene Latijnfche Overzetting, zeker opfchrivt, waerby deze Pfalm, aen DAVID, als den Opfteller wordt toegefchreven, en tevens deszelvs gebruik, tot *den dag voor den Sabbath* bepaeld wordt. — Maer men heeft met recht opgemerkt, dat dit opfchrivt 'er door eene latere hand zy bygevoegd, en in de oudfte affchrivten van de Griekfche Overzetting niet gevonden worde. — Men gist met reden, dat het opfchrivt van den voorigen Pfalm den Grieken aenleiding gegeven hebbe, om te denken, dat deze en de volgende Pfalmen tot een en het zelvde einde gericht waren, om namelyk op of tegen den Sabbath gebruikt te worden; en zulks mogelyk te meer, omdat het gebruik van dezen Pfalm by de Joden, vooral daegs voor den Sabbath, ter ftichtelyke voorbereiding tot denzelven, plaets had. — Vader HIERONYMUS was van gedachten, en is hierin door fommige Joodfche en Christen Uitleggeren naegevolgd, dat MOSES alle de Pfalmen, van XC tot C ingefloten, gedicht hebbe. Maer dit fteunt alleen op die onbeftaenbare onderftelling, dat alle Pfalmen zonder opfchrivt, zouden moeten wor-

den toegekend aen dien zelvden dichter, wiens naem in eenen naest voorgaenden Psalm, als opsteller gemeld is. Voeg 'er by, dat 'er Ps. 99: 11. van SAMUEL, in eenen geschiedkundigen zin gesproken worde; hoe kan dan MOSES de dichter wezen?

De dichter is en blijvt derhalven onzeker.

Wat den inhoud aengaet. De Heerlykheid van JEHOVAHS Koningrijk onder de menschen, wordt in dit lied, tot schrik zijner vyanden, en ter bemoediging van zijne geloovige onderdanen, eerbiedig geroemd.

Maer, welk een Koningrijk wordt hier bedoeld. — Sommigen denken aen het Koningrijk der natuur, waer door God de waereld bestuurt, en zijne Kerk in dezelve bewaert; anderen, aen de wederbrenging der Joden, uit Babels gevangenis in Kanaan, waerin zy zouden bevestigd, en niet meer zoo geschud worden, als door de Babyloniërs geschied was; nog anderen, brengen dezen Psalm tot de tijden der Maccabeeuwen, byzonder tot den tijd, wanneer de Tempel door JUDAS MACCABÆUS gezuiverd, en de Godsdienst in denzelven wederom hersteld is; nog anderen zijn van oordeel, dat de eene of andere roemruchtige overwinning van Israël over hunne vyanden, door Gods Almachtige bystand, aenleiding tot het dichten van dit zangstuk gegeven hebbe; eindelyk zijn 'er, die dezen Psalm regelrecht brengen tot het Koningrijk van den MESSIAS, zoo als het zelve in kracht komen zoude, onder de dagen van het Nieuwe Testament.

Wy voegen ons by de laetsten, om de volgende redenen.

A. Al aenstonds, in het begin van vs. 1, ontmoeten wy iets het welk zeer treffende is, en ons eenen Vorst voorstelt, die de Koninglyke waerdigheid plechtig aenvaerdende, met grooten luister en heerlykheid te voorschijn komt, tot blijdschap van zijne onderdanen, en tot schrik van zijne vyanden. Er werd uitgeroepen: *De HEERE regeert*, of is Koning geworden. Dit schijnt kennelyk te zien op zulken tijd, waerin men ook *onder de*

Hei-

Heidenen zeggen moest, *de* HEER *regeert*, Pſ. 96: 10. 97: 1. en, in welken men aen de ſteden van Juda mogt toeroepen, *uw God is Koning*, Jeſ. 40: 9. 52: 7. — By de roeping der Heidenen, werd des HEEREN Heerlykheid in nadruk geopenbaerd, toen *omgordde* de Heer JESUS zich *met kracht* en hoogheid.

B. Ons tweede bewijs, ontleenen wy uit het ſlot van vs. 1. *ook is de waereld bevestigd, zy zal niet wankelen.* — Immers de voorname, zo niet de eenige reden, waerom God eene zondige waereld draegt in zijne langmoedigheid, is in het Koningrijk van den MESSIAS te zoeken. De rechtvaerdige, de onderdanen van dit genaderijk, heeten daerom een eeuwige grondvest, Prov. 10: 25. Zy zijn het ſteunſel der aerde, die zoo lang ſtaen moet, tot dat de laetſte onderdaen voor dezen Eerekoning zal zijn ingezameld.

C. Vs. 2. vinden wy eene beſchrijving van den Koning, en van zijnen throon, welke alleen in vollen nadruk op den verheerlykten Koning zijner Kerke toepasſelyk is.

D. Vs. 3, 4. wordt buiten allen twijfel op hevige en verſchrikkelyke vyanden gezien, die zich tegen dat Koningrijk, met alle macht, onvermoeid verzetten zouden; maer die tevens, door JEHOVAH den Koning, in hunne woede zouden beteugeld, en ten laetſten te onder gebracht worden. — Maer wat Koningrijk had ooit meerder en heviger vyanden, dan dat van den MESSIAS?

E. Wanneer heeft de HEER blijkbarer betoond, dat *zijne getuigenisſen getrouw zijn* vs. 5ᵃ. dan by de verheerlyking van zijnen Zoon, en in zijne voorſpoedige regeering?

F. Eindelyk, kan de uitdrukking vs. 5ᵇ. *de Heiligheid is uw huis sierlyk in lange dagen*, dat is, eenen zeer langen tijd tot aen het einde der waereld, op niets beter dan op het geestelyk huis van Vorst MESSIAS, de Kerk van het Nieuwe Testament, worden toegepast.

Wat de verdeeling betreft:

I. Vs. 1. roemt de Dichter de regeering des HEEREN, welke vergezeld was met de heerlykſte blijken van Godlyke Majesteit, waervan de geheele waereld in hare beſtendigheid getuige was vs. 1.

II. In het overige van het zangſtuk, werd dit voorſtel nader uitgebreid, en de Koning, in zijne Majesteit en Heerlykheid, uitvoerig beſchreven vs. 2 - 5. א. Zoo van zijne Eeuwigheid vs. 2, ב. als van zijn onbeperkt Alvermogen vs. 3, 4, ג. van zijne Getrouwheid vs. 5ª, ד. en van zijne vlekkelooze Heiligheid vs. 5ᵇ.

In het eerste lid van vs. 1. ontmoeten wy een afgebroken voorſtel, een vrolyke uitroep. Het zy men dezelve in den mond legt der vroegſte Bedienaers van het Euangelie, het zy men den Propheet zelven hier als ſprekende aenmerkt; de zaek komt op het zelvde neder.

1. De verheerlykte Middelaer, die de HEERE de JEHOVAH is, God boven al te prijzen in de eeuwigheid, regeert als Koning, Hy heeft de Koninglyke waerdigheid plechtig aenvaerd, en den ſcepter zijner Regeering in handen genomen. De MESSIAS *is Koning geworden*, verg. 2 Kon. 9: 13. Trouwens, hy is met hoogheyt bekleedt, Hy is opgevaren in de hoogte; daer is Hy op de allerheerlykſte plaets gezet aen 's Vaders rechtehand, en omringd met alle teekenen van onnadenkelyke heerlykheid. De verhoogde Middelaer, die de HEERE is, de waerachtige God en het eeuwig leven, is bekleedt met ſterckte, hy heeft ontvangen alle macht in hemel en op aerde; hy heeft ſich als een held die ten ſtrijde trekt omgordet: niet alleen om de palen van zijn gebied wijd en zijd uit te breiden; maer ook, om alle zijne onderdanen te beſchermen en zijne vyanden te verdelgen: oock is de werelt, dat is de benedenwaereld,

waereld, de bewoonde aerde, bevestigt, of, gelijk 'er eigenlyk staet, *zal bevestigd worden*, de aerde zal in haren staet blijven en voortduuren, sy en sal niet wanckelen, noch uit hare plaets bewogen worden. Aen de hoogheid, macht en Koninglyke Regeering van den MESSIAS, is het toe te schrijven, dat de aerde bewoond blijvt, dat ze niet reeds over lang verdelgd is, en dat ze staen zal blijven zoo lang zijn Rijk zulks vordert.

2. Van doe aen dat de aerde gegrondvest werd, van toen aen, dat de tijd eenen aenvang nam, is uwe throon bevestigt: en heeft uwe Koninglyke Heerschappy stand gehouden. Gy verheerlykte Middelaer! zijt van eeuwigheyt af: Uw bestaen is volstrekt Eeuwig. Hoe zeer zijt Gy dan niet verheven, boven alle aerdsche machten!

3. Ook bezit gy een onbeperkt Alvermogen, om uwe vyanden te beteugelen. De rivieren verheffen, o HEERE, de rivieren verheffen haer bruysen: de rivieren verheffen hare aenstootinge: Uwe vyanden mogen wel, by wijde en sterk stroomende rivieren vergeleken worden, van wegen hunne macht en hun geweldadig woeden, daer zy alle hunne krachten vereenigen, om zich tegen uw Koningrijk te verzetten, verg. Jes. 8: 7, 8, Jer. 46: 7, 8.

4. [*Doch*] de HEERE de MESSIAS, die in der hoogte zit aen 's Vaders rechtehand, is geweldiger, dan het bruysen van groote wateren, [*dan*] de geweldige baren der zee. Zijn vermogen is oneindig grooter, dan dat van zijne machtigste vyanden. Hy zal hunne pogingen verydelen, en over al hun geweld zegepralen.

5. Uwe getuygenissen zijn seer getrouwe, en ten vollen geloovwaerdig. Alle uwe belovten zullen onfeilbaer vervuld worden; de heyligheyt is uwen huyse cierlick, HEERE, tot lange dagen. Zoo lang de waereld staet, en byzonder in het laetst der dagen, zal de heiligheid een cieraed zijn van CHRISTUS Kerk.

P S A L M. XCIV.

DEwijl deze Pſalm weder geen opſchrivt heeft, kunnen wy niets met zekerheid bepalen, omtrend den Maker, en de gelegenheid, by welke dezelve is opgeſteld. — In de Vertaling der zogenaemde LXX, vind men dit opſchrivt: *een Pſalm van* DAVID, *op den vierden dag der weeke.* Men kan 'er het oud gevoelen der Joden uit leeren, en dat dit lied, in latere tijden, op den vierden dag der weke, in het Heiligdom zy opgezongen. Trouwens, volgens de Joodſche Overlevering, werd, op den eersten dag Pſalm 24, op den tweeden Pſ. 48, op den derden Pſ. 82, op den vierden Pſ. 94, op den vijfden Pſ. 81, op den zesden of Voorſabbath Pſ. 93, en op den Sabbath Pſ. 92, opgezongen. Maer, dat nu met dit lied gedacht zou zijn, aen den vierden dag der Schepping, toen de Hemellichten gevormd werden, is eene meer geestige dan bondige giſſing.

Hoe het zy, in dezen Pſalm wordt van Israël, Gods oude Bondvolk, geſproken. Onder dat volk, bevonden zich werkers der ongerechtigheid, die met macht en gezach voorzien waren; doch waervan zy zich niet bedienden om recht te doen, maer om Gods volk te verbrijzelen en zijn erfdeel te onderdrukken. Dit deeden zy onder den ſchijn van recht. Dit duurde eenen geruimen tijd, omdat de HEER, ſchoon Hy de God der wrake zy, niet terſtond zijn oordeel zendt over de booze daed. Hieruit namen die boosdoeners aenleiding, om Gods Alwetendheid en Voorzienigheid te lochenen. — Zoodanig een tijd van diep bederv wekte onzen Spreker op, om zich tot den HEER te wenden, en te ſmeeken dat dit kwaed mogt geſtuit worden. Wijders toont hy de dwaze vermetelheid van deze boosdoeners bondig aen. Ook vergeet hy niet

des

des HEEREN volk te bemoedigen, en hen op te wekken, om betamelyk te verkeeren onder de bezoekingen.

Maer op welken tijd, moet dit lied worden toegepast? Sommigen denken aen de Joden, kort voor den tijd van CHRISTUS komt in het vleesch; anderen aen den Antichrist. — Wy voor ons, zouden ons lievst bepalen, tot de Kerk, in de laetste dagen van het Oude Testament; toen zy gedrukt werd door hare Oversten, die op den stoel van MOSES gezeten waren, en hun gezach schandelyk misbruikten. Althans de godverzaking en het ongeloov, vs. 7. vermeld, schijnt, overeenstemmig met de Godspraek van MALEACHI, het naest tot die tijden te behooren.

De Hoofddeelen, in dezen Psalm, kunnen onderscheidenlyk begrepen worden. De volgende verdeeling is ons zeer voegzaem voorgekomen.

I. Eerst bidt de spreker, dat de verdrukkers van Gods volk mogten gestraft en beteugeld werden vs. 1-11.

II. Daerna bemoedigt hy de oprechten, en wekt hen op, om, onder de bezoekingen, betamelyk te verkeeren vs. 12-23.

A. De gronden van bemoediging worden vs. 12-15. voorgedragen.

B. Het onderwijs, om zich behoorlyk te gedragen, vinden wy vs. 16-23.

1. O Godt der wraken, die, van wegen uwe Heiligheid en rechtvaerdigheid, het kwaed niet kunt ongestraft laten; o HEERE, Godt der wraken, (*a*) verschijnt blinckende, op soortgelijk eene wijs, als Gy U eertijds vertoondet in de Wolkkolom: openbaer uwe vreesselyke Majesteit, om tot staving van uwe trouw aen uwe bondgenooten, de vyanden van Uw volk te straffen.

2. Gy Richter der aerde, verheft u; of *wordt ver-*

(*a*) Deut. 33: 2. Psalm 50: 2. end: 80: 2.

heven. Tot dus ver hebt gy U stil gehouden, het gericht uitgesteld, en den zondaer straffeloos laten voortgaen; verhef en vertoon u nu op uwen Richterstoel. brengt vergeldinge weder over de hoovaerdige, en straf hen, die zich tegen U verheffen, nae verdiensten.

3. Hoe lange sullen de godtloose, o HEERE? hoe lange sullen de godtloose van vreugt opspringen, en zich verheugen, over den gelukkigen uitslag van hunne grouwzame pogingen?

4. Hoe lang zullen zy ongestraft, in hunne breidellooze boosheid voortgaen? geheele stroomen van godtergende redenen Uytgieten? hart spreken, en alles, wat hun voor den mond komt, stoutmoedig uitbraken? hoe lang zullen alle werckers der ongerechtigheyt sich beroemen in hunne boosheid?

5. O HEERE, 't is tijd! sy verbrijselen uw volck: ende sy verdrucken uw erfdeel, uw Israël, het welk Gy ten eigendom hebt aengenomen.

6. De weduwe ende den vreemdelingh dooden sy: ende sy vermoorden de weesen, in plaets van die weerloozen te beschermen.

7 Ende omdat gy hunne booze daden niet straft, verstouten zy zich, om Uwe Alwetendheid en Voorzienigheid te verzaken: want zy seggen, (*b*) De HEERE en siet het niet: ende de Godt Jacobs en merckt het niet. God weet niets van onze daden, of immers Hy is onverschillig omtrend onze handelingen; 'er is noch belooning, noch straf te wachten.

8. (*c*) Aenmerckt, gy onvernuftige onder den volcke: gy die aen het redeloos vee zijt gelijk geworden, daer gy, in kennis en deugd, boven anderen behoordet uit te blinken: ende gy dwase, wanneer sult gy verstandigh worden, en tot een rijp oordeel komen?

9. (*d*) Soude die de oore plant, en op zijne rechte plaets als geworteld heeft, opdat de mensch hoore, zelve

(*b*) Psalm 10: 11, 13. ende 59: 8. (*c*) Ps. 92: 7. (*d*) Exod. 4: 11.

uwe godvergetene woorden niet hooren? ſoude die de ooge met eene uitnemende wijsheid formeert, niet aenſchouwen, en geene kennis hebben van de daden der menſchen?

10 Soude die de Heydenen tuchtigt, met wel verdiende oordeelen, ook uwe grouwzame misdaden niet ſtraffen? Hy die den menſche wetenſchap leert, door hun met redelyke vermogens te begivtigen, zou die zelvs geene wetenſchap hebben?

11. (*e*) De HEERE weet de gedachten des menſchen, Hy ziet door, tot op den bodem van elks hart, Hy weet alle overleggingen der menſchen, datſe ydelheyt zijn.

12. Welgeluckſaligh is de godvruchtige man, o HEERE, dien gy, op eene vaderlyke wijs, tuchtigt: ende dien gy leert uyt uwe wet, hoe hy zich, u welbehaeglyk, gedragen moete.

13. Om hem ruſte te geven van de quade dagen: om de onheilen, welke hem drukken, te doen ophouden: tot dat de kuyl voor den godtlooſen gegraven wert, en hun het onverwacht bederv wordt toebereid.

14. Want, hoe zeer de godloozen woeden, en hoe lang zy de rechtvaerdigen verdrukken mogen, (*f*) de HEERE en ſal ſijn volck niet begeven: noch hy en ſal ſijne erve niet verlaten. Voor eenen korten tijd, mogen zy al eens zuchten, onder de macht der boosdoeneren, de HEER evenwel zal zich hunner ontfermen.

15. Want, hoe lang de godloozen ook ongeſtraft blijven, 't oordeel ſal wederkeeren tot de gerechtigheyt: de ſtraffen zullen eindelyk eens, overeenkomſtig de ſtrengſte gerechtigheid, worden uitgeoeffend: ende alle oprechte van herte ſullen 't ſelve navolgen. Sommigen mogen Gods weg in dezen laken, en zich tegen den HEER verharden; alle rechtvaerdigen evenwel zullen dan aen de zijde van God ſtaen, en zijne oordeelen billyken.

(*e*) 1 Cor. 3: 20. (*f*) 1 Sam. 12: 22. Rom. 11: 1, 2.

16. Wie ſal voor my ſtaen, als Richter of helper, tegen de booſdoenders, om tegen hen te pleiten? wie ſal ſich voor my ſtellen, als in ſlagordening, om my te beveiligen tegen de aenvallen van de werckers der ongerechtigheyt? Niemand onder de menſchen is daertoe in ſtaet? Ik zal derhalven mijne hulp, alleen van den HEER verwachten.

17. Ja, Ten ware dat de HEERE my een allerkrachtigſte hulpe geweeſt ware, om my te bewaren, onder de macht van deze vyanden: mijne ziele hadde bynae in de ſtilte, in het zwijgend grav gewoont.

18. Als ick by my zelven ſeyde, Mijn voet wanckelt, en ik ben in gevaer van te vergaen; dan wierd ik door U mijnen God beveiligd; uwe goedertierenheyt, o HEERE, onderſteunde my in zulk een geval.

19. Als mijne gedachten binnen in my vermenigvuldigt wierden, en 'er allerlei moedelooze bedenkingen in mijnen geest opkwamen, omdat het kwaed der boosdoeneren ongeſtraft bleev, hebben uwe vertrooſtingen, in uw woord voorgeſchreven, en de inwendige bemoedigingen van uwen Geest, mijne ziele verquickt.

20. Soude ſich de ſtoel der ſchadelickheden met u vergeſelſchappen? zouden de onrechtvaerdige Richters, die op den ſtoel der eere geplaetst zijn, met U gemeenſchap hebben? zouden zy in uwe gunst deelen, die moeyte verdichtet, die uitvinders zijn van drukkende lasten, om het volk te bezwaren, en menſchelyke overleveringen voegen by de Godlyke inſettinge?

21. Sy rotten ſich t' ſamen tegen de ziele des rechtveerdigen: ende ſy verdoemen onſchuldigh bloet.

22. Doch de HEERE is my geweeſt tot een hoogh vertreck: Hy heeft my altoos, tegen de macht van deze boosdoeneren, beveiligd; ende mijn Godt is my altoos geweest tot een ſteenrotze mijner toevlucht, op wien ik gerust vertrouwen konde.

23. Ende ter zijner tijd zal hy deze booswichten, nae

nae hunne daden vergelden; hy sal hare ongerechtigheyt op hen doen wederkeeren, ende hy salse in hare boosheyt verdelgen: de HEERE onse Godt salse zekerlyk verdelgen.

PSALM. XCV.

DE Grieksche Vertaling der zogenaemde LXX, gevolgd door de Latynsche, bericht ons, dat Koning DAVID de Dichter zy; en dat bericht wordt, door het gezach van PAULUS, bevestigd Hebr. 4: 7. vergel. 3: 7.

Schoon dit verheven zangstuk, in algemeene bewoordingen, eene nodiging aen allen menschen behelze, om Gode den Allerhoogsten dien lov, die eer, en die gehoorzaemheid toe te brengen, welke alle redelyke wezens, aen den oneindigen Bouwmeester aller dingen, verschuldigd zijn, zoo heeft het evenwel bepaeldelyk zijn uitzicht, op de dagen van het Euangelium. Hier aen kunnen wy Christenen niet twijffelen: daer niet alleen de verstandigste van de Joodsche Leeraren dezen Psalm, tot de eeuw van den MESSIAS brengen; maer ook voornamelyk omdat PAULUS denzelven, op den tijd van het Euangelium, zoo duidelyk heeft toegepast Hebr. 3: 7— en 4: 3 - 9.

Het is ons daerom zoo voorgekomen: dat de Apostelen, in dit lied, sprekende worden ingevoerd, zoo als zy de hardnekkige Joden, in de eerste dagen van het Euangelium, op eene zeer minzame wijs, zouden uitlokken en aensporen, om den verheerlykten Middelaer hulde te doen, en zich geloovig te bukken, onder den scepter van zijne Majesteit, in het eerste deel vs. 1 - 7, en dat vervolgens, in het overige van dezen Psalm, de verheerlykte Kerk-Koning zelvs het woord voere, om de Joden, door het voorbeeld der verharding van hunne vaderen in de woestijne, en de rampzalige gevolgen daervan, te waerschou-

wen, en tot eene geloovige onderwerping, aen zijn Rijks-gebied, op te wekken vs. 8 - 11.

1. Komt ongeloovige Joden! mogen wy u bidden, volhardt toch niet langer in het ongeloov. De gansche aerde moet onzen verheerlykten Koning eer toebrengen: komt toch, toevt niet langer; vereenigt u met ons, om Hem hulde te doen; laet ons den HEERE, den verhoogden MESSIAS, vrolick singen, om de eer en de Majesteit van dien Koning groot te maken, laet ons hem juychen, en zijne onbegrensde menschenlievde, benevens zijne onnadenkelyke heerlykheid, vrolyk roemen. Wy beschouwen en eerbiedigen Hem als den rotzsteen onses heyls. Hy is het eenig fondament; buiten het welk geen ander kan gelegd worden: hy is de onwankelbare grondslag der zaligheid.

2. Laet ons sijn aengesichte te gemoete gaen met lof: en onze blijdschap betuigen, over zijne verheffing op den throon, en hem, op eene plechtige wijs, van onze hulde en eerbied verzekeren; Laet ons hem juychen met psalmen, en zijne Vorstelyke hoedanigheden roemen, met wel geordende liederen.

3. Want de verhoogde Middelaer is de HEERE, hy is een groot Godt, het oneindig Opperwezen zelvs; ja een groot Koningh boven alle goden, alle de zoogenaemde Goden en aerdsche Vorsten zijn slechts nietige schepselen, van welke Vorst MESSIAS de almachtige Schepper is.

4. (a) In wiens hant en onder wiens bestier de diepste plaetsen der aerde zijn, met al het gene, in de diepste schuilhoeken der aerde, verborgen ligt; ende ook de hoogten der bergen zijn sijne, en staen onder zijn bevel.

5. Wiens oock de zee is, zoodat de golven hem gehoorzamen: want hy heeftse gemaeckt: ende sijne handen hebben het drooge geformeert. Hy is de Schep-

(a) Job 26: 6.

Schepper aller dingen, en voert derhalven een onbepaeld bewind, over alle de werken zijner handen.

6. Komt derhalven, en doet dien grooten Koning hulde, laet ons, met den diepsten eerbied, zijne Majesteit aenbidden ende ons, by aenhoudendheid, ootmoedig voor hem nederbucken, laet ons knielen voor den HEERE die ons gemaeckt heeft. Hy is niet alleen onze Koning, maer ook onze Schepper, aen wien wy ons bestaen en voortduuring verschuldigd zijn.

7. (*b*) Want hy is onse Godt en onze Verlosser, ende wy zijn het volck sijner weyde, het welk hy, even als een herder zijne schapen doet, van al het noodige verzorgt, ende wy zijn de schapen sijner hant: terwijl wy, als onder zijne onmiddelyke hand, onder zijne byzondere voorzorg en bestiering staen; (*c*) Heden so gy sijne stemme hoort, of *om dat gy*, in dit heden der genade, in dezen dag der zaligheid, *zijne stemme*, en minzame nodiging in het Euangelium *hoordet*, en daeraen gehoorzaem waert.

Hier op komt MESSIAS *dus sprekende in:*

8. En verhardt uw herte niet, (*d*) gelijck te Meriba: gelijck ten dage van Massa in de woestijne: Volgt het voorbeeld van uwe ongelovige voorvaderen niet na; die zich in het ongeloov verhardden, en God verzochten, aen die plaetsen, welke, wegens den bitteren twist, tegen den HEER en Mose zijnen knecht, Massa en Meriba genaemd zijn.

9. Daer my uwe vaders versochten, (*e*) my beproefden, door nieuwe blijken van mijn wonderdoend Alvermogen te eisschen, offschoon zy oock mijn werck sagen, en zoo vele proeven gehad hadden van mijne almacht in Egypte, de roode zee, en de woestijne.

10. (*f*) Veertigh jaer heb ick verdriet gehadt aen [*dit*] wederspannig geslachte, ende daerom hebbe ik by my zelven geseyt, Sy zijn een volck dwalende van herten: zy zijn altoos tot afval genegen, nimmer zullen zy bewogen worden, om my en mijnen dienst ge-

(*b*) Ps. 100: 3. (*c*) Hebr. 3: 7. (*d*) Exod. 17: 7. Num. 20: 1, 3, 13. Deut. 6: 16. (*e*) Hebr. 3: 9. (*f*) Hebr. 3: 17.

trouw te zijn, ende ſy en kennen mijne wegen niet, zy geven geenen acht op mijne wonderdadige werken.

11. Daerom hebbe ick in mijnen toorn geſworen, So ſy in mijne ruſte ſullen ingaen! Zo zy niet alle in de woestijne ſterven zullen, eer ik hunne kinderen in Kanaan inleide; in dat gezegend land, waerin ik voornemens was hun rust te geven, van alle hunne moeilyke reizen! Laet derhalven het rampzalig gevolg der hardnekkigheid uwer voorvaderen u afſchrikken, om u langer, tegen den verheerlykten MESSIAS, en de minzame uitnodiging van zijn Euangelium, ongeloovig te verharden.

PSALM. XCVI.

De LXX. noemen dezen Pſalm *een Lied van David.* — By gelegenheid dat de Ark, uit het huis van OBED EDOM, naer Sion werd overgebracht, gav Koning DAVID een lied over, om den HEER door den dienst van ASAPH en zijne broederen te loven, 1 Chron. 16: 7. en het middenſte gedeelte van dat lied, vs. 23-33. ſtemt byna woordelyk overeen, met den inhoud van dezen XCVIſten Pſalm. — Maer evenwel, hieruit volgt niet, dat Koning DAVID dezen Pſalm gedicht hebbe: de opſteller kan van lateren tijd zijn, en van DAVIDS lied, by gelegenheid van de opvoering der Arke vervaerdigd, zijn gebruik gemaekt hebben; het zelve nae de omſtandigheden van zijnen tijd uitbreidende, met zulke byvoegſelen, als hy tot zijn oogmerk noodig oordeelde. — Men vergelijke het gene wy, by 1 Chron. 16. hebben aengeteekend, VIII. Deel p. 97. —

Hoe het zy, in dezen onzen Pſalm, worden alle inwooners der aerde opgewekt om God te verheerlyken, met verzaking van de afgoden. — Wy worden derhalven kennelyk gewezen naer zulk eenen tijd, in welken de Heidenen en allerlei ſoort van volken, den waren God

zou-

zouden hulde doen. — Er is derhalven geen twijfel aen, of de Dichter heeft, door den Prophetischen Geest aengeblazen, van de dagen des Nieuwen Testaments gesproken.

Wy onderscheiden in dezen Psalm twee hoofddeelen.

I. Eerst worden alle volken opgewekt, om den verheerlykten MESSIAS hulde te doen, vs. 1-10.

II. Daerna worden alle schepselen aengespoord, om zich, over de toekomst van dien HEER als Richter, te verblijden vs. 11-13.

1. Singt den HEERE een nieuw liedt, want wy hebben nieuwe en overvloedige stof bekomen, om den verheerlykten Kerk-Koning te loven. Singt blymoedig en eenstemmig, ter eere van den verhoogden Middelaer, die de HEERE zelvs is, alle gy inwooners der gantsche aerde.

2. Singt den HEERE onvermoeid, looft sijnen name geduurig: boodschapt sijn heyl van dagh tot dagh. Verkondigt allerwegen en by aenhoudendheid de zaligheid, welke de MESSIAS verworven heeft.

3. Vertelt onder de Heydenen sijne eere en de heerlykheid, met welke hy bekroond is: onder alle volcken sijne wonderen, en verbazende verrichtingen.

4. Want de HEERE is groot, ende seer te prijsen: hy is vreeslick en oneindig verheven boven alle de zoo genaemde goden der Heidenen.

5. Want alle de goden der volckeren, welke door de blinde Heidenen, als zoodanig geëerbiedigd worden, zijn nietige afgoden, harsfenschimmen of geschapene wezens: maer de HEERE wiens roem wy verkondigen, is de Schepper aller dingen, hy heeft niet alleen de aerde, maer ook de hemelen en alle dingen gemaeckt.

6. Majesteyt ende heerlickheyt zijn voor sijn aengesichte: Hy bewoont een ontoeganglyk licht, en bezit zulken ontzachlyken luister, dat geen schepsel tot hem naderen kan! sterckte ende cieraet of luister,

met oneindige macht gepaerd, is in fijn heyligdom. In den Hemel der Heerlykheid, welken God als zijn Heiligdom bewoont, geevt de verhoogde Middelaer de allerluisterrijkfte blijken van zijne oneindige macht en Heerlykheid.

7. Geeft daerom den HEERE, alle gy geflachten der volcken, geeft den HEERE eere ende fterckte, erkent en roemt zijne Heerlykheid en Almacht alle gy inwooners der aerde.

8. Geeft den HEERE de eere fijns naems: belijdt en eerbiedigt hem als den getrouwen God, die alle zijne belovten vervuld heeft en verder vervullen zal: brengt hem offer van een geloovig en dankbaer hart, ende komt in fijne voorhoven, vervoegt u by de uitwendige gemeenfchap der Kerke.

9. (*a*) Aenbidt den HEERE eerbiedig, die in den zaligen Hemel woont, als in de heerlickheyt des heyligdoms: fchrickt voor fijn aengefichte, gy gantfche aerde, en laet uwe gemoederen altoos vervuld wezen, met werkzame gevoelens van den diepften eerbied, en het meest geheiligd ontzach.

10. Segt onder de Heydenen, De HEERE regeert; de verhoogde MESSIAS heeft de Koninglyke waerdigheid plechtig aenvaerd; oock fal de werelt beveftigt worden, fy en fal niet beweegt worden: hy fal de volcken richten in alle rechtmatigheyt, de aerde zal in haren ftaet blijven en bevestigd worden. Aen de hoogheid, macht en Koninglyke Regeering van den MESSIAS is het toe te fchrijven, dat de aerde bewoond blijve, en niet reeds over lang verdelgd zy; dat de aerde zal ftaen blijven tot Hy, als Richter aller menfchen, op de wolken verfchijnt. Verg. Pf. 93: 1.

11. Dat dan, over deze zijne heerlykheid, de hemelen haer verblijden, ende de aerde haer verheuge: dat de zee bruyfe, met hare volheyt, en door eene zachte beweging van hare golven, een aengenaem geruisch

(*a*) Pf. 29: 2.

ruisch gave. Dat de inwooners van hemel, aerde en zee hunne blijdschap betoonen, over de heerlykheid van den MESSIAS.

12. Dat zelvs het velt als het ware huppele van vreugde, met al het vee dat 'er in is: ja dat dan alle de boomen des wouts, door eene cierlyke beweging der takken juychen, en alles de hoogste vreugde toone.

13. Voor 't aengesichte des HEEREN: want hy komt en staet gereed, om op eene zeer luisterrijke wijs te verschijnen, want hy komt om de aerde te richten, (*b*) hy sal de inwooners der werelt richten met gerechtigheyt, ende de volcken met sijne waerheyt. Hy zal alle menschen oordeelen, met een oordeel van gerechtigheid en waerheid, om de godloozen te straffen, en de rechtvaerdigen genadig te beloonen.

De opwekking van alle schepselen tot blijdschap, over de toekomst van den Middelaer ten algemeenen gerichte vs. 11-13, kan men, als eene figuurlyke teekening beschouwen, van den eerbied, welken alle redelyke schepselen aen dien Godlyken Richter bewijzen zullen. — Anders zou men de uitdrukkingen zinbeeldig kunnen opvatten; en door de *Hemelen* de Engelen verstaen, door de *aerde* de geloovige menschen, door de *zee* de woeste en onbeschaevde Heidenen, door het *veld* het meest bebouwde deel der Kerke, daer het Euangelie het meest gepredikt is, en door de *boomen des wouds* Koningen, Vorsten, en alle lieden die in hoogheid verheven zijn.

PSALM. XCVII.

DEze Psalm, heeft met de 6 voorgaende en de 3 volgende dit gemeen, dat dezelve van geen opschrivt voorzien zy. — De LXX. hebben dezelve wederom aen

(*b*) Ps. 98: 9. Openb. 19: 11.

DAVID toegeëigend. Hy wordt ondertusschen van PAULUS aengehaeld, zonder den Maker te noemen, Hebr. 1: 6.

Wy ontmoeten hier een vertoog van Gods Majesteit, rechtvaerdigheid, en waerheid; openlyk betoond, in een ontzachlyk oordeel, waerdoor Gods afgodische vyanden op eene geduchte wijs gestraft, en de rechtvaerdigen uitgelokt waren, om op den HEER te vertrouwen.

Veelen onder de Joden, en de meeste Christen Uitleggers, brengen dit zangstuk op de dagen van het Nieuwe Testament, en beschouwen het zelve als eene voorzegging, omtrent de regeering van Vorst MESSIAS, ten tijde van het Euangelie. — Met deze gedachten vereenigen wy ons volkomen. Onze bewijsredenen, zijn voornamelyk deze twee. — Vs. 1. wordt zulk eene Regeering afgeteekend, welk eene blijde vreugdestof zou verschaffen, aen de *aerde* en *veele eilanden*, dat is aen Heidensche volken. — Vs. 7. wordt door PAULUS Hebr. 1: 6. op CHRISTUS toegepast. Het is waer, soortgelijke woorden vindt men ook Deut. 32: 43. doch, het welk men wel moet opmerken, alleen by de Grieksche Overzetteren, en niet in den Hebreeuwschen Text.

Vraegt men nu verder, op welken tijd van MESSIAS Koningrijk wordt hier bepaeldelyk gezien? dan antwoorden wy: dat wy ons hier den MESSIAS moeten voorstellen, als gekomen ter aenvaerding van zijn Koningrijk, verkondigd onder de Heidenen, en bekleed met macht en heerlykheid, ter uitbreiding van zijn Rijksgebied, en ter handhaving van het zelve tegen alle vyandelyk geweld. — Hiertoe leidt ons, niet alleen het beloop van den Psalm, maer ook van PAULUS redeneering, Hebr. 1. Hy stelt ons vs. 1-3. den Zoon voor, zoo als hy, na het te weeg brengen van de reinigmaking der zonden, gezeten is aen de rechtehand der Majesteit, in de hoogste hemelen; dit bevestigd hy vs. 6, door hem te vereeren met den naem van den *eerstgebooren*, die ons zijne voortreffelykheid en heerschappy afteekent; ook beschrijvt hy den Heer CHRISTUS, in de handhaving zijner Koninglyke Regeering tegen alle vyanden vs. 13. — Even zoo ook in dezen Psalm,

wordt de MESSIAS afgeteekend in zijne Koninglyke Regeering vs. 1, in zijne Majesteit vs. 2, in de handhaving van zijn Koningrijk tegen alle vyandelyk geweld vs. 3-6.

Onzes erachtens, moet men hier de Apostelen als de ſprekers beſchouwen, die de aendacht der eerste Christenen bepalen, by de heuchlyke Regeering van hunnen Koning, en hun bemoedigen door de herinnering van zijne Majesteit en Oppermacht, door welke Hy zijne Kerk kan uitbreiden, en tegen alle geweld der vyanden handhaven.

I, De hoofdſom der gemelde zaken, wordt vs. 1. in het algemeen voorgedragen, en

II. Vervolgens, in de byzonderheden nader uitgebreid, vs. 2-12.

1. (*a*) De MESSIAS, die de HEERE de JEHOVAH is, God boven al te prijzen in de eeuwigheid, regeert, Hy is Koning geworden en heeft de Koninglyke waerdigheid plechtig aenvaerd: de aerde verheuge haer met alle hare bewooners, over de Heerlykheid van den Middelaer; dat vele eylanden, veele Heidenſche volken, die by en omtrent de zee woonen, ſich hier over verblijden.

2. Vorst MESSIAS zal zijne Regeering weten te handhaven. Rontom hem zijn wolcken, ende deze wolken veroorzaken donckerheyt: tot een teeken van MESSIAS luisterrijke Majesteit, en van zijne Oppermacht, waerdoor hy alle zijne tegenſtanderen verdelgen kan: gerechtigheyt ende gerichte zijn de vaſtigheyt ſijnes throons, door het rechtvaerdig ſtraffen van zijne vyanden, handhaevt hy het gezach van zijne Regeering, en ſchraegt hy zijnen throon.

3. Een vyer van wraek tegen zijne vyanden, gaet voor ſijn aengeſichte henen: ende 't ſteeckt ſijne wederpartyen rontom aen brant.

(*a*) Pſ. 93: 1. ende 96: 10.

4. (*b*) Sijne blickfemen en geduchte oorlogen, verlichten en verzengen de werelt: (*c*) het aerdrijck ſietſe ende 't beeft van ſchrik.

5. De bergen, de Koningrijken en Vorsten, ſmelten als was voor het aenſchijn des HEEREN: voor het aenſchijn des Heeren der gantſcher aerde.

Neemt men de teekening vs. 2-5, als eene Poëtiſche ſchildery in den Oosterſchen ſmaek; dan wordt hier in het algemeen aengewezen, dat de verhoogde MESSIAS wel raed zou weten, om alle de pogingen van zijne vyanden te verydelen. — Dan, hier ſchijnen eenige byzonderheden bedoeld te worden.

Er is iets, daerin de teekening vs. 3, met die vs. 4, 5. overeenkomt; namelyk, dat de HEER zijne Regeering, met het vuur van wraek aenvaerden zoude. — Maer aen den anderen kant, is 'er een verſchil: vs. 3. wordt een vuur beſchreven, het welk onmiddelyk van 's HEEREN throon zou afdalen, en alle zijne wederpartijderen op eenmael verteeren; daer het oordeel vs. 4, 5. geteekend, zulk een is, het welk meer algemeen de waereld treffen zoude, door gewoone wegen der Voorzienigheid. De blixemen toch, hoe ontzachlyk, behooren tot Gods gewoon beſtuur; evenwel zouden de uitwerkſels zoo verbazend zijn, dat de bergen verſmolten.

Wanneer men nu dit onderſcheid in het oog houdt, zal men het niet vreemd kunnen oordeelen, dat hier verſchillende handhavingen van MESSIAS Koningrijk, tegen Joden en Heidenen, bedoeld worden. Beide waren zy bittere vyanden van CHRISTUS Koningrijk; maer zy handelden uit zeer verſchillende beginſelen. — Vs. 3. ſchijnt ons daerom te zien op de Joden, die zich uit haet en nijd tegen den MESSIAS aenkanten; alle de vonken van oneenigheid, zouden door het geduchte vuur der Godlyke wraek ontſtoken worden, tot eene volkomene verwoesting; zoodat 'er geen ontvlieden aen zoude wezen. — Maer vs. 4, 5. vinden wy, hoe de HEER, ten opzichte

der

der Heidenen zou werken, door gewoone wegen van zijne Voorzienigheid, door binnen- en buitenlandſche oorlogen.

Het een een en ander heeft ook de vervulling bevestigd. — Ten aenzien der Joden, heeft men het duidelyk gezien in de geheele en allerſchroomelykſte verwoesting van hunnen Kerk- en Burgerſtaet. — Ook weten wy, hoe zich het Romeinſche Keizerrijk, het welk zich de heerſchappy over de geheele waereld aenmatigde, verzet heeft tegen den MESSIAS en zijn Koningrijk: als mede, hoe het zelve, van het begin des tegenſtands af, door beroeringen en oorlogen, ontrust is; en hoe, langs dezen weg, het Koningrijk van den MESSIAS is uitgebreid, en de vervolgingen beteugeld zijn; ja dat menigmael de Opperhoofden, te midden van hunne woede, als wasch geſmolten zijn voor het aengezicht des HEEREN.

6. (*d*) De inwooners der hemelen verkondigen daerom ſijne gerechtigheyt: zy eerbiedigen de rechtmatige handelingen van den verheerlykten MESSIAS, in het beteugelen van zijne vyanden: ende alle volcken ſien ſijne eere, en de uitbreiding en handhaving van zijn Koningrijk.

Vs. 7-9. ſtelt de Apostelſchaer de aenmerkelyke gevolgen voor, welke de Regeering van Vorst MESSIAS, *en de handhaving van zijn Koningrijk, vergezellen zoude.*

7. Beſchaemt moeten weſen alle die de beelden dienen, die haer op afgoden beroemen: Door de prediking van het Euangelie, zullen veele Heidenen, van de ongerijmdheid der afgodery, overtuigd worden. Trouwens, de MESSIAS is verheven boven alle ſchepſelen. Buygt u daerom neder voor hem alle gy Engelen, die den naem van goden draegt, van wegen uwe macht en heerlykheid!

8. Zion de ware Christen Kerk, heeft gehoort, ende 't heeft ſich verblijdt, ende de dochteren

(*d*) Pſ. 19: 2. ende 50: 6.

Juda hebben haer verheugt van wegen uwe oordeelen, o HEERE: welke Gy hebt uitgeoefend, om uwe vyanden te beteugelen, en uw Koningrijk te handhaven.

9. Want gy, HEERE, zijt d'Allerhoogste over de geheele aerde: Gy zijt seer hooge verheven boven alle goden.

10. Gy liefhebbers des HEEREN, gy geloovige belijders van 's waerelds Heiland, (e) hatet het quade: en legt u toe op de yverige betrachting van ongeveinsde Godsvrucht. Dan hebt gy, onder de veilige hoede van uwen Koning, voor geen kwaed te vreezen: want hy bewaert de zielen sijner gunstgenooten, hy redtse uyt der godloosen hant.

11. Het licht van vreugde en vergenoegen, is voor den rechtveerdigen gezaeyt en wechgelegd, om ter bekwamer tijd gemaeid en genoten te worden, ende vrolickheyt voor de oprechte van herten.

12. Gy rechtveerdige verblijdt u in den HEERE: ende spreeckt lof ter gedachtenisse sijner heyligheyt, welke hy, in het bestieren en handhaven van zijn Koningrijk, zoo blijkbaer openbaer maekt.

P S A L M XCVIII.

Er is eene zeer duidelyke overeenkomst, tusschen dit lied en den voorgaenden XCVIsten Psalm. — Hier worden juist dezelvde zaken, maer eenigzins korter, voorgedragen. — Om de gemelde redenen, is 'er by ons geen twijfel aen, of dit zangstuk behelst insgelijks eene voorzegging omtrent de dagen van den MESSIAS; dit blijkt ten allersterkften uit de 3 eerste versen.

I. Eerst worden alle volken opgewekt, om den verheerlykten Middelaer hulde te doen vs. 1-3.

I. Daer-

(e) Amos 5: 15. Rom. 12: 9.

II. Daerna worden alle schepselen aengespoord, om zich over de toekomst van dien HEER als Richter, te verblijden, vs. 4-9.

1. Een Psalm. Singt den HEERE een nieuw liedt, want wy hebben nieuwe stof bekomen, om den verheerlykten Kerk-Koning te loven; hy heeft wonderen gedaen: om zijne onderdanen tegen het geweld van hunne vyanden te beveiligen: sijne rechterhant, zijn onbeperkt Alvermogen, ende de arm sijner heyligheyt, heeft hem heyl gegeven, de verlossing van zijn volk te weeg gebracht.

2. De MESSIAS, de HEERE heeft sijn heyl, de zaligheid welke hy verworven heeft, door het Euangelie bekent gemaeckt, hy heeft sijne verworvene gerechtigheyt geopenbaert voor de oogen der Heydenen.

3. Hy is gedachtigh geweest sijner goedertierenheyt, ende sijner waerheyt, uit kracht van welke Hy zijne belovten aen 't huys Israëls gedaen, niet konde onvervuld laten: ende alle de Heidenen, ook die de eynden der aerde bewoonen, hebben gesien het heyl onses Godts.

4. Juychet dan den HEERE, den verhoogden Middelaer, ter eere; alle gy inwooners der gantsche aerde; roept uyt van vreugde, ende singt vrolick, ende psalmsingt.

5. Psalmsingt den HEERE met de harpe, met de harpe ende met de stemme des gesangs:

6. Met trompetten ende basuynengeklanck; juycht voor het aengesichte des grooten Konings, des HEEREN.

7. De zee bruyse met hare volheyt, en make, door eene zachte beweging van hare golven, een aengenaem geruisch, de werelt verheuge zich met de gene die daer inne woonen.

8. Dat de rivieren als het ware, van vreugde met de handen klappen, dat te gelijcke de gebergten vreugt bedrijven, en van blijdschap opspringen.

9. Voor 't aengefichte des HEEREN, want hy komt en maekt zich gereed, om de inwooneren der aerde te richten: hy fal de wereld richten in gerechtigheyt, ende de volcken in alle rechtmatigheyt, om de godlozen te ftraffen, en de rechtvaerdigen genadig te beloonen.

Men kan deze opwekking aen allerlei redelyke wezens, over de toekomst van den verheerlykten Middelaer ten oordeele, hier wederom befchouwen, als eene Poëtifche teekening van den eerbied, welke alle redelyke wezens, aen dien Godlyken Richter bewijzen zullen. — Anderszins, kan men ook weder de uitdrukkingen zinbeeldig opvatten, en door de *zee*, de woeste Heidenen verftaen, door de *rivieren*, onderfcheidene volken en natien, en door de *gebergten*, Koningrijken, Vorsten, en lieden van den hoogften rang; terwijl de *wareld* ons aen alle kinderen der ftervelingen, doet denken.

P S A L M. XCIX.

IN dezen Pfalm, ontmoeten wy een lovlied, van den HEER, die zijnen zetel in Sion gevestigd hebbende, zich openbaer maekte als eenen machtigen Koning, gunstigen befchermer van zijne onderdanen, en rechtvaerdigen Richter van zijne vyanden; terwijl alle volken worden opgewekt, om dien grooten Koning, met de Sionieten, te dienen en te verheerlyken.

Onzes erachtens, is de HEER, die het verheven onderwerp van dit Lovlied uitmaekt, wederom de verheerlykte Middelaer. Hiertoe leidt ons de aenvang van dit dichtftuk, gelijkluidende met dien van Pf. 93: 1. en 97: 1. *de* HEER *regeert*, of is Koning geworden; Hy heeft de Koninglyke Heerfchappy aenvaerd. Meer byzonder fchijnt ons hier de verhoogde MESSIAS geteekend te worden, zoo als hy wraek zou nemen van de hardnekkige Joden. — Het een en ander, zal by de uitbreiding nader blijken.

I. Eerst

I. Eerst wordt de MESSIAS, in zijne Koninglyke macht en heerlykheid beſchreven vs. 1, 2.

II. Daerna wordt de verplichting aengewezen, om dien grooten Koning te eerbiedigen vs. 3, 4.

III. Eindelyk worden alle volken, tot dezen eerbied aengeſpoord vs. 5-9.

1. De HEERE, de verhoogde Middelaer, regeert, hy is Koning geworden en heeft de Heerſchappy aenvaerd: dat derhalven de Heidenſche volckeren, die zich vyandig tegen hem aenkanten, beeven: hy ſitt [*tuſſchen*] de Cherubim, Hy heeft zich geplaetst in den hemel, aen de rechtehand der Majesteit; alwaer Hy omſtuuwd is door duizenden van Engelen, op ſoortgelijk eene wijs, als het zichtbaer teeken der Godlyke Majesteit, oudtijds, in het Heilige der Heiligen woonde, tusſchen de vleugelen der Cherubs; de aerde van het Joodſche land, daer deze Koning zoo ſmadelyk verworpen wordt, bewege haer al bevende van vrees.

2. De HEERE is groot in Zion, hy wordt in de Kerk van het Nieuwe Testament, onder de ware Christenen, hoogst geëerbiedigd, ende hy is hooge boven alle Koningen der volckeren, daer hy, als verhoogde Middelaer, het beſtuur voert over de geheele waereld.

3. Datſe derhalven, Godlyke Koning! uwen grooten ende vreeſlicken name loven, die heyligh is: dat alle volken U eerbiedigen, daer Gy zoo zeer verheven zijt, hoogst geducht en vlekkeloos heilig!

4. Ende dat alle volken de ſterckte, het onbeperkt Alvermogen des Konings, die een rechtvaerdig Richter is, en 't recht lief heeft, met alle hunne vermogens eerbiedigen: dat alles U eere! Trouwens, Gy verhoogde Middelaer, hebt billickheden beveſtigt, gy hebt recht ende gerechtigheyt gedaen in Jacob, toen gy de Joden, om hun hardnekkig ongeloov, de meest geduchte oordeelen hebt toegezonden.

5. Verheft den HEERE onſen Godt, gy Joden, die van deze geduchte oordeelen ontkomen zijt, ende

buygt u eerhiedig en geloovig neder voor den voetbanck ſijner voeten, hy is heyligh.

6. Volgt het voorbeeld van MOSE, AARON en SAMUEL, mannen, zoo beroemd in de oude geſchiedenis van uw volk. Deze Moſe ende Aaron waren onder ſijne Prieſters, onder hen die tot God *naderden*, en tot God eenen vryen toegang hadden, ende Samuel was onder de ernstige aenroepers ſijnes naems; ſy riepen tot den HEERE, zoo menigmael het volk in nood was, ende hy verhoordeſe.

7. Hy ſprack tot hen in eene wolckencolomne: het zichtbaer teeken van zijne byzondere tegenwoordigheid, Exod. 33: 9. Num. 16: 42. Zy waren mannen van voorbeeldige Godvrucht, ſy hebben Gods wetten gehoorzaemd, ſijne getuygeniſſen onderhouden, ende d' inſettingen [*die*] hy hen gegeven hadde, getrouwlyk betracht.

8. O HEERE onſe Godt, Gy hebt een gunstig oor gewend, naer de ſmeekingen van deze godvruchtige mannen; gy hebtſe verhoort, gy zijt hen geweeſt een vergevende Godt; zoo menigmael zy voor het zondig Israël intraden, hebt gy de zonden van het volk vergeven; hoewel wrake doende over hare daden, wanneer zy zich grootelyks tegen u bezondigden; gelijk in MOSE en AARON gebleken is, die, om hunne ongehoorzaemheid, buiten Kanaan geſtorven zijn.

9. Volgt het voorbeeld van deze heilige mannen na. Verheft den HEERE onſen Godt, eerbiedigt en verheerlykt den verhoogden MESSIAS, in nederige geloovs onderwerping, ende buygt u, met alle de volken, voor den bergh ſijner heyligheyt: onderwerpt u aen zijne Koninglyke Heerſchappy: want de HEERE onſe Godt, de verhoogde Middelaer, is heyligh, en kan met het kwaed geene gemeenſchap hebben.

PSALM. C.

DIt Lied heeft een *Lovpsalm.* — Trouwens, alle inwooners der aerde, worden hier ernstig en vriendelyk opgewekt, om den HEER te dienen en groot te maken.

Terwijl deze opwekking gedaen wordt aen *de gansche aerde*, tot alle geslachten der volken; kan 'er geen twijfel vallen, of 'er werd geoogd op de dagen van het Nieuwe Testament, wanneer ook de Heidenen tot Gods gemeenschap zouden geroepen worden.

De sprekers die hier het woord voeren, drukken zich uit in het meervouwig getal. — Het is ons zoo voorgekomen, dat de eerste Christenen uit de Joden hier het woord voeren, en de Heidenen nodigen tot de gemeenschap van God in CHRISTUS. — Ondertusschen blijvt het een lied van altoosduurend gebruik om elk tot Gods eere en dienst op te wekken.

I. De gemelde nodiging ontmoeten wy vs. 1-4.

II. Welke vs. 5. door eene krachtige drangreden, nader wordt aengebonden.

1. Een Lofpsalm. Gy gantsche aerde, alle gy geslachten der volken, juycht den HEERE, en verheerlykt den verhoogden MESSIAS.

2. Tot dus ver waert gy Heidenen, vervreemd van Israëls burgerschap en van de verbonden der belovten; maer nu is die heuchlyke tijd gekomen, dat gy ook genodigd wordt tot de gemeenschap van den waren God. Nu wordt ook u de zaligheid naby gebracht. Dient daerom den HEERE, den verhoogden Zaligmaker, met blijtschap: Komt voor sijn aenschijn, om hem geloovig te eerbiedigen, met vrolick gesangh.

3. Verzaekt den dwazen afgodsdienst. Wetet dat de HEERE alleen is de ware Godt: en dat 'er, behalven hem, geen Heiland zy: hy heeft ons geloovige Joden gemaeckt, (ende niet wy;) in ons zelven waren wy deze gunst geheel onwaerdig, en door eigene krachten ver-

vermogten wy niets:) Hy alleen heeft ons, door allesvermogende genadekracht, gemaekt tot sijn volck ende (*a*) de schapen sijner weyde, daer hy met de tederste lievde voor ons zorgt, en ons alles schenkt, wat tot het leven en de godzaligheid noodig is.

4. Vereenigt u daerom met ons, alle gy Heidenen. Voegt u by de gemeenschap der Kerke. Doet hulde aen onzen Koning. Gaet met ons in tot sijne poorten, met lof; in sijne voorhoven, met lofsangh: lovet hem, prijst sijnen name.

5. Want de HEERE is goet, sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt, ende sijne getrouwigheyt van geslachte tot geslachte. De keus van MESSIAS dienst zal u nooit berouwen, zal de hoogste gelukzaligheid ten zekeren gevolge hebben in eeuwigheid: en alle zijne heilrijke belovten zullen zeker vervuld worden.

PSALM. CI.

DEze Psalm, die met het hoogste recht *de spiegel der Vorsten* genaemd wordt, is, blijkens het opschrivt, door Koning DAVID gedicht. Hy verklaert in dit lied de gezindheid van zijn gemoed, tot godzaligheid in zijn bestaen, en rechtmatigheid in zijne Regeering.

Men kan met geene zekerheid bepalen, by welk eene gelegenheid de Dichter dit zangstuk hebbe opgesteld. — Sommigen denken, dat dit geschied zy nadat DAVID eerstmael door SAMUEL gezalvd was. Anderen bepalen het op dien tijd, op welken DAVID, na den dood van SAUL, te Hebron over Juda was Koning geworden. Nog anderen zijn van oordeel, dat DAVID dit lied hebbe opgesteld, toen hy, na den dood van ISBOSETH, de Koninglyke Heerschappy over gansch Israël te Jerusalem aenvaerd had.

Met

(*a*) Ps. 95: 7. Ezech. 34: 30, 31.

Met het laetste begrip, zouden wy ons lievst vereenigen: want, in den ganschen Psalm komt een Vorst voor, die het hoogste gezach te Jerusalem in handen heeft, die omstuuwd is met Raden, en van Hovelingen gediend wordt. — Maer vs. 2. ontmoeten wy nog eene merkwaerdige byzonderheid. DAVID verlangde, dat de HEER *tot hem komen* zoude. Hy heeft het oog, onzes erachtens, op de komst des HEEREN met de Verbonds-Ark, binnen Jerusalem. Dit wijst ons, meer dan waerschijnlyk, naer dien bepaelden tijd, op welken DAVID het overvoeren van de Verbonds-Ark reeds ondernomen had, maer door het geval van UZA verhinderd was. — Op dien tijd, moeten wy ons Koning DAVID verbeelden, zijn verlangen betuigende naer de tegenwoordigheid van de Verbonds-Ark binnen Jerusalem, en zijn voornemen verklarende, om zich in het bestier van zijn Koningrijk, voor God en menschen, zoo te gedragen, als zijn plicht van hem vorderde.

Voor het overige, was dit lied van een zedelyk en altoos duurend gebruik, voor DAVIDS nazaten op zijnen throon; om 'er uit te leeren, wat hun als menschen en Vorsten betaemde: en het is nog even nuttig voor allen, die in hoogheid gesteld zijn.

Behalven het opschrivt, vinden wy in dit lied.

I. Eene gepaste voorrede, welke den inhoud van het gezang, en het oogmerk van den Dichter aenwijst, vs. 1. en

II. Het gezang zelvs, vs. 2-8. waerin

A. De Dichter eerst zijn eigen personeel bestaen opgeevt vs. 2, 3.

B. Daerna zijne gezindheid omtrent anderen, vs. 4-8.

1. Een Psalm Davids. Ick sal van goedertierenheyt ende recht singen: en in dit lied voordragen, hoe men godzalig omtrent het Opperwezen, en rechtvaerdig omtrent menschen, leven moet. U ter eere sal ick psalmsingen, o HEERE, en aenwijzen hoe men zich gedragen moet, in onderscheidene betrekkingen, om uwe eer te bevorderen.

2. Ick sal verstandelick handelen in den oprechten wegh; het is mijn oprecht voornemen, om den weg uwer geboden te bewandelen, en my voorzichtig te wachten van al dat gene, het welk my van dien weg zou kunnen doen afdwalen. Wanneer sult gy tot my komen? nergens verlang ik meer naer, dan dat de Verbonds-Ark, het zichtbaer teeken van uwe byzondere tegenwoordigheid, uit het huis van Obed Edom, binnen deze mijne Hovstad Jerusalem, worde overgebracht. Wanneer zal dit mijn verlangen voldaen worden? Intusschen is mijn wensch, en in uwe kracht mijn voornemen, my in mijne betrekking als Koning van uw Volk, zoo te gedragen, als uwe hooge tegenwoordigheid betamelyk is. Ick sal in 't midden mijnes huyses en van mijnen Hovstoet wandelen, in oprechtigheyt mijnes herten, en my wachten van alle verkeerdheden.

3. Ick en sal geen Belials stuck voor mijne oogen stellen; noch de grouwzame wanbedrijven van menschen, die zich breidelloos aen allerlei ondeugd overgeven, goedkeuren of naevolgen: ick hate in tegendeel het doen der afvalligen: het pad van hun die God en Godsdienst verzaken, 't doen van zulke booswichten en sal my niet aenkleven, ik zal 'er my niet mede bezig houden.

4. Het verkeert herte sal van my wijcken: zulke lieden, die met hun hart van 's HEEREN wet afwijken, zal ik van my verwijderen, en met de zoodanigen geene de minste gemeenschap houden: den boosen en sal ick niet kennen, om met hun eenige verkeering te hebben.

5. Die sijnen naesten in 't heymelick achterklapt, dien sal ick in plaets van hem toegang tot my te gunnen, verdelgen en uitroejen: die hooge van oogen is, zoodat hy op anderen met verachting nederzie, ende trots van herten, tegen zijne medeburgers, of die door hem iets aen 't hov hebben voortestellen, dien en sal ick niet vermogen, noch in mijne tegenwoordigheid dulden.

6. Mijne oogen sullen met goedkeuring en toegenegenheid, gevestigd zijn op de getrouwe in den lande, die aen hunne verplichting, in onderscheidene betrekkingen, ten nutte van 't Vaderland, van Vorst en onderdanen, getrouw beant-

woorden. De zoodanigen zal ik verkiezen, datſe by my ſitten: aen mijn hov verkeeren, en mijne raedslieden zijn: die in den oprechten wegh van deugd en Godvrucht wandelt, die ſal my dienen, of als Hoveling, of in Burger en Krijgsambten.

7. Wie bedrogh pleegt, en ſal binnen mijn huys niet blijven: zulke Hovelingen, van welke ik bemerk, dat zy ſlinkſche oogmerken hebben, dat zy uit een vernist beginſel van verfoejelyke eigenbaet werken, dat zy met leugens en bedrog omgaen, zal ik van my verwijderen: die leugenen ſpreeckt, en ſal voor mijne oogen niet beveſtigt worden, moet nooit op mijne beſtendige gunst rekening maken.

8. Alle morgen ſal ick alle godtlooſe des lants verdelgen. Het zal dagelyks mijn eerste werk zijn, om het gedrag van mijne Hovelingen na te gaen; en vind ik 'er onder die deugnieten zijn, dan zal ik hen aenſtonds van mijn hov verwijderen. Ook zal ik alle openbare deugnieten nae verdienſten ſtraffen, om langs dezen weg uyt Jeruſalem, de ſtadt des HEEREN, alwaer de Verbonds-Ark, het zichtbaer teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid, eerlang, woonen zal, alle werckers der ongerechtigheyt uyt te roeyen.

PSALM. CII.

1. EEn Gebedt des verdruckten, als hy overſtelpt is, ende ſijne klachte uytſtort voor het aengeſichte des HEEREN.

Dit lied heet *een gebed*, met een woord, het welk doorgaends gebruikt wordt voor een zeer ootmoedig en hartelyk gebed, waerin men alle de gedachten van zijn hart, alle de begeerten van zijne ziel, voor den HEER open legt. — In zulken zin komt het voor van JONAS gebed, toen hy zijn gemoed, in bittere jammerklachten, voor den HEER ontlastte, Jon. 4: 2.

Het is hier *een gebed des verdrukten*, van zulk eenen, die door uit- of inwendige rampen, of door beide, nedergedrukt is, die door een nijpend leed getroffen, en daer onder op het diepst vernederd is. — Het is een gebed van eenen verdrukten, die zich in zulke omſtandigheden bevindt, dat hy

overstelpt is, *en zijne klachten uitstort voor het aengezicht des* HEEREN. — Men verbeelde zich zulk eenen verdrukten, die *overstelpt* en bitterlyk bedroevd is; die door een aendoenlyk hartenwee getroffen, overloopende vol is van smertelyke gemoedsbewegingen, zoodat hy eindelyk spreken moet om lucht te krijgen, en by het losbarsten van zijn hart, de eene klachte na de andere, de eene begeerte na de andere, aen den HEER voordraegt. Dit is de kracht van deze uitdrukking: *zijne klachten uitstorten voor het aengezicht des* HEEREN. Eene uitdrukking, eigenaertig geschikt, om eene ootmoedige bidgestalte, een hartgrondig smeeken vooral van eenen godvruchtigen, die zich in groote verlegenheid bevindt, levendig afteteekenen. Het zy, dat de spreekwijs ontleend is van het Reukwerk, het welk dagelyks, uit het wierookvat op den gouden Altaer, als voor des HEEREN aengezicht werd uitgestort; of liever, eenvouwig van een vat met water, het welk met een zeker geweld uitgestort en geheel ontledigd wordt, van al den last die het zelve bezwaerde.

Maer wie is die *verdrukte*, die dezen Psalm gemaekt heeft, of ten minsten daerin sprekende voorkomt? Spreekt hy alleen in zijnen naem, of ook in den naem van anderen? In welk eene omstandigheid, moet men zich den bidder voorstellen? Bedoelt hy alleen uitredding uit die omstandigheid, of heeft hy verdere uitzichten, en het oog op latere tyden?

A. Omtrent de eerste vraeg, wie de Dichter en Spreker zy in dezen Psalm, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. Alles, het welk men hier omtrend heeft voortgebracht, komt op losse gissingen neder. Evenwel schijnt de Dichter van den Spreker niet onderscheiden te zijn, en wel dezelyk zich zelven in het oog te hebben, roepende tot God, uit de volheid van zijn eigen hart.

B. Maer spreekt de Dichter alleen in zijnen naem, of ook in den naem van anderen? — Wy voor ons, vinden geene redenen, waerom wy dit *gebed van eenen verdrukten*, niet in den mond zouden mogen leggen van eenen bepaelden godvruchtigen, die ten diepsten getroffen over

de

de rampen, welke Gods volk ſedert eenen geruimen tijd waren overgekomen, zich met de hoop gevleid had, dat die rampen nog by zijn leven zouden geëindigd worden; doch telkens angstvallig vreezende, dat hy in zijne verwachting zou te leur geſteld worden, den HEER ootmoedig te voete valt, met ernstige ſmeeking, dat zijne dagen mogten verlengd worden, en hy een getuige wezen mogt van Gods goedheid, in het afwenden der bedoelde onheilen. — Immers, in dezen ganſchen Pſalm, komt de Spreker voor als maer één perſoon, en wel zulk een perſoon, dien het om het welzijn van Sion te doen was; die als een burger van Sion op het zelve eene nauwe betrekking had; en wiens genoegen met den welſtand van Sion het nauwst verbonden was; zoodat de rampen, welke des HEEREN Kerk waren overgekomen, de voorname oorzaek waren van zijne grievende ſmerten, en de hoofdinhoud van zijn ootmoedig gebed uitmaekten.

C. Dan, welke waren de ongelegenheden, in welke de bidder zich geplaetst vond? — Het is ons zoo voorgekomen, dat de gemeenſte gedachten der Uitleggeren, ver weg den meesten grond van waerſchijnlykheid hebben; dat 'er namelyk in dezen Pſalm geſproken wordt, van den benauwden toeſtand van Gods Kerk in de Babyloniſche gevangenis; zoodat onze godvruchtige bidder een geloovige Jood zy, die in deze rampen deelde, en dien de welſtand van Sion zeer na aen het hart lag. — In het byzonder, ſchijnt dit gebed opgeſteld te zijn, in het laetst van die verdrukking, toen de tijd om Sion genadig te zijn, die beſtemde tijd gekomen was, volgens vs. 14.

Onzes erachtens, zou men dezen Pſalm allergevoeglykst brengen kunnen tot dien benauwden tijd, in welken eenigen der wedergekeerde Joden, met verlov van Koning CYRUS, het werk van den Tempelbouw reeds begonnen hadden; maer daerin, door list en geweld van hunne vyanden, weder geſtremd waren. — Althans, op dezen tijd past ongemeen wel het gezegde vs. 14, 15. *Gy zult opſtaen, gy zult u ontfermen over Sion enz.*

D. Eindelyk is de vraeg nog overig: bedoelt de Dichter niets anders, dan de tegenwoordige verlossing van Gods volk en den opbouw van Sion? of heeft deze Psalm verdere uitzichten, op de tijden van het Nieuwe Testament? — Wy vereenigen ons met de laetste gedachten; en houden het daer voor, dat de Dichter, smeekende om den welstand van Sion in de gemelde omstandigheden, door den Prophetischen Geest, met zijne gedachten verheven zy tot zulke zaken, welke eerst in vollen nadruk, onder de dagen van het Nieuwe Testament, hare vervulling bekomen zouden, gelijk by de uitbreiding nader blijken zal.

Kortom, wy rekenen dit lied onder de Typische Psalmen: daer de opbouwing van Sion een eigenaertig voorbeeld geweest is van de opbouwing der Euangelie-Kerk; en vereenigen ons volkomen met onze oordeelkundige Overzetters, die zich, omtrent den inhoud van dit lied, dus verklaerd hebben: — „ en wordt, onder de verlossing van de gevangenis van Babel, en de herbouwing „ van Stad en Tempel, mede verstaen de verlossing door „ CHRISTUS, en de beroeping der Heidenen tot zijne „ gemeenschap."

Wy onderscheiden in dit lied, drie hoofd byzonderheden.

I. Eerst stelt de spreker zijn gebed in het gemeen voor, vs. 2, 3.

II. Daerna wordt deze bede nader aengedrongen vs. 4-23.

A. De eerste drangreden is ontleend, van zijnen ellendigen en deerniswaerdigen toestand vs. 4-12.

B. De andere van Gods bestendige trouw vs. 13-23.

III. Eindelyk verklaert de spreker zijn geloovig vertrouwen, van eene gunstige verhooring vs. 24-29.

2. O HEERE, hoort mijn gebedt met gunstige ooren: ende laet mijn geroep tot u komen, slaet 'er acht op, en betoon dit door eene genadige verhooring.

3. Verbergt uw gunstig aengesichte niet voor my, neygt uwe oore tot my ten dage mijner benaeuwt-

naeuwtheyt: ten dage als ick roepe, verhoort my haestelick.

4. Want ik verkeer in den allerellendigsten en deerniswaerdigsten toestand; zoodat ik niets meer verlange, dan eene haestige verhooring: mijne dagen zijn vergaen, (*a*) als roock: zonder dat ik het goede heb mogen aenschouwen, waerop ik reeds zoo lang gehoopt heb: ende mijne gebeenten zijn beroovd van levensfappen; dermate heeft my het knagend verdriet gekweld en verteerd, dat ik uytgebrandt ben, als een heert, waerop geduurig gestookt wordt.

5. In dezen ellendigen toestand, ben ik geheel nedergedrukt en moedeloos geworden. Mijn herte is geslagen door de geduchte rampen, welke my getroffen hebben: ende verdorret, als gras; dat door den sikkel geveld en afgemaeid, verwelkt en geheel verdord is. Rampen, welke mijne gedachten geheel verzwolgen hebben, [*so*] dat my de eetlust geheel vergaen zy, en ick steeds peinzende op die drukkende ellenden, vergeten hebbe mijn broot te eten, en voedzel te nemen.

6. In dezen rampzaligen toestand, ben ik geheel vermagerd en ten eenemael uitgeteerd; zoodat ik eer naer een geraemte, dan naer een levendig mensch gelijke. Mijn gebeente kleeft aen mijn vleesch, of *aen mijne huid*, nauwlyks heb ik meer dan vel over mijne beenderen, van wegen de stemme mijnes suchtens, want ik doe niets anders, dan geduurig steenen en zuchten.

7. Mijne eenigste verkwikking vind ik in treuren en klagen. Ick schuuw het gezelschap der menschen, en ben aen zulke vogelen, die in eenzame wouden en woeste wildernissen, een treurig gekrijsch maken, aen een roerdomp der woestijne gelijck geworden, ick ben geworden als een steen-uyl der wildernissen.

8. Ick wake geduurig, ende ik kan van droevheid niet slapen; zoodat ik ben geworden als een eensame

(*a*) Ps. 37: 20.

mussche, welke hare gade verloren heeft, en zit te treuren op het dack.

9. By alle deze ellende komt nog, dat ik bloot gesteld ben aen den haet, hoon en smaed van mijne bittere vyanden. Mijne vyanden smaden my al den dagh: geheele dagen moet ik, tot mijn bitter zielsverdriet, de hoon en smaedredenen van mijne vyanden hooren, die mijne ziel als scherpe pijlen treffen; en, om een stael van hun dolzinnig woeden tegen my op te geven, die [tegen] my rasen, sweeren by my: of *hebben tegen my gezworen.*

De LXX. hebben de laetste woorden dus vertaeld: *die my prezen*, die my te vooren gelukkig achten, *zweeren by my*, en dan is de meening: „ mijn naem is hun tot eene „ vervloeking." Verg. Jes. 65: 15. — Of de Dichter kan eenvouwig willen zeggen, dat zijn staet zoo ellendig en afgrijzelyk ware, dat zijne dolzinnige vyanden, in hun razen en woeden, een spreekwoord van hem maekten; zoodat zy, iemand willende vervloeken, hem zulk een rampzalig lot toewenschten, als onzen spreker bejegend was.

10. En wat wonder, dat mijne vyanden mijnen toestand als den allerrampzaligsten aenmerken? Want ick ete assche als broot: in mijne diepe treurigheid heb ik my met asche bestrooid, zoodat de asch zich met mijne spijs vermengd hebbe, ende ik vermenge mijnen dranck met tranen, welke my geduurig uit de oogen vlieten.

11. Van wegen de blijken van uwe verstoortheyt ende de uitwerkselen van uwen grooten toorn: want gy hebt my voorheen verheven, ende my [weder] als met geweld nedergeworpen, als of gy my des te hooger verheven had, om my dies te gewisser te verbrijzelen.

De laetste uitdrukking, laet zich uit onze opgegevene onderstelling eigenaertig verklaren; wanneer wy ons namelyk den spreker voorstellen, in dien tusschentijd, toen het werk van den Tempelbouw, door de list en boosheid der vyanden, was afgebroken en stilstond. De kort op elkander volgende uitdrukkingen, van *verhoogen en vernederen*, teekenen ons dan dien tijd af, toen de Joden in zoo ver .ver

hoogd

hoogd waren, dat zy reeds den Tempelbouw begonnen hadden; maer kort daerna, met hunnen Voorganger, eensklaps vernederd werden. Verg. Ezra 3: 10. en 4: 6, 23, 24.

12. Mijne dagen, zijn als een afgaende schaduwe: welke tot hare grootste lengte gekomen zijnde, van tijd tot tijd wederom vermindert: ende ick verdorre, als gras, dat reeds door den sikkel geveld is.

13. Maer gy, HEERE, blijft in eeuwigheyt onveranderlyk dezelvde: ende uwe gedachtenisse, de kracht van dien naem JEHOVAH, zal van geslachte tot geslachte, en tot aen het einde der eeuwen, stand houden.

14. Gy sult opstaen en u gereed maken, om onze zaek te handhaven, gy sult u ontfermen over Zion: want de tijt om haer genadigh te zijn, want de bestemde tijt is gekomen.

15. Want uwe knechten hebben een welgevallen aen hare verstrooide steenen, deze zijn hun meerder waerdig, dan de prachtige Paleizen van Babel, ende zy hebben medelijden met haer gruys, het stof en de puinhoopen van het verwoeste Jerusalem, kunnen zy zonder ontroering niet aenzien.

16. Dan wanneer Gy onze pogingen, in het herbouwen van Jerusalem, zult gezegend hebben, dan sullen de Heydenen den name des HEEREN vreesen: zijne macht, goedheid en trouw, met een geheiligd ontzach eerbiedigen: ende alle Koningen der aerde zullen uwe heerlickheyt erkennen.

Dat is ook werkelyk geschied, toen de muur van Jerusalem, in weerwil van den tegenstand der vyanden, voltooid was: *want, toen de vyanden dit hoorden, zoo vreesden alle de Heideren, die rondom ons waren, en zy merkten dat dit werk van onzen God gedaen was*, lezen wy Neh. 6: 16. — Maer, in vollen nadruk, is deze voorzegging bewaerheid in den dag der vervulling; toen de Heidenen, by den opbouw van het Geestelyk Sion, door Vorst MESSIAS verzameld werden, en de Koningen der aerde Hem hulde deden.

17. Door de verlossing van Uw volk, zal 'er een blij-

vend gedenkteeken van uwe macht, goedheid en trouwe, worden opgericht. Als de HEERE den Tempel op Zion, en Jerusalem die stad des grooten Konings, sal opgebouwt hebben, in sijne heerlickheyt sal verschenen zijn, door de kracht van zijnen heerlyken naem, zijne goedheid, macht en trouw te openbaren, in de herstelling van zijn volk.

18. Hem met eene gunstige verhooring, gewendet sal hebben tot het gebedt des genen die van alles gantsch ontblootet is: ende niet versmaedt hebben haerlieder gebedt, om het zelve niet te verhooren.

19. Dat zonderlinge blijk der Godlyke weldadigheid, sal ter gedachtenis beschreven worden voor het navolgende geslachte: ten einde zy mogen worden opgewekt om God te verheerlyken: ende 't volck dat nog in volgende tijden geschapen sal worden, sal den HEERE loven.

20. Om dat hy uyt den verhevenen hemel, de hoogte sijnes heyligdoms, met oogen van gunst, op de verdrukte Joden sal hebben nederwaerts gesien: dat de HEERE uyt den hemel op de aerde, met een oog van medelijden en lievderijke ontferming, geschouwt sal hebben.

21. Om 't suchten der gevangenen te hooren, om ons te verlossen uit eene akelige gevangenis, en daer door als het ware los te maken de kinderen des doots.

22. Op dat men den name des HEEREN met lovzangen vertelle te Zion, ende sijnen lof te Jerusalem.

23. Wanneer de volcken t'samen sullen vergadert worden, oock de Koninckrijcken, om den HEERE te dienen.

Dit werd eerst in nadruk verwacht, in de volgende tijden. By het melden van Sion en Jerusalem, werd de Dichter, door den Prophetischen Geest, als in verrukking vervoerd, om aen de opbouwing van het geestelyk Sion, de Kerk van het Nieuwe Testament, te denken.

24. Thans

24. Thans verkeer ik in eenen zeer rampspoedigen toestand; maer met dit alles, mijn geloovsvertrouwen is gegrond in Gods eeuwigduurende trouw. Hy heeft mijne kracht op den wegh ter neder gedruckt: of, gelijk 'er eigenlyk staet, *doen wechvloejen; op den weg* van mijn leven, zijn mijne krachten wechgevloeid als waterstroomen, die spoedig voorby vlieten: mijne dagen heeft hy verkortet, of, gelijk 'er eigenlyk staet, *afgesneden*, even als koorn, dat met den sikkel wordt afgemaeid. Het is by my tot het uiterste gekomen; zoodat ik, indien God het niet verhoedt, eerlang den weg zal gaen der gansche aerde.

25. Maer in de diepte van mijne ellende, heb ik my geloovig tot God gewend. Ick seyde, tot den HEER, al biddende: Mijn Godt, en neemt my niet wech in het midden mijner dagen: uwe jaren zijn van geslachte tot geslachte, van eeuwigheid tot eeuwigheid; en altoos zult gy, getrouwe JEHOVAH, voor uw volk zorgen.

26. Gy zijt algenoegzaem en altoos onveranderlyk. Gy hebt voormaels d' aerde gegrondet, ende de hemelen zijn 't werck uwer handen. Het gansch Geheeläl, het welk Gy, in zulk eene heerlyke orde, hebt voortgebracht, is een sprekend bewijs van uwe oneindige wijsheid, macht en algenoegzaemheid; zoodat het U aen geen vermogen ontbreke, om my en uw verdrukte volk uit te redden.

27. Immers, hoe vast en heerlyk het gebouw der waereld wezen moge, Die dingen sullen evenwel vergaen, en veranderd worden, maer gy sult eeuwig staende en onveranderlyk dezelvde blijven, ende sy alle sullen als een kleet verouden: (*b*) gy sultse veranderen als een gewaet, ende sy sullen verandert zijn.

28. Maer gy zijt de selve, ende uwe jaren en sullen niet ge-eyndigt worden.

Uit het onderwijs van PAULUS Hebr. I: 10, die deze woorden, volgens de vertaling der LXX aenhaelt, leeren

(*b*) Hebr. I: 12.

wy, dat dezelve eigenlyk tot den tweeden perfoon, den Koning zijner Kerke, gefproken zijn. Trouwens het is de Zoon, door wien de waereld gefchapen is, en die door de Heidenen zou geroemd worden.

29. De kinderen uwer knechten, van uwe geloovige dienaren, dit verwacht ik, uit kracht van uwe onfeilbare trouw, de ware Israëlieten, fullen in Kanaän voorfpoedig woonen, ende haer geloovig zaet, zoo uit Joden, als uit Heidenen, vergel. Jef. 54. fal voor uw aengeficnte beveftigt worden, zy zullen uwe hulp, trouw en zegen, beftendig genieten. Nooit zult gy uwe trouw verzaken, nooit in uwe lievde veranderen, nooit in uwe macht te kort fchieten: want Gy blijvt, in alle eeuwigheid, onveranderlyk dezelvde.

P S A L M. CIII.

Uit het opfchrivt, weten wy, dat DAVID dezen Pfalm gedicht hebbe.

Het is een Lovpfalm. De Dichter wekt zich op, om den HEER grootheid te geven, wegens allerlei weldadigheid, gunst en trouw, aen hem en zijn ganfche volk bewezen.

Maer wanneer, en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dezen lovpfalm opgefteld? — Dit fchijnt met geene genoegzame zekerheid te kunnen bepaeld worden. De gedachte is wel niet onaennemelyk, dat DAVID dit lied zou gedicht hebben, nadat hy, uit eene zware krankheid herfteld, en tot voorige krachten was wedergekomen. Evenwel is 'er niets in den Pfalm, het welk de zaek genoegzaem beflisfchen kan. De dankbare overweging der Godlyke gunst, in het geestelyke bewezen, kan de aendacht van den Dichter zoo wel bepaeld hebben, by de verlosfing uit gevaerlyke krankheden; als de herftelling tot voorige gezondheid hem kan opgeleid hebben tot overweging der Godlyke genade, aen hem en 's HEEREN volk bewezen. — Zoo veel fchijnt on-

ondertusschen zeker, schoon wy den juisten tijd niet bepalen kunnen; dat DAVID dezen Psalm niet vervaerdigd hebbe, voor dat hy reeds over gansch Israël regeerde, en de Vaderlyke gunst, lievde en trouw van zijnen Verbonds-God, omtrend hem en zijne geloovsgenooten, reeds meermalen, met een dankbaer hart, in veelerlei opzichten, beschouwd en ondervonden had. Immers, in dezen ganschen Psalm, wordt gene melding gemaekt van vyanden of vervolgers. Hy vereenigt zich met al des HEEREN volk, en stelt zich voor als iemand, die de blijken van Gods zegenende goedheid, in veelerlei opzichten, by uitnemendheid ondervonden had.

Men vraegt wijders, of deze Psalm Prophetisch zy. — Er zijn, die de zaek zoo begrijpen, dat de geloovigen uit de Heidenen Gods lov zouden opzingen, wegens de genade aen hun onder het Euangelie bewezen. Maer de bewijzen voor deze opvatting schijnen ons niet voldoende. — Aen den anderen kant, komen ons de uitdrukkingen, vooral van vs. 3, 4, zoo verheven voor, dat zy, in den volsten nadruk, niet dan op de bedeeling van het Euangelie, kunnen worden toegepast. — Wy zouden daerom de zaek lievst zoo begrijpen, dat DAVID, de zegeningen der geloovigen van zijnen tijd vermeldende, tevens, door den Prophetischen Geest, in zijne gedachte verheven zy, tot de nog meer overvloedige bedeeling der genade, welke onder den dag der vervulling zou plaets hebben.

Twee hoofddeelen maken den inhoud van dit danklied uit.

I. Eene hartelyke dankzegging, wegens Gods groote en veelvuldige weldaden vs. 1-18, zoo A. ten aenzien van den Dichter zelven vs. 1-5, als B. van het gansche volk des HEEREN vs. 6-18.

II. Een Godverheerlykend slot vs. 19-22.

1. [*Een Psalm*] Davids. Looft den HEERE mijne ziele, met alle uwe vermogens: ende al wat binnen in my is, eigenlyk alle *mijne middeldeelen* of ingewanden, alle mijne gedachten, innerlyke bewegingen, lusten,

begeerten, en alles, wat in mijn vermogen *is*, loovt den HEER en sijnen heyligen name en oneindige Majesteit: erken den HEER, als den algenoegzamen, als de bron van alle zegeningen, eerbiedig zijne weldadigheid, verheerlyk alle zijne Volmaektheden.

2. Looft den HEERE, nog eens mijne ziele, ende en vergeet geene van sijne groote en ongehoudene weldaden, zie geen van alle zijne gunstbewijzen voorby.

3. En zoudt gy, mijn ziel, dien opperften Weldoener niet loven? Die al uwe ongerechtigheyt en de menigte uwer overtredingen volkomen vergeeft, uit kracht der voldoening van den beloovden Borg, die ontwijffelbaer, onder den dag der vervulling, zal worden te weeg gebracht; die alle uwe kranckheden, beide nae lichaem en geest, gunstig geneest, die u, uit alle onheilen en wederwaerdigheden, waerdoor uw welvaert gestoord, uwe veiligheid ontrust, en de vrede van uw gemoed verbroken werd, genadig heeft uitgeredt.

4. Die uw tijdelyk leven verlost van 't verderf of de *verrotting*, en u zoo menigmael, uit dreigend doodsgevaer, gered heeft: die u kroont met goedertierenheyt ende barmhertigheden, die u van alle kanten, met de uitnemenstde blijken van zijne onderscheidende gunst en lievde, geheel omringt, als met eene kroon.

5. Die uwen mont versadigt met het goede: die alle uwe begeertens vervult, met onschatbare weldaden nae lichaem en geest, en die uwe jeugt vernieuwt als eenes arents. — Een Arend in zijne jeugd wordt vs. 5') aengemerkt, als een zinbeeld van sterke levenskrachten; zoodat de zin deze zy: „ uwe jeugd, die by hernieuwing, „ in u zal herleven, zal zijn gelijk de jeugd van eenen „ arend, die jong zijnde, eene zeer groote sterkte bezit."

6. De HEERE doet gerechtigheyt ende gerichten, allen den genen die onderdruckt worden, nadien hy het volk van Israël, wanneer het op verscheidene wijzen geplaegd en vyandelyk overvallen werd, rechtvaerdig gehandhaevd, in vryheid en welvaert hersteld heeft.

7. Indedaed God heeft met ons zoo gehandeld, gelijk hy

hy zich aen Mose heeft bekend gemaekt. Hy heeft Mosi sijne wegen bekent gemaeckt, toen Hy zijne deugden aen MOSE vertoonde, en deze gezegd werd, Gods achterste deelen gezien te hebben Exod. 34, en den kinderen Israëls heeft hy sijne almachtige daden betoond, toen hy dit volk, wonderdadig, in Kanaan heeft ingeleid.

8. (a) Barmhertigh ende genadigh is de HEERE, lanckmoedigh, ende groot van goedertierenheyt.

9. (b) Hy en sal niet altoos twisten, noch eeuwiglick [*den toorn*] behouden. De HEER heeft zijn ongenoegen aen Israël, wegens hun wangedrag, meermalen gevoelig doen blijken; maer, zoo menigmael zy zich vernederden, was hy ook aenstonds wederom gereed, tot genade en ontferming.

10. Hy en doet ons niet nae onse sonden: ende en vergeldt ons niet nae onse ongerechtigheden. Waerlyk indien de HEER Israel, nae het gestrenge van zijne rechtvaerdigheid, had willen vergelden, dan zou ons gansche volk, reeds over lang, geheel verdelgd zijn van den aerdbodem.

11. Want soo hooge de hemel, of *gelijk de hoogte des hemels* is boven de aerde, is sijne goedertierenheyt geweldigh over de gene die hem vreesen. Wy kunnen ons geen grooter hoogte voorstellen, dan die van den hemel boven de aerde, deze hoogte gaet alle onze verbeelding te boven; even zoo groot en onbegrijpelyk is ook de goedertierenheid des HEEREN, omtrend allen die hem in waerheid liefhebben en dienen.

12. Soo verre het oosten is van 't westen, zoo onmeetbaer als de afstand is, tusschen de tegenoverstaende plaetsen des hemels, alwaer wy de zon zien op- en ondergaen; soo verre doet hy de schuld en straffen van onse overtredingen van ons, door dezelve volkomen te verzoenen.

13. Gelijck hem een lievderijk vader, met de te-

(a) Exod. 34: 6. Num. 14: 18. Deut. 5: 10. Nehem. 9: 17. Ps. 86: 15. ende 145: 8. Jer. 32: 18. (b) Jes. 57: 16. Jerem. 3: 5.

derste aendoeningen, ontfermt over de kinderen, medelijden heeft met hunne smerten, en niets onbeproevd laet, om hunne belangen te bevorderen: zoo ontfermt hem ook de HEERE over de gene, die hem vreesen.

14. Want hy weet wat maecksel dat wy zijn, of *hy kent onze formeering*, hy weet hoe zwak en broos wy zijn, gedachtigh zijnde dat wy stof zijn, en daerom zijne goedertierenheid houdt niet op, met dit korte en onzekere leven; zy duurt lang na den dood, ja zelvs tot in de eeuwigheid.

15. De (*c*) dagen des menschen, zijn kort en onzeker. Hy is als het gras, het welk met den sikkel wordt afgesneden en schielyk verdort; (*d*) gelijck een bloeme des velts, alsoo bloeyt hy een korten tijd, en daerna verwelkt hy.

16. Als de wint daer over gegaen is, so en is sy niet [*meer*], een scherpe wind knipt eene schoone bloem af, op een oogenblik, ende hare plaetse en kentse niet meer, even zoo gaet het ook met den mensch; in den bloei van zijnen leevtijd. wordt hy menigmalen zeer onverwacht afgesneden, uit het land der levendigen.

17. Maer met de goedertierenheyt des HEEREN is het gansch anders gelegen. Deze is onveranderiyk en bestendig van eeuwigheyt ende tot eeuwigheyt over de gene die hem vreesen, ende sijne gerechtigheyt aen kintskinderen. Hy beloont zijne getrouwe dienaren zeer genadig, met eenen overvloed van zegeningen, niet alleen in hunne personen, maer ook in hunne nakomelingen.

18. Aen (*e*) de gene die sijn verbont houden, deszelvs eischen geloovig gehoorzamen, ende die aen sijne bevelen dencken, om die niet alleen wel te verstaen, maer ook te doen, aen den zoodanigen bewijst de HEER zijne goedertierenheid, op allerlei wijzen.

19. De HEERE heeft sijnen throon in de hemelen

(*c*) Ps. 90: 5. (*d*) Job 14: 1, 2. Psalm 90: 5, 6. Jac. 1: 10, 11. 1 Petr. 1: 24. (*e*) Deut. 7: 9.

melen beveſtigt, ende ſijn Koninckrijcke heerſcht onbepaeld, zijne *krachtige* heerſchappy ſtrekt zich uit over alles, over het gansch Geheeläl.

Deze byzonderheid is, in vollen nadruk, toepasſelyk op het Koningrijk van den MESSIAS, en zijne Heerſchappy, onder den dag der vervulling, over de ganſche waereld en alle ſchepſelen.

20. Lovet den HEERE ſijne Engelen, gy krachtige helden, welker kracht die van aerdſche machten ver weg overtreft; die ſijn woort doet, gehoorſamende de ſtemme ſijnes woorts, daer gy, op zijnen wenk, gereed ſtaet om zijne bevelen te volbrengen.

21. Lovet den HEERE (*f*) alle ſijne heyrſcharen, gy ſijne eerſte en voornaemſte dienaers die ſijn welbehagen doet.

22. Lovet den HEERE alle ſijne wercken, aen alle plaetſen, zoo in den hemel als op de aerde, aen alle plaetſen ſijner heerſchappye, in alle oorden van het wijd uitgeſtrekt Heeläl. Dat alle ſchepſelen, elk op zijne wijze, des HEEREN lov verkondigen: en Looft gy althans den HEERE mijne ziele.

PSALM. CIV.

Omtrend den Dichter door welken, den tijd wanneer, en de aenleiding by welke, deze Pſalm gedicht is, kunnen wy niets met zekerheid bepalen: naestdenkelyk komt dezelve aen DAVID toe; zelvs ſchijnt dit lied in een nauw verband te ſtaen met het laetst gedeelte van den voorigen 103de Pſalm vs. 19-22, en als eene uitbreiding daervan te behelzen.

Wy ontmoeten hier een zeer verheven Lovlied; in het welk Gods Volmaektheden verheerlykt worden, byzonder zoo als dezelve, in het Rijk der natuur, allerblijkbaerst zijn ten toon geſpreid. — Men mag het zelve, uit hoofde van de fraeije verbeeldingskracht, de vlugheid der gedachten, de cierlykheid der uitdrukkingen, en de kracht van zeggen,

(*f*) Gen. 32: 2. 1 Kon. 22: 19. Epheſ. 3: 10. Col. 1: 16.

met het hoogste recht, als een der voortreffelykste van de heilige liederen aenmerken.

Het aendachtig lezen en overdenken van dezen Psalm is recht geschikt, om onze gemoederen te vervullen, met levendige beseffen van eerbied, verwondering, aenbidding, en dankzegging, voor den hoogen Bestierer van alle geschapene wezens. — De Dichter beschouwt hier al wat groot en prachtig is, in de natuur; en deze beschouwing spoort hem aen, tot verwondering over, en aenbidding van de oneindige Volmaektheden des Allerhoogsten. De Hemel, de Engelen, de Zon, de Maen, de wolken, de aerde, de zee, de bergen, de dalen, de wouden, de bronnen, de dieren, de vogelen, en alle schepselen; derzelver bewaring, in standhouding, en bestiering; de weldaden, welke God den menschen bewijst; dit alles spoort hem aen, om God te loven.

De teekening van het een en ander is recht schilderachtig. — Evenwel laet de Dichter zich niet in zeer uitvoerige beschrijvingen in. Dit liet het vuur niet toe, waermede hy bezield was; daertoe was zijne gemoedsdrivt te sterk. De beeldtenissen toch van zaken zijn, by de Dichteren, meer of min uitvoerig, naedat de gemoedsdrivt, aen het verstand, meerder of minder tijd laet, om de zaken te beschouwen. Om deze reden, ontmoeten wy hier slechts eenige sterke hoofdtrekken. Trouwens, indien de beeldtenissen breeder uitgehaeld, en uitvoeriger geteekend waren, dan zouden de voorgestelde zaken geene voorwerpen meer van des Dichters verwondering hebben moeten wezen, maer van eene bedaerde overweging.

Wy onderscheiden, in dit lied, drie hoofdbyzonderheden.

I. In het eerste deel vinden wy eene zeer verhevene beschrijving, van de oneindige Majesteit, met welke de Allerhoogste, als de bestierer van het gansch Geheelal, bekleed is vs. 1-4.

II. Het tweede behelst eene uitvoerige beschrijving van Gods Volmaektheden, welke, in het bestuuren van het Rijk der natuur, blijkbaer zijn vs. 5-30.

III.

III. In het laetste, betuigt de Dichter zijn geheiligd voornemen, om God geduurende zijn gansche leven te roemen, en zijne verwachting, dat de werkers der ongerechtigheid, eenmael geheel van de aerde zouden worden uitgeroeid, vs. 31-35.

1. (*a*) Looft den HEERE mijne ziele: met alle uwe vermogens. O HEERE mijn Godt, gy zijt seer groot, uwe oneindige grootheid gaet onze kwijnende verbeelding ver weg te boven; gy zijt bekleedt met majesteyt ende heerlickheyt, daer Gy den luister van uwe nooit volprezene Volmaektheden, in alle uwe werken, zoo kennelyk laet uitblinken.

2. Zoudt gy, mijn ziel, den Koning van het gansch Geheeläl niet loven? Hy bedeckt sich met het licht, als met een kleet: Een ontoeganglyk licht, het welk geen stervelyk oog gezien heeft of zien kan, is het zichtbaer teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid in den derden hemel, verg. 1 Tim. 6: 16. Een allerglansrijkst licht verstrekt den Allerhoogsten, als het ware tot eenen Koninglyken mantel, waerdoor Hy zijne onbegrijpelyke Majesteit vertoont: (*b*) hy reckt den hemel uyt als een gordijne, de starrenhemel dient Hem tot eene *tente*, en hy breidt denzelven uit als eene gordijn voor zijne luisterrijke Heerlykheid, om daervan de prachtigste vertooning, voor de oogen der stervelingen, te verbergen. Hy is de Koning der gansche waereld.

3. Die sijne opperfalen foldert in de wateren, der bovenste wolken. Aerdsche Vorsten mogen hunne prachtige opperzalen vestigen op statelyke pylaren; maer, de Koning der Koningen, heeft zijne opperzalen in den hoogsten Hemel, alwaer Zijn Throon geplaetst is, gevestigd in het bovenste luchtgewest. Hy is die groote Koning, die van de wolcken sijnen wagen maeckt: de zware en *dikke wolken*, bezwangerd met plasregenen, donderen en blixemen, maken zijnen wagen uit, in welke Hy zijne tegenwoordigheid, door merkwaerdige daden, openbaer maekt. Hy is het, (*c*) die op de vleugelen des wints wan-

(*a*) Psalm 103: 1. ende 146: 1. (*b*) Gen. 1: 6. Job 26: 7. (*c*) Ps. 18: 11. Jes. 19: 1. Openb. 14: 14.

delt, op de snelle winden rijdt Hy zijne wijduitgestrekte Heerschappy, aen alle kanten door.

4. Maer behalven de wolken, de winden, en de overige luchtverhevelingen, heeft hy nog andere dienaren van veel meer verhevenen rang. (*d*) Hy maeckt sijne Engelen geesten: of gelijk *winden*, zoodat zy vuurige uitvoerers zijn van Zijne bevelen, en deze sijne verhevene dienaers maeckt Hy tot een vlammende vyer, naedien zy, wegens hunnen brandenden yver voor de eer van hunnen Koning, wel by een vlammend vuur mogen vergeleken worden.

Er is, die denken dat hier van de *winden* en *blixemen* gesproken worde, die als Gods *boden* en *dienaers* zijne bevelen gehoorzamen; en vertalen het op deze wijs: *Hy maekt tot zijne boden de winden, en tot zijne dienaren de vuurvlammen* der blixemen. — Dan, wy blijven by onze Overzetting, zoodat de *Engelen* en *dienaers* de onderwerpen zijn der redeneering. De gewoone benamingen van Engelen en dienaren, beteekenen hier, even als in den voorgaenden 103^den^ Psalm, die hemelsche Geesten die Gods Throon omringen. De zamenstelling der woorden daerenboven vordert, dat de Engelen en dienaers, als de onderwerpen der redeneering beschouwd worden: want, indien de Dichter van de winden en blixemen gesproken had, zou hy deze woorden hebben laten voorafgaen, en gezegd hebben, *hy maekt de winden* tot *zijne Engelen*, en *de vuurvlammen* tot *zijne dienaers*. Voeg 'er by, dat onze Overzetting, door het gezach van PAULUS bevestigd worde, die onze woorden Hebr. 1: 7. aenhaelt, om te betogen dat de Engelen, als dienaers, veel minder zijn dan CHRISTUS, die de Heer en de Koning is.

De Engelen worden *winden* genaemd, omdat zy zeer vaerdig, onzichtbaer, onwederstaenbaer werken. — Zy worden vergeleken by een *vlammend vuur*, omdat zy als geheel ontvlamd zijn met eenen vuurigen yver, om Gods eer te bevorderen en zijnen wil te gehoorzamen; daerom worden zy SERAPHS, dat is *gloejende* en *brandende* geheeten, Jes. 6.

5. Hoe

(*d*) Hebr. 1: 7.

5. Hoe luisterrijk is het beſtaen van dezen Opperheer, over het gansch Geheeläl? Hoe blijkbaer ſtraelt daerin de luister door van zijne oneindige Volmaektheden? Hy (e) heeft de aerde, enkel door de zwaertekracht, gegrondt op hare grontveſten: ſy en ſal nimmermeer noch eeuwelick niet wanckelen, noch uit dien ſtand verwrikt worden, in welke zy in de onafmeetbare ruimte geplaetst is. De evenredigheid van haren afſtand, tot de zon en de overige planeten, zal onveranderbaer dezelvde blijven.

6. Nadat het drooge van de wateren was afgeſcheiden, is de aerde maer eens, en voor eenen korten tijd, in een buitengewoon geval, weder met water geheel bedekt geworden: buiten dit eene geval, is de drooge aerde, door Gods machtige beſtiering, altoos in denzelvden ſtaet geweest, en zal altoos in denzelvden ſtaet blijven, in welken zy geplaetst werd na hare affſcheiding van de wateren. Gy HEER zijt, ten tijde van den zondvloed, voor eene korte wijl, van den gewoonen weg Uwer Voorzienigheid, ten aenzien van de bewoonde aerde afgeweken, om de hoogstgaende boosheid der menſchen op eene buitengewoone wijs te ſtraffen. Gy hadtſe toen met de wateren, uit den diepen afgront als een kleet overdeckt: de wateren ſtonden boven de hoogſte bergen.

7. Van uw ſchelden vloden ſy, toen uw almachtig woord de wateren van den zondvloed gebood te wijken, keerden zy aenſtonds weder naer den afgrond, ſy haeſteden haer wech voor de ſtemme uwes donders: en de aerde werd wederom droog en bewoonbaer.

8. De bergen reſen wederom op, en kwamen op nieuws te voorſchijn, de dalen daelden, voor zoo ver de wegwijkende wateren, die bergen en dalen gelijk gemaekt hadden, de dalen weder zichtbaer maekten. Langs dezen weg, zag men weder de bergen en de dalen, ter plaetſe die gy voor hen gegrondet hadt.

9. Gy hebt toen aen de wateren een pale geſtelt, die ſy niet weder overgaen en ſullen: ſy en ſullen

(e) Job 26: 7. ende 38: 4, 5, 6. Pſalm 24: 2. ende 78: 69.

de aerde, gelijk gy plechtig beloovd, en door den regenboog verzegeld hebt, Gen. 9: 11, 15. niet weder bedecken, en geheel overstroomen.

Doorgaends verklaert men de woorden vs. 6-9. van het werk des derden dags, toen God het drooge gescheiden heeft van de wateren. — Maer alles laet zich veel natuurlyker van den zondvloed verklaren, gelijk wy meenen aengetoond te hebben. Ook strookt deze opvatting veel beter met het verband; daer 'er, in dezen Psalm, niet van de werken der Schepping, maer van die der Voorzienigheid gehandeld worde. Voeg 'er by, dat het wegwijken der wateren, aen onweders en dergelijke geduchte verschijnselen worde toegeschreven, vs. 7. Maer iets dergelijks, heeft zekerlyk geene plaets gehad, by het werk van den derden dag.

10. Door zijn gunstig bestier over de wateren, voorziet de weldadige Koning der waereld, in de nooden van menschen en dieren. Dat is byzonder blijkbaer, ten aenzien van zulke dieren, die zich in woeste en onbebouwde landstreken onthouden; God zorgt voor dezelve. Die door zijne krachtdadige en gunstige bestiering, de fonteynen hare wateren doet opgeven, welke tot beken en rivieren aengroejen. Hy is het, die deze beken uytsendt door de dalen, datse tusschen de gebergten al kronkelende henen wandelen.

11. Sy drencken al 't gedierte des velts: daer die anders, in de huilende wildernisfen, van dorst zouden omkomen. Zelvs de woeste wout-ezels brekender haren geweldigen dorst [*mede*].

12. By deselve fonteinen en beken woont ook het gevogelte des hemels, en lescht 'er den dorst, een stemme gevende, en nadat zy gedronken hebben, vrolyk zingende van tusschen de tacken.

13. Verder is de weldadige voorzorg van Gods gunstige bestiering daerin blijkbaer, dat hy de aerde met eenen vruchtbaren regen bevochtigt, om voedsel voor menschen en beesten voort te brengen. Hy drenckt de bergen, die dusdoende de lagere landen geduurig van water voorzien, uyt

de

de wolken, die als het ware fijne opperfalen en fchatkameren zijn: de aerde wort verfadigt van de vrucht uwer wercken. De dorstende aerde wordt overvloedig gedrenkt door vruchtbare regens.

14. Hy doet daerdoor het gras, het welk bykans eene algemeene fpijs is voor alle dieren, uytfpruyten voor de beeften, ende het kruyt met allerlei planten en vruchten tot dienft des menfchen, of, *ter belooning van zijnen akkerbouw*, doende het graen waeruit 't broot, het gemeenfte voedfel des menfchen, dat hy nimmer moede is, gebakken wordt, uyt de aerde voortkomen.

15. Ende niet alleen geevt Hy het noodige, maer ook het verkwikkelyke, den wijn, die 't herte des menfchen verheugt, ook de vrucht van den olijvboom, zoodat wy 'er, nae de Oosterfche gewoonte, ons hoofd mede zalven kunnen. Zoo zorgt God ook in dezen opzichte voor ons, doende het aengefichte blincken van olie: ende daerby het broot gevende, dat het herte des menfchen fterckt.

16. Daerenboven, zorgt God ook voor de vruchtbaerheid en den groei der wilde boomen en gewasfen, ten dienst der vogelen. De boomen des HEEREN, dat is, de boomen die in het wilde groejen, die zonder 's menfchen hulp onderhouden worden, en alleen onder Gods onmiddelyke beftiering ftaen, worden ook door vruchtbare regens verfadigt, zelvs de hooge en fterke cederboomen van Libanon, die zoo veel voedende fappen noodig hebben, worden ook mildelyk bevochtigd. Trouwers, dit zijn boomen die hy, die voor alles zorgt, zelvs geplant heeft, zonder dat 'er zich ooit menfchen over bekommerd hebben.

17. Alwaer de vogelkens neftelen: Des oyevaers huys zijn de denneboomen, of de *verhevene plaetfen.*

18. Voor het gedierte des velts, draegt de weldadige Voorzienigheid al mede zorg, dat ze genoegzame fchuilplaetzen hebben, zoo om de jongen neder te leggen als om zich zelven te beveiligen. De hooge bergen zijn voor de fteenbocken: De fteenrotzen en andere onderaerdfche

holen, zijn een vertreck voor de konijnen, en soortgelijke dieren.

19. Byzonder is Gods wijze bestiering, in de geregelde opvolging van dag en nacht, allerblijkbaerst: ten behoeve van onderscheiden dieren, elk nae zijnen aert, en byzonder tot nut en aengenaemheid van den redelyken mensch. Hy heeft de mane gemaeckt tot de gesette tijden, om de maenden, jaren, en feesttijden, door hare geregelde veranderingen aen te wijzen: de sonne weet haren ondergangh, of liever, *God weet den ondergang der zonne*, God zorgt, dat de zon, door haren op- en ondergang, de verwisseling van dag en nacht te weeg brenge.

20. Gy HEER immers, die alle dingen regeert, beschickt ook de duysterniffe, ende het wort nacht, in den welcken al het gedierte des wouts uyttreedt: elk zijn hol verlaet, om roov te vangen.

21. (*f*) De jonge leeuwen gaen dan uit, brieffchende om eenen roof, ende om hare spijse van Godt te soecken, en door hun gebrul als van God afte bidden.

22. De sonne opgaende, maken sy sich wech, ende liggen neder in hare holen, opdat de menschen, geduurende den dag, tegen hunne roovzucht veilig wezen zouden.

23. De mensche gaet [*dan*] wanneer de zon opgegaen is, en het roovgedierte zich verschoolen heeft, gerust en blymoedig uyt tot sijn werck, ende nae sijnen arbeyt tot den avont toe.

24. Alle uwe werken, HEER! leveren dus de kennelykste proeven op van uwe macht, wijsheid en goedheid. Hoe groot zijn uwe almachtige wercken, o HEERE? Gy hebtse alle met eene onnaspeurlyke wijsheyt gemaeckt, het aerdrijck is vol van uwe goederen, en van de uitnemendste blijken uwer weldadigheid.

25. In de zee, die wijduitgestrekte en peillooze waterplas hebt Gy uwe luisterrijke Volmaektheden niet minder, dan in den hemel en op de aerde, ten toon gespreid. Dese zee, die groot ende wijt van ruymte is, krielt van levendige

(*f*) Job 39: 1, 2. Jes. 31: 4.

dige wezens, daer in is 't wriemelende gedierte, ende dat ſonder getal, kleyne gedierten met groote.

26. Daer op wandelen en zwerven de ſchepen, en de menſchen, die in dezelve varen, worden op de woeste baren, door uwe gunstige voorzorg beveiligd; [*ende*] in de wateren is ook de groote Leviathan, dien gy geſormeert hebt, om daer inne te ſpelen. Verg. Job 40, 41.

27. Alle levendige wezens hangen, ten aenzien van hun voedſel, leven en dood, van uwe beſtiering af. Sy alle, zoo wel menſchen als beesten, (*g*) wachten en zien op u, dat gy [*hen*] hare ſpijſe geeft te ſijner tijt.

28. Geeft gyſe hen, ſy vergaderenſe: zoo veel zy tot hun onderhoud noodig hebben krijgen ze elk: doet gy in deze betrekking uwe weldadige hant open, ſy worden met goet verſadigt.

29. (*h*) Verbergt gy uw aengeſichte, en laet Gy van uwe voorzorg af, ſy worden verſchrickt: neemt gy haren adem wech, ſy ſterven, ende ſy keeren weder tot haren ſtof.

30. Sendt gy uwen Geeſt, uwe levendigmakende kracht uyt, ſo wordenſe geſchapen, ende gy vernieuwt het gelaet des aerdrijcks. Zoodat de aerde, na den barren winter, of na het ondervinden van uwe bezoekingen, weder eene aengename en vruchtbare gedaente vertoone.

31. Om alle deze redenen, zal ik de heerlykheid des Allerhoogſten onophoudelyk roemen. De heerlickheyt des HEEREN zy tot in der eeuwigheyt: de HEERE verblijde ſich in ſijne wercken.

32. Als hy de aerde, met oogen van gramſchap aenſchouwt, ſo beeft ſy: als hy de bergen door zijne blixemen aenroert, ſo roocken ſy. Zoo is alles in zijne hand, om te verderven als Hy wil; en evenwel vervult Hy de zondige aerde met zijne zegeningen.

33. (*i*) Ick ſal den HEERE ſingen in al mijn leven: ick ſal mijnen Godt pſalmſingen, terwijle ick nogh ben.

(*g*) Pſalm 145: 15. ende 146: 2. (*h*) Pſalm 30: 8. (*i*) Pſalm 63: 5.

34. Mijne overdenckinge van hem, sal soete zijn: ik zal my vermaken, in het aendachtig beschouwen der luisterrijke blijken van Gods heerlyke Volmaektheden: ick sal my in den HEERE verblijden.

35. Eenmael staet 'er een tijd te komen, dat deze schoone aerde van de boosdoeneren zal gezuiverd worden. De sondaers sullen van der aerde verdaen worden, ende de godtloose en sullen dan niet meer zijn. Looft den HEERE, mijne ziele: Halelu-Jah.

P S A L M. CV.

BY gelegenheid, dat de Verbonds-Ark naer Jerusalem werd overgebracht, gav DAVID een Lied, om door ASAPH en zijne broederen te worden opgezongen. De 15 eerste verzen van dezen Psalm, maekten byna woordelyk het eerste deel van dat Lied uit, 1 Chron. 16: 8-22. — Hier uit besluiten sommigen, dat Koning DAVID ook de Dichter zy van dezen onzen Psalm. — Maer die gevolgtrekking gaet in het geheel niet aen, gelijk wy reeds by Psalm 96. getoond hebben. Wy zullen dadelyk zien, dat onze Psalm omtrent den tijd der verlossing uit Babels gevangenis zy opgesteld. Het wijst zich derhalven van zelvs, dat de Dichter zich van DAVIDS gemelde zangstuk bediend hebbe, het zelve nae de omstandigheden van zijnen tijd uitbreidende, met zulke byvoegselen, als hy tot zijn oogmerk dienstig oordeelde.

In dezen Psalm, worden JACOBS nakomelingen gemoedelyk opgewekt, om den HEER hunnen God hartelyk te loven, wegens de uitnemende blijken van zijne goedheid en trouw, van de vroegste tijden af aen hun volk bewezen; om hun tevens onder het oog te brengen, dat hunne voorspoed, met het gehoorzamen van Gods geboden, onafscheidbaer verbonden ware.

Het is eene zeer waerschijnlyke gissing, dat de een of andere Propheet, omtrent het einde der Babylonische ge-

vangenis, dezen Psalm gedicht hebbe, om het volk, door de herinnering der wonderdadige verlossing van hunne Vaderen uit Egyptenland, te bemoedigen, en hun Gods macht, goedheid en trouw, onder het oog te brengen. — Zoodanig eene herinnering en bemoediging was, ter gemelder tijd, by uitnemendheid nuttig, voor den gevangenen Joden. — In dien tijd werd den Joden zeer gepast onder het oog gebracht; dat hunne voorspoed, met de gehoorzaemheid aen Gods geboden, onafscheidbaer verbonden ware, om hen te doen opmerken, dat de Babylonische gevangenis eene rechtmatige straf was van hunne langduurige overtredingen.

Wy ontmoeten de volgende hoofdbyzonderheden, in dezen Psalm.

I. Eerst worden JACOBS nakomelingen, in het algemeen, tot 's HEEREN lov opgewekt vs. 1-6.

II. Daerna herinnert de Dichter meer byzonder, hoe God zijne belovten, aen den Aertsvaderen gedaen, vervuld hebbe vs. 7-15. en

III. Wijders hoe de HEER voor JACOBS zaed gezorgd had, van Egypte af, tot aen de invoering in Kanaan vs. 16-45.

1. Lovet den HEERE, alle gy nakomelingen van JACOB, die eerlang, uit Babels gevangenis, zult geslaekt worden; roemt Hem met dankbare erkentenis van alle zijne uitnemende weldaden; roept sijnen name aen, of liever *roept zijnen naem*, zijne luisterrijke volmaektheden openlyk *uit*; maeckt sijne groote daden, welke hy oudtijds ten behoeve van onze Vaderen verricht heeft, blymoedig bekent onder de volcken.

2. Singt hem, met vrolyke stemmen, psalmsingt hem, spreeckt aendachtelick van alle sijne wonderen, oudtijds, ten behoeve van Israël gewrocht.

3 (*a*) Roemt u in den naem sijner heyligheyt: laet het de stof van uw roem en blijdschap wezen, dat de Allerhoogste God, wiens Heiligheid en Majesteit oneindig

(*a*) Ps. 34: 3.

is, uwe God is: het herte der gener die den HEERE soeckken, verblijde sich, over zijne groote en machtige daden.

4. Vraegt nae den HEERE, ende sijne sterckte: soeckt sijn aengesichte gedueriglick.

Hier is eene kennelyke toespeling, op de Verbonds-Ark, welke meermalen des HEEREN *sterkte* genaemd wordt; gelijk wy, by Ps. 78: 61, gezien hebben; omdat de HEER, boven de Ark, als op zijnen Throon zittende, zijne sterkte, en zijn Alvermogen, ter bescherming van zijn volk, meermalen blijkbaer geopenbaerd heeft. — Deze woorden kwamen, in het gemelde lied van DAVID, 1 Chron. 16: 11, zeer wel te pas: om Israël te leeren, dat zy, met hunne aendacht op de Verbonds-Ark gevestigd, als op het zichtbaer teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid, *naer den* HEER *en zijne sterkte vragen*, dat is den bystand van het Godlyk Alvermogen biddende moesten inroepen; en dat zy *het aengezicht des* HEEREN, het welk zich, in de Verbonds-Ark, het zinbeeld der Godlyke Majesteit, zoo gunstig vertoonde, *geduurig zoeken* moesten, om de blijken van zijne lievderijke gunst te ondervinden.

Onze Dichter heeft deze gezegden van DAVID woordelyk overgenomen: om den Joden, in de Babelsche gevangenis, onder het oog te brengen, hoe zy geduurig gedenken moesten, aen het voorrecht, het welk zy in Kanaan genooten hadden, dat de HEER boven de Verbonds-Ark, op eene byzondere wijs, in hun midden woonde; en hoe zy, met het aengezicht naer Jerusalem gewend, den HEER geduurig en ernstig moesten smeeken, om in deze voorrechten hersteld te worden.

5. Gedenckt aen alle de merkwaerdige proeven van Gods wonderdoend Alvermogen, in de dagen onzer Vaderen, en ten hunnen behoeve verricht. Gedenkt sijner wonderen, die hy gedaen heeft: sijner wonderteeckenen, ende der oordeelen sijnes monts, welke Hy bedreigd en uitgeoeffend heeft, aen zijne vyanden.

6. Gy zaet Abrahams sijnes knechts, gy kinderen Jacobs sijne uytverkorene.

7. Hy

7. Hy is de HEERE onse Godt, die ons, met uitsluiting van alle andere Natien, tot het volk van zijn byzonder eigendom, heeft aengenomen: sijne oordeelen zijn over de geheele aerde. Hy is toch de Richter der gansche aerde, die recht doet. Hy maekt daerom zijne oordeelen, door welke Hy zijn volk verdeedigen wil, over de gansche aerde openbaer, gelijk in de Egyptenaren, Kanaanieten, en andere, kennelyk gebleken is.

8. Hy gedenckt sijnes verbonts tot in der eeuwigheyt: De getrouwe God vergeet nooit het gene Hy beloovd heeft. Alle zijne toezeggingen zal Hy ontwijffelbaer vervullen. Hy is des woorts [*dat*] hy ingestelt heeft tot in duysent geslachten gedachtig.

9. Hy is altoos gedachtig [*des verbonts*] dat hy met Abraham heeft gemaeckt, en met zijn zaed na hem; beloovende, aen dezen zijnen vriend, al wat men van eenen algenoegzamen en genaderijken God verwachten kan; terwijl Abraham deze belovten, in geloovsonderwerping, heeft aengenomen: ende alzoo gedenkt ook de HEER sijns eedts aen Isaac gezwooren, toen Hy aen hem het verbond, met Abraham gemaekt, vernieuwde en bevestigde.

10. (*b*) Welcken eed hy oock gestelt heeft aen Jacob, op wien de belovte, met uitsluiting van Esau, nederdaelde, tot eene onherroepelyke insettinge en ordonnantie: Dit Verbond was (*c*) aen Israël [*tot*] een eeuwigh verbont.

11. Seggende, (*d*) Ick sal u geven het lant Canaan, tot eene ervelyke bezitting, en tot het afgemeten snoer van ulieder erfdeel.

12. Uit kracht van deze belovte, heb ik zonderling gezorgd voor uwe Aertsvaderen. (*e*) Als sy weynige menschen in getale waren; ja weynigh, ende vreemdelingen daer in, zonder aldaer eenig eigendom te bezitten, ook zelvs niet eenen voetstap,

13. Ende toen zy wandelden van volck tot volck:

(*b*) 1 Chron. 16: 17. (*c*) Genes. 28: 13. ende 35: 11. (*d*) Genes. 13: 15. ende 15: 18. (*e*) 1 Chron. 16: 19.

dan op de eene, dan op de andere plaets, onder de verschillende volken van Kanaan; en zelvs wel eens, by gelegenheid van hongersnood, van 't eene Koninckrijcke tot een ander volck rondzworven, beveiligde de HEER hen evenwel, door zijne machtige en gunstige bescherming;

14. (*f*) Hy en liet geen mensche toe haer te onderdrucken, oock bestrafte hy Koningen om harent wille, gelijk uit de gevallen der Koningen van Egypte en Gerar gebleken is, [*seggende*,] en bevestigende het werkelyk:

15. En tastet deze godvruchtige mannen, die mijne gesalfde, en met den Heiligen Geest begivtigd zijn, niet aen, ende en doet deze lieden, mijnen Propheten, die ik, met eenen gemeenzamen ommegang, en de openbaringen van mijnen wil verwaerdig, geen quaet.

16. In den zwaren hongersnood, die ten tijde van Jacob plaets had, zorgde de HEER, op eene zeer merkwaerdige wijs, voor hem en zijn huisgezin. Hy riep oock eenen honger in 't lant, hy brack allen staf des broots, zoodat er geen brood, dat de staf en het steunsel is van het dierlyk leven, te vinden was.

17. Hy sondt, in den weg van zijne aenbiddelyke Voorzienigheid, eenen man, uit Jacobs zoonen, voor haer aengesichte henen, naer Egypten, die aldaer het middel wezen moest, om hun voedsel te verschaffen: (*g*) Joseph wiert verkocht tot een slave.

18. Op de valsche beschuldiging van Potiphars wijv, werd deze Joseph in de gevangenis gezet. Men druckte sijne voeten in den stock, sijn persoon quam [*in*] de ysers van den kerker.

19. Ter bekwamer tijt toe, heeft Joseph in dien nedrigen en verachtelyken toestand verkeerd. Er was namelyk een tijd, dat sijn verstandig woort quam, dat hy, door het uitleggen van droomen, betoonde, dat zijn verstand, met eene meer dan menschelyke wijsheid, bestraeld was. Dusdoende heeft hem de reden des HEEREN door-

lou-

(*f*) Gen. 35: 5. (*g*) Gen. 37: 28, 36. ende 45: 5.

loutert of *veranderd*; het merkwaerdig beftier der Voorzienigheid van God, wiens woorden met macht zijn, heeft hem in eenen heerlyken ftand verplaetst.

20. De Koningh van Egypte, bemerkende dat Jofeph, door den Allerhoogften God zelven, onderwezen en begunftigd wierd, fondt naer de gevangenis, ende dede hem ontflaen: de Heerfcher der Egyptifche volcken die liet hem los.

21. Hy maekte hem, tot zijnen eersten Ambtenaer, en opperften Staetsdienaer. Hy (*h*) fettede hem tot eenen heere over fijn huys: ende tot eenen Heerfcher over al fijn goet;

22. Om fijne Vorften te binden nae fijnen luft, ende fijne Oudtfte te onderwijfen of *te beteugelen.* Zijn gezach was zoo groot, dat alle andere Amptenaers, Vorsten en Hovelingen, aen hem onderworpen waren, en verplicht om zijne bevelen op te volgen.

23. Daer na quam Ifraël, by gelegenheid van dien zwaren en langduurigen hongersnood, door den invloed van Jofeph, met 'er woon in Egypten, ende Jacob verkeerde als vreemdelingh in 't lant van Cham.

24. Ende (*i*) hy Israëls God, dede fijn volck Israël in Egypten feer waffen, en, op eene verbazende wijs, in aental toenemen, ende maeckte 't in korten tijd machtiger dan de Egyptenaers, die ten laetften fijne tegenpartijders wierden, omdat zy bevreesd werden, voor de fteeds aenwasfende macht van Israël.

25. Hy (*k*) keerde haer herte om, nadat de lovlyke diensten van Jofeph in vergetelheid geraekt waren, datfe fijn volck hateden, datfe met fijne knechten liftiglick handelden, en hen eindelyk, op allerlei geweldige, ja onmenfchelyke wijzen, onderdrukten.

26. Toen ontfermde zich de HEER, over zijn verdrukte volk. Hy (*l*) fondt Mofe fijnen knecht, [*ende*]

(*h*) Genef. 41: 40. (*i*) Exod. 1: 7, 9. (*k*) Exod. 1: 9, 10, 12.
(*l*) Exod. 3: 10. ende 4: 12.

Aaron dien hy verkoren hadde tot het Hoog
priesterampt.

27. (*m*) Sy verzochten den Koning van Egypte, (
Gods bevel, dat hy het volk vryheid geven zoude, o
uit zijn land te trekken; en tot een teeken van hunne Go
lyke zending, deden zy onder haer de bevelen ſijn
teeckenen, ende de wonderwercken in den lan
Chams, welke God hun bevolen had te verrichten.

28. De HEER zond, den hardnekkigen Egyptenare
tien zware plagen toe, om hen te bewegen, dat zy Isra
zouden laten trekken. Hy ſondt hun onder andere ee
driedaegſche en ſtikdonkere duyſterniſſe toe, en
maeckte 't duyſter voor den Egyptenaren, terwijl h
licht was by Israël: ende, door deze plaeg, werden
tot ſtaen gebracht; althans ſy en waren ſijnen woor
niet langer zoo wederſpannigh, als zy tot dus ver g
weest waren.

29. Vooraf had de HEER hun reeds agt geduchte p
gen toegezonden, onder welke zy geheel ongevoelig
hardnekkig gebleven waren. Hy keerde hare water
in bloet: ende hy doodde daerdoor hare viſſchen.

30. Haer lant bracht vorſchen voort in ove
vloet, die zich allerwegen door het land verſpreidde
en zelvs doordrongen [*tot*] in de binnenſte kamer
harer Koningen Pharao en alle zijne Vorsten.

31. Hy ſprack, ende daer quam een verme
ginge van ongedierte: luyſen, in hare gar
ſche lantpale.

32. Hy maeckte haren regen tot hagel, en zo
by dien hagel vlammigh vyer in haren lande.

33. Ende hy ſloegh door den hagel, met een
zwaren ſtorm voortgeſtuuwd, haren wijnſtock en
haren vijgeboom, ende hy brack 't geboom
harer lantpalen.

34. Hy ſprack, ende daer quamen ſprinckh
nen; ende kevers, ende dat ſonder getal.

-- T

35. Die al het kruyt in haer lant op-aten, ja aten de vrucht harer landouwe op.

36. Hy versloegh ook ten laetsten, in eenen nacht, alle eerstgeboren in haer lant, de eerstelingen aller harer krachten.

37. Door deze laetste en meest geduchte plaeg werd Pharao bewogen, om Israël te laten trekken. Zelvs verlangden de gefolterde Egyptenaers zoo zeer naer den aftocht der Israëlieten, dat zy hen, met rijke geschenken, overlaeddcn, om maer heen te gaen. Ende hy voerdese langs dezen weg uyt Egypten, verrijkt met geschenken van silver ende gout; ende onder hare stammen en was niemant die struyckelde, onder alle de duizenden van Israël was niemand zoo zwak, dat hy buiten staet ware om te reizen.

38. (*n*) Egypten was blijde alsse uyttrocken, want hare verschrickinge was op hen gevallen, en de inwooners vreesden voor nog erger onheilen, wanneer de Israëlieten langer in hun land bleven.

39. De HEER voerde hen droogvoets door de roode zee. Hy geleidde hen, met de vuur en wolkkolom, die het teeken was van zijne byzondere tegenwoordigheid. Hy breydde des daegs een wolcke uyt over Israël, tot een decksel, ende des nachts vertoonde die wolk zich, als een vyer om de nacht te verlichten.

40. Geduurende de reis, door de barre woestijnen van Arabien, verzorgde de HEER zijn volk, van wonderdadige spijs en drank. Sy baden den HEER om vleesch, ende hoe zeer zy, in dit geval, ondankbaer murmureerden, hy dede evenwel quackelen komen, ende hy versadigdese voor het overige, met manna, dat hemelsch broot, dat uit de wolken regende.

41. Hy opende, door zijn wonderdoend Alvermogen, een steenrotze, ende daer vloeyden wateren uyt, [*die*] gingen door de dorre plaetsen [*als*] een riviere, het leger na, om de dorstende Israëlieten te drenken.

(*n*) Exod. 12: 33.

42. Alzoo, niet tegenstaende zy den HEERE verscheidene malen hebben getergd, en rechtvaerdige redenen gegeven, om zulk een wederspannig volk geheel te verdelgen, heeft God hen gespaerd en verzorgd; om zijne beloften, aen Abraham gedaen, te vervullen. Want hy dacht aen sijn heyligh en onschendbaer woort: aen de toezeggingen, welke Hy (*o*) Abraham sijnen knecht gedaen had.

43. (*p*) Alſo voerde hy sijn volck uyt, of *hy deed zijn volk*, in dapperheid *uitblinken*, zoodat zy, met vrolickheyt, over hunne vyanden zegepraelden: zoo deed hy sijne uytverkorene met gejuych, heldhaftige daden verrichten.

44. Ende hy leidde hen, door den dienst van Josua, in het gezegend Kanaan. Hy gaf hen de landen der afgodische Heydenen, die de maet van hunne ongerechtigheid vervuld hadden, so datse in erffenisse besaten den arbeyt der volckeren, de akkeren en wijngaerden, die de Kanaanieters gebouwd en geplant hadden.

45. Met deze gunsten heeft de HEER Israël overladen, om hen aen zijnen dienst te verbinden, (*q*) Op dat sy sijne insettingen onderhielden, ende sijne wetten bewaerden. Halelu-Jah. Er is toch een onafscheidbaer verband tusschen Israëls voorspoed, en hunne gehoorzaemheid aen Gods geboden. Omdat wy den HEER en zijnen dienst verlaten hadden, zijn wy, naer Babel, gevangelyk wechgevoerd. Ach dat wy alle oprechtelyk tot den HEER wederkeerden, en eerlang in ons Vaderland hersteld mogten worden! *Hallelu-Jah, God zy geloovd.*

(*o*) Genes. 15: 14. (*p*) Exod. 14: 8. Num. 33: 3. (*q*) Exod. 19: 4, 5, 6. Deuter. 4: 1, 40. ende 6: 21, 22, 23, 24, 25.

P S A L M. CVI.

IN dezen Pfalm vermeldt de Dichter Gods groote barmhertigheden, en uitnemende weldaden, welke hy aen Israëls volk, niet tegenftaende hunne hemeltergende zonden, en fnoode ondankbaerheden, meermalen bewezen had. Het voorftel van het een en ander gaet gepaerd, met een ernftig gebed, om verdere gunst, en inzonderheid om uitredding, uit de tegenwoordige ongelegenheden.

In de gefchiedkundige vermelding van Israëls wederfpannigheden, en Gods geduurige gunstbewijzen, wordt een aenvang gemaekt, van het gene 'er gebeurde by hunne uitvoering uit Egypte; en vervolgd tot op den laetften tijd der Babylonifche gevangenis, toen het bevel reeds, ten voordeele der Joden gegeven was, by het welk zy vryheid kregen, om naer hun land weder te keeren, als mede om Stad en Tempel te herbouwen. De laetfte byzonderheid blijkt klaer genoeg, uit vs. 46, 47.

Het is derhalven uit den inhoud, en het ganfche beloop van zaken, meer dan waerfchijnlyk, dat deze Pfalm gedicht zy, toen reeds het bevel van Koning CYRUS uitgegaen, en een gedeelte der Joden naer hun Vaderland was wedergekeerd; terwijl de meesten van Juda en Israël nog, in de landen der Heidenen, verfpreid waren. — Wie ondertusfchen de Dichter zy, kunnen wy niet ftellig bepalen. Zekerlyk is het een voornaem godvruchtige van den gemelden tijd geweest; het zy DANIEL, die krachtige Voorbidder, het zy EZRA, het zy mogelyk wel NEHEMIA. Althans de bede vs. 4. *gedenk mijner o* HEER, *nae het welbehagen tot uw volk* enz., komt zeer wel overeen, met zijne Godvruchtige verzuchting, welke hem zeer gewoon was, *gedenk mijner, mijn God, ten goede.* — Sommige hebben aen DAVID gedacht; omdat wy ook een klein gedeelte van dezen Pfalm vinden, in dat lied, het welk die Koning, by de in-

vo-ring van de Verbonds-Ark binnen Jerusalem, liet opzingen, 1 Chron. 16: 35, 36. Dan, by den voorgaenden 105den Psalm, hebben wy reeds aengetoond, dat deze gevolgtrekking geenszins aengaet. De Dichter van dezen Psalm, heeft zich van eenige woorden uit het gemelde lied van DAVID bediend, en die tot zijn byzonder oogmerk toegepast, gelijk in het vervolg nader blijken zal.

Wat de hoofdverdeeling van dit zangstuk aengaet, behalven den verheven aenhev vs. 1, die de plaets van het opschrivt vervangt, en het Godverheerlykend besluit vs. 48, dat tevens het algemeene slot is van dezen vierden bundel der Psalmen, schift zich dit lied in twee voorname hoofdbyzonderheden.

I. By wijs van Inleiding, ontmoeten wy vs. 2-5. eene juichende verheffing van 's HEEREN lov, gepaerd met een ootmoedig gebed van den Dichter, om in de voorrechten van Gods volk te mogen deelen.

II. Daerop volgt eene ernstige smeekbede, in den naem van het gansche volk tot God opgezonden, vs. 6-47. Deze smeekbede behelst hoofdzakelyk drie deelen. A. Eene ootmoedige belijdenis der zonden, zoo van het volk als van hunne voorvaderen, vs. 6. B. Eene verheffing van Gods Goedertierenheid en Langmoedigheid, in weerwil van hunnen gedurigen afval, zoo blijkbaer aen Israël betoond, van hunnen uittocht uit Egypten tot op den tijd van onzen Dichter, het einde der Babylonische gevangenis. Dit stuk is ver weg het uitvoerigste, vs. 7-46. C. Eindelyk een hartelyk gebed, om verlossing en herstelling vs. 47.

1. Halelu-Jah. (*a*) Lovet den HEERE, verheerlykt den God van Israël, met uwe harten, monden en daden. Roemt Gods luisterrijke Volmaektheden, byzonder zijne weldadigheid aen een zondig volk, zoo menigmael en blijkbaer bewezen: want hy is goet: de bron der goedheid zelvs. Hy is niet alleen oneindig goed, en hoogst

(*a*) Ps. 107: 1. ende 118: 1. ende 136: 1.

hoogst gelukzalig in zich zelven; maer, Hy openbaert ook zijne goedheid aen alle zijne schepselen, byzonder aen het volk van Israël: want sijne overvloedige goedertierenheyt, welke Hy altoos gereed is rijkelyk mede te deelen, kent pael noch perk, die is in der eeuwigheyt, en zal nimmer een einde nemen.

Deze ophev komt hier voor, by wege van opschrivt: als, behelzende het voorname oogmerk van dezen Psalm. Al het gene vervolgens vermeld wordt, moest strekken tot lov en verheerlyking van God. Het gene omtrent de zonden van het volk beleden wordt, moest dienen om de grootheid van Gods goedertierenheid des te meer te doen afsteken; daer Hy zich, by aenhoudendheid, zoo gunstig getoond had omtrent een verkeerd en ondankbaer geslacht; terwijl ook de Joden al het lijden, dat zy ondergaen hadden, nimmer aen den HEER, die genadig en barmhartig is, maer aen hunne eigene wanbedrijven, hadden toe te schrijven. — Dit alles, wordt met de woorden van vs. 1, ingewikkeld te kennen gegeven.

2. Wie sal de mogentheden des HEEREN, zijne grootmachtige daden, de heerlyke blijken van zijne macht en goedheid, kunnen uytspreken en in orde verhalen? Wie is in staet om al dat gene, het welk in God, in zijne Volmaektheden en Werken, te roemen valt, nae behooren te loven, en dusdoende al sijnen lof te verkondigen?

3. Welgeluckfaligh zijnse, die het recht onderhouden: die zich, met alle hunne vermogens, toeleggen op de betrachting van het gene recht en billyk is; die alle hunne daden, nae de grondbeginselen van recht en billykheid, welke de Godsdienst voorschrijvt, nauwkeurig inrichten. Welgelukzalig is hy, die t' aller tijt gerechtigheyt doet, en zich, in alle gevallen, stiptelyk houdt aen de waerneming van het gene hy Gode, zich zelven, en zijnen medemenschen verschuldigd is. Zulke menschen zijn, wat hun ook overkomen moge, onder alle rampen welgelukzalig, en de zoodanige zijn ook geschikt, om Gods lov en eer te verkondigen.

Dit 3de vers, behelst een antwoord op de vraeg, welke vs. 2. was voorgesteld. — Te weten, niemand kan Gods lov zoo volkomen verkondigen, als het behoort. Maer zulken als vs. 3. beschreven worden, zijn 'er eenigermate bekwaem toe. — Er wordt niet regelrecht geantwoord, *die het recht onderhouden* enz.; maer, *welgelukzalig* zijn de zoodanigen: om daer door te kennen te geven, dat, schoon niemand den HEER nae behooren loven kunne, de zulke als vs. 3. beschreven worden, het echter eenigszins doen met hunne daden, en rechte beseffen van God en zijne Volmaektheden gekregen hebben; en dat daerin het waer geluk van een redelyk schepsel bestaet.

Hierop, laet de Dichter een ootmoedig gebed voor zich zelven volgen, waervan de verhooring nieuwe stof en drangredenen zou opleveren, om Gods groote goedertierenheid te loven.

4. Gedenckt mijner, o HEERE. Toon toch met uwe daden, ô mijn getrouwe en waerachtige God! dat Gy, in mijnen tegenwoordigen ellendigen toestand, nog in gunst aen my gedenkt. Gedenk aen my, niet slechts in uwe algemeene Voorzienigheid, zoo als Gy aen alle uwe schepselen gedenkt; maer, nae het welbehagen [*tot*] uw volck, *nae de gunst uwes volks*, overeenkomstig die gunstbewijzen, welke Gy aen uw volk beloovd hebt, en bezig zijt aen het zelve aenvangelyk te bewijzen. Vooral, besoeckt my met uw heyl, of *ruimte* en uitredding. Breng my en ons volk, weder in de geruste bezitting van Kanaan; en laet die gezegende dagen haest naderen, in welke de beloovde MESSIAS komen, en de oorzaek van eene eeuwige zaligheid worden zal, voor allen die Hem gehoorzaem zijn.

5. Op dat ick aenschouwe het goede uwer uytverkorenen; opdat ik een deelgenoot wezen moge van die zegeningen en voorrechten, welke de Israëlieten eerlang genieten zullen, die bevoorrechte Israëlieten, die Gy, uit alle volken der aerde, tot de voorwerpen van uwe byzondere gunst, hebt uitverkoren, verg. Deut. 4: 37. Ps. 105: 43. op dat ick my verblijde met de blijtschap

ſchap uwes volcks: en mede deel hebbe aen die uitnemende weldaden, waer over zich Israël, uw *talrijk volk*, het volk van uw byzonder eigendom, nu eerlang verblijden zal: op dat ick my roeme met uw erfdeel, en uit den overvloed mijnes harten, uwe weldaden love, welke Gy bewijzen wilt aen Israël, het welk gy, als uw *ervdeel* en bezitting, uit alle andere Natien hebt aengenomen, Deut. 9: 29.

Vs. 6-47. bidt de Dichter, uit naem van het ganſche volk.

6. (*b*) Wy, dit belijden wy ootmoedig, wy hebben geſondigt, en uwe allerheiligſte geboden ſchandelyk overtreden, mitſgaders onſe vaderen, wy hebben verkeerdelick gedaen, door allerlei onrechtvaerdigheden te plegen tegen elkander, en wy hebben vooral tegen U, onzen God en Weldoener, godtlooslick gehandelt, door ons regelrecht tegen U aentekanten.

Het verdient zeer onze opmerking, dat de Dichter zich in deze ſmeekbede van die zelvde woorden bediene, welke SALOMO, in zijn gebed, ter gelegenheid der inwijding van den Tempel, had voorgeſteld, als den inhoud der ſmeeking, welke de gevangelyk wechgevoerden naer Babel, ter eeniger tijd tot den HEER zouden opzenden, 1 Kon. 8: 47.

Na deze algemeene ſchuldbekentenis, laet de Dichter, uit naem van het volk, eene uitvoerige en meer byzondere opgave volgen, van de zeer zware zonden hunner vaderen, en van Gods telkens vernieuwde weldadigheid. — *α*. Van Egypte, tot hunne wonderdadigen doortocht door de Roode Zee vs. 7-12. — *β*. Dan, geduurende hun verblijv in de woestijnen vs. 13-33. *γ*. Eindelyk, ſedert de bezitneming van Kanaan, tot het einde der Babyloniſche gevangenis vs. 34-46.

7. Onſe vaders hebben reeds ſchroomelyk gezondigd, in Egypte, en zich aen eene ondankbare en Godtergende murmureering ſchuldig gemaekt, by de Roode Zee. Weldadig God! ten hunnen gevalle, hebt gy in Egypten

(*b*) Levit. 26: 40. Jer. 3: 25. Dan. 9: 5.

groote wonderen gedaen, en zonderlinge blijken gegeven van uwe macht en goedheid; zoo in hunne bewaring en vermenigvuldiging, niet tegenstaende alle de verdrukkingen, waer mede men hunnen aenwas poogde te verminderen, als in hunne merkwaerdige verlossing uit dat harde diensthuis. Maer, zy en hebben niet gelett op deze uwe wonderen, zy hebben dezelve niet waergenomen, met die godvruchtige opmerking, met dien eerbied, en met die dankbaerheid, als het zulk een beweldadigd volk betaemd had. Deze wonderen, hadden zulken invloed moeten maken op hunne gemoederen, dat zy zich, met verzaking der afgoden, onverdeeld en voor altoos aen uwen dienst overgaven, en zich, met alle hunne nooden en belangen, aen Uwe gunstige voorzorg toebetrouwden. Maer, in plaets van dit, hebben zy uwe wonderen spoedig uit hun geheugen verloren; sy en zijn de menigte uwer groote goedertierenheden, in het geheel niet gedachtigh geweest: dat toonden zy al spoedig met hun gedrag. Al ras sloegen zy over, tot twisten en murmureeringen tegen MOSES uwen knecht; niet tegenstaende alle die verbazende dingen, welke zy door hem, als een werktuig in uwe hand, zagen verrichten. Zy onderwierpen zich niet aen uwen wil: (*c*) maer sy waren wederspannigh aen de zee, reeds by de schelfzee. Toen Pharao hun met zijn gansche heirleger najaegde, en aen den oever van de Roode Zee van achteren insloot; terwijl zy van weerskanten hooge bergen hadden, wantrouwden zy aen uwe macht en goedheid, en murmureerden op eene hemeltergende wijs, Exod. 14: 11, 12.

8. Doch, hoe schroomelyk hunne wederspannigheid ook wezen mogt, beveiligde de Allerhoogste hen door zijn wonderdoend Alvermogen: want, hy verlostese uit dien nood en uit de hand van Pharao: niet om hunne waerdigheid of verdiensten; maer, om sijnes naems wille, (*d*) op dat hy zijne Volmaektheden openbaerde, en byzonder sijne mogentheyt bekent maeckte.

9. Ende

9. Ende hy ſcholdt de ſchelfzee, haren loop door eenen ſterken wind beteugelende, ſo datſe verdroogde. De HEER maekte voor Israël een pad, door de wateren henen, ende (*e*) hy dedeſe wandelen door de afgronden, als [*door*] eene woeſtijne, welke zy droogvoets doorgingen.

10. Ende hy verloſteſe dusdoende uyt de hant des haters, ende hy bevrijddeſe van de hant des vyants Pharao.

11. (*f*) Ende toen de Israëlieten, droogvoets, aen de overzijde waren aengekomen, keerden de wateren weder tot den gewoonen loop; zy overdeckten hare wederpartijders: die hen op dat wonderdadig pad in de zee gevolgd waren; zoodat Pharao, met zijne ganſche Krijgsmacht, verdronken was, niet één van hen en bleef 'er over.

12. (*g*) Doe geloofden ſy aen ſijne woorden: zoo wist de HEER Israël te verloſſen, op zulk eene ontfermende wijs hun ongeloov wech te nemen, hunne murmureering te ſtuiten, en hun geween in gejuich te veranderen: ſy ſongen toen ſijnen lof, met dat heerlyk lied, het welk MOSE, door aenblazing van 's HEEREN Geest, by die gelegenheid heeft opgeſteld. Exod. 15.

13. [*Doch*] binnen korten, keerden zy weder tot de voorige twisten en murmureeringen: want, ſy vergaten haeſt ſijne wercken: ſy en verbeydden nae ſijnen raet niet, en wachten niet geloovig op zijn heil.

Van vs. 13 tot 33. vinden wy een verhael van het gene 'er, omtrent Israël gebeurd is, geduurende hun verblijv in de woestijnen, na den doortocht door de Roode Zee. — Omtrent dit ſtuk, hebben wy vooraf, het een en ander aen te merken.

De tijdorde, waerin de opgegevene gevallen gebeurd zijn, wordt door den Dichter niet zoo zeer in het oog

(*e*) Exod. 14: 21, 22, 29. Jeſ. 63: 11, 12, 13. (*f*) Exod. 14: 27. ende 15: 5. (*g*) Exod. 14: 31. ende 15: 1.

gehouden : het zy omdat men , in een dichtstuk , daer omtrent meerder vryheid gebruiken mag; het zy, dat hy met opzet eene andere orde gekozen hebbe , waerin de misdaden van dezelvde soort hoofdzakelyk voorgesteld, of by opklimming vermeld worden.

In het gemeen verklaert de Spreker, dat de Israëlieten, nadat ze, in Egypte en de Roode Zee, zoo veele proeven van Gods macht en goedheid gezien hadden , in de woestijne al even hardnekkig bleven, en 'er zeer spoedig schandelyke blijken van gaven.

De woorden van vs. 13. kunnen tweezins worden opgevat; of zoo, dat zy betrekking hebben tot het onmiddelyk volgende geval, waer van vs. 14, 15. gesproken wordt, of tot alle de vervolgens opgenoemde gevallen. — Neemt men het op de eerste wijs, dan wordt 'er bepaeldelyk geoogd op de murmureering der Israëlieten tegen Mose, in de woestijne Sin te Mara, welke murmureering al zeer spoedig, omtrent maer drie dagen na den doortocht door de Roode Zee, eenen aenvang nam, Exod. 15: 22-24; terwijl dezelve na verloop van omtrent een jaer, by eene andere gelegenheid, nog merkelyk verzwaerd werd, Num. 11. en dan heeft de Dichter beide deze gevallen, als gelijksoortig, hier te zamen gevoegd.

Eigenlyk staet 'er in het Hebreeuwsch, *zy haesteden*, *zy vergaten zijne werken*, de wonderen namelyk, welke de HEER in Egypte, by hunne uitleiding, en vervolgens, gedaen had; *zy verbeidden nae zijnen raed niet.* Het woord *Raed* stamt af van een wortel, die het toeknikken en wenken met de oogen te kennen geevt, en beteekent derhalven iemands *raedgeving* of zijn *goedvinden.*

De Israëlieten *haesteden.* Het kan hun ongeduld in de woestijne vertoonen, waerdoor zy den tijd niet wilden afwachten, welken God bestemd had, om hun het beloovde land te geven. *Zy vergaten Gods werken*, zy gedachten niet, wat God, door zijn onbeperkt Alvermogen, in Egypte en vervolgens, voor hun gedaen had. *Zy verbeidden Gods raed niet*, zy wachteden niet, tot dat God hun zijn welbehagen en goedvinden bekend maekte, omtrent

het

het gene zy, in hunne onderfcheidene nooden, te doen hadden.

Het een en ander levert eenen goeden zin op; en het kan wel zijn dat de Dichter, van ter zijde wijzende op het gene al ras na hunnen uittocht gebeurde, tevens meer in het algemeen, het oog hebbe op hun ongeloovig haesten in alle die gevallen, welke vervolgens worden opgenoemd. — De Israëlieten, hadden nu vooral op den HEER moeten wachten, en zich op zijn woord volkomen verlaten; daer zy, in hunne verlosfing uit Egypte, zulke duidelyke blijken van zijne macht en goedheid ondervonden hadden. Zy hadden, fteunende op des HEEREN woord en trouw, alle hunne bekommernisfen op Hem behooren te werpen, en den Heiligen Israëls nimmer pael en perk te ftellen; maer geduldig op den HEER te wachten, en geloovig naer zijn heil uittezien. — Maer, in plaets van dit, maekten zy zich, reeds in den beginne, en telkens in het vervolg, aen een ongeloovig *haesten* fchuldig, en *zy verbeidden des* HEEREN *raed niet*; het welk de voorname oorzaek was van hunne geduurige murmureeringen, en hemeltergende ongerechtigheid.

Vs. 14, 15. vinden wy 'er aenftonds een treurig ftael van. Deze gebeurtenis is uitvoerig verhaeld, Num. 11. Zy beftond hierin, dat de murmureerende Joden den HEER als dwongen, om vleesch te geven. Immers, dat 'er op dat geval geoogd worde, en niet zoo zeer op de eerfte murmureering, Exod. 15. kan daeruit genoegzaem blijken, dat hier een geval gemeld werd, wanneer God de meest geduchte blijken van zijne gramfchap aenftonds betoonde, het gene men van de murmureering Exod. 15. befchreven, niet zoo zeer zeggen kan. — Anders zou men het zoo begrijpen kunnen, dat de Dichter beide gevallen hebbe zamen gevoegd.

14. (*h*) Maer fy werden beluft met luft in de woeftijne, om vleesch te eten, ende beftonden tegen den HEER en Mofe zijnen Knecht, te murmureeren; fy

(*h*) Exod. 16: 3. Num. 11: 4, 6, 33. Pfalm 78: 18. 1 Cor. 10: 6.

verfochten Godt in de wildernisse, daer zy den Almachtigen als het ware beproeven wilden, of Hy wel in staet ware, om hun in de woestijne, op eene dergelijke wijs als het manna, waervan zy reeds scheenen te walgen, meer onmiddelyk vleesch te bezorgen.

15. Doe gaf hy hen hare begeerte: terwijl 'er eene groote menigte kwakkelen, die zeer gemeen zijn aen den Arabischen Zeeboezem, door den wind naer het leger der Israëlieten gedreven werden; het welk de Israëlieten gelegenheid gav, om dezelve in zulk eene menigte te vangen, dat zy 'er zich ziek aen aten, en veelal den dood met de begeerde spijze naer binnen joegen; zoo zelvs, dat 'er door Gods byzonder oordeel vele storven, terwijl zy het vleesch nog tusschen hunne tanden hadden. De beluste Israëlieten dan kregen wel hunne begeerte, God gav hun eenen overvloed van vleesch: maer hy (*i*) sondt tevens aen hare zielen eene magerheyt.

Door hunne *zielen*, bedoelt de Dichter hunne persoonen, of wel byzonder hun dierlyk leven. — Het woord door *magerheid* vertaeld, doet ons denken aen eene zeer schielyk uitteerende magerheid, eene magerheid welke iemand geheel doet verwelken, hoe vet en gezond hy ook wezen moge. — In den zakelyken zin geevt het te kennen, dat vele Israëlieten in eene zeer zware ziekte vielen, welke hen zeer spoedig geheel deed uitteeren en omkomen.

16 (*k*) Ende dit was de eenige opstand niet der murmureerende Israëlieten. Die van Korah en zijne medestanderen was niet minder grouwzaem Deze mannen stonden naer het oppergezach in het leger; want, sy benijdden Mose in 't leger: waerin hy het hoogste gezach voerde; dewijl DATHAN en ABIRAM, als Vorsten uit de stam van Ruben, uit hoofde van het recht der eerstgeboorte, naer het hoogste bestuur in het leger dongen: [*ende*] Korah, die uit de stam van Levi was, betwistte het Hoogepriesterambt aen Aaron den heyligen des

(*i*) Num. 11: 20, 33. Ps. 78: 30, 31. Jes. 10: 16. (*k*) Num. 16: 2, &c.

des HEEREN, die door God zelven tot deze waerdigheid verheven was.

17. Dan deze opstand, kwam den zaemgezworenen duur te staen. (*l*) De aerde dede haer op, ende verslondt Dathan, ende overdeckte de vergaderinge Abirams. Zoodat Dathan en Abiram, met hun geheele huis, door de gapende aerde, levendig verslonden werden.

18. Ende geen minder geducht oordeel trof Korah, met zijne vloekverwanten: want, (*m*) een vyer brandde onder hare vergaderinge, een vlamme stack de godtloose aen brant, naedien deze Korah, met zijne 250 medestanderen, door vuur uit den hemel verteerd wierden.

19 Behalven deze schroomelyke gevallen, zijn 'er nog andere geweest; zelvs zulke, die den HEER zelven, als het voorwerp van den Godsdienst, regelrecht betroffen. (*n*) Sy maeckten een kalf by Horeb, ende sy bogen haer voor een gegoten beelt.

20. Ende sy veranderden hare eere, de heerlykheid van den onverdervelyken God, wiens dienst hun tot een zonderling voorrecht en eene uitnemende eer verstrekte, in de gedaente van een redeloos dier dat niet verlossen kan, van een kalv of eenen osse, die gras eet. Eene misdaed, welke voor onze Vaderen, des te zwarer en onverschoonbarer was; daer de HEER hun, in Egypte en de Roode Zee, zulke zonderlinge blijken van zijn Alvermogen getoond had, en ter beschaming van de Egyptenaren, met alle hunne valsch genaemde goden, had openbaer gemaekt, dat Hy alleen God zy.

21. Sy vergaten reeds zoo spoedig Godes hares Heylants en Verlossers, die door zijn onbeperkt Alvermogen; groote dingen gedaen hadde in Egypten:

22. Wonderdaden in het lant Chams, Egypte, het

(*l*) Num. 16: 31, 32, 33. Deut. 11: 6. (*m*) Num. 16: 35, 46.
(*n*) Exod. 32: 4.

welk door Chams nageslacht, het eerst bewoond en bevolkt is, vreeslicke dingen aen de schelfzee.

23. Wat wonder, dat zulk een gedrag de grimmigheid van den Allerhoogsten opwekte. (o) Dies hy by zich zelven en tot Mose seyde, dat hyse verdelgen soude, en dit zou ook zekerlyk hun lot geweest zijn, ten ware dat Mose, sijn uytverkoren knecht en beminde dienaer, in de scheure voor sijn aengesichte gestaen hadde; om sijne grimmigheyt af te keeren, dat hyse niet en verdorf, en het geheele volk verdelgde.

De spreekwijs *in de scheure te staen*, is ontleend van wateren, welke eene inbreuk en vervolgens eene scheur veroorzaken. Daer van daen, werd het overgebracht tot zulke scheuren, welke door de Krijgsknechten, of in de gelederen der vyanden, of in de muuren der steden, gemackt worden, het gene eene groote slagting, of wel eene geheele nederlaeg ten gevolge heeft. — Daer 's HEEREN grimmigheid tegen Israël ontbrandde, was 'er als het ware eene *scheur*, en zy hadden niets anders, dan eene geheele verdelging te wachten. Maer MOSE, Gods byzondere gunsteling, stelde zich, als een moedig held, in deze scheure. Hy gebruikte het krachtigste wapentuig van een vuurig gebed, en kwam, door zijne voorbidding, den geheelen ondergang van het gansche volk nog tijdig voor, Exod. 32. Deut. 9: 10.

24. Nog een ander stael van hunne wederspannigheid, gaven de Israëlieten in eenen schroomelyken opstand, toen zy aen de grenzen van Kanaan genaderd waren. (p) Sy versmaedden oock het gewenschte lant: gehoor gevende aen het kwaed bericht der uitgezondene verspieders; zoo zelvs, dat zy een hoofd wilden opwerpen, om naer Egypte weder te keren, en spraken van Mose te steenigen: sy verhardden zich tegen God, en ge-

(o) Exod. 32: 11, 32. Deut. 9: 13, 14. ende 10: 10. (p) Nummer. 14: 1, 2.

geloofden sijn woort niet, dat hy hun het beloovde land schenken zoude.

25. Maer sy murmureerden in hare tenten: nae de stemme des HEEREN en hoordense niet. Wat Josua en Caleb zeiden, om hen tot bedaren te brengen, zy weigerden op Gods bevel naer Kanaan heen te trekken.

26. Dies vertoornde de HEER zich verschrikkelyk. Het Godlyk vonnis, na de afgodery met het gouden kalv, was op de voorbede van Mose nog tijdig voorgekomen. Maer nu was het vonnis onherroepelyk, God wilde zich niet weder laten verbidden: daerom (q) hief hy tegen hen sijne hant op; [*sweerende*,] dat hyse nedervellen soude in de woestijne, zoodat niemand der mansperssoonen, die by den uittocht uit Egypte, 20 jaren en daerenboven bereikt hadden, in Kanaan komen zoude, uitgezonderd Josua en Caleb.

27. Ende de HEER zwoer nog daerenboven, dat hy haer zaet soude nedervellen onder de Heydenen, ende haer (r) verstroyen soude door de landen.

Het woord *nedervellen*, moet hier niet in den zin van omkomen, of doen omkomen, genomen worden. Het zegt hier, een komen onder de macht der Heidenen. — Er schijnt duidelyk geoogd te worden, op de Assyrische en Babylonische gevangenis. Maer, zoodanig eene bedreiging, ontmoet men niet in het verhael van den gemelden opstand. Num. 14.

Dat echter de verstroojing onder de Heidenen, en in vreemde landen, den Israëlieten reeds in de woestijne bedreigd ware, blijkt duidelyk uit Ezech. 20: 23. In de daed, men vindt ook in de schrivten van Mose, schoon juist niet by dezelvde gelegenheid, dat den Israëlieten het zelvde oordeel bedreigd zy. Deut. 28: 37, 63-65. Lev. 26: 33. — In die bedreiging wordt ondersteld, dat de kinders zich, in volgende tijden, aen gelijksoortige misda-

(q) Numer. 14: 28. (r) Ps. 44: 12. Ezech. 20: 23.

den als hunne vaders, zouden schuldig maken, en daer over, met eene verbanning uit het gewenschte land, zouden gestraft worden.

Deze bedreiging, wordt door onzen Dichter zeer gepast by de voorige gevoegd, welke vs. 26. vermeld was, om zijnen tijdgenoten onder het oog te brengen, dat hunne tegenwoordige bezoeking in de Babylonische gevangenis, niet minder rechtvaerdig was, dan de langduurige omzwerving hunner Vaderen in de woestijne. — Misschien heeft zich ook de Dichter, van deze gelegenheid willen bedienen, om de Joden van zijnen tijd te waerschouwen, dat zy zich, by hunne wederkeering naer Kanaan, aen soortgelijke murmureeringen niet zouden schuldig maken.

28. Daerenboven, hebben onze Vaders den HEER, op eene zeer grouwzame wijs getergd, door hunne geestelyke en lichamelyke hoerery, in het land der Moabieten. Num. 25. Oock hebben sy haer gekoppelt, zeer nauw verbonden, als twee dieren welke onder één juk gaen, aen snoode afgodendienaers, en zich met dezelve, op eene onreine wijs, schandelyk vermengd. Zy hebben hulde bewezen aen, en gemeenschap gehad met den verfoeilyken afgod der Moabieten, den (*f*) Baal dat zonnebeeld, het welk op den berg Peor gediend, en de Camos der Moabieten genaemd wordt, ende sy hebben de offerhanden der dooden, met welke doode en nietige afgoden vereerd werden, gegeten.

29. Ende sy hebben [*den HEERE*] tot toorn verweckt met deze hare grouwzame daden, so dat de plage eene inbreucke onder haer dede, en 24000 van die schaemtelooze zondaers, die zich met de dochteren der afgodendienaren verontreinigd hadden, binnen korten tijd werden wechgesleept.

30. Doe stont Pinehas op, door eenen heiligen yver aengedreven, ende hy oeffende gerichte, terwijl hy

(*f*) Num. 25: 3. ende 31: 16. Openb. 2: 14.

hy twee aenzienlyke personen, Zimri en Cozbi, in hunne schaemtelooze hoerery, op heter daed doodde, ende de plage wert opgehouden.

31. Ende 't is hem gerekent tot gerechtigheyt, als die eene daed van zonderlinge godsvrucht verricht had, welke den HEER by uitnemendheid aengenaem was. Ook werd hy genadig beloond, terwijl hem de Hoogepriesterlyke waerdigheid aen zijn huis werd vastgehecht, opdat zijn zaed dien eerepost bekleeden zoude, van geslachte tot geslachte tot in eeuwigheyt, zoo lang dit ambt zou stand houden.

32. Eindelyk hebben onze Vaders, den HEER nog op eene grouwzame wijs getergd, te Meriba, aen dat twistwater, dat van deze gebeurtenis deszelvs naem ontvangen heeft; zoodat MOSES zelvs, die door hun schroomelyk wangedrag tot onbedachtzaemheid verviel, Gods ongenoegen en geduchte straf dragen moest. Num. 20. (*t*) Sy verbitterden den HEER, en maeckten [*hem*] oock seer toornigh aen het twistwater, alwaer zy tegen MOSE murmureerden, omdat zy gebrek aen water hadden, ende 't gingh aldaer zelvs Mosi qualick om harent wille. Want, op het zien van hun aenhoudend ongeloov, en het hooren van hunne geduurige murmureeringen, werd de zachtmoedige man eindelyk verdrietig; zoodat hy onbedachtzame woorden sprak, en tot zijne straf kreeg, dat hy zijne voeten niet in Kanaan zetten zoude.

33. Want sy verbitterden sijnen geest: so dat hy [*wat*] onbedachtelick voortbracht met sijne lippen.

34. Evenwel, God leidde Israël in het gezegend Kanaan. Maer, daer maekten zy het niet beter, en waren al weder Gods gebod ongehoorzaem. Sy en hebben die grouwzame volcken, die zy in Kanaan vonden, niet verdelgt, die de HEERE hen geseyt hadde, dat zy die geheel en al moesten uitroejen, opdat zy niet tot

(*t*) Numer. 20: 12. Psalm 95: 8.

hunne boosheden zouden verlokt worden. Exod. 23: 30-33. Deut. 7: 2.

35. Maer (v) sy vermengden haer zelvs met de verbannene Heydenen, zy lieten deze volken niet alleen in hun midden woonen, maer ook verzwagerden zy zich met die afgodendienaren, ende even daerdoor leerden zy derselver wercken en grouwelen nae te volgen.

36. Ende sy dienden hare afgoden; want, die Heidenen verleidden de Israëlieten tot hunne boosheden, ende sy werden hen tot eenen strick. Richt. 2, 3.

37. (x) Daerenboven hebben sy niet alleen hun vee, maer zelvs hare sonen ende hare dochteren, ter eere van de onderaerdsche geesten, nae de wijs der Heidenen geslagt, en den duyvelen opgeoffert.

38. Ende sy hebben onschuldigh bloet vergoten, het bloet harer sonen, ende harer dochteren, die sy den afgoden van Canaan hebben opgeoffert: (y) so dat het lant door dese bloetschulden is ontheyligt geworden, en alle deze grouwelen om wraek riepen.

39. Ende sy ontreynigden haer door hare wercken: ende sy hebben gehoereert door hare daden, daer zy zich niet alleen aen afgodery schuldig maekten, maer ook de beestachtigste ontuchtigheden pleegden.

40. Dies is de toorn des HEEREN ontsteken tegen het wederspannig Israël, het welk Hy tot sijn byzonder volck had aengenomen: ende hy heeft eenen grouwel gehadt aen dat volk, het welk Hy tot sijn erfdeel verkozen had.

41. Ende hy gaffse daerom, tot hunne rechtvaerdige straf, van tijd tot tijd over in de hant en in de macht der Heydenen: ende hare haters heerschten over haer.

42. Ende

(v) Richt. 2: 2. ende 3: 5, 6. (x) Levit. 18: 21. Deut. 12: 31. 2 Kon. 16: 3. ende 17: 17. ende 21: 6. 2 Chr. 28: 3. ende 33: 6. (y) Numer. 35: 33.

42. Ende hare vyanden hebbenſe herhaelde keeren verdruckt: ende ſy zijn vernedert geworden onder hare hant.

43. Dan, onder dit alles heeft de HEER zijn volk, by aenhoudendheid, blijken gegeven van zijne goedheid en langmoedigheid. Hy heeftſe menigmael, vooral ten tijde der Richteren, door zijn wonderdoend Alvermogen, uit het geweld van hunne vyanden gereddet, maer ſy verbitterden [*hem*] al weder ſpoedig door haren boozen raet, en grouwzame daden, ende daerom werden zy ten laetſten uytgeteert, en op het diepst vernederd, door en tot ſtraf van hare ongerechtigheyt.

44. Nochtans ontfermde zich de HEER al weder over zijn volk, zoo menigmael zy, uit hunne benauwdheid, ootmoedig tot Hem riepen. Dan ſagh hy hare benaeuwtheyt aen, met oogen van medelijden, en Hy was gereed ter hunner hulpe, als hy haer geſchrey hoorde.

45. Ende hy dacht tot haren beſten aen ſijn verbont, en de belovten welke hy Abraham gedaen had, ende 't berouwde hem, nae de veelheyt ſijner goedertierenheden, zoodat hy hen niet geheel verdelgde.

46. Dies gaf hy haer barmhertigheyt, voor het aengeſicht aller dieſe gevangen hadden; zoodat zy, door hunne overheerſcheren, niet al te hard gehandeld wierden.

47. God van onze Vaderen! alle deze zonderlinge proeven van uwe gunst en goedheid, in weerwil der ſnoode grouwelen en ondankbaerheden van ons volk, geven ons vrymoedigheid om U eerbiedig te ſmeeken, dat Gy ook aen ons, daer wy thans zoo rechtvaerdig in Babel gevangen zijn, uwe goedheid op nieuws bewijzen wilt. Verloſt ons, HEERE, onſe Godt, uit deze gevangenis, ende verſamelt ons (z) uyt de Heydenen, onder welke wy verſtrooid zijn. Breng ons eerlang weder in Kanaan, op

(z) 1 Chron. 16: 35.

dat wy den naem uwer heyligheyt blymoedig loven mogen; ons beroemende en ons grootste voorrecht stellende, in het verkondigen van uwen lof.

48. Gelovet zy de HEERE de Godt Israëls, van eeuwigheyt ende tot in eeuwigheyt, ende (a) al het volck segge, Amen, Halelu-Jah.

Met deze Lovspraek, wordt de vierde Bundel der Psalmen besloten.

P S A L M CVII.

MEn kan dezen Psalm beschouwen, als eene verdediging van de Godlyke Voorzienigheid; als een Vertoog dat God de lotgevallen van menschen en volken, byzonder van zijne Kerk, in onderscheidene omstandigheden, regeert en bestiert; het welk met merkwaerdige proeven gestaevd wordt.

Vermids dit lied geen opschrivt heeft, kunnen wy met geene beslisschende zekerheid bepalen, door wien, wanneer, en by welke gelegenheid, dit zangstuk gedicht zy. — De inhoud evenwel, en het beloop van zaken, stelt ons in staet, om eene gissing op te geven, welke ons zeer waerschijnlyk voorkomt; dat namelyk deze Psalm, door denzelvden Dichter en op denzelvden tijd vervaerdigd zy, als de voorgaende CVI[de], te weten by het eindigen van de Babylonische gevangenis, toen CYRUS reeds vryheid aen de Joden gegeven had, om naer hun Vaderland weder te keeren, en velen van dit verlov gebruik gemaekt hadden, offchoon de meesten van Israël en Juda, nog in de landen der Heidenen verspreid bleven.

Onze bewijzen zijn de volgende. — 1. Omdat deze Psalm juist met dezelvde woorden begint, als de onmiddelyk voorgaende. — 2, Vs. 2, 3. wordt niet alleen van de

(a) 1 Chron. 16: 36.

de Babylonische gevangenis gesproken, maer ook duidelyk te kennen gegeven, dat veele Joden reeds in hun Vaderland waren wedergekeerd. — 3. Ook leert ons het gansche beloop van zaken, dat deze Psalm buiten het land Kanaan, in de Babylonische gevangenis, zy opgesteld; omdat 'er in het geheel geene melding wordt gemaekt van Sion, Jerusalem, en den Tempel.

Dit zangstuk bestaet uit drie hoofddeelen.

I. De Godverheerlykende aenhev, vs. 1. maekt de Inleiding uit.

II. Hierop volgt een uitvoerig vertoog van Gods Voorzienigheid; in het welk, met vijv merkwaerdige voorbeelden, betoogd wordt, dat God voor de menschen, en byzonder voor zijne Kerk, zeer gunstig zorge, vs. 2-41.

A. Het eerste voorbeeld, is genomen van menschen die in ballingschap omzwerven, vs. 2-9.

B. Het tweede van gevangenen, vs. 10-16.

C. Het derde van kranken, vs. 17-22.

D. Het vierde van zeelieden, die door eenen geweldigen storm, gevaer lopen van te vergaen, vs. 23-32.

E. Het vijfde van den land- en akkerbouw, als mede van het wisselvallig lot der menschen, vs. 33-41.

III. Het besluit vs. 42, 43. komt hierop uit: dat de berispers van 's HEEREN wegen verstommen moeten, en dat de rechtvaerdigen, die 's HEEREN handelingen aendachtig gadeslaen, altoos stof hebben tot blijdschap en dankzegging.

1. Looft den HEERE, verheerlykt den God van Israël, met uwe harten, monden, en daden: want hy is niet alleen oneindig goet, en hoogst gelukzalig in zich zelven; maer Hy openbaert ook zijne goedheid aen alle zijne schepselen, byzonder aen zijne Kerk en gunstgenooten: want sijne overvloedige goedertierenheyt, welke altoos gereed is zich rijkelyk mede te deelen, kent noch

pael noch perk, zy is in der eeuwigheyt, en zal nimmer een einde nemen.

2. Dat [*fulcks*] de bevrijdde des HEEREN feggen, deze groote en bemoedigende waerheid te belijden, dat Gods altoosduurende goedertierenheid pael noch perk kenne, is de plicht, en *zal* altoos de aengename bezigheid wezen, van hen, die door Gods machtigen arm uit het geweld van hunne vyanden verlost zijn, die hy van de hant en uit de overheerfching der wederpartijders gevrijdt heeft.

3 Ende die hy uyt de vreemde landen, in welke zy als ballingen verfpreid waren, verfamelt en in hun Vaderland weder gebracht heeft, van 't ooften, ende van 't weften; van 't noorden, ende van het zuiden aen de zee.

4. Die in de dorre en onbebouwde woeftijne dwaelden, in eenen wegh der wildernifſe: alwaer zy niet wisten welken weg zy moesten inflaen, die geene ftadt ter wooninge en vonden, en te vergeevsch zochten naer eenen weg, die hen in eene bewoonde ftad brengen konde.

5. Die, in deze wildernisfen, aen alles gebrek hadden. Sy hadden gebrek aen leevtocht, zy waren hongerigh, oock dorftigh; hare ziele was in hen overftelpt, zoodat zy, van honger en dorst, ftonden te bezwijken.

6. Doch met ernstige gebeden roepende tot den HEERE in de benaeuwtheyt die fy hadden: heeft hyfe geredt uyt hare angften.

7. Ende hy leyddefe op eenen rechten wegh: om te gaen tot eene ftadt ter wooninge. De HEER wees hun eenen veiligen weg aen, om eene bewoonde ftad te bereiken, en leidde hen op denzelven, door zijne gunstige voorzorg en beftiering.

8. Laetfe dan voor den HEERE fijne goedertierenheyt eerbiedig en dankbaer loven, ende fijne wonderwercken voor de kinderen der menfchen, met lovzangen bekend maken.

9. Want

9. Want de HEER heeft hen nog tijdig uit den nood geredt, daer hy de dorstige ziele versadigt, ende de hongerige ziele met goet vervult heeft.

10. Die in akelige holen gevangen waren, en daerdoor als het ware in duysternisse ende de schaduwe des doots saten, gebonden met verdruckinge ende yser: gekluisterd in ketenen, tot hunne welverdiende straf.

11. Om datse wederspannigh waren geweest tegen Godes geboden, ende den raet des Allerhoogsten, die hen, door allerlei vriendelyke en ernstige drangredenen, tot boete en bekeering had aengemaend, onweerdelick verworpen hadden.

12. Daerom hy haer 't hoogmoedig herte door swarigheyt en geduchte straffen, vernedert heeft: sy zijn gestruyckelt, in eenen rampzaligen toestand nedergeploft, ende daer en was geen helper, niemand onder de menschen was in staet, om hen uit te redden.

13. Doch met ernstige gebeden roepende tot den HEERE in de benaeuwtheyt die sy hadden: verloste hyse, door zijn gunstig Alvermogen, uyt hare angsten.

14. Hy voerdese uyt die akelige gevangenis, die voor hun was als de schaduwe des doots zelve: ende hy brack hare banden, met welke zy gekeetend waren.

15. Laetse daerom voor den HEERE sijne goedertierenheyt eerbiedig en dankbaer loven, ende sijne wonderwercken voor de kinderen der menschen, met blijde lovzangen bekend maken.

16. Want hy heeft de koperen deuren, met welke hunne akelige gevangenis gesloten was, door zijn Alvermogen gebroken: ende d' yseren grendelen in stucken gehouwen.

17. De sotte die zich, door een onmatig leven, smertelyke krankheden op het lijv halen, worden om den wegh harer overtredinge, ende om hare ongerechtigheden met pijnlyke ziektens geplaegt.

18. De ziekte benam hun de eetlust. Hare ziele

grouwelde van alle ſpijſe: ende ſy waren, toen de krankheid op het hoogst geklommen was, tot aen de poorten des doots gekomen.

19. Doch met ernstige gebeden, roepende tot den HEERE in de benaeuwtheyt die ſy hadden: verloſte hyſe uyt hare angſten.

20. Hy ſondt toen de kunst der Artſen ſtil ſtond, ſijn gebiedend woort uyt, dat zy zouden herſteld worden, ende Hy heeldeſe op het onverwachtst, ende ruckteſe uyt hare kuylen, daer zy, zonder tusſchenkomst der Godlyke hulp, eerlang in het grav zouden nedergedaeld zijn.

21. Laetſe daerom voor den HEERE ſijne goedertierenheyt eerbiedig en dankbaer loven, ende ſijne wonderwercken voor de kinderen der menſchen, blymoedig bekend maken.

22. (*a*) Ende datſe lof-offeren der dankzegging offeren, ende met gejuych ſijne gunstige en almachtige wercken vertellen.

23. Die met ſchepen ter zee afvaren, (*b*) handel doende op groote wateren,

24. Die ſien de groote wercken des HEEREN, ende ſijne wonderwercken, welke hy verricht in de diepte.

25. Als hy door zijn almachtig bevel ſpreeckt, ſo doet hy eenen ſtormwint opſtaen, die hare golven om hooge verheſt.

26. Sy rijſen op nae den hemel, ſy dalen daerna wederom neder tot in de afgronden: zoodat de zeelieden zidderen van vrees, en hare ziele verſmelt van angſt.

27. Sy danſſen met hun ſchip, door het geweld van winden en baren ginds en herwaerds heen geſlingerd, ende waggelen als een droncken man, die niet ſtaen kan, ende de ervarenſte ſchepelingen weten niet meer, welke middelen zy ter hunner behoudenis zullen aenwenden, zelvs al hare wijſheyt wort verſlonden en verydeld.

28. Doch

(*a*) Lev. 7: 12. Pſ. 50: 14. (*b*) Openb. 18: 17.

28. Doch met ernstige gebeden, roepende tot den HEERE in de benaeuwtheyt die ſy hadden: ſo voerde hyſe uyt hare angſten.

29 Hy doet of *deed* den ſtorm ſtille ſtaen, en den wind bedaren, ſo dat de woeste zee gelijk en effen werd, en dat hare golven ſtille ſwijgen of *zwegen.*

30. Dan zijnſe verblijdt, omdat de golven bedaerd, en om datſe geſtilt zijn, ende dat hyſe tot de haven harer begeerte geleydt heeft.

31. Laetſe daerom voor den HEERE ſijne goedertierenheyt eerbiedig en dankbaer loven, ende ſijne wonderwercken voor de kinderen der menſchen, blymoedig erkennen.

32. Ende hem verhoogen in de godsdienstige vergaderingen, zijne macht en goedheid verheerlyken in de gemeynte des volcks, ende zelvs in 't geſtoelte der Oudtſten hem roemen, opdat hunne Overheden daerdoor uitgelokt worden, om den HEER te vreezen.

33. Hy ſtelt de rivieren tot eene woeſtijne, Hy weet een land het welk met rivieren bevochtigd wordt, door felle droogte, door geduchte aerdbevingen die den loop der rivieren veranderen, en ſoortgelijke ontzaglyke natuurgewrochten, in eene dorre wildernis te veranderen, ende watertochten en ſchoone landſtreken, maekt hy tot een dorſtigh [*lant*].

34. 't Vruchtbaer lant laet Hy door de zeegolven overſtroomd worden, en maekt het zoo tot eenen ſouten [*gront*], daer geene vruchten meer groejen willen, om de booſheyt der gener die daer in woonen.

35. Hy ſtelt in tegendeel (*c*) de dorre woeſtijne, daer van wegens de droogte niets wasſen konde, tot eenen waterpoel, ende het dorre lant tot watertochten; zoodat landſtreken, welke te vooren dor en droog waren, nu eenen overvloed van vruchten voortbrengen.

36. Ende hy doet de arme en hongerige aldaer woonen, ende ſy ſtichten eene ſtadt ter woonin-

(*c*) Jeſ. 41. 18.

ge: omdat zy eenen vruchtbaren grond en rijken overvloed vinden.

37. Ende die nieuwe inwooners bezaeyen in die voorheen zoo dorre landstreken, ackers ende planten wijngaerden, die inkomende vrucht voortbrengen.

38. Ende hy segentse, so datse seer vermenigvuldigen, ende ook haer vee en vermindert hy niet, naedien het getal van groot en klein vee, hoe groot de aenwas der menschen zy, hand over hand vermeerdert.

39. Daer na, wanneer zy hunnen weg bederven, en de Godlyke zegeningen misbruiken, verminderense weder ende komen t' onder, door verdruckinge, quaet, ende droeffenisse.

40. De hoogen worden wel eens op het onverwachtst vernedeid, door den Bestierer aller dingen. Hy stort verachtinge uyt, zelvs over de Princen; ende doetse dwalen in 't woeste, daer geen wegh en is; laet toe dat ze misleid worden, en dwaes en verkeerd handelen; zoodat zy, met den algemeenen haet overladen worden, en zelvs wel in het eenzame moeten omzwerven.

41. Maer daerentegen, verhoogt God de nederigen: want (*d*) hy brengt den nootdruftigen uyt de verdruckinge in een hoogh vertreck, hy verhoogt de verachten tot eenen aenzienlyken staet, ende maeckt de huysgesinnen als kudden, naedien hy hen zegent met een zeer talrijk zaed.

42. (*e*) De oprechte die den HEER in waerheid vreezen, sien 't, ende zijn verblijdt, het is hunne plicht, deze blijkbare proeven van Gods allesbestierende Voorzienigheid, eerbiedig op te merken, en zich daer over dankbaer te verheugen; maer (*f*) alle ongerechtigheyt stopt of *stoppe* haren mont, ongeloovigen, die Gods Voorzienigheid loochenen, moeten beschaemd en tot stilzwijgen gebracht worden.

43. Wie is wijs? die neme dese [*dingen*] waer: en

(*d*) 1 Sam. 2: 8. Ps. 113: 7, 8. (*e*) Job 22: 19. (*f*) Job 5: 16.

en hy zal deze blijken der Godlyke Voorzienigheid in acht nemen: ende datse, die recht wijs willen zijn, verstandelick letten op de gemelde en andere kennelyke proeven van de goedertierenheden des HEEREN.

Men kan dezen Psalm, gelijk wy in de voorbereidselen hebben opgemerkt, als een algemeen betoog van *Gods* Voorzienigheid beschouwen. — Maer waerom bepaelde de Dichter zich, uit duizend anderen, tot de gemelde proeven? waerom noemt hy juist deze vijv voorbeelden op, daer hy 'er, in het bestier van menschen en volken, vele andere had kunnen vinden, welke misschien ruim zoo sterk spreken en treffen zouden?

Deze bedenking heeft aenleiding gegeven, tot veelerlei opvattingen. — Sommigen passen alle de onheilen, van welke hier gesproken wordt, op de Joden toe, in hunne ballingschap. Anderen meenen, dat hier, van de veranderingen en wisselvalligheden van den geestelyken toestand der Christenen, gesproken worde. Nog anderen zijn van oordeel, dat hier alle de lotgevallen der Christen Kerk, van de eerste dagen des Nieuwen Testaments, door alle tijden heen, worden afgebeeld.

Wanneer wy in aenmerking nemen, dat Gods Voorzienigheid, in het byzonder, omtrend zijne Kerk verkeere; dat zy, die Gods goedertierenheid by uitnemendheid ondervinden, vs. 2. *de bevrijdden des* HEEREN genaemd worden; dat de wederbrenging, uit alle waerelddeelen, zeer dikwijls aen Gods volk beloovd worde; dat Gods goedertierenheid moest geroemd worden, *in de gemeinte des volks, en in het gestoelte der Oudsten* vs. 22; en dat alle de voorbeelden, welke hier worden opgenoemd, zoo wel op de Kerk der Christenen, als der Joden, kunnen worden toegepast; wanneer wy dit alles in aenmerking nemen, schijnt ons die opvatting zeer aennemelyk, volgens welke de Propheet, in eenen letterlyken of verbloemden zin, het oog zou gehad hebben, op zekere merkwaerdige lotgevallen der Joodsche Kerk, en, in het Prophetisch vooruitgezicht, op gebeurtenissen, welke in de Christen Kerk zouden voorvallen.

Laten wy het, in de byzonderhoden, kortelyk wat nader ophelderen.

A. Het eerste voorbeeld, van menfchen die in ballingfchap omzwerven, en op hun ootmoedig gebed, door Gods macht en goedheid, in eene gezegende woonplaets, gebracht zijn vs. 2 9. fchijnt, in den letterlyken zin, ontleend te zijn, van de omzwerving der Israëlieten, door de woestijnen van Arabien; en vooral van de ballingfchap der Joden, in Asfyrien en Babel. — Iets dergelijks is den Christenen overgekomen, toen zy, onder de Heidenen verfpreid en fmadelyk vervolgd werden, tot dat zy, ten tijde van Keizer TRAJANUS, eenige rust kregen, en onder het Roomsch gebied veilig waren.

B. Het tweede voorbeeld, van gevangenen, die uit den akeligen kerker verlost werden vs. 10 16. fchijnt ontleend te zijn van de tijden der Richteren; wanneer de Israëlieten, om hunne hoogstgaende wederfpannigheid, meermalen in de handen en overheerfching van hunne vyanden zijn overgegeven, uit welke zy, van tijd tot tijd, door Gods almachtigen byftand, gunstig verlost zijn. — Soortgelijke onheilen hebben ook de Christenen ondergaen, van de tijden van Keizer DECIUS, tot die van CONSTANTYN *den Grooten*; wanneer zy geweldig vervolgd werden, zoodat de gevangenisfen vervuld waren met Christenen, tot dat God, onder den laetstgemelden Keizer, eene gunstige omkeer van zaken gegeven heeft.

C. Met het derde voorbeeld, van kranken, die op het onverwachtst genezen werden vs. 17 - 22. fchijnt de Dichter het oog te hebben, op de geestelyke krankheid van het Joodfche volk, op het algemeen bederv der zeden, het welk van tijd tot tijd heeft plaets gehad: terwijl hy, in den Prophetifchen zin, het diep verval in kennis en godsvrucht, wilde afteckenen, het welk de Christen Kerk zoo fchroomelyk ontluisterd heeft, van de zesde tot de twaelvde eeuw, toen de Waldenzen het

zuiver

zuiver woord van God, dat geneesmiddel der zielen, weder hebben aen den dag gebracht.

D. Het vierde voorbeeld, der zeevarenden vs. 23-32. zou, op het geval van JONAS, of dergelijk eene gebeurtenis kunnen zien: en, in het Prophetiesch vooruitzicht den ſtaet der Christen Kerk kunnen afteekenen, van de tijden der Waldenzen, tot de Kerk-hervorming; toen zy, door allerlei dwalingen en beroertens, even als een ſchip door winden en ſtormen, geweldig geſlingerd is, tot dat de HEER haer eene aengename rust verſchafte.

E. Het laetſte voorbeeld vs. 33-41. kan zien, op de verwoesting van het Joodſche land, door de Babyloniërs: en de gezegende herſchepping van dorre wilderniſſen, in vruchtbare landſtreeken, zou, in het Prophetiesch vooruitgezicht, de nog aenſtaende bekeering van Joden en Heidenen kunnen uitbeelden.

PSALM. CVIII.

1. EEn Liedt, een Pſalm Davids. Vergel. Pſ. 67: 1.

Dit lied is bykans van woord tot woord overgenomen, uit twee voorige Pſalmen. Het eerste deel vs. 2 tot 6, ſtemt overeen met Pſ. 57: 8-12, en al het volgende is overgenomen uit Pſ. 60: 7-14.

Nu is Pſalm 60, door DAVID gedicht, kort na den veldſlag tegen de Edomieten 2 Sam. 8. en 1 Chron. 18, ter dankbare nagedachtenis van de roemruchtige overwinningen, welke hy, op de omliggende vyanden, behaeld had, men zie boven p. 111, 112. — Het eerste deel van dezen LXſten Pſalm, waerin DAVID eene beſchrijving geevt van de kommerlyke omſtandigheden, in welke hy voorheen verkeerd had vs. 3-7, wordt hier bykans geheel wechgelaten. Maer 'er is eene andere inleiding voorgeſteld, over-

genomen uit Pf. 57: 8-12, welke van blijder en aengenamer inhoud is.

Wy fchijnen 'er uit te mogen befluiten, dat Koning DAVID den LX[sten] Pfalm, welken hy, aen den Opperzangmeester, tot den dienst van het Heiligdom, had overgegeven, naderhand tot zijn byzonder gebruik gefchikt hebbe; en, in het eerste deel, de gemelde verandering gemaekt hebbe, omdat hy zich toen in meer heuchlyke en aengenamere omftandigheden geplaetst vond.

Hoe het zy, de Pfalm, welken wy thans voor handen hebben, beftaet uit twee hoofddeelen.

I. In het eerste dankt hy God blymoedig, voor de blijken van zijne uitnemende weldadigheid vs. 2-6, met de woorden, welke uit Pf. 57: 8-12. ontleend zijn.

II. In het tweede verklaert hy zijne hoop, op Gods verderen byftand, welken hy geloovig affmeekt vs. 7-14, overeenftemmende met Pf. 60: 7-14.

2. O Godt, op wien ik vertrouw in alle gevallen, mijn herte is bereydt, om u met blijde lovzangen groot te maken: ick fal blymoedig fingen, ende dankbaer pfalmfingen, oock mijne eere of tong Pf. 16: 9. vergel. Hand. 2: 26. zal u eerbiedig loven.

3. Waeckt op, gy luyte, ende harpe, om den goeden God, met dankbare maetgezangen, groot te maken: ick fal in den dageraet opwaken, om mijnen God met ftem en fnaren te prijzen.

4. Ick fal u loven, niet alleen onder mijne landgenooten, maer ook, zoo veel het my doenlyk wezen zal, onder de volcken, o HEERE: ende ick fal u pfalmfingen onder de natien.

5. (*a*) Want uwe goedertierenheyt is groot tot boven de hemelen: ende uwe waerheyt tot aen de bovenfte wolcken. vergel. Pf. 36: 6.

6. Verheft u dan, tot mijne hulp, o Godt, laet het blij-

(*a*) Pf. 36: 6. ende 57: 11.

blijken, dat gy hooger zijt dan alle de hoogen, en machtiger dan alle de machtigen, *verhef u* boven de hemelen: ende uwe eere zy over de gantsche aerde, opdat alle volken erkennen mogen, dat Gy machtig zijt, om uwe gunstgenooten, uit de meest dreigende gevaren, te verlossen.

7. Op dat uwe beminde Israëlieten, onder mijn bestuur, van den overlast hunner vyanden, bevrijdt worden: geeft heyl [*door*] uwe rechterhant, verlos ons, door uwen allesvermogenden bystand, uit alle ongelegenheden, ende verhoort ons, zoo menigmael wy, uit onze nooden, tot u roepen.

8. Godt heeft gesproken in sijn heyligdom; en een almachtig bevel in den Hemel gegeven, dat ik, over alle de omliggende volken, zoude zegepralen: [*dies*] sal ick van vreugde opspringen, ick sal Sichem deylen: ende het dal Succoth sal ick afmeten. Ik zal niet alleen te Sichem, in het eigenlyk gezegde Kanaan, maer ook in het Overjordaensche, daer het dal van Succot gelegen is, als Koning heerschen.

9. Gilead is mijne, Manasse is mijne, ende Ephraim is de sterckte mijnes hoofts: Juda is mijn Wetgever: In Juda is wel de zetel van mijn Koninglyk en wetgevend gezach, maer ik voer ook de heerschappy, over alle de stammen van Israël.

10. Ook heeft de HEER de nabuurige volken, aen mijnen scepter onderwerpen. Moab is mijn waschpot; ik heb het in mijne macht, om de Moabieten, tot de laegste diensten te gebruiken: ook op Edom sal ick mijn schoe werpen, en de Edomieten, eerlang, tot eenen voetbank mijner voeten stellen: zelvs over Palestina sal ick juychen, en my verblijden, over de onderwerping der Philistijnen, aen mijne wijduitgestrekte Heerschappy.

11. Dit alles heb ik aen den HEER, aen zijnen gunstigen bystand, te danken. Wie sal of *zou* my voeren in eene vaste stadt? Wie, buiten den Almachtigen God, zou my, tot zulk een toppunt van geluk, hebben opgevoerd?

wie sal of zou my leyden tot in Edom, en zelvs mijne heerschappy tot over de Edomieten hebben uitgebreid?

12. (b) Sult gy 't niet zijn, of zyt gy het niet alleen o alles machtige Godt, [die] ons voorheen verstooten haddet? ende die niet uyt en toogt, o Godt, met onse heyrkrachten, zoodat gy ons uwen bystand niet verleendet, om dappere daden te verrichten?

13 Geeft gy ons hulpe uyt de benaeuwtheyt: help ons, tegen de nog overige vyanden. Op U alleen hebben wy ons vertrouwen gesteld: want 's menschen heyl en hulp is, zonder uwen machtigen bystand, enkele ydelheyt.

14. In Godt, en door zijnen machtigen bystand, sullen wy kloecke daden doen: ende hy sal onse wederpartijders vertreden, en geheel aen ons onderwerpen.

P S A L M. CIX.

HEt opschrivt leert ons, dat deze Psalm, door DAVID gedicht, en aen den Opperzangmeester, tot den openbaren dienst van het Heiligdom, is overgegeven.

Wy ontmoeten hier eenen spreker, die zich voor den HEER beklaegt, over de snoode mishandelingen, welke hem, door zijne vyanden in het gemeen, en door eenen derzelver in het byzonder, niet tegenstaende alle zijne lievdeblijken, ondankbaer werden aengedaen; biddende dat de HEER zijne zaek handhaven, en de mishandelingen, hem aengedaen, op eene geduchte wijs wreken wilde.

Maer wie is hier deze spreker? — Hy beschrijvt zich, als *den knecht des* HEEREN vs. 28. en noemt JEHOVAH *zijnen God* vs. 26. Hy had eene blakende lievde tot God, daer hy

(b) Ps. 60: 3.

hy geduurig in het gebed was vs. 4. en een allersterkst vertrouwen op zijnen God vs. 30 - 31. Daerenboven was hy een heilig mensch, in zijnen ganschen wandel; het lijden, het welk hy van godloozen en bedriegers onderging, werd hem zonder oorzaek, en in vergelding van zijne lievdediensten, ondankbaer aengedaen, vs. 2 5. — Deze uitnemende persoon komt hier voor, in de treurigste omstandigheden. Hy was een *ellendig* en *nooddruftig* man, vs. 16, 22. Hy was aen een allerzwaerst en meer dan gemeen lijden blootgesteld, vs. 16, 22, 23, 24. — Alle deze merkteekens wijzen ons allerduidelykst, naer den lijdenden MESSIAS.

Dit zal nog nader blijken, wanneer wy de vyanden van onzen spreker beschouwen. — Dan worden zy eens in het meervouwd genoemd, vs. 2-5. en 21-31. dan eens in het enkelvouwig getal, vs. 6-19. Wy zien 'er uit, dat 'er onder alle die vyanden één was, die in kwaedaertigheid uitmuntte. — Voor het overige waren deze vyanden, de snoodste van alle menschen. Zy mishandelden iemand, die God by uitnemendheid vreesde; en dat zonder eenige oorzaek, niet tegenstaende alle de lievde, welke hy hun bewezen had. Zy vervolgden hem tot 'er dood toe, vs. 16. zy spraken tegen hem met eene valsche tong, vs. 2, 3. zy schudden hunne hoofden en spraken vloeken uit, tegen dien onschuldigen en heiligen, vs. 25, 28.

Dit alles, past by uitnemendheid wel op den MESSIAS, en het bitter lijden, het welk hem, door de Joden zijne vyanden, en byzonder door den verrader JUDAS, is aengedaen.

Er is wel onder de Uitleggers, die DAVID zelven voor den spreker in dezen Psalm houden, ziende op de mishandelingen, welke hem, ten tijde van SAUL, of liever van ABSALOM, en wel byzonder door ACHITOPHEL en SIMEI, waren aengedaen; maer zoo, dat DAVID, op deze gevallen denkende, door den Prophetischen Geest zy opgeheven, ter beschouwing van het duldeloos lijden, het welk de MESSIAS, zijn luisterrijk tegenbeeld, ondergaen zoude. — Dan, onzes erachtens, heeft DAVID hier regelrecht he

oog op den MESSIAS, en den lijdenden Middelaer sprekende ingevoerd. — Niet alleen passen alle de opgegevene merkteekenen, eigenaertig op dezen verheven persoon; maer het Godlyk gezach van Apostel PETRUS, die vs. 8. op JUDAS den verrader te huis brengt, Hand. 1: 20. laet by ons geene de minste twijfeling over. Te weten, de Apostel betoogt de noodzakelykheid der verkiezing van eenen anderen opziener, in JUDAS plaets, daer uit, omdat de opvolging van eenen anderen in de plaets van dien verrader, reeds in het boek der Psalmen voorspeld was. Maer, de aengehaelde uitdrukking komt nergens anders voor, dan alleen Ps. 109: 8. By gevolg, moet hy geoordeeld hebben, dat de spreker in dezen Psalm op dat geval geoogd hebbe, en de MESSIAS zelve zy. Hy haelt de gemelde woorden van dezen Psalm, niet slechts by wijs van overbrenging of toepassing aen; maer hy zegt Hand. 1: 16. uitdrukkelyk, dat de *Schrivt moest vervuld worden, welke de Heilige Geest, door den mond van* DAVID, *omtrent* JUDAS *voorzegd had.* — Voeg 'er by, dat 'er eene blijkbare overeenkomst zy, tusschen dit zangstuk en andere Psalmen; welke, gelijk de XXIIsten en LXIXsten, ontegenzeggelyk van den lijdenden MESSIAS handelen.

De vyanden derhalven, over welke de MESSIAS zich beklaegt en de Godlyke wrake afvordert, zijn in het gemeen de hardnekkige Joden, die Hem zulk een bitter lijden hebben aengedaen, en in het byzonder JUDAS; maer zoo evenwel, dat het gene hier over dien verrader bedreigd wordt, niet alleen hem in de eerste plaets betreft, maer te gelijk het gansche Joodsche volk.

Men kan dezen Psalm, op de volgende wijs verdeelen.

I. Dat de MESSIAS eerst zijne begeerte, aen den HEER in het gemeen voorstelle, vs. 1 b. en

II. Daerna de byzonderheden, welke in dit algemeene voorstel liggen opgesloten, nader uitbreide vs. 2-31.

A. Hy vertoont het grouwzaem bestaen zijner vyanden, aen God zijnen Vader vs. 2-5.

B. Daerna

B. Daerna bidt Hy, om wraek over hunne boosheid, vs. 6-20.

C. Wijders smeekt Hy, om verlossing uit al zijn strijd en lijden, vs. 21-27.

D. Eindelyk besluit Hy, met eene verklaring van zijn standvastig geloovsvertrouwen, vs. 28-31.

1. Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester. O Godt mijnes lofs, die altoos het voorwerp van mijnen lov geweest zijt, en dien ik ook, nadat mijne smeekbede zal verhoord zijn, de eer van mijne verlossing en verhooging geven zal! en swijgt niet, betoon dat Gy de rechtvaerdige Richter zijt, in het wreken van mijne woedende vyanden, die my reeds, zoo lang en onverdraeglyk, straffeloos mishandeld hebben.

2. Want de mont des godtloosen, ende de mont des bedrogs, zijn tegen my open gedaen, mijne vyanden hebben my, in mijn afwezen, op eene Godvergetene wijs, misdaden te laste gelegd, waervan ik ten eenemael onschuldig ben; en ondertusschen, wanneer zy met my spraken, behandelden zy my vriendelyk, en droegen my, nae het scheen, achting en lievde toe. Maer, het waren woorden van bedrog; onder schoonschijnende woorden zochten zy my te verstrikken, of immers daerdoor te verblinden: want, sy hebben met my gesproken met een valsche tonge.

3. Ende met hatige woorden, welke niet alleen uit eenen bitteren haet voortkwamen, maer ook ingericht waren, om my overal gehaet te maken, hebbense my omcingelt, en als van rondom besprongen; ja (*a*) sy hebben my bestreden, zy zijn vyandig tegen my opgetrokken, om my in hunne handen te krijgen, met gewapende benden, zwaerden en stokken, en dat sonder dat ik hun oorsake gegeven had, om my zoo geweldig te behandelen, en zoo vyandig aen te vallen.

4. De weldaden welke ik hun bewezen heb, vergelden zy met wreede mishandelingen. Voor mijne liefde,

(*a*) Ps. 69: 5.

ſtaenſe my tegen: Ik heb hun alle mogelyke bewijzen van lievde gegeven, met woorden en daden, daer ik het Joodſche land ben doorgegaen leerende en goed doende; maer, ter wedervergelding, gedragen zy zich als *ſatans* tegen my, door my kwaedaertig te lasteren: maer ick was [*ſteets in*] in 't gebedt, of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *ik was het gebed zelvs*, ik was geheel gebed, ik deed niets anders dan bidden, ik bad by alle gelegenheden, niet alleen met uitgebrachte woorden, maer ook met geduurige uitſchietende zuchtingen. Dan, niet tegenſtaende ik hunne belangen altoos op mijn hart droeg, en geduurig ten hunnen beste ſmeekte, hebben zy mijne lievde met boosaertig geweld beantwoord.

5. Ende ſy hebben my quaet voor goet opgeleyt, ende haet voor mijne liefde, mijne lievde hebben zy met eenen doodelyken haet vergolden.

Vs. 6-20. bidt de lijdende MESSIAS, *om wraek over de boosheid van zijne vyanden.*

Omtrent dit ſtuk, hebben wy eenige aenmerkingen vooruit te zenden.

I. Komen dan deze vloekſpraken, zou men kunnen denken, overeen, met het lievderijk beſtaen van den zachtmoedigen Verlosſer? — Dan, deze vloekſpraken vloeiden geenszins voort uit een wraekzuchtig grondbeginſel. Beſchouwde hy hen als verblinde menſchen, dan had Hy met hun een teerhartig medelijden. Maer zijne vloekbeden, kwamen voort uit eenen heiligen yver voor Gods eer, welke door zijne vyanden aengetast en geſchonden was.

II. Waerom vordert de MESSIAS deze wraek van God zijnen Vader? Was hy zelvs niet in ſtaet, om dezelve uit te oeffenen? — Dan, de Verlosſer moet hier als mensch beſchouwd worden, in den ſtaet zijner vernedering. Na zijne verhooging, zou hy wel de macht ontvangen, om het gericht te houden, Joh. 5. maer aengemerkt als Middelaer, moest hy deze macht van zijnen Vader erlangen.

III. In

III. In de aenklacht vs. 2-5, fpreekt de MESSIAS van zijne vyanden in het meervouwd; maer, nu hy de wraek over hen begeert, gebruikt Hy het enkelvouwig getal vs 6-19, behalven vs. 20. daer Hy zich weder in het meervouwd uitdrukt. — De reden van deze verandering is hierin gelegen, dat de ftraffen, welke in de vloekbeden liggen opgefloten vs. 6-20, wel alle de vyanden van onzen Spreker, welker boosheid hy befchreven heeft vs. 2-5. overkomen; maer eenen uit hen, die als het hoofd en de aenvoerer was, in het byzonder treffen zouden.

IV. Wijders hebben wy, omtrent deze vloekfpraken, nog aen te merken, dat dezelve te gelijk als voorzeggingen moeten befchouwd worden.

V. Eindelyk, deze vloekbeden zijn allerontzachlijkst. Maer, men herinnere zich, dat het misdrijv, over het welk dezelve bedreigd worden, ook zoo verfoeilyk is, dat het nimmer weergae had. Voeg 'er by, dat de hier bedreigde ftraffen alleen tijdelyk zijn; fchoon het gevolg van zijn fchuldig uitgaen uit Gods gericht, niets minder dan de eeuwige rampzaligheid zijn konde. Trouwens, de boosheid der vyanden van den MESSIAS, zou in het openbaer, voor het oog der ganfche waereld, gepleegd worden; en daerom vorderde ook Gods Rechtvaerdigheid, dat zulke misdaden, tot elks affchrikking, in den tijd geftraft worden.

De volgende vloekfpraken betreffen, A. In het byzonder JUDAS *vs.* 6-19. *B. en meer algemeen het hardnekkige volk der Joden vs.* 20. — *In het eerfte ftuk, vinden wy drie byzonderheden. α. Eerst worden de ftraffen voorgefteld, welke* JUDAS *in eigen perfoon treffen zouden, vs.* 6-8. *β. daerna die, welke zijnen nazaten overkomen zouden, vs.* 9-15. *en γ. eindelyk, wordt de billykheid van deze oordeelen aengetoond, vs.* 16-19.

6. Stelt, ô rechtvaerdige Richter, dien fnooden booswicht onmiddelyk voor uw Godlyk Gericht. Zet eenen goddeloofen, te weten den Vorst der duisternis, dien

godloozen by uitnemendheid, over hem, tot eenen over-heerscher. Laet de opperste der booze Geesten, over hem in het gericht de overhand hebben, ende de satan stae aen sijne rechterhant, in Uwe rechtvaerdige vierschaer, om hem te beschuldigen.

7. Als hy aldaer gerichtet wort, so gae hy schuldigh uyt, zonder dat hy iets ter verschooning hebbe in te brengen; ende (*b*) sijn gebedt wanneer hy, uit vrees voor de geduchte straf, om vergeving smeeken mogt, worde niet verhoord; dat zelve gebed zy tot sonde, en diene om zijn oordeel te verzwaren.

8. Dat sijne dagen weynigh zijn: dat een haestige dood hem overvalle, en een ander neme sijn ampt, om de bediening, welke door zijnen dood open valt, waer te nemen.

Dit alles is blijkbaer in JUDAS vervuld. — Zelvs in zijn leven, is hy voor het Godlyk gericht in zijn geweten betrokken; byzonder in dat tijdsgewricht, het welk Matth 27: 3-5. beschreven is. Toen is de *godlooze* by uitnemendheid *over hem gesteld*, wanneer de satan op hem de overhand had, en in zijn geweten voor God beschuldigde. Hy *ging schuldig uit*, naedien hy zijne misdaed noch ontkomen, noch bedekken konde, maer uit moest roepen: *ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed.* Door de angsten van zijn geweten geperst, zal die heillooze gebeden hebben om genade; maer zijn *gebed*, het welk niet uit ware boetvaerdigheid voortkwam, kon niet anders dan hem *tot zonde* wezen. Bemerkende, dat 'er voor hem gene genade ware, heeft hy *zijne dagen weinige* gemaekt, en door den satan aengespoord, verwoede handen aen zich zelven geslagen. Voorts deed zijn rampzalige dood het Apostelambt voor MATTHIAS open vallen.

9. Dat de Godlyke wraek zich ook over de nakomelingen van dien heilloozen uitstorte. Dat sijne kinderen weesen en van elk verlaten worden, ende dat sijn wijf eene arme en verachte weduwe worde.

10. Ende

(*b*) Spr. 15: 8. ende 28: 9.

10. Ende dat ſijne kinderen hier ende daer, als verachte ballingen, door eenen razenden honger geperst, *ſchuddende* en *beevende* omſwerven, ende met bedelen hun brood zoeken, ende dat ze [*den nootdruft*] uyt hare verwoeſte plaetſen ſoecken, omdat de bezittingen, uit welke zy voorheen hun beſtaen vonden, geheel zullen verwoest zijn.

11. Dat de ſchult-eyſſcher met de uiterſte geſtrengheid, aenſlae al dat hy heeft nagelaten, ende dat de vreemde die tot hem geene de minſte betrekking hebben, de vruchten van ſijnen arbeyt rooven.

12. Dat hy niemant en hebbe, die weldadigheyt [*over hem*] of liever over *hen*, zijne kinderen namelyk, uytſtrecke, dat zijne kinders niemand aentreffen, die eenig medelijden met hun hebbe, of hun de minſte weldadigheid bewijze, ende dat 'er niemant zy, die ſijne weeſen genadigh zy.

13. Dat zelvs alle ſijne nakomelingen, als een onnutte boom, met wortel en tak, geheel en al uytgeroeyt worden: haer name en gedachtenis worde uytgedelgt in 't ander geſlachte, zonder dat 'er een tweede geſlacht van overblijve.

14. De ongerechtigheyt ſijner vaderen worde gedacht by den HEERE, ende de ſonde ſijner moeder en worde niet uytgedelgt. De rechtvaerdige Richter toone, door zijne kinderen op eene zichtbare wijs te ſtraffen, dat hy de misdaden van zijne voorouderen, wel degelyk gedachtig zy.

15. Datſe geduerigh voor den HEERE zijn: als nog openſtaende ſchulden, welke by aenhoudendheid om wrake roepen: (*c*) ende hy roeye hare gedachteniſſe, den naem der voorouderen van dezen heilloozen, voor altoos uyt van der aerde.

16. Deze oordeelen, hoe ontzachlyk zy ook wezen mogen, heeft deze booswicht rechtvaerdig verdiend. Om dat hy niet gedacht en heeft weldadigheyt te doen,

(*c*) Job 18: 17. Pſalm 34: 17.

en lievde met lievde te beantwoorden, maer heeft den elendigen ende den nootdruftigen man, die een perſoon is van de hoogſte waerdigheid, onſchuldig en onmenſchelyk vervolgt: ende omdat hy alle middelen van list en boosheid heeft by de hand genomen, om den verſlagenen van herte, wiens hart door de bitterſte wederwaerdigheden als doorſtoken, en wiens ziel bedroevd was tot der dood toe, in de handen zijner vyanden over te geven, om [*hem*] te dooden.

17. Dewijle dan hy den vloeck, den ſtaet van eene uiterſte rampzaligheid, heeft lief gehadt, en zich, tegen de overreding van zijn gemoed, aen eene misdaed heeft ſchuldig gemaekt, welke niet kan nalaten den vloek naer zich te ſlepen, dat die vloek hem dan ſchielyk en onverwacht overkome: ende dewijl hy geenen luſt gehadt en heeft tot den ſegen, ſo zy die verre van hem.

18. Ende hy zy bekleedt met den vloeck, als met ſijn kleet, de vloek omgeve hem geheel en al; zoodat het in alle opzichten naer buiten kenbaer worde, dat hy vervloekt zy, ende dat die vloek gae tot in het binnenſte van hem, en alle zijne aderen doordringe, als het water, ende als de olie, die alles doordringt, ga die vloek door tot in ſijne beenderen.

19. Die vloek zy hem als een kleet [*daer mede*] hy ſich bedeckt, en waerin hy zich geheel inwindt; zoodat 'er niets anders dan vloek aen hem te zien zy, ende de vloek zy hem tot een gordel daer mede hy hem ſteets gordet. Laet de vloek hem niet alleen overkomen als een kleed, het welk, hoe geheel het hem ook dekke, nog zou kunnen afgeworpen worden; maer laet het een aenklevende vloek zijn, gelijk een gordel de kleederen aen de lenden doet kleven.

Deze vloekbeden, alle in het enkelvouwig getal voorgeſteld, zouden wel in het byzonder JUDAS treffen, als het hoofd en de aenvoerer van MESSIAS vyanden; dan dat dezelve niet tot eenen perſoon alleen moeten betrekkelyk gemaekt worden; maer ook tot allen, die zich in het mishandelen van

van

van den MESSIAS, aen dien booswicht gelijk ſtelden, is alleszins blijkbaer uit vs. 20, daer de uitdrukkingen in het meervouwige voorkomen.

20. Dit oordeel en alle de gemelde vloeken, zy het werckloon en de welverdiende vergelding mijner tegenſtanders, die zich als zoo veele *ſatans* tegen my aenkanten, door my de grouwzaemſte Belialsſtukken aen te tijgen. Dat zy alle, op zulk eene geduchte wijs, geſtraft worden van den HEERE, den rechtvaerdigen Richter, ende die ſtraf zy het lot der gener die quaet ſpreken tegen mijne ziele, daer ik geheel onſchuldig ben, om my ten verderve te brengen.

Alle deze vloekſpraken, zijn werkelyk over de vyanden van den MESSIAS *gekomen.*

A. Wat den hoofdvyand JUDAS aengaet. — Het is waer, men moet dan onderſtellen, dat deze booswicht vrouw en kinderen gehad hebbe. Maer in dit te ſtellen is geene de minste zwarigheid: PETRUS was ook getrouwd, en het was den Apostelen zoo wel als anderen geoorloovd een wijv te hebben, 1 Cor. 9: 5. — Het is zelvs niet onwaerſchijlyk, dat JUDAS veele kinderen gehad hebbe, en met een talrijk huisgezin bezwaerd ware. Daeruit kan hy aenleiding genomen hebben, om eerst de beurs te beſtelen, en daerna zijnen gezegenden Meester, om 30 zilverlingen te verkoopen.

B. Wat de andere vyanden van den MESSIAS aengaet, de hardnekkige Joden, die dezen onſchuldigen als eenen misdadiger behandelden; deze hebben den meest geduchten vloek, in de verwoesting van Jeruſalem, blijkbaer ondervonden.

Vs. 21-27. *ſmeekt de* MESSIAS, *om verlosſing uit al zijn ſtrijd en lijden.*

21. Maer gy, o HEERE Heere, die de waerachtige God zijt, en de grondſteun van mijn vertrouwen, maeckt 'et met my zoo als het goed is in uwe oogen,

om uwes naems wille: zoo als het de luister van uwe Volmaektheden vordert; dewijle uwe goedertierenheyt goet en overvloejende is, verloſt my uit al mijn ſtrijd en lijden; ſtel my in eenen ſtaet van aengename ruimte.

22. Want ick ben in alle opzichten elendigh ende nootdruftigh, ende mijn herte is in 't binnenſte van my doorwondet, van angſten en verdriet; mijne ziel is geheel bedroevd tot der dood toe.

23. Ick gae henen, of *ben genoodzaekt henen te gaen*, en door de gewapende bende gegrepen, mijne lievelingen te verlaten, gelijck een ſchaduwe, wanneerſe haer neygt en daerop ſchielyk uit het gezicht verdwijnt: ick worde geduurig, van de eene plaets en vierſchaer naer de andere, omgedreven als een ſprinckhaen.

24. Mijne knien ſtruyckelen van vaſten, waerdoor ik geheel verzwakt en aemechtig ben, ende mijn vleeſch is door al mijn lijden gemagert, ſo dat 'er geen vet meer aen en is.

25. Nogh is het mijnen bitteren vyanden niet genoeg. Onder al mijn duldeloos lijden, ben ick hen een ſmaet: als ſy my ſien, ſo ſchudden ſy haer hooft, om hunne verachting te betoonen.

26. Helpt my, door uwe verſterkende invloeden, welke ik als mensch zoo noodig heb, dat ik zonder dezelve bezwijken zoude, HEERE mijn Godt: verloſt my uit deze benauwende omſtandigheden, nae uwe goedertierenheyt.

27. Op dat mijne vyanden beſchaemd worden, en ſy by ondervinding weten, dat dit uwe hant is: die my verlost: [*dat*] gy 't, HEERE, gedaen en my, volgens uwe belovten, uit het lijden verhoogd hebt.

Eindelyk beſluit de MESSIAS, *met eene verklaring van zijn ſtandvastig vertrouwen*, *vs.* 28-31.

28. Laetſe vloecken, maer ſegent gy; Eigenlyk ſtaet 'er, in den toekomenden tijd, mijne vyanden *zullen wel vloeken; maer zegent gy*; laetſe haer opmaken, maer

maer datse beschaemt worden: zy *zullen* zich wel tegen my opmaken, maer zy *zullen* beschaemd worden; doch dat sich uwe knecht verblijde. Ik, die als Middelaer Uw Knecht ben, *zal* my verblijden over de verlossing, welke Gy my schenken zult.

29. Laet mijne tegenstanders met schande bekleedt werden: ende datse met hare beschaemtheyt sich bedecken, als met eenen mantel. Mijne vyanden *zullen* met schande als geheel overdekt worden, en de beschaemdheid *zal* hen omringen gelijk een mantel.

30. Ick sal daerom den HEERE met mijnen mont seer loven: ende in 't midden van velen, in groote volksvergaderingen, sal ick hem prijsen.

31. Want hy sal my den nootdruftigen by uitnemendheid, ter rechterhant staen: om my in al mijn strijd en lijden te versterken, en dat om [*hem*] die zijn Knecht is, te verlossen van de gene die sijne ziele veroordeelen als ware hy een Belialsman en een Godslasteraer.

PSALM. CX.

Dit verheven dichtstuk, heeft eenen uitnemenden persoon ten onderwerpe, welken DAVID *zijnen Heer* noemt; vermeldende de Koninglyke waerdigheid van dezen Heer, de menigte en volvaerdige gehoorzaemheid van zijne onderdanen, zijn eeuwig Priesterdom, en de onderbrenging van alle zijne vyanden.

Maer wie is deze uitmuntende persoon, welken DAVID zijnen Heer noemt? — Er is geen twijfel aen, of het is de MESSIAS onze verheerlykte Middelaer. — Dit is, uit den inhoud van den Psalm, klaer genoeg. DAVID had niemand onder de stervelingen, die boven hem verheven was. Het moet derhalven een Godlyk persoon zijn, welken hy vs. 1. *zijnen Heer* noemt. Wie is 'er anders aen Gods rechtehand gezeten, dan onze verhoogde Verlosser vs. 1? Kan het op

eenen anderen Vorst worden toegepast, dat *God den scepter zijner sterkte uit Sion zenden zoude* vs. 2? Is iemand der waereldsche Vorsten, Priester tot in eeuwigheid vs. 4? — De Heer CHRISTUS zelvs, Matth. 22, PETRUS Hand. 2, PAULUS 1 Cor. 15. Hebr. 1, 5, 7, en 10. passen dezen Psalm niet alleen op den MESSIAS toe, maer ontleenen ook daeruit hunne bewijzen, zoo voor zijne eeuwige Godheid, als voor zijne Priesterlyke en Koninglyke waerdigheid. — Voeg 'er by, dat dit stuk, by de Joden, ten tijde van JESUS omwandeling op aerde, algemeen bekend en aengenomen was: want anders zouden zy tegen 's Heilands redeneering, Matth. 22. zekerlyk hebben ingebracht, dat het de MESSIAS *niet* ware, welken DAVID zijnen Heer genoemd had.

Wanneer en by welk eene gelegenheid, Koning DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, kan met geene genoegzame zekerheid bepaeld worden. — Waerschijnlyk heeft de Prophetische Geest de gedachten van den Dichter, by gelegenheid dat hy, met zijne bespiegelingen, omtrent zijn Koningrijk verkeerde, zoo als het onder de nabuurige volken was uitgebreid, hooger opgeheven, ter beschouwing van den MESSIAS en zijn geestelyk Koningrijk.

Wy onderscheiden in dit zangstuk twee hoofddeelen.

I. In het eerste, wordt de inhuldiging van den MESSIAS, in zijn hemelsch Koningrijk afgemaeld: Hy zou niet alleen eene zeer groote menigte van gehoorzame onderdanen hebben; maer ook zijn Koninglyk gezach zou gepaerd gaen met eene Priesterlyke waerdigheid van eeuwige geduurzaemheid, vs. 1-4

II. In het tweede, worden de heldhaftige overwinningen beschreven, welken de MESSIAS op zijne vyanden behalen zoude, vs. 5-7.

1. Een Psalm Davids. De HEERE, God de Vader, heeft tot den MESSIAS, welken ik als mijnen Heere eerbiedig, en tot den grondslag stel van mijn vertrouwen; na dat Hy door lijden geheiligd was, gesproken: Aenvaerd de heerlykheid welke ik U van eeuwigheid beloovd heb,

heb, als den loon op den arbeid uwer ziele, en Sit tot mijner rechterhant, bekroond met de hoogste heerlykheid en magt, als Koning van de gansche waereld. Bezit deze Koninglyke macht en heerlykheid, en oefen die in het vergaderen, bestieren, en beschermen van uwe Kerk, tot dat ick alle uwe vyanden, die zich tegen U en uw Koningrijk aenkanten, aen U onderworpen, en gesett sal hebben tot een voetbanck uwer voeten.

Nu spreekt de Dichter Vorst MESSIAS *zelve aen.*

2. Gy, verheerlykte Middelaer, zult zeer voorspoedig zijn in het uitbreiden en bestieren van uw Koningrijk. De HEERE God, Uw eeuwige Vader, sal het woord van het Euangelie, het welk men als den scepter uwer sterckte beschouwen moet, voor zoo ver Gy, door dit middel, Uw geestelyk Koningrijk krachtdadig zult oprichten, senden uyt Zion, naedien het Euangelie het eerst te Jerusalem en onder de Joden zal gepredikt worden, en van daer onder alle de Heidenen. Ook onder deze, zal dat Euangelie een gezegend middel zijn, om wederhoorige zondaren aen uwe Heerschappy te onderwerpen. Daer toe zal God zijn Almachtig bevel geven, [*seggende*,] Heerscht in 't midden uwer vyanden.

3. Uw geloovig en gehoorzaem volck sal seer gewilligh zijn, om U hulde te doen, en zich aen Uwe Koninglyke Heerschappy eerbiedig te onderwerpen, op den dagh uwer heyrkracht, wanneer Gy met het Euangelie zult uittrekken, om uwe onderdanen te verzamelen. Zy zullen uitblinken in heylige cieragien van geloov en Godsvrucht: uyt de baermoeder des dageraets sal u de daeuw uwer jeugt zijn.

De laetste woorden zijn ongemeen duister, en worden daerom zeer verschillendlyk opgevat. — De LXX. en andere Vertalingen hebben eenvouwig, *uit de baermoeder heb ik u voor den dageraed geboren*, en laten de woorden *u de dauw* geheel weg. — Volgens deze vertaling, zou hier de leer der eeuwige Generatie zeer duidelyk geleerd worden, en de zin deze zijn: „ *Uit de baermoeder*, uit my zelven, heb ik

„ u, *voor den dageraed van den tijd geboren.* — Maer, hoe zouden dan de woorden, *u de dauw*, in den text zijn ingeslopen?

Wy houden ons aen de gewoone Masoretische lezing: en om geene verschillende gedachten op te tellen, zeggen wy eenvouwig, dat de volgende vertaling en uitbreiding ons best behage: „ *uit de baermoeder*, gelijk *de dauw uit de* „ *baermoeder van den dageraed*, wanneer de dag aenbreekt en „ geboren wordt, in grooten overvloed voortkomt; *zoo zal* „ *ook de dauw van uwe jeugd voortkomen:* uwe jongelingen „ en dappere voorstanders zullen zoo talrijk en overvloedig „ zijn, als de droppelen van den morgendauw."

4. De HEERE heeft in den eeuwigen vrederaed gezworen, verg. Hebr. 7: 20, 21. opdat Gy u, met deze beëedigde belovten, in uwe diepe vernedering en onder uw duldeloos lijden zoudt bemoedigen, ende 't en sal hem niet berouwen, God de Vader zal zijne belovte gestand doen: Gy zijt Priester in (*a*) eeuwigheyt, in deze uwe Priesterlyke waerdigheid, zult gy geene opvolgeren hebben, Gy zult dezelve bekleeden tot aen de voleinding aller dingen; ook zal de kracht van uwe offerande, zich in de zaligheid van uw volk, tot in eene onbepaelde eeuwigheid uitstrekken. Gy zijt Priester nae de ordeninge Melchizedeks, niet uit Levi oorsprongelyk maer uit Juda, op welke stam MOSE niet gesproken heeft van het Priesterschap, Hebr. 7: 4. Gy zijt Priester en Koning te gelijk, het welk onder de Wet niet geschieden mogt. Daerenboven, is Uw Priesterdom, even als dat van MELCHIZEDEK, eenig en zonderling in zijn soort; zoodat Gy daerin geene opvolgeren hebben zult. Eindelyk zijt Gy Priester, niet als AARON van ééne eenige Natie, maer van alle volken; gelijk MELCHIZEDEK, die ABRAHAM zegende in den naem van God den Allerhoogsten, *die hemel en aerde bezit*, Gen. 14: 19.

(*a*) Hebr. 5: 6. ende 6: 20. ende 7: 17.

Vs. 5-7. wordt van den MESSIAS, *in den derden persoon gesproken.*

Maer tot wien is dan de aenspraek gericht? — Onzes erachtens, tot God den Vader. De MESSIAS, aen welken alle de volgende verrichtingen worden toegeschreven, komt hier even als vs. 1. voor, onder den naem van HEER, en deze HEER de MESSIAS, *is aen de rechtehand* van God zijnen Vader.

5. De Heere de verhoogde Middelaer, is aen uwe rechterhant: eeuwige Vader! bekroond met eer en heerlykheid: hy sal Koningen verslaen ten dage sijnes toorns; wanneer Hy wraek zal oefenen over de Vorsten, die zich, tegen de uitbreiding van Zijn Rijksgebied, vyandig verzet hebben.

6. Hy sal recht doen onder de Heydenen, (*b*) hy sal 't vol doode lichamen van zijne verslagene vyanden maken: hy sal verslaen den genen die 't Hooft is over een groot lant.

De gedachten van zulke Uitleggeren, verdienen zeer veel opmerking, die meenen, dat vs. 5, 6ª. de uitroejing der Heidensche Keizeren voorspeld worde. Immers, sedert de overwinning van CONSTANTYN *den Grooten* over LICINIUS, hielden de geweldige vervolgingen der Christenen op, en het Euangelie werd, onder de bescherming der Keizerlyke macht, wijd en zijd voortgeplant. — Door het *hoofd over een groot land*, vs. 6ᵇ. verstaet men den Antichrist, die eenmael zeker, door den verheerlykten Kerk-Koning, geheel zal verslagen worden.

7. Hy sal op den wegh, wanneer hy zijne overwinningen over zijne vyanden heldhaftig voortzet, eens haestig uyt de beke drincken om zijnen verhitten dorst te lesschen: daerom en daerop sal hy aenstonds het hooft weder om hooge heffen, om zijne zegeprael te vervolgen en te voltooijen.

(*b*) Openb. 14: 14, &c. ende 16: 14, &c. ende 20: 8, &c.

Een *beek*, wordt wel eens zinbeeldig genomen voor lijden en verdrukkingen; byzonder voor de angſten en ſmerten, waer mede de MESSIAS, geduurende zijn lijden, overſtort was. Dit heeft vele Uitleggeren in de gedachten gebracht, dat ook hier het *drinken uit de beek*, tot den ſtaet van 's Middelaers lijden moet gebracht worden; terwijl de volgende uitdrukking, *hy zal het hoofd omhoog heffen*, den ſtaet van zijne verhooging zoude afbeelden.

Dan, dit ſchijnt ons blijkbaer te ſtrijden, met den geheelen inhoud van dezen Pſalm; in welken geen enkel woord geſproken wordt van MESSIAS lijden, maer alleen van zijne verhooging, tot een eeuwig Prieſterſchap en Koninglyke Heerſchappy, ten welken einde hy zijne vyanden, van tijd tot tijd verſlaen, en eindelyk geheel en al verdelgen zoude. —

Wy voegen ons daerom by de zulken, die de zaek zoo begrijpen: dat de verhoogde Middelaer hier worde afgeteekend, als een zegepralend overwinnaer, die door het vervolgen van zijne vyanden verhit, in haest eenen dronk neemt uit eene beke, om zijnen dorst te lesſchen, en daerna het hoofd weder moedig opheft, om zijne zegeprael met vernieuwde krachten voort te zetten.

P S A L M. CXI.

DIt lied behelst eene opwekking tot 's HEEREN lov, uit aenmerking van zijne groote daden, in welke Hy zijne Volmaektheden kennelyk verheerlykt had, gepaerd met eene aenſpooring tot de vrees des HEEREN.

Dit zangſtuk begint, even als de twee volgende Pſalmen, met een HALLELUJAH. — Men vraegt daerom, of deze en de volgende CXIIden Pſalm mede tot dien Lovzang behooren, die by de Joden het HALLEL genaemd wordt; dan, of dezelve alleen beſtond uit zes Pſalmen, van CXIII tot

CXVIII

CXVIII ingesloten. Er is namelyk die meenen, dat Psalm CXI en CXII, wel niet tot den eigenlyken inhoud van dit HALLEL behoorden, maer tot eene voorbereiding van den gemelden Lovzang dienden. Dan, hier tegen merkt men met recht aen, dat Psalm CXI, CXII en CXIX, alle drie, in de verdeeling der versen, nae de letteren van het Hebreeuwsche Alphabeth geschikt zijn, het welk geen plaets heeft in die zes Psalmen, wélke tusschen beide gesteld zijn; en hieruit besluit men billyk, dat die zes Psalmen, zonder de twee voorgaende CXI en CXII, en zonder den CXIX, een in 't gebruik aenëengeschakeld zangstuk hebben uitgemaekt, by de Joden het HALLEL genaemd.

Wie de Dichter zy, en by welk eene gelegenheid hy dit zangstuk hebbe opgesteld, is geheel ónzeker.

Er is ons geen schijn van bewijs voorgekomen, dat de Dichter, door den Prophetischen Geest, het oog zou gehad hebben op toekomende gebeurtenissen. — Wy houden het derhalven daervoor, dat de opsteller zijne tijdgenooten en de volgende geslachten, uit aenmerking van de groote daden, welke de HEER ten behoeve van Israël verricht had, hebbe willen opwekken om God eerbiedig te vreezen.

De kunstige schikking, volgens welke elk vers met eene letter van het Hebreeuwsche Alphabeth begint, van de eerste tot de laetste, diende niet alleen tot cieraed, maer ook om het geheugen te hulp te komen. — Vergelijk het aengeteekende by Psalm 25.

Aen het hoofd van dit lied, staet de uitroep HALLELUJAH. — Dit woord geevt te kennen: *Loovt den opppersten God die aen alles het wezen geevt.* — Deze uitroep maekt het opschrivt van dit lied uit, en dient om den hoofdzakelyken inhoud aen te wijzen; als zijnde een lovlied, ter verheerlyking van het grootmachtig Opperwezen.

I. In het eerste deel van dit zangstuk, verklaert de dichter zijn voornemen, om den HEER openlyk te loven, vs. 1-9.
   A. Dit zijn voornemen, stelt hy in het algemeen voor, vs. 1. en
   B. Daerna geeft hy ettelyke stalen van Gods groote daden op, welke hem daertoe aenspoorden, vs. 2-9.

II. In het tweede deel, wekt hy ook zijne tijdgenooten en de volgende geslachten op, om den HEER te vreezen en to loven, vs. 10.

1. Halelu-Jah. *Aleph.* Ick sal den HEERE loven, niet alleen uitwendig met mijne lippen, maer van gantscher herten: met alle de gevoelens en vermogens van mijne ziel. Ik zal den HEER, niet alleen in het byzonder en in mijne binnenkameren loven, maer openlyk in de vergadering van al Gods volk; *Beth.* in den raet ende vergaderinge der oprechten.

2. *Gimel.* De wercken des HEEREN zijn groot; veelvuldig, en verwonderingswaerdig. *Daleth.* sy worden gesocht, aendachtig beschouwd en eerbiedig naegespoord, van alle dieder lust in hebben, en hun vermaek stellen, in het gadeslaen der proeven van Gods oneindige Volmaektheden.

3. *He.* Sijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: in alle zijne werken en wegen, openbaert de Schepper en Bestierer aller dingen zijne Opperheerschappy, macht, en rechtvaerdigheid. *Vau.* ende sijne gerechtigheyt, waerdoor Hy elk vergeldt nae zijne daden, bestaet in der eeuwigheyt.

4. *Zain.* Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: en in voorige dagen, ten behoeve van zijn volk Israël, zoo veele en groote wonderen verricht, dat de gedachtenis daervan onmogelyk kunne verlooren gaen. *Cheth.* de HEERE is genadigh ende barmhertigh, dit heeft Hy, aen Israël, menigmael en allerblijkbaerst betoond.

5. *Teth.* Hy heeft den genen die hem vreesen, den nazaten van den vroomen Jacob, toen zy door de woestijne naer Kanaan reisden, op eene wonderdadige wijs spijse gegeven: *Jod.* Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont, en de belovten welke Hy gedaen heeft, zal Hy nimmer onvervuld laten.

6. *Caph.* Hy heeft de kracht sijner wercken, zijn onbeperkt Alvermogen, door het verrichten van verbazende wonderen, sijnen volcke herhaelde keeren bekent

ge-

gemaeckt: *Lamed.* hen gevende de erve der Heydenen, wanneer Hy hen, door zijnen machtigen bystand, in Kanaan heeft ingeleid.

7. *Mem.* De wercken sijner handen zijn ook op zijnen tijd waerheyt ende oordeel: Meermalen heeft Hy, wanneer onze Vaders wederspannig waren, zijne bedreigingen ter uitvoering gebracht, en hunne boosheid met geduchte oordeelen gestraft. *Nun.* Trouwens, alle sijne bevelen zijn getrouwe en rechtmatig.

8. *Samech.* Sy zijn ondersteunt en vast gesteld, voor altoos [*ende*] in eeuwigheyt: *Ain.* zijnde gedaen en voorgeschreven op Sinaï, in waerheyt ende oprechtigheyt.

9. *Pe.* Hy heeft sijnen volcke Israël, door zijnen wonderdadigen bystand, dikwijls verlossinge gesonden: wanneer zy van hunne vyanden verdrukt werden: *Tsade.* Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: om de wetten van dat verbond te gehoorzamen, tot dat het door een nieuw verbond zal worden afgewisseld. *Koph.* sijn name is heyligh ende vreeslick, de HEER heeft eenen afkeer van alle zedelyk kwaed, en is zeer geducht voor allen die zich tegen hem verharden.

10. *Resch.* De vreese des HEEREN is het beginsel, het kenmerk, de vrucht, en de hoofdsom der ware wijsheyt: *Schin.* alle diese doen, en in die vrees des HEEREN wandelen, hebben een goet en rijp verstant: *Thau.* sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Eeuwig zal de HEER, wegens alle zijne Volmaektheden, geroemd worden.

PSALM. CXII.

HEt is weder geheel onzeker, wie de Maker zy van dezen Psalm, en by welk eene gelegenheid dezelve gedicht zy.

Dit lied begint even als de voorgaende Psalm, met *Hallelujah*, en is op soortgelijke wijs geschikt, nae de volgorde der letteren van het Hebreeuwsche Alphabeth.

Er is zeer veel overeenstemming, in het dichtkundig beleid van dezen Psalm, met den voorgaenden CXI^den^, en hieruit besluit men, dat 'er een zeker verband zy tusschen deze beide zangstukken; te meer, omdat verscheidene woorden en gezegden van dit lied, juist dezelvde zijn als in den voorgaenden CXI^den^ Psalm; vergelijk in beide vs. 3 en 4. Zelvs schijnt het slot van den voorigen Psalm vs. 10, eene bekwame aenleiding te verschaffen tot den ophev, waer mede dit lied begint, vs. 1.

Dan, met dit alles, zijn beide de Psalmen zakelyk onderscheiden. — Dit lied behelst eene verheffing van het geluk, en eene beschrijving van het gedrag eenes rechtvaerdigen.

Maer, welk een *rechtvaerdigen* wordt hier bedoeld? — Sommigen denken aen den MESSIAS, dien Rechtvaerdigen by uitnemendheid. Maer, 'er is geen onderscheidend kenmerk in het geheel, het welk ons naer den MESSIAS henen wijst.

Onzes erachtens, wordt hier de Joodsche Kerk bedoeld, aengemerkt als één lichaem van Gods bondgenooten uitmakende: en dan is de voorgaende III^de^ Psalm, daerin van dezen onderscheiden; dat in den eersten, Gods wonderen en weldaden, aen het Joodsche volk in het algemeen bewezen, geroemd worden; terwijl hier, in het byzonder, het geluk van zulke Israëlieten beschreven wordt, die den HEER in waerheid vreezen.

Wy onderscheiden in dit dichtstuk twee hoofddeelen.

I. De verheffing van het geluk des rechtvaerdigen, vs. 1-9.

A. Dit stuk wordt op zich zelve, in het algemeen voorgesteld, vs. 1.

B. Maer byzonder uitgebreid, vs. 2-9.

II. De tegenstelling van de rampen des godloozen, vs. 10.

1. Halelu-Jah. *Aleph.* (*a*) Welgeluckfaligh, ja als

(*a*) Ps. 1: 1, 2.

als het ware de gelukzaligheid zelve, is de man die den HEERE in waerheid vreeſt: *Beth.* die grooten luſt heeft en zijn vermaek ſtelt, in het gehoorzamen van ſijne geboden.

2. Elk die zich zoo gedraegt, zal by uitnemendheid voorſpoedig wezen. *Gimel.* Sijn zaet en nageſlacht ſal machtig, voorſpoedig, en geweldigh zijn op aerden: *Daleth.* het geſlachte der oprechten ſal by uitnemendheid geſegent worden.

3. *He.* In ſijn huys ſal have, een overvloed van noodwendigheden, ende zelvs groote rijckdom weſen. *Vau.* ende de vrucht, de genadige belooning van ſijne gerechtigheyt en godzaligen wandel, beſtaet in eeuwigheyt, voor zoo ver dezelve zich, tot zijne late nageſlacht, zal uitſtrekken.

4. *Zain.* Zulk een rechtvaerdige heeft, in den weg der Voorzienigheid, wel eens rampen en verdrietlykheden; maer, het zijn weldadige kastijdingen ten zijnen beste. Den oprechten gaet het licht van troost en blijdſchap op in de duyſterniſſe van tegenſpoeden: *Cheth.* Hy is genadigh omtrent zijne beleedigers, ende barmhertigh omtrent alle ongelukkigen, ende rechtveerdigh in alle zijne handelingen.

5. *Teth.* Wel zal het dien rechtvaerdigen man gaen, in alle opzichten, die ſich over ellendigen ontfermt, ende blymoedig uytleent aen den genen, die in nood en armoede verkeeren, of door geſtrenge ſchuldeisſchers onmededoogende vervolgd worden: *Jod.* hy beſchickt ſijne ſaken met recht, en beſtiert al zijn doen, nae de regelen van wijsheid en billykheid.

6 *Caph.* Sekerlick hy en ſal in der eeuwigheyt niet wanckelen, noch uit zijnen gelukſtaet worden uitgeſtooten. *Lamed.* de rechtveerdige ſal in eeuwige gedachteniſſe zijn. Men zal altoos, met eerbied, aen hem en zijne loffelyke daden gedenken, en daervan met roem ſpreken.

7. *Mem.* Hy en ſal van geen quaet geruchte

van achterklappers en lasteraers vreesen: *Nun.* sijn herte is vaste, zijn goed geweten, verschaft hem altoos rust en kalmte, betrouwende op den HEERE, in alle gevallen.

8. *Samech.* Sijn herte wel ondersteunt zijnde, door eenen inwendigen vrede van het gemoed, en sal niet vreesen: *Ain.* tot dat hy op sijne wederpartyen als hy van hunne list en woede gered is, en zy door God billyk vernederd zijn, veilig neder sie.

9. *Pe.* Hy stroyt als het ware zijne weldaden overvloedig uyt, hy geeft rijkelyk aen den nootdrustigen: *Tsade.* sijne gerechtigheyt bestaet in eeuwigheyt: verg. vs. 3. *Koph.* sijn hoorn sal verhoogt worden in eere, hy zal tot den hoogsten trap van eer en aenzien verheven worden.

Men zou kunnen denken, het voorstel van deze dingen is niet algemeen waer, veele rechtvaerdigen zijn ongelukkig in de waereld, Ps. 34: 17. — Dan, gelijk wy reeds gezegd hebben, wy moeten niet aen eenen bepaelden rechtvaerdigen denken; maer, aen alle de godvreezende Joden, als één lichaem aengemerkt. Nu weten wy, dat 'er, onder de oude huishouding, op het gehoorzamen van Gods geboden, ook aerdsche voorrechten en tijdelyke zegeningen beloovd waren Verg. Levit. 26. en Deut. 28.

10 *Resch.* De godtloose gedraegt zich geheel anders, en heeft ook een gansch ander lot. Hy, die door zijne toomelooze drivten werdt voortgedreven, sal 't geluk van den rechtvaerdigen met nijdige oogen sien, ende hy sal hem daer over vertoornen: *Schin.* hy sal van woede en spijt met sijne tanden knerssen, ende smelten als wasch; zijne bezitting zal van dag tot dag verminderen. *Thau.* de wensch der godtloosen sal vergaen, en zijn hoop op bestendig geluk in den weg zijner godloosheid, of op den val van Gods gunstgenoot die hy benijdt, zal jammerlyk, in tijd en eeuwigheid, worden te leur gesteld.

PSALM. CXIII.

DEze Psalm, is de eerste van eene zekere verzameling der Heilige Liederen, welke den naem draegt van het HALLEL; dat is, het gezang of den Lovzang by uitnemendheid, omdat men by de Joden gewoon was, zich van dezelve, als van een Feestgezang, te bedienen.

Evenwel was dit HALLEL, onderscheiden van eene andere verzameling der Psalmen, welke *het groote* HALLEL genoemd wordt, van wegen eene meerdere voortreffelykheid die men aen dezelve toekende, of liever van de grootere uitgestrektheid der laetstgemelde verzameling: als tot welke sommigen Psalm 120 met de 17 volgende brachten.

Tot dit HALLEL, waervan wy thans spreken, behoorden zes Psalmen; het begon met den CXIII^den^ en eindigde met den CXVIII^den^. — Dit HALLEL, wordt by de Joden gebruikt en gezongen, op de hooge Feesten van Paeschen, Pinxteren en Loovhutten, gelijk ook op het Feest der inwijing of vernieuwing van den Tempel, het welk in den winter inviel. Joh. 10: 22.

I. Tot nader verstand van dit HALLEL, zal ik drie vragen beantwoorden, eer ik iets byzonders bepael, omtrent den CXIII^den^ Psalm.

A. De eerste vraeg is deze: wanneer is het by de Joden in gebruik gekomen, om dezen en de vijv volgende Psalmen, tot een HALLEL of Lovzang op de Feesten, te gebruiken?

Zekerlyk is dit gebruik van veel later herkomst, dan de instelling der hooge Feesten zelve: want deze liederen zijn in latere tijden gedicht, daer Israël en Juda onderscheiden worden, Ps. 114: 1, 2. en 'er Ps. 116: 19. van den Tempel te Jerusalem gesproken wordt. — In een zeker tractaet van den THALMUD, wordt wel gezegd, dat de gewoonte van het HALLEL

te zingen, zeer oud is; maer, het getuigenis van den Thalmud is van weinig gezach, daer dezelve eerst in de derde Eeuw na 's Heilands geboorte, is begonnen verzameld te worden. Ook zijn de gedachten der Joodsche Meesteren omtrent dit ſtuk zeer verſchillende.

Ondertusſchen zal het ons in het vervolg blijken, dat Pſalm 113, na de Babyloniſche gevangenis zy opgeſteld, gevolgelyk is het gebruik van deze liederen, tot een HALLEL of Lovzang op de hooge Feesten, eerst na de wederkeering uit Babel, by de Joden ingevoerd.

B. Is deze gewoonte, kan men verder vragen, op Godlyk gezach ingevoerd, of is het alleen eene menſchelyke inſtelling? — Wy nemen de vryheid, om van het vry algemeen aengenomen begrip te verſchillen; en te verklaren dat deze gewoonte, nae onze gedachten, niet anders zy dan eene menſchelyke inſtelling; omdat de bewijzen, welke men voor den Godlyken oorſprong van dit gebruik bybrengt, ons geheel onvoldoende zijn voorgekomen. — Laten wy dezelve kortelyk ter toetſe brengen.

α. Het bewijs uit den Thalmud ontleend, verdient geene aendacht. — In de verhandeling over het Paeschfeest, *Peſachim* genaemd, fol. 117. c. 1. zeggen de Joodſche Meesters wel, dat dit gebruik door de Propheten aen Israël zy voorgeſchreven: maer deze uitſpraek, als zijnde een getuigenis van lateren tijd, kan hier niets beſlisſchen. Ook geven de Joodſche Meesters, van hunne uitſpraek, geenen anderen grond dan eene mondelinge overlevering.

β. Er ſchijnt in den eerſten opſlag, meerder kracht te zijn in het bewijs, het welk men ontleent uit Jeſ. 30: 29. *Daer zal een lovzang zijn by ulieden, gelijk in den nacht, wanneer het Feest geheiligd wordt.* — Deze woorden leeren duidelyk genoeg, dat 'er by Israël eene gewoonte plaets had, om het Feest, des nachts te vooren, met eenen lovzang in te wijden: trouwens, alle de Feesten onder Israël, werden

met

met openbare vreugdeteekenen, met zang en ſpel, blymoedig gevierd. Maer wordt daerom, door den gemelden *lovzang*, bepaeldelyk dit zoo genaemde HALLEL bedoeld? — In het vervolg zal het ons blijken, dat deze en andere Pſalmen, als zijnde van lateren oorſprong, in JESAIAS tijden nog niet voorhanden waren. — Voeg 'er by, dat 'er in de aengehaelde plaets, niet van een gezang geſproken worde, het welk tot de plechtigheden van het Feest zelve behoorde; maer van eenen lovzang, met welken het Feest des nachts te vooren werd ingewijd.

γ. Voornamelyk beroept men zich op Matth. 26: 30, alwaer wy lezen dat de Heer JESUS, nadat hy het Paſcha gegeten en *den lovzang gezongen* had, uitging naer den Olijvberg.

a. Maer geſteld zijnde, dat de Heer JESUS dit HALLEL, onder de plechtigheden van het Paeschfeest, met zijne Discipelen gezongen hebbe, zou 'er dan nog uit voortvloejen, dat deze gewoonte van een Godlyk gezach geweest zy? Heeft onze Godlyke Leeraer zich niet meermalen geſchikt, nae de gewoonten en gebruikelykheden van de Joodſche Kerk, in zijnen tijd? Het is waer, Hy verzette zich tegen de grillige en dwaze inſtellingen der Pharizeeuwen; maer Hy vereenigde zich altoos, met zulke inſtellingen der Joodſche Kerk, welke onberispelyk waren, en hare nuttigheid hebben konden,

b. Dan, wy behoeven tot de gemelde onderſtelling in het geheel niet te komen. — MATTHÆUS bericht ons niet, welken Lovzang de Heer JESUS gezongen hebbe. Er ſtaet eenvouwig ὑμνήσαντες, het welk in het algemeen en onbepaeld te kennen geeft, dat Hy, met zijne Discipelen, den eenen of anderen Lovzang gezongen hebbe. Wat grond is 'er dan om te beweeren, dat wy door dien *Lovzang* bepaeldelyk dit zoo genaemde HALLEL verſtaen moeten? — Daerenboven, volgens de

Joodsche overlevering, werd het HALLEL onder het eten van het Pascha gezongen, gedeeltelyk voor en gedeeltelyk na den vierden beker. Maer MATTHÆUS zegt, dat de Lovzang door JESUS gezongen zy, na het eten van het Pascha, en het eindigen van den ganschen maeltijd.

Er is derhalven geen genoegzaem bewijs in het geheel, om deze gewoonte als eene plechtigheid van Godlyken oorsprong te beschouwen. Wy houden dezelve daerom, voor eene menschelyke instelling, van soorgelijken aert als die bepalingen, volgens welke byzondere gedeelten van de Wet en de Propheten, op zulke bepaelde Sabbathen, in den openbaren Godsdienst, werden voorgelezen. — Deze instelling zal, met een godvruchtig oogmerk, door de Joodsche Kerk, op den eenen of anderen tijd zijn ingesteld; en van dien tijd af, kon deze verzameling van Psalmen zeer gevoeglyk, tot openbare stichting, op de Feesttijden worden opgezongen.

c. Nu zal het ons gemakkelyk vallen, om de derde vraeg te beantwoorden, of namelyk dit HALLEL of Feestgezang, ook een Prophetisch uitzicht gehad hebbe, op sommige aenmerkelyke tijden en gewichtige gebeurtenissen, van de Kerk des Nieuwen Testaments, welke afgebeeld zijn door de Feesten van Israël.

In dit begrip staen Godsgeleerden van den allereersten rang; die meenen dat deze bundel van Psalmen Prophetisch moete verklaerd worden, in betrekking tot byzondere tijden des Nieuwen Testaments, van het begin tot het einde. — Volgens dit begrip zou men — Ps. 113. de oprichting der nieuwe Huishouding onder Israël voorspeld vinden; — Ps. 114. de roeping der Heidenen, tot de gemeenschap der Kerke; — Ps. 115. de onderwerping der Heidenen en hunne inlijving in de Kerk; — Ps. 116. de verlossing der Kerke

van

van den Antichrist; — Pſ. 117. het ingaen van de volheid der Heidenen; — en Pſ. 118. het zalig worden van gansch Israël.

Laten wy wederom de bewijzen ter toetſe brengen.

α. Het eerſte ontleent men, uit het gebruik van deze Pſalmen op de hooge Feesten. — De Feesten van Israël, zegt men, waren voorbeelden van de tijden des Nieuwen Testaments: gevolgelyk moeten ook de Pſalmen, welke op die Feesten gezongen werden, niet alleen in hunne letterlyke beteekenis, op het oude Israël; maer ook in den Prophetiſchen zin, op de Kerk van het Nieuwe Testament en hare lotgevallen, worden toegepast. — De wettigheid der gevolgtrekking, van de Feesten zelve, tot de lovzangen welke op die Feesten gezongen werden, zoekt men te ſtaven door de volgende redeneering: Deze lovzangen, zegt men, maekten een gedeelte uit van de Feestviering; zijn nu de Feesten zelve voorbeeldig geweest, dan moeten ook deze gezangen eene Prophetiſche beteekenis hebben.

Er is by ons geen twijfel aen, of de hooge Feesten, door God zelven ingeſteld, dienden niet alleen, om Israël voorledene weldaden te herinneren; maer ook, om toekomende gebeurtenisſen onder den dag van het Nieuwe Testament af te teekenen: hoewel dit evenwel niet uitgeſtrekt moet worden tot zulke Feesten, welke in latere tijden van menſchelyke inſtelling waren, gelijk het Feest van Purim, en dat der vernieuwing van den Tempel — Maer, omdat de Feesten zelve voorbeeldig waren, moeten daerom de liederen, welke by gelegenheid van die Feesten gezongen werden, eene Prophetiſche beteekenis hebben?

Deze gevolgtrekking, zou dan zelvs nog niet eens aengaen, wanneer de gemelde gezangen een gedeelte der Feestviering hadden uitgemaekt: want, dan moesten niet alleen de Sabbathsliederen, maer ook

die byzondere gedeelten van MOSES wet, welke op de Sabbathen werden voorgelezen , alle Prophetisch verklaerd worden, omdat dezelve eene gedeelte der Sabbaths-viering uitmaekten, en de Sabbath mede een voorbeeldig uitzicht had op de Kerk van het Nieuwe Testament.

Maer de gemelde gezangen, kunnen niet als een wezenlyk gedeelte der Feestviering beſchouwd worden; naedien de gewoonte, om deze liederen op de Feesten te zingen, van veel lateren oorſprong is dan de Feesten zelve. Derhalven zijn de Feesten, verſcheidene eeuwen, zonder deze gezangen gevierd; en hoe kan dan het zingen van deze liederen, als een wezenlyk gedeelte der Feestviering beſchouwd worden? Daerenboven hebben wy gezien, dat de gemelde gewoonte eene menſchelyke inſtelling zy; en zou eene menſchelyke inſtelling, hoe godvruchtig ook, om zekere liederen op de hooge Feesten te zingen, eenen grond kunnen opleveren, om die liederen tot Prophecyen te maken?

β. Een ander bewijs, zoekt men in den inhoud van deze Pſalmen zelve; die zoodanige uitdrukkingen en voorſtellen behelzen zouden, welker vollen nadruk niet anders dan op de Kerk des Nieuwen Testaments, en wel op deze of gene byzondere tijden, kunnen worden toegepast. — Dan, in het vervolg zal het ons blijken moeten, wat 'er van deze zaek zy; en, ten aenzien van dezen 113den Pſalm, den eerſten van het HALLEL, zullen wy duidelyk aentoonen dat 'er niets zy, het welk ons zoude noodzaken, om dezelven Prophetisch op te vatten.

II. Dit zal voor ons tegenwoordig beſtek genoegzaem zijn, omtrent het HALLEL in het gemeen; wy gaen daerom over, tot de beſchouwing van dezen CXIIIden Pſalm in het byzonder.

A. Dit lied, behelst eene ernstige opwekking om den HEER te loven, gepaerd met eenen Godvruchtigen wensch,

wensch, dat de HEER nu, altoos, en overal, mogt verheerlykt worden; en wel byzonder van wegen zijne alles beſtierende Voorzienigheid, waer van de HEER, in de tijden welke hier bedoeld worden, de kennelykſte proeven gegeven had, zoo in het verheſſen van geringe lieden, als in het verleenen van eene meer dan gemeene vruchtbaerheid aen Israël.

B. Deze byzonderheden, ſchijnen ons naer de tijden der Maccabeën heen te wijzen. — Immers in die tijden, was eene groote menigte der Joden, ſedert de Asſyriſche en Babyloniſche gevangenis, verſpreid in alle landen; zoodat men zeggen konde, *van den opgang der zonne af tot haren nedergang, zy de naem des* HEEREN *geloovd* vs. 3. Toen heeft de HEER zijnen naem verheerlykt, in het uitredden der Joodſche Kerk; wanneer Hy zijn volk, na de groote verdrukking onder ANTIOCHUS EPIPHANES, gezegende tijden van eenen zeer luisterrijken bloeiſtaet geſchonken heeft. Toen heeft men ook die twee zonderlinge proeven van Gods gunstige Voorzienigheid over zijn volk gezien, in het *verheſſen van de geringen uit het ſtof*, en in de uitnemende vruchtbaerheid van Israël, zoodat zy vermenigvuldigden, boven de tijden van hunne Vaderen. Nimmer zag men deze beide proeven van Gods gunstige lievdezorg over Israël, op eenen en denzelvden tijd, zoo zonderling als in de dagen der Maccabeen; vooral toen SIMON en JOHANNES HYRCANUS aen het bewind waren. — Alle deze byzonderheden te zamen genomen, maken het zeer waerſchijnlyk, dat dit lied op die tijden zie.

Wie ondertusſchen de Dichter geweest zy, kunnen wy in het geheel niet bepalen. Hem in die tijden zelve te ſtellen, zou zeker te laet zijn. Hy ſchijnt, door den Prophetiſchen Geest, die heuglyke omwending van zaken voorzien te hebben, waerdoor zy, die te vooren in verachtelyke omſtandigheden verkeerden, nu in macht en gezach verhoogd waren; terwijl zy nog daerenboven, zonderling vermenigvuldigd waren.

C. Er is, gelijk wy gezien hebben, die dezen Pſalm op de Euangelie-Kerk toepasſen, en wel zoo, dat dezelve eene Prophetiſche beſchrijving behelzen zoude van de oprichting van MESSIAS genaderijk onder de Joden.

De gronden voor deze opvatting, zoekt men in de eene en andere ſpreekwijs, welke in vollen nadruk niet anders, dan op de nieuwe huishouding, zou kunnen worden toegepast. — Hier toe brengt men vooral vs. 3, *van den opgang der zonne af tot haren nedergang*, enz. Ook meent men, dat de uitdrukkingen van vs. 9, in vergelijking van HANNAS lied 1 Sam. 2, van Jeſ. 54: 1, en Gal. 4: 27, 28, tot den aenvang der nieuwe Huishouding moeten gebracht worden. Maer by de uitbreiding zal het ons blijken, dat 'er niets zy welk ons zou noodzaken, om aen de Euangelie-Kerk te denken, en van de eenvouwige letter aftegaen.

D. Sommigen verbeelden zich, in dezen Pſalm, onderſcheidene ſprekers; zoodat de drie eerſte verſen eene aenſpraek van het volk, aen des HEEREN *knechten*, behelzen zoude; verzoekende om eenen lovzang, ter eere van Israëls God, op te heffen: dit verzoek zouden de *knechten* des HEEREN beantwoorden vs. 4-9; en dit zou wederom van het volk, met den uitroep van *Hallelujah*, worden toegejuicht.

Maer wy voor ons, zien geene noodzaek tot deze onderſcheidene ſpreekbeurten. — Men kan de zaek zeer gevoeglyk zoo beſchouwen, dat de Dichter dit lied in den mond van 's HEEREN *knechten* legge: die eerst vertoond worden de een den anderen op te wekken; en voorts gezamenlyk hunne ſtemmen te vereenigen, om God te verheerlyken, om het volk tot dezen plicht op te wekken.

E. Behalven het opſchrivt HALLELUJAH, waer over men Pſ. III: 1. vergelijke, behelst dit lied twee deelen.

α. Eene algemeene opwekking tot 's HEEREN lov, vs. 1.

β. Eene nadere uitbreiding en aendrang van dezelve, vs. 2-9.

1. Ha-

1. Halelu-Jah. Looft gy knechten des HEEREN, nog eens Looft den name des HEEREN, en prijst zijne heerlyke Volmaektheden.

Wy zijn hier de KNECHTEN DES HEEREN, *die tot zijnen lov worden opgewekt?*

Deze naem was, onder den ouden dag, byzonder eigen aen den dienaren van het Heiligdom, de Priesters en Levieten; omdat zy, ter waerneming van den dienst des Heiligdoms, van het overige volk afgezonderd, en den HEER als zijne knechten waren toegewijd, Ps. 134: 1. 135: 1, 2. — Men zou het daerom zoo begrijpen kunnen, dat de Dichter, of de godsdienstige menigte der Joden, de Priesteren en Levieten opwekken, om ter eere van den grootmachtigen God te zingen.

Maer deze benaming wordt, in eene algemeene beteekenis, ook meermalen gegeven aen alle de Israëlieten, Deut. 32: 36. Lev. 25: 42, 55. — Trouwens, offchoon het grootste gros der Israëlieten vleeschelyke menschen waren, konden zy evenwel dien eernaem in eene algemeene beteekenis dragen, omdat de HEER hen van alle andere Natien afgezonderd, en tot het volk van zijn byzonder eigendom had aengenomen, om Hem alleen te dienen. — In het byzonder en in vollen nadruk, waren de Godzaligen onder Israël, *de knechten des* HEEREN; elk van hun kon zeggen: *Och* HEER! *zekerlyk ik ben uw knecht, ja ik ben uw knecht,* enz. met den spreker, Ps. 116: 16. — Men zou de zaek daerom ook zoo begrijpen kunnen, dat de dienaers van het Heiligdom, het gansche volk van Israël in het gemeen, en de godzaligen in het byzonder, tot 's HEEREN lov opwekken.

2. Nu hebben wy nieuwe en uitnemende proeven van Gods gunstige voorzorg ondervonden. (*a*) De name des HEEREN zy daerom geprefen, van nu aen tot in der eeuwigheyt.

3. De HEER heeft thans zijnen naem, zoo zonderling

(*a*) Dan. 2: 20.

aen ons verheerlykt, dat Hy deswegens, niet alleen by Israël in Kanaan, maer alomme moet geprezen worden. (*b*) Van den opgangh der ſonne af, tot haren nedergangh, van het Oosten tot het Westen, overal op alle bewoonde plaetzen van den wijden aerdbodem, zy de name des HEEREN gelooft, gekend, geëerbiedigd, aengebeden, en verheerlykt.

In dit vs. 3. meent men een overtuigend bewijs te vinden, dat deze Pſalm rechtſtreeks zie op de tijden van het Euangelie, wanneer Gods naem, ook onder de Heidenen, over den ganſchen aerdbodem, zou geprezen worden. — Dan onzes erachtens, past deze wensch ongemeen wel, in den mond van de dienaren des Heiligdoms, en van de godvruchtige Joden, in de tijden der Maccabeën. — Zy wenſchen, dat Gods naem mogt geprezen worden van alle die Israëlieten, die toen nog over den ganſchen aerdbodem alomme verſtrooid waren; dat deze mogten hooren van het heil aen Israël beſchikt, en daervoor den HEER loven; dat zy daerdoor mogten worden uitgelokt, om de landen hunner verſtrooijing te verlaten, en zich weder met de kinderen hunnes volks, in het land hunner Vaderen, te vereenigen, om gezamenlyk den waren God te dienen.

4. Zou de Allerhoogſte God niet geloovd worden, daer Hy zulk een verheven wezen is? De HEERE is hooge van wegen zijne Majesteit, macht en bewind, boven alle Heydenen, gelijk gebleken is, toen Hy zijn volk uit de woede en verdrukking der Syriers verlost heeft, boven de zichtbare hemelen is ſijne heerlickheyt. In den derden hemel is zijn heerlyke zetel; daer vertoont hy zijne Godlyke Majesteit; daer wordt hy van de duizenden der Engelen, als de gebieder van het groot Heeläl vereerd. Ook munt de glans van zijne Volmaektheden, welke zijne Godlyke Majesteit uitmaken, ver weg uit boven den glans der zichtbare hemelen.

5. Wie is gelijck de HEERE onſe Godt? Hy is in alles oneindig en onvergelijkelyk, in heerlykheid en in

(*b*) Mal. 1: 11.

in macht, in rechtvaerdigheid, in goedertierenheid, in majesteit, in heerlykheid. Hy is alleen de ware God, die in den zaligen hemel seer hooge woont, zeer ver boven het bereik van zijne vyanden. De hooge hemel, daer God zijnen zetel heeft, is de verblijvplaets van licht, blijdschap, en onnadenkelyke zaligheid. Daer zit God, als de Beheerscher en Richter van het groot Geheeläl, op zijnen Throon; terwijl de duizenden der Engelen, als zijne dienaers, voor Hem staen.

6. Die seer leege siet; naedien hy eene volledige kennis heeft van alle ondermaensche zaken; zoodat 'er niets voor hem verborgen zy, Ps. 33: 13-15. Spreuk. 5: 21. 15: 3. Ook bestiert hy alle dingen op de aerde, ten nutte van zijne schepselen, en byzonder tot heil van zijne gunstgenooten. Hierin is de HEER onvergelijkelyk verheven, boven alle aerdsche Vorsten. De Oostersche Koningen mogen het bestier van zaken, als ware dit voor hun te gering, aen hunne staetsdienaren overlaten; en, zo zy zich al met de zaken van hun Koningrijk bemoejen, aen geringere dingen laten zy zich niet gelegen liggen; ook kunnen zy, wegens de grootheid van hun Rijk, en de bekrompenheid van hun verstand, niet alle dingen weten en zelve bestieren. Maer de HEER, die een oneindig verstand en een onbepaeld Alvermogen bezit, ziet en bezorgt zelvs alles wat tot zijn uitgestrekt Koningrijk behoort: en niet alleen verkeert zijne bestiering omtrent groote zaken, maer ook omtrent de allerminste byzonderheden. De HEER woont hooge in den hemel, ende hy ziet laeg op der aerde.

De laetste woorden *in den hemel en op de aerde*, moeten niet geheel tot de onmiddelyk voorgaende uitspraek gebracht worden; maer, by onderscheiding, moeten de eerste woorden *in den hemel*, tot het hoog woonen, en de laetste *en op de aerde*, tot het laeg zien, worden betrekkelyk gemaekt, gelijk wy in de uitbreiding hebben aengewezen. Immers, God kan, met opzicht tot den hemel, niet gezegd worden laeg te zien. — Dit vindt men dikwerv, in den dichterlyken stijl der Hebreeuwen, gelijk by voorbeeld Hoogl. 1: 15. *ik ben zwart, doch lievlyk; gelijk de tenten*

Kedars, gelijk de gordijnen Salomons; dat is, ik ben zwart, gelijk Kedars tenten; doch lievlyk, gelijk Salomons gordijnen.

7. (*c*) Die Allerhoogste God, moet niet alleen geroemd worden, van wegen het onvergelijkelyke zijner voorzienige Regeering, maer ook van wegen de luisterrijke proeven, welke ons volk daervan thans ondervonden heeft, naedien hy den geringen, die op het diepst verarmd was en aen alles gebrek had, uyt den stof van de akeligste vernedering opricht: [*ende*] den nootdruftigen, die in alle opzichten hulpeloos was, uyt den dreck der verachtelykste omstandigheden verhoogt, en tot een staet van aenzien verheft.

8. Om te doen sitten by de Princen, by de Princen sijnes volcks. Gelijk in de verlossing uit de dwinglandy van ANTIOCHUS EPIPHANES gebleken is; toen sommigen onzer, uit de allerverachtelykste omstandigheden, tot aenzienlyke eerambten, en tot Bewindsmannen van ons volk verheven zijn.

De sprekers hebben hier het oog op de gebeurtenis, welke 1 Maccab. 1, 2. en 2 Maccab. 5-8. omstandig beschreven is.

Te weten, ten tijde van den gemelden ANTIOCHUS EPIPHANES, was het met het Joodsche volk, ten aenzien van den Burgerstaet en den Godsdienst, tot het uiterste gekomen. — Het gansche land, was door vyandelyke legers afgelopen en verwoest, Jerusalem ingenomen, en eene menigte van Joden vermoord. — De Godsdienst was door de Heidenen verontreinigd; de Tempel was in een afgodshuis veranderd; de Wetboeken, zoo veele men 'er vinden konde, werden vernield; de dienaers van den waren God, werden gedwongen den Heidenschen Afgodsdienst te omhelzen, of moesten anders duizend dooden ondergaen. — De overgeblevene maekten eenen *geringen* en *nooddruftigen* hoop uit, ontbloot van geld, goed, raed en hulp; zoodat zy hunne veiligheid in de woestijnen en een-

(*c*) 1 Sam. 2: 8. Ps. 107: 41.

eenzame gebergten zoeken moesten. Zy waren de voorwerpen der algemeene verachting van hunne vyanden, en werden erger gehandeld dan ſlaven. — Zoo doende, waren de Israëlieten eenen geruimen tijd geweest, als *geringen die in het ſtof, en als nooddruftigen die in den drek* nederzaten.

Maer nu had de HEER hen *opgericht en verhoogd*, naedien hy hen, uit die verachtelyke omſtandigheden, gunstig verlost had. — Zy maekten weder een vry Gemeenebest uit, het welk nae zijne eigene wetten beſtierd werd. Dit heil beſchikte de HEER, eerst door JUDAS, bygenaemd MACCABÆUS; de oprichting van het verdrukte Israël ging by trappen voort, en werd na eenige jaren tot volkomenheid gebracht, wanneer SIMON aen het bewind kwam, gelijk ook onder dat van JOHANNES HYRCANUS, en verder; zoodat het Joodſche volk, geduurende eene reeks van byna 80 jaren, in den meest gezegenden bloeiſtaet verkeerd heeft.

Toen zag men de geringen *zitten by de Princen, by de Princen van Gods volk*, wanneer de Maccabeïſche helden tot den aenzienlykſten eereſtand verheven wierden; zoodat het Burgerlyk bewind met de Priesterlyke waerdigheid, in hunne perſonen vereenigd waren.

9. Daerenboven, heeft de HEER ons nog eene merkwaerdige proev van zijne gunstige voorzorg gegeven, in eene zonderlinge vermenigvuldiging. Die Allerhoogſte God is het, die d' onvruchtbare doet woonen met een talrijk huyſgeſin, en die de onvruchtbare maekt tot eene blijde moeder van veele kinderen. Halelu-Jah.

In de tijden van ANTIOCHUS EPIPHANES, was het Joodſche volk als eene *onvruchtbare*, en door de ſchrikkelyke onderdrukking dermate *uitgemergeld*, dat het met die Natie ſcheen gedaen te zijn; zoodat zy nooit weder op haer verhael komen, en eenen naem hebben zou onder de volken. — Maer God gav dit onvruchtbaer huis, krachten en gelegenheid om te vermenigvuldigen; zoodat zy niet alleen het land Kanaan vervulden, maer zich ook wijd en zijd uitbreidden.

P S A L M. CXIV.

ELk ziet van zelvs, dat dit lied eene opwekking behelze, om des HEEREN wonderdoende goedheid te gedenken, welke hy aen Israël, by de verlosſing uit Egypte, en in de invoering van Kanaan, bewezen had; met eene daeruit afgeleide vermaning, om dien hoogen God te vreezen. — Dit gedeelte van het HALLEL, was derhalven zeer geſchikt, om by gelegenheid van het Paeschfeest te worden opgezongen.

Wie de Dichter zy, en by wat gelegenheid hy dit lied hebbe opgeſteld; is geheel onzeker. — Alleen is het geene onwaerſchijnlyke gisſing, dat eene gebeurtenis, welke vry wat overeenkomst had met de verlosſing van Israël, uit de wreede dienstbaerheid van Egypte, aenleiding gegeven hebbe tot het opſtellen van dezen Pſalm. — Zou men niet mogen denken, aen de verlosſing der Joden, uit de dwinglandy van den wreeden ANTIOCHUS EPIPHANES, waervan wy by den voorigen Pſalm geſproken hebben? Immers, toen heeft de HEER den arm zijner mogendheid blijkbaer geopenbaerd, om zijn volk heil te beſchikken. Anders zou men kunnen gisſen, dat Koning HISKIAS de Dichter zou geweest zijn, by gelegenheid zijner Godlyke verlosſinge uit de magt der Asſyriers.

Voor de Prophetiſche opvatting, volgens welke hier de roeping der Heidenen, door het Euangelie, zou voorſpeld worden, vinden wy geen ſchijn van bewijs. — De *aerde* wordt vs. I. wel opgewekt, om *voor het aengezicht des* HEEREN *te vreezen*; maer niets is 'er, het welk ons aenleiding geeft, om door de *aerde* de Heidenen, en door hunne *vrees* de onderwerping aen het Euangelie te verſtaen.

Wy ontmoeten hier twee hoofdbyzonderheden.

I. Eene korte herinnering van Gods wonderdoende gunst, in de roode zee, de woestijne, en de Jordaen, aen Israël bewezen, vs. 1-6, 8.

II. Tusschen beide wordt de aerde, uit aenmerking van deze wonderen, opgewekt, om den HEER te vreezen, vs. 7.

1. (a) Doe Israël uyt Egypten toogh: het huys Jacobs uit het land, van een volck dat een vreemde tale hadde: onder het welk zy als vreemdelingen verkeerd hadden, en wreedelyk verdrukt waren.

2. So wert niet alleen de stam van Juda, die naderhand, by de scheuring van het Rijk, aen DAVIDS huis getrouw bleev, tot sijn heyligdom en afgezonderd volk: maer ook gansch Israël sijne volkomene heerschappye, of gelijk 'er eigenlyk staet, *tot zijne heerschappyen*, tot het uitverkoren volk van zijn byzonder eigendom, om onder zijn onmiddelyk opzicht en bescherming te staen.

3. De zee sagh 't, dat Israël, door den HEER zelven, uit Egyptens wreede dienstbaerheid verlost was; toen zy des nachts door de Vuurkolom verlicht werd, ende zy vloodt op Gods bevel, toen Israël op haren bodem naer den Arabischen oever overtrok: de Jordane keerde achterwaerts, en de wateren welke van boven afvlieten, bleven op eenen hoop staen, toen Israël, by de inneming van Kanaan, door die rivier droogvoets henen trok,

4. De hooge bergen sprongen door eene geweldige aerdbeeving, welke by die groote gebeurtenissen plaets hadde, als rammen: en de lagere heuvelen als lammeren.

5. Wat was u, gy zee, wat bejegende u, dat gy

(a) Exod. 13: 3.

vloodt? gy Jordane, wat deerde u, dat gy achterwaerts keerdet?

6. Was het niet op Gods Almachtig bevel, Gy bergen, dat gy opſprongt als rammen: gy heuvelen, als lammeren!

7. Beeft daerom, gy inwooners der aerde voor het aengeſichte des Heeren: leert uit het voorbeeld der Kanaänieten, die het ſlecht bekomen is, zich tegen het volk van God aenkanten, u van alle vyandelykheden tegen Israël te onthouden; laten de uitnemende proeven van gunst en almacht, ten behoeve van Israël oudtijds bewezen, u affchrikken van dat volk te benadeelen: vreest voor het aengeſichte van den Godt Jacobs, die nog het volk van Israël heeft onder zijne onmiddelyke beſcherming.

8. Die den rotzſteen veranderde in eenen watervloet: den keyſteen in eene waterfonteyne.

Hier wordt buiten allen twijfel geoogd, op het drenken van Israël met water, het welk de HEER, door zijn wonderdoend Alvermogen, uit den rotsſteen voortbracht. — Deze zaek wordt door tweederlei uitſpraken voorgeſteld. Men zou dit als een dichtkundig cieraed beſchouwen kunnen; zoodat 'er op eene en dezelvde gebeurtenis gezinſpeeld worde. — Dan, naedien de HEER, geduurende de reizen van Israël door de woestijne, twee malen water uit de rotsſteenen heeft doen voortkomen, Exod. 17. en Num. 20. zouden wy deze uitdrukking lievst onderſcheiden, van deze beide gebeurtenisſen, opvatten. — Of 'er nu eenige reden voor zy, waerom de Dichter, van de eerſte gebeurtenis ſprekende, het woord *rotsſteen*, en van de andere, het woord *keiſteen* gebruikt; als mede waerom de wonderdadige drank, in het eene geval een *watervloed*, en in het tweede, een *waterfontein* genoemd wordt; kunnen wy niet bepalen. Mogelyk is 'er, in de tweederlei ſteenrotzen, en derzelver wateren, iets geweest, het welk aenleiding gegeven heeft tot deze onderſcheiding.

PSALM. CXV.

DIt lied is van eenen gemengden inhoud. — Eerst legt de Spreker het volk van Israël een gebed in den mond, dat de HEER de begonnen verlosſing uit eene groote benauwdheid, ter beſcherming van hunne trotſche en afgodiſche vyanden, geheel voltoojen wilde. Daerop wendt hy zich tot het volk van Israël, en wekt het zelve op tot een bemoedigd vertrouwen op den HEER, en zijnen allesvermogenden byſtand.

Er zijn zeer verſchillende gedachten, over den tijd en de gelegenheid, in en by welke deze Pſalm gedicht zy. — Zonder alle deze op te tellen, zal ik eenvouwig zeggen, hoe het my is voorgekomen.

Onzes erachtens, is dit lied opgeſteld, by gelegenheid van den geduchten inval der Asſyriers in het Joodſche land, ten tijde van Koning HISKIAS; waerdoor de Joodſche Kerk- en Burgerſtaet, op den oever van den ondergang gekomen was, 2 Chron. 32. Jeſ. 36, 37. — Dit meenen wy, uit den inhoud en het ganſche beloop van dezen Pſalm, te kunnen opmaken. — De Israëlieten komen hier voor als menſchen, die zeer yverig waren voor Gods eer en dienst, en zeer afkeerig waren van den afgodsdienst. — Wijders, wordt dit volk voorgeſteld als in het grootſte gevaer, om door afgodiſche Heidenen geheel en al t'ondergebracht te worden, om alle hunne voorrechten in Godsdienst en Burgerſtaet, te gelijk met hunne vryheid, voor altoos te verliezen. — Onder dit alles evenwel, waren 'er blijken, dat God zijn volk niet vergeten hadde. De Dichter zag als het ware, den dageraed der verlosſing vs. 12, en vondt gronden, om elk tot vertrouwen op den HEER aen te ſpooren vs. 9-11, ja, om het volk des HEEREN zegen toe te zeggen, vs. 12-15.

Alle deze tijdmerken, pasfen allerduidelykst op de zoo even gemelde gebeurtenis. — In dien tijd, had Koning HISKIAS het werk der hervorming, met eenen blakenden yver, doorgezet en tot ftand gebracht; zoodat de afgodery uitgeroeid, en het volk tot den God van hunne Vaderen wedergekeerd was, 2 Chron. 29-31. — In het 14de jaer der regeering van dien godvruchtigen Koning, deed SANHERIB, de Alleenheerfcher der Asfyriers, eenen inval in het land van Juda; hy nam alle de vaste fteden in, en belegerde zelvs de hoofdftad Jerufalem, welke hy op eenen trotfchen toon liet opeifchen, zoodat het water tot aen de lippen gekomen ware. — By gelegenheid van die belegering, werden 'er, door die afgodifche vyanden, de fchroomelykfte Godslasteringen uitgebraekt, welke hoofdzakelyk hier op uitkwamen: *waer is nu de God van Israël?* vs. 2. — Dan, toen de nood op het hoogst gekomen was, ontving Koning HISKIAS blijken, dat de HEER zijn volk niet vergeten had. Twee malen kwam de Propheet JESAIAS tot hem, om hem van 's HEEREN zegen en byftand te verzekeren, zo hy maer met zijn volk op God vertrouwde, 2 Kon. 19: 6-17, 20-34.

In dit alles, is eene treffende gelykheid tusfchen dezen Pfalm en de bedoelde gebeurtenis. — Wy meenen 'er uit te mogen befluiten, dat deze Pfalm gedicht zy, by gelegenheid der gemelde belegering, en wel op dien tijd toen de HEER had doen blijken, dat hy zijn volk helpen en zegenen zoude.

Maer, wie is dan de Dichter geweest? — Nae alle gedachten, de godvruchtige Koning HISKIAS zelvs. Trouwens, wy hebben nog een uitmuntend danklied, het welk door dien zelven Vorst, by gelegenheid van zijne herftelling uit eene doodelyke krankheid, vervaerdigd is, by JESAIAS Kap. 38. Zelvs mogen wy uit Jef. 38: 20. opmaken, dat Koning HISKIAS het een en ander zangftuk, tot den openbaren dienst van het Heiligdom, vervaerdigd hebbe. — Althans, in dezen CXVden Pfalm, ontmoeten wy verfcheidene gezegden, welke het hoogst waerfchijnlyk maken, dat Koning HISKIAS hier ter plaets, de Dich-

ter en de Spreker zy. — Immers, de tael van vs. 1. heeft eenen kennelyken weerslag op de Godlyke belovte, aen HISKIAS gedaen. 2 Kon. 19: 34. Jes. 37: 35. De klacht over den euvelmoedigen laster der Heidenen, vs. 2. de omschrijving van God vs. 3, de beschimping der Heidensche afgoden vs. 4-7, stemt volkomen overeen met de tael van den vroomen Vorst, toen hy zijn hart voor den HEER al biddende uitstortte. 2 Kon. 19: 15-19. Jes. 37: 16-20. Staende de belegering, was het HISKIAS voornaemste doel, om het volk tot vertrouwen op den HEER aen te spooren, 2 Chron. 32: 5-8. 2 Kon. 18: 30; en hoe blijkbaer stemt dit overeen, met de opwekking in onzen Psalm vs. 12. — De toezegging van 's HEEREN bystand en zegen, ziet duidelyk op de belovte, welke de Propheet JESAIAS, uit Gods naem, aen den Koning gedaen had, 2 Kon. 19: 29-31. Jes. 37: 30-32. Eindelyk, om 'er niet meer by te voegen, het opmerkelyk slot van dezen Psalm vs. 17, 18. komt byna woordelyk overeen, met de tael van HISKIAS in zijn danklied, Jes. 38: 18-20.

Men denke niet: Koning HISKIAS had, geduurende de belegering, wel wat anders te doen dan Psalmen te dichten. Want, toen hy de gemelde belovte van den HEER ontvangen had, was hy onder al het dreigend gevaer ongemeen bedaerd, zoodat hy zijn volk geduurig bemoedigde: waerom zou hy dan, onder dit alles, dezen Psalm niet hebben kunnen opstellen? — Of, wil men zulks liever, het kan ook wel zijn, dat de godvreezende Vorst dit lied gedicht hebbe, nadat het beleg van Jerusalem reeds was opgebroken; om daerdoor de gedachtenis te vereeuwigen van die merkwaerdige zaken, welke, geduurende de belegering, waren voorgevallen.

Voorts hebben wy nog aen te merken, dat sommigen dezen Psalm met den voorgaenden CXIV^den^, voor een en het zelvde zangstuk houden, het welk dan ten onrechte in tweën zoude gesplitst wezen. — Men grondt zich op het gezach van oude overzettingen, gelijk ook van het een en ander handschrivt. Maer, daer tegen kan men het gezach stellen van andere handschrivten, en van den

Chaldeeuwfchen Uitbreider. — Ook fchijnt 'er vry wat onderfcheid in den ftijl te wezen, tusfchen dezen en den voorgaenden CXIV^den Pfalm. — Met dit alles zou het kunnen zijn, dat deze beide ftukken verband hebben met elkander, en tot dezelve tijdsgelegenheid betrekkelyk zijn.

Wy ontmoeten hier, gelijk wy reeds gezegd hebben:

I. Een ernstig gebed, het welk Koning HISKIAS zijn volk in den mond legt vs. 1-8, daerna doet hy

II. Eene bemoedigende opwekking aen zijn volk, vs. 9-18.

1. God der waerheid! Gy hebt my en mijn volk bemoedigd, met de belovte van uwen zegen en byftand. Niet ons, o HEERE, niet ons zy de eer der aenftaende verlosfing! die overwinning, moet niet aen onze wijsheid en dapperheid worden toegefchreven: maer uwen name geeft eere, verlos ons, door het verdelgen van onze vyanden, op zulk eene wijs, dat daerdoor niet ons, maer uwen naem, heerlykheid befchikt worde; op zulk eene wijs, dat de gansche aerde, willens of onwillens, genoodzaekt worde te erkennen, dat Israël eenen God dient, die zoo ver boven de afgoden als de Schepper boven het fchepfel verheven is. Doet het om uwer goedertierenheyt, om uwer waerheyt wille. Wy zijn zulke proeven, van uw gunstig Alvermogen, ten eenemael onwaerdig; dit willen wy gaern belijden: maer befchik ons hulp, in deze gansch zeer benauwende omftandigheden, om den rijkdom van uwe uitnemende goedheid te verheerlyken, en uwe waerheid te betoonen in het vervullen van alle de belovten, welke Gy aen DAVID en zijn zaed gedaen hebt.

Men verbeelde zich hier den biddenden Koning, toen hy de tweede Godfpraek ontvangen had, welke met deze belovte befloten wordt: *ik zal deze ftad befchermen om die te verlosfen, om mijnent wil en om* DAVID *mijnes knechts wil*, 2 Kon. 19: 21-34. — Toen hy de eerfte belovte, door den mond van JESAIAS ontvangen had, 2 Kon. 19: 6: 7. bleev

bleev de vyand niet alleen voor de ſtad, maer zond ook de ſtoutſte en ſchroomelykſte lasterbrieven. De tweede belovte, ontving hy daegs voor dien gedenkwaerdigen nacht, in welken het leger der Asſyriers wonderdadig verſlagen werd. De vyand lag derhalven nog voor de Stad; zoodat 'er de uiterſte noodzakelykheid ware, om Gods aengezicht in den gebede te zoeken.

De Koning begint dit gebed zeer afgebroken: *niet ons*, O HEER, *niet ons* enz. — Dit moet men toeſchrijven, aen de aendoeningen, met welke het gemoed van den bidder vervuld was; en vooral daerin, dat hy opgetogen was, met die gemelde en zeer bemoedigende belovte. — Ook moet men de tael van vs. 1. aenmerken, als eenen weerklank, op die groote belovte van God: *ik zal deze Stad beſchermen* enz. De Bidder zegt 'er ja en Amen op. *Niet ons, niet ons*, roept hy daerom uit, *maer uwen naem geev de eer:* en had de HEER verklaerd dat te zullen doen, *om Davids zijnes knechts wil*, dat is om die belovte, welke hy DAVID had toegezegd; de Bidder laet 'er daerom op volgen: *doe het om uwer goedertierenheid en om uwer waerheid wil*, dat is, ter vervulling van uwe genade en trouw, in die groote belovte zoo blijkbaer geopenbaerd.

Dit gebed dringt de Dichter nader aen vs. 2-8. A. Door den HEER *voor te ſtellen, dat op deze wijs alleen, de lastermond der afgodiſche vyanden konde geſtopt worden vs. 2. B. Door een vertoog, dat 'er een oneindig onderſcheid zy, tusſchen den waren God, en de nietige afgoden vs. 3 8.*

2. Zou de HEER, de Allerhoogſte God, de eer van zijnen grooten naem, die door de Heidenen zoo ſchroomelyk gelasterd is, niet op eene blijkbare wijs handhaven? Waeromme ſouden de Heydenen ſeggen, Waer is nu haer Godt? waer blijvt Hy op welken zy zoo veel vertrouwen ſtellen? blijkt het niet, dat hunne God onvermogende zy, om zijn volk te redden? gelijk de Asſyriers zich niet ontzien hebben, om zulke Godslasterlyke woorden uit te braken. Vergel. 2 Kon. 18, 19.

3. Welk een oneindige afſtand is 'er toch, tusſchen U den levendigen God, en de nietige afgoden der blinde Heidenen! Onſe Godt is doch oneindig verheven, boven de ganſche aerde, daer hy in den hemel, als de Koning van het gansch Heeläl, zijnen zetel heeft; hy bezit een onbeperkt Alvermogen, en doet al wat hem behaegt, zoodat zich niemand tegen hem verzetten kunne.

4. Welke nietige wezens daerentegen zijn de zoogenaemde Goden der Heidenen? Haerlieder afgoden zijn ſilver ende gout, het werck van 's menſchen handen:

5. Hunne afgoden hebben wel de gedaente van menſchen; maer buiten dit niets, het welk redelyke wezens onderſcheidt van levenloos ſtof. (*a*) Sy hebben eenen mont, maer en ſpreken niet: zy kunnen derhalven noch bevelen, noch Godſpraken geven: ſy hebben de gedaente van oogen, maer en ſien niet: zoodat zy noch de nooden, noch het gedrag der menſchen, beſchouwen kunnen.

6. Ooren hebben ſy, ten minsten de vertooning daervan, maer zy en hooren de gebeden en dankzeggingen van hunne dienaren niet: ſy hebben de gedaente van een neuſe, maer ſy en riecken den geur der offeranden en reukwerken niet:

7. Hare handen [*hebben ſy*], immers in de uiterlyke vertooning, maer en taſten niet; zoodat ze buiten ſtaet zijn, om eenige hulp toe te brengen; zy hebben de gedaente van hare voeten, maer en gaen niet: zoodat men ligtelyk hunne tegenwoordigheid ontvluchten kan: ſy en geven geen geluyt door hare kele, *zy halen geenen adem door hunne keelen*, en misſen derhalven het voornaemſte bewijs van het leven; zoodat zy niets anders zijn, dan doode en werkelooze rompen.

8. Dat zy dieſe tot Goden maken, en als zoodanige eerbiedigen, hen gelijck worden: en in zulken toeſtand gebracht, dat zy, gelijk die nietige afgoden, noch helpen noch

(*a*) Deut. 4: 28. Jerem. 10: 3, 4, 5, 9, &c.

noch beſchadigen kunnen: [*ende*] dat al wie op haer vertrouwt, te gelijk met de afgoden vernield worden, opdat zy hunnen lasterenden mond niet langer, tegen den God des hemels, open doen.

In het volgende vertoont de vroome Koning, hoe hy omtrent zijn volk verkeerd had, nadat hy zijn hart voor den HEER *had uitgeſtort. A. Hy had de kinderen van zijn volk, nae hunne onderſcheidene rangen, tot vertrouwen op den* HEER, *aengeſpoord vs.* 9-11. *B. Hy had hen bemoedigd, met de heuchlyke belovte van Gods zegen en byſtand vs.* 12-15.

9. Iſraël, waervan het meeste deel thans binnen Jeruſalem is, daer het omliggend land, door den vyand is afgeloopen en geplunderd, vertrouwt gy op den HEERE, en verwacht, dat Hy ons eerlang eene gezegende uitkomst ſchenken zal: hy is hare hulpe, ende haer ſchilt. De HEER is machtig en gewillig, om ons te helpen, en tegen de overmacht van onze vyanden te beſchermen; Hy is de uitredder en beſchermer van allen die op Hem betrouwen.

10. Gy huys Aarons, gy gewijde Priesterſchaer, gy dienaers van het Heiligdom, vertrouwt op den HEERE: hy is hare hulpe, ende haer ſchilt.

11. Gylieden allerbyzonderst onder mijn volk, die den HEERE vreeſt, vertrouwt op den HEERE: hy is hare hulpe, ende haer ſchilt.

De Koninglyke Bidder verdeelt het ganſche volk, in drie rangen van menſchen.

A. Eerst ſpreekt hy van Israël vs. 9, en verſtaet 'er het gros van zijne onderdanen door, met derzelver hoofden, die thans meerendeels hunne veiligheid binnen Jeruſalem gezocht hadden. — Hy noemt hen, niet Juda, maer *Israël*; om hun te herinneren, dat zy afſtammelingen waren van JACOB, die, om zijn heldhaftig gedrag,

in zijne worsteling met God, den eernaem van Israël gekregen had, en dat zy daerom verplicht waren, om de voetſtappen van zulken voorvader naer te volgen. Thans moesten zy, als ware Israëlieten, door een heldhaftig vertrouwen op den HEER, en een aenhoudend worstelen met den God hunner Vaderen, in den gebede, aen Hem vasthouden.

B. Wanneer hy het *huis van* AARON noemt, bedoelt hy de Priesterſchaer, de Levieten 'er onder begreepen. Deze benaming kon Israël herinneren, dat zy nog by den waren Godsdienst bewaerd waren, en dat de HEER nog in hun midden woonde. Dit was, in het tegenwoordig geval, ook een grond van bemoediging. Vergel. 2 Chron. 13: 9-11.

C. *Die den* HEER *vreezen* zijn de ware Godvruchtigen, onder de Israëlieten.

12. De HEERE is onſer gedachtigh geweeſt, Hy heeft reeds blijken gegeven van zijne gunstige gezindheid omtrend ons: en hebben wy derhalven geene genoegzame gronden, om op Hem te vertrouwen? In het begin van deze belegering, ſcheen het, als of de HEER onzer vergeten had; wy vreesden, dat Hy Juda en Jeruſalem ter verdelging zoude overgeven. Maer 'er zijn reeds blijken van Gods ontfermend aendenken aen ons. De HEER heeft my, door den Propheet Jeſaias, laten verzekeren, dat hy helpen en beſchermen zal: zoodat ik u durv bemoedigen, met het vleiend vooruitzicht, niet alleen van verlosſing, maer zelvs van eenen gezegenden bloeiſtaet: want hy ſal ons volk, op allerlei wijzen, rijkelyk ſegenen, hy ſal 't huys Iſraëls, het geheele volk, onzen ganſchen Burgerſtaet, ſegenen, hy ſal 't huys Aarons en onzen Kerkſtaet ſegenen.

13. Hy ſal vooral ſegenen die den HEERE vreeſen, de kleyne met de groote, van wat ſtand en jaren zy ook wezen mogen.

Vergelijk hier mede de beloften, door Propheet JESAIAS gedaen Kap. 37: 30-32.

14. De

14. De HEERE sal [*den segen*] over uliedcn vermeerderen, over ulieden, ende over uwe kinderen.

De Onzen hebben hier *den zegen* ingelascht. — Eigenlyk staet 'er, *de* HEER *zal tot ulieden toedoen, tot ulieden, en uwe kinderen.* Eene spreekwijs, welke recht geschikt is, om eene zonderlinge vermenigvuldiging van het volk uit te drukken, vergel. Deut. 1: 11. 2 Sam. 24: 3.

Zulk een zegen was thans van het grootste belang voor Juda. — Door den verdervelyken oorlog was het volk geweldig gesmolten, Jes. 33: 8, 9; en hoe ver het land ontvolkt ware, kan men opmaken, uit die beschimpende aenbieding van RABSAKE, in het begin der belegering van Jerusalem, aen HISKIA gedaen: *nu dan, weddet toch met mijnen heer, den Koning van Assyrien, en ik zal u* 2000 *paerden zenden, zo gy voor u daerop de ruiters zult kunnen geven.* — Dezen zegen van zonderlinge vermenigvuldiging, beloovde de Koning, uit kracht der merkwaerdige voorzegging, welke JESAIAS gedaen had 2 Kon. 19: 30, 31.

15. Gylieden, o mijn volk, zijt van den HEERE gesegent, die het beloovde heil zekerlyk schenken zal: want onze God die den hemel ende d' aerde gemaeckt heeft, bezit een onbeperkt Alvermogen.

Vs. 16 18. *doet de Koning eene plechtige gelovte, waerby hy zich zelven, met zijn volk, byzonder ten aenzien der Godzaligen, aen den* HEER *en zijnen dienst ongeveinsd opdraegt.*

16. Alle menschen zijn verplicht, om den HEER te loven en te dienen. Het grootste oogmerk toch, waertoe God den hemel en de aerde heeft voortgebracht, was om ons geduurig, tot zijnen lov en dienst, op te wekken. Aengaende den hemel, wat den hemel aengaet, de hemel is des HEEREN: dezen heeft God gekozen, tot eenen zetel van zijne Majesteit, om van daer den glansrijken luister van zijne oneindige heerlykheid te openbaren: maer d' aerde heeft hy der menschen kinderen

tot eene fchouwplaets van zijne wonderen gegeven, opdat zy de proeven van zijne oneindige volmaektheden zouden naefpooren en eerbiedigen.

17. Dit leven is alleen de tijd, om God op aerde te loven. De doode en fullen en kunnen den HEERE, hier op aerde, met hunnen lichamelyken mond, niet prijfen, nochte die in de ftilte van het grav nedergedaelt zijn.

18. Maer wy, die thans leven, zullen daerom ons werk maken, van den HEER te prijzen. Wy fullen den HEERE loven, van nu aen tot in der eeuwigheyt. tot dat de huishouding van dit leven, met een ander verwisfeld worde, daer de oprechten den HEER, op eene meer volmaekte wijs, zullen verheerlyken. Halelu-Jah.

P S A L M. CXVI.

IN dezen Pfalm ontmoeten wy een Godvruchtigen fpreker; die zijn voornemen verklaert, om den HEER openlyk en plechtig te danken, van wegen eene zeer merkwaerdige verlosfing, uit een dreigend doodsgevaer, het welk hy, zonder Gods byzonderen zegen, niet had kunnen ontwijken.

Maer wie is deze fpreker? — De zaek wordt zeer verfchillendlyk begrepen. — Ons is het zoo voorgekomen, dat Koning HISKIAS dit lied gedicht hebbe, by gelegenheid dat hy, uit eene doodelyke krankte, op zijne ernftige fmeeking verlost, en zijn leevtijd met 15 jaren vermeerderd was. Deze gebeurtenis wordt zeer omftandig befchreven 2 Kon. 20. 2 Chron. 32, Jef. 38.

Immers dat HISKIA, by die gelegenheid, en ter verheerlyking van 's HEEREN naem, voor deze herftelling, een danklied gedicht hebbe, is klaer genoeg uit Jef. 38: 20. — Dan, dat meer ter zake doet, de geheele inhoud en het ganfche beloop van dezen Pfalm, is op Koning HISKIAS,

in

in de evengemelde omstandigheden, alleszins toepasselyk. De spreker is een man van aenzien, die zich *den knecht des* HEEREN noemt vs. 16. Hy was gevaerlyk krank, en in doodsgevaer geweest vs. 3. Hy had zich, in zijne doodelyke benauwdheid, al biddende tot den HEER gewend vs. 4. De HEER had hem hersteld, en zijnen levensdraed uitgerekt vs. 8. Zijn hart was daerom opgewekt, om den HEER, over deze zijne herstelling, hartelyk te loven vs. 12-14, 17-19. — Alle deze byzonderheden passen zoo duidelyk op Koning HISKIAS, in de gemelde omstandigheden, dat men te vergeevsch naer een ander even gepast onderwerp zoeken zoude.

Uit dit alles besluiten wy, dat Koning HISKIAS, even als in den voorgaenden Psalm, alzoo ook in dit Lied, de Dichter en de Spreker zy. — Volgens dit begrip, is 'er een eigenaertig verband, tusschen dezen Psalm, en den onmiddelyk voorgaenden CXV^den, in welken HISKIAS de gedachtenis vereeuwigd heeft, van die merkwaerdige zaken, welke geduurende de belegering van Jerusalem door de Assyriers waren voorgevallen; en onmiddelyk, na de wonderdadige slagting in het leger der Assyriers, is de krankte en genezing van Koning HISKIAS gevolgd.

I. Vs. 1, 2. stelt de Godvruchtige Koning de hoofdsom van dit lied, zijne dankbare erkentenis voor de gemelde herstelling, kortelyk voor.

II. Vervolgens breidt hy dit stuk nader uit: zoodat hy,

- A. Eerst de hoogstgaende benauwdheid en doosdangsten afteekene, in welke hy, geduurende zijne krankheid, verkeerd had; 'er byvoegende, hoe hy, den HEER ernstig gebeden hebbende, verhoord en genezen zy vs. 3-10.
- B. Daerna betuigt hy zijne dankbare gevoelens, en zijn geheiligd voornemen, om den HEER, met zijn gansche leven, te verheerlyken vs. 12-19.

1. Ick hebbe lief. Met dezen korten en afgebroken uitroep, die de volheid van zijn hart treffend teekent, heft hy aen. Ik heb mijnen weldadigen God hartelyk lief. Mijne gansche ziel is vervuld, met werkzame beseffen van

eerbied, dankbaerheid en gehoor aemheid: want de HEERE hoort, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet; *heeft gehoord* mijne ſtemme, mijne ſmeeckingen heeft hy gunstig verhoord, toen ik van mijn krankbedde, en uit mijne doodelyke benauwdheid, tot hem geroepen heb.

2. Want hy heeft geneygt ſijne oore tot my: dies ick [*hem*] in mijne dagen ſal aenroepen, of *want ik heb, in de dagen* mijner krankheid, uit mijne benauwdheden, tot mijnen God *geroepen.*

3. De (*a*) banden des doots hadden my omvangen; mijne krankheid was van dien aert, dat zy my, natuurlyker wijs, eenen onvermijdelyken dood bedreigde; ende de angſten der helle hadden my getroffen: ick vondt benaeuwtheyt ende droeffeniſſe.

4. Maer ick riep den name des HEEREN aen, [*ſeggende,*] Och HEERE, bevrijdt mijne ziele, red mijn leven, en verlos my uit dit dreigend doodsgevaer!

5. Ook vond ik gronden van vrymoedigheid en betrouwen, in de beſchouwing van Gods Volmaektheden. De HEERE toch is genadigh ende rechtveerdigh: ende onſe Godt is ontfermende.

6. De HEERE bewaert de eenvoudige, die hem, met verfoejing van alle bedrog, in waerheid vreezen: ick was uytgeteert, en reeds geheel krachteloos; menſchen hulp was vruchteloos, en de heelmeesters verklaerden mijne keelziekte voor volſtrekt doodelyk; ook verklaerde de Propheet JESAIAS, dat ik, volgens den gewoonen loop der natuur, ſterven moest: doch het behaegde den HEER zijn Alvermogen, ter mijner genezing, aen te leggen, en hy heeft my ook werkelyk uit dat zoo dreigend doodsgevaer gunstig verloſt.

7. Mijne ziele, keert daerom weder tot uwe ruſte, en verblijd u, over de Godlyke goedheid aen u bewezen: want de (*b*) HEERE heeft aen u by uitnemendheid welgedaen, en u als het ware, met gunstbewijzen rijkelyk overladen.

8. Want

(*a*) 2 Sam. 22: 5, 6. (*b*) Pſ. 13: 6.

8. Want zou ik U niet loven, weldadig God! gy [*HEERE*] hebt mijne ziele geredt van den dreigenden doot, mijne oogen van tranen, daer gy de oorzaek van mijne bittere droevheid hebt wechgenomen, en mijnen voet van aenſtoot, zoodat ik nu alle gevaer te boven ben.

9. Ick ſal nu blymoedig en dankbaer wandelen voor het aengeſichte des HEEREN, en de dankbaerheid van mijn hart, met daden openbaer maken, in de landen der levendigen.

10. Ick (*c*) hebbe gelooft, en in het midden van mijne hoogstgaende benauwdheid, op den Godlyken byſtand vertrouwd, daerom ſprack ick en gav openbare bewijzen van mijn vertrouwen, in mijne ernſtige gebeden. Ick ben ſeer bedruckt geweeſt, mijne benauwdheid was wel groot, maer ik bleev evenwel op den HEER hopen en vertrouwen.

11. Ick ſeyde in mijn haeſten, dat is *in mijne uiterſte verlegenheid:* Alle (*d*) menſchen zijn leugenaers. De menſchelyke kunst ſtond, in mijn geval, geheel en al ſtil: mijne Medicijnmeesters konden my niet helpen; en die dit had voorgewend, zou ik voor eenen leugenaer gehouden hebben. Evenwel, God heeft, in mijne redding, getoond, dat Hy afgeſneden zaken doen konde.

12. Wat dankbaerheid ſal ick nu den HEERE vergelden en bewijzen [*voor*] alle ſijne weldaden aen my [*beweſen*]?

Eigenlyk ſtaet 'er: *wat zal ik den* HEER *vergelden? alle zijne weldaden zijn op my.* Ik ben, als overladen, met weldaden; zy wegen op mijn hart, en dringen my tot dankbaerheid.

13. Ick ſal den beker der verloſſingen, by gelegenheid van mijne dank-offeren, blymoedig opnemen, ende den name des HEEREN aenroepen, met dank en lovzangen.

Den beker der verlosſingen op te nemen, is eene ſpreekwijs, ontleend van de Joodſche Offermalen.

(*c*) 2 Cor. 4: 13. (*d*) Rom. 3: 4.

Wanneer iemand, op eene buitengewoone wijs, en by uitnemendheid, beweldadigd was, offerde hy den HEER dank-offeren, of, gelijk het vs. 17. genoemd wordt, eene offerande der dankzegging. De beweldadigde bracht een rein dier aen het Heiligdom, en, nadat hy zijne handen op het zelve gelegd had, werd het geslagt. Het bloed moest rondom den Altaer gesprengd worden; maer het binnenste vet moest den HEER, tot een vuur-offer des lievlyken reuks, verbrand worden Lev. 3. Van het overschietend vleesch, werd een maeltijd aengericht, waervan de Offeraer, met zijne genodigde gasten, at voor het aengezicht des HEEREN. — Onder dezen maeltijd, nam de Offeraer een beker met wijn in de hand, en dankte God allerplechtigst voor de genoten weldaed. Vervolgens ging de beker rond, onder alle de aenzittende gasten; maer, eer men 'er uit dronk, hefte men denzelven om hoog, tot een teeken van vreugde en dankbaerheid.

De uitdrukking *den naem des* HEEREN *aenteroepen*, ziet gevolgelyk, op die plechtige dankzegging, welke een beweldadigde uitsprak, by het dank-offermael. Wanneer hy den gemelden beker opnam, *riep hy den naem des* HEEREN *aen*; hy noemde de ontvangene weldaden op, en erkende, dat hy dezelve alleen aen den HEER, en aen die Volmaektheden, welke door zijnen naem beteekend worden, had dank te weten.

Vs. 13. wil derhalven de dankbare Koning te kennen geven, dat hy een dank-offermaeltijd, wegens zijne herstelling, zoude aenrichten, en, by het opnemen van den beker, eene zeer plechtige dankzegging uitspreken: of ten minsten, dat hy, met toespeling op deze plechtigheid, met woorden, gebaerden, en daden, openbare bewijzen van zijne dankbaerheid geven zoude?

14. Mijne geloften sal ick den HEERE betalen; Toen ik, door eene allergevaerlykste krankheid, aen mijne legerstede was vastgehecht, wendde ik mijn aengezicht naer den wand, en bad tot den HEER, om leven en genezing Jer. 38: 2, 3. In en onder dit bidden, heb ik den HEER eene gelovte gedaen, dat ik, op de gezegde wijs,

den

den beker der verlossing zoude opnemen. Nu ik hersteld ben, en de HEER mijn gebed, op zulk eene gunstige en zeer merkwaerdige wijs, verhoord heeft; zal ik mijne gelovte ook volbrengen: nu, wel aen dan, laet het geschieden, gelijk ik beloovd heb aen mijnen God, in de tegenwoordigheyt van al sijn volck. Openlyk, in het voorhof van den Tempel, ten aenschouwen van gansch Israël, zal ik mijne dankbaerheid bewijzen.

15. Kostelick en zeer gewichtig is in de oogen des HEEREN de doot sijner gunstgenooten. Hy zal hen, niet ligtelyk, in den dood overgeven; maer zoo lang by het leven sparen, als het met zijne eer, en hun wezenlyk nut, bestaenbaer is. Dit is in mijn geval gebleken; daer de HEER my nog vijftien jaren langer heeft toegestaen, dan ik natuurlyker wijs zoude geleevd hebben.

16. Och HEERE, sekerlick ick ben uw knecht, die my oprechtelyk aen uwen dienst verbonden heb, ja ick ben in nadruk uw knecht aengemerkt als Koning van Juda. Ik ben een sone uwer dienstmaegt Abi, de dochter van Zacharias 2 Kon. 18: 2, die my, van mijne vroegste jeugd af, zeer Godsdienstig heeft opgevoed: gy hebt daerenboven mijne banden losgemaeckt, en my, op zulk eene zeer merkwaerdige wijs, uit het meest dreigend doodsgevaer verlost.

17. Ick sal u daerom, zeer plechtig en in het openbaer, offeren een offerhande van dancksegginge, ende den name des HEEREN aenroepen.

18. Ick sal mijne geloften den HEERE betalen; nu, in de tegenwoordigheyt van al sijn volck.

19. In de voorhoven des huyses des HEEREN: in 't midden van u, o Jerusalem, ten aenschouwen van het gansche volk. Geloovd zy God. Halelu-Jah.

P S A L M CXVII.

DIt lied is kort, maer zeer zaekrijk. — Het behelst eene opwekking aen alle volken over den ganfchen aerdbodem, om den HEER, van wegen zijne goedheid en trouw, dankbaer te loven.

De Sprekers zijn blijkbaer van de Heidenen onderfcheiden. Zy fpreken vs. 2. van de weldaden, welke *hun* bewezen waren; en wekken, uit overweging daervan, alle volken tot 's HEEREN lov op vs. 1. Wy fchijnen 'er uit te mogen befluiten, dat de Sprekers geloovige Joden zijn. — Zy maken melding van eene uitnemende en zeer byzondere weldaed, welke van dien aert was, dat zy den Heidenen moest in het oog lopen. — Het was eene *goedertierenheid* welke met *waerheid* gepaerd ging. Derhalven zulk eene, welke God beloovd, en in het fchenken van welke Hy zijne waerheid verheerlykt had.

Alle deze byzonderheden hebben ons aenleiding gegeven, om de zaek zoo te begrijpen: dat hier de geloovige Joden onder de eerfte Euangelie-dagen, of liever in het byzonder de Apostelen, fprekende worden ingevoerd; zoo als zy de Heidenen tot den dienst van den waren God hebben opgewekt, uit aenmerking van het heil, het welk de HEER hun, door het geven van zijnen eeniggeborenen Zoon tot eene verzoening, gefchonken, en van Gods waerheid, welke hy, door het vervullen van zijne groote beloften, verheerlykt had.

Dit wordt bevestigd, door het onfeilbaer gezach van den Apostel PAULUS, die dezen Pfalm op de roeping der Heidenen, in de eerfte dagen van het Euangelie, regelrecht toepast, Rom. 15: 11.

I. Vs. 1. vinden wy de opwekking der Heidenen, tot den dienst van den waren God.

II. Welke vs. 2. nader wordt aengedrongen.

1. (*a*) Looft

1. (a) Looft den HEERE alle Heydenen: 'erkent en eerbiedigt Hem als den eenigen waren God. Dient Hem nae het voorschrivt van het Euangelie, door het welk gy thans geroepen wordt tot heerlykheid en deugd; prijst hem alle natien der volken, op den wijden aerdbodem.

2. Want sijne goedertierenheyt is geweldigh over ons, die van natuure Joden zijn, Hy heeft ons met uitnemende weldaden rijkelyk overladen, door het geven van zijnen eeniggeborenen Zoon: ende de waerheyt des HEEREN is in der eeuwigheyt. Dit is ons gebleken, daer God alle zijne belovten, zoo veele 'er zijn, Ja en Amen maekt in JESUS CHRISTUS. Halelu-Jah.

PSALM. CXVIII.

IN dezen Psalm, worden de Israëlieten van allerlei rangen en staten opgewekt, om den HEER te loven, van wegen eene zeer merkwaerdige verlossing, en eene zeer gunstige verandering van zaken.

Maer wie is hier de Spreker, en welk eene verlossing bedoelt hy? — Dit is in de daed moeilyk te bepalen; en ik voor my ben zeer lang in twijfel geweest, wat ik 'er van denken moest. — Dat 'er vs. 22. en vervolgens, van den MESSIAS en zijne verhooging gesproken worde, blijkt ontegenzeggelyk uit de onfeilbare verklaringen van den Heer JESUS en zijne Apostelen, Matth. 21: 9, 42. 23: 39. Marc. 11: 9. 12: 10. Luc. 19: 38. 20: 17. Hand. 4: 11. Rom. 9: 33. Eph. 2: 20. 1 Petr. 2: 4, 7. Maer, is daerom de gansche Psalm, van het begin tot het einde, op den MESSIAS toepasselyk? Dit gevolg gaet niet door, gelijk ons reeds meermalen gebleken is.

Vs. 1-21. ontmoeten wy verscheidene byzonderheden,

(a) Rom. 15: 11.

welke van den MESSIAS niet kunnen gezegd worden. De Spreker klaegt niet zoo zeer over lijden, als wel over geweldige mishandelingen, welke hem, door *heidensche* vyanden, werden aengedaen vs. 10. Wy vinden hier zoodanige vyanden, welke de Spreker, door den Godlyken bystand, *verhouwen* en beteugeld had vs. 11, daer de MESSIAS, van allen bystand verstoken, onder het geweld van zijne vyanden bezweken is. Ook kon de MESSIAS, die den verzoenenden dood ondergaen moest, met geene mogelykheid zeggen: *de* HEER *heeft my wel hard gekastijd, maer hy heeft my ten dood niet overgegeven* vs. 18. Er is wel, die beweerd hebben, dat deze bewoordingen zouden te kennen geven, de HEER *heeft my aen den dood niet overgegeven, om voor altoos onder zijne macht te blijven.* Maer, zoodanig eene verklaring is eene willekeurige uitvlucht, welke van allen grond ontbloot is.

Het komt nader, dat hier de Christen Kerk sprekende worde ingevoerd; gelijk anderen denken, den HEER lovende voor hare verlossing uit wreede vervolgingen; het zy ten tijde van CONSTANTYN *den Grooten*, het zy na den ondergang van den Antichrist, in de laetste dagen. — Maer ook deze uitlegging, is ons in veele opzichten, wat zeer kunstig en gedrongen voorgekomen.

Behelsde het laetste deel van dezen Psalm, vs. 22. en vervolgens, niet eene allerblijkbaerste voorzegging van den MESSIAS en zijne verhooging: ik voor my zou het voor afgedaen rekenen, dat Koning HISKIAS, na zijne verlossing uit de handen van SANHERIB, en zijne herstelling uit die doodelyke krankheid, dit zangstuk vervaerdigd hadde. — Er is, in veele byzonderheden, eene zeer aenmerkelyke overeenkomst, tusschen dit lied en tusschen Psalm 115 en 116, die onzes erachtens, door HISKIAS gedicht zijn. Men vergelijke Ps. 115: 9-13. met den aenhef van dezen Psalm. Hier komt nog by, dat alle de uitdrukkingen van vs. 1 tot 21, van niemand in meerder nadruk kunnen verklaerd worden, dan van Koning HISKIAS, in de zoo even gemelde omstandigheden. — Toen Jerusalem door de Assyriers belegerd, en toen Koning HISKIAS, door eene doodelyke

delyke krankheid, aen zijne legerstede gebonden was, *riep hy uit de benauwdheid tot den* HEER, en werd gunstig verhoord vs. 5. Hoe zeer HISKIAS, door de Asfyriers, bespot en bedreigd werd; door den Propheet JESAIAS aengemoedigd, bleev hy bestendig op den HEER vertrouwen, zoodat hy zeggen kon: *de* HEER *is by my, ik zal niet vreezen* enz. vs. 6-9. Toen de Asfyriers Jerusalem belegerden, *hadden de Heidenen* HISKIAS *als byen omringd*; en *in den naem des* HEEREN, door den Godlyken bystand, *had hy hen verhouwen* vs. 10-12; en, om 'er niet meer by te voegen, hoe eigenaertig paste de tael van vs, 18, in den mond van HISKIAS, toen hy uit zijne doodelyke ziekte hersteld was: *de* HEER *heeft my wel hard gekastijd, maer hy heeft my ten dood niet overgegeven?* — Ware 'er nu eenige grond om te stellen, dat Koning HISKIAS immermeer de gave der Prophecy ontvangen had; dan zou ik het daer voor houden, dat die Godvruchtige Vorst dezen Psalm, ter dankbare erkentenis van Gods uitnemende goedheid gedicht hebbe; en dat zijne gedachten by die gelegenheid door den Prophetischen Geest verheven zijn, tot de beschouwing van den MESSIAS, die uit eene vernedering onvergelijkelyk dieper dan de zijne, by uitnemendheid zoude verhoogd worden. — Men herinnere zich, om dit aennemelyker te maken, dat HISKIAS, by zijne doodelyke krankheid, nog geen zoon had, daer MESSIAS uit den Koninglyken tak van DAVIDS huis moest voortkomen: werd nu zijn geloov bepaeld tot dien grooten persoon, in wiens aenstaende komst de groote reden lag van zijne herstelling; hoe natuurlyk dan dat zijne gedachten, door den Geest der voorzegging, tot Hem wierden opgeheven!

Zou men het anders ook zoo begrijpen kunnen, dat een Dichter van later tijden hier spreke, in den naem van het Joodsche volk; toen het, uit de woede en vervolgingen van ANTIOCHUS EPIPHANES, allergunstigst was verlost geworden: en dat hy vs. 22. en vervolgens, door den Prophetischen Geest gesproken hebbe, in naem der Euangelie-Kerk, zoo als zy zich over de verhooging van den Middelaer verblijden zoude?

Hoe het ook wezen moge, wy ontmoeten in dit lied drie hoofddeelen.

I. Eene algemeene opwekking tot des HEEREN lov, by wijs van Inleiding vs. 1.

II. Eene meer byzondere opwekking, aen allerlei Israëlieten, om den HEER te loven:

A. Zoo over de zonderlinge verlossing uit zeer benauwende omstandigheden, aen den Spreker geschonken vs. 2-21.

B. Als over de verhooging van den Middelaer, vs. 22-27.

III. Waerop de geheele Psalm, met soortgelijk eene opwekking tot 's HEEREN lov besloten wordt, als met welke zy begonnen was, vs. 28, 29.

1. Looft den HEERE, al wat adem heeft: want hy is goet: want sijne goedertierenheyt is onbeperkt, en duurt in der eeuwigheyt.

2. Dat het gansche volk van Israël nu segge, en dankbaer erkenne, dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

3. Dit moet vooral het werk zijn, van de gewijde Priesterschaer. Het huys Aarons segge nu, dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

4. Dat in het byzonder, althans de gene die den HEERE in waerheid vreesen, nu seggen, dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

5. Ik althans, heb de kennelykste blijken van Gods gunstigen en machtigen bystand ondervonden. De HEER heeft my verlost uit zeer benauwende omstandigheden, en uit het geweld van zeer machtige vyanden, tegen welke ik, zonder zijne hulp, niets zoude vermogt hebben. Uyt de benaeuwtheyt hebbe ick den HEERE aengeroepen: de HEERE heeft my ook zeer gunstig verhoort, [*stellende my*] in de ruymte.

6. De (*a*) HEERE is by my, gereed om my te hel-

(*a*) Rom. 8: 31.

helpen, ick en ſal daerom niet vreeſen: hoe veelvuldig en machtig mijne vyanden ook wezen mogen: want, zy zijn zwakke menſchen, minder dan niet by den Allerhoogſten, en wat ſal my een menſche doen?

7. De HEERE is by my onder de gene die my helpen: en oneindig machtiger dan alle andere helpers: daerom ſal ick [*mijnen luſt*] ſien aen de gene die my haten, of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *ik zal mijne haters zien*, ik zal hen aenſchouwen, zoo als zy door de Godlyke Almacht zullen verſlagen zijn.

8 (*b*) 't Is beter tot den HEERE toevlucht te nemen, voor wien niets te wonderlyk is, dan op den zwakken menſche te vertrouwen.

9. 't Is beter tot den HEERE toevlucht te nemen, dan op Princen en de dapperſte oorlogshelden te vertrouwen.

10. Alle de nabuurige Heydenen hadden my omringt: 't is in den name des HEEREN, door zijnen machtigen byſtand, dat ickſe verhouwen, beteugeld, en overwonnen hebbe.

11. Sy hadden my geheel omringt, ja ſy hadden my van alle kanten omringt: 't is in den name des HEEREN, dat ickſe verhouwen hebbe.

12. Sy hadden my omringt als geheele zwermen van byen; ſy zijn uytgebluſcht als een doornen vyer: voor zoo ver zy zeer ſpoedig zijn verteerd geworden. Dit is niet geſchied door mijn beleid en vermogen: neen, 't is in den name des HEEREN, en door zijnen allesvermogenden byſtand, dat ickſe verhouwen hebbe, en ook in het vervolg beteugelen *zal*.

13. Gy mijn trotſche vyand, hadt my ſeer hart geſtooten, tot vallens toe: ook zoudt gy my zeker hebben te onder gebracht, had God 'er niet blijkbaer voor gezorgd, maer de HEERE heeft my geholpen.

14. De HEERE is mijn ſterckte ende dit zal ik,

(*b*) Pſalm 62: 9, 10. ende 146: 3. Jer. 17: 5, 7.

door dezen dank-pfalm eerbiedig erkennen: want hy is my tot heyl geweeft, aen Hem alleen heb ik mijne verlosfing uit eenen hoopeloozen toeftand, te danken.

15. In de tenten der rechtveerdigen is daerom een ftemme des gejuychs, ende eene blymoedige erkentenis des gefchonken heyls: de rechterhant van des HEEREN onbeperkt Alvermogen, doet krachtige daden.

17. De rechterhant van des HEEREN Alvermogen is verhoogt: en allerzichtbaerst in de verlosfing aen my gefchonken: (c) de rechterhant van des HEEREN oneindig Alvermogen, doet krachtige daden.

17. Ick en fal, in welk een oogenfchijnlyk doodsgevaer ik ook verkeerd hebbe, niet fterven, maer leven: ende ick fal de almachtige wercken des HEEREN vertellen, onder de levendigen.

18. De HEERE heeft my wel hart en ftrengelyk gekaftijdt, maer hy en heeft my evenwel ter doot niet overgegeven.

19. Doet my de poorten van den Tempel, in welken de zetel is van den waren Godsdienst, doet my deze poorten der gerechtigheyt open, ick fal daer door ingaen, in Gods voorhoven, ick fal den HEERE loven in het openbaer, en in de vergadering der oprechten.

20. Dit is de poorte des HEEREN, door dewelcke de rechtveerdige fullen ingaen.

21. Ick fal u loven, God mijn genadige Verlosfer, om dat gy my verhoort hebt: toen ik uit de benauwdheid tot u riep, ende omdat gy my op zulk eene gansch zeer merkwaerdige wijs tot heyl geweeft zijt. — Ik zal U vooral daerom loven, en daerom elk tot uwen lov opwekken, dat Gy, in den beloovden MESSIAS, den grond van ons eeuwig heil gelegd hebt.

22. De MESSIAS, is uit de allerdiepfte vernedering, uittermate zeer verhoogd. Het is met Hem gegaen als met eenen fteen, die eerst met verachting werd wechgefmeten,

(c) Luc. 1: 51.

ten, maer daerna tot den hoekſteen gebruikt werd, die het ganſche gebouw onderſchraegt. De (*d*) ſteen, [*dien*] de Joodſche Overheden, die de bouwlieden waren van Gods Kerk, met verſmading verworpen hadden, als of hy nergens nut toe ware, is naderhand tot een hooft des hoecks, en tot een onwankelbaren grondſlag van het ganſche gebouw der Kerke geworden. De MESSIAS, welken de Joodſche Overheden verworpen hadden, is tot Koning zijner Kerke verheven.

23. Dit is eene zonderlinge omkeering van zaken, welke alleen door den Almachtigen kon veroorzaekt worden. Dit is van den HEERE geſchiet, [*ende*] het is wonderlick in onſe oogen.

24 Deze verhooging van den Middelaer, is de altoos duurende ſtof van blijdſchap, van allen die in Hem gelooven. Dit is de wel aengename en zalige dagh, [*dien*] de HEERE zelvs gemaeckt heeft: laet ons op denſelven ons verheugen, ende verblijdt zijn.

25. Och HEERE, geeft nu heyl: Och HEERE, geeft nu voorſpoet. Heer! zegen alle pogingen en middelen, welke 'er zullen aengewend worden, om het Koningrijk van den MESSIAS alom uit te breiden.

26. Geſegent zy hy die daer komt in den name en op het bevel des HEEREN: om zijn Koningrijk te aenvaerden: wy ſegenen ulieden en bidden u, die u aen dien Koning geloovig onderwerpt, allen zegen toe, gelijk de Priesters gewoon zijn het volk, uyt het huys des HEEREN, plechtig te zegenen.

27. De HEERE is de *almachtige* Godt, die ons licht van verloſſing en blijdſchap gegeven heeft: Bindt het feeſt [*offer*] met touwen tot aen de hoornen des altaers.

Eigenlyk ſtaet 'er, *bindt het feest met ſterke touwen.* — De uitdrukking, ſchijnt eene geduurige en aenhoudende Feestviering te kennen te geven. — Er wordt bygevoegd:

(*d*) Jeſ. 8: 14. ende 28: 16. Matth. 21: 42. Marc. 12: 10. Luc. 20: 17. Hand. 4: 11. Rom. 9: 33. Eph. 2: 20. 1 Petr. 2: 4, 7.

tot aen de hoornen des altaers, dat is altoos, zoo lang 'er hoornen aen den Altaer wezen zullen.

28. Gy HEER zijt mijn Godt, op welken ik veilig vertrouwen kan in alle gevallen, daerom ſal ick u loven: o mijn Godt, ick ſal u verhoogen, met mijne lovzangen.

29. Looft den HEERE, want hy is goet: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt. Verg. vs. 1.

P S A L M. CXIX.

DEze uitgebreide Pſalm, behelst eenen geduurigen lov van Gods geopenbaerde woord. — Dit woord van God wordt, uit hoofde van deszelvs onderſcheidene deelen, betrekkingen, en gebruiken voor een Godvruchtig gemoed, onder verſchillende benamingen, van *getuigenisſen*, *wetten*, *bevelen*, *rechten*, *inzettingen*, *toezeggingen*, en dergelijke, by geduurige verwisſeling voorgedragen. De Spreker roemt de waerheid, kracht, dierbaerheid, en vertroosting van dit woord, met verſchillende bewoordingen. — De Dichter ſpreekt uit de volheid van zijn hart, zijn voorſtel is beweeglyk en zielroerend. De verſcheidenheid der uitdrukkingen, en de geduurige afwisſelingen, maken, dat men zich, over den vruchtbaren geest van den Dichter, niet genoeg verwonderen kan.

Ook is het opſtel van dit zangſtuk ongemeen kunstig. — Het heeft 22 byzondere afdeelingen; elk van deze afdeelingen heeft 8 verſen, welk agttal van verſen, telkens met eene onderſcheidene letter van het Hebreeuwſche Alphabeth, begonnen wordt. — Dit is, gelijk in andere Alphabetiſche Pſalmen, niet alleen cieraedshalven geſchied, maer ook om het geheugen te hulp te komen. Met het grootſte recht, noemt met dezen Pſalm, het Alphabeth der Godzaligheid.

Wie ondertusſchen de Dichter zy, kan niet met zekerheid

heid bepaeld worden: Het opschrivt zegt 'er niets van. Dit heeft aenleiding gegeven tot verschillende begrippen. Twee gedachten schijnen het meest in aenmerking te komen; of dat DAVID, of dat JEREMIAS, de opsteller zy.

Wanneer men in aenmerking neemt, dat de Propheet JEREMIAS een bekwaem Dichter geweest zy; dat alle de dichtstukken, welke nog van hem voor handen zijn, ook nae den leiddraed, en volgens de letters van het Hebreeuwsche Alphabeth zijn opgesteld; dat JEREMIAS, gelijk blijkt uit zijn klaeglied, somtijds uitgebreide dichtstukken vervaerdigd hebbe; dat de verscheidene uitdrukkingen zoo wel, als de eenvouwige verhevenheid van dezen Psalm, veel overeenkomst hebben, met de tael en den dichterlijken stijl van JEREMIAS; en dat zeer veele byzonderheden in den Psalm voorkomende, zich ongedrongen en eigenaertig, op de lotgevallen en de gemoedsgesteltenis van JEREMIAS, in zijn ballingschap, laten toepassen; wanneer men dit alles in aenmerking neemt, zal men erkennen moeten, dat de gedachten, volgens welke JEREMIAS de Dichter is van dezen Psalm, zeer veel overweging verdienen.

Dan, wanneer wy aen den anderen kant in het oog houden, dat 'er, in den ganschen bundel der Psalmen, geen één voorkome, die door JEREMIAS is opgesteld; dat 'er niet dan treur- en klaegliederen van dien Propheet bekend zijn; dat deze Psalm, in onderscheidene byzonderheden, zich niet onvoegzaem laet toepassen op DAVID en zijne lotgevallen, vooral geduurende zijn ballingschap, eer hy den Throon beklommen had; en dat de stijl en de gemoedsgestalten van DAVID, in andere Psalmen, daer hy de uitnemendheid der Godlyke openbaring verheft, onder dezelvde verscheidenheid van benamingen, als Ps. 19 en 25. met den stijl en de gemoedsgestalten van den Dichter in dit zangstuk, eene blijkbare overeenkomst hebben; wanneer wy dit alles in het oog houden, schijnen wy wel zulke voldoende gronden te hebben, om, volgens het meest gewoone begrip, DAVID voor den Dichter te houden.

Onzes erachtens daerom, heeft DAVID dezen Psalm gedicht, onder de zware en langduurige vervolgingen van SAUL, zijnen bitteren en onverzoenbaren vyand; terwijl hy van God, op wiens woord en trouw hy zich veilig verlaten kon, de zekerste toezeggingen ontvangen had, dat hy eens den Throon van Israël ervelyk bezitten zoude. — Hy geeft in dit zangstuk, de onderscheidene gemoedsgestalten en godvruchtige werkzaemheden van eenen geloovigen op, onder rampen en verdrukkingen; die dan eens nedergebogen, dan weder opgebeurd en gesterkt is, in den HEER zijnen God; en die onder dit alles Gods woord tot een regel stelt van zijn gedrag, en tot den eenigen grond van zijne hoop, troost en sterkte; alles met een oog op die smertelyke lotgevallen, in welke hy, geduurende eene lange reeks van jaren, in onderscheidene tijden en gelegenheden verkeerde, en de werkzaemheden, welke hy by afwisseling, en in onderscheidene ontmoetingen, had mogen oefenen.

Het is eene waerneming, welke vry wat opmerking verdient, dat DAVID hier, volgens de tijdorde, de gemoedsgestalten hebbe voorgedragen, welke hy, op onderscheidene tijden en in verschillende omstandigheden, gehad heeft. — Volgens dit begrip, geeft DAVID

א. In het *eerste* deel de hoofdstelling op, welke hy vervolgens in de byzonderheden nader aendringt; dat zy, die hun gedrag volgens het voorschrivt van Gods woord inrichten, hoogst gelukzalig zijn in dit en in het volgend leven, vs. 1 - 8.

ב. In het *tweede* deel, verklaert hy, welk een gebruik hy in zijn jongelingschap van Gods wet gemaekt had, vs. 9 - 16.

ג. In het *derde* deel, komt hy voor, zoo als hy, tot Koning gezalvd zijnde, voor SAUL vluchten moest, vs. 17 - 24.

ד. In het *vierde*, zoo als hy geduurig in gevaer was van zijn leven, vs. 25 - 32.

ה. In het *vijfde*, vertoont hy zich, zoo als hy om Godlyk onderwijs en verlossing gebeden had, in dien zorgelijken toestand, vs. 33 - 40.

ו. In

ו. In het *zesde*, wederlegt hy de valsche beschuldigingen van SAUL en zijne Hovelingen, vs. 41-48,

ז. In het *zevende*, schijnt hy het oog te hebben op zijne vlucht, naer het land der Philistijnen, vs. 49-56.

ח. In het *agtste*, op zijne verlegenheid, toen de Amalekieten, in zijn afwezigheid, Ziklag geplonderd hadden, vs. 57-64.

ט. In het *negende*, schijnt hy te spreken van de verlossing uit de laetstgemelde verlegenheid, vs. 65-72.

י. In het *tiende*, verklaert hy de hoop, met welke hy zich na die verlossing bemoedigd had, dat hy eerlang allen tegenstand zou te boven komen, vs. 73-80.

כ. In het *elvde*, vinden wy zijn gebed, het welk hy in die omstandigheden gedaen had, vs. 81-88.

ל. In het *twaelvde*, wijst hy de gronden aen, op welke hy zijne hoop op eene volkomene verlossing gevestigd had, vs. 89-96.

מ. In het *dertiende*, draegt hy de vertroosting voor, welke hy, wachtende op uitkomst, uit de overdenking van Gods woord getrokken had, vs. 96-104.

נ. In het *veertiende*, verklaert hy, hoe hy zich, met de Godlyke belovten, bemoedigd had, vs. 105-112.

ס. In het *vijvtiende* wijst hy aen, hoe hy zijne verwachting, door de beschouwing van Gods rechtvaerdigheid in het bestieren van de waereld, versterkt had, vs. 113-120.

ע. In het *zestiende*, geevt hy nog andere gronden op, op welke zijne verwachting van uitkomst gevestigd was, vs. 121-128.

פ. In het *zeventiende*, leert hy ons, hoe hy op de evengemelde gronden gebeden hebbe, vs. 129-136.

צ. In het *agttiende*, komt hy voor, zoo als hy uit Gods rechtvaerdigheid, welke de boosheid van zijne vyanden niet langer dulden kon, besloten had dat zijne verlossing naby ware, vs. 137-144.

ק. In het *negentiende*, breidt hy het laetstgemelde onderwerp nader uit, vs. 145-152.

ר In het *twintigste*, stelt hy zich voor, zoo als hy zijn

gebed om volkomene uitkomst had aengedrongen; zoo uit aenmerking van zijne onschuld en de boosheid zijner vyanden, als van Gods goedheid, waerheid, en rechtvaerdigheid, vs. 153 - 160.

ש. In het *een en twintigste*, teekent hy zijn gemoedsbestaen, zoo als hy zich bemoedigd had met zijne verlossing, welke hy zag dat kort op handen ware, vs. 161 - 168.

ת. In het *laetste* deel besluit hy alles, smeekende, dat zijne gebeden Gode mogten aengenaem wezen, en gunstig verhoord worden, vs. 169 - 176.

Ondertusschen, zijn 'er mannen van naem en uitmuntende verdiensten, die dezen Psalm Prophetisch opvatten, en door des HEEREN *wet* bepaeldelyk de leer van het Euangelie der verzoening verstaen. — Maer, het verwekt gansch geen gunstig vooroordeel voor dit begrip, dat de voorstanders daervan, in de byzondere ontwikkeling, zoo geweldig van elkanderen verschillen, en veelszins zeer willekeurig te werk gaen. — Daerenboven, zijn de gronden, op welke men de Prophetische verklaring van dezen Psalm vestigt, nae ons inzien, ver gezocht, zeer zwak, en geheel onvoldoende. Het is waer, nergens wordt eenige melding gemaekt van den schaduwdienst: maer wat wonder? daer de Dichter zich vertoont zoo als hy in ballingschap, ver van het Heiligdom, had moeten omzwerven. Vs. 64. wordt *de aerde* gezegd, *vol te zijn van de goedertierenheden des Heeren*; maer, noodzaken ons deze uitdrukkingen, om aen de tijden van het Nieuwe Testament te denken? Zijn niet de blijken van Gods goedertierenheid, ten allen tijde, allerwegen verspreid, en *zijn niet zijne barmhartigheden over alle zijne werken*? Ps. 104.

Dit moeten en willen wy ondertusschen gaerne toegeven, dat, het gene de Dichter zegt omtrent de verlichtende, heiligende, en vertroostende kracht van Gods woord, in den volsten nadruk en by uitnemendheid, op het Euangelie toepasselyk zy.

ALEPH.

ALEPH.

1. Welgeluckſaligh in den ſterkſten nadruk, zoo in dit als in het volgend leven, zijn de oprechte van wandel, die hun gedrag, niet alleen in het uitwendige, maer ook ten aenzien der verborgene neigingen van hunne harten, naer het voorſchrivt van Gods Wet ongeveinsd inrichten, (*a*) die in den zedelyken weg, welken de wet des HEEREN voorſchrijvt, gaen en wandelen.

2. Welgeluckſaligh zijnſe alle, die God in waerheid vreezen, die ſijne getuygeniſſen omtrent den weg tot het hoogſte goed, gezettelyk onderhouden: [*die*] hem van gantſcher herte ſoecken: en om zijnen byſtand geloovig ſmeeken.

3. Oock geen onrecht, met opzet en voorbedachten rade, wercken: [*maer*] wandelen in ſijne wegen, welke God den menſchen heeft voorgeſchreven.

Op dezen gelegden grond, bidt de Dichter om den Godlyken byſtand, welken hy, tot het gehoorzamen van Gods geboden, zoo hoogst noodig had.

4. [*HEERE*,] gy die de opperſte Wetgever zijt, hebt geboden en 'er ernſtig op aengedrongen, dat men uwe bevelen in alle gevallen, ſeer nauwkeurig bewaren en gehoorzamen ſal.

5. Och dat dan mijne wegen, door uwe genade en heiligende invloeden, gerichtt werden, om uwe inſettingen met alle getrouwigheid te bewaren!

6. Dan en ſoude ick niet beſchaemt worden, in mijne verwachting, waer mede ik my bemoedig onder mijne tegenwoordige rampen, wanneer ick zorgvuldig mercken ſoude op alle uwe geboden, om dezelve, met alle mijne vermogens, in onderſcheidene omſtandigheden te betrachten.

7. Ick ſal u loven in oprechtigheyt des herten,

(*a*) Pſalm 1: 1, 2.

als ick de rechten uwer gerechtigheyt geleert, en door uwe genade betracht ſal hebben.

8. Ick ſal uwe inſettingen bewaren: dit is mijn oprecht voornemen, en daerom verlaet my niet al te ſeer, ontzeg my uwe hulp en gunſtige voorzorg niet.

BETH.

9. Waer mede ſal de jongelingh ſijn padt en den ganſchen trein van zijn leven, van alle beſmettingen ſuyver houden? Dat zal hy dan, en dan alleen, doen Als hy [*dat*] pad van zijn ganſche levensgedrag houdt en in richt, nae het voorſchrivt van uw woort.

10. Ick ſoecke u HEER, of *ik heb u* in mijn jongelingſchap *gezocht*, en met mijn geheel herte oprechtelyk om uwen byſtand gebeden, en laet my, dit was de hoofdſom mijner ernſtige gebeden, in de dagen mijner jeugd, van den weg van uwe geboden niet afdwalen.

11. Ick hebbe uwe reden in mijn herte, als eenen kostbaren ſchat verborgen, en my uwe geboden geduurig herinnerd, op dat ick tegen u niet ſondigen en ſoude.

12. HEERE, gy zijt geſegent, en ik ben verplicht, om U met mijn ganſche hart te loven, leert my dan toch uwe inſettingen.

13. Ick hebbe, zoo menigmael 'er voegzame gelegenheid voorkwam, met mijne lippen aen anderen vertelt alle de rechten uwes monts, en hen met de meest vermogende drangredenen aengeſpoord, om de wetten, welke Gy hebt voorgeſchreven, te gehoorzamen.

14. Ick ben vrolicker in het bewandelen van den wegh uwer getuygeniſſen, als anderen zich beroemen, dat zy verblijd zijn over allen rijckdom.

15. Ick ſal uwe bevelen geduurig en gezet overdencken: ende op uwe paden, welke Gy tot het hoogſte goed hebt voorgeſchreven, aendachtig letten.

16. Ick ſal my ſelven vermaken in het overden-

ken

ken en betrachten van uwe insettingen: uw woort en sal ick niet vergeten.

GIMEL.

17. (*b*) Doet wel by uwen knecht, welken Gy zelvs tot groote zaken geschikt en geroepen hebt. Overlaed my, met de blijken van uwe byzondere gunst en voorzorg, [*dat*] ick leve, dat ik het dreigend doodsgevaer, aen het welk ik geduurig ben bloot gesteld, gelukkig ontkome, ende uw woort beware, door het blymoedig betrachten van uwe geboden.

18. Ontdeckt mijne oogen, bestrael mijn verstand met verlichtende genade, dat ick duidelyk aenschouwe de wonderen van uwe wijsheid, welke gy in uwe billyke wet geopenbaerd hebt.

19. Ick ben (*c*) een vreemdelingh op der aerde, daer ik in ballingschap moet omzwerven, om de woede van mijnen bitteren vyand te ontwijken, en verbergt dan uwe geboden voor my niet, maer dat deze altoos de voorwerpen zijn en blijven mogen van mijne overdenking en betrachting.

20. Mijne ziele is als het ware verbroken van wegen het verlangen nae uwe oordeelen, daer Gy tot aller tijt gewoon zijt, de daden der menschen te vergelden, en deze uwe oordeelen nu niet gezien worden.

21. Gy scheldt, gy zijt anders gewoon de vervloeckte hoovaerdige, die van uwe geboden trotsch en hardnekkig afdwalen, te schelden, en hun uw geducht ongenoegen te doen gevoelen.

22. Wentelt van my versmaetheyt ende verachtinge, laet de ongegronde lasteringen, met welke men my in eene algemeene verachting zoekt te brengen, toch eens een einde nemen: want ik ben onschuldig van de misdaden, welke men my te laste legt, en ick hebbe uwe getuygenissen onderhouden.

(*b*) Ps. 103: 2. ende 116: 7. (*c*) Gen. 47: 9. 1 Chr. 29: 15. Psalm 39: 13. Hebr. 11: 13.

23. [*Als*] selve de Vorsten sittende tegens my gesproken hebben: wanneer SAUL met zijne hovelingen beraedslaegd hebben, om my op eene listige wijs te verdelven, heeft uw knecht uwe insettingen betracht.

24. (*d*) Oock zijn uwe getuygenissen mijne vermakingen, [*ende*] mijne raetslieden, naedien ik met uwe wet geduurig raedpleeg, hoe ik my gedragen moet.

DALETH.

25. Mijne ziele kleeft aen 't stof: onder alle de vervolgingen worde ik moedeloos, daer ik geduurig in gevaer ben, van in het stof des doods neder te zinken: maeckt my levendigh nae uw woort, red my uit het dreigend doodsgevaer; gelijk Gy my beloovd hebt, dat ik tot den hoogsten eeretrap zou verheven worden.

26. Ick hebbe [*u*] mijne wegen vertelt, en U alle mijne nooden en zwarigheden voorgedragen, ende gy hebt my verhoort, of het behage U my te verhooren, (*e*) leert my uwe insettingen, te verstaen en te betrachten.

27. Geeft my den wegh uwer bevelen, grondig en onderscheiden te verstaen; op dat ick wete, hoe ik my in onderscheidene gevallen gedragen moet, en dan uwe wonderen betrachte door de erkentenis der wijsheid, welke in uwe voorschrivten doorstraelt.

28. Mijne ziele drupt wech van treurigheyt: richt my op nae uw woort, beur mijn neergebogen hart op, opdat ik niet door droevheid geheel verteerd worde.

29. Wendt van my den wegh der valscheyt, boezem my eenen bestendigen haet in tegen alle bedrog, ende verleent my genadelick uwe wet te betrachten.

30. Ick heb verkoren den wegh der waerheyt en der oprechtheid te bewandelen, uwe rechten hebbe ick my voorgestelt, om dezelve te volbrengen.

31. Ick

(*d*) Ps. 43: 4. (*e*) Ps. 25: 4. ende 27: 11. ende 86: 11.

31. Ick kleve vast aen uwe getuygenissen, en het is mijn gezet voornemen, om uwe geboden te betrachten, o HEERE, en beschaemt my niet in mijne hope, op verlossing uit deze zeer benauwende omstandigheden.

32. Ick sal den wegh uwer geboden blymoedig loopen, als gy mijn herte, het welk nu door droevheid geprangd is, door vreugde verwijdet sult hebben.

H E.

33. HEERE, leert my den wegh uwer insettingen, te verstaen en te bewandelen. Uw Godlyk onderwijs zal niet vruchteloos wezen; ik zal dan den weg van uwe geboden in al derzelver billykheid grondig verstaen, ende ick sal hem houden ten eynde toe.

34. Geeft my daertoe 't noodig verstant, ende ick sal uwe wet houden, ja ick saise dan onderhouden met gantscher herte.

35. Doet my treden op het padt uwer geboden: geleid my op den weg der gerechtigheid: want daer inne heb ick lust.

36. Neygt mijn herte tot uwe getuygenissen, vooral dan, wanneer ik verzocht word door het schijnschoon der waereldsche ydelheden, ende dat mijn hart zich niet uitstrekke tot gierigheyt.

37. Wendt mijne oogen af datse geen ydelheyt met genoegen en sien: en ik in gevaer zou komen, om mijn hart daer aen vast te hechten: maeckt my levendigh door my inzien te geven in uwe wegen, en red my, volgens uwe belovten, uit het dreigend doodsgevaer.

38. Bevestigt uwe toesegginge aen my uwen knecht, welken Gy den Throon van Israël beloovd hebt, en die immers uwe vreese toegedaen is.

39. Wendt mijne smaetheyt af, laet het blijken, dat ik onschuldig ben van alle die misdaden, welke my valschelyk worden aengetijgd; keer de dreigende gevaren van my af, die ick vreese: want uwe rechten zijn

goet, en uwe oordeelen, volgens welke Gy de daden der menſchen vergeldt, zijn rechtmatig.

40. Siet, ick hebbe een begeerte tot het betrachten van uwe bevelen: maeckt my levendigh door uwe gerechtigheyt, die immers daerin genoegen heeft dat dezelve betracht worden.

VAU.

41. Ende dat my uwe goedertierenheden overkomen, o HEERE: ſchenk my uw heyl, verlos my uit deze zeer benauwende omſtandigheden, nae uwe toeſegginge.

42. Op dat ick mijnen ſmader wat hebbe te antwoorden, die den ſpot drijvt met mijne hoop op uwen byſtand: want ick vertrouwe op uw woort, en daerom word ik beſchimpt.

43. Ende en ruckt het woort der waerheyt, waer door ik mijne onſchuld verdeedig, van mijnen mont niet al te ſeer, laet de vervolging zoo hoog niet gaen, dat ik mijn vertrouwen op uwen byſtand, en mijne onſchuld, niet zoude durven belijden: want ick hope op uwe rechten en op uw rechtvaerdig vonnis.

44. So ſal ick uwe wet ſteets blymoedig onderhouden, eeuwiglick ende altoos.

45. Ende ick ſal eenmael, uit alle mijne ellende verlost, blymoedig wandelen in de ruymte: om dat ick uwe bevelen geſocht hebbe.

46. Oock ſal ick voor Koningen, voor SAUL en zijne Vorſten, vrymoedig ſpreken van uwe getuygeniſſen, ende my niet ſchamen.

47. Ende ick ſal my vermaken in het overdenken en betrachten van uwe geboden, die ick lief hebbe.

48. Ende ick ſal mijne handen gretig en eerbiedig opheffen nae uwe geboden, die ick lief hebbe, ende ick ſal uwe inſettingen betrachten.

De *handen op te heffen naer Gods geboden*, kan te kennen geven: „ ik zal, als het ware, met beide handen naer uwe

„ ge-

„ geboden grijpen, uit hoofde van de begeerte, welke ik „ heb tot dezelve:" of, „ ik zal mijne handen yverig „ aen het werk slaen, om uwe geboden te gehoorzamen:" of, „ ik zal dezelve met beide handen aengrijpen, gelijk „ een hongerige de handen uitsteekt." — Hoe het zy, de Dichter wil zijne yverige gezetheid uitdrukken, op het gehoorzamen van Gods geboden.

ZAIN.

49. Gedenckt des woorts van uwe belovten, tot my uwen knecht [*gesproken*], op het welcke gy my hebt doen hopen, en vervul toch uwe toezeggingen.

50. Dit bemoedigend woord van uwe belovten, is mijn troost in alle mijne hoogstgaende elende: want uwe toesegginge heeft my levendigh gemaeckt, en mijn moedeloos hart weder opgebeurd.

51. De hoovaerdige hebben my boven maten seer bespott: over mijn vertrouwen op uwen bystand, en op de vervulling van uwe belovten, [*nochtans*] en ben ick van uwe wet niet geweken.

52. Ick hebbe gedacht, o HEERE, aen uwe rechtvaerdige oordeelen, welke Gy van oudts aen hebt uitgeoefend, ende hebbe my getroost, met de verzekering dat Gy my ook, tegen mijne vyanden, zult recht doen.

53. Groote beroeringe heeft my bevangen van wegen de godtloose, die uwe wet verlaten, zy zijn als een geweldige onweersbui op my aengevallen.

54. Uwe insettingen zijn my gesangen geweest, daer mede heb ik my vermaekt en mijn hart opgebeurd, ter plaetse mijner vreemdelingschappen.

55. (*f*) HEERE, niet alleen des daegs, maer zelvs des nachts ben ick uwes naems gedachtigh geweest, ende hebbe uwe wet bewaert.

(*f*) Ps. 16: 7. ende 42: 9.

56. Dat is my geschiet, de verlossing over welke ik my nu verblijde, is my door U o HEER geschonken, als eene genadige belooning en blijk van uw gunstig welgevallen, om dat ick uwe bevelen bewaert hebbe.

CHETH.

57. De HEERE is mijn deel, met de bezitting van zijne gunst was ik vergenoegd, al wierd ik beroovd van alles wat my in de waereld dierbaer is. Ja HEER! ick hebbe by my zelven geseyt en vastelyk voorgenomen, dat ick uwe woorden sal bewaren.

58. Ick hebbe uw aenschijn ernstelick en by aenhoudendheid gebeden van gantscher herten: zeggende: zijt my genadigh nae uwe toesegginge.

59. Ick hebbe mijne wegen bedacht en zorgvuldig overlegd, hoe ik my in onderscheidene gevallen gedragen moet, ende hebbe mijne voeten gekeert tot en gezet gehouden op den weg van uwe getuygenissen.

60. Ick hebbe gehaest, om alles te doen wat mijn plicht van my vorderde, ende ik heb niet vertraegt, uwe geboden te onderhouden.

61. De godtloose hoopen, vyandige benden van menschen die geen ontzach hebben voor den waren God, hebben my berooft van alles dat my dierbaer was: [*nochtans*] onder dat hoogstgaend verdriet, en hebbe ick uwe wet niet vergeten.

Hier schijnt DAVID duidelyk het oog te hebben op de Amalekieten, die, geduurende zijne afwezigheid, in zijne Stad Ziklag gevallen waren, en dezelve hadden uitgeplunderd, 1 Sam. 30.

62. Ter middernacht stae ick op, en dit is mijne bestendige gewoonte, om u te loven voor de rechten uwer gerechtigheyt, dat Gy my uwe billyke wetten zoo duidelyk hebt bekend gemaekt.

63. Ick verkeer niet met godlooze menschen, maer ik verkies het gezelschap der vroomen, en ben een geselle aller die u vreesen, ende dier die uwe bevelen onderhouden.

64. HEERE,

64. HEERE, de aerde is vol van uwe goedertierenheyt: allerwegen zijn de proeven van uwe weldadigheid blijkbaer ten toon gespreid; en dit geevt my grond om te hopen, dat Gy uwe goedertierenheid ook aen my zult openbaren: leert my dan uwe insettingen te betrachten.

TETH.

65. Gy hebt by my uwen knecht goet gedaen: daer Gy my hersteld hebt in het bezit van dat alles, het welk de Amalekieten geroovd hadden. HEERE, Gy hebt my in dit geval zonderling begunstigd, nae uw woort, en volgens uwe gedane belovten.

66. Leert my eenen goeden sin, en een recht oordeel des onderscheids, ende wetenschap: om het ware van het valsche, en het goede van het kwade te onderscheiden: want ick hebbe aen uwe geboden gelooft, en my aen de leiding van uwe voorschrivten overgegeven.

67. Eer ick verdruckt wert, dwaelde ick menigwerv van den rechten weg: maer nu onderhoude ick uw woort, nu ben ik beter onderwezen en nauwkeuriger in het gehoorzamen van uwe geboden.

68. Gy zijt goet ende goet doende; gelijk ik menigmalen, en nu nog jongstleden, ondervonden heb, leert my, dit bid ik daerom by herhaling en met vrymoedigheid, uwe insettingen onderhouden.

69. De hoovaerdige gunstelingen van SAUL, die my vyandig zijn, hebben leugens tegens my gestoffeert: [*doch*] ick beware uwe bevelen van gantscher herte, en ben geheel onschuldig van die euveldaden, met welke zy my bezwaerd hebben.

70. Haer herte is vet als smeer: zy zoeken hunne bezitting in waereldsche vermaken, en in de wellusten van dit leven: [*maer*] ick hebbe vermaeck [*in*] uwe wet.

71. 't Is my goet en wezenlyk heilzaem, dat ick verdruckt ben geweest, op dat ick uwe insettin-

gen leerde, uit de tegenspoeden heb ik dit nut getrokken, dat ik nu meer aen uwen dienst verkleevd ben.

72. De wet uwes monts en de bevelen, welke Gy zelvs hebt voorgeschreven te betrachten, is my beter, dan (g) duysenden van gout ofte silver, dan alle de schatten der aerde.

JOD.

73. (*h*) Uwe handen hebben my gemaeckt, o mijn Schepper! en ook door uwe verkiezing, ben ik tot den Throon van Israël geschikt ende bereydt: of uwe handen *zullen my sterken* en op den Throon plaetzen: maeckt my verstandigh, op dat ick uwe geboden leere.

74. Die u vreesen sullen my met blijdschap aensien, wanneer Gy my zult verhoogd hebben, ende haer hartelyk verblijden: om dat ick op uw woort gehoopt hebbe, en in mijne verwachting niet ben te leur gesteld.

75. Ick weet', HEERE, dat uwe kastijdende gerichten, welke Gy my toezendt, de gerechtigheyt zijn: ende dat gy my uyt getrouwigheyt verdruckt hebt, om daer door mijne wezenlyke belangen te bevorderen.

76. Laet doch de ondervinding van uwe goedertierenheyt zijn om my te troosten, nae uwe bemoedigende toesegginge, welke Gy aen my uwen knecht gedaen hebt.

77. Laet my uwe barmhertigheden overkomen, op dat ick heilig en gelukkig leve: want uwe wet is al mijne vermakinge.

78. Laet de hoovaerdige beschaemt worden, om datse my met leugen nedergestooten hebben: want zy hebben my boosaertig gelasterd; [*doch*] ick betrachte uwe geboden.

79. Laetse tot my keeren, en my met hunne gunst en

(*g*) Ps. 19: 11. (*h*) Job 10: 9. Ps. 139: 13.

en vriendschap vereeren, die u vreesen: ende die uwe getuygenissen kennen.

80. Laet mijn herte oprecht geneigd zijn en blijven, tot uwe insettingen, op dat ick niet beschaemt en worde wegens ergerlyke wanbedrijven, noch te leur gesteld in mijne verwachting.

CAPH.

81. Mijne ziele is besweken van verlangen nae uw heyl en naer de verlossing uit mijne benauwende omstandigheden: op uw woort heb ick gehoopt, laet my daerom niet beschaemd worden.

82. Mijne oogen zijn besweken van verlangen nae de vervulling van uwe toesegginge: terwijle ick geduurig, al biddende tot u seyde, Wanneer sult gy my vertroosten?

83. Want ick ben geworden als een lederen sack in den roock: of *vervuld met rook.* Men beschouwt my als iemand, die met den niets beteekenenden rook van eene ydele en ongegronde hope vervuld ben: [*doch*] uwe insettingen en hebbe ick niet vergeten, maer mijn gedrag nae derzelver voorschrivt zorvuldig ingericht.

84. Hoe vele sullen de ongelukkige dagen uwes knechts zijn? wanneer zal zijn ellende een einde nemen? wanneer sult gy recht doen over mijne vervolgers?

85. De hoovaerdige die my vervolgen, hebben my putten gegraven en listige lagen gelegd, 't welck niet en is nae uwe wet, of *welke* hovaerdigen zich, aen uwe wet niet onderwerpen willen.

86. Alle uwe geboden zijn waerheyt en de billykheid zelve: maer sy die my vyandig zijn, vervolgen my met leugen en zonder reden, helpt my dan, God der waerheid!

87. Sy hebben my bynae vernietigt op de aerde, van het Joodsche land, en genoodzaekt als een balling om te zwerven, maer ick en hebbe onder alle die onheilen uwe bevelen niet verlaten.

88. Maeckt my levendigh, mogt ik nog eens weder een gelukkig en aengenaem leven leiden, nae uwe goedertierenheyt, dan ſal ick 't getuygeniſſe uwes monts blymoedig onderhouden.

LAMED.

89. O HEERE, gy zijt onveranderlyk en getrouw, uw woort beſtaet in der eeuwigheyt in de hemelen, uwe belovten zijn even zoo vast als de hemelen.

90. (*i*) Uwe getrouwigheyt is van geſlachte tot geſlachte, daervan is de ganſche waereld een ſprekend getuige: gy hebt de aerde vaſtgemaeckt, ende ſy blijft ſtaen:

91. Nae uwe ordinantien en de eenmael vastgeſtelde wetten, blijven de geſchapene dingen, ſy alle blijven [*nogh*] heden ſtaen, want ſy alle zijn uwe knechten, en geſchikt om uw welbehagen te volbrengen.

92. Indien de overdenking en betrachting, van uwe wet niet en ware geweeſt al mijne vermakinge, ick ware in mijnen druck al lange vergaen.

93. Ick en ſal uwe bevelen in der eeuwigheyt niet vergeten, maer dezelve beſtendig betrachten: want door deſelve hebt gy my levendigh gemaeckt, en zeer veel vertroosting toegebracht.

94. Ick ben uwe, daer ik my aen uwen dienst onverdeeld opgedragen, en aen uwe lievdezorg toebetrouwd heb; behoudt my dan: want ick hebbe uwe bevelen geſocht.

95. De godtlooſe hebben op my gewacht, om my te doen vergaen: zy kwellen hunne ziel geduurig met boosaertige overleggingen, om my te verderven: maer ick neme acht op uwe getuygeniſſen, en houde het voor mijne gelievde bezigheid, uwe geboden te overdenken en te gehoorzamen.

96. In alle volmaecktheyt hebbe ick een eynde ge-

(*i*) Pred. I: 4.

gesien: 'er is niets zoo volmaekt, het zy van wijsheid, het zy van deugd, het zy van tijdelyk geluk, of het is zeer beperkt: [*maer*] uw gebodt is seer wijt, daerin ontmoet ik een allerruimst veld ter overdenking, en het geluk, het welke de betrachting van uwe Wet ten gevolge heeft, is oneindig.

MEM.

97. Hoe lief hebbe ick uwe wet! sy is door uwe genade mijne betrachtinge den gantschen dagh.

98. Sy maeckt my door uwe geboden wijser, of *uwe geboden zullen my wijzer maken* dan mijne vyanden zijn, want sy is in eeuwigheyt by my, en altoos denk ik aen dezelve.

99. Ick ben verstandiger dan alle mijne Leeraers, die my in mijne jeugd onderwezen hebben, om dat uwe getuygenissen mijne betrachtinge zijn.

100. Ick ben, schoon nog jong, voorsichtiger dan de oude van dagen, die u niet vreezen, om dat ick uwe bevelen bewaert hebbe.

101. Ick hebbe mijne voeten geweert van alle quade paden, en van het gezelschap der godloozen, op dat ick uw woort soude onderhouden.

102. Ick en ben niet geweken van uwe rechten, want gy zelvs hebt my door uw Godlyk onderwijs geleert.

103. Hoe (*k*) soet zijn uwe redenen mijn gehemelte geweest! meer dan honich mijnen monde. In het overdenken van uwe Wet, vindt mijn verstand nog veel aengenamer smaek, dan het gehemelte in den honig.

104. Uyt de overdenking van uwe bevelen, krijge ick hoe langs hoe meer verstant, om het goede van het kwade te onderscheiden, daeromme hate ick alle leugenpaden.

(*k*) Ps. 19: 11. Spr. 8: 11.

N U N.

105. Uw woort is een lampe voor mijnen voet, ende een licht voor mijnen padt.

Iemands weg, beteekent in het gemeen, zijn gansche levensgedrag; maer door zijn *pad*, schijnt de Dichter meer byzonder, het oog te hebben op die bepaelde omstandigheden, in welke hy thans gesteld was, en over welke hy vs. 107. klagen moest, *ik ben ganisch zeer verdrukt.* — De *voet* derhalven, waer mede hy dit pad betreden moest, wijst ons naer zijne werkzaemheden onder al zijn lijden.

Het gansche voorstel derhalven: *Uw woord is een lamp voor mijnen voet, en een licht voor mijn pad,* komt in den zakelyken zin hier op neder: „ Door de voorlichting van „ uw woord, word ik in staet gesteld, om mijnen voet, op „ het pad mijner verdrukkingen, betamelyk te zetten; dat „ woord onderwijst my, hoe ik, in de duistere proefwegen, „ in welke het U behaegt my in te leiden, my gedragen „ moet, en daer onder werkzaem wezen."

106. (*l*) Ick hebbe gesworen, ende sal 't door uwe hulpe bevestigen, dat ick onderhouden sal de rechten uwer gerechtigheyt, en uwe geboden zorgvuldig gehoorzamen.

107. Ick ben gantsch seer verdruckt: HEERE, maeckt my levendigh, red en verblijd my nae uw woort en belovten.

108. Laet u doch, o HEERE, welgevallen de vrywillige offerhanden mijnes monts: de plechtige verklaringen, waer mede ik my aen uwen dienst verpand heb: ende leert my daertoe, door uw Godlyk onderwijs, uwe rechten te betrachten.

109. Mijne ziele is gedueriglick in mijne hant: ik verkeer in een geduurig gevaer van mijn leven te verliezen: nochtans en vergete ick uwe wet niet.

110. De godtloose hebben my eenen strick ge-

leyt:

(*l*) Neh. 10: 29.

leyt: om my op eene bedekte wijs te verderven: nochtans en ben ick niet afgedwaelt van uwe bevelen.

111. Ick hebbe uwe getuygenissen genomen tot eeuwige erve: of *ik heb uwe getuigenisſen geërvd tot in eeuwigheid*, en dezelve gekozen tot mijn allervoortreffelykst deel: want ſy zijn mijnes herten vrolickheyt, nergens vind ik meer vermaek, dan in dezelve te overdenken.

112. Ick hebbe mijn herte geneygt om uwe inſetttingen eeuwelick te doen, ten eynde toe.

SAMECH.

113. Ick hate de quade rancken, maer hebbe uwe wet lief.

Kwade ranken zijn takken, welke moeten afgeſnoeid worden; wilde takken, onvruchtbare waterloten. Men kan 'er godlooze menſchen door verſtaen, die onvruchtbaer zijn in het goede; of verkeerde handelingen. Het laetſte ſchijnt het naest bedoeld te zijn.

Deze *haette* de Dichter, zoodat hy 'er eenen afkeer van hadde; maer hy had *Gods wet liev*, en ſtelde zijn vermaek in hare betrachting.

114. Gy zijt mijne ſchuylplaetſe, onder uwe beſcherming ben ik veilig, ende gy zijt mijn ſchilt: want ik vertrouw op U, en op de vervulling van uw woort hebbe ick gehoopt.

115. Wijckt van my, gy booſdoenders, dat ick door uw voorbeeld niet verleid worde, maer de geboden mijnes Godts moge bewaren.

116. Onderſteunt my o God! onder alle mijne tegenſpoeden, en beveilig my nae uwe toeſegginge, op dat ick leve: ende en laet my niet beſchaemt worden over mijne hope, welke ik op uwe beloveen gevestigd heb.

117. Onderſteunt my, ſo ſal ick behouden zijn: welk een gevaer my ook dreigen moge, dan ſal ick my ſteets in uwe inſettingen blymoedig en dankbaer vermaken.

118. Gy vertreedt alle de gene, die van uwe insettingen afdwalen: want haer bedrogh, waer mede zy zich zelven en anderen misleiden, is niets anders dan leugen.

119. Gy doet alle godtloose der aerde wech, [*als*] schuym: daerom hebbe ick uwe getuygenissen lief, en heb voor uwe gramschap niet te vreezen.

120. [*Het hayr*] mijnes vleesches is te berge geresen van verschrickinge voor u, ende ick hebbe gevreest voor uwe oordeelen, daerom schroom ik, om tegen U te zondigen.

A I N.

121. Ick hebbe recht ende gerechtigheyt gedaen: immers in zoo ver, als ik my nooit heb schuldig gemaekt aen die misdaden, welke my door mijne vyanden werden aengewreven: en geeft my dan niet over aen mijne onderdruckers, dat zy my, nae hunnen lust, mishandelen zouden.

122. Weest borge voor uwen knecht, ten goede: neem de verdeediging van mijne rechtvaerdige zaek op u, en laet de hoovaerdige my niet onderdrucken.

123. Mijne oogen zijn besweken, van verlangen nae uw heyl, ende de verlossing, welke Gy my nae de toesegginge uwer rechtveerdigheyt, die niet feilen kan, ontwijfelbaer schenken zult.

123. Doet by uwen knecht, nae uwe goedertierenheyt, verlos my gunstig uit mijne ellende, ende leert my uwe insettingen betrachten.

125. Ick ben uw knecht, die zich aen uwen dienst verbonden heeft, en die door U tot groote zaken geschikt is; maeckt my verstandigh: ende ick sal uwe getuygenissen kennen.

126. 't Is tijt voor den HEERE dat hy wercke, om my te verlossen van de vervolging mijner vyanden: [*want*] sy hebben uwe gramschap rechtvaerdig verdiend, en uwe wet schandelyk verbroken.

127. Daer-

127. Daerom hebbe ick uwe geboden lief, meer dan een aerdschgezind mensch het gout, ja meer dan hy het fijnste gout bemint.

128. Daerom hebbe ick alle [*uwe*] bevelen, van alles, alle uwe voorschrivten, geen één uitgezonderd, voor recht gehouden: en mijnen wandel bestendig nae dezelve ingericht: [*maer*] allen valschen padt, allerleï geveinsdheid en ondeugd, hebbe ick gehaet.

P E.

129. Uwe getuygenissen zijn wonderbaer, 'er ligt eene uitnemende wijsheid in opgesloten, daerom bewaertse mijne ziele, en onderzoekt dezelve zorgvuldig.

130. (*m*) De openinge uwer woorden, welke Gy duidelyk hebt bekend gemaekt, geeft licht, de slechte verstandigh makende, omtrent den weg, welken zy bewandelen moeten.

131. Ick hebbe mijnen mont wijt open gedaen, ende gehijgt: om als het ware de rechte wijsheid in te ademen: want ick heb verlangt nae uwe geboden.

132. Siet my aen met oogen van ontferming, weest my genadigh, nae het recht aen, of volgens de billyke en op uwe belovten gegronde verwachting van, de gene die uwen name en dienst beminnen.

133. Maeckt mijne voetstappen vaste in en op den rechten weg, die door uwen woorde is voorgeschreven: ende en laet geene ongerechtigheyt over my heerschen.

134. Verlost my van des menschen overlast, onder welke ik gebukt gae, ende ick sal uwe bevelen blymoedig en dankbaer onderhouden.

135. (*n*) Doet uw aengesichte in gunst lichten over uwen knecht, ende my de blijken van uwe byzondere toegenegenheid ondervinden, leert my opdat ik

(*m*) Ps. 19: 9. (*n*) Ps. 4: 7.

aen uwe weldaden betamelyk beantwoorde, uwe insettingen betrachten.

136. Waterbeken van tranen vlieten af uyt mijne oogen, om dat sy, die my zoo vyandig vervolgen, uwe wet niet en onderhouden.

T S A D E.

137. HEERE, Gy zijt rechtveerdigh, ende elck-een uwer oordeelen is recht. Dit zult Gy ook aen mijne vyanden doen ondervinden.

138. Gy hebt de gerechtigheyt uwer getuygenissen, welke de billykheid zelve zijn, ende de waerheyt of de grondslag zijn van wezenlyk geluk, hooglick geboden.

139. Mijn yver en verontwaerdiging, heeft my verteerd en als doen vergaen, om dat mijne wederpartijders uwer woorden vergeten hebben, en evenwel voorspoedig zijn in hunne ondernemingen.

140. (*o*) Uw woort is getrouw, en van alle bedrog is uwe belovte seer geloutert, ende uwe knecht heeft het lief, en verlangt zeer naer de vervulling.

141. Ick ben thans kleyn in vermogen en aenzien, ende zelvs veracht, [*doch*] uwe bevelen en vergete ick daerom niet.

142. Uwe gerechtigheyt is gerechtigheyt in den sterksten nadruk, en altoos bestendig in eeuwigheyt, ende uwe wet is de waerheyt, de vastigheid zelve, de onveranderanderlyke regelmaet van recht en billykheid.

143. Benaeuwtheyt ende angst hebben my wel van alle kanten getroffen, [*doch*] uwe geboden zijn onder al dat verdriet, de voorwerpen van mijne vermakingen.

144. De gerechtigheyt uwer getuygenissen is onveranderlyk in der eeuwigheyt: doetse my verstaen, so sal ick leven. *KOPH.*

(*o*) 2 Sam. 22: 31. Psalm 12: 7. ende 18: 31. Spr. 30: 5.

KOPH.

145. Ick hebbe van gantſcher herte uit mijne benauwdheid tot U geroepen: zeggende: verhoort my, o HEERE, en verlos my uit mijnen druk, en ick ſal mijne dankbaerheid betoonen, door uwe inſettingen te bewaren.

146. Ick hebbe u aengeroepen, zeggende: verloſt my, ende ick ſal, wanneer gy my zult verhoord hebben, uwe getuygeniſſen onderhouden.

147. (*p*) Ick heb my zeer vroeg opgemaekt, om U aen te roepen; zelvs ben ik menigmalen de eerſte [*morgen*] ſchemeringe voorgekomen, ende hebbe geſchrey gemaeckt: evenwel ben ik niet moedeloos geworden; op uw woort en op uwe belovten, hebbe ick beſtendig gehoopt.

148. (*q*) Mijne oogen openen zich reeds ter middernacht, en komen de [*nacht*] waken te vooren, om uwe reden te betrachten.

149 Hoort mijne treur-ſtemme en mijn gebed, nae uwe goedertierenheyt: o HEERE, maeckt my levendigh, verleen my nog eens een gerust en vergenoegd leven, nae uw recht, tot eene genadige vergelding van mijne oprechtheid, en bekrooning mijner goede zake tegen mijne vyanden.

150. Die quade practijcken najagen, en met voorbedachten rade kwaed doen, genaken en vervolgen [*my*] op alle wijzen: ſy wijcken verre van uwe wet.

151. [*Maer*] gy HEERE zijt naeby om hun te vergelden nae hunne boosheid: ende alle uwe geboden zijn waerheyt, en de onveranderlyke ſtandvastigheid zelve.

152. Van oudts hebbe ick geweten van uwe getuygeniſſen, of, *ik weet dat uwe getuigenisſen reeds van ouds* eene verbindende kracht gehad hebben, en dat gyſe in eeuwigheyt gegrondet hebt, tot een altoosduurend richtſnoer van den wandel der menſchen.

(*p*) Pſ. 5: 4. ende 88: 14. ende 130: 6. (*q*) Pſalm 63: 2, 7. ende 90: 4.

R E S C H.

153. Siet mijne elende aen met oogen van ontferming, ende helpt my uyt mijne benauwende omstandigheden: want uwe wet en hebbe ick niet vergeten.

154. 'Twist mijne twistsake, verdeedig my tegen mijne vyanden, ende verlost my: maeckt my levendigh, schenk my een gerust en vergenoegd leven, nae uwe toeseggingе.

155. Het heyl is verre van de godtloose, hoe zeer zy voor eenen tijd mogen voorspoedig wezen: want sy en soecken uwe insettingen niet, en hebben geenen lust in uwen dienst; daerom kunnen zy niet bestendig gelukkig zijn.

156. HEERE, uwe barmhertigheden zijn vele: maeckt my levendigh nae uwe rechten, tot eene genadige vergelding van mijne getrouwheid aen uwen dienst.

157. Mijne vervolgers ende mijne wederpartijders zijn vele, [*maer*] evenwel van uwe getuygenissen en wijcke ick niet.

158. Ick hebbe met verontwaerdiging gesien de gene die trouwloosllick handelen, en zich op bedrog toeleggen, ende 't verdroot my datse uw woort niet en onderhielden.

159. Siet aen, dat ick uwe bevelen lief hebbe: o HEERE, doe my ondervinden, dat Gy mijn gedrag goedkeurt, maeckt my levendigh, schenk my een gerust en vergenoegd leven, nae uwe goedertierenheyt.

160. Het begin, *het hoofd*, of de hoofdsom uwes woorts is waerheyt en onveranderlyk, ende in der eeuwigheyt is al 't recht uwer gerechtigheyt, enkel billykheid.

S C H I N.

161. De Vorsten en Hovelingen van den onverzoenbaren SAUL, hebben my vervolgt sonder oorsake: maer mijn herte heeft onder dat alles, gevreest voor uw woort, en geschroomd om tegen U te zondigen.

162. Ick

162. Ick heb my, onder al mijn druk, met uwe belovten bemoedigd, ja ik ben vrolick over uwe toeseggingе, als eener die eenen grooten buyt vindt.

163. Ick hate de valscheyt, ende hebb'er eenen grouwel van: [*maer*] uwe wet hebbe ick lief.

164. Ick love u sevenmael 's daegs, over de rechten uwer gerechtigheyt, dit is mijne dagelyksche bezigheid.

165. Die uwe wet beminnen, hebben grooten vrede, en hoe zeer zy eenigen tijd ellendig zijn, genieten zy ten laetsten eenen uitnemenden voorspoed; althans zy genieten dien vrede des gemoeds, die grooter troost geevt dan al het goed der aerde, ende sy en hebben geenen aenstoot noch onheilen te vreezen.

166. O HEERE, ick hope op uw heyl, ende doe uwe geboden.

167. Mijne ziele onderhoudt uwe getuygenissen, ende ick hebse seer lief.

168. Ick onderhoude uwe bevelen, ende uwe getuygenissen: want alle mijne wegen zijn voor u, alle mijne handelingen zijn U bekend.

THAU.

169. O HEERE, laet mijn geschrey over mijne treurige omstandigheden, voor uw aenschijn genaken: laet het door U met medelijden worden aengehoord: maeckt my verstandigh, of geev my op te merken en te ondervinden, dat gy met my handelt nae uw woort en volgens uwe belovten.

170. Ja Laet mijn smeecken voor uw aenschijn komen, reddet my nae uwe toesegginge.

171. Mijne lippen sullen dan [*uwen*] lof overvloedelick uytstorten, als of *omdat* gy my uwe insettingen sult geleert hebben.

172. Mijne tonge sal sprake houden van uwe reden, en uwen lov overvloedig verkondigen: want alle uwe geboden zijn de rechtveerdigheyt zelve.

173. Laet uwe almachtige hant my te hulpe komen, om my volkomen gelukkig te maken, want ick hebbe uwe bevelen verkoren.

174. O HEERE, ick verlange nae uw heyl, ende uwe wet is al mijne vermakinge.

175. Laet mijne ziele vrolyk en vergenoegd leven, ende sy sal u loven: ende laet uwe rechten my helpen, laet de onderhouding van uwe wet my altoosduurende stof geven van blijdschap.

176. (r) Ick hebbe, geduurende eenen geruimen tijd, in ballingschap omgezworven, en daerin gedwaelt als een verloren schaep het welk van de kudde is afgezworven; soeckt uwen knecht, breng hem weder in eenen staet van rust en veiligheid; want uwe geboden en hebbe ick, onder alle mijne ellenden, niet vergeten.

P S A L M. CXX.

EEn *Lied Hammaaloth*, zoo luidt het opschrivt van dezen Psalm.

By dit opschrivt, een LIED HAMMAALOTH, *moeten wy een weinig stil staen; te meer, omdat wy het zelve ook vinden aen het hoofd van de 14 volgende Psalmen.*

Een lied schijnt, in onderscheiding van eenen Psalm, zulk een gezang te kennen te geven, het welk meer gemeenzaem dan kunstig is; het welk minder aen de gestrenge regelen van de kunst gebonden, en meer geschikt is, om gezongen dan om op Muzyk-Instrumenten gespeeld te worden. — Het woord *Hammaaloth*, beteekent *trappen* of *opklimmingen*. — *Liederen Hammaaloth*, zijn derhalven *liederen der trappen of der opklimmingen*.

Maer, waerom worden de 15 achtereen volgende Psalmen,

(r) Jes. 53: 6. Luc. 15: 4, &c.

gen, van dezen CXXsten tot den CXXIVsten ingesloten, *liederen Hammaaloth*, *liederen der trappen of der opklimmingen genaemd*? — Deze vraeg wordt zeer verschillendlyk beantwoord. Het zou al te omslachtig wezen, alle de onderscheidene gedachten op te tellen; wy zullen ons daerom maer alleen bepalen by die gene, welke de meeste opmerking schijnen te verdienen.

Dit dienen wy vooraf aen te merken, dat de Psalmen, welke tot dezen Bundel behooren, door onderscheidene Dichters zijn opgesteld. Psalm CXXII, CXXIV, CXXXI en CXXXIII, hebben den naem van DAVID, en CXXVII dien van SALOMO aen het hoofd. Onder de overige zijn 'er, die zeker eerst na de Babylonische gevangenis zijn opgesteld. — Het vervalt derhalven aenstonds van zelvs, dat een zeker Dichter na de Babylonische gevangenis, met name *Hammaaloth*, dezen bundel van Heilige Liederen zoude vervaerdigd hebben. — Het komt nader by, dat een zekere *Hammaaloth*, de verzamelaer van dezen bundel zoude geweest zijn; maer met dit alles, blijvt het eene willekeurige gissing.

Men heeft ook gedacht aen eene zekere zangwijs, en dat deze liederen met eene zekere *opklimming*, of verheffing van de stem, moesten gezongen worden. De Arabische Overzetting heeft het daerom vertaeld, *lovpsalm met verheffing van de stem*. — Anderen hebben gegist, dat *Hammaaloth* een speeltuig beteekene, het welk eenen beklaeglyken toon maekte, omdat deze liederen veelal van eenen treurigen inhoud zijn; zoodanig, dat de spelers hunne handen doorgaends hoog moesten opheffen, om van den laegsten tot den hoogsten toon op te klimmen.

Er is die meenen, dat deze Psalmen, *liederen der opklimmingen of trappen* genaemd worden, omdat 'er de lotgevallen der Euangelie-Kerk in zouden voorspeld worden, zoo als dezelve, by opklimming en langs verscheidene trappen, tot die volkomenheid zal gebracht worden, welke in het laetst der dagen aenstaende is. — Maer, behalven dat de bewijzen voor den Prophetischen zin, in velen dezer liederen, meer vernuftig dan bondig zijn; zoo moeten ook, volgens

die onderstelling, veele andere Psalmen, den tytel voeren van Liederen *Hammaaloth*.

Het meest algemeene begrip, neemt het woord *Hammaaloth* in den zin van *trappen*; en houdt het daervoor, dat deze 15 Psalmen, *liederen der trappen* genaemd zijn, nae de vijvtien trappen, langs welke men, in den Tempel, uit het voorhov der vrouwen tot dat der mannen opklom, en dat de Levieten op het Loovhutten Feest deze liederen hebben opgezongen, staende op de gemelde trappen. — Dan, 'er is voor dit gevoelen geen andere grond, dan het gezach der Thalmudisten; ten minsten, 'er ontbreekt die zekerheid, welke vereischt zou worden, om de zaek als beslischt aen te merken.

Wy zouden ons het lievst voegen by de zulken, die het woord *Hammaaloth* in den zin van *opklimmingen* nemen; en van oordeel zijn, dat deze liederen, door de wederkeerende Joden uit Babel, by hunne optochten naer Kanaan gezongen zijn. — Het Hebreeuwsche woord, wordt uitdrukkelyk gebruikt van den optocht uit Babel, Ezra 7: 9. Daerenboven, zijn 'er eenigen onder deze 15 Psalmen, die tot den gemelden tijd behooren.

Het is waer, in dezen Bundel zijn Psalmen, die door DAVID en anderen, lang voor de Babylonische gevangenis gedicht zijn. Maer dit maekt in het geheel geene zwarigheid. — Men begrijpe de zaek op deze wijs, dat eenige Heilige mannen, die by de slaking der Babylonische gevangenis geweest zijn, neem by voorbeeld ZERUBBABEL en JOSUA, ook EZRA en dergelijken, sommige Psalmen, welke te vooren by andere gelegenheden gedicht waren, hebben overgenomen, omdat de inhoud, schoon oorsprongelyk tot andere tijden en gelegenheden betrekkelyk, zeer voegzaem op hunne tijden en omstandigheden kon worden toegepast; dat zy deze Psalmen gevoegd hebben by de zulke, die regelrecht tot hunne omstandigheden betrekking hadden; dat zy den geheelen byeen verzamelden bundel, het opschrivt van *liederen der opklimmingen* of *optochten* gegeven, en tot het gemelde byzonder gebruik geschikt hebben.

Kortom, wy zouden het lievst daervoor houden, — dat

deze

deze 15 Psalmen, den tytel dragen van liederen der opklimmingen of optochten, met betrekking tot de optochten der Joden uit Babel, naer hun Vaderland, — dat eenige van deze Psalmen, in dien tijd, met eene rechtstreeksche bedoeling, op die omstandigheden gedicht zijn, — dat anderen, in vroeger tijden en by voorige gelegenheden opgesteld, uit hoofde van den gelijkvormigen inhoud, op de omstandigheid van den optocht uit Babel toegepast, en by die gelegenheid gebruikt zijn, — eindelyk, dat alle deze liederen, van wegen dat byzonder gebruik, het opschrivt gekregen hebben van *liederen Hammaaloth*, der opklimmingen of optochten.

Bepalen wy ons nu wat nader, by Psalm 120. *in het byzonder.*

Wy ontmoeten hier eenen Spreker, die door hatelyke en bedrieglyke lasteraers valschelyk beschuldigd werd, en daerdoor genoodzaekt was, om als een balling rond te zwerven, wilde hy de woede van zijne vervolgeren ontwijken. — Hy wendde zich daerom tot den HEER, ootmoedig smeekende, dat hy, uit deze rampspoedige omstandigheden, gunstig mogt verlost worden.

Maer wie is die Spreker? — Deze vraeg is zeer moeilyk te beantwoorden.

Velen denken aen DAVID: en in de daed, DAVID verkeerde in zulke omstandigheden als hier geteekend worden; toen hy genoodzaekt was te vluchten, om de vervolgingen van SAUL te ontwijken. — Maer anderen merken daer tegen aen, dat DAVID, immers in eenen eigenlyken zin, niet *gewoond* hebbe *in de tenten van Kedar*, gelijk de Spreker zegt vs. 5, maer wel in spelonken en onderaerdsche holen; dat de woorden welke DAVID gesproken heeft, nooit aenleiding gegeven hebben tot oorlog, gelijk wy van onzen Spreker vinden vs. 7. Zy voegen 'er by, dat DAVID doorgaends gewoon was, zijnen naem te plaetzen aen het hoofd der Psalmen, welke hy had opgesteld.

Anderen meenen, dat deze Psalm den toestand der Joden vertoone, in de gevangenis van Babel. — Maer, waeruit

blijkt het, dat de Joden toen gelasterd en vervolgd zijn? en dit is althans zeker, dat hun in dien tijd geen oorlog is aengedaen.

Ook zijn 'er, die het zoo begrijpen, dat de een of ander Propheet, in dit lied, den ſtaet der Euangelie-Kerk in de eerſte dagen hebbe afgeteekend, toen de Christenen, onder de ongeloovige Joden verkeerende, op allerlei wijzen gelasterd, en ten laetſten genoodzaekt werden, herwaerds en derwaerds om te zwerven. — By deze zouden wy ons lievst voegen. Dit is althans zeker, dat alle de omſtandigheden, welke in dezen Pſalm worden afgeteekend, ongemeen wel toepasſelyk zijn op de eerſte Christenen. — Voeg 'er by, dat de woorden, welke de Christenen ſpraken om hun geloov te belijden, de Joden verbitterd hebben, om hun den oorlog aen te doen en hen vyandig te vervolgen. Gelijk by de uitbreiding nader blijken zal.

Hoe het zy, wy onderſchelden hier twee hoofddeelen.

I. Eerst verklaert de Spreker, de blijkbare ondervinding, welke hy voorheen van 's HEEREN byſtand gehad had, vs. 1.

II. Daerna bidt hy om verlosſing, uit de woede en het geweld van zijne tegenwoordige vyanden, vs. 2-7.

1. Een Liedt Hammaaloth. Ick hebbe tot den HEERE met ernſtige gebeden, geroepen in mijne benauwtheyt, ſmeekende om eene gunſtige verlosſing, ende hy heeft my verhoort.

Zoo was het gegaen met de eerſte Christenen, toen de Apostelen, voor den Joodſchen Raed geroepen, hunne woede ontweken waren; zoodat zy hen ongemoeid lieten henen gaen, en het getal der geloovigen van dag tot dag vermeerderde.

2. (*a*) O HEERE, reddet mijne ziele van de valſche lippe: laten de lasteringen, welke tegen my worden uitgebraekt, een einde nemen, en verlos my van de bedrieglicke tonge, die my in het verborgene lastert.

Niets

(*a*) 1 Sam. 24: 10. ende 26: 19.

Niets is 'er bekender, dan dat de eerste Christenen, door de ongeloovige Joden, op eene schroomelyke wijs gelasterd, en van de snoodste misdaden beschuldigd zijn.

3. Wat sal u, gy hatelyke lasteraers! de bedrieglicke tonge voor voordeel geven? of wat nut salse u toevoegen? Geduchte oordeelen, zullen, als zoo veele rechtvaerdige straffen, op uwen grouwzamen handel volgen.

4. (*b*) Scherpe pijlen eenes machtigen Richters, zullen tot uwe straf op u worden afgeschoten in Gods toorn: mitsgaders gloeyende jeneverkolen.

Jeneverkolen zijn zeer heet, en blijven lang gloejende. — Elk ziet dat de Dichter hier het oog hebbe, op zware en verregaende rampen; en niets is bekender, dan dat de hardnekkige Joden de meest geduchte oordeelen ondergaen hebben.

5. O wee my, dat ick een vreemdelingh ben [*in*] Mesech: dat ick in de tenten Kedars woone.

De eerste woorden zouden wy liever dus vertalen: *O! wee mijner, dat ik geduurende zulken langen tijd een vreemdeling ben*, zoodat MESECH niet een eigen naem zy, maer een woord, het welk eene *langwijligheid* uitdrukt. — In de daed, de eerste Christenen verkeerden onder de Joden als vreemdelingen, en werden zoodanig behandeld.

KEDAR was een van ISMAËLS zoonen, die zich met zijne nazaten in Arabiën had nedergezet, om aldaer onder tenten te woonen, Gen. 25: 13. — *In de tenten van Kedar te woonen*, teekent eenen staet van vreemdelingschap; en schijnt ons op dien tijd te zien, toen de vervolging, welke met den dood van STEPHANUS eenen aenvang nam, de Christenen noodzaekte allerwegen te vluchten.

6. Ook was my het verkeer onder de verharde Joden, die my allerhande smaedheden aendeden, zeer verdrietig geworden. Mijne ziele heeft lange gewoont by de gene die den vrede haten, en in geweld en woede hun vermaek stellen.

7. Ick ben vreedsaem: ik beleedig niemand en ver-

(*b*) Ps. 11: 2. ende 59: 8.

draeg alles, om maer vrede te houden: maer als ick ſpreke en belijdenis doe van mijn geloov, vervolgen my de ongeloovige Joden op eene geweldige wijs, ſy zijn aen d' oorloge.

Verſcheidene uitdrukkingen in dezen Pſalm, waren gepast, om de wederkeerende Joden te doen gedenken aen hunne vreemdelingſchap in Babel, en de daerin ondergane verdrietelykheden.

PSALM. CXXI.

IN dezen Pſalm voert een geloovige het woord, die zijn bemoedigd vertrouwen verklaert, dat de HEER hem tegen alle onheilen beveiligen zoude, en zijnen gelukſtaet beſtendig maken. — Uit de woorden van vs. 1. beſluit men gemeenlyk, dat de Spreker in angst en benauwdheid verkeere, van hulp ontbloot zy, en dat het werk het welk hy verrichte, zijne krachten verre te boven gae. — Dan, by de uitbreiding zal het blijken, dat men dit uit vs. 1. in het geheel niet beſluiten kunne.

Trouwens, 'er is in den ganſchen Pſalm, geene de minſte melding van rampen, ellende, benauwdheden, of vyanden. — Ook wordt 'er van geene verloſſing geſproken, maer wel van bewaring en eenen aenhoudenden voorſpoed. — Wy vinden hier eene reeks van bemoedigende belovten.

Maer wie is hier de Spreker, of de perſoon aen welke die groote belovten gedaen worden? — Aen DAVID kunnen wy niet wel denken; niet alleen om dat zijn naem niet aen het hoofd van dezen Pſalm geplaetst is, maer ook om dat de inhoud niet zeer toepasſelyk op zijne lotgevallen is. — De eerſte Christen Kerk kan ook niet bedoeld zijn, daer dezelve aen geduurige vervolgingen was bloot geſteld. — Ook kunnen de hier gemelde belovten, niet op de Joden in 't gemeen, by hunne wederkeering uit Babel worden toegepast, daer zy zulken uitnemenden voorſpoed, en zulke beſtendige zegeningen, in Kanaan, niet genoten hebben.

Maer wat dan? — De perſoon, aen welke die groote belovten gedaen worden, is zekerlyk een man van groot aenzien, by wiens bewaring en voorſpoed, het volk zeer veel

veel belang had. Hy is een openbaer perſoon, wien een *uitgang* en een *ingang* wordt toegeſchreven vs. 8. — deze aenzienlyke man wordt vs. 3-8, door eenen anderen perſoon aengeſproken en bemoedigd. Maer vs. 1, 2. ſpreekt iemand van zich zelven, in den eerſten perſoon. — De Pſalm behelst derhalven eene zamenſpraek van twee perſoonen, zoodat hy die eerst ſpreekt, door den tweeden beantwoord wordt.

Het is ons zeer aennemelyk voorgekomen, dat de man van aenzien en belang, die het eerst ſpreekt, en vervolgens door bemoedigende belovten in zijn vertrouwen verſterkt wordt, de Vorst ZERUBBABEL zy, toen hy den Tempelbouw, die voor eenigen tijd geſtaekt was, wederom met nieuwen moed aenvaerdde en voortzette. — Op dien tijd werd hy bemoedigd, door de Propheten HAGGAI en ZACHARIAS. — Wy gisſen daerom, dat één van de gemelde Propheten, by de gezegde gelegenheid, dezen Pſalm hebbe opgeſteld; zoodat hy eerst ZERUBBABEL ſprekende invoerde, als bezield met een uitnemend vertrouwen op den Godlyken zegen, in het voortzetten van den Tempelbouw; terwijl hy daerop de uitnemende belovten volgen laet, met welke hy dien Vorst, in zijn vertrouwen, nog nader verſterkt had.

Volgens dit begrip vinden wy in dit lied twee hoofddeelen.

I. Verklaert ZERUBBABEL in het eerſte deel, zijn bemoedigd vertrouwen, vs. 1, 2.

II. Terwijl de Propheet HAGGAI of ZACHARIAS hem, in dat vertrouwen, met bemoedigende belovten, nog nader verſterkt, vs. 3-8.

1. Een Liedt Hammaaloth. Ick heffe mijne oogen op nae de bergen, van waer mijne hulpe komen ſal.

Wy vatten de woorden van vs. 1. vraegsgewijs op; wanneer zy eenen beteren zin opleveren, en veel meer overeenkomen met het beloop van zaken; zoodat de meening deze zy:

„ *Zal ik mijne oogen opheffen naer de bergen*, om aldaer
„ hulp en byſtand te zoeken? zou ik moedeloos rond zien,

„ als iemand die niet weet waer henen hy zich keeren zal?
„ zou ik, als iemand die geheel verlaten is, mijne oogen
„ naer de bergen wenden, om aldaer eene fchuilplaets te
„ zoeken? (*zal ik zeggen*) *van waer zal mijne hulpe komen?* ik
„ ben geheel buiten raed en wanhopende? — Neen, dat
„ zy verre: Ik vertrouw op Hem, die hooger is dan alle
„ de bergen."

2. In mijnen God, heb ik eenen allesvermogenden helper. Mijne hulpe is van den HEERE, die hemel ende aerde gemaeckt heeft.

Op deze betuiging van den eerften Spreker, antwoordt vervolgens de tweede.

3. De machtige van Jacob, op welken gy vertrouwt, zal u nooit verlaten. Hy en fal uwen voet niet laten wanckelen: noch dulden dat gy, uit uwen tegenwoordigen toeftand, zoudt verftooten worden. Gy hebt in het geheel voor geen kwaed te vreezen; de hooge Beftierer aller dingen, die uw bewaerder is en voor u zorgt, en fal niet fluymeren, maer u de kennelykfte blijken geven, dat Hy u onder zijne byzondere befcherming genomen hebbe.

4. Siet, de bewaerder Ifraëls, die zijn volk zoo veele blijkbare proeven van zijne gunftige voorzorg heeft doen ondervinden, en fal niet fluymeren noch flapen. Nimmer zal 'er eene fchijnbare aenleiding zijn, om te denken, dat God zich uwer belangen niet aentrekke.

4. De HEERE zelvs, de getrouwe en onveranderlyke God, is by uitnemendheid uw bewaerder, de HEERE is uwe fchaduwe, daer Hy u bedekt tegen de hitte van vervolging; de HEER zelvs, is als het ware aen uwe rechterhant, en altoos gereed om u te helpen.

6. De fonne en fal u daerom 's daegs niet fteken, noch de mane des nachts.

Dit voorftel is zinbeeldig. — De letter laet zich ligtelyk verftaen. In het Oosten was des daegs de hitte der Zonne onverdraeglyk, en des nachts, wanneer de Maen fchijnt, gevoelde men dikwijls eene nypende koude, verg. Gen. 31: 38. — Zinbeeldig hebben wy te denken, aen allerlei onaengename omftandigheden, welke iemand onophoudelyk, des daegs

niet

niet alleen, maer ook des nachts, fmerten veroorzaken. — Van zulke rampen en verdrietiykheden, zou de perfoon die hier wordt aengefproken, geheel verfchoond blijven.

Deze belovte wordt vervolgens, meer eigenlyk voorgedragen.

7. De HEERE fal u bewaren van alle quaet: uwe ziele, dat is uwen ganfchen perfoon met alles wat u dierbaer is, fal hy bewaren.

8. De HEERE fal uwen uytgangh ende uwen ingangh bewaren, alle uwe pogingen en ondernemingen zegenen; en de gevolgen van alle uwe gewichtige pogingen, zullen zeer voordeelig zijn voor uw volk, men zal 'er de gewenschte vruchten van plukken, van nu aen tot in der eeuwigheyt.

Iemands *uitgang en ingang*, beteekent zijne openbare daden, ten nutte van het volk, verg. 1 Sam. 18: 16.

PSALM. CXXII.

DEze Pfalm is, blijkens het opfchrivt, door DAVID gedicht. — Hy roemt met blijdfchap, over de heerlykheid van Jerufalem; vooral daerin gelegen, dat zy de zetel was van den plechtigen Godsdienst, en boezemt zijne wenfchen uit dat het die vermaerde Stad mogt welgaen.

Vs. 9. wordt blijkbaer van den Tempel gefproken: Koning DAVID moet derhalven dit lied gedicht hebben, nadat hy door eene Godlyke belovte verzekerd was, dat zijn zoon SALOMO den HEER eenen Tempel bouwen zoude, 2 Sam. 7. en denkelyk kort na het ontvangen van die belovte.

Wy onderfcheiden in dit lied drie hoofddeelen.

I. In het eerfte betuigt hy zijne blijdfchap, dat Jerufalem thans als de zetel van den Godsdienst erkend wierd, vs. 1, 2.

II. In het tweede, roemt hy over de uitnemende voorechten, met welke die Stad begunstigd was, vs. 3-5.

III. In het laetste, wenscht hy den bestendigen voorspoed van Jerusalem, vs. 6-8.

1. Een Liedt Hammaaloth, van David. Ick verblijde my in de gene die tot my seggen: Wy sullen in 't huys des HEEREN gaen: Ik verheug my by uitnemendheid, dat 'er een godsdienstig voornemen is by mijne onderdanen, om zich naer den Tempel, zoodra dezelve binnen deze Stad zal gebouwd zijn, yverig te begeven, en nergens anders den Godsdienst te verrichten. Dan zal men zeggen:

2. Onse voeten zijn staende in uwe poorten, o Jerusalem. Wy behoeven ons thans naer geene andere plaets te begeven, om de plechtigheden van den Godsdienst by te woonen: gy, beroemde Stad Jerusalem, zijt thans de zetel van den openbaren Godsdienst.

3. Welk een cieraed onder de Steden, is deze Hoofdstad. Jerusalem is thans zeer cierlyk en ordentelyk gebouwt, als eene stadt, (*) die wel t'samengevoegt, en zeer geregeld aengelegd is.

4. Waer henen alle de stammen van Israël opgaen, de stammen des HEEREN, die het volk van Gods byzonder eigendom uitmaken, om den plechtigen Godsdienst by te woonen, [*tot*] het getuygenisse Israëls, of *het is een gebod in Israël*, dat zy naer Jerusalem opgaen, om aldaer den name des HEEREN te dancken.

5. Niet alleen is Jerusalem de zetel van den Godsdienst, maer ook de hoofdstad van het gansche Koningrijk, alwaer het hoogste Gerichtshov geplaetst is. Want niet alleen zal eerlang de Tempel binnen deze Stad gebouwd worden, maer daer zijn ook de stoelen des gerichts gesett, de stoelen des huyses Davids. Daer is de Hovplaets van het Koninglyk geslacht. Ook zal het hoogste Gerichtshov daer *zitten*, en met het Koninglyk geslacht altoos blijven.

6. Biddet

(*) *Hebr.* die aen sich (*ofte*, met sich, *ofte*, voor sich) wel t'samengevoegt is.

6. Biddet daerom, alle mijne onderdanen, om de vrede en den voorſpoed van Jeruſalem: wel moetenſe varen die u beminnen, o mijn beminde Jeruſalem.

7. Vrede en allerlei voorſpoed zy in uwe veſtinge, welvaren in uwe palleyſen, o Jeruſalem.

8. Niet alleen om mijnent wil, en om den voorſpoed van mijn geſlacht, maer ook om aller mijner onderdanen wil, wensch ik dat het Jeruſalem welgae: Om mijner broederen, ende mijner vrienden wille; ſal ick nu ſpreken, Vrede zy in u, o Jeruſalem, en niets onbeproevd laten, om uwen welvaert te bevorderen.

9. Om des huyſes des HEEREN uwes Godts wille, het welk mijn zoon SALOMO bouwen zal, en omdat gy tot den beſtendigen zetel van den plechtigen Godsdienst verheven zijt, ſal (*a*) ick het goede voor u ſoecken.

Dat deze Pſalm zeer geſchikt was voor de wederkeerende Joden, om zich te verheugen in 't vooruitzicht van eenen vernieuwden bloei in burgerſtaet en Godsdienst, in den tweeden Tempel, valt van zelven in 't oog.

PSALM. CXXIII.

IN dit lied, ontmoeten wy eenen godvruchtigen voorganger, die zich in tijden van groote benauwdheid tot den HEER wendt, en uit naem van het ganſche volk, ſmeekt om eene gunſtige verlosſing.

Maer wie is deze voorganger, en welke benauwende tijdsomſtandigheden heeft hy hier onder het oog? — Elk ziet, dat 'er een tijd werd afgeteekend, in welke de Spreker met zijn volk ſmadelyk behandeld werd; zoodat zy de voorwerpen waren van verachting en beſpotting, zy waren blootgeſteld aen *den ſpot der weeldigen, en aen de verachting der hovaerdigen*, vs. 3, 4. — Onder dit alles, bleven deze mishandelden geloovig vertrouwen op den HEER, vs. 2, 3.

Sommigen denken aen DAVID. — Dan, DAVID had zoo

(*a*) Nehem. 2: 10.

zeer geene redenen om over befpotting te klagen, als wel over lasteringen, valfche befchuldigingen, en vervolgingen van zijne vyanden. — Anderen pasfen dezen Pfalm, in eenen Prophetifchen zin, op de Kerk van het Nieuwe Testament toe. Maer, deze verklaring is geheel eigendunkelyk, en zelvs van alle fchijnbare aenleiding ontbloot. — Het komt nader, dat hier een geloovig voorganger der Joden, onder de Babylonifche gevangenis, fprekende inkome, klagende over de befchimpingen der Chaldeërs. — Voor het naest evenwel, zouden wy gisfen, dat dit korte gebed zy opgefteld, toen de Koning van Asfyrien, den Veldheer RABSAKE gezonden had, om Jerufalem te belegeren, 2 Kon. 18, 19.

Immers, uit deze onderftelling laet zich de geheele Pfalm zeer eigenaertig verklaren. — De Asfyriers mogten by uitnemendheid, *weeldigen* en *hovaerdigen* genaemd worden. De Joden waren de voorwerpen van hunne *befpotting* en *verachting*. Koning HISKIAS en zijn volk vertrouwden, onder dat alles, op des HEEREN byftand, hoe zeer RABSAKE met dit vertrouwen, op eene Godslasterlyke wijs, den draek ftak.

Uit aenmerking van het een en ander, komt het my zeer aennemelyk voor, dat de Propheet JESAIAS, op het verzoek van HISKIAS den Koning, dit gebed hebbe opgefteld, en dat zy beide, met de woorden van dit gebed, hunne oogen naer den hemel heffende, om eene gunftige uitkomst gefmeekt hebben. — Immers, Koning HISKIAS verzocht in die benauwende omftandigheden, dat JESAIAS een gebed zou opheffen voor het overblijvfel, het welk gevonden werd 2 Kon. 19: 4. Jef. 37: 4; ook lezen wy 2 Chron. 32: 20, dat de Koning HISKIAS en JESAIAS de Propheet, tot den HEER geroepen hebben.

Wy vinden in dit gebed twee hoofddeelen.

I. Eene betuiging van een onwankelbaer vertrouwen, op den Godlyken byftand, vs. 1, 2.

II. Eene ernftige fmeeking, om eene genadige verlosfing, vs. 3, 4.

1. Een Liedt Hammaaloth. (*a*) Ick heffe mijne oogen vrymoedig en vertrouwende, op tot u den eenigen en waren God, die oneindig ver verheven zijt boven de afgoden, die in de hemelen sitt, op den Throon van uwe Majesteit, als de Koning van het gansch Geheeläl. Op U zijn de oogen van mijn vertrouwen gevestigd; van U alleen verwacht ik hulp en bystand, in deze gansch zeer groote benauwdheid.

2. Siet, gelijk de oogen der knechten zijn op de hant harer heeren; van welke zy hunne verzorging en beveiliging verwachten: en gelijck de oogen der dienstmaegt uit dat zelvde beginsel, geslagen zijn op de hant harer vrouwe: alsoo zijn onse oogen op U den HEERE onsen Godt, vertrouwende geslagen. Wy zullen lijdzaem en geloovig op des HEEREN bystand wachten, tot dat hy ons genadigh zy.

3. Zijt ons genadigh, o HEERE, zijt ons genadigh: vertoev niet langer ons ter verlossing: want wy zijn der verachtinge veel te sadt, en de smaed welke ons wordt aengedaen, is niet langer te dulden.

4. (*) Onse ziele is veel te sadt des spot der weeldigen, der verachtinge der hoovaerdigen. Wy kunnen de godslasteringen, en het spotten met ons geloovig vertrouwen, niet langer verdragen.

De wederkeerende uit Babel, herinnerden zich door dit lied, hunne smeekingen aldaer.

PSALM. CXXIV.

DAVID legt dit lied het volk van Israël in den mond, om daerdoor den HEER te loven, wegens zekere merkwaerdige verlossing uit eene zeer groote benauwdheid.

Maer welk eene verlossing wordt hier bedoeld? — De

(*a*) Ps. 115: 3.
(*) *Hebr.* Onse ziele is voor haer (*ofte*, voor sich, *d. i.* nae haer duncken, *als* Psalm 120: 6.) veel te sadt.

zaek wordt zeer verschillendlyk begrepen. — Drie gevallen, schijnen ons het meest in aenmerking te komen. De verlossing van Juda, uit de hand van SANHERIB, ten tijde van Koning HISKIAS, 2 Chron. 32. De verlossing van Israël, ten tijde van Koning DAVID, toen hy, straks na zijne verheffing op den Throon van Israël, tot tweemalen toe door de Philistijnen werd aengegrepen, 2 Sam. 5: 17-25. De verlossing van Israël, uit de hand van PHARAO, aen de schelfzee, Exod. 14, 15.

Laten wy alle drie deze gevallen kortelyk toetsen, aen de merkteekenen, welke in dezen Psalm voorkomen. — Het verloste volk wordt uitdrukkelyk ISRAËL genaemd, vs. 1. — Zy waren in eenen zeer dringenden nood geweest, in welken zy, zonder des HEEREN machtigen bystand, ontwijfelbaer zouden vergaen zijn, vs. 1. — Hunne vyanden waren zoo verbitterd geweest, dat zy hen levendig zouden verslonden hebben, vs. 2, 3. — Zy liepen gevaer, om door stoute wateren overstroomd te worden, vs. 4, 5. — Zy hadden op het punt gestaen, van den vyanden tot eenen prooi te worden, en waren reeds in den strik verward, vs. 6, 7. — De vyanden waren niet alleen talrijk en machtig, maer ook wreed en bloeddorstig; zoodat zy by verslindende dieren vergeleken worden, vs. 3, 6. en daerenboven nog zeer listig, naedien zy strikken spanden, even als de vogelvangers, vs. 7. — Eindelyk was de verlossing van dien aert, dat eene onmiddelyke tusschenkomst, Gods almachtige bystand, daerin alleszins blijkbaer ware, vs. 1, 2, 8.

A. Deze merkteekenen, laten zich zeer wel toepassen op de eerstgemelde verlossing der Joden, uit de handen van den Assyrischen Koning SANHERIB. — Toen was de nood gansch zeer hooggaende. De Assyriers handelden als machtige, bloeddorstige, en listige vyanden. In de merkwaerdige verlossing, was eene onmiddelyke tusschenkomst van het Godlyk Alvermogen allerblijkbaerst.

Maer het opschrivt leert ons, dat DAVID de Dichter zy van dit zangstuk. Indien nu DAVID door den Prophetischen Geest van deze verlossing gesproken had, dan had hy deze gebeurtenis als toekomstig moeten vertoonen,

of

of ten minsten, volgens den Prophetischen stijl, als dadelyk tegenwoordig. Maer, hier wordt van eene voorledene gebeurtenis gesproken.

B. Wat de tweede verlossing aengaet, de redding van Koning DAVID uit de handen der Philistijnen, 2 Sam. 5. Deze kan, nae ons inzien, ook niet bedoeld zijn, omdat de opgegevene merkteekenen daeraen niet beantwoorden. — Immers was de staet van Israëls volk, in het begin van DAVIDS Regeering, zoo hoopeloos niet als de teekening van dezen Psalm medebrengt. — De HEER streed blijkbaer voor Israël tegen de Philistijnen, 2 Sam. 5: 20. maer het geschiedde niet onmiddelyk, door het Godlyk Alvermogen, zonder tusschenkomst van middelen.

C. Wy denken daerom aen het derde geval, de wonderdadige verlossing van Israël, uit de hand van PHARAO, aen de schelfzee. — Deze onderstelling, beantwoordt volkomen aen de opgegevene merkteekenen. — Toen was de nood zoo dringende, als zy ooit worden kon. De Israëlieten waren niet alleen in gevaer, om hunnen bloeddorstigen vyanden tot eenen prooi; maer ook, om door stoute wateren overstroomd te worden. De verlossing was, in den sterksten nadruk, onmiddelyk en wonderdadig.

Eene bedenking is 'er slechts, welke eenigen schijn heeft. — De opwekking aen Israël, ligt in deze woorden: *Israël zegge* NU, *ten ware de* HEER, enz. Deze woorden schijnen ons te wijzen naer een geval, het welk nu jongstleden gebeurd was. — Maer zou men niet onderstellen mogen, dat DAVID dit lied gedicht, en ten dienste van het volk uitgegeven hebbe, by gelegenheid van het Paeschfeest, dat ter gedachtenis van hunnen uittocht uit Egypte, en derhalven ook van de verlossing uit PHARAOS hand, was ingesteld; en dat de Koning dusdoende, aen Israël een formulier hebbe willen ter hand stellen, hoe zy, overeenkomstig den aert en het oogmerk van het Paeschfeest, den HEER, voor de wonderdadige uitredding uit de slaverny van Egypte, moesten verheerlyken?

I. Eerst herinnert DAVID aen Israël, hoe hunne Vaders,

door eene onmiddelyke tusschenkomst van het Godlyk Alvermogen, uit de hand van PHARAO verlost waren, vs. 1-5.

II. Daerna leert hy hen, hoe zy den HEER voor deze wonderdadige verlossing loven moesten, vs. 6-8.

1. Een Liedt Hammaaloth, van David. Ten ware de HEERE, die by ons geweest is, om ons op eene wonderdadige wijs te verlossen, zijnen allesvermogenden bystand niet bewezen had, toen PHARAO met zijn gansche heirleger onze Vaders vervolgde, en hen insloot aen de roode zee; wy waren gewisselyk omgekomen. Dit segge nu Israël met den mond, en erkenne het met een dankbaer hart:

2. Ten ware de HEERE, die by ons geweest is, om ons te verlossen, den arm zijner mogendheid ontbloot had, zou ons gansche volk vernield zijn; als de Egyptenaers, die boosaertige menschen tegen ons opstonden: toen zy aenrukten om ons te verderven.

3. Doe souden sy ons als roovdieren en zeemonsters, levendigh verslonden en geheel van den aerdbodem verdelgd hebben, als haer toorn tegen ons ontstack.

4. Doe souden wy, had de HEER geene wonderdadige uitkomst gegeven, uit vrees voor de Egyptenaers, in de roode zee gevlucht, en jammerlyk verdronken zijn. Doe souden ons de wateren overloopen hebben: een stroom soude over onse ziele gegaen hebben.

5. Doe souden de stoute en opgeblazene wateren van de roode zee, over onse ziele gegaen zijn.

6. De HEERE zy gelooft, die ons in hare verscheurende tanden niet en heeft overgegeven tot eenen roof.

7. Wy zijn wonderdadig gered, PHARAO zocht ons op eene listige wijs te verderven, hy sloot ons tusschen de zee van vooren, en zijn machtig heirleger van achteren; terwijl wy van ter zijde tusschen twee hooge bergen, als tusschen muuren in waren. Nae alle menschelyke uitzichten was

'er

'er niets anders over, dan ons in zijne handen over te geven, of in de schelfzee te verdrinken. Zoodanig waren wy reeds in den strik verward, welken PHARAO ons gespannen had. Maer de HEER heeft ons eene wonderdadige uitkomst geschonken. (*a*) Onse ziele is ontkomen als een vogel, uyt den strick der vogelvangers, de strick is gebroken, toen de HEER ons eenen weg baende, dwars door de roode zee henen, ende wy zijn langs dien weg, wonderdadig ontkomen.

8. (*b*) Onse hulpe is blijkbaer geweest in de gemelde verlossing, en zal ook in het vervolg zijn, in den name des HEEREN, die hemel ende aerde gemaeckt heeft. Aen de oneindige Volmaektheden van den Almachtigen Schepper aller dingen, hebben wy onze verlossing uit de hand van PHARAO te danken; en van dezelve verwachten wy onzen bystand, ook voor het vervolg.

Hoe gepast dit lied, door de wederkeerenden uit Babel, gebruikt werd om God blymoedig te loven, voor hunne tegenwoordige redding, blijkt weder van zelven.

PSALM. CXXV.

DE Dichter beschrijvt hier het geluk en de veiligheid der geloovigen, die onwankelbaer op den HEER vertrouwen, in tegenstelling van het rampzalig lot der godloozen, die den HEER en zijnen dienst verlaten; en hy besluit dit vertoog met eenen wensch, om den voorspoed van Israël, *vreede zy over Israël*.

Sommigen zijn van oordeel, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, ter gedachtenis van ABSALOMS opstand; en verstaen door den *scepter der godloosheid*, de onrechtvaerdige heerschappy, welke die ontaerte zoon zich had aengematigd. Maer, behalven dat DAVIDS naem niet aen het hoofd van dit lied geplaetst is, vinden wy niets, het welk ons bepaeldelyk tot de gemelde tijdsomstandigheid zou henen wij-

(*a*) Spr. 6: 5. (*b*) Ps. 121: 2.

zen. — Met ruim zoo veel ſchijn zou men kunnen gisſen, dat men dezen Pſalm zou kunnen brengen, tot de verlosſing der Joden uit het geweld der Asſyriers, ten tijde van Koning HISKIAS; of men zou dit lied beſchouwen kunnen, als een Prophetisch uitzicht hebbende op de verlosſing der Joden, uit de woede en de wreede vervolgingen van ANTIOCHUS EPIPHANES.

Veelal verſtaet men door den *Scepter der godloosheid*, de overheerſching der Christen Kerk door den Antichrist. — Dan, 'er is niets, het welk ons noodzaekt, om bepaeldelyk aen den Antichrist te denken, en niet alzoo wel op andere vyanden der Kerke zou kunnen worden toegepast. — Indien dit lied Prophetisch moet worden opgevat, zou men het ruim zoo goed van de vyandige vervolgingen der Joden, tegen de eerſte Christenen, verklaren kunnen; te meer, omdat JERUSALEM hier inkomt als eene Stad, welke nog in vollen bloei was.

Indien wy voor ons, iets moesten kiezen, zouden wy het meest overhellen tot die gedachten, dat Koning HISKIAS of de Propheet JESAIAS, als Spreker moet beſchouwd worden, die het volk vermaent tot een volkomen vertrouwen op den HEER, onder alle de woede van SANHERIB en de bedreigingen van RABSAKE. — Dan kan men by de eigenlyke beteekenis van *Jeruſalem*, *Sion*, en *Israël* blijven. SANHERIB die Jeſ. 10: 5. de roede van toorn heet, kan zeer gepast *de ſcepter der godloosheid* genaemd worden. Ook weten wy nu uit 2 Chron. 32: 6-8, dat Koning HISKIAS, in de gemelde tijdsomſtandigheid, het volk bemoedigd hebbe met ſoortgelijke woorden, als hier voorkomen.

Voor het overige, is dit korte maer zeer nadruklyke zangſtuk, in het algemeen recht geſchikt, om Gods volk in alle tijden te bemoedigen, tegen de boosheid en aenſlagen van hunne vyanden.

I. Eerst vinden wy eene beſchrijving van het geluk dergener, die op den HEER onwankelbaer vertrouwen, vs. 1-3.

II. Een gebed, om den voorſpoed der rechtvaerdigen, in onderſcheiding van de godloozen, vs. 4, 5[a].

III. Eindelyk, wordt alles beſloten met eenen wensch, om vrede over Israël, vs. 5[b].

1. Een Liedt Hammaaloth. Die op den HEERE vertrouwen, zijn altoos veilig. Hunne gelukſtaet is zoo onveranderlyk en onwankelbaer, als de bergh Zions, [*die*] niet en wanckelt, [*maer*] altoos de zetel van den waren Godsdienst wezen zal: want, in zoo ver blijft deze berg in eeuwigheyt, zoo lang de wettiſche bedeeling duuren zal.

2. Rontom Jeruſalem zijn bergen: welke die Stad als zoo veele voorſchansſen beveiligen: alſoo is de HEERE rontom ſijn volck, om het zelve tegen hunne vyanden te beſchermen, van nu aen tot in der eeuwigheyt.

3. Want de ſcepter der godtlooſheyt, de onrechtvaerdige overlast en verdrukking van bittere vyanden, en ſal niet beſtendig ruſten op het lot der rechtveerdigen: noch de godvruchtigen geduurig beangſtigen: op dat de rechtveerdige niet wanhopig, noch vervoerd worden om zich zelven ontijdig te wreken; op dat ze hare handen niet uyt en ſtrecken tot onrecht, en van den HEER afwijken.

4. HEERE, doet den goeden wel, die U in waerheid vreezen, ende laet uwen zegen rusten op den genen die oprecht zijn in hare herten.

5. Maer die haer neygen [*tot*] hare eigene kromme wegen, en op de verdervelyke bypaden der godloosheid afdwalen, die ſal de HEERE wech doen gaen in het verderv, met alle de werckers der ongerechtigheyt: Vrede ſal over Iſraël zijn, of *vrede* en allerlei voorſpoed zy beſtendig *over Israël.*

De wederkeerenden uit Babel toonden door 't opheffen van dit lied, hoe veilig zy zich onder Gods beſcherming rekenden.

PSALM. CXXVI.

ER schijnt ons geen twijfel aen, of de Joden, die uit Babels gevangenis, in hun Vaderland waren wedergekeerd, spreken hier met blijdschap over die aengename verlossing. — Maer, hoe kunnen zy dan vs. 4, nog om *de wending van hunne gevangenis* bidden? — De zaek laet zich ongemeen wel begrijpen op deze wijs: dat ZERUBBABEL, JOSUA, of een ander geloovig voorganger, onder de wedergekeerde Joden, dit lied gedicht hebbe; toen 'er nog maer weinige in hun Vaderland waren terug gekomen, in tegenstelling van de groote menigte, die verkozen in Babel te blijven; of liever nog meer bepaeld, dat deze Psalm gedicht zy op dien tijd, toen de vyanden der Joden hadden weten te bewerken, dat het verder voortzetten van den Tempelbouw verboden wierd, Ezra 4. en dan mag men HAGGAI of ZACHARIAS voor den Dichter houden.

I. In het eerste deel, vermelden de wedergekeerde Joden met dankbare blijdschap, hoe de HEER de gevangenis van Babel, op eene merkwaerdige wijs geslaekt had, vs. 1-3.

II. In het tweede bidden zy, dat de overgeblevene van hun volk, in hun Vaderland mogten wederkeeren, en aldaer blijkbaer gezegend worden, vs. 4-6.

1. Een Liedt Hammaaloth. Als de HEERE de gevangene Zions wederbracht, en het hart van CYRUS, den Koning van Persien, bewoog om ons vryheid te geven, van naer ons Vaderland weder te keeren, konden wy de zaek nauwlyks gelooven; toen waren wy gelijck de gene die droomen, wy wisten byna niet, of de zaek in de daed gebeurd ware, dan of wy het gedroomd hadden.

2. (*a*) Doe

2. (*a*) Doe wy van deze heuchlyke omwending verzekerd waren, werden wy hartelyk verblijd. Doe wert onse mont vervult met lacchen, ende onse tonge hield zich bezig met gejuych; doe seyde men onder de Heydenen: De HEERE heeft groote dingen aen dese gedaen. De blinde Heidenen konden niet nalaten, om te erkennen dat de HEER onze God, voor ons op eene blijkbare wijs gewerkt, en deze omwending ten onze voordeele, bestierd hadde.

3. De HEERE heeft waerlyk groote dingen by ons gedaen, en blijkbaer betoond, dat Hy op eene byzondere wijs voor ons zorge; [*dies*] zijn wy hartelyk verblijdt.

4. O HEERE, veele van ons volk zijn nog in Babel gebleven, zoodat ons Vaderland nog maer zeer weinig bevolkt is. Och dat deze ook mogten bewogen worden, om weder te keeren! wendt toch nu ook verder onse gevanckenisse, wanneer onze nog terug gebleven landgenooten wederkeeren, zullen zy zoo welkom en ons zoo aengenaem zijn, gelijck waterstroomen in 't heete en dorre zuyden.

5. Thans hebben wy nog met veele rampen, en den tegenstand van onze vyanden te worstelen. Laet deze onze droevheid ook in blijdschap veranderd worden. Immers Die met tranen zaeyen, sullen of *mogen* met gejuych maeyen. Laet het ons gaen als de akkerlieden, die, ofschoon zy weenende zaejen, juichende maejen.

6. Die het zaet draegt dat men zaeyen sal, gaet wel eens al gaende ende weenende: [*maer*] voorseker sal hy met gejuych wederkomen, dragende sijne schoven. Laet het ons ook zoo gaen. Laet de beginselen van ons werk, in het herbouwen van den Tempel, dat wy, van wegen den veelvuldigen tegenstand, tot hier toe al zuchtende verricht hebben, van aengename en blijde gevolgen wezen.

(*a*) Job 8: 21.

P S A L M. CXXVII.

HEt opschrivt eigent dezen Psalm, aen SALOMO toe, als den Dichter. — De Godvruchtige Koning toont hier aen, dat alle menschelyke pogingen en ondernemingen, zonder des HEEREN bystand, geheel en al vruchteloos zijn, en dat de goede uitslag, alleen van den Godlyken zegen afhange; ten vertooge, dat niemand op zich zelven vertrouwen, maer alles goeds van den HEER verwachten moete.

Zeer waerschijnlyk heeft hy aenleiding gekregen, tot het opstellen van dezen Psalm, toen hy den Tempel bouwde, en Jerusalem, in rijkdom en vermogen, een wonder geworden was, onder de steden.

I. Eerst stelt hy het vruchtelooze voor van alle menschelyke pogingen, zonder den Godlyken bystand vs. 1, 2.

II. Daerna leert hy, dat men alles goeds, alleen van den Godlyken zegen, verwachten moest vs. 3-5.

1. Een Liedt Hammaaloth, van Salomo. Alle onze menschelyke pogingen, met hoe veel wijsheid ook ondernomen, en met hoe veel yver voortgezet; kunnen op zich zelve, zonder den Godlyken zegen, niet met al baten. So de HEERE het huys niet en bouwt, te vergeefs arbeyden desselven bouwlieden daer aen: so de HEERE de stadt niet en bewaert, te vergeefs waeckt de wachter.

2. 't Is te vergeefs en als de ydelheid zelve, dat gylieden vroegh opstaet, late opblijft, etet broot der smerten en u zoodanig verwoest en afslooft, dat gy niet met rust eten kunt: 't is alsoo, dat de HEER zijn volk begunstigt; en dat hy 't gene hun wezenlyk nuttig is, sijnen beminden [*als in*] den slaep geeft, dikwijls zonder dat zy 'er om gewerkt, of het zelve verwacht hebben.

3. Siet, de kinderen zijn een erfdeel des HEE-
REN,

REN, eene genadige vergelding van de Godsvrucht der Ouderen: en een talrijk nageslacht, schoon het des buycks vrucht is, en langs den gewoonen weg van voortteeling wordt voortgeplant, is een belooninge.

4. Gelijck de pijlen zijn in de hant eenes helts, om hem te beschermen: soodanigh zijn de sonen der jeugt, welke de HEER aen zijnen beminden schenkt, als eene belooning van hunne Godsvrucht; naedien zy den welvaert van hun huis bevorderen.

5. Welgeluckigh is de man, die sijnen pijlkoker met deselve pijlen gevult heeft, en met zulke brave zoonen gezegend is: sy en sullen niet beschaemt worden, als sy met de vyanden spreken sullen in de poorte, of, door hunne haters, voor het gericht, valschelyk beschuldigd worden. Zy zullen hunne goede zaek wel weten te handhaven.

Het behoevt geen nadere aenwijzing, hoe gepast dit lied door de uit Babel gekomene, overgebragt werd op de bouwing des tweeden Tempels; en hoe billijk zy, daer ze nog met weinigen wederkeerden, eene talrijke vermenigvuldiging wenschten.

PSALM. CXXVIII.

De Dichter van dit Zangstuk wordt niet genoemd. — De gelijkvormigheid evenwel van den inhoud dezes lieds, met dien van den voorigen Psalm, zou aenleiding kunnen geven, om te gissen, dat het door denzelvden Dichter, door Koning SALOMO namelyk, zy opgesteld.

Hoe het ook wezen moge, wy ontmoeten hier eene zeer aengename beschrijving van een gezegend Huwelyk, en een zeer gelukkig huisgezin, voorgesteld als eene genadige belooning van den zuiveren Godsdienst.

Er is, gelijk wy reeds hebben aengemerkt, zeer veel gelijkvormigheid, tusschen den inhoud van dezen, en van den onmiddelijk voorgaenden CXXVIIsten Psalm. — In het voorige lied vonden wy een vertoog van het vruchte-

looze onzer pogingen, zonder den Godlyken zegen, en van het geluk eenes vruchtbaren Echts. In dezen Psalm wordt het bestaen beschreven van den zoodanigen, die dezen zegen te wachten heeft; *een iegelyk, die den* HEER *vreest, en in zijne wegen wandelt.*

Deze Psalm is derhalven recht geschikt, tot leering en vertroosting van zulken, die in des HEEREN vrees, een wettig Huwelyk staen aen te gaen, of reeds, in den echten staet, gezegend verkeeren mogen.

I. Vs. 1, vinden wy een meer algemeen voorstel van het geluk der gener, die den HEER vreezen.

II. Het welk vervolgens, in de byzonderheden, nader aengedrongen, en meer bepaeldelyk, op eenen gezegenden Echt, wordt toegepast vs. 2-6.

1. Een Liedt Hammaaloth. Welgeluckfaligh, in den sterksten nadruk, is een yegelick die den HEERE in waerheid vreest, die in sijne wegen wandelt, en zijn gansche gedrag, nae het voorschrivt van Gods Wet, bestendig inricht. Een iegelyk, die zich zoo gedraegt, van wat staet, rang, jaren, of sexe hy ook wezen moge, is by uitnemendheid welgelukzalig.

Dit algemeene voorstel wordt vervolgens nader, in ettelyke byzonderheden uitgebreid; en wel zoo, dat de spraekwending, dit gansche lied door, tot zulken persoon gebracht zy, die den HEER vreest, en dit geluk ondervindt, vooral ten aenzien van den Echten staet.

2. Want gy sult, met blijdschap en vergenoegen eten het brood, het welk gy door den arbeyt uwer handen, in een eerlijk beroep, zult gewonnen hebben: Ja welgeluckfaligh sult gy zijn, in alle opzichten, ende 't sal u wel gaen. Alle uwe pogingen zullen welgelukken, en gy zult rijkelyk gezegend worden.

3. Uwe huysvrouwe sal wesen als een vruchtbaer wijnstock aen de zijden uwes huyses: uwe kinderen als olijfplanten rontom uwe tafel.

Een gezegend Huwelyk, een allergenoeglykst Huisgezin, wordt hier voorgesteld, onder verschillende Zinbeelden,

den, welke de levendigheid van den Oosterschen denktrant heeft zaemgevoegd.

De onvruchtbaerheid strekte oudtijds, onder Israël, tot schande, en het werd als een oordeel aengemerkt, wanneer God de baermoeder had toegesloten. — Hier wordt daerom, aen den genen die den HEER vreest, een vruchtbaren Echt toegezegd. *Uwe huisvrouw zal wezen, als een vruchtbare wijnstok, aen de zijde van uw huis;* en hare kinders worden by lievlyke en voordeelige olijvplanten vergeleken: *uwe kinders zullen zijn, als olijvplanten rondom uwe tafel.*

De wijn en de *wijnstok* wordt, met recht, geteld onder de edelste voortbrengselen der aerde. — By zulk een edelen *wijnstok* wordt de huisvrouw van iemand, die den HEER vreest, hier vergeleken, en wel by *een vruchtbare wijnstok, aen de zijde van zijn huis.* Door deze laetste uitdrukking *aen de zijde van zijn huis*, kan de verkleevdheid van eene deugdzame vrouw, aen het huis van haren man, worden aengeduid, in tegenstelling van eene ontuchtige vrouw, welker voeten niet in haer huis blijven Spreuk. 7: 11, 12. Althans men meent, dat de edelste wijnstokken, oudtijds in het Oosten, niet alleen in wijngaerden, maer ook wel, gelijk by ons, aen de zijde der huizen of tenten, geplant wierden. — De huisvrouw van elk, die den HEER vreest, wil de Dichter zeggen, zal niet alleen zijn, als een wel uitgespreide wijnstok, die slechts tot cieraed dient; maer als een *vruchtbare wijnstok*, in het voortbrengen van kinderen.

Hare kinders, wordt 'er bygevoegd, *zullen zijn als olijvplanten, rondom uwe tafel.* — Men heeft opgemerkt, dat men oulings in het Oosten gewoon ware, om de tafels niet alleen met olijvtakken te vercieren, maer dat men ook olijvboomen plantte, in de gedaente van prieelen, om de tafels door het lommer te overschaduwen. — Althans de olijvplanten waren, wegens het bestendig groen, den spoedigen groei, en vooral de heerlyke vruchten, zeer bemind. — By zulke planten, worden de kinders vergeleken rondom de tafel; zoo wegens het frissche en gezonde van hunne jeugd, als van wegen het genoegen en de blijde

hoop, welke zy den godvreezenden Vader aenbrengen, die zich reeds verheugt, in het vooruitgezicht van de aengename diensten, welke zy der maatschappy, in hunne mannelyke jaren, bewijzen zullen.

4. Siet, alsoo sal sekerlick die man gesegent worden, die den HEERE vreest.

5. De HEERE sal u segenen, of wenschender wijs, *de* HEER *zegene u* uyt Zion, ende gy sult het goede Jerusalems aenschouwen alle de dagen uwes levens.

Hoe *zegent de* HEER *uit Sion?* — *Sion* was de berg, welken God verkozen had, tot zijne woonplaets; daer werd de HEER raedgepleegd; van daer gav Hy Godlyke antwoorden; daer betoonde Hy, dat hy de gebeden van zijn volk hoorde. — De wensch, en ingewikkelde belovte derhalven, *de* HEER *zegene u, en zal u zegenen uit Sion,* sluit kortelijk het volgende in: — (1). dat de HEER zegen mogt gebieden, door het genadig aennemen der offeranden, door het hooren der gebeden, door het vergeven der zonden, door het afwenden van onheilen, door het verleenen van lichamelyke en geestelyke weldaden; — (2). dat dit zegenen mogt geschieden, van Israëls God, die op Sion woonde; en derhalven dat de ware Godsdienst, onder Israël, mogt bestendig wezen.

Er wordt bygevoegd, en *gy zult het goede van Jerusalem aenschouwen, alle de dagen uwes levens.* — Het *goede van Jerusalem te aenschouwen* schijnt nu byzonder te zien, op het welzijn van den burgerstaat; daer de voorige wensch zich meer tot den Godsdienst bepaelde; zoodat de wensch en belovte hier op uitkome, dat hy, die den HEER vreest, zich verblijden zoude, over den voorspoed van Israëls burgerstaet. — De laetste woorden *alle de dagen uwes levens* moeten, tot beide de wenschen, gebracht worden.

6. Ende gy sult lang en voorspoedig leven, zoodat gy, in eenen hoogen en gezegenden ouderdom, uwe kintskinderen sien zult. Vrede en allerlei voorspoed zy bestendig over Israël.

PSALM. CXXIX.

DE Dichter van dit Lied wordt niet genoemd. — Hy wekt Israël op, tot blijdschap en dankzegging; uit aenmerking, dat zy nu alle zwarigheden, met welke zy lang geworsteld hadden, waren te boven gekomen; met verzekering dat de vyanden, in de pogingen, welke zy nog verder doen mogten, blijkbaer zouden beschaemd en verydeld worden.

Veelal heeft men dit lied, uit een verkeerd oogpunt beschouwd, en zich verbeeld, dat Israël hier worde afgeteekend, als verkeerende in eenen rampspoedigen en zeer hachlyken toenstad. — Dit heeft aenleiding gegeven, dat sommigen dezen Psalm, op den lijdenden MESSIAS, hebben te huis gebracht, byzonder vs. 3. op zijne geesseling; waer toe echter geen grond is dan de bloote uitdrukking. Anderen hebben denzelven toegepast op de Christen Kerk, onder de vervolging van hare vyanden. — Ondertusschen is het lied van eenen bemoedigden inhoud, uit aenmerking van den veelvuldigen en langduurigen tegenstand, die reeds gelukkig overwonnen was, gelijk by de Uitbreiding, duidelijk blijken zal. — Daerenboven legt de Dichter de woorden van dit lied, even als die van Psalm CXXIV, in den mond van Israël, het is, *zegge nu Israël.*

Maer op welken tijd, en by welk eene gelegenheid, is dit lied gelegd in den mond van Israël? — Het is waer, het volk van Israël was, van de vroegste tijden af, door veelerlei vyanden aengevallen, en telkens door des HEEREN bystand verlost. Maer hier worden wy meer byzonder naer zulken tijd gewezen, in welken de grootste tegenstand overwonnen was, en men zich vleijen mogt, dat de pogingen der nog overgeblevene vyanden zouden verydeld worden. — Men zou kunnen denken, aen den tijd van HISKIAS, toen de HEER *de touwen der godlozen* volgens vs. 4, op zulk eene zeer merkwaerdige wijs *afgehouwen*, en de Assyriers verslagen heeft; of aen de slaking der Babyloni-

sche gevangenis; of aen dien tijd toen de Joden, onder DARIUS, wederom vryheid gekregen hadden, om den Tempelbouw voort te zetten; of 'er zou, in het Prophetisch vooruitgezicht, kunnen geoogd worden, op het herstellen van de vryheid der Joden, door de Maccabeen.

Ondertusschen durven wy niets stellig beweeren, hoe zeer ons de derde gedachte de meeste opmerking schijne te verdienen.

De inhoud van het Lied is, gelijk wy gezegd hebben, tweeledig.

I. Eerst herinnert de Dichter aen Israël, hoe zy thans allen tegenstand overwonnen hadden vs. 1-4.

II. Daerna verzekert hy, dat alle de nog overgeblevene vyanden zouden beschaemd worden vs. 5-8.

1. Een Liedt Hammaaloth. Onze wederpartijders hebben my menigmalen verdrukt. Sy hebben my dickwijls benaeuwt van mijner jeugt af, van dat wy een volk hebben uitgemaekt: dit segge nu Israël: daer wy thans allen tegenstand overwonnen hebben.

2. Sy hebben my dickwijls van mijner jeugt af benaeuwt: evenwel en hebben sy my, door den Godlyken bystand, niet overmocht. Zy zouden gaern ons. volk geheel en al verdelgd hebben, maer de God van onze Vaderen heeft altoos, voor ons volk, blijkbaer gezorgd.

3. Sy hebben ons volk wreedelyk gefolterd, en meer dan eens, onder het juk der dienstbaerheid gebracht. Ploegers hebben als het ware op mijnen rugge geploegt: sy hebben hare voren langh getogen, hunne folteringen dikwijls herhaeld en langduurig gemaekt.

4. Maer De HEERE die rechtveerdigh is, die het onrecht niet dulden kan, en getrouw is in het vervullen van zijne belovten, heeft de touwen der godtloosen, waermede zy ons, aen het juk van hunne overheersching, verbonden hadden, afgehouwen en ons geslaekt uit de slaverny.

5. Laetse verder beschaemt ende achterwaerts gedreven worden, alle die Zion haten.

Ei

Eigenlijk ſtaet 'er in den toekomenden tijd, die ook wenſchenderwijs kan genomen worden: „ Ik wensch van „ harte en houde my ook verzekerd, dat *alle* de nog over- „ geblevene vyanden van Israël, *die Sion haten*, over het „ verydelen van hunne boosaertige pogingen, *zullen be-* „ *ſchaemd* worden, en *achterwaerds wijkende*, van hun voor- „ nemen zullen afzien."

6. (*a*) Laetſe worden of *zy zullen zijn*, als gras op de daken, als het korte gras, dat hier en daer tusſchen ſteenen muuren of daken te voorſchijn komt, 't welck verdorret eer men het uyttreckt: geheel beroovd van alle kracht, luister, en vermogen. Ik wensch en verwacht, dat onze tegenſtanders, die nog overig zijn, zoo onnut en verachtelyk worden zullen, als zulk verdord gras.

7. Waer mede de maeyer ſijne hant niet en vult, noch de garvenbinder ſijnen arm, maer het met verachting van zich werpt.

8. Op dezelvde wijs mogen en moeten ook onze heimelyke vyanden beſchaemd en verydeld worden, die ons geen goed hart toedragen, Noch ons van harte groeten, en die wanneer zy ons voorbygaen niet en ſeggen, en, zoo zy het al zeggen, niet van harte meenen, De ſegen des HEEREN zy by u: wy ſegenen ulieden in den name des HEEREN.

PSALM. CXXX.

DE Dichter van dit zangſtuk is geheel onbekend.

„ Deze Pſalm, zoo geven onze Overzetters den „ inhoud op, is een hartgrondig gebed eenes godzaligen „ menſchen, zeer beroerd zijnde van wegen zijne zonden, „ vertrouwende nochtans vastelyk, dat God hem dezelve „ vergeven zal, vermanende Israël ook, op den HEER te „ hopen."

(*a*) Job 8: 12. ende 40: 10.

Deze inhoud leert ons, in het algemeen, wat de aenleiding tot het opstellen van dezen Psalm gegeven hebbe; dat namelyk de Dichter zich bevond in groote benauwdheid, en wel over zijne zonden en derzelver akelige gevolgen, in welke benauwdheid hy den HEER ernstig gebeden had, met dat gevolg, dat zijne ziel vertroost was, zelvs in zoo ver, dat hy zich opgewekt vond, om zijne medegelovigen, die zich in soortgelijke benauwdheid bevonden, tot een gelovig wachten op den HEER, aen te spooren.

Dit Lied is derhalven recht geschikt, om eenen gelovigen, in tijden van druk en benauwdheid, krachtig te bemoedigen. — De oude Christen Kerk heeft het daerom, onder de zeven boetpsalmen geplaetst, welke gezongen werden, door de zulken, die van den Kerkelyken ban ontslagen, wederom tot de gemeenschap der Kerke werden aengenomen.

Maer zou men niet iets naders, omtrend den tijd en de aenleiding, op en by welke dit lied gedicht is, ten minsten met vry wat waerschijnlykheid, bepalen kunnen? — Te weten, de gissing is ons zeer waerschijnlyk voorgekomen, dat deze Psalm gedicht zy, op het laetst van de Babylonische gevangenis, toen de tijd der verlossing begon te naderen. — Immers dat 'er, van het Joodsche volk, onder den naem van *Israël* vs. 7, 8, gesproken worde, is allerduidelykst. By het slaken der Babylonische gevangenis, zijn Israël de langduurige boosheden in zoo ver vergeven, als de Natie bevrijd werd, van dat volksoordeel, het welk, op hunne aenhoudende wederspannigheid, bedreigd was vs. 4. Indien de HEER, nae het gestrenge van zijne rechtvaerdigheid, met de Joden had willen handelen, zou hy de geheele Natie verdelgd hebben vs. 3. De spreker bemoedigt zich, met Gods uitdrukkelyke belovte van verlossing vs. 5, en hoe duidelyk had de HEER, door den Propheet JEREMIAS beloovd, dat de Babylonische gevangenis, na verloop van LXX jaren, een einde zou nemen! De uitdrukkingen van vs. 6. wijzen ons duidelyk naer eenen tijd, in welken men eene beloovde en merkwaerdige verlossing zeker te gemoet zag.

Wan-

Wanneer wy dit alles in aenmerking nemen, komt het ons zeer waerſchijnlyk voor, dat een Propheet, op het laetst der Babyloniſche gevangenis, dezen Pſalm hebbe opgeſteld. Voor het naest zouden wy denken aen DANIEL; te meer omdat 'er eene kennelyke overeenkomst is, tusſchen den inhoud van dezen Pſalm, en dien van DANIELS gebed Dan. 9. — Op dien grond meenen wy, in het ſlot van dezen Pſalm, eene voorzegging te vinden, omtrend den MESSIAS en zijne volmaekte verzoening.

Wy onderſcheiden in dit zangſtuk twee deelen.

I. Het gelovig gebed van den ſpreker vs. 1-6.
II. Eene opwekking aen Israël, om op den HEER te hopen vs. 7, 8.

1. Een Liedt Hammaaloth. Uyt de diepten roepe ick tot u, o HEERE.

Diepten zijn, nae de kracht van het grondwoord, donkere dalen, diepe kuilen, vervuld met water, ſlijk en modder, vergel. Pſ. 88: 7. 69: 2, 3, 15. In den geestelyken zin hebben wy te denken aen eenen ſtaet van rampen en onheilen, uit welke iemand onvermogende is, om zich zelven te verlosſen. — Zoodanig was zekerlyk de toeſtand der Joden, in de gevangenis van Babel. God zelvs moest 'er hen uit verlosſen, en daertoe het hart van Koning CYRUS bewerken. — Evenwel worden hier ook tevens de inwendige benauwdheden van den ſpreker bedoeld. Hy was gevoelig getroffen, zoo over de zonden van zijn volk, als over de onheilen, welke het zelve drukten. Dat dit het beſtaen van DANIEL ware, op het einde der Babyloniſche gevangenis, is alleszins blijkbaer, uit zijn gebed Dan. 9.

2. Heere, hoort nae mijne ſtemme, met gunstige ooren: laet uwe ooren opmerckende zijn op de ſtemme mijner ſmeeckingen, en het blijken, dat Gy mijn ootmoedig gebed genadig verhooren wilt.

3. Ik ſmeek om de verlosſing van mijn volk, uit hunne gevangenis. Niet dat wy ons, dit gunstbewijs, hebben

waerdig gemaekt. Wy en onze Vaders zijn grouwzame overtreders. (*a*) So gy, HEERE, de ongerechtigheden van ons volk gade slaet, en ons nae verdiensten behandelen wildet: Heere, wie sal bestaen? dan zouden wy geheel moeten verdelgd worden.

4. Maer Gy zijt een God van genade, en des ontfermens nimmer moede; (*b*) by u is vergevinge, en zulks op dat gy met eerbied en dankbaerheid gevreest wort.

5. De tijd is kort op handen, wanneer de Babylonische gevangenis, volgens uwe onfeilbare belovte, een einde nemen zal. (*c*) Ick verwachte daerom de vervulling der toezegging van den HEERE, (*d*) mijne ziele verwacht en reikhalst naer den tijd der bevrijding; ik vertrouw op den HEER, ende ick hope op sijn woort en belovte.

6. (*e*) Mijne ziele [*wacht*] op den Heere, en ziet de vervulling van zijne belovte eerlang te gemoet; meer dan de wachters, met een brandend verlangen, wachten op en met volzekere verwachting uitzien naer het licht van den morgen: Ja ik hoop nog sterker, op de vervulling van uwe belovte, dan de wachters op den morgen.

7. Israël hope ondertusschen op den HEERE, en zie de slaking der gevangenis vertrouwend te gemoet: want by den HEERE is goedertierenheyt, Hy behoudt den toorn niet tot in eeuwigheid, ende by hem is veel verlossinge, terwijl Hy alleen machtig is, om ons te redden.

8. Ende niet alleen dit, maer ook ter zijner tijd, zal de beloovde MESSIAS komen, en eene eeuwige gerechtigheid aenbrengen. De HEER zal den beloovden Verlosser van zondaren zenden, en hy sal Israël, door de volmaekte verzoening van dien Godlyken Borg, verlossen van alle sijne ongerechtigheden.

(*a*) Ps. 143: 2. (*b*) 2 Sam. 24: 14. (*c*) Ps. 27: 14. Habak. 2: 3. (*d*) Ps. 40: 2. (*e*) Ps. 5: 4. ende 119: 147. ende 123: 1, 2.

P S A L M. CXXXI.

DAVID is de Dichter van dezen Psalm. — Hy wendt zich tot den HEER, met eene vrijmoedige betuiging, dat hy zijn hart niet verheven, noch naer te hooge dingen gestaen had, en hy besluit, met eene opwekking aen Israël, om op den HEER standvastig te vertrouwen.

Wanneer, en by welk eene gelegenheid, DAVID dit lied hebbe opgesteld, kan met geene genoegzame zekerheid bepaeld worden. — Voor het naest evenwel schijnt de gemelde betuiging ons te wijzen, naer dien tijd, in welken hy door SAUL, wreedelyk vervolgd, en valschelyk beschuldigd werd, dat hy, door snoode aenslagen tegen den Koning, op eene trotsche en onrechtmatige wijs, naer den throon en den scepter dong.

I. Eerst betuigt hy, voor den HEER, dat hy in dit geval, geheel onschuldig ware vs. 1, 2.

II. Daerna bemoedigt hy Israël, om in alle gevallen, op den HEER te hopen vs. 3.

1. Een Liedt Hammaaloth, van David. O HEERE, ik wordt beschuldigd van trotsche en heerschzuchtige aenslagen, tegen mijnen gebiedenden Vorst, op den Throon van Israël. Maer ik betuig voor U, den Alwetenden, met vrymoedigheid, dat deze laster ten eenemael ongegrond zy. Neen, (*a*) mijn herte en is niet verheven, noch (*b*) mijne oogen en zijn niet hooge: oock en hebbe ick niet gewandelt noch my bezig gehouden in [*dingen*] my te groot, ende te wonderlick, in zaken, welke boven mijnen staet en bekwaemheden verheven zijn.

2. So ick mijne drivten niet beteugeld, zo ik mijne

(*a*) 2 Chron. 32: 25. Spr. 16: 5. (*b*) Psalm 101: 5. Spr. 6. 17.

mijne ziele niet en hebbe gesett in bedaerdheid, ende stille gehouden, gelijck een gespeent kint dat stil en bedaerd is by sijne moeder, en op hare voorzorg wacht! waerlyk, HEER! gy weet het, mijne ziele is onder alle vervolgingen zoo bedaerd, als een gespeent kint in my geweest, ik heb den uitslag der zaken alleen aen uwe voorzorg en bestiering toevertrouwd.

3. Israël volge hierin mijn voorbeeld, en hope onder alle wederwaerdigheden, gerust en welgemoed, op den HEERE, van nu aen tot der eeuwigheyt.

De betuigingen in dit lied waren zeer gepast, ook in den mond der Joden, toen zy door hunne vyanden beschuldigd werden van oproerige bedoelingen, Ezra 4.

PSALM CXXXII.

VEele Uitleggers houden DAVID voor den Dichter van dezen Psalm; en denken dat hy denzelven opgesteld hebbe, of by gelegenheid van de opvoering der Verbonds-Ark, uit het huis van OBED-EDOM naer Sion, 2 Sam. 6. of, toen hy, door den mond van den Propheet NATHAN, de Godlyke belovte ontvangen had, dat zijn zoon SALOMO den Tempel bouwen zoude, 2 Sam. 7. of na de telling van het volk, welke aenleiding gav dat de heuvel Moria, tot de plaets van den Tempel werd aengewezen, 1 Chron. 21. — Dan, hoe zeer dit lied eene zeer nauwe betrekking tot DAVID hebbe, kan men evenwel daeruit geenszins besluiten, dat hy de Dichter zy; te minder, omdat 'er van DAVID in den derden persoon gesproken wordt, als van iemand, die van den Dichter geheel onderscheiden is, vs. 1, 2, 5, 10.

Anderen zijn daerom van oordeel, dat SALOMO, of een ander Godgewijd Dichter van zijnen tijd, dit zangstuk vervaerdigd hebbe, by gelegenheid dat de Tempel volbouwd was, en door gansch Israël plechtig werd ingewijd, 2 Chron. 5, 6. — Dit begrip komt ongemeen wel over-

overeen, met den inhoud en de gezegdens van den Psalm. Daerenboven, is 'er eene blijkbare gelijkvormigheid tusschen die bede, welke wy hier vinden vs. 8-10, en het slot van SALOMOS gebed, waer mede hy den Tempel heeft ingewijd, 2 Chron. 6: 41, 42.

Het is derhalven eene gissing, welke vry wat opmerking verdient, dat de Israëliten hier sprekende worden ingevoerd; verklarende voor den HEER, dat zy volkomen berusten en genoegen namen in die schikking der Voorzienigheid, volgens welke Jerusalem en de Tempel, den bestendigen zetel van den Godsdienst zoude uitmaken. Zelvs is 't op die onderstelling hoog waerschijnlyk, dat by die plechtige inwijing, dit lied door gansch Israël, na 't eindigen van SALOMO's gebed, zal opgezongen zijn.

Wy onderscheiden, op dezen grondslag, twee hoofddeelen in dezen Psalm.

I. Een ernstig gebed vs. 1-10, in het welk de Sprekers, A. Eerst hunne gezindheid verklaren, om den Tempel, van nu voortaen, voor de plaets van den Godsdienst te houden, vs. 1-7. B. en daerna ernstig smeeken, zoo om de Godlyke goedkeuring van den Tempel, als om de verhooring van SALOMO's gebed, vs. 8-10.

II. Daerna wordt dit gebed, uit aenmerking van Gods belovte, nader aengedrongen, vs. 11-18.

1. Een Liedt Hammaaloth. O HEERE, gedenckt aen onzen voorigen en braven Koning DAVID, en aen alles, het welk hy voor uwe eer verricht heeft; en gebied, ten blijke van zulk een gunstig aendenken, den zegen over het gene hy begonnen heeft, en nu na zijnen dood voltooid is. Gedenk zoo aen David, en byzonder aen al sijn lijden;

Het *lijden* van DAVID, het welk hier bedoeld wordt, moet zulk een lijden zijn, het welk eene byzondere betrekking had tot den Tempelbouw; dit wijst het verband duidelyk aen. — Gevolgelyk, kan men hier niet denken

aen al dat lijden, het welk DAVID, van zijne zalving door SAMUEL, tot aen zijne verheffing op den Throon, ondergaen heeft; en nog minder aen het lijden, het welk hy, nadat hy op den Throon geplaetst was, heeft doorgeſtaen ter kastijding wegens zijne zonden, zoo in de zaek van BATHSEBA als in de telling van het volk.

Overeenkomſtig het verband van zaken, moeten wy door het *lijden van* DAVID, bepaeldelyk alle die moeite en bekommeringen verſtaen, welke hy gehad heeft van dien tijd af, dat hy aen NATHAN zijn voornemen verklaerd had, om den HEER eenen Tempel te bouwen, tot aen het einde van zijn leven. — Waerlyk, die moeite en bekommeringen mogen de Sprekers, wel *al het lijden van* DAVID noemen. De aenſtaende Tempelbouw had hem veel overleg, moeite en arbeid gekost, die zijn lichaem en ziel meermalen gepijnigd hadden. Zijne zorgen en bekommeringen hadden niet alleen verkeerd, omtrent het vervaerdigen der bouwſtoffen voor den Tempel, maer ook omtrent de ſchikking van deszelvs dienst en dienaren. Men leze dit uitvoerig 1 Chr. 23 tot 29. Daerom zegt hy zelvs, 1 Chron. 22: 14. zie daer, ik heb, *in mijne verdrukking* of in mijn lijden, voor het huis des HEEREN bereid 100000 talenten gouds enz.

Wanneer derhalven de Israëlieten al biddende zeggen: HEER! *gedenk aen al het lijden van* DAVID, zoo begeeren zy, dat de HEER alle die bemoejenisſen van DAVID, welke zijn hart zoo lang bezig gehouden, en hem zoo veel zorg, moeite en onrust veroorzaekt hadden, en dat wel uit lievde tot God en eene hartelyke zucht tot zijnen dienst, gunſtig gedenken wilde, en het werk, het welk DAVID wel begonnen had, maer niet had mogen voleinden, en dat nu door SALOMO voltooid was, met zijne zegenende goedkeuring achtervolgen.

2. Gedenk doch, genadig God! aen de beëedigde belovte, welke DAVID met opzicht tot den Tempelbouw gedaen heeft. Dat hy den HEERE geſworen heeft; den Machtigen Jacobs gelofte gedaen heeft, dat hy zich van zijn paleis, van alle rust en gemak in het zelve, zoo lang onthouden zoude, tot dat hy zijn voornemen,

nemen, om den HEER eenen Tempel te bouwen, volbracht zou hebben, [*seggende*,]

3. (*a*) So ick in de tente mijnes cederen huysses, het welk ik tot een Koninglyk Paleis gebouwd heb, 1 Chron. 17: 1, ingae om daer mijn gemak en rust te nemen, so ick op de koetse van mijn bedde, op mijne Vorstelijke slaepplaets klimme om daer mijne rust te nemen!

4. So ick mijnen oogen slaep geve, en zelvs mijnen oogleden de minste sluymeringe vergunne!

5. Tot dat ick voor den HEERE eene plaetse ter bestendige inwooning gevonden en bereid sal hebben: en in de plaets van den Tabernakel, dat draegbaer heiligdom, eenen Tempel tot bestendige wooningen voor den Machtigen Jacobs, zal gebouwd hebben.

Deze beëedigde belovte aen den HEER, vinden wy, zo niet woordelyk, ten minsten zakelyk 2 Sam. 7: 2, zoodat de woorden van onzen Psalm eene nadere uitbreiding behelzen van DAVIDS gelovte, ter gemelder plaetse kortelyk voorgesteld.

Maer, heeft DAVID deze beëedigde gelovte wel volbracht? immers heeft hy den Tempel niet gebouwd? Het is waer: maer het was evenwel zijn voornemen, en hy werd in de uitvoering verhinderd, enkel door Gods verklaring dat dit werk voor SALOMO moest worden overgelaten; daerenboven heeft hy zich bestendig bezig gehouden, met het verzamelen van bouwstoffen, en schikkingen te maken omtrent den Heiligen dienst in den Tempel, en deszelvs dienaren.

Ja maer, zal men zeggen: DAVID had beloovd dat hy zich van alle rust en gemak onthouden zoude, tot dat hy zijn voornemen volvoerd had. — Deze bedenking is sommigen zoo gewichtig voorgekomen, dat zy, door de *tent van* DAVIDS huis vs. 3, niet dat cederen huis verstaen, van het welk 2 Sam. 7: 2. gesproken wordt, maer een ander en nieuw Paleis, het welk hy, behalven dat cederen huis, zou gebouwd hebben. — In de daed, wy lezen 1 Chron. 15: 1, dat DAVID zich *huizen in de Stad*

(*a*) 1 Chron. 15: 1.

maekte, en 1 Chron. 16: 43. dat hy, nadat hy de Verbonds-Ark had opgevoerd, zich keerde *om zijn huis te zegenen*, door welk zegenen van zijn huis, men dan de inwijing van een nieuw gebouwd Paleis verstaen wil. Dan, dit voldoet niet, naedien het verband met 1 Chron. 17: 1, duidelyk leert dat het huis het welk DAVID toen zegende, het cederen huis geweest zy, en Kap. 15: 1. behoort reeds tot vroegeren tijd.

Zou DAVID zich dan, in ons geval, van eene vergrootende manier van spreken bediend hebben? Waerlyk, zulke spreekmanieren komen, in eenen eed, het minst van alle te pas. — Wy zouden daerom het zeggen van DAVID lievst zoo opvatten, dat hy zich voor den HEER allerplechtigst verbonden hebbe, zijn Paleis niet bestendig te zullen betrekken, noch in het zelve op den duur zijne rust te nemen, voor dat hy de noodige toebereidselen gemaekt had, tot het bouwen van den Tempel.

Intusschen was deze gelovte, ten tijde van onze Sprekeren, werkelyk vervuld. Daerom vervolgen zy.

6. Siet, wy hebben van haer gehoort, in Ephratha: wy hebbense gevonden in de velden van Jaär.

Deze woorden zijn vry duister.

A. Wat is hier het onderwerp der redeneering?

Onze Overzetters noemen het *haer*, wy *hebben van haer gehoord*, en verstaen 'er, volgens de kantteekening, de Verbonds-Ark door, van welke vs. 8. gesproken wordt, en dan zouden de Sprekers willen zeggen: „*Wy hebben van de Verbonds-Ark*, in voorige dagen, „wanneer dezelve door de Philistijnen gevangelyk was „wechgevoerd, tot onze smert *in Ephratha genoord*, en „die tijding met ontroering vernomen; en naderhand „toen de Ark, door de Philistijnen, te Kiriath Jearim „was wedergebracht, *hebben wy dezelve in de velden van* „*Jaär*, in de nabuurschap van Kiriath Jearim, met „blijdschap *gevonden*, vervolgens naer het huis van „OBED EDOM, en ten laetsten naer DAVIDS Stad „opgevoerd."

Dan, met deze opvatting kunnen wy ons niet ver-

vereenigen. — Zy steunt op eene ongegronde onderstelling, dat DAVID dit lied, en wel by gelegenheid der opvoering van de Verbonds-Ark naer Sion, zoude gedicht hebben. Daerenboven, is 'er in het voorige, geene melding gemaekt van de Verbonds-Ark; dit geschied eerst in het volgende, vs. 8.

Wy zouden daerom van oordeel zijn, dat de gelovte van DAVID vs. 2-5. voorgesteld, het onderwerp der redeneering zy, zoodat de Sprekers de vervulling van deze belovte, nu zy bezig waren met den Tempel in te wijen, blymoedig erkenden.

B. Wat hebben wy door *Ephratha en de velden van Jaär* te verstaen? — *Ephratha*, was de gewoone benaming van Bethlehem, Micha 5: 1. Men denke dan aen die vruchtbare landstreken, welke rondom Bethlehem gelegen waren, in het ervdeel van Juda. — De benaming *Jaär*, houden sommigen voor dezelvde met Jearim, en denken dan aen de Stad Kiriath Jearim; maer, dit steunt weder op eene ongegronde onderstelling. Het woord *Jaär* beteekent een bosch, een woud. Wy denken aen den boschrijken Libanon, die meermalen een woud, een sterk woud genaemd wordt, Jes. 10: 34. Zach. 11: 2. *De velden van Jaär*, zijn derhalven de landstreken, welke aen den Libanon grenzen, en rondom denzelven gelegen zijn.

C. De zin der woorden van vs. 6. is gevolgelyk deze: „ Wy hebben straks melding gemaekt van DAVIDS gelovte, welke hy den HEER gezworen heeft, met betrekking tot het bouwen van den Tempel. Deze belovte heeft hy ook, wat de noodige toebereidselen betrof, zoo veel hy konde volbracht. Maer, hy mogt zijn voornemen niet volkomen ter uitvoering brengen. Deze eer moest voor SALOMO zijnen zoon bewaerd blijven. Nu evenwel, is de Tempel volbouwd; onze ooren hebben dit vernomen, wanneer wy door de boden, die SALOMO niet alleen in 't nabuurig Ephratha en in de stam van Juda, maer ook door alle de overige stammen, zelvs in de verste Noordelyke land-

„ streken aen den Libanon, heeft rond gezonden,
„ tijding gekregen hebben dat dit werk voltooid was,
„ en tevens opgeroepen werden om de plechtige in-
„ wijing van den volbouwden Tempel by te woonen.
„ Wy hebben dit niet alleen gehoord, maer nu op
„ dezen blijden dag der inwijing, zien wy ook met
„ onze oogen, dat DAVIDS gelovte, door zijnen zoon,
„ werkelyk volbracht zy."

7. Wy sullen daerom ook den HEER in dezen Tempel dienen, en in sijne wooningen ingaen met offeranden: wy sullen ons met aenbidding nederbuygen voor de Verbonds-Ark, den voetbanck sijner voeten, boven welke de HEER woonen wil, tusschen de vleugelen der Cherubs.

Hierop volgt nu de eigenlyke inhoud der smeekbede zelve, vs. 8-10.

Tusschen dit gebed vs. 8-10, en de woorden welke wy vinden 2 Chron. 6: 41, 42, is eene blijkbare overeenkomst. — Wat den zakelyken zin aengaet, zijn zy beide zeer gelykvormig. — Deze byzonderheid versterkt ons in de gedachten, dat deze Psalm niet door DAVID gedicht zy, by het opvoeren der Verbonds-Ark uit het huis van OBED EDOM; maer door SALOMO of eenen anderen Heiligen Dichter, by gelegenheid der plechtige inwijing van den Tempel door gansch Israël.

Het gebed zelvs is tweeledig; het eerste deel heeft betrekking tot den Tempel, en het tweede tot Koning SALOMO. — Ten aenzien van den Tempel, bidden de Sprekers om het bestendige der Godlyke inwooning, vs. 8. en om de Godlyke gunst over hen die 'er verkeeren zouden, zoo dienaers als gemeene Israëlieten, vs. 9.

De woorden van vs. 8. hebben onze Sprekers, zoo wel als SALOMO 2 Chron. 6: 41. ontleend, uit de aenspraek van MOSE tot den HEER, wanneer de Verbonds-Ark en de wolkkolom boven dezelve werd opgeheven, en naderhand wederom rustte, Num. 10: 35, 36.

8. Staet

8. Staet op, HEERE, tot uwe ruste: kom op eene meer byzondere wijs in het binnenste Heiligdom van uwen prachtigen Tempel. Woon Gy in dat Heiligdom, ende plaets het zichtbaer teeken van uwe byzondere tegenwoordigheid, boven de Arke uwer sterckte.

9. Dat uwe Priesters bekleedt en als van alle kanten omringd worden met de blijken van uwe gerechtigheyt, goedheid en trouw: ende dat uwe gunstgenooten altoos stof hebben om te juychen.

10. En weert het aengesichte uwes gesalfden, van SALOMO onzen Koning, niet af, ontzeg hem uwe gunst en genadige verhooring niet, om Davids uwes knechts wille, en alle de belovten welke Gy aen hem gedaen hebt.

De drangredenen vinden wy vs. 11-18. *Deze zijn ontleend uit de Godlyke belovten, welke betrekking hadden, A. deels tot het Koninglyk huis van* DAVID, *vs.* 11, 12. *B. deels tot Sion, als de plaets welke God verordend had, tot den zetel zoo van den Godsdienst als van het Koningrijk, vs.* 13-18.

11. De HEERE heeft David de waerheyt gesworen, en eene beëedigde belovte gedaen, welke Hy ontwijfelbaer vervullen zal, en waer van hy niet wijcken en sal: (*b*) [*seggende*,] Van de vrucht uwes buycks, van uw nageslacht, het welk uit u zal voortkomen, sal ick op uwen throon setten, en uwen zoonen de Koninglyke Heerschappy geven.

12. Indien uwe sonen die uwe opvolgers wezen zullen, mijn verbont sullen houden, ende mijne getuygenissen gezettelyk onderhouden, die ick haer leeren sal: so sullen oock hare sonen tot in eeuwigheyt op uwen throon sitten, zoo lang het Koningrijk van Israël duuren zal.

13. Want de HEERE heeft Zion verkoren,

(*b*) 2 Sam. 7: 12. 1 Kon. 8: 25. 2 Chr. 6: 16. Luc. 1: 69.

tot den zetel van den Godsdienst, hy heeft het begeert tot sijne woonplaetse, om aldaer op eene meer byzondere wijs tegenwoordig te zijn, [*seggende,*]

14. (*c*) Dit Sion is de plaets van mijne ruste, van mijne meer byzondere tegenwoordigheid, tot in eeuwigheyt: hier sal ick in de Schechina, boven het Verzoendeksel woonen, want ick hebbese begeert, en Sion tot mijne woonplaetse gekozen, zoo lang de Wettische huishouding duuren zal.

15. Ick sal haren kost, den leevtocht van Jerusalem, door het verleenen van vruchtbare jaren, rijckelick segenen: hare nootdruftige sal ick met broot versadigen, zoodat zy hun onderhoud niet schaersch, maer overvloedig hebben zullen.

16. Ende (*d*) hare Priesters sal ick met heyl, en de blijken van mijne gunst, als van rondom bekleeden, ende hare gunstgenooten sullen altoos stof hebben, om seer te juychen.

17. (*e*) Daer sal ick David eenen hoorn doen uytspruyten: Ick hebbe mijnen gesalfden een lampe toegericht.

18. Ick sal sijne vyanden met schaemte bekleeden: Maer op hem sal sijne kroone bloeyen.

De twee laetste versen worden verschillendlyk opgevat. Sommigen verstaen deze woorden van DAVIDS nakomelingschap in het algemeen, anderen van zijn uitnemendst zaed den MESSIAS, in het byzonder.

De letterlyke zin heeft eene korte opheldering noodig. *Daer*, is het, te Sion namelyk, *zal ik David eenen hoorn*, dat is volgens het gewoon gebruik der hoornen, eenen Koning die met luister en majesteit bekleed is, *doen uitspruiten* of voortkomen. *Ik heb mijnen gezalvden*, dat is wederom DAVID, dien ik op den Throon van Israël geplaetst heb, *een lampe toegericht*; dat is, zoodanig eenen nakomeling toegeschikt, die zijnen naem zal doen blijven, en tevens als een helder schijnend licht moet aengemerkt wor-

(*c*) Ps. 68: 17. bov. vs. 8. (*d*) 2 Chron. 6: 41. (*e*) Luc. 1: 69.

worden. *Ik zal zijne vyanden met schaemte bekleeden*, door het verydelen van alle hunne ondernemingen; *maer op hem zal zijne kroone bloejen*, in weerwil der woelingen van zijne vyanden, zal hy de Koninglyke Heerschappy blijven behouden, en zijne regeering zal zeer gezegend zijn voor zijne onderdanen.

Maer, wordt hier van SALOMO, dan van den MESSIAS gesproken? Wy zouden lievst het een en ander zamen voegen; en de zaek zoo begrijpen, dat 'er in den eersten zin op SALOMO, maer in den volsten nadruk op den MESSIAS geoogd worde: omdat de gezegdens op beide kunnen worden toegepast, en omdat Gods belovte 2 Sam. 7, zoo wel ziet op den MESSIAS als op SALOMO. Ten aenzien van SALOMO wordt derhalven beloovd, dat hy DAVIDS opvolger wezen zoude, en als een zinbeeldige *hoorn*, de Koninglyke Heerschappy met luister voeren zoude; en dat hy als *eene lamp* van DAVID, den naem en roem van zijnen Vader zoude overbrengen, en den glans van wijsheid en andere Koninglyke deugden, als een helderschijnende lamp, allerwegen vertoonen. — De gezegdens vs. 18. voorspellen, dat SALOMO wel *vyanden* hebben zou, die hem de kroon zouden willen betwisten, gelijk in ADONIA en zijnen aenhang, JEROBEAM, en HADAD den Edomieter gebleeken is; maer, deze vyanden zouden *beschaemd* en in hunne pogingen verydeld worden. Zijne *kroon* zou *bloejen*, en zijne heerschappy zou bestendig wezen.

In veel verhevener nadruk evenwel, is de MESSIAS volgens Luc. 1: 69. *de hoorn* der zaligheid, welke God in het huis van DAVID zijnen knecht heeft opgericht, *de lamp van* DAVID, die DAVIDS naem in wezen houdt, zoodat hy zelvs meermalen DAVID geheten wordt, ja die helderschijnende *lamp*, dat licht tot verlichting der Heidenen, en tot heerlykheid van zijn volk Israël, Luc. 2: 32. — Alle de *vyanden* van den MESSIAS zijn *met schaemte bekleed*, en alle hunne ondernemingen tegen zijn Koningrijk verydeld; *op Hem bloeit zijne kroon* eeuwig, daer Hy gezeten is aen 's Vaders rechtehand.

Vs. 14-18. vinden wy dan Gods eigene woorden, met

welke de Sprekers hunne gezegdens vs. 13. voorgesteld, bevestigen. Vraegt men nu: wanneer en by welk eene gelegenheid, heeft God deze woorden gesproken? Dan antwoorden wy, dat dit ons onbekend zy. — Het kan zeer wel zijn, dat NATHAN, in die onderhandeling met DAVID 2 Sam. 7, een gedeelte daervan, het gene wy vs. 17, 18. vinden, gemeld hebbe, en dat het andere gedeelte, dat hier voorafgaet, vs. 14-16. naderhand, toen DAVID door den Engel verwittigd was dat MORIA de plaets van den Tempel wezen zoude, door God aen hem geopenbaerd zy.

Billyk herinnerden zich dus de Israëlieten deze heerlyke belovten aen DAVID gedaen, by de inwijing van SALOMO's Tempel. — Maer billyk werd deze Psalm dan ook gebruikt door de uit Babel wedergekeerde Israëlieten, by de bouwing en inwijing des tweeden Tempels.

P S A L M. CXXXIII.

BLijkens het opschrivt, is DAVID de Dichter van dit zangstuk. — Het behelst eene verheffing der vreedzame zamenwooning, en verkeering van rechtgeaerte broederen.

Over de aenleiding, by welke DAVID dit lied gemaekt hebbe, wordt zeer verschillendlyk gedacht. — Sommigen zijn van oordeel, dat het geschied zy by het eindigen van den burgerlyken krijg, tusschen hem en SAUL; anderen op dien tijd, toen gansch Israël, als een eenig man, geneigd was om DAVID, nadat hy door ABSALOM verdreven was, weder in zijne Koninglyke Heerschappy te herstellen 2 Sam. 19; nog anderen denken, dat DAVID dit lied hebbe opgesteld in zijnen laetsten tijd, toen alle de hoofden van het gansche volk, te Jerusalem, te zaem vergaderd waren, om geschenken te brengen tot het opbouwen van den Tempel, en om de zalving van SALOMO tot Koning, als mede van ZADOK tot Hoogepriester, by te woonen, 1 Chron. 28, 29.

Het

Het laetste begrip komt ons voor, ongemeen wel te strooken met den inhoud van dit zangstuk. — Het woord *zamen woonen* vs. 1. ziet niet zoo zeer op eene vreedzame verkeering, als wel op eene plechtige zamenkomst. — De benaming van *broeders*, schijnt ons te wijzen naer alle de Israëlieten, of immers de hoofden die het gansche volk vertegenwoordigden; te meer, omdat DAVID, by de gemelde gelegenheid, de zaemvergaerde hoofden des volks uitdrukkelyk zijne *broeders* genaemd heeft, 1 Chron. 28: 2. — Het zinnebeeld van de oly vs. 2. leidt ons tot eene plechtige zalving. — Ook worden 'er vs. 3. algemeene zegeningen over het gansche volk beloovd.

Met dit lied schijnt derhalven Koning DAVID, de gemelde zeer plechtige vergadering gescheiden te hebben, opdat deze gebeurtenis des te beter in het geheugen blijven zoude, en het volk daerdoor bestendig tot eenigheid worden aengespoord.

Twee deelen maken den inhoud van dit lied uit.

I. Het voorstel vs. 1.

II. De nadere bevestiging, door twee zinneprenten, vs. 2, 3.

1. Een Liedt Hammaaloth, van David. Siet in deze plechtige en vreedzame vergadering, hoe goet en voordeelig, ende hoe lieflick en aengenaem is het, dat broeders, dat de hoofden der stammen die alle uit JACOB zijn voortgesproten, zich oock als broeders gedragen en t'samen woonen, dat zy plechtig te zamen komen en eensgezind zijn, omtrent de meest aengelegene zaken van den Godsdienst en het Koningrijk. Dit hebben wy nu gezien in deze plechtige en vreedzame volksvergadering, daer SALOMO tot Koning en ZADOK tot Hoogepriester gezalvd is.

2. 't Is gelijck de kostelicke olie op het hooft, nederdalende op den baert, den baert Aarons: die nederdaelt tot op den zoom sijner kleederen.

Het eerste zinneprent, ter bevestiging van het voorstel vs. 1, is ontleend van de zalvoly, welke by de zalving

van den Hoogepriester gebruikt werd. De zin is deze: de zamenwooning der broederen, *is gelijk aen de kostelyke zalvoly*, die weleer *op het hoofd* werd uitgegooten, vervolgens van het hoofd *nederdalende* of afvloejende *op den baerd*, namelyk op *den baerd Aärons*, en die van den baerd weder *nederdaelde* en afstroomde *langs zijne kleederen.*

De Dichter heeft het oog op die heilige zalvoly, die tot de zalving der Priesteren geschikt was, Exod. 30: 23-25. — Hy maekt hier eene vergelijking, tusschen de vreedzame zamenwooning van broederen en deze zalvoly; om daerdoor in het gemeen aen te toonen, hoe aengenaem en genoeglyk zulk eene zamenwooning zy. „ Gelijk deze heilige zalvoly, wil hy zeggen, niet alleen „ aen het hoofd van AARON, maer ook aen den baerd „ en de gansche kleeding, op welke deze balzem af- „ vloeide, eenen zeer aengenamen geur mededeelde; zoo „ breidt zich ook het vergenoegen, het welk met eene „ vreedzame zamenwooning gepaerd gaet, over alle de „ leden van zulk eene vergadering uit."

Maer meer in het byzonder, is deze gelijkenis toepasselyk op de omstandigheden, by welke DAVID, nae onze onderstelling, dezen Psalm gedicht heeft. — In die plechtige Volksvergadering, in welke SALOMO tot Koning en ZADOK tot Hoogepriester gezalvd werden, zijn de grondslagen gelegd tot eene bestendige vereeniging van alle de stammen. Deze plechtigheid was als eene tweede zalving van AARON; daer het bouwen van den Tempel was vastgesteld, en het Hoogepriesterschap tot de rechte linie werd weder gebracht. Tot dus ver, was het Priesterschap aen den Tabernakel verbonden geweest; maer nu zou het tot den Tempel bepaeld worden. ELEAZAR was, als de oudste zoon van AARON, de wettige ervgenaem van de Priesterlyke waerdigheid: maer in ELI was het Priesterschap tot de nazaten van ITHAMAR gekomen; en nu kwam het, door de zalving van ZADOK, weder in de rechte linie van ELEAZAR. — Daerenboven, vertoonde de Hoogepriester, als het hoofd der Priesteren, in zijn persoon de gansche Kerk der Israëlieten: en derhalven

was

was de zalving van den Hoogepriester recht geschikt, om de vereeniging van gansch Israël, tot een Priesterlyk Koningrijk, eigenaertig af te beelden.

De Dichter voegt 'er vs. 3. nog een andere zinneprent by.

3. 't Is gelijck de daeuw Hermons, [*ende*] die nederdaelt op de bergen Zions: want de HEERE gebiedt aldaer den segen, [*ende*] 't leven tot in der eeuwigheyt.

Hermon was die top van den Libanon, onder welker voet de Jordaen ontsprong, liggende aen de uiterste grenzen van het beloovde land, Deut. 3: 8 4: 48. en derhalven, op eenen zeer aenmerkelyken afstand van de *bergen Sions.* — Maer, hoe kan dan de *dauw van Hermon* gezegd worden, *neder te dalen op de bergen Sions?* Deze zwarigheid is sommigen zoo groot voorgekomen, dat zy 'er, gelijk onze Overzetters, het woord *ende* hebben ingelascht; de gemelde zamenwooning *is gelijk de dauw van Hermon*, (*ende*) gelijk de dauw *die nederdaelt op de bergen Sions.* Maer, dit *ende* wordt in den Grondtext niet gevonden. Er staet, *het is gelijk de dauw van Hermon, die nederdaelt op de bergen Sions.*

Sommige verstaen door den *dauw van Hermon* de wolken, die zich op dezen berg verzamelden, door den Noorden wind naer Sion gevoerd werden, en aldaer eenen sterken dauw veroorzaekten. — Maer, hoe kunnen zware wolken, onder den naem van *dauw* voorkomen? en hoe kunnen wolken, door den Noorden wind voortgedreven, den dauw veroorzaken? — Anderen meenen, dat door den berg *Hermon* een zeker gebergte bedoeld worde, niet ver van den berg Thabor, het welk oudtijds ook *Hermon* geheten wierd, en thans den naem draegt van *Daey.* Op dezen berg valt, volgens het bericht der Reizigers, een zeer sterke dauw; en daervan daen zou een zeer zware dauw, een Hermonsche dauw genaemd zijn; zoodat de zin deze zy: *het is gelijk de dauw van Hermon*, dat is een Hermonsche of zeer zware dauw, *die nederdaelt op de bergen van Sion.* Dat begrip ver-

dient ongemeen veel opmerking. — Het allereenvoudigste evenwel is, het voorstel als eene vergrootende manier van spreken op te vatten; zoodat de overvloedige dauw van Hermon vertoond worde, als zich uitstrekkende over gansch Kanaan, en nederdalende op de toppen van Sion.

Door dit zinneprent, wil DAVID in het algemeen aentoonen, dat eene vreedzame zamenwooning zeer goed en nuttig zy: want eene menigvuldige dauw was in Palestina, alwaer het zelden regent, een zeer aengenaem verschijnsel, en ongemeen dienstig is voor de vruchtbaerheid.

Maer, wat meer in het byzonder. — *Hermon* lag op de uiterste grenzen van het heilig land; DAVID sprak daerom zeer gepast van dien berg, omdat thans het gansche volk van Israël, ook van de uiterste grenzen, in hunne hoofden, te Jerusalem plechtig vergaderd was. — De toenmalige plechtigheid, mogt by den dauw vergeleken worden; zoo ver zy vruchtbaer zou zijn, in aengename gevolgen voor het gansche volk, byzonder voor den berg Sion, voor zoo ver dezelve met den Tempel zoude vereerd, en tot den altoosduurenden zetel van den Godsdienst verheven worden.

Er wordt bygevoegd: *want de* HEER *gebiedt aldaer den zegen, ende het leven tot in de eeuwigheid. Aldaer*, dat is in deze zeer plechtige Volksvergadering, *gebiedt*, beloovt en verleent *de* HEER *den zegen en het leven*, allerlei voorspoed aen Israël, en zal deze belovte ook werkelyk vervullen *tot in der eeuwigheid*, zoo lang de Sinaïtische bedeeling duuren zal.

Dat ook dit korte lied zeer gepast was, in den mond der wedergekeerden uit Babel, om zich onderling tot eene vreedzame inwooning in Kanaan op te wekken, valt van zelven in 't oog.

PSALM. CXXXIV.

DEze Psalm behelst eene opwekking aen des HEEREN *dienstknechten*, om getrouw te zijn in hunnen post, onder de belovten van 's HEEREN goedkeuring en zegen. —

Deze

Deze dienstknechten des HEEREN, worden vs. 1. nader omschreven als de zoodanigen, *die in het huis des* HEEREN *staen*, om aldaer namelyk, den dienst en de wacht des HEEREN waer te nemen in zijn Heiligdom. Wy kunnen derhalven, niet in het gemeen denken aen het gansche volk van Israël, maer bepaeldelyk aen de Priesteren en Levieten.

Omtrent den Dichter, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. — Evenwel is het niet onwaerschijnlyk dat het DAVID geweest zy; daer deze Godvruchtige Koning, op het laetst van zijn leven, eer hy de heerschappy aen SALOMO overdroeg, meest alle dingen geregeld heeft, welke behoorden zoo tot het bouwen van den Tempel, als het verrichten van den Heiligen dienst in denzelven. Byzonder heeft hy ook schikkingen gemaekt, omtrent het werk der Levieten, en het gene de Priesters hadden in acht te nemen, 1 Chron. 23, 24. — Men zou daerom kunnen gissen, dat DAVID dit lied, op dien tijd en by die gelegenheid gedicht hebbe, opdat des HEEREN dienstknechten, in den te bouwenen Tempel, elkander daer mede tot de getrouwe waerneming van hunne posten zouden aensporen.

Hoe het zy, wy ontmoeten in dit zangstuk twee hoofddeelen.

I. Eene ernstige opwekking aen des HEEREN dienstknechten, vs. 1, 2.

II. Welke door belovte van Gods goedkeuring en zegen, nader wordt aengedrongen vs. 3.

1. Een Liedt Hammaaloth. Siet, gy dienstknechten des HEEREN, op het heilig en gewichtig werk waer toe gy geroepen wordt; en deze beschouwing zal genoeg zijn, om in u eenen brandenden yver te ontsteken, looft den HEERE, alle gy knechten des HEEREN: gy die alle nachte in 't huys des HEEREN staet.

Wy worden hier bepaeldelyk tot zulken gewezen, die den HEER in zijn Heiligdom dienden. — Maer, moeten wy hier

denken aen de Priesters en Levieten te zamen, dan wel alleen aen de Levieten? Het Priesterdom was alleen aen zeker geslacht uit de stam van LEVI verbonden, aen het huis namelyk van AARON; en de Levieten waren een minder soort van dienaren, in den Joodschen Godsdienst den Priesteren tot helpers, in de lastigste gedeelten van het Heilig dienstwerk toegevoegd, Num. 3: 6-8. 8: 24-26. Maer, toen de Tabernakel eene vaste plaets gekregen had, en vooral toen de Tempel gebouwd was, is 'er eenige verandering gekomen in het dienstwerk der Levieten; daer hunne voornaemste bezigheid bestond, in den HEER, in den plechtigen Godsdienst, met zang en spel te loven, als mede in het waernemen der ambten van poortiers en dorpelwachters, zoo wel by nacht als by dag.

Het is waer, de Levieten werden voornamelyk gebruikt, om des nachts de wacht in den Tempel waer te nemen; en hier worden zulke dienstknechten des HEEREN aengesproken, *die alle nachten in zijn huis stonden*, en opgewekt om God te *loven*, *loovt den* HEER *alle gy knechten des* HEEREN enz. Maer evenwel, de Priesters moesten ook in dit werk eenigermate deelen, 1 Chron. 9: 27. — Wy denken daerom aen de Priesteren en Levieten beide te zamen, en dit strookt ook veel beter met de algemeene aenspraek, *alle gy knechten des* HEEREN.

Zy worden gezegd *alle nachten in het huis des* HEEREN *te staen.* — Er wordt derhalven geoogd, op een gedeelte van het Heilig dienstwerk, het welk *des nachts* moest worden waergenomen. Te weten, 'er moest des nachts wacht gehouden worden in den Tempel, en wel op 24 plaetsen: uit 1 Chron. 9: 33. meent men zelvs te mogen besluiten, dat deze knechten des HEEREN zich ook, geduurende hunne nachtwacht, met zang en spel, in den lov van God hebben bezig gehouden, om den slaep te weeren en den tijd nuttig door te brengen. — Deze omschrijving was derhalven recht geschikt, om den yver en getrouwheid der Tempelwachteren des te meer op te wekken.

2. Heft uwe handen al biddende op [*nae*] 't heyligdom:

ligdom: ende looft den HEERE, met blijdschap en dankzegging.

Het *opheffen der handen*, is eene eigenaertige beschrijving van het gebed; daer het een gewoon gebruik was, om onder het bidden de handen opwaerds te heffen, het zy naer het Heiligdom daer God zijnen Throon had, het zy naer den Hemel, waervan het Heiligdom eene afbeelding was. Daerenboven teekent het *opheffen der handen*, de voornaemste gemoedsgestaltens uit, welke tot een wel gesteld gebed behooren. Door deze plechtigheid gav men te kennen, dat men by zich zelven arm, afhangelyk en hulpeloos ware, dat men God als den milden Gever van alles goeds beschouwde, dat men alles van hem begeerde en geloovig verwachtte, dat men vrymoedig tot Hem kwam, en dat men bereid was om zich aen Hem te onderwerpen.

Het bidden was ook een van de voornaemste plichten, tot welke de dienaers van het Heiligdom geroepen werden; zy waren niet alleen de voorbidders van het volk, maer ook de staetsdienaers van Israëls Koning, die tot Hem eenen gemeenzamen toegang hadden. — By deze gebeden, moesten zy *lovzangen* en *dankzeggingen* voegen.

3. De HEERE segene u, of gelijk 'er eigenlyk staet in den toekomenden tijd, *zal u zegenen*, en allerlei weldaden, uit den milden rijkdom zijner Algenoegzaemheid, op u doen nederdalen uyt Zion: de plaets van Gods byzondere tegenwoordigheid, alwaer Hy woont boven het Verzoendekzel: hy die de God der goden is, de almachtige Bouwmeester aller dingen, die den hemel ende d' aerde gemaeckt heeft, zal uwen yver in zijnen dienst, met kennelyke blijken van zijne zegenende goedkeuring, gunstig bekroonen.

Billyk mogt dit zelve lied, 't welk het laetste is der liederen Hammaaloth, opgezongen worden aen en door des HEEREN dienaren, in den herbouwden Tempel.

PSALM. CXXXV.

Hier ontmoeten wy weder, even als in den voorgaenden Psalm, eene ernstige opwekking aen de knechten des HEEREN, die in de voorhoven van zijn huis staen, te weten de Priesteren en Levieten, om God te loven, die zoo veele blijken van zijne macht en goedheid aen Israël gegeven had, en die ook in de werken der natuur betoont, dat Hy, boven de afgoden der Heidenen, oneindig verheven zy.

Omtrent den Dichter, en de gelegenheid by welke hy dit zangstuk hebbe opgesteld, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. — Ondertusschen moet het elk van zelve in het oog loopen, dat 'er eene blijkbare overeenkomst zy, tusschen de laetste versen van dit lied en Psalm 115: 4-11. — Wy zijn daerdoor op het vermoeden gekomen, of ook Koning HISKIAS dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid van zijne wonderdadige verlossing, uit de hand van SANHERIB den Koning van Assyrien. — Men vergelijke het gene wy, ter ophelderinge van den gemelden 115den Psalm, beredeneerd hebben.

Hoe het zy, wy ontmoeten in dit lied twee hoofddeelen.

I. Eerst worden de dienaers van het Heiligdom opgewekt, om den HEER te loven, vs. 1-18.

II. En daerna wordt deze opwekking uitgestrekt, tot allerlei rangen van menschen, vs. 19-21.

De opwekking aen de dienaren van het Heiligdom, wordt A. eerst voorgesteld, vs. 1, 2. en B. door verschillende drangredenen nader aengebonden, vs. 3-18.

1. Halelu-Jah. Prijst den name en de oneindige Volmaektheden des HEEREN, prijst [*hem*] vooral

gy

gy Priesters en Levieten, die in nadruk knechten des HEEREN zijt.

2. Die gy ſtaet in 't huys des HEEREN, in de voorhoven des huyſes onſes Godts, om den dienst des Heiligdoms, in onderſcheidene betrekkingen, waer te nemen.

Hierop volgen de drangredenen vs. 3-18. De twee eerſte zijn ontleend van Gods goedheid en heiligheid, vs. 3.

3. Looft den HEERE, want de HEERE is goet en rijk in weldadigheid: pſalmſingt ſijnen name, want hy is lieflick, voor zoo ver daerdoor zijne hooge Volmaektheden beteekend worden.

De derde drangreden, is genomen van Israëls verkiezing, tot het volk van Gods byzonder eigendom, vs. 4.

4. Want de HEERE heeft ſich Jacob verkoren: om zijn nageſlacht te ſtellen tot een toonbeeld van Zijne gunst en zegenende goedheid. Ja Israël heeft de HEER verkoren, (*a*) tot het volk van ſijn byzonder eigendom.

De vierde drangreden, is ontleend van de wonderen der Godlyke macht en goedheid aen Israël bewezen, vs. 5-14.

5. Want ick weet' by ondervinding, uit de kennelyke proeven van zijne macht en goedheid, dat de HEERE oneindig groot is: ende dat onſe Heere onnadenkelyk boven alle de zoogenaemde goden der Heidenen verheven is.

6. Al wat den HEERE behaegt, doet hy door zijn onbeperkt Alvermogen, in de hemelen, ende op d' aerde, in de zeen, ende alle afgronden, en in de ganſche uitgeſtrektheid van het Geheeläl.

(*a*) Exod. 19: 5. Deut. 7: 6. Tit. 2: 14. 1 Petr. 2: 9.

7. Hy (*b*) doet dampen opklimmen, en drijvt dezelve in de gedaente van wolken, van het eene eynde der aerde naer het ander; Hy maeckt de blicksemen met den regen: en onder de zware plasregens schiet hy de bliksemen uit. Hy brengt nae zijn welgevallen, den wint uyt sijne schatkameren voort, in welke zy als het ware opgesloten waren.

8. In 't byzonder: Hoe menigmael heeft Hy de kennelykste proeven van zijne macht en goedheid aen Israël gegeven? (*c*) Die groote God, welken wy eerbiedigen, is het, die alle d' eerstgeborene van Egypten sloegh, van den mensche aen tot het vee toe, zoodat zy alle in eenen nacht gedood werden.

9. (*d*) Hy sondt teeckenen van zijne macht, ende verbazende wonderen in 't midden van u, o Egypten: tegen Pharao, ende tegen alle sijne knechten, om onze voorvaderen uit hunne jammerlyke slaverny te verlossen.

10. Die groote God welken wy eerbiedigen, is het die vele (*e*) volcken sloegh: welke zich tegen Israël verzetten, ende machtige Koningen doodde:

11. Gelijk Sihon den Koningh der Amoriten, ende Og den Koningh van Basan: ende die alle de Koninckrijcken van Canaan voor onze vaderen overweldigde.

12. Ende (*f*) hy gaf haer lant ten erve, ten erve aen sijn volck Israël, om het altoos als hunne wettige ervenis te bezitten.

13. O HEERE, uw name is tot in eeuwigheyt: altoos zult Gy aen de kracht van uwen naem beantwoorden, en doen blijken dat Gy de getrouwe Vervuller zijt van alle uwe belovten. HEERE, (*g*) uwe gedachtenisse is, of JEHOVAH *is uwe gedenknaem*, van geslachte tot geslachte.

14. (*h*) Want

(*b*) Jer. 10: 13. ende 51: 16. (*c*) Exod. 12: 12, 29. Psalm 78: 51. (*d*) *Leest de historien* Exod. capp. 7. 8. 9. 10. 14. (*e*) Jos. 12. (*f*) Ps. 78: 55. (*g*) Psalm 102: 13.

14. (*h*) Want de HEERE sal sijn volck richten, en de zaek van Israël handhaven tegen alle vyanden, die in het vervolg tegen ons mogten opstaen; ende 't sal hem berouwen over sijne knechten. Wanneer Hy straft over onze zonden, zal Hy het gestrenge vonnis veranderen, en ons genade bewijzen.

De laetste drangreden, is daerentegen ontleend van de machtelooze gesteldheid der nietige afgoden, vs. 15-18.

15. (*i*) De afgoden der Heydenen zijn niet anders dan silver ende gout: een werck van menschen handen:

16. Sy hebben de gedaente van eenen mont, maer en spreken niet: sy hebben de gedaente van oogen, maer en sien niet:

17. Ooren hebben sy, immers in de uiterlyke vertooning, maer en hooren niet: oock en is 'er geen adem des levens in haren mont.

18. Dat diese maken, hen gelijck worden, [*ende*] met hun vergaen, als mede al wie op haer vertrouwt.

Hierop volgt nu de algemeene opwekking tot 's HEEREN *lov, vs.* 19-21.

19. Gy huys Israëls, lovet den HEERE: Gy huys Aarons, lovet den HEERE.

20. Gy huys van Levi, lovet den HEERE: gy vooral, die den HEERE vreest, lovet den HEERE.

21. Geloofd zy de HEERE uyt Zion, door de Priesteren, Levieten, en het gansche volk. Geloovd zy de HEER, die te Jerusalem woont, in zijnen Tempel. Halelu-Jah.

(*h*) Deut. 32: 36. (*i*) Psalm 115: 4, &c.

PSALM. CXXXVI.

Elk die dit lied aendachtig leest, zal aenstonds zien dat het een Lovpsalm zy. — Het behelst eene nadrukkelyke opwekking om den HEER te loven, over zijne goedertierenheid, zoo zonderling blijkbaer in alle de werken zijner Almacht, byzonder in de gunstige wegen met zijn volk Israël ingeslagen.

Omtrent den Dichter, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. — Ook is de tijd wanneer, en de gelegenheid by welke deze Psalm is opgesteld, ons onbekend. Trouwens, zonder dit te weten, kan het zangstuk zeer wel verstaen en verklaerd worden. Zoo veel is ondertusschen zeker, dat dit dichtstuk zy opgesteld, nadat Israël gansch Kanaan tot eene geruste ervbezitting gekregen had, in den tijd van DAVID of SALOMO.

De uitroep: *want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid*, wordt telkens by elken volzin herhaeld. — Dit is geenszins een ydel en nutteloos herhael, maer het heeft zijnen grond in de dichtkunde. Men vindt ook by Griekfche en Romeinsche Dichteren, dergelijke tusschen ingevoegde versen, welke meermalen herhaeld worden. Ook had dit in het Oosten plaets, by de Hebreeuwen; zoo wordt in den CVIIden Psalm, de opwekking verscheidene malen herhaeld: *laet ze voor den Heer zijne goedertierenheid loven, en zijne wonderwerken voor de kinderen der menschen*, vs. 8, 15, 21, 31. — Zulke herhaelde tusschen versen, werden in ernstige en deftige Dichtstukken gebruikt, om het voorname hoofdbedoelde van het gedicht, kort, eenvouwig, en duidelyk uit te drukken; als mede om het zelve, door het herhalen, op zulke en zulke plaetsen als de aert van het dichtstuk vordert, des te levendiger onder het oog te brengen, en des te krachtiger in het geheugen en gemoed in te prenten.

Voorts

Voorts brengen wy dezen Psalm, op het voetspoor van CALVINUS en anderen, tot de beurtzangen. — Deze beurtzangen geschiedden niet altoos op dezelvde wijs. Dan, hier over zal ik my niet breeder uitlaten. Genoeg is het, dat zulke beurtzangen ook by Israël bekend waren, zie Exod. 32: 18. Num. 21: 17, byzonder ook in Godsdienstige lovzangen, verg. Ezra 3: 10, 11. Neh. 12: 31, 38, 40. — De aert van dit dichtstuk noodzaekt ons, het zelve onder de beurtzangen te rangschikken, daer de uitroep: *want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid*, telkens herhaeld wordt. Ook vinden wy soortgelijk eenen uitroep in den beurtzang, die by het leggen van den grond in den tweeden Tempel werd opgeheven, Ezra 3: 10, 11. als mede in het beurtgezang, welke ten tijde van SALOMO, door de Levieten gezongen werd, toen men de Verbonds-Ark, met de andere heilige gereedschappen, in den Tempel overbracht, 2 Chron. 5: 13.

De laetstgemelde waernemingen geven ons aenleiding, om te gissen, dat de een of andere heilige Dichter dezen Psalm hebbe opgesteld; het zy toen de Verbonds-Ark in den Tempel van SALOMO werd overgebracht; of, toen de grond van den tweeden Tempel gelegd werd. — Het laetste heeft nog den meesten schijn, omdat de Sprekers melding maken van *hunne nederigheid*, vs. 23. en dankbaer erkennen, dat de HEER hen *hunnen tegenpartijderen ontrukt had* vs. 23, het welk zich, op den toestand der Joden in de Babylonische gevangenis, zeer wel laet toepassen.

Hoe het ook wezen moge, de Psalm behelst drie deelen.

I. Voor eerst, eene opwekking tot 's HEEREN lov, vs. 1-3.

II. Daerna de drangredenen, met welke die opwekking wordt aengebonden, vs. 4-25.

III. Eindelyk wordt de gemelde opwekking, by wijs van besluit, nog eens herhaeld, vs. 26.

1. Lovet den HEERE, gy Priesters en Levieten, gy gansche Gemeente van Israël; vooral gylieden die den

HEER vreest! loovt Hem met uwe harten, monden, en wandel: want hy is goet en rijk in weldadigheid: want Hy is de onuitputbare bron van alle zegeningen, en de overvloedige volheid van sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt, zy is oneindig, onveranderlyk en bestendig.

2. Lovet den Godt der goden, die een ontoegangelyk licht bewoont, en oneindig verheven is boven alle de afgoden der Heidenen: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

3 Lovet den Heere der heeren, die een oppermachtig bewind voert over alle dingen, en van welken alle geschapene wezens afhangen: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Hierop volgen de drangredenen, ontleend A. van Gods groote werken in de natuur, vs. 4-9. B. van zijne weldaden aen Israël bewezen, vs. 10-24. C. van zijne voorzorg voor alle vleesch, vs. 25.

4. Dien Almachtigen God, betaemt het ons blymoedig en dankbaer te loven, die alleen groote wonderen doet, en daerin zulke blijkbare proeven van zijn onbeperkt Alvermogen geopenbaerd heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

5. Dien (*a*) die de hemelen met verstant gemaeckt, en daerin zulke blijkbare proeven van zijne onnaspeurlyke wijsheid geopenbaerd heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

6. Dien (*b*) die d' aerde op het water uytgespannen, en eene scheiding gemaekt heeft, tusschen het drooge en de wateren; zoodat de aerde, als het ware, op de wateren gegrondvest zy: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

7. Dien (*c*) die de groote lichten heeft gemaeckt die nimmer worden uitgebluscht: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

8. (*d*) De

(*a*) Gen. 1: 1. (*b*) Ps. 24: 2. (*c*) Gen. 1: 14.

8. (*d*) De ſonne tot heerſchappye in den dagh: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

9. De mane ende ſterren tot heerſchappye in de nacht: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

10. (*e*) Dien die de Egyptenaers geſlagen heeft met groote plagen, en eindelyk in het dooden van alle hare eerſtgeborene: zoodat zy ten laetſten genoodzaekt werden, om Israël te laten trekken: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

11. Ende heeft Iſraël (*f*) uyt het midden van hen uytgebracht: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt:

12. Met eene ſtercke hant, ende met eenen uytgeſtreckten arm: zoodat de Egyptenaers ondervonden, dat zijne macht geheel onwederſtaenbaer is: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

13. Dien, (*h*) die de ſchelfzee door zijn almagtig bevel in deelen deelde: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

14. Ende voerde Iſraël door 't midden van deſelve droogvoets henen: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

15. (*i*) Hy heeft Pharao met ſijn heyr geſtort in de ſchelfzee: toen de wateren wederkeerden, zoodat hy met al zijn volk jammerlyk is omgekomen: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

16. (*k*) Die ſijn volck door de woeſtijne geleydt, en wonderdadig van ſpijs en drank voorzien heeft: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

17. (*l*) Die groote Koningen geſlagen heeft: omdat zy Israël den doortocht, naer het beloovde land,

(*d*) Gen. 1: 16. (*e*) Exod. 12: 29. Pſalm 78: 43, 51. (*f*) Exod. 12: 31, 51. ende 13: 3, 17. (*g*) Exod. 6: 5. (*h*) Exod. 14: 21, 22. Pſ. 78: 13. (*i*) Exod. 14: 24, 27, 28. (*k*) Exod. capp. 15. 16. 17. 19. Pſ. 78: 53. (*l*) Numer. 21: 24, 25, 34, 35. Joſ. 12: 1. Pſalm 135: 10, 11.

beletten wilden: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

18. Ende heeft heerlicke Koningen gedoodt: die allerwegen beroemd waren van wegen hunne macht en dapperheid: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

19 Sihon den Amoritischen Koningh: dien men voor onverwinlyk hield, wiens hoogte was als de hoogte der cederen, en die sterk was als de eiken, heeft de Almachtige ten behoeve van Israël te ondergebracht: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

20. (*m*) Ende Og den machtigen Koningh van Basan heeft hy ook door Israëls wapenen gedood: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

21. Ende Hy heeft Israël in Kanaan ingeleid, en haer dat gezegend lant (*n*) ten erve gegeven: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt:

22. Ten erve en tot eene wettige bezitting, heeft hy dat land gegeven aen den nakomelingen van sijnen knecht Israël: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

23. Die God zy geloovd, die in gunst, en met ontferming, aen ons gedacht heeft in onse nederigheyt: toen wy, tot eene rechtvaerdige straf van ons wangedrag, door onze vyanden onderdrukt werden: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

24. Ende hy heeft ons onsen tegenpartijders ontruckt: en ons door zijnen machtigen bystand, verlost uit de overheersching van onze vyanden: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

25. Die God zy geloovd, wiens barmhartigheden zijn niet alleen over ons, maer ook over alle zijne werken; Hy is het, die het gebrek van alle levendige schepselen vervult, en allen vleesche, menschen en dieren, spijse geeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

26. Lovet

(*m*) Deuter. 3: 1, &c. (*n*) Jos. 12: 6.

26. Lovet daerom, gy Priesters en Levieten, gy ganſche Gemeente van Israël; vooral gy die den HEER vreest! loovt met uwe harten, monden, en wandel, den Godt des hemels: die aldaer zijnen Throon heeft, en het gebied voert over alle geſchapene wezens: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

PSALM. CXXXVII.

HEt wijst zich aenſtonds van zelve, dat deze Pſalm eene beſchrijving behelze van den toeſtand en de denkwijs der Joden, onder de Babyloniſche gevangenis. — De Sprekers verhalen, hoe zy aen de rivieren van Babel weenden, en zich van vrolyke gezangen onthielden; hoe zeer zy naer Jeruſalem verlangden; en hoe zy hunne vyanden, die zich in hun leed vermaekten, den ondergang hadden toegewenscht.

Deze Pſalm is derhalven opgeſteld na de Babyloniſche gevangenis, door HAGGAI, ZACHARIAS, of eenen anderen heiligen Dichter van dien tijd: en wel kort na het ſlaken van de gemelde gevangenis; voor dat de wensch der Joden, om den ondergang van Edom en Babel, vervuld was.

Wy onderſcheiden in dit lied drie deelen.

I. Eerst beſchrijven de wederkeerende Joden, die hier ſprekende inkomen, hunnen treurigen toeſtand in Babel, vs. 1-3.

II. Daerna verhalen zy, hoe zeer zy naer Jeruſalem verlangd hadden, vs. 4-6.

III. Eindelyk betuigen zy, dat zy Edom en Babel den ondergang hadden toegewenscht, vs. 7-9.

1. Aen de rivieren van Babel, aen den Euphraet en deszelvs onderſcheidene takken, daer ſaten wy treu-

rig neder, oock weenden wy, want, hoe zeer de landstreken vermakelyk waren, konden wy ons evenwel niet bedwingen van tranen, als wy gedachten aen Zion, ons dierbaer Vaderland.

Het is eene opvatting, welke vry wat aendacht verdient, dat hier geene algemeene beschrijving gegeven worde, van den treurigen toestand der Joden onder de Babylonische gevangenis; maer van het gene zy gewoon waren te doen, op plechtige en vastgestelde dagen te doen, wanneer zy zich naer de rivieren begaven, om gemeenschappelyk te treuren over de verwoesting van Stad en Tempel. — Trouwens, daer de Joden, in Babel, huizen gebouwd en 'er gewoond, hoven geplant en van de vrucht gegeten hebben, Jer. 29: 5. kunnen zy in zoo ver gezegd worden, alle en altoos aen de *rivieren gezeten* te hebben. Ook hebben de Joden in Babel niet geduurig *geweend*, daer zy, immers velen, zoo wel behandeld werden, dat een groot aental verkoos in dat vreemde land te blijven, liever dan gebruik te maken van de vryheid welke CYRUS hun gegeven had, om naer hun Vaderland weder te keeren. Voeg 'er by, dat dit weenen wordt betrekkelyk gemaekt tot het *gedenken aen Sion*, het welk ons naer een plechtig gedenken, op vastgestelde tijden, schijnt heen te wijzen.

Volgens dit begrip, is de zin van vs. 1. deze: „ *Aen* „ *de rivieren van Babel*, aen den Euphraet en deszelvs onderscheidene takken, hadden wy onze zamelplaetsen en „ Bedehuizen. *Daer zaten wy* op vastgestelde tijden, in „ eene treurige gestalte, in zak en assche, op aerde neder. „ *Ook weenden wy* dan, en stortten gemeenschappelyk eenen „ vloed van tranen, *als wy gedachten aen Sion*, en plechtig „ gedachtenis hielden van Jerusalems verwoesting. Die dag „ was voor ons een dag van treurigheid en tranen."

2. Wy hebben, zoo menigmael wy ons tot het vieren van dit treurfeest begaven, onse harpen gehangen aen de wilgen die daer inne zijn, in Babel namelyk. Wy namen geene muziek-instrumenten mede, om 'er op te spelen, gelijk anders op de Feesten gebruikelyk was; wy onthielden ons van alle vreugdebedrijven.

3. Als of *hoewel* aldaer in onze treurige byeenkomst, de Babyloniërs die ons gevangen hielden, de woorden eenes vrolyken liedts van ons begeerden, ende sy (*a*) die ons over hoop geworpen, en ons ver uit ons Vaderland wechgevoerd hadden, teekenen verlangden van vreugt: [*seggende*,] Singt ons om ons te vermaken, [*een*] van de liederen Zions, heft een van die blijde gezangen op, welke gy gewoon waert, in den Tempel te Jerusalem, op uwe feestdagen te zingen.

4. [*Wy seyden*] dan, en antwoorden op dat ontijdig verzoek, Hoe souden wy een vreugde-liedt des HEEREN, zulk een danklied als wy in Kanaan gewoon waren ter eere van onzen God op te heffen, kunnen singen in een vreemt lant?

5. Indien ick, dat is de welmeenende taël van elk onzer, *indien ik* u vergete, o Jerusalem, zoodat ik vreugdeliederen zong in deze ballingschap, als of ik niet meer aen u gedacht, so vergete mijne rechterhant [*haer selfs*]. Het is zoo onmogelyk dat ik Jerusalem vergete, als dat ik vergeten zoude, dat ik eene rechtehand hebbe.

6. Mijne tonge kleve aen mijn gehemelte, en verstijve geheel en al, so ick aen u niet en gedencke, so ick de herbouwing van Jerusalem niet en verheffe boven het hoogste mijner blijtschap, en stelle boven alles wat my anders dierbaer is.

Anders zou men het dus vertalen en uitbreiden kunnen: „ *Mijne tong moge* en zal *aen mijn gehemelte* bewege-
„ loos *kleven*, *zo ik aen u niet gedenke*, zo ik niet weder
„ *opgae naer Jerusalem*; nergens verlang ik meer naer. De
„ vervulling van dezen wensch, zou *het hoogste* en *het*
„ *toppunt* zijn *van mijne blijdschap*."

7. HEERE, (*b*) gedenckt aen den haet, welken de kinderen Edoms ons toedroegen, aen de blijdschap welke zy betoonden over onze onheilen, op den dagh

(*a*) Ps. 79: 1. (*b*) Jer. 49: 7. Ezech. 25: 12.

van Jerusalems verwoesting, en aen de boosheid dezer Edomieten, die daer seyden: Dat Jerusalem geheel en voor altoos verwoest worde! Ontblootse, ontblootse, tot haer fondament toe, zoodat 'er niets van overblijve.

8. O dochter Babels, gy inwooners van Babel en haer gebied, die God die de rechtvaerdige Richter is, zal ook uwe boosheid vergelden; zoodat 'er ook eens een tijd komen zal, dat gy verwoest sult worden, (c) welgeluckigh sal hy zijn, en als een man van verdiensten geroemd worden, die u uwe misdaet en wreedheid vergelden sal, die gy aen ons misdaen en gepleegd hebt.

9. Welgeluckigh zal hy zijn, die uwe kinderkens grijpen, ende aen de steenrotze verpletteren sal, gelijk gylieden zulke wreedheden bedreven hebt aen onze zuigelingen, by de verwoesting van Jerusalem.

De twee laetste versen, behelzen eene voorzegging omtrent de verwoesting van Babel, verg. Jes. 13: 1, 47: 1-3. Jer. 50 en 51.

PSALM. CXXXVIII.

DAVID, die volgens het opschrivt de Dichter is van dezen Psalm, richt hier zijne aenspraek tot den HEER zijnen God; verklarende zijn geheiligd voornemen, om de kennelyke proeven van Gods goedheid en waerheid, dankbaer te erkennen, met betuiging dat hy zich, voor het vervolg, alle omstandigheden, op den HEER en zijnen machtigen bystand, gerust verlaten zoude. Tusschen beide voorspelt hy, dat 'er eenmael zeker een tijd komen zoude, op welken alle Koningen der aerde Gods grootheid zouden eerbiedigen.

Maer,

(c) Jer. 50: 15, 29. Openb. 18: 6.

Maer wanneer, en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dit zangstuk opgesteld? — Voor het naest zouden wy denken aen den tijd, toen de Koning door eene Godlyke aenspraek verzekerd was, dat zijn zoon SALOMO den Tempel zoude bouwen, en dat de MESSIAS uit zijn zaed zoude voorkomen, 2 Sam. 7. — Immers, uit deze onderstelling laten zich alle de uitdrukkingen van dezen Psalm eigenaertig verklaren. Op dien tijd, had DAVID veele en blijkbare proeven van Gods goedheid en waerheid ondervonden, vs. 2, 3. Toen had hy zulke redenen uit Gods mond gehoord, die hem genoegzamen grond gaven, om te verwachten, dat alle de Koningen der aerde, den waren God eerbiedigen zouden, vs. 4, 5. Toen had hy grond om te hopen, dat de HEER het werk, het welk de Dichter nog onafgedaen gelaten had, voleindigen zoude, vs. 7, 8.

Wy onderscheiden in dit lied twee hoofddeelen.

I. Eerst verklaert de Dichter zijn voornemen, om den HEER plechtig te danken, vs. 1-6.

A. Dit voornemen verklaert hy op zich zelven, vs. 1.

B. De redenen welke hem daertoe aenspoorden, draegt hy voor vs. 2-6.

II. Daerna betuigt hy, dat hy in het vervolg op den HEER geloovig vertrouwen zoude, vs. 7, 8.

1. [*Een Psalm*] Davids. Ick sal u loven met mijn geheel herte: ongeveinsd en met oprechte gevoelens van dankbaerheid. Ik zal U in het openbaer loven, zelvs in de tegenwoordigheyt der grooten dezer aerde, die oneigenlyk goden genaemd worden, van wegen de macht en gezach waer mede zy bekleed zijn: in hunne tegenwoordigheid sal ick u mijnen Weldoener psalmsingen.

2. Ick sal my eerbiedig voor U nederbuygen, met mijne oogen gewend nae den Tabernakel, in welken de Verbonds-Ark op Sion geplaetst is, als naer het paleys uwer heyligheyt, ende de plaets van uwe meer byzondere tegenwoordigheid; ick sal uwen name loven, om alle de blijken van uwe goedertierenheyt, ende om

uwe waerheyt, welke ik ondervonden heb, van dat ik tot Koning gezalvd was tot op dezen dag. Hoe menigmael hebt Gy my, door uwe goedheid, en ter bevestiging der waerheid van uwe belovten, uit nooden en zwarigheden gered? Niets zou 'er ondankbarer zijn, dan U niet te loven: want gy hebt my van wegen uwen gantschen name, door het openbaren van alle uwe volmaektheden, volgens uw woort en belovte, uit geringe omstandigheden opgeheven en groot gemaeckt.

3. Ten dage [*als*] ick uit mijne rampen en onheilen tot U riep, vooral toen ik door SAUL vervolgd werd, so hebt gy my verhoort: Gy hebt my altoos uitgeholpen, en zelvs versterckt [*met*] kracht in mijne ziele, door my te bemoedigen en te vertroosten.

4. Alle Koningen der aerde sullen u, o HEERE, loven, wanneer sy gehoort sullen hebben de redenen uwes monts, door welke Gy my de uitnemendste belovten gedaen hebt. Volgens deze belovte, zal uit mijn zaed de MESSIAS voortkomen, en zijn Koningrijk uitbreiden onder alle volken. Wanneer deze belovte zal vervuld worden, zullen alle de volken, en zelvs de machtigste Koningen, U loven en dienen.

5. Ende sy sullen blymoedig singen van de zonderlinge wegen, welke des HEEREN Voorzienigheid heeft ingeslagen, in het voortplanten van MESSIAS Koningrijk: want de heerlickheyt des HEEREN is groot, en zal geëerbiedigd worden over de gansche aerde.

6. Want de HEERE is oneindig hooge en verheven boven alles, het welk kan gedacht of genaemd worden, (*a*) nochtans siet hy den nederigen aen, met oogen van gunst en lievderijke voorzorg, ende den verhevenen, die dwaeslyk op zijne eigene macht en wijsheid vertrouwende, zijnen Maker in vergetelheid stelt, kent hy van verre, en beschouwt hem als een voorwerp van zijne verachting en gramschap.

7. Als ick wandele in het midden der benaeuwtheyt,

(*a*) Psalm 113: 6, 7.

heyt, en in de zorgelykſte omſtandigheden geplaetst ben, maeckt gy my levendigh, of *zult gy my levendig maken* en bemoedigen; uwe machtige hant ſtreckt gy uyt of *zult gy uitſtrekken* tegen den toorn mijner vyanden, om hunne pogingen te verydelen, ende uwe rechterhant behoudt my, of *zal my* in alle gevaren *behouden* en beveiligen.

8. Ik vertrouw op mijnen God, en houde my verzekerd van de onfeilbare vervulling zijner belovten. De HEERE ſal 't voor my voleynden; en al dat gene voltooijen, het welk 'er nog aen mijnen gelukſtaet ontbreekt. Trouwens, uwe goedheid en waerheid leveren my genoegzame gronden op van eene onwankelbare hoop. Immers, uwe goedertierenheyt, HEERE, is in eeuwigheyt onveranderlyk: En laet dan niet varen de wercken uwer hanpen, welke Gy aen my, ter volmaking van mijnen gelukſtaet, begonnen hebt.

PSALM. CXXXIX.

MEn heeft dezen Pſalm, die door DAVID gedicht, en aen *den Opperzangmeester* ten dienſte van het Heiligdom is overgegeven, eenvouwig na te lezen, om op te merken dat dezelve niet ſlechts in 't algemeen, eene voortreffelyke beſchouwing behelze der Godlyke Alwetendheid en Alomtegenwoordigheid, maer dat dezelve is opgeſteld by eene byzondere gelegenheid, op een tijd in welken de Dichter, van geveinsdheid, hoogmoed, bloeddorst en andere hatelyke ondeugden, valſchelyk beſchuldigd werd; dat hy zich uit dien hoofde by den HEER zijnen God, als den opperſten Richter, verdeedige; en dat hy zich, ten blijke van zijne onſchuld, op den HEER beroepe, die van wegen zijne Alwetendheid, Alomtegenwoordigheid, altoos waekzame Voorzienigheid, en vergeldende Rechtvaerdigheid, een bevoegd Getuige en rechtvaerdig Richter is, van alle 's menſchen zoo verborgene als openbare handelingen. Dit blijkt vooral uit vs. 19-22.

Sommigen vatten dezen Pſalm Prophetisch op; en onder

deze is die meenen, dat de MESSIAS sprekende worde ingevoerd, zich verdeedigende tegen de valsche beschuldigingen, welke Hem door de hardnekkige Joden, in de dagen van zijn vleesch, werden aengetijgd. — Dan, ééne aenmerking is onzes erachtens genoeg, om dit begrip te wederleggen; dat namelyk de Spreker bidt, om *op den eeuwigen weg geleid te worden*, vs. 24, en van dezen eeuwigen weg kon de MESSIAS nooit afdwalen. — Anderen, verbeelden zich de Euangelie-Kerk als spreker, op dien tijd, wanneer zy van den Antichrist met list en geweld vervolgd werd. Maer, 'er is nae ons inzien niets, het welk eenige aenleiding geevt tot deze gedachten.

Wy houden DAVID zelven, voor den Spreker in dit gansche lied. — Maer wanneer, en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID deze verdeediging van zich en zijne zaek opgesteld? Er is die gissen, dat Koning DAVID zoo uitermaten zeer vertoornd ware op zijnen Veldheer JOAB, wanneer hy ABNER op eene verraderlyke wijs vermoord had, 2 Sam. 3. dat hy by die gelegenheid dezen Psalm gedicht hebbe, om openlyk te betuigen dat hy aen dezen grouwzamen moord geen deel had; en dan verstaet men door dien *godloozen* en die *mannen des bloeds*, van welke vs. 19. gesproken wordt, JOAB en ABIZAI met hunne overige vloekverwanten. — Anderen wederom zijn van oordeel, dat DAVID, wanneer hy voor ABSALOM vluchten moest en door SIMEI gevloekt werd, dezen Psalm gedicht hebbe, om zijne onschuld te openbaren, en zich van alle lasteringen en aengetijgde misdaden te zuiveren, 2 Sam. 16. — Nog anderen denken aen DAVID, toen hy door SAUL wreedelyk vervolgd, en als een oproermaker, huichelaer, en wreedaerd gescholden werd. — Dit laetste begrip schijnt ons, met het gansche beloop van zaken, best te strooken, gelijk by de uitbreiding nader blijken zal.

Wy onderscheiden in dit zangstuk drie hoofddeelen.

I. In het eerste, beroept de Dichter zich, ten betooge van zijne onschuld aen alle die euveldaden, welke hem werden

den te laste gelegd, op het oordeel van den hoogen God zelven, vs. 1.

II. Het tweede behelst eene belijdenis van de Alwetendheid, Alomtegenwoordigheid, Voorzienigheid, en vergeldende Rechtvaerdigheid van dien God, op wiens oordeel hy zich gerust beroepen durvde, vs. 2-22.

III. In het laetste, onderwerpt hy zich aen eene nadere beproeving van God, indien het Hem zoo behagen mogt; smeekende om des HEEREN hulp en bestiering, vs. 23, 24.

1. Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester. HEERE, gy doorgrondt en onderzoekt mijn bestaen op de allernauwkeurigste wijs, ende Gy kent my, of gelijk 'er eigenlyk staet in den toekomenden tijd, Gy *zult my kennen*, mijn gedrag goedkeuren, en openbaer maken dat ik geen deel heb aen alle die misdaden, welke my worden aengetijgd.

2. Gy immers bezit eene onbeperkte Alwetendheid. Gy weet mijn sitten, ende mijn opstaen: niets het allerminste is voor U verborgen; Gy weet al mijn doen en laten, alle mijne handelingen en verrichtingen, niet alleen de openbare, maer ook die voor het oog aller menschen verborgen zijn. Gy verstaet van verre mijn gedachte, zelvs al het gene in mijn gemoed omgaet, alles wat ik denken en voornemen zal, weet Gy reeds lang te vooren eer het in mijnen geest opkomen.

3. Gy omringt mijn gaen, ende mijn liggen: het zy dat ik in mijn beroep of zaken bezig ben, Gy ziet my; het zy dat ik mijne afgematte leden in de armen van den zoeten slaep doe uitrusten, uw oog is op my. Niet alleen weet Gy alles, wat ik des daegs en in het aengezicht der zonne verricht; maer ook alles, wat ik des nachts op mijne legerstede overdenk. Niets van alles, wat 'er in de binnenste schuilhoeken van mijn hart, het zy wakende, het zy slapende omgaet, is voor U verborgen: ende gy zijt alle mijne wegen gewent. Gy kent alle mijne openbare en verborgene handelingen zoo volkomen, dat Gy daeraen als het ware gewend zijt, en uit dien hoofde is het on-

mogelyk, dat ik ooit iets denken, ondernemen, of doen zoude, dat U vreemd of onverwacht zou voorkomen. Dit alles weet Gy reeds lang te vooren.

4. Niet alleen weet Gy reeds lang te vooren, wat ik denken zal; maer Gy hoort ook alles wat ik ſpreke: eer ik de gedachten van mijn hart met woorden uitbreng, weet Gy reeds over lang hoe en wat ik ſpreken zal. Als 'er [*nogh*] geen woort op mijne tonge en is, ſiet, HEERE, gy weet het alles.

5. Gy beſett my van achteren ende van vooren: Gy omringt my van alle kanten met uwe machtige hulp, om my tegen alle kwaed te beveiligen: ende gy ſett uwe hant op my, naedien Gy my beſchermt door Uw Alvermogen, en al mijn doen en laten zoo beſtiert, dat het aen uwe hooge en weldadige oogmerken, volkomen beantwoorde.

6. De oneindige kenniſſe van uwe Alwetendheid, is my te wonderbaer, dan dat ik dezelve zou kunnen begrijpen. In deze beſchouwing verlies ik my geheel en al: want ſy is hooge, ick en kan daer niet by. Deze kennis, is boven den kring van het menſchelyk vernuft zoo hoog verheven, als de ſterren boven de aerde verheven zijn. Het is onmogelyk, de ſterren met mijne hand te bereiken; en evenwel, dit zou nog eerder geſchieden kunnen, dan dat een eindig vernuft, uwe oneindige wetenſchap, volkomen zou kunnen begrijpen.

7. Daerenboven zijt Gy overal tegenwoordig. Waer ſoude ick henen gaen voor uwen Geeſt? om zijne tegenwoordigheid te ontwijken? ende waer ſoude ick henen vlieden voor uw aengeſichte en tegenwoordigheid? Mijne vyanden mogen my lasteren, dat ik my naer het land der Philiſtijnen begeven heb, om U en uwen dienst te verlaten, en my voor de ſtomme afgoden neder te buigen; maer, ware dat mijn oogmerk, waer zoude ik uwe wrake kunnen ontvlieden? Ik verlang in tegendeel niets meer, dan door uwen Geest geleid, en door uw Aengezicht verkwikt te worden.

8. Daer is geene hoogte zoo verheven, nog diepte zoo laeg, of Gy, de onafmeetbare God, zijt 'er tegenwoordig.

(*a*) So

(*a*) So ick trapsgewijs, onderſteld dat het mogelyk ware, opvoere ten hemel, gy zijt daer: of beddede ick my, ſpreide ik mijn bed om my ter rust te begeven, in de diepte der helle, ſiet gy zijt [*daer*], ook daer zoudt Gy my zien.

9. Name ick vleugelen des dageraets: koos ik mijne woonſtede in het Oosten, van waer de dageraet als met ſnelle vleugelen voortſchiet: of woonde ick in het Westen aen 't uyterſte der zee; alwaer de zon ſchijnt onder te gaen;

10. Oock daer ſoude uwe hant, uwe machtige Voorzienigheid my geleyden: ende uwe rechterhant, uwe gunſtige voorzorg ſoude my houden en beveiligen.

11. Indien ick tot die dwaze gedachten kwam, dat ik by my zelven ſeyde, De duyſterniſſe ſal my immers voor Gods alziend oog bedecken: dan zou ik my jammerlyk bedriegen: dan is de nacht een licht om my, Ik zou ondervinden, dat ik, in den donkerſten nacht, voor den HEER alzoo min verborgen ben als iemand, die te midden van de duisternis, met een helder licht omſchenen wordt.

12. Oock en verduyſtert de duyſterniſſe voor u niet; hoe akelig de dikſte duisternis ook anders wezen moge, uit hoofde van uwe gunstrijke tegenwoordigheid, heeft zy voor uwe gunstgenooten niets verſchrikkelyks; maer de nacht licht als de dagh: uwe gunstgenooten zijn by den nacht en in de duisternis even zoo veilig, gerust en onbevreesd, als op den vollen dag: want de duyſterniſſe is voor hun als het licht.

13. Ik draeg U, als mijnen Schepper en Weldoener, zulk eene hartelyke lievde toe, dat ik geen ander bewijs noodig heb, om mijne onſchuld te betoogen aen die misdaden, welke my worden aengewreven. Want gy beſitt mijne nieren en tederſte genegenheden, ik ben U de tederſte gevoelens van de hartelykſte lievde verſchuldigd: Gy

(*a*) Iob 26: 6. Amos 9: 2, 3, 4. Hebr. 4: 13.

hebt recht om dezelve van my te vorderen, en ik betuig dat ik U de hartelykste lievde toedraeg. Trouwens, Gy zijt de maker van mijn wezen, aen wien ik mijn gansch bestaen verschuldigd ben. Gy hebt my in mijnes moeders buyck bedeckt. Wanneer ik in de ingewanden mijner moeder ontvangen was, hebt gy het teder beginsel van mijn kunstig gevormd lichaem, een meesterstuk, U, den Almachtigen Maker aller dingen, alleszins waerdig, op eene onnaspeurlyke wijs uitgerold, en alle de ontelbare deeltjes welke 'er tot mijn lichaem noodig waren, met eene wonderbare wijsheid zoodanig saemgeweven, dat het eindelyk, op den bepaelden tijd mijner geboorte, een volledig mensch uitmaekte.

14. Ick love u en *zal* u met een dankbaer hart geduurig *loven*, om dat ick op eene heel vreeslicke wijse wonderbaerlick gemaeckt ben, omdat Gy my op zulk eene kunstige wijs, en met zoo veele zichtbare blijken van uwe Almacht, Wijsheid, en Goedheid gemaekt hebt, dat ik zoo min als iemand der stervelingen, den rijkdom van uwe Macht en Wijsheid, in dit meesterstuk uwer vingeren, volledig begrijpen kan. Dit gaet den kring van mijne beperkte kundigheden zeer ver te boven. Aen dit wonder mijner eerste wording, kan ik nooit gedenken zonder eenen diepen eerbied, en eene hartgrondige dankbaerheid: wonderlick zijn uwe wercken! onnaspeurlyk zijn uwe wegen in alle gevallen; maer vooral ten aenzien van de formeering des menschen! oock weet het mijne ziele seer wel, hier ben ik gevoelig van overtuigd, en deze overtuiging wekt my op om U te loven.

15. (*b*) Mijn gebeente, eigenlyk mijne *zamenpakking*, dat is mijn wezen met alle mijne krachten en vermogens, en was of *is* voor u niet verholen, Gy kent mijnen ganschen persoon volkomen, met alles wat ik ben en vermag. Trouwens, zou de Werkmeester zijn eigen werk niet kennen? zou het maeksel van zijne eigene vingeren, voor den oneindigen Bouwmeester van het gansch Geheelal verbor-

(*b*) Job 10: 8, 10.

borgen wezen? Neen HEER! Gy kent mijn gansche bestaen, (c) als of *omdat* ick door uw Alvermogen, in 't verborgene der ingewanden van mijne moeder gemaeckt ben, [*ende*] op de allerkunstigste wijs als een borduersel gewrocht en zamengeweven ben, in de nederste deelen der aerde.

16. Uwe oogen hebben mijnen ongeformeerden klomp, eigenlyk mijne *inrolling*, mijne *omwinding* gesien: Gy weet alle de lotgevallen, in welke ik als het ware zou ingewonden worden; zoodat 'er niets het allerminste voor U verborgen is, van alles wat ik doe, wat ik onderneem, wat ik beoog, van alles wat my wedervaert en bejegent: ende alle dese dingen waren, of eigenlyk *zullen* in uw boeck geschreven *worden*; gelijk alle mijne voorledene handelingen en lotgevallen, in het Gedenkboek uwer Alwetendheid zijn opgeteekend, zoo zullen ook alle de volgende op deze zelvde wijs worden aengeteekend, om my, wanneer de tijd des oordeels zal gekomen zijn, als een rechtvaerdig Richter, nae mijn doen te vergelden; de dagen alsse geformeert souden worden, doe nogh geen van dien en was.

De zakelyke zin der laetste woorden is, volgens eene andere vertaling, deze: „ *De dagen*, de juiste en bepaelde „ tijdstippen, op welke deze of gene zaken voorvallen, „ *zullen* door U als Richter nauwkeurig *worden waergenomen*, „ *geen een is 'er van die* dingen, die op deze gezegde wijs „ niet zal worden waergenomen. Alle mijne daden, handelingen en lotgevallen slaet Gy nauwkeurig gade; en niet „ alleen dit, maer ook de juiste oogenblikken op welke „ zy gebeuren, zonder dat uw Richterlyk en alziend oog, „ iets het allerminste ontglippe."

17. Daeromme, hoe kostelick zijn my, o Godt, uwe gedachten! wat is 't voor my eene aengename en troostrijke beschouwing, dat Gy alle mijne daden en lotgevallen zoo nauwkeurig kent! hoe machtigh vele zijn hare sommen! 'er is niets onmogelyker dan dat ik, wiens ver-

(c) Pred. XI: 5.

mogens zoo zeer beperkt zijn, een evenredig begrip zou kunnen maken van uwe oneindige Wetenschap, voor welke niets het allerminste, van alle waereldsche gebeurtenissen, en van alle menschelyke handelingen, verborgen is. Eer zou ik het zand aen den oever der zee kunnen tellen, dan alle de voorwerpen van uwe onbeperkte wetenschap.

Veelal, verstaet men hier, door Gods *gedachten*, de gedachten van DAVID omtrent God, de overleggingen met welke zijne ziel omtrent den HEER verkeerde. Wy hebben het opgevat van Gods gedachten zelve, van Gods oneindige kennis. Dit komt beter overeen met het verband van zaken; vooral, omdat DAVID, van zijne gedachten met welke hy omtrent den HEER verkeerde, niet zeggen kon dat zy ontelbaer waren, dat ze zoo machtige groote sommen uitmaekten, meerder dan dat der zandkorrelen.

18. Soude ickse tellen? zoude ik alle de voorwerpen van Uwe onbeperkte Alwetendheid opnoemen? Dit is onmogelyk, haerder is meer, als des zants: worde ick in den morgenstond of by slapelooze nachten wacker, so ben ick nogh by u, dan, en geduurig, ben ik gewoon U den hoogsten Richter my te voor te stellen, als den onbedriegbaren Beschouwer van alle mijne daden en lotgevallen.

19. O Godt, dat gy den godtloosen die my, uit haet en boosheid, zoo wreedelyk en onverzettelyk vervolgt, eindelyk eens ombracht! ende gy mannen des bloets, die dezen godloozen Koning in zijne bloeddorstige pogingen ten dienste staen, wijckt van my.

Of *wanneer Gy, o God*, de menigte der boosdoenderen, *en de mannen des bloeds ombrengt*, die vermaek scheppen in onschuldig bloed te vergieten, dan zal ik hun toeroepen: *wijkt van my*. Wanneer Gy de misdaden der snoode booswichten, met rechtvaerdige straffen zult te huis zoeken, zal ik verschoond blijven, en gerust kunnen uitroepen: wijkt van my, ik heb geen deel aen uwe booze daden, en gevolgelyk nu ook niet aen uwe plagen.

20. Die van u schendelick en geveinsdelyk spreken: die U belijden en zelvs de Godsvrucht voorwenden, om onder dien schijn grouwelen te bedrijven, [*ende*] uwe vyan-

vyanden ydelick verheffen, of, *die zich ydelyk* en hoogmoedig verheffen, en onder dat alles *uwe vyanden* zijn. Deze, met welke ik geene gemeenfchap heb, zullen uwe geduchte oordeelen niet ontvlieden.

21. Soude ick zulke overgegevene booswichten niet haten, HEERE, die openbare bewijzen geven, dat zy u haten? ende zou ik mijne ziel niet kwellen hier over, en geen verdriet hebben in de gene die tegen u opftaen? die met hemeltergende grouwelen tegen uwe bevelen aendruifchen?

22. Ick hatefe met volkomenen haet, tot vyanden zijnfe my. Ik heb een afgrijzen van hunne daden, en geene de minfte gemeenfchap met hunne perfonen.

23. (*d*) Doorgrondt my, o Godt, onderzoek mijn beftaen met de grootfte nauwkeurigheid, ende kent mijn herte: beproeft my, zelvs door rampen en onheilen, indien het U zoo behagen mogt, om te vernemen of mijne Godsvrucht ook eenigzins geveinsd zy, ende dan kent of *zult gy kennen* mijne gedachten, en bevinden, dat mijne bedoelingen zuiver en oprecht zijn.

24. Ende fiet of by my een fchadelicke wegh zy: of *Gy zult zien, dat by my geen fchadelyke* of bedrieglyke *weg zy*, dat mijne handelingen met uwe wet overeen ftemmen; immers dat ik rein ben van die euveldaden, welke my worden aengewreven. Ondertusfchen, is mijn hart zeer genegen tot afdwalen, bewaer Gy zelv my voor ftruikelingen, ende leydt my als een herder op den weg van uwe geboden, dien eeuwigen wegh, die van de vroegfte tijden af, door alle de Heiligen bewandeld is, en langs welken men zeker een eeuwig geluk deelachtig wordt.

(*d*) Job 31: 6. Pfalm 26: 2.

PSALM. CXL.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

DAVID is de Dichter van dezen Psalm. — Hy wendt zich tot den HEER met bittere klachten, over de kwaedaertigheid van zijne vyanden; die hem niet alleen belasterden, maer zelvs niets onbeproevd lieten om hem van kant te maken; biddende in een geloovig vertrouwen, om eene gunstige bewaring en verlossing.

Alle de omstandigheden wijzen ons naer dien tijd, op welken hy van SAUL en zijne hovelingen geweldig vervolgd werd; en wel meer bepaeldelyk naer dien tijd, op welken hy door de Ziphieten verraden was, 1 Sam. 23. of, gelijk wy nog liever denken zouden, op welken hy zich naer de Philistijnen begeven had, ten tijde van den oorlog in welken SAUL gesneuveld is.

Wy onderscheiden 'er twee hoofddeelen in.

I. Het ernstig gebed van DAVID, vs. 2-11.
II. Zijn vertrouwen op verhooring, vs. 12-14.

2. Reddet my, HEERE, op welken ik alleen mijn vertrouwen gevestigd heb, van den Koning SAUL, dien quaden mensche, die zoo zeer, maer te onrecht, tegen mijn persoon verbitterd is, en my eenen onverzoenbaren haet toedraegt: behoedt my voor de boosaertige pogingen van SAUL, den man alles gewelts: die niets ontziet om my van kant te maken.

3. In deze moorddadige pogingen, wordt hy ondersteund, door zijne grouwzame hovelingen. Die veel quaets in 't herte dencken: die allerlei ontwerpen maken om my te verderven, en alle dage by aenhoudendheid t'samenkomen en te zamen beraedslagen, om

tegen

tegen my te oorlogen, en my op eene geweldige wijs om te brengen.

4. Sy ſcherpen hare tonge, als een ſlange, om my door hunne lasteringen te wonden: (*a*) heet addervergift van leugen en laster is onder hare lippen, Sela!

5. Bewaert my, HEERE, van de handen des godtlooſen SAULS, dat ik niet valle in zijne bloeddorſtige handen; behoedt my van den man alles gewelts: Bewaer my tegen de moorddadige aenſlagen [*van die*] hovelingen, die mijne voeten dencken wech te ſtooten van den weg des levens en des voorſpoeds.

6. De hoovaerdige hebben my eenen ſtrick verborgen, ende koorden; ſy hebben een net uytgeſpreydt aen de zijde des wegs: (*b*) valſtricken hebbenſe my geſett. Zy wenden alle mogelyke middelen aen, om my op eene listige wijs te verderven, zo het openbaer geweld mislukken mogt. Sela!

7. Ick hebbe immers tot den HEERE geſeyt, toen ik my oprechtelyk aen uwen dienst verbonden heb: Gy zijt mijn Godt: U zal ik vreezen met mijn ganſche hart, en op Uwen byſtand zal ik my gerust verlaten: neemt daerom ter oore, o HEERE, de ſtemme mijner ſmeeckingen, hoor naer mijne gebeden met gunſtige ooren, en verhoor my genadig.

8. HEERE Heere, die een onbepaeld bewind voert over het gansch Geheelál, ſterckte mijnes heyls, die mijne verloſſing in uwe machtige hand hebt, gy hebt mijn hooft meermalen bedeckt, en mijn perſoon blijkbaer beveiligd ten dage der wapeninge; byzonder in den ſtrijd tegen GOLIATH, toen ik geen wapentuig had tot mijne beſchutting.

9. En geeft, HEERE, ook nu de begeerten des godtlooſen SAULS niet: en bevoordert ſijn quaet voornemen niet: hy en zijne hovelingen zouden trotsch

(*a*) Pſ. 58: 5. Rom. 3: 13. (*b*) Jerem. 18: 22.

en onverdraeglyk worden, sy souden haer verheffen, en niets ontzien, hoe grouwzaem het ook wezen mogt. Sela!

10. Aengaende 't Hooft der gener die my omringen: of zy *die my omringen* en zich vyandig tegen my verzetten, *zouden* het hoogmoedig *hoofd* verheffen, de overlast harer lippen, die onverdraeglyke kwaedaertigheid, met welke zy my lasteren en hoonen, overdeckese, of *zal* hen overdekken, en hun eigen verderv berokkenen.

11. Vyerige kolen van de zwaerste rampen, en van het schroomelykst verderv, moeten of *zullen* op haer geschuddet worden om hen te verteeren: hy, dat is God, of liever hunne boosaertige lasterzucht, doese of *zal hen doen* vallen in 't vyer van allerlerle onheilen, in diepe kuylen van akelige rampen, datse niet weder op en staen.

12. Een man van [*quade*] tonge, die zich ophoudt met lasteren en liegen, en sal op der aerde niet bevestigt worden noch voorspoedig zijn: een boos man des gewelts gelijk SAUL is, dien sal men jagen, hy zal door allerlei onheilen vervolgd worden, tot dat hy geheel verdreven is, en het slagtoffer wordt van zijne eigene boosheid.

13. Ondertusschen vertrouw ik op den HEER mijnen God, die my eens eene blijde uitkomst geven zal. Ick weet' dat de HEERE de rechtsake des elendigen handhaevt, [*ende*] dat Hy, hoe lang Hy zich verborgen houde, het recht der nootdruftigen sal uytvoeren, door hem te beschermen tegen de laster en het geweld van zijne onrechtvaerdige verdrukkers.

14. Gewisselick de rechtveerdige sullen eindelyk uit alle hunne nooden verlost worden, en daer voor uwen name blymoedig loven: de oprechte, die valschelyk beschuldigd worden, sullen voor uw aengesichte blijven, gerust leven, en de kennelykste blijken van uwe zegenende gunst ondervinden.

P S A L M. CXLI.

IN dit lied, wendt DAVID zich weder tot den HEER zijnen God; biddende dat zijne tong mogt bestierd worden, om geene onbetamelyke dingen te spreken, en dat zijn hart van godlooze handelingen mogt terug gehouden worden. — Onder dit alles klaegt hy nog over de listige lagen van zijne vyanden, smeekende dat de HEER hem bewaren en beveiligen mogt.

Maer, wanneer en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dezen Psalm opgesteld? — Vs. 3-6. spreekt DAVID van de gelegenheid, welke hy gehad had, om den vyand die hem vervolgde van kant te maken; verklarende, dat hy eenen afkeer had van zulk eene onderneming, hoe zeer hy 'er toe wierdt aengespoord. — In zulk een geval, is DAVID tweemalen geweest; eerst toen SAUL in de spelonk kwam, in welke DAVID zich met zijne manschap verborgen had, 1 Sam. 24. en daerna nog eens, toen de zorgeloosheid van ABNER hem aenleiding gav, in de tent van SAUL te komen, 1 Sam. 26. — Voor het naest zouden wy denken, dat het laetstgemelde geval, DAVID aenleiding gegeven hebbe tot het opstellen van dit zangstuk; te meer, omdat hy vs. 6. van het eerste geval, als eene voorige gebeurtenis, schijnt te spreken.

I. Eerst smeekt hy in het algemeen, om de verhooring van zijne gebeden, vs. 1, 2.

II. Daerna, dat hy voor onbetamelyke woorden en daden mogt bewaerd worden, vs. 3-7.

III. Eindelyk, dat hy onder alle vervolgingen mogt bewaerd, en uit dezelve verlost worden, vs. 8-10.

1. Een Psalm Davids. HEERE, ick roepe u aen in den uitersten nood, haest u tot my, om my uit het meest dreigend gevaer te verlosfen: neemt mijne

ſmeek-ſtemme ter oore en verhoor my gunſtig, als ick uit mijne nooden tot u roepe.

2. Laet mijne ſmeeking gunst vinden in uwe oogen. (*a*) Mijn gebedt worde geſtelt en zy U even zoo aengenaem, als het lievlyk reuckwerck voor uw gunſtig aengeſichte: de opheſſinge mijner handen, met welke mijne ernſtige gebeden gepaerd gaen, zy U ten allen tijde zoo welgevallig [*als*] het avont-offer.

3. HEERE, ſet een wacht voor mijnen mont: bereugel denzelven, dat ik niets onbedachtzaems ſpreken moge: behoedt de deure mijner lippen, of *zet eene ſluiting voor de putting*, dat is de opening *mijner lippen*, dat 'er geene onbetamelyke redenen uit mogen voortvloejen.

4. En neygt mijn herte niet tot, maer houd het zelve terug van een quade ſake en van ondeugende handelingen. Bewaer my, om eenigen handel in godtlooſheyt te handelen, met mannen die ongerechtigheyt wercken: om my aen SAUL en zijne Hovelingen, ter vergelding van hunne wreede mishandelingen, te wreken: ende draeg toch zorg, dat ick niet en ete van hare leckernyen, dat ik my niet ſchuldig make aen zulke grouwzame handelingen, als in welke zy hun vermaek, en als ware 't hunne lekkerny ſtellen.

DAVID verklaert hier, wat 'er in zijn gemoed omgegaen was, en hoe hy omtrent den HEER verkeerd had, toen hem in de wildernis, by den heuvel Hachila, gelegenheid gegeven was om SAUL van kant te maken, 1 Sam. 26.

5. Bewaer my dat ik het voorbeeld der boosdoenderen zou naervolgen. De rechtveerdige ſlae my liever en beſtraffe my ſcherpelyk, 't ſal weldadigheyt zijn, ende hy beſtraffe my, 't ſal zoo aengenaem als olie des hoofts zijn, het en ſal mijn hooft niet breken *niet rauw maken* of benadeelen, maer het zelve in tegendeel heelen: want nogh ſal oock mijn gebedt [*voor hen*] zijn in hare tegenſpoeden, zoo zeer zal ik my verplicht rekenen, aen zulken die my beſtraffen en vermanen.

Anders

(*a*) Exod. capp. 29. ende 30. Openb. 5: 8. ende 8: 3.

Anders kan men het, op de volgende wijs, vertalen en opvatten: „ *De rechtvaerdige* God *zou my*, wanneer ik wraek
„ nam van mijne vyanden, op eene gevoelige wijs *slaen*
„ en straffen. God, hoe zeer hy *de weldadigheid* zelve zy,
„ *zou my bestraffen*. Trouwens, zulk eene handelwijs zou
„ my des te minder passen, omdat ik van God zelven tot
„ Koning over Israël gezalvd ben. *De olie des hoofds*, de
„ olie met welke ik tot Koning in SAULS plaets gezalvd
„ ben, *moet mijn hoofd niet rauw* en met bloed bemorst
„ *maken*, gelijk het wezen zou wanneer ik wraek nam van
„ SAUL. Mijne zalving vordert geene wreedheid van my,
„ maer zachtheid en toegevendheid. Ik heb eenen afkeer
„ van SAUL eenig leed te doen: *want*, na zoo veele en
„ langduurige mishandelingen, is *mijn gebed* nog ten goede
„ van mijne vyanden; ik bid nog om hunnen voorspoed, *in*
„ weerwil van al *het kwaed* het welk zy my aendoen."

6. Ook hebben mijne vyanden, reeds in een voorig geval, ondervonden, dat ik hunnen ondergang niet bedoelde. Hare Richters, de voornaemste hovelingen van SAUL, zijn aen de zijde der steenrotze, toen de Koning in de spelonk inging, vrygelaten geweest, 1 Sam. 24: 4. ende toen hebben zy gehoort, dat ik geene scheldwoorden tegen mijnen vervolger heb voortgebracht, en nog veel minder mijne handen heb willen slaen aen zijn leven; toen zijn zy getuigen geweest van mijne redenen, welke ik tot SAUL gesproken heb, en zy zullen van mijne woorden erkennen moeten, datse aengenaem waren, 1 Sam. 24: 9-23.

7. Ondertusschen heeft dit mijn zachtmoedig gedrag, het hart van mijne vyanden nog niets geleenigd, zy vervolgen my en mijne mannen tot het uiterste. (*b*) Onse beenderen zijn als het ware verstroyt aen den mont des grafs, wy zijn telken oogenblik in gevaer van ons leven. Zy doen met ons, gelijck of yemant op der aerde [*yet*] geklooft ende verdeylt hadde, zy handelen

(*b*) Ezech. 37: 1, — 11, 12.

met ons als een landman met de aerde, wanneer hy dezelve met de ploeg snijdt en klievt.

8. Doch hoe hoog de nood ook klimme, hoe dreigend het gevaer ook wezen moge, op u mijnen machtigen en gunstigen Beschermer, zijn mijne oogen met een geloovig vertrouwen gevestigd. Van U HEERE Heere: die machtig en getrouw zijt, verwacht ik mijne verlossing: op u betrouwe ick, hoe donker het 'er ook moge uitzien, en ontbloot mijne ziele niet van uwen bystand en uwe vertroosting.

9. Bewaert my voor de listige lagen van mijne vyanden, dat ik niet valle in 't gewelt des stricks [*dien*] sy my geleyt hebben: ende bewaer my [*voor*] de valstricken der werckers der ongerechtigheyt.

10. Dat de godtloose, elck in sijn garen vallen, t'samen tot dat ick sal zijn voorby gegaen.

Eigenlyk staen de woorden van vs. 10, in den toekomenden tijd. Zy moeten derhalven niet als eene vloekspraek, maer als eene voorzegging worden opgevat. „ *De godloozen*, die my zoo onrechtvaerdig vervolgen en mishandelen, *zullen 't zamen in hunne kuilen vallen*, welke zy voor my gegraven hebben. Maer *ik zal* daerentegen *gedurig* wel gemoed en bevoorrecht *voorbygaen*, als een zegepralend held."

P S A L M. CXLII.

1. EEn Onderwijsinge Davids, een Gebedt, als hy in de spelonke was.

Over de benaming van Onderwijzing, vergelijke men Ps. 32: 1.

De gelegenheid by welke DAVID dit gebed in dichtmaet heeft opgesteld, wordt dus voorgedragen: *als hy in de spelonke was.*

Ver-

Verscheidene malen is DAVID, geduurende zijne vlucht voor de vervolgingen van Koning SAUL, in *spelonken* geweest. — Toen hy van ACHIS was wedergekeerd, vluchtte hy in de spelonk van *Adullam*, in het ervdeel van Juda, als waerin zijne bloedverwanten, met verscheidene andere mannen, tot hem kwamen. Hy bleev 'er zich ophouden, tot dat de Propheet GATH hem zeide, van daer te gaen naer het woud *Chereth*, 1 Sam. 22. — Naderhand onthield hy zich in de woestijne Ziph, dan eens in eene spelonk, dan op eenen heuvel, 1 Sam. 23. — Na het aftrekken van SAUL tegen de Philistijnen, onthield hy zich in de spelonk van Engedi, 1 Sam. 24. — Welk eene spelonk wordt nu hier bedoeld?

Wy denken aen het laetste geval. Hier henen schijnen ons verscheidene byzonderheden van dezen Psalm te wijzen. DAVID was in groote benauwdheid, zoodat zijne ziel als in de gevangenis ware, vs. 3, 8. Hy werd nagejaegd door vervolgers, die machtiger waren dan hy, vs. 7. Zijne vyanden hadden hem listige lagen gelegd, en zijn toestand was naer het uitwendige geheel hoopeloos, vs. 4, 5. Niets bleev 'er voor hem overig, dan alleen tot God de toevlucht te nemen; schreijen, bidden, smeecken, en roepen waren zijn eenige wapentuigen, vs. 6.

Alle deze byzonderheden passen op geen geval beter, dan op het laetstgemelde. — Toen DAVID in de spelonk *Adullam* verkeerde, werd hy door SAUL wel gehaet, maer nog niet vervolgd, 1 Sam. 22. — In de woestijne *Ziph* en *Maon*, was DAVID niet als een gevangene: want hy ging aen de eene zijde van den berg en SAUL aen de andere, 1 Sam. 23. Ook kon DAVID in dat geval niet zeggen, dat 'er niemand was die voor hem zorgde: want JONATHAN was hem daer komen opzoeken en bemoedigen, vs. 16. — Maer het laetstgemelde geval, beantwoordt volkomen aen de opgegevene kenmerken, gelijk by de uitbreiding nader blijken zal.

Vs. 2, 3. spreekt de Dichter van den HEER in den derden persoon, daerna wendt hy zijne aenspraek onmiddelyk

tot zijnen God, vs. 6. — Hieruit hebben sommigen aenleiding genomen, om eene sprackwending te onderstellen; zoodat DAVID eerst zijne redenen zou richten, tot de mannen die hem vergezelden, en getuigen waren van zijn schuldeloos gedrag, en daerna zijne tael tot den HEER wenden zou. — Wy voor ons evenwel, zouden dit lied al zoo liev beschouwen, als eene heilige alleenspraek van den Dichter met zijn eigen gemoed; in het welk hy zijn voornemen, om zich biddende tot den HEER te wenden, niet alleen verklaert, maer ook werkelyk ter uitvoering brengt; zoodat zijn voornemen om den HEER te bidden, met het gebed zelve werkelyk achtervoigd worde.

I. Eerst dan betuigt DAVID zijn voornemen, om zich in zijnen nood al biddende tot den HEER te wenden, vs. 2, 3.

II. Daerop volbrengt hy dit voornemen werkelyk, vs. 4-8.
   A. Klagende over zijne benauwde omstandigheden, vs. 4, 5.
   B. Biddende om verlossing, vs. 6-8.

2. Ick riep met mijn stemme, eigenlyk staet 'er in den toekomenden tijd, *ik zal* ernstig biddende, uit mijne benauwdheid *roepen* tot den HEERE, ick smeeckte of *zal smeeken* tot den HEERE met mijn stemme.

3. Ick stortte mijn klachte uyt, of *ik zal mijne klachte* door overvloedige redenen, en eene omstandige vermelding van mijnen treurigen toestand, *uitstorten* voor sijn alziend aengesichte: ick gaf te kennen, of *zal* uitvoerig *te kennen geven*, voor sijn aengesichte mijne benaeuwtheyt, in welke ik thans verkeer.

4. (*a*) Als mijn geest in my overstelpt was, door dwaesheid en moedeloosheid, zoodat ik geheel moedeloos was, so hebt gy HEER! alwetende Richter! mijn padt gekent: Gy hebt gezien dat ik onschuldig vervolgd wierd, en my geduurig eenen weg ter ontkoming geopend.

Mijne

(*a*) Ps. 77: 4.

Mijne vyanden vervolgen my met list en geweld: Sy hebben my eenen ſtrick verborgen op den wegh dien ick gaen ſoude.

DAVID was thans in de woeſtijne, en wel op de rotzen. Men had zijne gangen verſpied, men vervolgde hem alom, en had zoo het ſchijnt alom wachten gezet, om hem in den eenen of anderen ſtrik te doen vallen.

5. Ick ſagh uyt ter rechterhant naer hulp en byſtand, ende ſiet ſo en was daer niemant die my kende, die mijne onſchuld erkende, en gereed was om my hulp te bewijzen, daer en was geen ontvlieden voor my: *de vlucht was voor my vergaen*, nae menſchelyke uitzichten had ik geene uitkomst te wachten; niemant ſorgde voor of *vraegt naer* mijne ziele, niemand verneemt naer mijnen welſtand: voorheen is JONATHAN nog wel eens gekomen, om mijne hand te verſterken in God; maer nu ben ik geheel verlaten, en 'er is niemand die naer my omziet.

6. Tot u riep ick of *heb ik geroepen*, o HEERE: ick ſeyde in mijn hart tot den HEER, Gy alleen zijt mijn toevlucht, en in ſtaet om my te beveiligen. Gy zijt mijn (*b*) erfdeel en hoogſte goed, in 't lant der levendigen op deze aerde.

7. Let en vestigt eenen gunſtigen aendacht op mijn geſchrey, want ick ben ſeer uytgeteert, de krachten van mijn lichaem zijn verminderd, en de ſterkte van mijnen geest is uitgeput: o God van mijn vertrouwen! (*c*) reddet my door uw gunſtig Alvermogen, uit de handen van mijne vervolgers, want ſy zijn onvergelijkelyk machtiger dan ick. Het geringe aental van 600 mannen, die my vergezellen, is niet beſtand tegen de overmacht van SAUL, die met 3000 mannen omringd is.

8. Voert mijne ziele uyt deze ſpelonke, die voor my de akeligſte gevanckeniſſe is, daer ik van alle kanten door vervolgers ben ingeſloten. Geev my daerdoor ſtof, om uwen name met blijde dankzegging te loven:

(*b*) Pſ. 16: 5. (*c*) Pſ. 41: 2. ende 79: 8. ende 116: 6.

de rechtveerdige in Israël, ſullen my met allerlei gelukwenſchingen omringen, en van alle kanten tot my toevloejen, wanneer gy wel by my ſult gedaen en my uit mijne benauwdheden zult verlost hebben.

P S A L M. CXLIII.

DEze Pſalm behelst een gebed, in het welk de bedrukte Spreker, uit de diepte van zijne benauwdheid, tot God roept, en ernſtig bidt om eene ſpoedige verloſſing.

DAVID is de Dichter, blijkens het opſchrivt. — Maer, by welk eene gelegenheid heeft hy dit zangſtuk opgeſteld? Drie gevallen komen wel voornamelyk in aenmerking.

Sommigen denken aen het geval, het welk wy vinden 1 Sam. 21, wanneer DAVID zich voor ACHIS veranderde. — Anderen meenen, dat DAVID dit lied gedicht hebbe by dezelvde gelegenheid, als den onmiddelyk voorgaenden CXLII^sten Pſalm. — Nog anderen zijn van oordeel, dat de onnatuurlyke opſtand van ABSALOM aenleiding gegeven hebbe, tot het dichten van dit zangſtuk.

De laetſte gedachte ſchijnt ons de meest aennemelykſte. — Het is waer, 'er komen verſcheidene uitdrukkingen in dezen Pſalm voor, welke uit zijne benauwende omſtandigheden, geduurende de vervolgingen van SAUL, zeer wel kunnen verklaerd worden; maer met dit alles, ontmoeten wy hier ettelyke byzonderheden, welke meer toepaſſelyk ſchijnen op de muitery van ABSALOM. — 1. DAVID noemt zich vs. 2, 12. *de knecht des* HEEREN, en ontleent zijne pleitgronden uit die betrekking. Maer, deze naem wordt hem meer byzonder gegeven, nadat hy, als Gods Stedehouder, tot Koning van Israël verheven was. 2. DAVID ſpreekt hier byzonder vs. 5. van zulk eene benauwdheid, welke hem overgekomen is, niet in zijne jongere jaren, maer in zijnen meer gevorderden leevtijd, toen hy reeds veelvuldige blijken,

ken, van Gods byzondere gunst en machtige bescherming, ondervonden had. 3. Ook blijkt het uit vs. 2, dat hier gezien worde op zulk eene benauwdheid en verlossing, welke DAVID is overgekomen niet als eene beproeving, maer als eene kastijding van eene groote overtreding. Voeg 'er 4. by, dat de vertaling der zoogenaemde LXX. dit opschrivt boven dezen Psalm hebbe, *een Psalm* DAVIDS, *toen zijn zoon hem vervolgde.* Indien nu de gemelde Grieksche Overzetters niet een Hebreeuwsch handschrivt gebruikt hebben, in het welk deze woorden gelezen werden; volgt 'er evenwel zoo veel uit, dat dit begrip toen ter tijd algemeen geweest zy.

Meer byzonder, komt het ons waerschijnlyk voor, dat DAVID dezen Psalm niet zoo zeer in het begin, als wel in den laetsten tijd van dezen opstand gedicht hebbe. — Vs. 1. schijnt hy voor te komen als iemand, die al meermalen in dit geval, gebeden en smeekingen tot God had opgezonden. — Ook teekent hy zich als iemand, die in zulk een hachlyk tijdsgewricht verkeerde, dat zijn leven en zijne tijdelyke belangen, in het meest dreigend gevaer waren. — Wijders, doet hy zich voor als iemand, die in onzekerheid was, en niet wist, welken weg van middelen hy ter zijner uitredding moest inslaen, vs. 10. — Eindelyk zijn gebed, vs. 8. *doe my uwe goedertierenheid in den morgenstond hooren*, geeft ons aenleiding om te denken, dat wy ons DAVID moeten voorstellen, als by den nacht met God worstelende; terwijl hy eenen geduchten en beslisschenden dag, met een beevend hart te gemoet zag.

Wanneer wy het een en ander zamen nemen, schijnen wy ons de zaek zoo te moeten voorstellen, dat DAVID hier voorkomt, zoo als hy in het stille eenzame, met God werkzaem was, in dien bangen nacht, die den dag vooraf ging, op welken de beslisschende veldslag, tusschen zijn leger en dat van den ontaerten ABSALOM, geleverd werd. — Toen zag het 'er voor hem allerhachlykst uit; toen was hy in verlegenheid, wat hy doen en kiezen moest, het zy verder te vluchten, het zy eenen veldslag te wagen.

I. Het eerste deel van dezen Psalm, behelst een meer algemeen gebed, in het welk DAVID smeekt om blijken van Gods gunst, eene genadige verhooring, en uitredding uit zijne benauwdheid, vs. 1-6.

II. In het tweede deel, dringt hy om het een en ander meer byzonder aen, vs. 7-12.

1. Een Psalm Davids. O HEERE, hoort mijn ernstig gebedt, het welk ik uit mijne benauwdheid tot U opzend, in gunst en met ontferming; neygt de ooren tot mijne ootmoedige en aenhoudende smeeckingen: verhoort my nae uwe waerheyt, volgens de bemoedigende belovten welke Gy my gedaen, en nae uwe gerechtigheyt, naedien ik, ten aenzien van mijne vyanden eene rechtvaerdige zaek heb; hoe zeer ik voor U schuldig ben, en deze oordeelen, door mijn schroomelyk wangedrag, in de zaek van BATHSEBA, rechtvaerdig verdiend heb.

2. Ende en gaet niet in 't gerichte met my. Betrek my uwen knecht, die als uwe Stedehouder, de Koning ben van Israël, niet voor uwe vierschaer, om mijn bestaen en handelingen volgens den eisch van uwe wet te beoordeelen, en my nae mijne daden te vergelden. Al dit kwaed, onder het welk ik thans zuchten moet, komt my rechtvaerdig over, ter kastijding van mijnen schandelyken val, in de zaek van BATHSEBA. Gedenk evenwel, dat ik uw knecht ben, en bewijs my barmhartigheid: (*a*) want niemant die leeft, geen mensch wie hy ook wezen moge, sal voor uw aengesichte in uwe tegenwoordigheid, en voor uwe rechtbank, rechtveerdigh zijn of bestaen kunnen, wanneer Gy nae het gestrenge van uwe rechtvaerdigheid, en den eisch der wet, met hem handelen wilt; zoodat alle menschen zouden moeten verlooren gaen, wanneer Gy met my, die geloovig op U vertrouw, op de gezegde wijs in het gericht wildet treden. Ik beroep my dus, van uwe rechtvaerdigheid, op uwe oneindige barmhartigheid in den beloovden Verlosser.

3. Ver-

(*a*) Rom. capp. 3. ende 4. Galat. capp. 3. ende 4.

3. Verlaet my niet, en ſtraf my niet nae mijne verdienſten; daer ik, door ontaerte vyanden, op eene Godvergetene wijs, tot het uiterſte gebracht ben. Want de verbasterde vyant, mijn eigen zoon ABSALOM met zijne raedslieden en medeſtanders, vervolgt mijne ziele, en zit my van naby op de hielen, om my van het leven te berooven; hy vertreedt mijn leven ter aerde, en beoogt niets minder dan my tot ſtof te *verbrijzelen*; hy legt my in duyſterniſſen, als de gene die over lange doot zijn. Eigenlyk ſtaet 'er: *hy doet my zitten* als een treurende en rouwklagende, *in duistere*, in eenzame en donkere plaetſen; om my als levendig te begraven, by al het volk uit het hart te doen vergeten worden, *als de gene die over lang dood* en vergaen zijn, zoodat 'er aen hun niet meer gedacht worde.

Anders zou de laetſte uitdrukking: *als de gene die over lang dood zijn*, kunnen beteekenen: gelijk de zulken, die door het vonnis van den Richter beſtemd zijn, om eene ſchandelyke doodſtraf te ondergaen, en reeds van dat uur af voor dood gerekend worden.

4. Daerom wort mijn geeſt overſtelpt in my, mijn gemoed is met droefheid en hartzeer, als met een kleed en eene dikke wolk overdekt, mijn herte is verbaeſt in 't midden van my, door de ontzettende geruchten welke ik geduurig hoor, en door het beſef van mijn hachlyken toeſtand. Door het een en ander, ben ik geheel verbijsterd en buiten raed, niet wetende wat ik doen of beginnen moet.

5. (*b*) Ick gedencke aen de dagen van oudts, aen het gene my in de dagen mijner jongheid wedervaren is; vooral geduurende de vervolgingen van SAUL: ik herinner my de geduchte doodsgevaren, in welke ik zoo dikwijls verkeerd heb, als mede de onverwachte middelen en wegen, door en langs welke de HEER my heeft uitgeredt; ick overlegge en overdenke HEER, alle uwe gunſtige daden ten mijnen behoeve verricht: ick ſpre-

(*b*) Pſalm 77: 6, 11.

ke by my ſelven van de wercken uwer handen, en de blijken van Alvermogen, waerdoor ik meermalen uit onoverkomelyke zwarigheden ben uitgeredt.

6. Ick breyde daerom, in overtuiging van uwe macht, mijne handen al biddende uyt tot u: die hooger zijt dan alle de hoogen, en alleen machtig om my te verlosſen, daer alle geſchapene krachten te kort ſchieten: mijne ziele is voor u, als een dorſtigh lant, gelijk een dor en uitgedroogd land als het ware naer den regen hijgt, zoo verlang ik ook naer uwe hulp. Sela!

7. Verhoort my haeſtelick HEERE, en verleen my eene ſpoedige verlosſing. Stel de verhooring van mijne ernſtige en aenhoudende ſmeekingen niet langer uit: want mijn geeſt beſwijckt, en wordt door kwijnend zielverdriet geheel verteerd; en verbergt uw gunſtig aengeſichte niet langer van my: onthoud my de blijken van uwe goedertierenheid niet langer: want ick ſoude gelijck worden den genen die, volgens het vonnis van den Richter, met eenen ſchandelyken dood geſtraft worden, en welker lichamen met ſchande en verachting in den kuyl dalen. By de Rebellen is het om mijn leven te doen: uit aenmerking van hunne groote overmacht heb ik, menſchelyker wijs, niet anders te wachten, dan dat ik met mijnen zwakken aenhang zal geſlagen worden; en daer uit zullen godlooze lastermonden aenleiding nemen, om te zeggen, dat ik, als een Belialsman, door Gods rechtvaerdige wraek ben omgekomen.

8. In dezen benauwden nacht, maekt mijn beangſtigd gemoed, dat mijne oogen geene ſluimering toelaten. Ach! dat de dag van morgen, in welken de zaek zal beſlischt worden tusſchen my en de oproermakers, een dag van blijdſchap wezen moge! Doet my uwe goedertierenheyt in den morgenſtont hooren, en de blijken van uwe gunst vroegtijdig ondervinden: want ick betrouwe op u, hoe hulpeloos en wanhopig het 'er, nae den mensch, moge uitzien: maeckt my bekent den wegh dien ick te gaen hebbe, en de middelen welke ik by de hand moet nemen, in deze gansch zeer zorgelyke omſtan-

ſtandigheden, om mijn leven en mijne kroon te redden: (c) want ick heffe mijne ziele tot u op, om van U wijsheid en beſtuur te verzoeken.

9. Reddet my, HEERE, van mijne ontaerte en machtige vyanden, die zich reeds in het vooruitzicht van mijnen ondergang verheugen: by u ſchuyle ick, of *by u is mijne verſchuiling*, by u alleen zoek ik mijne beſcherming en uitredding.

10. Leert my uw welbehagen doen, en my betamelyk te gedragen in dezen donkeren proevweg; maer leer my nu vooral, hoe ik in deze hachlyke omſtandigheden moet te werk gaen, om voor mijne behoudenis te zorgen, en welke maetregelen ik nemen moet omtrent mijne vyanden. Niet alleen ben ik, door verdriet en hartzeer, verbijsterd en buiten raed; maer alle menſchelyke wijsheid ſchiet in dit geval te kort. Zal ik eenen veldſlag wagen tegen eene groote overmacht, tegen mijnen eigenen zoon, die my vast van naby op de hielen zit? of zal ik verder voortvluchten, en het ganſche land aen den ontaerten jongeling overlaten? of wat zal ik anders doen? God der wetenſchappen! geev my wijsheid, en leer my in dit geval uw welbehagen doen: want gy zijt mijn Godt: ik vertrouw op u, en Gy hebt my als uwen knecht de grootſte belovten gedaen: Uw goede Geeſt die altoos bereid is, den genen by te ſtaen die hem zoekt, geleyde my in een effen lant, op den rechten weg welken ik bewandelen moet, om op de beste wijs uit deze zorgelyke omſtandigheden gered te worden; op zulken weg, alwaer geene hoogten zijn daer men over ſtruikelen, noch diepten in welke men vallen kan; daer ik veilig ben tegen alle listige en geweldige aenſlagen van mijne vyanden.

11. O HEERE, maeckt my levendigh, red my uit dit dreigend doodsgevaer, beveilig mijn leven en bemoedig mijnen verſlagenen geest; en ik vertrouw, dat Gy my eerlang op deze wijs *zult levendig maken*, om uwes naems wille, ter verheerlyking van uwe Volmaektheden,

(c) Pſ. 25: 1.

en opdat ik met alle oprechten, uwen naem blymoedig loven moge: voert mijne ziele uyt de benaeuwtheyt, om uwe gerechtigheyt, welke U aenspoort om mijne rechtvaerdige zaek tegen mijnen ontaerten zoon te handhaven.

12. Ende roeyt mijne vyanden uyt, eigenlyk staet 'er in den toekomenden tijd: *En Gy zult mijne vyanden*, hoe talrijk en machtig zy ook wezen mogen, *uitroejen*, om uwe goedertierenheyt, ende brengtse omme, alle die mijne ziele beangstigen: eigenlyk staet hier in den voorledenen tijd, *gelijk Gy hen alle hebt omgebracht, die* geduurende de vervolging van SAUL, *mijne ziel beangstigden.* Ik houde my verzekerd, dat Gy mijne zaek zult handhaven: (*d*) want ick ben uw knecht, de wettige Koning van Israël, en die my onbepaeld en onverdeeld aen uwen dienst heb overgegeven.

P S A L M. CXLIV.

DEze Psalm is, deels een danklied, in het welk DAVID den HEER loovt, voor den zonderlingen zegen, met welken zijne wapenen tot dus ver waren achtervolgd geweest; deels eene smeekbede om uit eenen nieuwen nood gered te worden.

Maer, wat heeft DAVID aenleiding gegeven tot het opstellen van dezen Psalm? — Wanneer wy met den inhoud raedplegen, zullen wy bevinden, dat hy zich in eenen dringenden nood bevond. Hy werd gedrongen door vyanden, die *vreemde* genaemd werden, vs. 6, 10, die talrijk en machtig waren; zoodat zy by groote wateren vergeleken worden, vs. 6. Daerenboven, waren het trouwlooze vyanden, die hun gegeven woord schandelyk verbroken hadden, vs. 8-11. Eindelyk, het waren vyanden

(*d*) Ps. 86: 16. ende 116: 16.

den die 'er op uit waren, om niet alleen den perfoon van DAVID, maer te gelijk, den ganfchen welvaert van Israël te verderven, vs. 12-14.

Deze nood kwam DAVID over, nadat de HEER hem, op eene zonderlinge wijs, uit de handen zijner vyanden geredt had, en nadat hy in zijn Koningrijk bevestigd was, vs. 1, 2.

Wanneer men nu alle deze byzonderheden te zamen neemt, zal men geenen meer gepasten tijd, en die aen deze merkteekenen beter beantwoordt, kunnen vinden, dan den tijd van den Ammonietifchen en Syrifchen oorlog, 2 Sam, 10. — De Ammonieten waren *vreemden*, *talrijke* en *machtige vyanden*. Trouwens, zy hadden zich vereënigd met de Syriers van Beth-rechob en van Zoba, met den Koning van Maächa en de mannen van Tob, die een getal uitmaekten van 33000 mannen. Hier kwamen de Syriers nog by op gene zijde der riviere; en het getal van deze moet zeer groot geweest zijn, naedien DAVID van dezelve verfloeg 700 wagenen en 40000 ruiteren, 2 Sam. 10. Ook mogten deze vyanden met recht *trouwloozen* genaemd worden; dewijl de Ammonieten met DAVID in een verbond ftonden: en dat zy het niet alleen op DAVID, maer op het verderv van *gansch Israël* gemunt hadden, kan men opmaken uit de verbazende menigte, welke zy aenvoerden.

De onderftelling dat deze Pfalm, by gelegenheid van dien Ammonietifchen oorlog gedicht zy, wordt daerdoor nog des te waerfchijnlyker; dewijl dezelve voorviel, nadat DAVID reeds veelvuldige en blijkbare verlosfingen uit de handen zijner vyanden ontvangen had, en nadat zijn Throon door den HEER bevestigd was, waerop vs. 1, 2, duidelyk geoogd wordt.

Dit lied heeft twee hoofddeelen.

I. Eerst erkent DAVID, met blijdfchap en dankzegging, de zonderlinge weldaden, welke hy reeds van den HEER ontvangen had, vs. 1-4.

II. Daerna bidt hy, om verlossing uit de benauwde omstandigheden, in welke hy thans verkeerde, vs. 5-15.

1. [*Een Psalm*] Davids. Gesegent en geloovd zy de HEERE, door al wat adem heeft, en vooral door my die zoo zonderling beweldadigd ben. De HEER is mijn rotzsteen, op welken ik veilig vertrouwen kan, en door wiens macht ik beveiligd word. Hy is het, (*a*) die mijne handen onderwijst ten strijde: mijne vingeren ten oorloge: meermalen zijn mijne omstandigheden zoodanig geweest, dat wanneer de HEER my niet ondersteund en onderricht had, hoe ik handelen moest, zou ik nimmer overwinnaer hebben kunnen wezen.

2. Mijne goedertierenheyt, ende mijne burgt, mijn hoogh vertreck, ende mijn bevrijder voor my; mijn schilt, ende op wien ick my betrouwe: (*b*) die mijn volck my onderwerpt.

Hier ontmoeten wy zeven onderscheidene gezegdens, omtrent den HEER. — Er schijnt eene zekere orde in waergenomen. Te weten, het eerste gezegde wordt met het tweede, het derde met het vierde, en het vijfde met het zesde, door de koppelletter *ende* verbonden; terwijl het zevende of laetste op zich zelvs staet. De zes eerste gezegdens schijnen daerom, tot één hoofdbedoelde te behooren; terwijl de laetste uitspraek het ander hoofdbedoelde uitmaekt. — Wat is 'er derhalven natuurlyker, en meer overeenkomstig het verband vs. 1. dan dat, gelyk DAVID den HEER geëeibiedigd had, als zijnen rotssteen ter beveiliging, en zijnen onderwijzer in den krijg, ook die zelvde orde vs. 2. wordt waergenomen? De zes eerste gezegdens, zullen derhalven dienen ter bevestiging en uitbreiding van deze uitspraek, *de* HEER *is mijn rotssteen*; en het zevende gezegde, zal een bewijs zijn van de laetste betuiging, *de* HEER *onderwijst mijne handen ten strijde, en mijne vingeren ten oorloge.*

De Onzen hebben de laetste uitspraek dus overgezet, *die mijn volk my onderwerpt*, zoodat 'er de onderwerping van

(*a*) 2 Sam. 22: 35. Ps. 18: 35. (*b*) 2 Sam. 22: 48. Ps. 18. 48.

van gansch Israël, aen DAVIDS heerschappy, na den dood van SAUL en zijne zoonen, door zou aengewezen worden. — Dan, wy zouden liever denken, dat DAVID het oog hebbe op de onderwerping der Heidensche volken, welke hy overwonnen had, en het vertalen: *die de volken aen my onderwerpt*; te meer, omdat het Hebreeuwsche woord *onderwerpen*, zulk een onderwerping beteekent, waerdoor men iemand met zijnen voet treedt; van daer zegt het, iemand met geweld *overheerschen*, het gene immers niet past op de Israëlieten, maer zeer wel op de omliggende vyanden. Ook strookt deze opvatting eigenaertig met het verband vs. I, daer DAVID betuigt, dat de HEER *zijne handen ten strijde onderwezen had*, enz. het gene weder niet op Israël ziet, maer op vreemde volken.

Dus luiden de eerste gezegdens, *mijne goedertierenheid en mijne burcht*. — Het is als of de Dichter zeide: „De „HEER is voor my de *goedertierenheid* en lievde zelve. „Wanneer ik van machtige vyanden omringd en aenge„vallen werd, heb ik de kennelykste blijken ondervon„den, dat God my genegen was, om zich mijne zaek en „belangen aen te trekken, en om in mijne nooden te „voorzien. De HEER is meermalen voor my *eene burcht* „geweest, eene plaets van veiligheid, wanneer Hy my, „in tijden van gevaer, tegen mijne vyanden beschermd „heeft."

De Dichter voegt 'er nog twee uitspraken by: *mijn hoog vertrek en mijn bevrijder voor my*. — Een *hoog vertrek* is een hooge berg of steile steenklip, op welken men voor den vyand ongenaekbaer is. De Dichter wil zeggen, dat de HEER hem, buiten en boven het bereik van zijne vyanden, in veiligheid gesteld hadde. — Het gevolg was, dat *de* HEER *zijn bevrijder* geweest ware *voor hem*; dat is zijn getrouwe bevrijder, die het wel met hem meende, en geduurig voor hem waekte.

Hierop volgen nog twee gezegdens: *mijn schild en op wien ik my betrouw*. — De HEER was hem tot een *schild* geweest, door hem, tegen zijne vyanden en hunne verdervelyke pogingen, gunstig te beschermen; en daerom

had hy *zich* ook *op God betrouwd.* Hy gebruikt een Hebreeuwsch woord, het welk in de eerste beteekenis zegt, iemands slip aen te grijpen. Dit is de gewoonte van menschen die in nood zijn, en de slip van hunnen beschermer aengrijpen, om daerdoor aen te toonen, dat zy by hem hulp en veiligheid zoeken. — Zoo had DAVID ook gedaen toen hy in nood was, hy had God tot zijnen beschermer gekoozen, en het naer den HEER gewendt, om by Hem hulp en veiligheid te zoeken.

De zes eerste gezegdens, dienden derhalven ter bevestiging van het gene DAVID vs. 1[a]. gezegd had, dat de HEER *zijn rotssteen* was, ter zijner beveiliging.

Hy had 'er bygevoegd: *de* HEER *onderwijst mijne handen ten strijde, mijne vingeren ten oorloge.* — Dit was uit de gevolgen gebleeken; daerom zegt hy, *die my de volken onderworpen heeft.* Hy heeft het oog op de omliggende volken, die aen zijne Heerschappy onderworpen, en hem dienstbaer geworden waren, 2 Sam. 8.

3. Mijne dankbaerheid voor Gods uitnemende weldaden, moet des te grooter zijn, naer mate ik onwaerdig ben. O HEERE, (*c*) wat is de mensche, de *Adam*, de stoffelyke mensch gelijk ik ben, dat gy, die zoo oneindig hoog verheven zijt, hem met eene byzondere aendacht kent? dat Gy zorgen wilt voor zijne belangen? wat is *de zoon van Enosch*, het kint des broozen en stervelyken menschen, gelijk ik ben met al mijnen Koninglyken luister, dat gy het achtet en met weldaden verëert?

4. De (*d*) mensche, de zondige *Adam*, is de ydelheyt gelijck: hy heeft *geen wezen*, of immers niet het rechte wezen. Hy heeft zijne gelijkvormigheid aen God verlooren, en jaegt niets anders na dan de ydelheid: sijne dagen die zijnen korten leevtijd uitmaken, zijn (*e*) als een schaduw, die wel eenige vertooning maekt, maer evenwel geen wezen heeft, en wel als eene voorbygaende schaduwe, die zich zoo eens vertoont, en daerop

(*c*) Job 7: 17. Psalm 8: 5. ende 31: 8. Hebr. 2: 6. (*d*) Ps. 39: 6, ende 62: 10. (*e*) Job 8: 9. ende 14: 2, 3. Ps. 102: 12.

daerop weder verdwijnt; zoodat men 'er zich naderhand nauwlyks een denkbeeld van maken kan, wat en waer dezelve geweest zy. Zulk een nietig mensch ben ik ook, en evenwel heeft de HEER my zoo zonderling uit enkel vrye gunst beweldadigd.

Op deze Dankbetuiging, laet nu de Dichter zijne ernstige smeekbede volgen, vs. 5-15. — A. Het gebed vinden wy vs. 5-10. B. den aendrang vs. 11-15.

5. (*f*) Neygt uwe hemelen, HEERE, ende daelt neder: (*g*) raeckt de bergen aen, datse roocken.

6. (*h*) Blickſemt blickſem, ende verſtroytſe: (*i*) ſendt uwe pijlen uyt, ende verdoetſe.

In deze woorden, bidt de Dichter om het verderv zijner vyanden. — Maer moeten deze uitdrukkingen, eigenlyk en nae de letter, dan nae den ſchilderachtigen trant der Oosterlingen, worden opgevat?

Neemt men het op de eerſte wijs, dan bidt DAVID, dat de HEER zijne vyanden op eene buitengewoone wijs, en wel door een ontzachlyk onweder, verſchrikken, verjagen, en verdelgen wilde. — Verkiest men het andere, dan begeert hy, dat de HEER zijne geduchte wraek over zijne vyanden openbaren wilde, op zulk eene wijs, dat zijne hand en ſtraffende rechtvaerdigheid daerin niet minder blijkbaer ware, dan wanneer zy onmiddelyk door een onweder verdelgd wierden.

Wy voor ons, zouden het lievst op de laetstgemelde wijs begrijpen: niet alleen omdat dergelijke ſchilderachtige vertooningen meermalen voorkomen, gelijk by voorbeeld Pſ. 18: 7-20; maer voornamelyk, omdat wy geene van DAVIDS oorlogen kunnen aenwijzen, in welke zijne vyanden door zulk een onweder, in den eigenlyken zin, verdelgd zijn. Immers niet in den Ammonietiſchen oorlog,

(*f*) Pſ. 18: 10. (*g*) Pſ. 18: 8. ende 104: 32. (*h*) Sam. 22: 8. Pſ. 18: 15. (*i*) 1 Sam. 7: 10.

wanneer de vyanden niet onmiddelyk door Gods onweders verschrikt, maer door middel van DAVIDS wapenen overwonnen zijn, 2 Sam. 10.

Dat de Dichter, om zoodanig eene verdelging van zijne vyanden, bidden mogt, zal niemand in twijfel trekken, die in aenmerking neemt, dat deze oorlog aen de zijde der Ammonieten alleronrechtvaerdigst was, en dat zy zich daerdoor Gods geduchte straffen tot hun verderv hadden waerdig gemaekt. — Daerenboven, dat DAVID deze bede niet uit eenen persooneelen haet, tegen deze vyanden hebbe uitgeboezemd, maer uit eene betamelyke zucht tot zijne eigene beveiliging, en als Koning tot heil van zijn land en volk, blijkt allerduidelykst uit de volgende woorden, vs. 7, 8.

7. Steeckt HEER, die uwen Throon in de hemelen gevestigd hebt, uwe handen van der hoogte uyt: betoon, in het verdelgen van mijne vyanden, dat Gy een onbeperkt Alvermogen bezit; ontset my door uwe kracht, verlos my uit mijne tegenwoordige benauwdheid, ende ruckt my uyt de handen mijner vyanden, die als groote wateren tegen my aendruischen: red my uyt de hant der vreemden: van het geweld der afgodische Heidenen.

8. Zy zijn menschen van een zeer slecht bestaen. Welcker mont leugen spreeckt: ende hare rechterhant is eene rechterhant der valscheyt. Zy gaen met bedrog en geveinsdheid om; zy zijn snoode schenders van het Verbond, het welk zy met my gemaekt hadden; daer zy my, by mijne komst op den Throon, allerlei betuigingen van vriendschap en vredes gezindheid gedaen hebben, en nu hun gegeven woord schandelyk verbreken, vergelijk 2 Sam. 10: 1-3.

9. O Godt, ick sal u, wanneer Gy my de overwinning zult geschonken hebben, een nieuw dankliedt daertoe opzettelyk vervaerdigd, blymoedig singen: met de luyte, [*ende*] het tiensnarigh instrument, sal ick u psalmsingen: ter betooning van mijne dankbaerheid.

10. Het staet in Uw vermogen, om my te doen zegepralen. Gy zijt het, die den Koningen overwinninge geeft:

geest: door hunne wapenen te zegenen. Gy zijt die grootmachtige God, die sijnen knecht David ontsett van den boosen sweerde: het welk zijne vyanden tegen hem, onrechtvaerdig en uit enkel boosheid, hebben uitgetrokken.

11. Ontsett my dan, ende reddet my van de hant der vreemden, welcker mont leugen spreeckt: ende hare rechterhant is eene rechterhant der valscheyt. Vergelijk vs. 7, 8.

12. Op dat onse sonen zijn als planten, welcke groot geworden zijn in hare jeugt: onse dochters als hoeckfteenen, uytgehouwen nae de gelijckenisse van een paleys.

13. Dat onse winckelen vol zijnde, den eenen voorraet na den anderen uytgeven: dat onse kudden by duysenden werpen, [*ja*] by tien duysenden op onse hoeven vermenigvuldigen.

14. Dat onse ossen welgeladen zijn: dat geen inbreucke, noch geen uytval, noch gekrijsch en zy op onse straten.

Er is, die de woorden vs. 12-14. aenmerken, niet als woorden van DAVID, maer als woorden der vyanden, welke vs. 11. beschreven zijn, en door den Dichter sprekende zouden worden ingevoerd; zoodat 'er *zeggende* zou moeten worden ingelascht. — Volgens deze opvatting, zouden die woorden de snorkende grootspraek der vyanden behelzen, wegens hunnen bloejenden voorspoed; en dan zou vs. 15. moeten aengemerkt worden als de tael van DAVID; waerin hy die snorking der vyanden zou beantwoorden, en hun onder het oog brengen, dat zulk een bloejende voorspoed hun op zich zelven niet met al baten konde, omdat zy God niet tot hunnen God hadden. — Anderen merken deze woorden aen, als de tael van DAVID, maer verschillen dan weder merkelyk, ten aenzien van derzelver bedoeling.

Sommigen beschouwen vs. 12-14. als den hoofdinhoud van dat nieuwe lied, het welk de Dichter den HEER beloovd had, en merken dan vs. 10. aen als eene beschrijving van den tijd, in welken DAVID dit nieuwe lied zingen

zoude, en vs. 11. als eene korte tusſchenrede, waerin het voorig gebed herhaeld wordt. — Volgens dit begrip, moet het eerſte woord niet door *opdat* vertaeld worden, maer *gewisſelyk*, *voorzeker*, *onze zoonen zullen zijn als planten*, enz. zoodat vs. 12-14. eene beſchrijving zou behelzen van den zegen, welken zijn volk na en door die afgebedene verlosſing genieten zoude; terwijl dan vs. 15. eene vermelding zou voorkomen, van het geluk eenes volks, het welk zoo zonderling gezegend wordt.

Anderen evenwel, en dit is het meest gewoone begrip, merken vs. 12-15. als woorden van DAVID aen, en wel als een vervolg der ſmeekbede vs. 11; of liever als eene drangreden, met welke dezelve werd aengebonden; beſloten met eene verklaring van het gevoelen des Dichters, over den gelukkigen toeſtand van zulk een gezegend volk, vooral, wanneer zy den HEER tot hunnen God hebben. — Wy vereënigen ons met dit laetſte begrip, het welk ver weg het eenvouwigſte is.

Men kan de zegeningen vs. 12-14. vermeld, tot twee hoofdſoorten brengen. De eerſte heeft betrekking, tot den inwendigen bloeiſtand van een volk vs. 12-14[a], en de andere, tot de bevrijding van alle buitenlandsch geweld, vs. 14[b].

I. Tot den inwendigen bloeiſtaet van een volk, brengt de Dichter drie byzonderheden.

א. De welgeſteldheid der huisgezinnen, vs. 12. *opdat onze zoonen zijn als planten*, enz. — Ten aenzien der *zoonen*, bidt DAVID dat deze zijn mogten *als planten*, *welke groot geworden zijn in hunne jeugd*; of liever, dewijl het groot worden niet tot de *planten*, maer tot de *zoonen* betrekkelyk is, dat *de zoonen*, *groot geworden zijnde in hunne jeugd*, *wezen mogten als planten.* Hy wenscht met één woord, dat de zoonen der Israëlieten, die reeds geboren waren, of nog ſtonden geboren te worden, geene zwakke onderblijvelingen wezen mogten; maer, met het toenemen van hunne jaren, gezond en ſterk zijn mogten, gelijk planten die, diep geworteld zijnde, hoog en weelig opſchieten.

ten. — Met opzicht tot de *dochteren*, wenscht hy dat zy zijn mogten *als hoekſteenen uitgehouwen, nae de gelijkenis van een paleis.* Onder den naem van *hoekſteenen*, worden groote ſteenen bedoeld, die aen de hoeken der gebouwen geplaetst worden, om de muuren te onderſchragen en te verſterken. *Hoekſteenen uitgehouwen nae de gelijkenis van een paleis*, zijn hoekſteenen zoo kunſtig en cierlyk bebijteld, als Vorſtelyke paleizen plegen bearbeid te worden, De Dichter wenscht derhalven, dat de dochters der Israëlieten, door den weg van het Huwelyk, de huisgezinnen ſchragen mogten, en begivtigd zijn met eene ſchoone lichaemsgeſtalte, welke haer aen Vorſtelyke paleizen, in juiste evenredigheid der deelen, kon gelijk maken.

ב. Tot den inwendigen bloeiſtaet van een volk, brengt de Dichter wijders den voorſpoed van den Koophandel, vs. 13ª. *dat onze winkelen* en onze pakhuizen, *vol zijnde*, door het groot vertier der goederen, *den eenen voorraed na den anderen mogen uitgeven.*

ג. Eindelyk begeert de Dichter den voorſpoed van de Veefokkery, vs. 13ᵇ. 14ª.

A. Met opzicht tot het klein vee, *dat onze kudden by duizenden werpen*, ja *by tien duizenden op onze hoeven vermenigvuldigen*, vs. 13ᵇ.

B. Ten aenzien van het groote vee, vs. 14ª. *dat onze Osſen wel geladen zijn.* Sommigen vertalen het door *Koejen*, zoodat hier om de vruchtbaerheid der runderen zoude gebeden worden, Dan, men kan zeer wel by onze Overzetting blijven. De *Osſen* werden in het Oosten gebruikt, om lasten te dragen of te trekken; zoodat de wensch zy dat de Osſen, door het toenemen van den Koophandel, veel mogten gebruikt worden, tot het vervoeren van lasten en koopwaren.

II. Tot den uitwendigen voorſpoed van een volk behoort ook, dat het bevrijd zy van alle buitenlandsch geweld en binnenlandſche onlusten. Daerom bidt de Dichter,

vs. 14[b]. dat 'er *geen inbreuk* van aenvallende vyanden zy, *noch uitval* om de vyanden te keer te gaen, *noch geen gekrijsch*, geen geweld van oproer, geen geroep van zulken, die door vyanden vervolgd en mishandeld worden, *op onze straten*.

15. Welgeluckſaligh is het volck, dien 't alſoo gaet: maer vooral dan gelukkig, wanneer het alle die zegeningen mag genieten in de Godlyke gunst: welgeluckſaligh is het volck, wiens Godt de HEERE is. Verg. Pſ. 33: 12.

PSALM. CXLV.

IN dezen *Lovzang* worden Gods heerlyke Volmaektheden geëerbiedigd, en luisterrijk ten toon geſpreid. — DAVID overdenkt hier Gods oneindige Grootheid, zoo in natuur als in genade allerduidelykst uitblinkende. Overal vindt hy eene ruime ſtof om God te verheerlyken. Dan ſpreekt hy van Gods Volmaektheden op zulk eene wijs, welke aentoont, dat hy dezelve met het diepst ontzach eerbiedige. Dan weder ſpreekt hy den HEER regelrecht aen; zijnen lov vermeldende, en betuigende, dat hy niet alleen maer alle die den HEER vreezen, in het beſchouwen van Gods Volmaektheden, eindelooze ſtof tot lov en dankzegging vinden zullen.

Er is die meenen, dat de Dichter zich tot Vorst MESSIAS, den Koning zijner Kerke wende, en van zijn Heilrijk zinge, het welk na zijne verheerlyking, onder den dag van het Nieuwe Testament zou worden opgericht. — Dan, voor dit begrip zijn geene voldoende redenen altoos. God wordt hier wel verheerlykt in alle zijne Volmaektheden, voor zoo ver dezelve doorſtralen, ook in het Koningrijk der genade; maer, 'er zijn geene onderſcheidene kenmerken, welke ons naer de dagen van het Nieuwe Testament henen wijzen. Daerenboven, worden Gods Volmaekthe-

den hier ook geroemd, met betrekking tot het Rijk der natuur, gelijk vooral blijkbaer is, vs. 16. — Ondertusschen willen wy gaern erkennen, dat God zijne Volmaektheden in de werken der genade, onder den dag van het Nieuwe Testament, met eene byzondere blijkbaerheid geopenbaerd hebbe, en dat DAVID daerop misschien tusschen beide, door den Prophetischen Geest voorgelicht, geoogd zal hebben.

Omtrent den tijd wanneer, en de gelegenheid by welke, DAVID dit lied gedicht hebbe, kunnen wy niets met zekerheid bepalen. Waerschijnlyk was het een tijd van vrede, omdat 'er in het geheel geene melding gemaekt wordt, van vyanden of derzelver aenvallen. — De gissing, dat DAVID dit zangstuk in zijne laetste dagen hebbe opgesteld, wanneer zijn zoon SALOMO reeds tot Koning gezalvd was, verdient zeer veel opmerking.

Het dichtkundig beleid van dezen Psalm, verdient nog onze aendacht. Dezelve is, om redenen by Ps. 25. en 119. opgegeven, wederom nae de volgorde der Hebreeuwsche letteren ingericht. Alleen is de letter *Nun* overgeslagen, waer mede vs. 14. beginnen moest, en in hare plaets vinden wy de letter *Samech.* — Wanneer wy nu de Griekfche Vertaling der LXX. vergelijken, dan vinden wy aldaer deze woorden, welke in het Hebreeuwsch met de letter *Nun* beginnen, *De* HEER *is getrouw in zijne woorden, en heilig in alle zijne werken.* Er zijn die meenen, dat deze woorden ter gemelder plaets moeten worden ingevuld. Maer 'er komen by de LXX. meermalen woorden voor, welke in den Grondtext niet gevonden worden, noch ook noodig zijn. Misschien hebben de LXX. uit aenmerking van de Alphabetische orde der letteren, de woorden uit vs. 17. welke byna gelijkluidende zijn met de gemelde, ingevuld. Dit is veel waerschijnlyker, dan dat het geheele vs. 14. uit den grondtext zou zijn verlooren geraekt. Daerenboven, is het in dergelijke liederen meer gewoon, dat 'er eene letter ontbreekt of verplaetst werd. In de *Klaegliederen van* JEREMIAS, Kap. 2, 3, 4. vinden wy wel de *Beth* en *Gnain*,

maer niet in de gewoone orde. Ps. 25. vinden wy tweea malen de *Resch*, daer vooraf de *Koph* ontbreekt vs. 18, 19. Ps. 25. en 34. vinden wy de *He* en *Vau* in een vs. terwijl het slotvers zonder letter is. Ps. 37. is de *Gnain* geheel uitgelaten.

Wy vinden hier drie voorname hoofdzaken.

I. Eerst geevt de Dichter zijn voornemen op, om God te loven, vs. 1, 2.

II. Daerop volgt de Lovzang zelv, vs. 3-20.

III. Eindelyk verklaert hy, dat het zijn bestendig voornenemen blijven zoude, om God te loven, vs. 21.

1. Een Loffangh Davids. *Aleph.* O mijn Godt, gy Koningh der gansche waereld, die het bewind voert over alle dingen, en in wiens naem ik, als Stedehouder en Leenman, het bestier heb over uw volk Israël, ick sal u met eerbiedige lovzangen verhoogen: ende alle uwe Volmaektheden, welke door uwen name beteekend worden, met mijn hart, mond, en wandel loven, niet alleen op dezen dag, maer mijn gansche leven door, en zelvs in eeuwigheyt ende altoos.

2. *Beth.* T' allen dage sal ick u eerbiedig en dankbaer loven: ende uwen name met alle uwe oneindige Volmaektheden, prijsen in eeuwigheyt ende altoos.

3. *Gimel.* (*a*) De HEERE is oneindig groot, in macht en heerlykheid, ende daerom van alle redelyke wezens seer te prijsen: ende (*b*) sijne grootheyt is ondoorgrondelick, voor alle eindige vernuften.

4. *Daleth.* (*c*) Geslachte aen geslachte sal in eene opvolgende reeks, uwe groote wercken, in welke uwe macht, goedheid, en wijsheid zoo blijkbaer geopenbaerd is, eerbiedig en dankbaer roemen: ende sy sullen uwe mogentheden alom verkondigen.

6. *He.*

(*a*) Psalm 18: 4. ende 150: 2. (*b*) Job 5: 9. (*c*) Deut. 4: 9 ende 6: 7.

5. *He.* Ick ſal uytſpreken de heerlickheyt der eere uwer majeſteyt: ik zal, nae mijn gering vermogen, anderen een denkbeeld pogen te geven, van den oneindigen luister uwer onbeſefbare Majeſteit, ende allerwegen ſpreken van uwe wonderlicke daden.

6. *Vau.* Ende de nazaten zullen u eerbiedig loven, ſy ſullen vermelden de kracht uwer vreeſlicker [*daden*]: zy zullen die met alle de blijkbare proeven van uw onbeperkt Alvermogen roemen: ende uwe grootheyt die ſal ick vertellen by alle gelegenheden.

7. *Zain.* De nazaten zullen 'er door bewogen worden, om ook uwe grootheid te bewonderen. (*d*) Sy ſullen de gedachteniſſe der grootheyt uwer goetheyt, welke Gy zoo blijkbaer betoont in alle uwe werken en wegen, byzonder omtrent my en uw volk Israël, overvloedelick uytſtorten: zy zullen daerdoor zorg dragen dat uwe weldaden niet in vergetelheid geraken: ende ſy ſullen uwe gerechtigheyt of *waerheid* in het vervullen van uwe belovten, met gejuych blymoedig verkondigen.

8. *Cheth.* (*e*) Genadigh omtrent zondaren, ende barmhertigh omtrent ellendigen, is de HEERE, in den ſterkſten nadruk; Hy is lanckmoedigh, daer hy de ſtraffen der boosdoenderen uitſtelt om hun tijd tot bekeering te geven, ende groot van goedertierenheyt aen allen die tot Hem komen.

9. *Teth.* De HEERE is aen allen goet: Zijne goedheid kent geene palen, en ſtrekt zich uit tot alle menſchen: ende de uitwerkſelen van ſijne barmhertigheden zijn over alle ſijne wercken en ſchepſelen.

10. *Jod.* Alle uwe wercken, HEERE, ſullen u loven, zelvs de redelooze ſchepſelen; voor zoo ver de proeven uwer gadelooze goedheid, daerin zoo kennelyk ten toon geſpreid, elk een denkend wezen moeten opwekken om U te loven, ende uwe gunſtgenooten welken Gy uit vrye gunst uwe ontferming geſchonken

(*d*) Pſalm 119: 171. (*e*) Exod. 34: 6, 7. Num. 14: 18. Pſalm 86: 15. ende 103: 8.

hebt, fullen u althans fegenen, en met alle hunne vermogens loven.

11. *Caph.* Sy fullen de heerlickheyt uwes Koninckrijcks, zoo in de natuur als vooral in de genade, met eerbiedige lovzangen vermelden, ende uwe mogentheyt in het beftieren der ganfche waereld, en aller Koningrijken der volken, fullen fy uytfpreken.

12. *Lamed.* Om langs dezen weg, des menfchen kinderen bekent te maken fijne mogentheden: ende de eere der heerlickheyt fijnes Koninckrijcks, zullen des HEEREN gunstgenooten allerwegen zijne grootheid vermelden.

13. *Mem.* Uw Koninckrijcke, het welk zich uitftrekt over alle fchepfelen, is een Koninckrijcke van alle eeuwen: ende uwe heerfchappye is in allen geflachte ende geflachte. Uw Koningrijk, HEER der HEEREN! is beftendig, nimmer wordt het verminderd, nimmer zal het eindigen; daer in tegendeel alle aerdfche heerfchappyen van korten duur zijn, en aen geduurige wisfelvalligheden onderworpen.

14. Hoe wijduitgeftrekt Gods regeering ook wezen moge, Hy veronachtzaemt niemand zijner gunstgenooten. *Samech.* De HEERE onderfteunt alle die vallen in tijdelyke rampen, en verlost hen uit het verdriet. Vooral onderfteunt en bemoedigt Hy de zulken, die naer den geest in zonden of tot moedeloosheid vervallen: ende hy richt op alle gebogene van harten, door hun verlosfing en vertroosting te fchenken.

15. Gy HEER, zijt de Verzorger van alle fchepfelen, in alle derzelver behoevten. *Ain.* Aller (*f*) oogen wachten op u: alle levendige wezens verwachten van U, als den algemeenen Verzorger, hun voedfel en onderhoud: ende gy geeft hen hare fpijfe t' fijner tijt, zoodat 'er geen fchepfel gebrek lijde.

16. *Pe.* Gy doet uwe zegenende hant open, om allen levendigen wezens voedfel te verfchaffen, ende verfadigt

(*f*) Pfalm 104: 27.

ſadigt al wat daer leeft [*nae uw*] welbehagen, en nae uwe weldadigheid.

17. *Tſade*. De HEERE is rechtveerdigh in alle ſijne wegen, en in alle de bedeelingen zijner Voorzienigheid: ende Hy is ook tevens zeer goedertieren in alle ſijne wercken en handelingen.

18. *Koph*. De HEERE is naeby allen die hem aenroepen: Hij is zeer genegen om hunne gebeden genadig te verhooren. In dezen zin, is de HEER allen naby, die hem aenroepen in der waerheyt, met een ongeveinsd en geloovig hart.

19. *Reſch*. Hy doet het welbehagen, en vervult de begeerten der gener die hem vreeſen: ende hy hoort haer geroep met gunſtige ooren, ende verloſtſe uit alle hunne nooden.

20. *Schin*. De HEERE bewaert alle de gene die hem lief hebben, en zorgt voor hun op eene zeer gunſtige wijs; maer hy verdelgt alle godtlooſe, die vroeg of laet zijn rechtvaerdig ongenoegen gevoelen.

21. *Thau*. Mijn mont ſal den prijs des HEEREN, niet alleen nu, maer mijn ganſche leven, zelvs tot in de eeuwigheid, met dankbare lovzangen uytſpreken: ende 'er zal eens een tijd komen, dat ook de Heidenen en allerlei ſoort van menſchen, den HEER loven zullen; alle vleeſch ſal als dan ſijnen heyligen name loven in der eeuwigheyt ende altoos.

PSALM. CXLVI.

DIt lied behelst eene zeer ernſtige opwekking, om den God van hemel en van aerde dankbaer te loven, en op zijnen machtigen byſtand, in alle gevallen, geloovig te vertrouwen.

De Maker van dezen Psalm wordt niet genoemd; ook kunnen wy niets met zekerheid bepalen, omtrent den tijd wanneer, en de gelegenheid by welke, dezelve gedicht is. — De oordeelkundigsten der Uitleggeren houden het daervoor, dat deze Psalm gedicht zy na de Babylonische gevangenis; om den Joden, in hun Vaderland wedergekeerd, een voorschrivt van dankbetuiging aen den weldadigen God ter hand te stellen, en hen, uit aenmerking van 's HEEREN merkwaerdige hulp, welke zy nu zoo blijkbaer ondervonden hadden, te bemoedigen tegen alle gevaren, welke zy in het vervolg van de omliggende volken te vreezen hadden. — Deze opvatting is gansch niet onaennemelyk: niet alleen, omdat de LXX. dezen Psalm noemen, *een Hallelujah van* HAGGAI *en* ZACHARIAS, die na de wederkeering der Joden uit Babel geprophetеerd hebben; maer ook voornamelyk, omdat de proeven van 's HEEREN weldadigheid en bystand, vs. 7-9. opgenoemd, zich zeer wel laten toepassen op het gene den Joden, by de slaking der Babylonische gevangenis, wedervaren is; vooral, wanneer men daer mede vergelijkt de beschrijving van hunnen treurigen toestand, in het land der Chaldeen, Klaegl. 1: 3-7. 3: 35, 36. 5: 5, 13, 17, 18.

Er is ons in dit zangstuk niets voorgekomen, het welk eenige aenleiding zou kunnen geven tot eenen Prophetischen zin. — Alleen schijnen ons de uitdrukkingen van vs. 10, naer het eeuwig Koningrijk van CHRISTUS te wijzen.

I. Vs. 1, 2. vinden wy eene ernstige opwekking tot 's HEEREN lov. Daerop volgt

II. Eene bemoedigende vermaning, om op den Godlyken bystand, in alle gevallen, gerust te betrouwen, vs. 3-10.

1. Halelu-Jah, dat elk, en vooral het beweldadigd Israël, den HEER love. O mijne ziele, prijst den HEERE. Dit is byzonder mijn plicht, en zal, ter opwekking van anderen, mijne gelievde bezigheid wezen.

2. Ick sal den HEERE prijsen met alle mijne ver-

vermogens, niet alleen nu, maer ook in mijn gansche leven: ick sal mijnen Godt psalmsingen terwijle ick nogh ben, en zoo lang ik zijn zal onder de levenden.

Hierop volgt de vermaning, om op den Godlyken bystand in alle gevallen te vertrouwen, vs. 3-10. A. Eerst toont hy aen, dat alle menschen hulp, ook zelvs die van de meest vermogenden onder de kinderen der stervelingen, enkele ydelheid zijn, vs. 3, 4. B. Daerna stelt hy het geluk voor van zulk een mensch, die zijn vertrouwen vestigt op JACOBS *machtigen God, vs. 5. en hy bewijst deze zijne stelling, α. uit Gods oneindige macht en nimmer geschonden trouw, vs. 6 β. uit veelerlei overtuigende voorbeelden, vs. 7-9. γ. en uit Gods altoosduurende Heerschappy, vs. 10.*

3. (*a*) En vertrouwt niet op Princen, en op veel vermogende lieden. De machtigste onder alle de Vorsten, is met zijn vermogen niets anders dan een 's menschen kint, by 't welcke geen heyl en is.

4. Welk een dwaesheid zou het wezen, op eenen kortstondigen mensch te betrouwen? Sijn geest gaet uyt, hy keert wederom tot sijn aerde: wanneer hy stervt, is het gedaen met allen zijnen luister en zijn geheele vermogen: te dien selven dage vergaen sijne aenslagen en voornemens, welke zoo veel schenen te belooven.

5. Maer Welgeluckfaligh is hy, die den Godt Jacobs tot sijne hulpe heeft: hy die door dien machtigen God begunstigd wordt, die JACOB zoo blijkbaer bewaerd, en uit zoo veele gevaren gered heeft. Welgelukzalig by uitnemendheid, wiens verwachtinge op den HEERE sijnen Godt is, zoodat hy op des HEEREN macht en goedertierenheid betrouwt, zijne hoop vestigt op Gods

(*a*) Psalm 118: 8, 9.

getrouwheid, en alle zijne belangen aen Gods gunstige bestiering gemoedigd aenbeveelt.

6. Trouwens, de God van JACOB is de HEER Die den hemel ende d' aerde gemaeckt heeft, de zee ende al wat in deselve is: het ontbreekt Hem derhalven aen geen vermogen, daer Hy de oneindige Schepper is van het gansch Geheeläl. Ook is zijne trouw nooit bezweken, Hy is het die trouwe houdt in der eeuwigheyt.

7. Welke kennelyke proeven, hebben wy niet gezien van Gods macht en goedheid, by de slaking der Babylonische gevangenis. Het is de HEER, die ons uit eenen verdrukten staet gunstig verlost heeft. Die den verdruckten recht doet, door hen van de overheersching te bevrijden, en in vryheid te stellen: die den hongerigen broot geeft: die de armen van onderstand voorziet, gelijk gebleken is in de geschenken, welke de wederkeerende Joden van CYRUS en de Chaldeërs ontvangen hebben. Trouwens, de HEERE maeckt de gevangene los.

8. (*b*) De HEERE opent de [*oogen der*] blinden, en wijst eenen weg ter ontkoming den zulken aen, die geen middel ter uitkomst zien konden; de HEERE (*c*) richt de gebogene op: Hy verblijdt de moedeloozen: de HEERE heeft de rechtveerdige lief, en verëert hen met zijne byzondere gunst.

9. De HEERE bewaert de vreemdelingen, die buiten hun Vaderland onder een ander volk verkeeren; hy houdt den weese ende de weduwe staende door lievderijk voor dezelve te zorgen: maer der godtloosen wegh keert hy om, door alle hunne ondernemingen en pogingen te verydelen.

10. (*d*) De HEERE sal in eeuwigheyt regeeren, over het gansch Geheeläl, zoodat alles van zijne bestiering afhangt: uw Godt, o Zion, die boven alle ge-

(*b*) Matth. 9: 30. Joh. 9: 7—32. (*c*) Psalm 145: 14. ende 147: 3. Luc. 13: 13. (*d*) Exod. 15: 18. Ps. 145: 13.

geschapene wezens oneindig is verheven, is onveranderlyk dezelvde van geslachte tot geslachte. Halelu-Jah.

De laetste uitdrukkingen, passen in den volsten nadruk op het eeuwig Koningrijk van CHRISTUS. — Wy zouden 'er daerom vry wat toe overhellen, om het daer voor te houden, dat des Dichters gedachten, by het slot van onzen Psalm, door den Prophetischen Geest, ter beschouwing van CHRISTUS eeuwig Koningrijk onder den dag van het Nieuwe Testament, zijn opgeheven.

PSALM. CXLVII.

Dit lied is wederom een Lovpsalm, en behelst eene uitlokkende opwekking, om den HEER dankbaer te prijzen.

In het meerder deel van dezen Psalm, spreekt de Dichter onbepaeld, maer vs. 12. richt hy zijne opwekking meer byzonder tot *Jerusalem* en *Sion*. De Spreker wendt derhalven zijne tael tot de Joden, zoo als God den zetel van hunnen Godsdienst en Burgerstaet, te Jerusalem gevestigd hadde.

Er worden verscheidene drangreden tot 's HEEREN lov opgegeven, genomen uit de blijken van Gods wijze en gunstige Voorzienigheid, zoo in natuur als genade; maer evenwel, de naeste en meer byzondere drangreden tot 's HEEREN lov, was gelegen in het *versterken van Jerusalem*, en het *zegenen* der Joden, vs. 12, 13. — Wy worden derhalven gewezen naer de herbouwing van Jerusalem, toen de HEER *Israëls verdrevenen vergaderd* had, vs. 2.

Wy houden het daerom hiervoor, dat dit lied door HAGGAI, ZACHARIAS, of een anderen Heiligen Dichter, na het slaken der Babylonische gevangenis en de herbouwing van Jerusalem, gedicht zy, om de wedergekeerde Joden tot 's HEEREN lov op te wekken.

Wy onderscheiden in dezen Psalm, drie opwekkingen, en even zoo veel deelen.

I. De eerste opwekking geschiedt, aen de geheele menigte der wedergekeerde Joden, vs. 1-6.

II. De opwekking wordt, by wijs van herhaling, met andere uitdrukkingen nader aengedrongen, vs. 7-11.

III. De derde opwekking, is byzonder gericht tot Jerusalem en Sion, vs. 12-20.

1. Looft den HEERE, alle beweldadigde Joden: want onsen Godt te psalmsingen is goet, betamelyk en aengenaem, dewijle hy lieflick is, en weldadig in den sterksten nadruk: (*a*) de lof is betamelick, het past elk om God te loven.

2. De HEERE bouwt Jerusalem: die heilige Stad, die door de Chaldeërs verwoest is, die is nu door den Godlyken zegen herbouwd: hy vergadert Israëls verdrevene, en brengt de Joden, die als ballingen in Babyloniën verkeerden, in hun Vaderland terug.

3. Hy geneest de gebrokene van herten, en vertroost de moedeloozen, ende hy (*b*) verbindtse in hare smerten, zoodat het kwaed niet te zeer smarte.

4. Onze God is oneindig verheven, boven alle de afgoden der Heidenen. (*c*) Hy telt het getal der sterren: Hy kent alle deze groote hemellichten, in derzelver stand en orde; Hy heeft het gansche heir des hemels in zijn bestuur: hy noemtse alle by namen, zoodat Hy zelvs het bewind hebbe over de starren, welke in alles zijnen wil doen.

5. Onse Heere is oneindig groot, zoo in macht als in wijsheid, ende Hy is van vele kracht: sijnes verstants en is geen getal.

6. De HEERE houdt de sachtmoedige, *armen*, zwakken en ellendigen staende, en zorgt dat zy onder den druk niet bezwijken: maer de godtloose die van Hem ver-

(*a*) Ps. 33: 1. (*b*) Exod. 15: 26. Job 5: 18. (*c*) Jes. 40: 26.

vervreemd zijn, alles *beroeren*, en Gods volk verdrukken, hoe verheven zy ook wezen mogen, vernedert hy tot de aerde toe, door geduchte en rechtvaerdige oordeelen; zoodat 'er niets van hunne voorige hoogheid overblijve.

7. Singt den HEERE by beurte met dancksegginge: zingt in reijen verdeeld en *antwoordt* elkander, met blijde lovzangen tot Gods eer: psalmsingt onsen Godt op de harpe, tot Gods lov.

8. (*d*) Die het bewind voert over alle geschapene wezens, daer Hy de lucht-hemelen met wolcken bedeckt, daer Hy het is die voor de aerde regen bereydt: (*e*) die 't gras [*op*] de bergen doet uytspruyten.

9. Die het vee sijn voeder geeft: den jongen raven voedsel bezorgt, alsse hongerig tot hem roepen.

10. God bewijst zijne byzondere gunst niet aen dappere helden, die op hunne eigene krachten vertrouwen. Hy en heeft geenen lust aen de sterckte des peerts: hy en heeft geen welgevallen aen de beenen des mans. Door eigene krachten, pogingen, en vaerdigheid, kunnen wy den zegen niet verkrijgen.

11. De HEERE heeft een welgevallen, en bewijst zijne onderscheidene gunst, aen die die hem in waerheid vreesen: die op sijne goedertierenheyt vertrouwelyk hoopen, worden door Hem gezegend.

12. O inwooners van Jerusalem, die in deze hoofdstad, na uwe wederkeering uit Babel, uwe vaste wooning gekregen hebt, roemt den HEERE en erkent zijne weldaden met dankbare harten: o bewooners van Zion, den heiligen Tempelberg; vooral gy Priesters en Levieten, looft uwen Godt blymoedig.

13. Want hy maeckt de grendelen uwer poorten sterck: Deze Stad, welke voor korten tijd nog woest lag, is door den Godlyken zegen weder herbouwd,

(*d*) Hos. 2: 20, 21. (*e*) Job 38: 26, 27. Psalm 104: 14.

voorzien met ſterke muuren en wel geſlotene poorten. O Jeruſalem, wat zijt gy op nieuws door den HEER beweldadigd! hy ſegent uwe kinderen en burgers, die binnen in u woonen, met allerlei voorſpoed.

14 Die uwe lantpalen [*in*] vrede ſtelt, zoodat gy door uwe vyanden niet ontrust wordt: hy zegent u daerby met eenen rijken oogst, en verſadigt u met het vette der tarwe, zoodat de tarw en andere granen van de beste en meest voedende ſoort zijn.

15. God beſtiert alles ten onzen beste. Hy ſendt ſijn almachtig bevel [*op*] aerden: en aenſtonds wordt het volbracht. Niets kan zijnen wil wederſtaen: ſijn (*f*) woort loopt ſeer ſnel, en zijne bevelen worden zonder uitſtel ter uitvoering gebracht.

16. Hy geeft ſneeuw als wolle, voor zoo ver de witte vlokken veel gelijkheid hebben met de wolle: hy ſtroyt den rijm als aſſche, voor zoo ver dezelve de aerde, boomen, planten, en kruiden zoodanig een voorkomen geevt, als of dit alles met eene witte aschachtige ſtof overdekt ware.

17. Hy werpt ſijn ijs, dat zonderling gewrocht van zijne Almachtige hand, henen als ſtucken en groote klompen; zoodat de wateren zeer ſpoedig als met marmeren vloeren bedekt zijn: wie ſoude beſtaen voor ſijne koude indien God dezelve niet op zijnen tijd matigde?

18. Hy ſendt ſijn woort, ende doetſe ſmelten: op Gods Almachtig bevel ontdooijen de ysklompen: hy doet ſijnen zoelen wint waeyen, de wateren vloeyen henen als te vooren.

19. Allerbyzonderst genieten wy uitnemende zegeningen nae den geest, met welke wy boven alle andere volken bevoorrecht zijn. Onze God laet het niet blijven by lichamelyke weldaden. Hy maeckt Jacob ſijne woorden in zijne wet bekent: Iſraël ſijne inſettingen ende ſijne rechten. 20. Al-

(*f*) Pſ. 33: 9.

20. Alsoo (*g*) en heeft hy geenen volcke gedaen, buiten onze Natie. De Heidenen laet God in hunne wegen wandelen: ende sijne rechten die en kennen sy niet. Halelu-Jah.

PSALM. CXLVIII.

De Dichter komt hier voor als iemand, die in verwondering is wechgerukt onder de beschouwing van Gods oneindige Grootheid en Goedheid, en uit aenmerking van de ongenoegzaemheid zijner gebrekkige dankzeggingen, hartelyk wenscht, dat alle schepselen in hemel en op aerde zich met hem vereenigen, om den HEER te loven.

Wie dezen Psalm gedicht hebbe, en by welk eene gelegenheid, kan met geene zekerheid bepaeld worden. — Sommigen hebben dit zangstuk aen DAVID, anderen aen HAGGAI of ZACHARIAS toegeschreven. — Er is ook die meenen, dat hier, in een Prophetisch vooruitgezicht, van MESSIAS heerlykheid gesproken worde; voornamelyk om de gelijkvormigheid, welke 'er is tusschen vs. 13, 14. en de woorden welke wy vinden Phil. 2: 9, 10. en Luc. 1: 69. — Het is waer, de gemelde uitdrukkingen vs. 13, 14, kunnen in vollen nadruk en by uitnemendheid, op den MESSIAS worden toegepast; maer kan men daeruit besluiten, dat de Dichter den ganschen Psalm door, in een Prophetisch vooruitzicht van den MESSIAS spreke?

Uit vs. 14. is het blijkbaer, dat de Dichter spreke van uitnemende gunstbewijzen, welke Israël van den HEER ontvangen had. De HEER had den *hoorn van zijn volk verhoogd*, en weldaden bewezen aen *den kinderen Israëls*, als zijne *gunstgenooten*, die zijn byzonder eigendom uitmaekten. Het een en ander onderstelt, dat Israël te vooren tot

(*g*) Hand. 14: 16.

eenen lagen ſtaet vernederd, maer nu verhoogd en met algemeene volks zegeningen verwaerdigd ware. — Dit ſchijnt ons te wijzen naer de verloſſing der Joden, uit Babels gevangenis. Wy zouden daerom gisſen, dat HAGGAI of ZACHARIAS dit lied gedicht hebbe, toen de Joden in hun Vaderland gevestigd waren, na het herbouwen van Stad en Tempel, om het volk tot lov en dankzegging op te wekken. — Voorts, hebben wy 'er niets tegen, dat men de zaek zoo begrijpe, dat de Dichter, Gods Grootheid en Goedheid vermeldende, in het laetst van dezen Pſalm vs. 11-14, door den Prophetiſchen Geest zy ingeleid, in de beſchouwing der onnadenkelyke heerlykheid, met welke zich Gods Koningrijk, na de verhooging van den MESSIAS openbaren zoude.

Hoe het zy, wy vinden in dezen Pſalm twee hoofddeelen.

I. Eerst roept de Dichter tot de hemelſche wezens, redelyke en onredelyke, hen opwekkende om God eerbiedig en dankbaer te loven, vs. 1-6.

II. Daerna klimt hy af tot de beneden waereld, om ook daer, alle ſchepſelen zonder onderſcheid, tot 's HEEREN lov aen te ſpooren, vs. 7-14.

I. De eerſte opwekking, A. wordt voorgeſteld, vs. 1-4. B. en met krachtige drangredenen aengebonden, vs. 5, 6.

1. Halelu-Jah. Looft den HEERE, die oneindig groot en goed is, uyt de (*a*) hemelen: gy inwooners der verhevene gewesten: Looft hem in de (*b*) hoogſte plaetſen.

2. Looft hem alle ſijne Engelen: Looft hem alle gy bewooners van den hemel, die zijne dienaers zijt, en ſijne heyrſcharen uitmaekt.

3. Looft hem ſonne ende mane: Looft hem alle gy lichtende ſterren.

4. Looft

(*a*) Openb. 5: 13. (*b*) Luc. 2: 14.

4. Looft hem gy hemelen der hemelen: ende gy wateren die boven de lucht-hemelen zijt: die in 't bovenste dampgewest als wolken opgetrokken hangt.

5. Dat alle redelyke en redelooze, alle levendige en levenlooze schepselen, elk op zijne wijs, den oneindigen Bouwmeester aller dingen, eerbiedig prijzen. Datse den name des HEEREN loven, en zijne oneindige Volmaektheden roemen: want aen Hem zijn zy hun bestaen verschuldigd, (*c*) als hy 't beval so wierden sy geschapen.

6. Ende (*d*) hy heeftse bevestigt, en *houdt* hen door zijne oneindige Voorzienigheid *staende*, voor altoos in eeuwigheyt: hy bestiert ook alle deze wezens, volgens wijsselyk bepaelde wetten: want Hy (*e*) heeftse een orden gegeven, die geen van hen sal overtreden.

II. De tweede opwekking, is gericht tot de schepselen in de beneden waereld. A. De opwekking zelve vinden wy vs. 7-12. en B. den aendrang, vs. 13, 14.

7. Looft den HEERE den God van Israël, die oneindig groot en goed is, gy inwooners van deze beneden waereld van der aerde: Loovt den HEER op uwe wijs, gy walvisschen ende andere zee-bewooners, met alles wat in alle afgronden, en in de diepe kolken der wateren gevonden wordt.

8. Loovt den HEER, alle gy lucht-verhevelingen. Vyer van den blixem, ende hagel, sneeuw ende damp: gy stormwint en alle andere lucht-verhevelingen, die sijn woort doet, en op zijne wenken tot zegen of oordeel gereed staet.

9. Gy bergen ende alle heuvelen: vruchtboomen ende alle cederboomen, loovt den oneindigen Maker aller dingen, elk op uwe wijs.

(*c*) Genes. 1: 6, 7, 8, &c. Ps. 33: 6, 9. (*d*) Ps. 104: 5. ende 119: 91. (*e*) Job 14: 5, 13. ende 26: 10. ende 38: 33. Jer. 31: 35. ende 33: 25.

10. Het wilt gedierte, ende alle vee: kruypende gedierte, ende gevleugelt gevogelte, loovt uwen Almachtigen Schepper.

11. Vooral gy menschen, zonder onderscheid van rang, jaren of kunne: loovt alle den grooten en goeden God, met eerbied en dankzegging. Gy Koningen der aerde, ende alle volcken die onder hun gebied staen, zonder onderscheid van natiën of talen: gy Vorsten, mannen van rang en aenzien, ende alle Richters der aerde, die recht doet tusschen den man en zijnen naesten.

12. Jongelingen, ende oock maegden: gy oude met de jonge.

13. Datse alle, zonder uitzondering, met eenparige harten en tongen, den name des HEEREN loven; want (*f*) sijn name alleen is hooge verheven: Hy is hooger dan alle de hoogen, sijne majesteyt is overal blijkbaer, de kennelyke proeven van zijne Heerlykheid, Macht en Goedheid, vertoonen zich allerwegen over de aerde, ende den hemel.

14. Ende vooral betaemt het Israël, om den HEER te loven, daer Hy zulke uitnemende gunsten aen ons volk bewezen heeft: want hy (*g*) heeft den hoorn sijnes volcks verhoogt, Hy heeft ons, door de slaking der Babylonische gevangenis, uit onzen verachtelyken toestand verheven. Daerdoor heeft Hy den roem hersteld aller sijner gunstgenooten, die het volk van zijn byzonder eigendom uitmaken, den roem namelyk der kinderen Israëls, des gezegenden volcks, dat naeby hem is, en by uitnemendheid van Hem begunstigd wordt. Halelu-Jah.

(*f*) Spreuck. 18: 10. Jes. 12: 4. (*g*) Psalm 132: 17.

P S A L M. CXLIX.

DEze Psalm behelst wederom een Lovlied, in het welk Israël door krachtige drangredenen wordt opgewekt, om den HEER blymoedig te loven.

Voor het naest zou ik denken, offchoon wy wederom, omtrent den Maker en de gelegenheid, niets met zekerheid bepalen kunnen, dat deze Psalm op denzelven tijd en met het zelvde oogmerk zy opgesteld, als de onmiddelyk voorgaende CXLVIIIsten Psalm.

Sommigen zijn van oordeel, dat DAVID dit lied gedicht hebbe; maer, behalven dat 'er onder de bekende zangstukken van DAVID geen is, het welk, gelijk deze Psalm, met *Halelujah* begint, zoo schijnt ook de stijl en de manier van voorstel in dit lied, meer overeenkomst te hebben met dichtstukken, welke wy, op waerschijnlyke gronden, tot latere tijden gebracht hebben.

Anderen brengen dezen Psalm te huis, op de dagen van het Nieuwe Testament. Maer, behalven dat zy aenmerkelyk van elkander verschillen, in het bepalen van den tijd; daer de een aen de Euangelie-Kerk denkt, en de ander aen het laetst der dagen; zoo is 'er in het geheel geen genoegzame grond, voor eene Prophetische verklaring. Zelvs schijnen ons de laetste versen, 6-9. geheel strijdig te zijn met den aert der nieuwe huishouding: daer zy niet dan zeer gedrongen, van het scherpsnijdend zwaerd des Euangeliums kunnen verklaerd worden; terwijl 'er blijkbaer gesproken wordt van eene geduchte wraekoefening over de Heidenen.

Wy voegen ons by de zulken, die meenen, dat dit lovlied gedicht zy na de wederkeering uit Babel; vooral by het herbouwen van Stad en Tempel: en dat alle de byzonderheden zich, uit deze onderstelling, eigenaertig verklaren laten, zal by de uitbreiding nader blijken.

I. Eerst ontmoeten wy eene algemeene opwekking, om den HEER, wegens zijne weldaden, een lovlied toe te zingen, vs. 1. En

II. Daerna wordt de inhoud van dat lovlied zelvs opgegeven, vs. 2-9.

1. Halelu-Jah. Singt den HEERE, den God van Israël, die thans zijne goedheid en trouw, by uitnemendheid, aen zijn volk bewezen heeft, met blijde harten en monden, een nieuw en voortreffelyk liedt: daer wy zulk eene uitnemende weldaed ontvangen hebben, dat wy uit de gevangenis van Babel verlost zijn: sijn lof zy geprezen, overal in de gemeynte [*sijner*] gunstgenooten, in de gansche vergadering der Israëlieten, die zijne gunstgenooten en het volk van zijn byzonder eigendom uitmaken.

2. Dat Israël sich verblijde in den (*a*) genen die hem tot zijn byzonder volk gemaeckt, en uit alle andere Natiën gekozen heeft: dat de kinderen Zions, de burgers en inwooners van het jongst herbouwde Jerusalem, haer verheugen over God haren Koningh, die hen, als het volk van zijn byzonder eigendom, onder zijne onmiddelyke bescherming heeft aengenomen.

Eigenlyk staet 'er, in het eerste lid van vs. 2, *dat Israël zich verblijde over zijne Makers*, in het meervouwig getal, met opzicht zoo men meent, tot Gods aenbiddelyke Drieëenheid.

3. (*b*) Datse sijne name, en verhevene Volmaektheden loven, op de fluyte: dat sy hem psalmsingen op de trommel ende harpe.

4. Want de HEERE heeft een welgevallen aen sijn volck, en daervan heeft Hy onlangs weder nieuwe proeven gegeven: hy sal de sachtmoedige, de armen, ellendigen, en verdrukten, vercieren met heyl, en uit alle hunne nooden verlossen.

5. Dat alle de Israëlieten [*sijne*] gunstgenooten, en

(*a*) Ps. 100: 3. (*b*) Psalm 81: 3, 4.

en zy vooral die hem in waerheid vreezen, van vreugde opspringen om [*die*] eere, welke hun door de slaking der Babylonische gevangenis bewezen is: datse juychen zelvs op hare legers, over des HEEREN zonderlinge weldaden.

6. Ook zal de HEER, in het vervolg, voor ons volk gunstig zorgen. De verheffingen Godes, de blijde lovspraken van Gods grootheid en heerlykheid, welke zy zingen zullen met luider stemme, sullen in hare kele zijn: ende (*c*) een tweesnijdende sweert, het welk aen beide zijden gescherpt is, zal in hare hant zijn: om 'er zich des noods mede te verdeedigen tegen hunne vyanden.

7. Om wrake te doen over de Heydenen, die den HEER niet kennen en zijnen dienst versmaden: [*ende*] bestraffingen of strafgerichten zullen over de volcken wezen, die hun vyandig aenvallen.

8. De overwinning over hunne vyanden, zal zoo volkomen zijn, dat zy hen niet alleen verstrooijen zullen, en te onderbrengen; maer ook gelegenheid hebben Om hare Koningen (*d*) te binden met ketenen: ende hare Achtbare met yseren boeyen, zoodat zy de heerlykste zegenprael behalen zullen.

9. Dit zal niet enkel uit wraekzucht geschieden; maer Om het beschreven recht, het welk in de Wet is aengeteekend, Deut. 7: 24. 12: 32. 29: 19. 32: 41-43. over hen te doen: (*e*) Dit sal de heerlickheyt van alle de Israëlieten, sijne gunstgenooten zijn. Halelu-Jah.

(*c*) 2 Thess. 2: 8. Hebr. 4: 12. Openb. 1: 16. (*d*) Matth. 18: 18. (*e*) Deut. 4: 6.

P S A L M. CL.

DEze laetste Psalm, is wederom een zeer verheven lovlied. — *Al wat adem heeft*, wordt met den grootsten ernst welken men zich verbeelden kan, opgewekt om den HEER te loven, zoo van *wegen zijne mogendheden*, dat is van alle de blijken zijner macht, in de werken der natuur en der genade zoo zichtbaer ten toon gespreid, als *van wegen zijne grootheid*, welke de begrippen van alle geschapene verstanden ver weg te boven gaet.

Wanneer, door wien, en by wat gelegenheid, deze Psalm gedicht zy, is geheel onzeker. — Het *Halelujah*, waermede dit lied begint en eindigt, schijnt aen te wijzen, dat het van eenen lateren oorsprong zy, en denkelyk even als de 4 voorige, behoore tot den tijd der wederkeering uit Babel; en dat het in 't byzonder geschikt zal geweest zijn, om by den plechtigen Godsdienst in den herbouwden Tempel, de Israëlieten op te wekken tot Gods lov.

Schoon wy hier geene byzondere kenmerken van een Prophetisch Vertoog ontmoeten, schijnt ons evenwel de algemeenheid der opwekking, aen *al wat adem heeft* om den HEER te loven, vs. 6. aenleiding te geven, om meer byzonder aen den dag der vervulling te denken; te meer, om dat hier een tijd van blijdschap en algemeenen voorspoed wordt afgeteekend; hoedanig 'er, in den meesten nadruk, onder het Nieuwe Testament zou plaets hebben.

Hoe het ook wezen moge, de Spreker richt zijne opwekking tot driederlei soort van wezens.

I. Tot de Engelen in den hoogsten hemel, vs. 1[a].
II. Tot de schepselen in den beneden hemel, vs. 1[b].
III. Tot al wat adem heeft op de aerde, vs. 2-6.

1. Halelu-Jah. Looft den almachtigen Godt, alle

gy

gy Engelen, die uwe wooning hebt in den hoogſten hemel, alwaer God (*a*) ſijn heyligdom heeft: Looft hem alle gy Schepſelen, in het uytſpanſel of den lucht-hemel, alwaer Hy de kennelykſte blijken ſijner ſterckte en onbegrensde macht ten toon ſpreidt.

2. Looft hem alle gy inwooners der aerde, van wegen de verbazende proeven van ſijne mogentheden: Looft hem met den diepſten eerbied, nae de menigvuldigheyt ſijner grootheyt, en zijne oneindige majeſteit, door welke Hy hooger is dan alle de hoogen.

3. Looft hem niet alleen met eenen dankbaren mond en blijde vreugdegalmen, maer ook met allerlei kunst-werktuigen, om den Almachtigen uwen eerbied en uwe blijde dankbaerheid te betuigen, met geklanck der baſuyne: Looft hem met de luyte, ende met de harpe.

4. Looft hem met de trommel ende fluyte: Looft hem met ſnarenſpel ende orgel.

5. Looft hem met helklinckende cymbalen: Looft hem met cymbalen van vreugdengeluyt, van welke gy u, in tijden van groote vreugde, gewoon zijt te bedienen.

6. Alles wat adem, leven en rede ontvangen heeft love den HEERE, onzen Maker en Weldoener. Halelu-Jah.

(*a*) Jeſ. 6: 3.

EINDE VAN HET ELFDE DEEL.